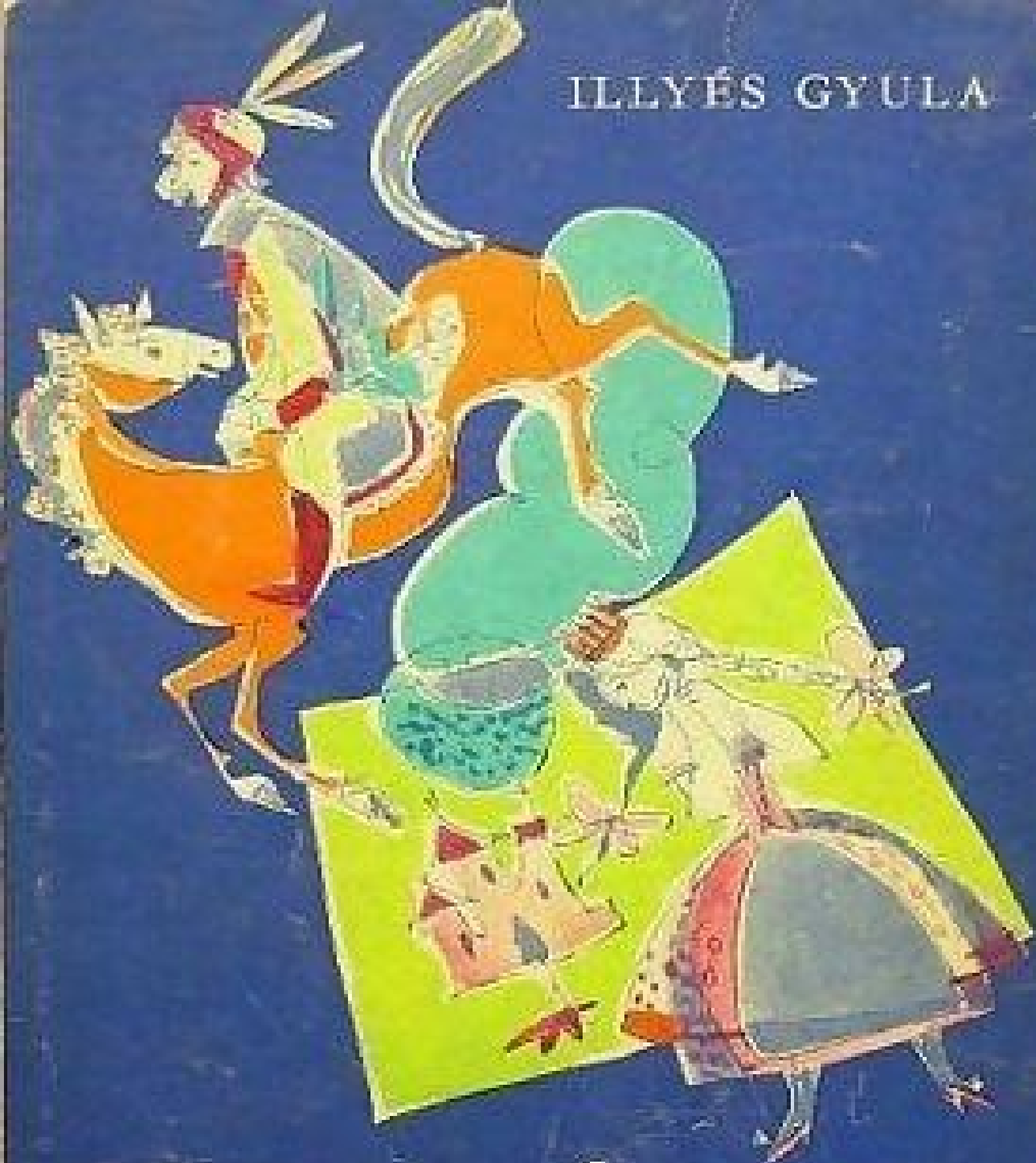

ILLYÉS GYULA

HETVENHÉT
MAGYAR NÉPMESE

ILLYÉS GYULA

Hetvenhét magyar népmese

([Tartalom](#))

A kis gömböc

Volt egyszer a világon, még az Óperenciás-tengeren is túl, egy szegény ember meg egy szegény asszony. Volt nekik három lányuk meg egy kis malacuk. Mikor a malacot már jól meghizlalták, vagy ahogy mondták, annyira, hogy kétujjnyi zsír volt a hátán, megölték. A húsát felrakták a füstre, a gömböcöt pedig felkötötték a padláson a legelső gerendára, a szelemenre. Ötőjüknek csak annyi volt a kis malac húsa, mint egy eperszem. Már az orja, nyúlja, feje mind elfogyott. Egyszer a szegény asszony ráéhezett a gömböcre, azt mondja hát a legöregebb lányának:

- Eredj csak fel, lányom, a padlásra, akaszd le a szelemen gerendáról azt a kis gömböcöt, főzzük meg.

Felmegy hát a lány a padlásra; amint a szelemenről le akarja vágni a gömböcöt, csak azt mondja az neki:

- Hamm, mindjárt bekaplak - S nem tréfált, hanem igazán bekapta.

Lesték, várták odalenn a lányt a gömböccel, hogy jön-e végre. De biza nem haladt. Azt mondja hát az asszony a középső lányának:

- Eredj csak fel, lányom, a nénéd után, monddad neki, hogy hozza azt a kis gömböcöt.

Felmegy hát a másik lány is, szétnéz a padláson, de nem látja sehol nénjét. Azzal odamegy a kémény mellé, s le akarja vágni a kis gömböcöt, de az azt mondja neki:

- Már a nénéd lenyeltem, hamm, téged is bekaplak!

Azzal szépen bekapta.

Odalenn csak lesi, csak várja a szegény asszony a lányokat. Mikor

aztán megsokallta a várakozást, azt mondja a legkisebb lányának:

- Eredj csak fel, lányom, hidd le már a nénéidet; azok az isten nélkül valók bizonyosan az aszalt meggyet szemelgetik.

Amint felmegy a kislány a padlásra, azt mondja neki a kis gömböc:

- Már két nénéd elnyeltem, hamm, téged is bekaplak!

S bekapta azt is.

Az asszony már nem tudta mire vélni, hogy hol maradnak azok a lányok oly soká. Felment hát a nyújtófával, hogy majd lehívja őket, de úgy, hogy nem köszönik meg, mert elhányja a hátukon a bőrt.

Amint felment, azt mondja neki a kis gömböc:

- Három lányod már bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

Azzal úgy bekapta, hogy még a kisujja se látszott ki.

Aztán a gazda, a szegény ember is, mikor már elunta várni a lányait meg a feleségét, felment a padlásra. Amint odamegy a kémény mellé; azt mondja neki a kis gömböc:

- Három lányod, feleséged már bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

És nem teketóriázott sokat, hanem ízibe bekapta; de a rossz kócmadzag már nem bírta meg őt embert, hanem elszakadt, a kis gömböc pedig leesett; azután, hogy feltápáskodott, elkezdett gurulni, s gurult, gurult a garádicsra a földre.

Amint a kiskapun kigurult, kinn az utcán előtalált egy csoport kaszáló embert, s azt az egész csoportot is mind egy szálig bekapta.

Azzal gurult, gurult tovább. Az országúton előtalált egy regemen katonát. Azokat is minden bagázsitól együtt bekapta. Megint gurult tovább. Nem messzire onnan, az árokparton egy kis kanászgyerek legel tette a csürhét. A disznók szerteséjjel cserkészték, a kis kanászgyerek pedig ott ült az árokparton, s a bécsi bicskájával kenyeret, szalonnát evett. Odamegy a kis gömböc a kis kanászgyerekhez is, s azt mondja neki:

- Már három lányt apjostól-anyjostól, meg egy csoport kaszás ember egy regement katonával együtt bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

Hanem amint be akarta kapni, a bécsi bicska megakadt a kis gömböc szájában, az aztán kihalította. Csak úgy özönlött ki belőle a sok katonaság meg a sok ember. Azután ment mindenki a maga dolgára; a kis gömböcöt pedig otthagyták az árokparton kirepedve.

Ha a kis gömböcöt a kis kanász bécsi bicskája ki nem hasította volna, az én kis mesém is tovább tartott volna!

Kacor király

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy özvegyasszony s annak egy macskája. Nagy macska volt már, de éppen olyan nyalánk volt, mintha kis macska lett volna. Egy reggel is mind felnyalta a lábasból a tejet. Megharagudott az özvegyasszony, jól megverte, s elkergette a háztól. A macska elbujdosott a falu végére, s ott nagy szomorúan leült a híd mellé.

A híd végén ült egy róka is, lógatta a lompos farkát. Meglátja azt a macska, neki-nekifutott, s játszadozni kezd a róka farkával. A róka megijed, felugrik, megfordul. A macska is megijed, hátrál, s felborzolja magát. Így nézték egymást egy darabig.

A róka sohasem látott macskát, a macska sohasem látott rókát. Mindegyik félt, de egyik sem tudta, mit csináljon. Végtére a róka szólalt meg:

- Ugyan, ha meg nem sérteném, nem mondaná meg az úr, hogy miféle nemzetség?

- Én vagyok a Kacor király!

- Kacor király? Soha hírét nem hallottam!

- Bizony pedig hallhattad volna. Minden állatot meg tudok regulázni, olyan nagy a hatalmam.

Megszepent a róka, s nagy alázatosan kérte a macskát, hogy legyen vendége egy kis csirkehúsrá. Minthogy már délfelé járt az idő, s a macska nagyon ehethék volt, nem várt két meghívást. Elindultak hát a róka barlangjába. A macska hamar beletalálta magát a nagy uraságba, s örvendett, hogy a róka olyan tisztelettel szolgálja, mintha valóságos király volna. Urasan is viselkedett, keveset szólott és sokat evett, ebéd után álomra dőlt, s azt parancsolta a rókának, ügyeljen, hogy senki se háborgassa, amíg alszik.

A róka kiállott a barlang szájához strázsálni. Hát éppen akkor ment el ott a kis nyúl.

- Hallod-e, te kis nyúl, itt ne járj, mert az én uram, a Kacor király

alszik; ha kijön, majd nem tudod, merre szaladj; minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma!

Megijedt a kis nyúl, szép lassan elkotródott, s egy tisztáson lekuporodva azon gondolkozott: „Ki lehet az a Kacor király? Soha hírért sem hallottam.”

Arra bódorgott egy medve is. Kérdi tőle a nyúl: hova megyen?

- Járok egyet, mert nagyon unatkozom.

- Jaj, erre ne járj, mert a róka azt mondja, hogy az ő ura, a Kacor király alszik, s ha kijő, majd nem tudod, merre szaladj! Minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma!

- Kacor király? Soha hírért sem hallottam! Már csak azért is arra megyek, legalább meglátom, milyen az a Kacor király. - El is indult a medve a róka barlangja felé.

- Hallod-e, te medve - kiált rá a strázsa. - Itt ne járj, mert az én uram, a Kacor király alszik, ha kijő, nem tudod, merre szaladj; minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma!

Erre a medvének inába szállt a bátorsága, szó nélkül megfordult, és visszatért a kis nyúlhoz. Ott találta a kis nyúllal a farkast és a varjút is; panaszolták, hogy ők is éppen úgy jártak.

- Ki lehet az a Kacor király? Soha hírért sem hallottuk! - mondták mindnyájan, s mind azon tanakodtak, mit csináljanak, hogy megláthassák. Abban állapodtak meg, hogy meghívják ebédre a rókával együtt. Mindjárt el is küldték a varjút, meghívni a vendégeket.

Mikor a róka meglátta a varjút, nagy méreggel kifutott, s összeszidta, hogy megint alkalmatlankodik.

- Eltakarodj innen! Nem megmondtam már? Az én uram a Kacor király; ha kijő, majd nem tudod, merre szaladj; minden állatot megreguláz, olyan nagy a hatalma!

- Tudom, nagyon jól tudom; nem is a magam jószántából jöttem ide, hanem a medve, a farkas és a nyúl küldött, hogy meghívjalak benneteket hozzájuk ebédre.

- Az már más! Várj egy kicsit.

Ezzel bement a róka megjelenteni a dolgot a Kacor királynak. Kisvártatva ki is jött, tudtára adta a varjúnak, hogy a király szívesen fogadta a meghívást, elmennek az ebédre, csak tudják, hova.

- Eljövök én holnap értetek, s elvezetlek!

A jó hírre a medve, a farkas és a nyúl ugyancsak felütötte a lacikonyháját. A kis nyulat megtették szakácsnak, mert kurta farka van, s így nem könnyen égeti meg magát. A medve fát és vadakat hordott a konyhára. A farkas asztalt terített, és pecsenyét forgatott.

Mikor kész volt már az ebéd, a varjú elindult a vendégekért. Egyik fáról a másikra szállott, de nem mert leszállani, hanem csak a fán maradt, s onnan szólította a rókát.

- Várj egy kicsit, mindjárt készen leszünk - mondta a róka -, csak még a bajsztát pödri ki az én felséges uram.

S csakugyan, végre kijött a Kacor király is. Lassan s nagy méltósággal lépdelt elől, de a varjút szemmel tartotta, mert félt tőle. A varjú is szepegett, csak fél szemmel mert reátekinteni, egyik fáról a másikra szökdécselt, úgy vezette őket.

A medve, a farkas és a nyúl nagy várakozásban volt, mind azt mondták: vajon milyen lehet az a Kacor király? Ki-kinéztek az útra, ahonnan a vendégeket várták.

- Ott jön, ott jön! Jaj istenem, merre fussak! - kiáltotta a kis nyúl, s ijedtében nekifutott a tűznek. Megpörkölte magát, s ettől olyan bátor lett, hogy fordultában belekapott a farkas képébe, jól végigkarmolta. A farkas azt hitte, hogy ezt csak a medve tehette véle, s ezért jól képen teremtette a medvét. A medve a kis nyúlnak akarta továbbadni az ütést, de a Kacor királyt találta el, aki épp akkor ért oda.

Mikor látta, hogy a fenséges Kacor királyt ütötte meg, úgy megrémült, hogy nyaka közé szedte a lábát. A Kacor király meg attól ijedt meg, hogy így nyakon teremtették. Uzsgyi hát, ő is futóra!

Elröppent ijedtében a varjú is.

Még most is mennek, ha meg nem álltak.

A kakas és a pipe

Volt az erdő kellős közepén egy kakas meg egy pipe. Meghalt a gazdájuk, nem volt mit enni nekik. Megéheztek. Találtak aztán egy szem vadkörtét, de a vadkörte nagyobb volt, mint a pipe gégéje.

Hát azt mondja a pipe:

- Menj gyorsan, kakaskám, hozzál egy kis vizet, mert megfúlok.

Szalad a kakaska a kúthoz.

- Jaj, édes kutam, adjál vizet, vizet viszem kispipémnek, mert megfúl a vadkörtétől.

- Nem adok vizet - mondja a kút -, míg nem hozol koszorút egy szép lánytól.

Elment aztán a kakaska a szép lányhoz.

- Szép lány, adjál koszorút.

- Nem kapsz - mondja a szép lány -, amíg nem hozol tejecskét a tehéntől.

Elment a kakaska a tehénhez is.

- Tehén, adjál tejecskét, tejecskét viszem a szép lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút viszem a kúthoz, kút ad vizet, vizet viszem pipémnek, mert megfúl a vadkörtétől.

- Addig nem adok tejecskét a szép lánynak - mondja a tehén -, míg nem hozol szénát a rétről.

Elment a kakaska a réthez.

- Rét, adjál szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ad tejecskét, tejecskét viszem szép lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút viszem kúthoz kút ad vizet, vizet viszem kispipémnek, mert megfúl a vadkörtétől.

- Addig nem adok szénát - mondja a rét -, ameddig a boltba nem mégy kaszáért.

Elment a kakaska a boltba:

- Bolt, adjál kaszát, kaszát viszem a rétnek, rét ad szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ad tejecskét, tejecskét viszem szép lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút viszem kúthoz, kút ad vizet, vizet viszem pipémnek, mert megfúl a vadkörtétől.

- Addig nem adok kaszát - mondja a bolt -, ameddig nem hozol pénzt.

Akkor szegény kakaska elbúsulta magát, ment gyorsan a szemétdombra kaparászni, ott lelt egy krajcárt, azt elvitte a bolthoz, akkor aztán kapott kaszát, elment a réthez, rét adta a szénát, tette a tehénke elé, tehénke adott tejecskét, vitte a tejecskét a lányhoz, szép lány készít koszorút, koszorút vitte a kúthoz, kút adott vizet, vizet egyenest vitte pipének, épp jókor, mert szegény pipe majdnem

utolsót tádogott nagy fuldoklásában. De így gyorsan lenyelte a vizet, a víz levitte a körtét, a körte utat adott a levegőnek, s így a levegőhöz jutott pipe ma is él, ha meg nem halt!

A kiskondás

Hol volt, hol nem volt, volt az Óperenciás-tengeren túl, az üveghegyeken innen, volt egyszer egy szegényasszony. Volt annak egy fia. Malacot őrzött volna, ha őrzötte volna, mert csak kárt csinált mindenütt. Nem tudták hasznát venni, nem vált be kondásnak sem. Hiába próbált vele az anyja akármit, mindegy volt annak.

Hát ez a teddlenerontsd kondásgyerek meghallotta egyszer, hogy a király annak adja a lányát; aki úgy el tud bújni, hogy az ő lánya nem találja meg.

- No, kiskondás! - mondta magában - most mutasd meg, ki szült! Sokat nyerhetsz egy kis ügyességgel!

Fel is szedelőzködött, kért egy tarisznya hamubasült pogácsát, nyakába kanyarította a cifra szűrét, avval elindult.

Ment, ment, mendegélt, árkon-bokron, hegyen-völgyön keresztül, hol erdőben, hol sík földön. A pogácsa is fogytán volt már, de csak nem talált még a király kastélyára. Megy megint egy álló hétig, már az utolsó pogácsát is megette, de még semmit sem lát. Szomjas is volt már, olyan volt a nyelve a nagy szárazságtól, mint a felvert galuska.

- Mit csináljak már? Éhen vessek? Ha ezt tudom, el se indultam volna.

Ahogy megy, nagy sokára talál egy kutat. A vályúján ült két fehér galamb. Odamegy.

- No, két fehér galamb! Én most titeket megeszlek, mert majd meghalok éhen!

Azt mondja a két fehér galamb:

- Ne egyél meg, kiskondás! Inkább húzzál nekünk egy veder vizet szomjasak vagyunk nagyon. Jótét helyébe jót várj!

Úgy rimánkodott neki a két galamb, hogy nem ette meg őket. Odament a kút kávájához, húzott nekik egy vederrel, azután maga is

jóllakott a jó hideg vízzel.

Avval ment tovább.

Hát szomjas már nem volna, de a hasa, az morgott, mint egy láncos kutya. Amint épp egy nagy pusztaságban vándorolt, talált megint valakit: egy sánta rókát.

- No, sánta róka! Akármilyen legyek, ha téged meg nem eszlek!

Könyörgött a sánta róka is, hogy ne egye meg: a kisfiának viszik éppen egy kis ennivalót.

- Jótét helyébe jót várj, kiskondás! Majd segíthetek én még terajtd!

A kiskondásnak már dülledt a szeme a nagy éhségtől, de nem bántotta. Gondolta, hogy majd visszafizeti az még az ő jóságát!

Csetlik-botlik tovább a kiskondás. Szántáson, vetésen, tarlón, parlagon vitt az útja. Összekotorászta már az utolsó morzsát a tarisznyából, azt is megette. De mi volt az annak az éhes hasnak! Jobbra dőlt, balra dőlt, már azt hitte, sohasem ér oda, ahová akar.

Utjában akkor messziről meglátott egy nagy tavat. Ő bizony megnézi hátha lesz ott valaki, valami. Lemegy a partjára, hát ott látja, hogy a víz szélében vergődik egy kis hal.

Odakap nagy mohón, felveszi a vízből a kis halat. De az azt mondja neki:

- Ne egyél meg, kiskondás, megszolgálhatom én még a te jóságodat!

Nézte a halat sokáig a kiskondás; szép volt nagyon, a pénze csak úgy ragyogott, csillogott, ahogy rásütött a nap. Megsajnálta, és visszatette a vízbe.

Huncut dolog az éhség, nyomon követi az embert. A kiskondás bánta már, hogy útra kelt. De már mindegy. Ha ég-föld összeszakad is, már nem fordul vissza.

Ment, ment tovább. Hát megint talál egy kutat vályúval, a vályún két fehér galambot:

- No, már nem tesztek bolonddát! Nem nézek már se istent, se embert megeszlek benneteket!

Rimánkodott a két fehér galamb, hogy csak most az egyszer ne egye meg őket, majd megszolgálják még a jóságát.

- Ugyan, ugyan, csak ki akartok rajtam fogni. Én meg, mint a bolond hallgatok rátok! De azt bezzeg nem látjátok, hogy már felfordulok éhen!

Meg akarta fogni a galambokat, de azok rimázkodtak, esedeztek neki. Utoljára aztán mégsem bántotta őket. Húzott nekik egy vödör vizet, nyelt ő is egy nagyot a vederből, avval továbbment.

De már igazán azt hitte, hogy nem ér oda. Ebbe az éhségbe el kell pusztulni! Már maga sem tudta, mióta, csak azt tudta, hogy nagyon régen úton van már. Beletörődött a sorsába, most már káreszküresz, ahogy lesz, úgy lesz.

Nagy sokára mégis elért a kastélyhoz.

A kapuban ott állt a király. A kiskondás illendően odaköszönt neki, s a király el is fogadta:

- Hát hol jársz erre, te kiskondás, ahol még a madár se jár? Mi keresnivalód van itt?

Elsorolja aztán a kiskondás, mivégről jár ő erre. Bizony nagyon is ide igyekezett, merthogy azt hallotta, hogy a király annak adja a lányát, aki el tud bújni előle. Megpróbálkozik ő is, hátha lenne valami sikere a vállalkozásának.

- Jól van, fiam, jól van! - mondta a király. - De látod-e, itt van kilencvenkilenc emberfej a karón. Te leszel a századik, ha nem tudsz elbújni.

A kiskondásba nem szakadt bele a madzag, csak azt mondta:

- Majd lesz valahogy!

Bementek a házba. A kiskondás először is azzal állt elő, hogy bizony ő már nagyon éhes, vessenek neki egy kis maradékot.

Adtak neki annyit, amennyi belefért.

Másnap, ahogy felkelt, megy be hozzá a király, hogy bújjék már el, míg a lánya föl nem kel, mert ha fölkel, nemigen tud előle elbújni.

Kászálódik a kiskondás, kászálódik, egyszer csak ott látja az első két fehér galambot. Kinyitja az ablakot, azok azt mondják:

- Gyere, rögtön elviszünk!

A kiskondás sem húzódott soká. Rájuk bízta magát, azok meg uzsgyi! Mentek vele, mint a szél, egyenest a nap háta mögé.

Felkészült a királykisasszony is. Lement a kertbe, leszakította a legszebb rózsát, perdült egyet a sarkán, és így kiáltott:

- Gyere elő, kiskondás! Ott vagy a nap háta megett!

Hű, ette a méreg a kiskondást, meg félt is! De mit csináljon a nap háta mögöl, és ment egyenesen a konyhába.

Megvirradt a másnap. Felkel a kiskondás. Ránéz az ablakra, a sánta

róka már ott ágaskodott, most az várta. Felkészült hirtelen, kinyitotta az ablakot, megy el a rókával.

A róka levitte őt hétszer olyan mélyre a föld alá, amilyenre ázni lehet. Kimegy a királykisasszony a kertbe, leszakítja a legszebb rózsát, perdül egyet a sarkán.

- Gyere elő, kiskondás, a föld hét mélységéből!

Mit volt tenni, a kiskondás előbújt onnan is.

Harmadnap a kishalhoz ment el a tóba. Az levitte a tó egyik szögletébe.

Ide már nem ér el a szeme világa! Itt találjon meg!

De a királykisasszony, ahogy lement a kertbe, leszakajtotta a rózsát, perdült egyet a sarkán, s mindjárt hívta a kiskondást a tó fenekéről.

- Hát végem van! Az van! Már az enyém a századik karó! - mondogatta a kiskondás. - Már ha háromszor megtalált, negyedszer se tudok én úgy elbújni, hogy rám ne akadjon!

Lefeküdt, hogy majd elalszik, kipihen magát, de nem bírt ám sem aludni, sem pihenni. Csak hánykolódott, veckelődött.

Másnap virradóra ott lát az ablakán két fehér galambot. Ahogy azok őt meglátták, az egyik mindjárt elszállt, a másik ott maradt.

Beereszti a galambot. A galamb azt mondja neki:

- Gyere sebesen! Változzál át egy szép rózsává, én is azzá változom.

Úgy is lett. A kertben már délelőttre minden bimbó gyönyörűen kifeslett. Itt is, ott is szebbnél szebb virágok virítottak.

Lejön a királykisasszony, keresi a legszebb rózsát, hát kettőt egyformának talál. Leszakítja mind a kettőt, és a keblére tűzi.

Perdült egyet a sarkán, de már nem látta a kiskondást. Perdül még egyet, akkor sem látja!

- No, apám, nem látom a kiskondást. Úgy elbújt, hogy nem találok rá!

- Dehogynem, dehogynem! Perdülj még egyet a sarkadon, hátha meglátod!

Perdült a lány harmadszor is, de perdülhetett volna akárhányat, úgysem találta volna meg a kiskondást.

Akkor a lány kebléről az egyik rózsagalamb formájában elszállt, a másik meg a kiskondássá változott.

A királylány csak nézett, hogy maga előtt látta a kiskondást.

Akkor a kiskondás magához ölelte a lányt.

- Szívem szép szerelme! Én a tied, te az enyém! Ásó-kapa válasszon el egymástól!

Megölelték, megcsókolták egymást. A kiskondásból még hétszerte szebb legény vált. Olyanok voltak ott egymás mellett, mint a bokrétába kötött virág. Azután lagzit tartottak, boldogok lettek.

A kiskondásból olyan finom ember lett, akár a párja; a lányból meg olyan dolgos, szép asszony, amilyen a kiskondásnak kellett. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Együgyű Misó

Egyszer volt, hol nem volt, magam sem tudom, hol, de volt valahol ezen az élő világon egy ember, akit a sok bolondoskodásáért hol együgyű Miskának, hol együgyű Misónak neveztek. Amire ugyan rá is szolgált, mert noha már felesége is volt, soha egyebet sem tett, mint sült bolondságot.

Egyszer, hogy, hogy nem, két tehenet szerzett ez az együgyű Miska. Fogja is be rögtön a teheneket, s megy ki velük az erdőre, fáért.

Meglát hamarosan az erdőben egy gyönyörű nagyszál cserfát.

- Ezt viszem haza - mondja -, ebből bezzeg lehet majd tüzelni.

Azzal a fa alá tereli a teheneket a szekérral. Azért, hogy amint ő a fát kivágja, a fa dőljön egyenesen a szekérra. Mert minek kínlódjék az ember még avval is, hogy széthasogassa a fát, s darabonként rakosgassa a szekérra.

Jól van! Vágja, vágja, végül szerencsésen ki is vágja a nagyszál fát, s a fa rá is dőlt a szekérra, mégpedig akkora zuhanással, hogy szekeret, tehenet, mindent úgy szétlapított, mint egy lepényt.

Hej! Vakarja a füle tövét együgyű Miska, mit tegyen ő most?! Hát hogy üres kézzel mégse menjen haza, vette a fejszóját meg a szekérkötő láncot a karjára, s úgy indult haza.

Útközben elért egy tóhoz. Mit lát a tóban a nád között? Három vadrucát. Hogy a feleségét a két tehénért kibékítse - azt gondolta -, a fejszével agyondobja a rucákat. De a rucák elrepültek, a fejsze a

vízbe csuppan, s azzal az is oda!

No már most hogy vegye ki onnan? - gondolta. Csak nem megy be vízbe egy semmi fejszéért? - Ne te ne! - kurjant fel észbekapva, a homlokára ütve. Mégiscsak van itt ész! Veszi a láncot, a fejsze után hajítja. Egy dolog végett még kár volna, de a kettő már csak megérdemli hogy a vízbe menjen! Gondolta azt is, a lánc majd ráütődik a fejszére, s így megmutatja, hol kell keresni. De a lánc egyet se koppant, csak úgy a vízbe csobbant, akár a fejsze. Hát erre már nagyon méregbe jött Misó.

- Most csak azért is megkoppantalak én mind a kettőtöket! - kiáltotta dühösen.

Volt a zsebében húsz ezüst húszas, előkapta nagy bosszúsan, s egyiket a másik után a tóba hajigálta, hogy valamelyik csak rákoppan a fejszére. De bezzeg, hogy csak nem koppant. Aj! átkozódott szertelen méreggel Miska, csak azért is kiveszlek, te fejsze, onnan. Nagy ízibe nekivetkőzött, be a tóba!

Öreg este lett, mire a keresést elunta, s meg is fázott. Hát kijött, hogy felöltözzék. Igen, csakhogy amíg ő a tóban úzta a hóbortját, a ruháját a kutyák elhordták a partról, meztelenül kellett hazamennie.

Vallatóra fogta otthon azonnal a felesége. Mit tehetett mást szegény Miska, csak elbeszélte, hogy s mint járt aznap. Hát attól olyan méregbe jött az asszony, hogy előkapta a laskasírtót, s úgy elagyabugyálta szegény Miskát, hogy elég lett volna az ütést számolni is, nemhogy túrni. Reggelre kelve pedig az asszony feltarisznyázta s iskolába kergette az urát! Hogy talán egy kis észet tudnának verni annak abba a buta fejébe!

Amint ment Miska az iskola felé, hát egyszer csak, íme, talál az úton egy nagy tarisznya pénzt! Szalad vissza azonnal nagy örömeződéssel, hogy mégiscsak szereti őt az a jó Isten, mert bezzeg hogy helyreütötte az ő tegnapi károsodását!

Keresi azonközben a pénz gazdája az elveszített pénzét, s Misóval is találkozik. Kérdi tőle:

- Hallja-e, nem talált erre az úton egy tarisznya pénzt?

Azt mondja Miska:

- De igenis találtam, épp akkor, mikor először mentem az iskolába. Dühbe jött a szegény káros, mert azt hitte, hogy csúfolódik vele Miska, s jól ellazsnakolta a hitvány Miskát. Telt-múlt megint az idő.

Azt mondja egy vasárnapra kelve az asszony Miskának:

- Hallja-e, apjuk, én elmegyek a templomba! Amíg haza nem jövök ügyeljen arra a szál kolbászra a lábasban meg arra a fazék káposztára, nehogy odasüljön vagy elégjen.

Jó! Odaült a tűzhelyhez Miska. Forgatja a kolbászt, s csipegeti, s forgatja a káposztát, s csipegeti abból is a húst; addig vette, addig csipegette s ette a lábasból a kolbászt, fazékból a húst, amíg mind el nem csipegette; úgy jóllakott, akár egy esperes.

- Aunye! - nyújtózott egyet együgyű Misó, mikor már kész volt nagy gyomrozással. - Igyünk is rá, ne csak együnk!

Ment hát le a pincébe borért. Megnyitja a csapot. Hát abban a percben ott látja a kutyát is maga mellett. Mit keres ez itt?!

- Ejnye, hogy a farkasok rágjanak meg! Nem viszed el a hírt a szomszédba, hogy mit csinálok, de még asszonyodnak se árulsz el!
- rikkantott rá Misó. - Mit vágjak hozzád?

Avval kikapta a csapot a hordóból, s azt hajította utána a kutyának. Hiszen a kutya el is futott nagy vonítva, hanem a bor is mind egy cseppig kifolyt a hordóból.

- Ejnye, ejnye, hogy tettem ilyen bolondot? - vakarta a füle tövét nagy sopánkodva Misó, amint meglátta, mit csinált.

Hanem hát ember téved - gondolta -, de ember is teszi jóvá!

Nekilátott újra a tennivalónak, kinyitotta a szuszékfedelet, és elkezdte hordogatni abból a puliszkalisztet a pincébe, hogy behintse, beítassa vele a tócsában álló bort. Áldott szerencséjére jött hamarosan a felesége a templomból.

Látja itt is, látja túl is, hogy semmi egyéb, hanem csak kárra kár a szegény asszony olyan pulykaméregbe gurult, hogy megint úgy „ellaskasirította”, vagyis hogy a tésztanyújtófával megint úgy helybenhagyta együgyű Misót, hogy az végül csak az ágy alatt érezte maga emberének magát. De az asszony onnan is kihúzta. És kilökte a kapun, hogy le is út, fel is út.

- Miska, többet a lábad be ne tedd a házba, mert kitekerem a nyakad - kiabálta az asszony.

Jól van, ha már így megesett a vásár, mit tehetett egyebet, elindult együgyű Miska világgá, szolgálatot keresni. Ment, ment, ameddig mehetett, amíg be nem keveredett egy rengeteg nagy erdőbe. Ott találkozott - kivel? Az ördöggel! Azt mondja neki az ördög:

- Hol jársz itt, te ember, a mi országunkban?

- Hát én biza szolgálatot keresnék, ha kapnék - mondja együgyű Misó.

Az ördögnek éppen cselédre volt szüksége. Nagy íziben meg is alkudtak. Misa persze minden dolgot vállalt - mindent megtesz, mindenhez ért! Hanem alighogy az ördög házához ért Misó, kezébe nyomtak egy nagy hordót, akkorát, hogy üresen is alig vonszolta. A sok ördögfióka meg rárivallt, hogy hozza tele vízzel!

Hm! - gondolta Misó - mit csináljon ő most? Hiszen üresen csak elvoncikalja hol erre, hol arra a kútig; de vízzel tele megbillenteni sem tud akkora hordót, nemhogy hazavinni képes lehetne.

Hanem amíg így gyöntölődött, fontolódott Misó magában a kútnál, megunták várni otthon az ördögök. Egyet utána küldöttek. Haj, megszeppent Misó, amint az ördögöt feléje menni látta, hogy mi lesz most. Hát hogy valamit mégis csináljon, előkap egy fácskát, s ásni kezdi vele a kút mellékét.

- Hát te, ember, mit csinálsz itt? - kérdi az ördög.

- Mit?! - kezdi Misó. - Mit? Hát azt hiszitek, hordom én nektek hordónként a vizet?! Kiásom az egész kutat, s egyszerre hazaviszem!

- Jaj, ne tedd! Jaj, azt ne tedd - kezdett rimánkodni az ördög - mert ha otthon a kút, az a sok ördögfióka mind kiissza, s azután mit iszunk? Inkább én hordom helyetted.

- Ez már mondás - hagyta helyben Misó kegyes leereszkedéssel.

Másnap az erdőre küldték fáért. De hogy legalább öt-hat szál fát hozzon. Megijedt Misó, hogy vigyen ő haza akkora világnagy szálfákat, mikor az ő erejéhez egy forgács is bőven elég lett volna. Törte erősen az eszét, hogy mitévő legyen. S közben, hogy mégis valamit tegyen, elkezdette az egyik szálfát a másikkal kötöztetni.

Megunják otthon várni az ördögök. Egyet megint csak utána küldöttek.

- Hát te mit csinálsz itt? - kérdi az ördög, amint meglátta Misó munkáját.

- Mit-e, te? Hisz csak nem járok ki mindennap az erdőtökre fáért! Összekötöm a fákat, s egyszerre mind hazaviszem az egész erdőt!

- Jaj, ne tedd, az Istenért, hisz ha otthon lesz, mind elégetjük egyszerre, s télire egy szál se maradna. Inkább én hordok helyetted,

rátánként.

- Jól van! - feleli Misó - hát hordjad, ebadta ördöge, ha nem lehet belőled abódi pap.

Hanem otthon most már összesúgtak az ördögök, hogy miképp tegyék el láb alól valamerre Misót, mert még bajt hoz rájuk ez az átkozott fajzat. Azt határozták, hogy amíg éjjel alszik, összevagdalmazzák. Szerencsére éppen hallgatózott Misó, hát meghallotta az ördögök határozatát is.

Kérdik tőle az ördögök este, hogy hol is szokott aludni.

Feleli nekik Misó:

- Én csak úgy az eresz alatt, a szűrőmbé takaródzva.

Összenéznek az ördögök, ez kell nekünk, miénk az életed már, Misó.

De együgyű Misónak is volt magához való esze. Amint megestül az idő, fogta Misó a favágótönköt, s vitte az eresz alá, szépen lefektette, a szűrével, már mintha éppen ő lett volna, beterítette. Maga pedig bebújt a szalmalikába, aludni.

Éjjel aztán kilopódkodtak az ördögök. Összeaprították úgy az ördögök a favágótönköt az éjjeli sötétben, hogy egy porcikája sem maradt sértetlen.

- Na, ez ugyancsak erős volt - mondták az ördögök, amint megvolt a nagy csata.

Reggel Misó szépen előjött, vette a dirib-darabra vagdalt szűrét a vállára.

Így ment bé az ördöghadhoz, szerencsés jó reggelt köszöntve nekik.

- Te vagy, Miska te? Hát - hát hogy aludtál az éjjel? - kérdik az ördögök nagy megrökönyödvé, amint elevenen maguk előtt látták.

- Hát hogy - mondja Misó -, a bolhák szinte megettek. Éktelen sok a bolha, nem is fekszem én többet oda!

Na hiszen, kerekedett is ijedtség az ördögfamíliában! Hogyisne, amint azt hallották, hogy az ő fejszecsapásaik csupán bolhacsípésszámba mentek Misónál! Egynek sem volt többet istenes igyekezete, hogy új próbára tegye Misót, hanem nagy ízibe teletöltöttek egy feneketlen nagy zsákot arannyal, hogy tüstént vegye, vigye, s pusztuljon a szemük előtt, amerre a két látó szemével mehet.

Mondja nekik nyugodtan együgyű Misó:

- De már olyan bolondot nem teszek, hogy én vigyem! Ha azt akarjátok, hogy idő előtt elmenjek, hozzátok haza nekem, különben itt ülök a nyakatokon, míg az időm ki nem telik.

De hiszen az ördögök inkább hazavitték neki a zsák aranyat, csak éppen hogy menjen már tőlük. Misó akkor már otthon volt, megbékélt a feleségével. A házánál éppen be volt gyűlve a fonócéh, vagyis az este épp Misóéknál pödörték a guzsalyról a fonalat az asszonyok, mikor az ördög megérkezett a zsák arannyal. Mert erősen ki volt a hitvány ördög fáradva, akkorát szuszogott, lehelt, miközben a zsákot letette, hogy nagy leheletével az asszonyokat, mint a pihetollat, mind felröppentette a levegőbe, hogy mind a padlás felé lebegtek.

Megijedt az ördög! Fel sem tudta fogni, hogy mit is akarnak ezek most ott a feje fölött, mert hisz esze ágába se jutott, hogy az ő ziháló, nagy lélegzete emelte őket guzsalyostól a levegőbe. Kérdezte Misótól nagy megrökönyödve, mit akarhatnak, mit készítenek ellene ezek most, hogy így forognak, táncolnak a levegőben. Mert mindegyik asszony kezében ott volt a hegyes guzsaly.

- Hát nem látod, rusnya ördöge - mondja Misó -, hogy azokkal a hegyes lándzsákkal téged kerülgetnek, hogy nyársra húzzanak?

Megijedt az ördög. Átlépett a zsákon, s úgy elfutott, hogy még tán most is fut, ha végleg el nem tikkadott.

Misó meg azután már boldogul élt a zsák aranyból, vagy tán még ma is él, ha eddig meg nem halt.

Az állatok nyelvén tudó juhász

Ahogy mentem, mendegéltem, elmentem Pelegre, ott láttam jászolhoz kötözve a sok mesét, abból választottam ezt a legszebbiket. Hol volt, hol nem volt, még az Óperencián is túlvan volt, az üveghegyen innen volt, kidőlt, bedőlt kemencének egy csepp oldala se volt, teli volt kaláccsal, egy se volt benne. Hát hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy juhász. Ahogy a juhait őrzötte az erdőben,

meglátott messziről egy tüzet. Abban egy rettentő nagy kígyó sírt:

- Segítsél ki, te szegényember, jótét helyett jót várj; mert az én édesapám a kígyók királya, és megjutalmazza a te hűségedet.

Hát kapta a juhász, levágott egy karót, s azzal kivette a kígyót a tűzből. A kígyó elmászott egy darabon. Felemeltek ott ketten egy nagy követ. A kő alatt lyuk volt, azon lementek a föld alá, a kígyók királyához.

Kérdezte a kígyók királya:

- Mit kívánsz, te szegényember, amiért a fiam életét megmentetted a haláltól?

Azt mondta a szegényember, csak azt kívánja, hogy az állatok nyelvét értse. A kígyók királya megadta, de egy feltétel alatt: hogy azt senkinek se merje elmondani, mert akkor azonnal meghal. Azzal visszajött az ember a földre.

Ahogy hazafelé utazott, meglátott egy odvas fát. Ült azon két szarka. Azt mondta egyik a másiknak:

- Hej, ha tudnák az emberek, hogy mennyi pénz van ebben az odvas fában, milyen boldogok lennének belőle!

A juhász meghallotta, megjegyezte a fát. Elment haza. Később eljött szekérral a pénzért, hazavitte. Nagygazda lett belőle.

Elvette a számadó lányát. Az asszony mindig kérdezgette, hogy honnan van nekik ennyi pénzük. A juhász azt mondta:

- Ne kérdezd; az isten adta.

Odahaza, a szobában, a kemencenyakon ült két macska. Azt mondja az öreg macska a kis macskának, hogy mivel ő kisebb, s könnyen befér a kamrába, lopjon neki szalonnát. Erre a juhász elnevette magát. Kérdezte a felesége, hogy mit nevet. Elmondta, hogy az öreg macska mit mondott a kis macskának. Kérdezte a felesége, hogy honnan érti azt a beszédet.

- Ha te tudnád! De nem szabad megmondanom, mert akkor meghalok.

- Mindegy, csak mondd meg! - mondta a felesége.

- Nem lehet! - kötötte magát a juhász.

De egyszer vásárra készültek. Az asszony ült a kanca lóra, az ember pedig a csődörre. Az asszony elmaradt egy kicsit. A csődör ekkor rányerített a kancára, hogy miért nem jön hamarább. Ez meg azt mondta:

- Könnyű neked, te csak azt a sovány embert viszed, én meg ezt a kövér asszonyt itt e!

A juhász ezt mind értette; megint elnevette magát. A felesége most is kérdezte, hogy mit nevet. Hát elmondotta, hogy mit mondott a csődör a kancának. Az asszony rákezdte, hogy mondja meg neki, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. De a juhász azt mondta, nem szabad mert mindjárt meghal, ha megmondja.

Hazamentek. Odahaza a farkasok elmentek bárányt kérni a kutyáktól. A kutyák azt mondták, hogy nem lehet, azután mégis négyet odaígértek. De az öreg Bodri kutya azt mondta:

- Gyalázatosak, hogy meritek a gazdánk juhait odaadni?

A gazda ezt mind értette, a kutyákat szétkergette, csupán a Bodrinak adott egy nagy karéj kenyeret.

Hát az asszony ismét kérdezte, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. A juhász azt mondta, ő meghal, ha megmondja. Az asszony erre azt mondotta, hogy mindegy, ha meghal is, csak mondja meg. Erre a juhász koporsót csináltatott, és belefeküdt. Még annyit mondott, hogy hadd adjon utoljára a Bodrinak egy darab kenyeret. De a Bodrinak nem kellett, mert nagyon szomorú volt, sajnálta a gazdáját.

Hanem ekkor bement egy hetyke kakas, és nagy kényesen ette a kenyér darabot. Azt mondta a Bodri neki:

- Ó, te átkozott, gonosz állat, hogy esik jól a kenyér olyan kényelmesen, mikor a drága jó gazdánk most haldoklik?

De a kakas azt mondta:

- Te bolond! Te is olyan bolond vagy, mint a gazdád; nem tud egy asszonynak parancsolni. Ládd, énnekem húsz feleségem van, mégis tudok mindegyiknek parancsolni.

Erre a juhász felugrott, jól megverte a feleségét, hogy többet nem kérdezte, honnan tudja az állatok nyelvét.

Fábólfaragott Péter

Volt egyszer egy szegény parasztember és a felesége. Éltek, éldegéltek kedv nélkül, mert gyermekük nem volt. Egyszer azt mondja az ember a feleségének:

- No, asszony, gondoltam én egyet!

- Mit, apjuk?

- Elmegyek az erdőbe, és faragok fából egy gyermeket.

Nagyot kacagott ezen az asszony.

De úgy történt. Estére, mire a vacsora készen lett, az ember egy kifaragott gyermekkel érkezett haza. Az ajtó sarkába állította.

Leültek az asztal mellé vacsorázni. Ahogy vacsoráztak, maradt egy kis étel. Még azt mondja az asszony:

- No, éppen a fiunk részére maradt.

Akkor lefeküdtek. Egyszer éjfél felé megszólal a fagyermek:

- Édesanyám, alusznak-e?

Megörült az asszony, felelt azonnal:

- Nem alszunk, édes gyermekem.

- No, ha nem alusznak, keljenek fel, és adja ide a vacsorámat!

Hát a fából faragott gyermek megelevenedett. Addig gyönyörködtek benne; addig beszélgettek vele, hogy szépen meg is virradott.

Mikor háromnapos lett a gyermek, azt kérte, engedjék ki az utcára, hadd keressen magának játszótársat.

Kiment a kicsi fiú a kapu elé. Hát éppen egy vele egykorú gyerek várta őt. Kérdi Fábólfaragott Péter:

- Te kis pajtás, lakik-e ebben a városban kardmester?

- Hogyne laknék, éppen ott van, nem messze!

Bemegy Péter az apjához, s azt mondja:

- Legyen szíves, adjon nekem nyolc krajcárt!

- Ó, édes gyermekem, adok én neked többet, mit érsz azzal a csekélységgel?

- Nekem csak nyolc krajcár kell! - mondja Fábólfaragott Péter.

Azzal kifutott, s elment a pajtásával a kardmesterhez.

Ott azt mondja:

- Kardmester úr, adja nekem nyolc krajcárért azt a kardot, amelyet legelőször készített.

- Ó, kedves öcsém - mondja a kardmester -, megette már azt a rozsdá. Van itt réz-, arany- és gyémántkardom. Amelyik tetszik, azt veheted!

Nem kérek tőled azért egy krajcárt sem.

- Nem gyermek kezébe való az - feleli Péter -, keresse ki csak a kardot, amelyen legelőbb tanult. Az kell nekem.

Elment a kardmester, s addig hányta a kardokat, amíg meg nem találta azt a rozsdás kardot, amelyet legelőbb készített. Újból kutatni kezd és megtalálja azt a tokot is, amelyikbe a kard illik.

Péter vette a kardot, fölötötte. Úgy illett rá, mintha onnan nőtt volna ki, derékból. Azt mondja:

- No, itt van nyolc krajcár, mert az első munkát is meg kell fizetni.

Aztán nagy örömmel elment haza. Éppen másnap következett a vásár abban a városban. Azt mondja Péter az édesapjának:

- Édesapám, menjünk ki a vásárra, hadd lássam, milyen gyülekezet van ott.

- Éppen azt is akartam mondani, édes fiam - mondja az apja -, menjünk, és vegyünk két ökröt.

Járnak a piacon az ökrök között. Hallják ám egyszer, hogy van két ökör, aranylánccal összekötve. Amelyik vitéz kettévágja a láncot azé lesz a két ökör.

Azt mondja Fábólfaragott Péter az édesapjának:

- Menjünk, apám, arrafelé! Hadd lássam, milyen az a két ökör!

Hát látják, hogy milyen szép két aranyökör. De már annyi a csorba kard körülöttük, hogy a szügyüket éri a sok kardvég.

- Ha megengednék, én is hozzávágnék - mondja Péter.

Elcsodálkoznak a népek, hogy mit akar ez a kisiú. De meg kell engedni. Ekkor Péter hozzávágott, s úgy elvágta az aranyláncot, hogy annak csengése-pengése tizenkét országon is keresztülhallott. A két ökör meg felcsapta a farkát, futott, s egyenest hozzájuk az istállóba.

Azt mondja ekkor az ökrök gazdája:

- No, te Fábólfaragott Péter, menj haza, s adj nekik enni. De tudd meg, hogy ezeket hiába kínálsz akármiféle takarmánnyal, mert ezek csak parazsat esznek!

Hazament Péter, s meggyújtott tizenkét öl fát. Mielőtt az elégett volna, vette az itatóvedret, és hányta a parazsat belé. Azt a két ökör mind egy szemig megette. Igen ám, de akkor a két ökör felhányta a farát, és egyik ment napnyugatnak, a másik napkeletnek.

Azt mondja Fábólfaragott Péter erre:

- No, édesapám, jöjjön velem! Mutatok én magának egyet!

Kimentek a kapu elé. Péter a kapu sarkába két helyre beleütötte az ujját. Egyik lyukból tiszta piros bor folyt, a másiktól meg tiszta pálinka.

- No, édesapám, ide tegyen asztalokat, üvegeket. Itt ihatik mindenki, amennyi kell neki. De most, édesapám, látja ezt a szántótaligát?

- Látom, kedves fiam.

- Hát ezt a malomkövet látja-e?

- Látom, kedves fiam.

- No, mikor ez a szántótaliga az ajtó elé áll magától, és a malomkő felmegyen a szántótaligára, a bor pedig vízzé változik, a pálinka meg piros vérré, akkor tudja meg, hogy én meghaltam. Akkor, ha fel akar keresni, üljön fel a szántótaligára, mert az éppen oda viszi, ahol én vagyok. Most, kedves édesapám, nekem el kell mennem világot látni, szerencsét próbálni.

Elindult Fábólfaragott Péter. Hét országon, hét világon keresztülment. Elérkezett egy királyi városba. Beköszönt a királyhoz:

- Adjon isten jó napot, felséges királyom.

- Hozott isten, öcsém. Mi járásban vagy?

- Elindultam szolgálni, szerencsét próbálni.

- Az asztalosinasom éppen most halt meg! - mondja a király. - Mi kérsz egy esztendőre?

- Nem kérek én semmit, csak ételt-italt.

Ott maradt Péter, végezte az asztalosinasi dolgot. Olyan ügyesen és kellemesen járt, hogy az öreg király nagyon megkedvelte. A királynak volt egy lánya, az is annyira megszerette Pétert, hogy már meg akart halni, ha nem adják hozzá feleségül.

- No - azt mondja a király -, inkább megengedem, hogy hozzámenj.

Azonnal nagy lakodalmat hirdettek. Jöttek mindenfelől grófok, bárók hercegek, papok, hóhérok. Pap eskette, hóhér seprúzta őket.

Aztán úgy éltek a királyi udvarban, mint férj és feleség.

Egyszer jön a királyhoz egy olyan írás, hogy fűt-fát állítson glédába s itt és itt jelenjen meg a háborúban. Mikor ezt a király meghallotta nagyon sírt.

Kérdi Fábólfaragott Péter:

- No, felséges király, hát te miért sírsz?

- Hát hogyne sírnék, édes fiam - mondja a király -, mikor egy olyan

írás érkezett, hogy fűt-fát állítsak glédába, és itt és itt jelenjek meg háborúban.

- Felséges királyom, sose sírj. Elmegyek én oda magam is.

- Ó, kedves fiam, mit érsz te ott egyedül? Csak mint a szúnyog bivaly mellett!

De Péter csak elment egyedül. Csatázni kezdett. Annyira harcolt a kardjával, hogy már-már mindenkit legyőzött. De akkor véletlenül meg botlott. Erre aztán őt győzték le. Rögtön földre is tették.

Másnap reggel a szántótaliga otthon elment az ajtó elé, a malomkő felment a szántótaligára magától, a bor vízzé változott, a pálinka meg piros vérré.

Látta ezt Péter apja, felült a szántótaligára, és elment oda, ahol Pétert legyőzték. Kereste, hasztalan. De látja ám a két ökröt jönni. Nap keletről az egyik, napnyugatról a másik aranyökör úgy jön, hogy ég-föld majd összeszakad.

A két aranyökör hányni kezdte a szarvával a földet mindaddig, amíg Pétert ki nem vették. De hát a nyaka le volt vágva, és semmi élet nem volt benne. Azt kérdezi egyik ökör a másiktól:

- Te mit tudsz?

- Én tudok annyit, hogy össze tudom ragasztani. Hát te mit tudsz? - kérdi a másiktól.

- Én lelket tudok eresztetni belé.

Ekkor az egyik összeragasztotta, a másik lelket fűtt belé. Fölkelt Fábólfaragott Péter:

- Jaj, de jól aludtam!

- Aludtál volna bizony örökre, ha mi nem lettünk volna - mondják az ökrök.

Akkor megindult Péter, és hazamentek.

Ahogy hazaértek, a király újra összehívta a grófokat, hercegeket, válogatott cigánylegényeket, és felavatták Pétert királynak. Még mai napig is folytatja a királyságot, ha véletlenül meg nem halt.

A diákot erővel királlyá teszik

Útra ment egyszer egy diák. Amint a városból a mezőre ért, talált valami kipattogzott borsószemeket. Gondolta, hogy hasznukat veheti, mert ő szegény legény; hiszen az apja is azt tanácsolta volt neki, hogy ami többet ér a bolhánál, azt, ha találja, vegye fel. Felszedte hát a borsót, s a zsebébe rakta.

Utjában elestéledett egy királyi városban. Bejelentette magát a királynál, s útiköltséget kért, s éjjelre szállást.

A diák jóforma legény volt, talpraesetten beszélt, s ügyesen viselkedett. A királynénak ez figyelmére esett, s minthogy eladó lánya volt, úgy vélekedett, hogy hátha királyfiú ez a legény, s lánynézőbe jött, s csak azért öltözött diáknak, hogy ne ismerjék meg! Ezt a gondolatját megmondta az urának, s a király is helyesnek vélte.

Ketten megegyeztek, hogy kitudják, igazán királyfiú-e.

Megmarasztalták vagy két napra. Első éjszakára nemigen pompás ágyat vetettek neki, azért, hogyha avval megelégszik, úgy csak diák; de ha nem, akkor királyfiú.

Megvetették az ágyat egy oldalházban. A király egy bizalmas emberét a szoba ablakához állította, hogy lesse meg a diákot, mit csinál. Megmutatták a diáknak az ágyat, s ő vetkezni kezdett ott egyedül. De amint vetkeznék, a borsó a zsebéből mind az ágyba hullt alája; kezdi keresgélni s egyenként összeszededegeti. Hajnal lett, míg össze tudta szedni.

A vigyázó nem látta, mivel dolgozik a diák, de látta, hogy nem aluszik hanem mind csak az ágyat igazgatja, s csak hajnalra aludt egy cseppecskét Azt jelentette hát a királynak, hogy a szállóvendég nem aludt, csak az ágyánál bajlódott. Úgy látszik, nem afféle ágyhoz van szokva!

Felkelt a diák. Reggeli alatt a király megkérdezte, hogy aludt. A diák azt mondta:

- Egy kicsit nyughatatlanul, de magam vagyok az oka!

Ebből azt gondolták, hogy megbánta, miért nem adta ki magát, mert akkor nekivaló jó ágyat vetettek volna. Hitték hát, hogy királyfiú, s ahhoz képest bántak vele.

Más este ismét oda vetettek ágyat, de most már királyi módra. A diák, hogy a múlt éjjel nem pihent volt, mihelyt a fejét letette, úgy elaludt, mint a tej. Virradatig meg sem moccan. Most a borsóval

nem kellett, hogy baja legyen, mert azt a kis ruhája szegébe kötötte, mikor az ágyból összekeresgélte.

A vigyázó most azt jelentette reggel, hogy a szállóvendég végig jól aludt.

Most már szentül hitték, hogy a diák csak diákképet vett, de igazán királyfiú. Ráfogták, hogy királyfiú, s királyfiúnak szólították. Húzódózhatott!

A király lánya sokat járt utána a diáknak. Hogyne: ilyen szép királyfi! Nem nagy dologba került, hogy magát véle megszerettesse. A diák most már nem ellenkezett. Összekeltek.

Álló esztendeje volt, hogy együtt éltek. Akkor felrakták szekérre őket, s útnak eresztették, hogy a diákkirály is mutassa meg feleségének a maga országát! Puff neki!

A diák csak most ijedt meg, hogy kurucosan talál járni. Szepegett előbb, szepegett, de csak elszánta magát, hogy legyen úgy, ahogy jó. Azt gondolta magában: „Elindulok velük, s ha nem lesz egyéb, elszököm tőlük, s visszamegyek a kollégiumba.” Hisz a diákköntöst sohasem hagyta el addig sem magától.

Elindultak, s addig mentek, míg egy nagy erdőbe nem értek. Ott egy helyt a diák félremegy, s egy mély árokban vetkőzni kezd, hogy a diákgúnyába öltözzék, s ha kell, elszökjék.

Éppen ott hevert egy hétfejű sárkány.

- Ki vagy? Mit keresel itt? Mit akarsz? - kérdezte tőle a sárkány.

A diák elbeszélte a sárkánynak az egész dolgát, s azt is, hogy előbb-utóbb biz' szökni akar.

A sárkány azt mondta rá:

- Nem szükséges elszökni. Kár volna! Csak folytasd az utadat. Amint az erdőből kiérsz, meglátsz egy lúdlábon forduló rézvázat. Menj be abba, s lakjál ott békében feleségestől, kutyástól, macskástól addig, míg a vár mozogni s forogni nem kezd. De akkor aztán kotródj, mert akkor én megyek oda haza, s ha benne kaplak, vége az életednek!

Visszament hát a diák az útítársasághoz. Tovább utaztak, míg az erdőből kiérve, a várat meg nem látták. Oda mind bementek s megtelepedtek, mint az övékbe. Jól találták magukat két esztendőn keresztül, s már maga a diák is csak hinni kezdte, hogy ő mégiscsak király. De hát egyszer a vár mozogni, forogni kezd nagy gyorsan.

Megbúsul a diák, s kimegyen a vár élire, ott sétál nagy szomorúan

alá s fel.

Talál ott egy vén banyót, azt kérdezi tőle:

- Mi bajod van, felséges király?

- Hm, az a baj, anyó - mondja a diák -, hogy nem vagyok király, de mégis annak kell lennem.

Aztán elbeszélte az egész dolgát mostanig.

- Az még nem baj, fiam! - mondja a banyó. - Köszönd, hogy nem titkoltad el előlem a dolgot! Én a kurucos királyné vagyok, a hétfejű sárkány legfélelmetesebb ellensége. Azért azt tanácsolom: süttess igen hirtelen egy cipót egymás után hét sütéssel. Ezt a cipót tétesd ki a várkapuba, mikor a hétfejű sárkány megérkezik. Tétesd csak ki a várkapuba, s az a cipó majd úgy megfelel a sárkánynak, hogy az téged sohasem fog háborgatni, s a vár mindenestől neked marad.

A diák a cipót elkészíttette, s már éjfél után egy órakor a cipót kitették a várkapuba.

Hajnalban, mikor a nap felkelt, jön a hétfejű sárkány a várkapuhoz, de a cipó mindjárt megszólította:

- Hé, itt én vagyok az őrző, ide az én engedelmem nélkül nem mégy be! Ha be akarsz menni, előbb ki kell állnod azt, amit én kiálltam!

- Nekem ide csak be kell mennem! - mondja a sárkány. - Micsoda próbákat állottál ki hát?

A cipó elbeszélte, hogy őt, mikor mag volt, felásott földbe takarták, ott elrothadt, kikölt, felnőtt, sok hideget, meleget, esőt, havat kiállott, mégis termett. Aztán levágták, összekötözték, megcsépezték, összemorzsolták, meggyúrták. Azután hétszer egymás után, mindannyiszor minden társainál előbb, a tüzes kemencébe bevetették.

- Ha ezt mind így kiállod, akkor hiszen beeresztelek, de máskülönben ide nem!

A sárkány tudta, hogy ő mindazt ki nem állhatja, úgy nekiharagudott hát, hogy mérgében kihasadott, és így elpusztult.

A diák pedig aznapról fogva ura lett annak a várnak; ipa s napa halála után két országnak lett királya. S ha meg nem halt, ma is uralkodik.

Ha tudnám, hogy ilyen szerencsésen járok, mint az a diák, én is a mai szentséges nap beállnék diáknak.

Virág Péter

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy gazda. Volt három fia, három lánya. Gyönyörűen kiiskoláztatta mind a hatot. De egyszer csak meghalt az ember; a felesége eltemette. Árván maradt a hat gyermek. Azt mondja az asszony:

- Kedves gyermekeim, megyek, szolgát fogadok.

Azt mondja a legidősebb fiú:

- Édesanyám, ne menjen el! Azt, amit a cselédnek adnánk, fordítsuk egyébre. Majd szántok-vetek én, gazdálkodok, de nekem minden délre hozzanak ebédet.

- Kedves fiam, főzök minden délre neked ebédet, és kiviszi a legidősebb lány.

Azt mondja a legidősebb lány:

- Én viszek majd, kedves bátyám, ebédet. Csak azt kérem, ha kimégy az ekével a kapun, rögtön akaszd földbe az ekét, hasíts egy barázdát, hogy tudjam, hová mentél.

A fiú kiharította a barázdát. De arra ment a hatfejű sárkány, és bekaparta. Más barázdát harított, egészen a maga kastélyáig. Így a lány oda vitte az ebédet, a sárkánynak. A sárkány ölbe kapta a lányt, bevitte a kastélyába. Ő ette meg az ebédet.

A fiú hazament a szántásból, mérgesen, mert hogy nem kapott ebédet.

Most a középső lány vállalta, hogy másnap ő visz ebédet. A fiú befogott az ekébe. Kiharította megint a barázdát a föld végéig. De jött a tizenkétfejű sárkány, bekaparta, és másikat harított, egészen a kastélyáig. Ez a lány is a sárkányhoz tévedt. Megint a sárkány ette meg az ebédet. A lány meg ottmaradt gazdasszonynak.

Hazament a fiú nagy mérgesen, merthogy nem vittek neki ebédet.

- Édesanyám, hát így hoznak nekem ebédet?

- Már két lánnyal küldtem, odaveszett mind a kettő. A föld nyelte el, vagy mi!

- Kedves bátyám, én viszek holnap ebédet! - mondta a legkisebb

lány.

A fiú kiharította a barázdát harmadszor is. De ezt meg a huszonnégyfejű sárkány kaparta be, s másikat hasított a kastélyához. Így odavitte ez a lány is az ebédet.

- Kedves gyermekem, te leszel az én feleségem - mondta neki rögtön a sárkány. - Én leszek az urad. Amit én mondok neked, azt kell megfogadnod.

A fiú abbahagyta a szántást, és elment megkeresni a három lányt. Elment a hatfejű sárkányhoz, ott találta a legidősebb testvérét.

- Szedd össze magad, testvérem, gyere haza!

- Jaj, menj innen, mindjárt itt lesz az uram.

- Honnan tudod?

- A hatmázsás buzogányt már hazahajította jeladásul!

Jött is már a sárkány. Azt mondja:

- Jó napot, kedves sógorom! Rakjál tüzet, főzzél ebédet, kedves feleségem.

Megfőtt az ebéd, jóllaktak. A sárkány elment a pincébe a kancsóval, hozott egy kancsó bort. Megitták.

- Na, most gyere, kedves sógorom, birkózni!

Kimentek az udvarra, birkózni. Úgy belevágta a sárkány a sógorát a földbe, hogy minden csontja összetört. Eltemette, nyárfát ültetett rá, s az a fa többet nőtt éjjel, mint nappal.

Elment a középső fiú a tizenkétfejű sárkány házába. Ott lelte a lánytestvérét. Mondja neki:

- Kedves testvérem, jó napot! Mikor jön haza az urad?

- Majd megtudjuk, amikor a tizenkétmázsás buzogányt hazahajítja.

Hazahajította a buzogányt, haza is jött a sárkány.

- Főzzél, kedves feleségem!

Főzött is, jól is laktak. Elment a sárkány a pincébe, egy kancsó borért. Megitták a kancsó bort.

- Na, most gyere, kedves sógorom, birkózni!

Kimentek az udvarra, birkózni. A sárkány megfogta a sógorát. Úgy belevágta a földbe, hogy összetört minden része. Meghalt.

Elindult a legfiatalabb fiú is, megkeresni a hűgát. Elment a huszonnégyfejű sárkányhoz. Megtalálta a testvérét.

- Jó napot, kedves testvérem! Az urad hol van?

- Elment országotni.

- Mikor jön haza?

- Majd megtudod. Amikor elindul hazafelé, arra a nagy szegre, amelyik a kastély sarkán van, egy huszonnégymázsás buzogány fog rászállni.

Hazahajította a sárkány a huszonnégymázsás buzogányt, s már jött ő maga is.

- Főzzél, hékám!

Jóllaktak. Lement a pincébe a sárkány, hozott egy kancsó bort. Megitták.

- Gyere, sógor, az udvarra, birkózni!

Úgy belevágta a sógorát a földbe a sárkány, hogy ottmaradt, meghalt. Fejfa helyett nyárfát ültetett a sírjára a sárkány.

Most már odamaradt a három lány, odamaradt a három fiú. Nem volt gyerek. Az asszony vette a kis ponyvát meg a sarlót. Elment a ponyvával és a sarlóval a föld végébe, az árokba füvet szedni. Talált egy szép fehér virágot, leszakította. De véletlenül úgy, hogy nem maradt szára. Megszagolta a virágot, nagyon jó illatú volt. Sajnálta eldobni. Bevette a szájába. Addig tartotta a szájában, hogy véletlenül lenyelte.

Hazament az asszony. Nemsokára született egy fia abból a virágból, amit lenyelt. Táltosfiú volt. Elkeresztelték Virág Péternek. Jó gondját viselte az anyja. Mikor egy hétig szopatta Virág Pétert, akkor azt mondta a gyerek az édesanyjának:

- Édesanyám, tegyen le, bontson ki, vegye le a pólyát!

Kibontotta az anyja. Kiment Péter az udvarra játszani. A kertben volt egy nagy mezsgyefa, elkezdett avval birkózni. Meghajtotta a nagy fát. Bement a fiú az anyjához.

- Édesanyám, pólyázzon be még, és viselje gondomat!

Megint szopott egy hétig a fiú. Akkor megint mondja az anyjának:

- Édesanyám, pólyázzon ki, megyek játszani az udvarra.

Játszott az udvaron, lement a kertbe, meghajtotta a fát derékban.

Visszaszaladt az anyjához:

- Édesanyám, pólyázzon be! Aztán le se tegyen, se éjjel, se nappal.

Még a kútra se menjen, egy veder vizet se hozzon.

Addig tette csak le a fiút, míg felöltözött meg levetkőzött. Három hétig szopott Virág Péter. Akkor kibontotta az anyja a párnából, a pólyából. Lement Péter a kertbe, azt a nagy óriás fát a mezsgye

tövinél meghajlított. Bement a fiú az anyjához:

- Hozzon be most, édesanyám, egy nagy paraszttányért.

Bevitte az anyja a tányért.

- No, édesanyám, amennyi teje van, azt mind fejje bele ebbe a tányérba!

Kifejtte az anyja, a tányér színültig lett tejjel.

- No, édesanyám, hozza be a gyúrótáblát, rá lisztet.

Elkészítette az anyja a táblát a liszttel.

- Abba a lisztbe töltse bele a tejet. Három pogácsát gyúrjon, de abba nem szabad vizet tenni. Süsse meg a három pogácsát. No, édesanyám, most a három lánynak keresse meg a selyemkendőit, a gyűrűit. Pakoljon be mindegyik selyemkendőbe egy pogácsát meg egy aranygyűrűt, és hajtsa össze szépen.

Vette Virág Péter a három csomagot, elindult keresni a három lányt meg a három fiút.

Megtalálta a legidősebb lányt a hatfejű sárkánynál.

- Jó napot adjon az isten, drága egy testvérem!

- Adjon az isten neked is!

- Mikor jön haza az urad?

- Te fiú, te gyermek, miért vagy te nekem testvérem?

- Hát ha én mondom, akkor testvéred vagyok. Ne, itt ez a selyemkendő, bontsd ki!

Kibontotta a legidősebb lány a selyemkendőt.

- Kié ez a selyemkendő és ez a gyűrű?

- Az enyém!

- Törd kétfelé a pogácsát, és edd meg. Milyen ízű az a pogácsa?

- Olyan, mint az édesanyám teje.

- Elismered-e, hogy a testvéred vagyok? Mikor jön haza az urad?

- Azt ne kérdezd. Eredj, amerre látsz, mert az téged megöl. Az a hatfejű sárkány!

- Ne törődj vele, már ha itthon volna is, késő volna. Főzzél, rakjál tüzet!

- Nem szabad, majd ha az uram hazajön.

- Mikor jön haza az urad?

- Majd megtudod. Hajítja haza a hatmázsás buzogányt!

Kiment Virág Péter az udvarra. Hajította haza a sárkány a hatmázsás buzogányt. Virág Péter odaugrott, és megkapta a

buzogányt. Nem engedte, hogy a földre essen. Visszahajította a buzogányt, még hat mérföldnyivel tovább, mint a sárkány volt. Nagyon mordult a sárkány:

- Vajon ki garázdálkodik az én udvaromon? Nem tudom, nem az a kölyök Virág Péter-e? Na, csak érjek haza!

Hazavitte a buzogányt, letette.

- Jó napot, kedves egy sógorom. No, kedves feleségem, főzzél, tálalj!

Jóllaktak. A sárkány elővette a pince kulcsát, lement a pincébe, hozott egy kancsó bort. A kancsó éppen két pohárral volt. Kiöntötte, Virág Péter nem itta.

- Idd meg, sógor, a borodat, azért töltöttem.

Feleli Virág Péter:

- Kedves sógorom, nem iszom meg. Ha te eljössz énhozzám vendégségbe, akkor én levezetlek a pincébe, s annyit iszol, amennyi jólesik.

Vette a sárkány a kulcsot, levezette Virág Pétert a pincéjébe. Volt ott hat hordó bor. Virág Péter fogta a hordókat, és egymás után megivott öt hordóval. A hatodikat nem engedte neki meginni a sárkány.

- Eredj már, hagyjál nekem is egy hordóval, addig, míg új terem.

És kilökdöste Virág Pétert a pincéből.

Kimentek a kastély udvarára. Mondja Péternek a sárkány:

- Gyere, sógor, birkózzunk egyet!

Elkezdtek birkózni. Megfogta a sárkány Virág Pétert, belevágta a földbe, kötésig. Virág Péter kiugrott a földből. Megölelte a sárkányt, belevágta hónaljig a földbe. Ott aztán levágta mind a hat fejét. A testvére ki akart ugrani az ablakon. Megfenyegette Péter, hogy meg ne mozduljon.

Innen megszabadult Virág Péter. Ment a tizenkétfejű sárkányhoz. Benyitott az ajtón, köszönt. Mondja neki a középső lány:

- Mit keresel, te fiú?

- Mit keresnék? Teérted jöttem, testvéred vagyok.

- Dehogy, mi hatan vagyunk testvérek, és mind a hatan elkerültünk hazulról. Te nekem nem vagy testvérem.

- Ha nem vállalsz testvérednek, itt ez a csomag, bontsd ki!

Kibontotta a lány.

- Kié ez a selyemkendő, kié ez az aranygyűrű?

- Ez az enyém.

- Törd kétfelé azt a pogácsát, edd meg! Milyen a pogácsa?

- Olyan, mint az édesanyám teje volt. Elvállalak testvéremnek.

- Az urad mikor jön haza?

- Majd megtudod, mikor a tizenkétmázsás buzogányt hazahajítja.

Kiment Virág Péter az udvarra. Várta a tizenkétmázsás buzogányt.

Mikor a sárkány hazahajította, Virág Péter megkapta a buzogányt, és a sárkányon túl hajította, tizenkét mérfölddel. Ez a sárkány is elkezdett köpködni, mint a hörcsög:

- Vajon ki legénykedik ott? Nem az a kölyök Virág Péter?

Hazament a sárkány. Ettek is. Mikor jóllaktak, a sárkány lement a pincébe, és hozott egy kancsó bort. Megitta a sárkány a maga poharát, de Virág Péter nem ivott.

- Miért nem iszod meg, sógor?

- Nem iszom.

- Miért?

- Ha te eljössz hozzám vendégségbe, akkor én odavezetlek a hordókhoz.

Avval lementek a pincébe. Tizenkét hordó bora volt a sárkánynak. Virág Péter megivott tizenegy hordó bort, a tizenkettediket nem engedte a sárkány.

- Ne légy telhetetlen. Hagyd meg nekem ezt az egy hordó bort! Gyere, sógor, birkózzunk!

Összedült Virág Péter a tizenkétfejű sárkánnyal. A sárkány megkapta Virág Pétert, és levágta hónaljáig. De Virág Péter ügyes volt, megkapta a sárkányt, és úgy lecsapta, hogy azzal ki is pusztította a sárkányt. A nyakára hágott. Avval elindult harmadik lánytestvéreért.

- Jó napot, kedves egy drága testvérem!

- Adjon isten neked is. Mit keresel itt, te fiú?

- Testvéred vagyok.

- Jaj, dehogyis vagy nekem testvérem, mi mind a hatan elkerültünk hazulról.

- Ne, itt ez a kendő, bontsd ki!

Kibontotta.

- Kié ez a selyemkendő és ez az aranygyűrű?

- Ez az enyém.

- Itt van ez a pogácsa benne, törd kétfelé, és edd meg!

Megette.

- Milyen ízű az a pogácsa?

- Olyan, mint az édesanyám teje.

- Mikor jön haza az urad?

- Majd megtudod. Amikor a vár megrendül. A falban van egy óriási szeg, arra fog ráesni a huszonnégymázsás buzogány.

Már esett is. Péter visszahajította.

Hazajött a sárkány nagy mérgesen.

- Héj, vacsorát adj, asszony!

Megvacsoráztak. A sárkány bevitt egy kancsó bort. A kancsó bor éppen két pohárral volt. Virág Péter nem itta meg a borát.

- Miért nem iszod meg, kedves egy sógor?

- Nem iszom. Ha te eljössz hozzám vendégségbe, én bevezetlek téged a pincébe, és annyit iszol, amennyi kell.

Lementek a pincébe. Volt ott huszonnégy hordó bora a sárkánynak. Megivott Péter huszónhárom hordó bort.

- Hagyjál meg egy hordóval nekem, amíg új terem. Gyere, kedves, drága egy sógorom, birkózzunk egyet!

Akkor összedültek az udvaron, birkóztak. Pétert levágta hónaljig a földbe, de Péter fiatal volt, és kiugrott. Megkapta a sárkányt, és bosszúságában bevágta a sárkányt a földbe, nyakig. Akkor kivette a bicskáját, és egy vágásra levágta a sárkánynak huszónhárom fejét. Egy megmaradt.

- Állj meg, Virág Péter! Péter sógor! Ezt az egy fejemet hagyd meg, Péter! Ha meghagyod ezt az egy fejemet, írást adok róla, hogy úgy elmegyek ebből az országból, senki híreimet sem hallja.

- No, sógor, meghagyom ezt az egy fejedet. Ha a három fiútestvéreimet lábra állítod, akkor meghagyom a huszonnegyedik fejedet, az életedet.

Özönlött a sárkányból a vér, mint a patak. Megkente a vérrel a sárkány mind a három nyárfát, ahol a fiúk el voltak temetve. Mind a három fiú talpra állott, és így megmaradt a sárkánynak az élete az egy fejével. El is tűnt onnét, ma sem hallani hírét.

Maga maradt Virág Péter. Összeszedte a hat testvérét, a három lányt és három fiút; mentek haza, nagy vígsággal, nagy örömmel. Az

anyjuk odahaza az udvart tisztogatta, söpörgette. Mikor hazaértek, s az anyjuk meglátta, hogy ott van az ő hét gyermeke a kapuban, kinyitotta gyorsan a kaput, beeresztette őket. Bement a hét gyermek az udvarra. Az anyja felkapta Virág Pétert, és úgy csókolta, de a többit is. Aztán az anyjuk az egész falut becsődítette.

- Itthon van a három fiam, három lányom, egyszóval a hat gyermekem! Meg ez a hetedik!

Nagy lakomát tartott. Ettek-ittak, mulattak; ami csak kellett a világon, minden volt. Az édesanyjuk örömeiben nem tudott mit csinálni. Nagyon örült. Akkor Virág Péter megcsókolta a három fiút, a három lányt:

- Kedves testvéreim!

Elbúcsúzott Péter a három fiútól, a három lánytestvértől. De megfogta Péter az anyját is, megölelte, megcsókolta.

- No, kedves édesanyám, engem most már vezessen oda vissza, ahonnan leszakított, az árokba.

Elmentek oda, ahol az anyja leszakította. Megölelte, megcsókolta még egyszer az anyját:

- Kedves édesanyám! Engem nem lát már többé!

A föld már kétfelé volt nyílván.

- Hát elmégy, kedves gyermekem?

- El.

A kezét a lábaszárára tette, és beleugrott a nagy mélységbe, az árokba. Hazament az anyjuk. A hat gyerek még mindig nagy vígságban volt! Ettek, ittak, mulattak. Faggyúval mécseltek, boldogan éltek, még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Ribike

Volt egyszer egy király, s volt neki három fia. Volt arrafelé egy özvegyasszony is, annak meg volt egy lánya.

Ribike volt a lány neve, mert az mással nem élt, mint csak ribizlivel.

Egyszer megbetegedett a lány. Az anyja ugyanis már nem tudott több ribizlit venni neki. Szegény asszony, hogy megmentse a lányát,

elment a klostromkertbe, mert ott látott ribizlit bőven. Beszökött a kertbe, és kihozott egy kosár ribizlit. Meglátta kijövet az apácafőnöknő, odament hozzá, s rászólt:

- Mit csinálsz, te asszony?

Azt felelte ijedten a szegény asszony:

- Soha életemben nem loptam, most is csak a kénytelenség szorított rá! Mert nekem oly gyönyörű lányom van, hogy annak párja nem találkozik; de ha csak egy nap ribizlit nem eszik, meghal. Ma nem evett, ha holnap sem enne, belehalna.

Megbocsátott az asszonynak a rendfőnöknő. De elment vele az asszony házába, mert nem akarta elhinni, hogy a szegény asszonynak olyan különös lánya van.

Mikor meglátta, hogy valóban szép, így szólt az asszonyhoz:

- No, te szegény asszony, add oda a lányodat énnekem, nálunk jóllakhat ribizlivel.

Mit csináljon szegény asszony, ribizli csak a klostromban volt, odaadta a lányát.

Ott élt a lány. Akkorában még szabad volt tárva-nyitva lenni az apácaklostrom ablakának. Ki-kinézett rajta a lány. Egyszer arra ment három királyfi, s egy lépést sem tudtak tovább tenni a lány szépsége láttán.

A legöregebbik királyfi rögtön elkezdi, hogy ő nem nyugszik addig, amíg az a lány nem lesz az ő felesége. A középső királyfi is belevág, hogy ő sem nyugszik, míg az övé nem lesz. A legkisebb királyfi meg azt mondja:

- Én nem engedem! Mert az enyém lesz!

A három testvér csúnyán összekapott. Az utasok választották szét őket. A lárma a főnöknő is odamegy az ablakhoz: mi történik itt?

Ribike meg azt mondja:

- Énértem vesztek össze.

Megijedt erre a főnöknő, hogy még ő kap pirongatást a királytól vagy a királynétól. Tüstént elhívta Ribikét az ablaktól, megbüntette, megpirongatta, és mikor az ellenkezett, mert hisz semmiről sem tehetett azt mondta neki:

- Mit, nemcsak szép vagy, de jó is akarsz lenni? Hát idehallgass, Ribike, a te szépséged és jószágod változzék gyíkká, lakásod pedig ne itt nálam, hanem a világ végén legyen!

Szegény Ribike azonnal gyíkká változott, és egy perc múlva a világ végére jutott.

Telt az idő, a királyfiak anyja meghalt, az apjuk meg előregedett. Szerette volna már letenni a királyságot, de nem tudta eldönteni, hogy melyik fiának adja, mert mind a három fiát egyformán szerette. Azt mondta hát nekik az öreg király:

- Édes fiaim, hárman vagytok, és tudom, egyik sem derekabb, mint a másik. Hanem azért én adok nektek három próbát. Amelyikötök meg tudja mind a hármat tenni, az kapja meg a királyságot.

Bólintott mind a három fiú, hogy csak mondja meg apjuk a három kívánságot.

Azt mondja a király:

- Elég lesz, fiaim, először egy is!

Akkor elmondta, hogy őneki oly csoda vásznat hozzanak, hogy hossza-szélessége száz rőf legyen, és mégis keresztülmenjen az ő karikagyűrűjén, ha összehajtja.

Fogadták a királyfiak mind erősen, hogy megszerzik. Egyik a másikban bízott, gondolva, hogy azt az első próbát majd a nála öregebb csinálja meg. Fogtak magukkal mind a hárman sok pénzt, világgá indultak. A váron kívül rögtön három utat találtak: két út szép volt, azon ment el a két öregebbik. A harmadik út igen göcsörtös volt, azon ment el a legkisebb királyfi.

A két öregebb hamarosan szép, nagy városba érkezett. A legkisebb ment, ment, elfáradt nagyon, de nem talált egy madarat sem. Azok, a két bátyja, már vásárolt sok szép vásznat, ő meg csak ment, ment egyre. Egyszer csak odaért a világ végére.

Talált ott a világ végén a legkisebb királyfi egy kőhidat, oda leült, s búsult erősen, hogy mitévő legyen, mert hogy lám, nem tudja az első kívánságát se az apjának megtenni.

Egyszer csak odament hozzá ott egy aranyos hátú kis gyíkcocská. Azt mondja neki szép csendesen (mert akkorában még tudtak az állatok beszélni), hogy:

- Királyfiú, mit búsul, mit szomorkodik?

Megnézi a gyíkcocskát a királyfi, s így válaszol:

- Mit kérded te, aranyos hátú gyíkcocská, úgysem tudsz te nekem tanácsot adni!

Felel szépen a gyíkcocská:

- Mondja csak, hátha tudok!

Akkor megmondta a királyfi, hogy az ő apjának - hárman vannak fiúk - az a kívánsága, hogy amelyik fia meg tudja három kívánságát tenni, az kapja meg a királyságot. Első kívánsága az, hogy olyan csoda vásznat hozzanak, hogy hossza-szélessége száz rőf legyen, és mégis keresztülmenjen az ő karikagyűrűjén.

Hallgatja a beszédet a gyíkocska, aztán azt mondja:

- Jól van, királyfi, csak ülj itt, egypár perc múlva talán már tudok is a bajodon segíteni!

Azzal vissza lement a gyíkocska a kőhíd alá, a pókok közé. Jó barátja volt a pókoknak, azokat kérte segítségre. A pókok rögtön hozzáfogtak a fonáshoz, szövéshez. Tíz nap, tíz éjjel alatt megcsinálták a vásznat. A gyíkocska felvitte a királyfinak. Belefért az annak egyik zsebébe.

A királyfi két bátyja már rég hazament, szekérszám vitték apjuk elé a vásznat: hosszú volt, széles volt mind, de a karikagyűrűjén nem tudta keresztülhúzni az apjuk.

Ekkor jött a legkisebb királyfi.

Előveszi a zsebéből, amit ő hozott. Próbálja a király, bólint annak:

- Ez igen, keresztülmegy, de nem tudom, meglesz-e vagy se akkorának, amekkorának rendeltem!

Hozatott mindjárt mérnököket, megmérték a vásznat, hát éppen se több, se kevesebb: száz rőf hosszú, száz rőf széles.

Mondja erre örvendezve az öreg király:

- Látjátok, fiaim, a legkisebbik már itt is megtette a magáét; de aki még a hátralevő két próbát meg tudja tenni, azé lesz a királyság. A következő kívánságom, hogy oly kiskutyát hozzatok nekem: egy arany dióhéjba beférjen, mégis, ha kiugrik, a sikongatása hetedhét országra szóljon.

Elindul megint a három testvér. A két idősebb a jó úton megint a város felé, a legkisebb most is csak a göröngyös úton, a világ vége felé.

Mikor a legkisebb királyfi újra odaért a világ végire, azt mondja ott nagy fennszóval:

- Aranyos hátú gyíkocska, gyere elő a hívásomra!

A gyíkocska előjött.

- Mi kell?

Mondja neki szomorúan a királyfi:

- Most igazán azt hiszem, nem tudod az én parancsolatomat megtenni.

Feleli a gyíkocska:

- Mondd csak, hátha tudom!

Akkor a királyfi elmondja az apja kívánságát. Hogy annak milyen kiskutya kell.

Gondolkodik a gyíkocska, aztán így szól:

- Csak légy itt, hátha tudok segíteni!

Azzal a gyíkocska rögtön lement a föld alá, az icinpiciny törpe emberekhez. Könyörgött a törpe királynak, hogy legyen szíves, adjon neki egy olyan törpe kiskutyát. A törpe király az első miniszterjét adta oda: az volt olyan kutya. A gyíkocska beletette a kutyát egy dióhéjba, vitte föl. Mondta fenn a királyfinak:

- Te, ezt a zsebedbe tedd, de ki ne nyisd az úton, hanem csak iparkodj!

Iparkodott is haza a királyfi.

A két bátyja már rég otthon volt. Azzal tértek meg, hogy olyan kiskutya nincs is a világon, kár az időt tölteni a keresésével.

Mondja az öreg király, ahogy meglátja a legkisebb fiát:

- No, fiam, te is üresen jöttél, mint a bátyáid?

Előveszi a királyfi nagy vidáman az arany dióhéjat, kinyitja: kiugrik a kiskutya! Egyet sikoltott, de az a hang mindjárt hetedhét országig szállt. Az öreg királynak meg olyan jólesett az a sikoltás, mintha írósvajjal kenték volna meg a hátát. Akkor szépen azt mondta:

- No, látjátok, fiaim, a legkisebbik ezt is meg tudta tenni. No, még azért amelyikőtök a legutolsó próbát megteszi, az lesz a király. A harmadik akaratom pedig az, hogy arra hagyom az országot, aki közületek a legszebb menyasszonyt szerzi meg magának.

A két idősebb királyfi jót nevetett. Szentül azt hitték, hogy ezen most megfölozik a testvérjüket, mert hisz ők sokfelé jártak, sok szép lányt láttak, azok közül könnyű lesz a legszebbet kiválasztani. A kis királyfi meg mit látott? Senkit! Még a világ végén is csak egy gyíkocskát!

El is szomorodott erősen a kis királyfi, mert hát az aranyos hátú gyíkocska a szép menyasszonyt nem tudja csak úgy a föld alól kivenni. De mégis elment hozzá, szomorúan leült a kőhídra. Jött a gyíkocska. Mondja neki a királyfi:

- Most igazán elhiszem, hogy nem tudsz a bajomon segíteni!

Feleli szép csendesen a gyíkocska:

- Hátha tudok!

Mondja erre a királyfi:

- Most az a kívánsága az apámnak, hogy amelyőnk a legszebb menyasszonyt hozza, az lesz a király.

Elpirult az aranyos hátú gyíkocska, s azt mondja:

- Csak fogj meg engem, és vágj ehhez a kőhídhhoz!

Feleli megrökönyödve a kis királyfi:

- Azt már csak nem teszem, hisz a legnagyobb hálaadással kell lennem irántad.

De erősködik a gyíkocska:

- Mondom, csak vágj engem oda a kőhídhhoz!

A királyfi váltig ellenkezett, de amikor látta, hogy a gyíkocska mennyire elszontyolodott, bekumta, vagyis jól behunyta a szemét, és úgy vágta a gyíkocskát oda a kőhídhhoz. Hát erre mit lát? Egy gyönyörű szép fehérnépet a gyíkocska helyett. Azt mondja az a szép lány:

- No, királyfi, rám ismersz-e?

Feleli a királyfi, maga se tudva, hova álljon:

- Egy kicsikét vélekszem, de nem tudom, hogy az-e.

Mondja nevetve az a gyönyörű szép lány:

- Én vagyok, aki kinézett a klostrom ablakán! Aki miatt te veszekedést tettél! Ribike!

Ámul a királyfi, de Ribike csak mondja tovább:

- No, most tied leszek halálos holtig!

Nem is tudja a királyfi, hogyan karolja, úgy vitte haza.

A bátyái már otthon voltak, vittek már menyasszonyt. Csak rá vártak, hogy a próba eldőljön. Mikor a kis királyfi hazaért, az öreg király a kertben éppen krumplit rakott, de olyat, hogy az mind aranyos almává vált. Mikor meglátta a legkisebbik fia menyasszonyát - hát azonnal határozott. Azt mondta a két idősebbnek:

- Ne haragudjatok rá, ez érdemli a királyságot!

Azok nem is haragudtak rá, mindenki csak jót kívánt neki: éljen boldogul!

Az együgyű csizmadia mint csodadoktor

Volt egyszer egy együgyű, szegény csizmadia. Szegény feje erősen habókás volt, de azért jó mesterember volt.

Egyszer a felesége nagyon beteg lett, a feje fájt. Próbált a csizmadia ott a falun mindenféle ráolvasást, de a felesége csak nem gyógyult meg.

Abban az időben vidéken még nemigen voltak doktorok. Az együgyű csizmadia csak hallomásból tudta, hogy van doktor is, valahol a fővárosban, mégpedig olyan doktor, aki mindent meg tud gyógyítani. Elment hát a fővárosba, elment ahhoz a doktorhoz, mégpedig ő egyedül, nem vitte a feleségét. Azt sem tudta, hogy az orvos megvizsgálja a beteget.

A doktornál sokan voltak, a váróteremben kellett állni sokat. Mikor a csizmadiára került a sor, az a maga együgyűségében kucsmában akart bemenni a doktor elé, mert azt sem tudta, hogy levegye-e a kucsmáját. Az ajtóban álló ember csak az utolsó pillanatban vette észre, hogy valaki kucsmában akar a doktor elé állni, ezért nagy hirtelen az együgyű csizmadia fejéhez kapott, de úgy, hogy véletlenül akkorát ütött a csizmadia fejére, hogy annak leperdült a kucsmája. Így jutott be az együgyű csizmadia az orvoshoz. Azt hitte, itt ez a szokás.

Kérdi tőle a doktor:

- Mi a baj?

- Doktor úr, az a baj, hogy a feleségem nagyon beteg, gyógyítsa meg! Hogy egy recept?

- A felesége a beteg? Akkor miért nem ő jött ide?

- Mert beteg! Nehezen jár!

- S maga jött el helyette? Miért?

- Mert én jól tudok járni - mondta a csizmadia. - Adja csak ide nekem a receptet!

A doktor azonban így nem akart receptet adni. Elküldte az együgyű csizmadiát.

Az együgyű csizmadia közben jól körülnézett, hogy miért is doktor ez a doktor, és mi az az egész doktorság. Láttá, hogy a doktor fogasán van egy magas, hegyes kalap. A szobában meg sok a könyv, sok papír van az asztalon. Egy embere meg az ajtóban áll, csupán azért,

hogy aki bemegy, annak üssön egyet a fejére - így hitte, mert hát ő kapott egyet. Ezt mind jól megjegyezte magának. Kívülről is megmérte a doktor házát. A kapu mellett tábla, rajta a doktor neve, meg deák nyelven valami, amiről csak gondolni lehet, azt jelenti, hogy ez az orvos mindent meg tud gyógyítani. Ahogy így áll, jön ki a doktortól egy ember, kezében egy papír, a recept. Megkérdi az együgyű csizmadia az embert, mit fizetett érte.

- Öt forintot.

- Nem adná el kéz alatt?

- Ezt nem lehet eladni - mondja az ember.

- Akkor mutassa!

Megmutatja az ember a cédulát, rajta csupa ákombákom. Fog egy darab papirost a csizmadia, rárajzolja, hogy „Recept”, s rámásolja azt az ákombákomot, ahogy tudta.

Aztán elment a patikába, kiváltani az orvosságot.

A patikus nem tudta elolvasni az irkafirkát, de volt neki egy üveg ecetes vize; az olyan olvashatatlan receptekre abból szokott mérni.

Mikor a csizmadia hazaért, adott a feleségének az orvosságból. Az meg is gyógyult attól már másnapra.

- No - mondja a feleségének az együgyű csizmadia -, látod, használt az orvosság! Tudod, mi az ára egy ilyen receptnek? Öt forint! Nálunk úgyszintén doktor; én jól megnéztem, mi az a doktorság. Jó foglalkozás az, jobban ereszt, mint a csizmadiaság. Tudd meg, hogy én is doktor leszek!

A felesége eszesebb volt valamivel az együgyű csizmadiánál, összeszidta az emberét nagy mérgesen.

- Te lennél doktor?! Még írni se tudsz! El tudod gondolni, mennyit tanulhatnak azok a doktorok, amíg doktorok lesznek! Hajaj!

De a csizmadia azt felelte, hogy az is csak mesterség, s mivel pedig ő jó mesterember, alaposan, jól megnézte, s így jól is tudja, mi az orvosi mesterség. S máris azon törte a fejét, mit csináljon, hogy elég pénze legyen az orvosi mesterség megkezdéséhez. Mert ha pénze lenne, a pénzzel a városban kibérelne egy házat, megvenné azt az orvosnál látott hegyes kalapot, venne receptnek való cédulákat, meg ceruzát, meg asztalt, könyvet, széket, mindent, ami kell. De hogyan szerezzen pénzt?

Nekifogott, csinált egy pár csizmát. Összeszedte minden tudását,

úgyhogy nagyon szép csizmát csinált. Betette a csizmát a tarisznyába, a tarisznyát a vállára vetette, s elindult egyenest a királyhoz. Gondolta, ha a csizmát föl kínálja a királynak, a király majd jól megfizeti az ajándékot.

Mikor a palota elé, a kapuhoz ért, hát a kapus nem engedte be, hanem megkérdezte, hogy mit visz, mit akar a királynál. Az együgyű csizmadia megmondta, hogy ő ez meg ez a csizmadia, meg hogy csinált egy pár gyönyörű csizmát ajándékba a királynak. Jutalmat remél érte.

- No - azt mondja a kapus -, beengedlek. De csak úgy, ha az ajándéknak a felét nekem adod.

A csizmadia mit tehetett - a kapusnak ígérte a felét az ajándéknak.

Mikor odaért a király ajtajához, ott meg egy másik ajtónálló tartotta fenn. Az se akarta beengedni! De amikor kitudta, hogy mit is akar azzal a csizmával, megszelídült, azt mondta:

- Beengedlek, ha az ajándék felét nekem adod!

Szegény együgyű csizmadia, mit tehetett, odaígérte a második felét is az ajándéknak. Erre bement az ajtós, bejelentette, hogy egy szegény csizmadia szeretne a királlyal beszélni. Aztán kinyitották előtte az ajtót, beléphetett.

- Mit akarsz velem, te szegény ember? - kérdezte a király.

Elővette a csizmadia a csizmát, s azt mondta:

- Felséges uram! Egy pár csizmát hoztam magának ajándékba.

Elvette a király a csizmákat, felpróbálta; mindjárt nagyon megszerette, olyan szép volt, úgy illett rá. Azt mondta:

- Ez csizma! Megér ez nekem egy tál aranyat is. Mindjárt kimerítem.

De a csizmadia azt mondja a királynak:

- Felséges uram! Nem kell nekem a tál arany. Hanem méressen ki nekem inkább száz szál vesszőt a hátamra.

Csodálkozott ezen a király. De hát a kívánság - kívánság! Küldött a vesszőkért meg a vesszőző padért. Amikor behozták a vesszőket meg a derest, azt mondotta a csizmadia, hogy hívják be a kapunállót is, mert az első ötven vessző annak jár. Jött a kapunálló.

- Akarod a fele ajándékot? - kérdezte a csizmadia.

- Már hogye akarnám! - felelte a kapunálló.

- Adjátok ki neki - mondta nevetve a király.

A szolgák lekapták a kapunállót, kimérték neki becsületesen a száz

vessző felét. Alig ért ez ki, hivatták be az ajtónállót. Így járt az ajtónálló is: az is vállalta, az is megkapta a részét.

A királynak annyira megtetszett ez a nem is olyan együgyű csizmadia, hogy két tál aranyat adott neki.

Azzal a csizmadia haza is indult. Otthon elment a legközelebbi városba, kibérelt egy házat, vett egy asztalt, egy hegyes kalapot, cédulákat, ceruzát, könyveket, széket. Odavitte a feleségét, kiíratta a házra, hogy itt olyan doktor lakik, aki mindent meg tud gyógyítani. Odafogadott az ajtajához egy jó erős embert, hogy aki majd bemegy hozzá, annak üssön a fejére. Úgy volt vele is, így akart csinálni ő is.

Akadts betegek hamarosan! A csizmadia csak írta a receptekre az ákombákot, ahogy arra az ő receptjére emlékezett. Mondta a betegeknek, hogy vigyék a patikába, csináltassák meg, s ahányan isznak belőle, mind megjavulnak. Mindenki fizetett öt forintot.

A városban volt egy patika, ott két fiatal legény árulta az orvosságot. Ezek nézték-nézték a csizmadia receptjét, persze nem tudták elolvasni. De szégyellték a doktornak visszaküldeni, inkább minden beteget megkérdeztek, hogy mi fáj, s úgy adtak orvosságot, amit ők gondoltak.

Így jó szerencséje volt a doktornak. Az a híre támadt s terjedt aztán mind erősebben, hogy igazán mindentudó. Mentek a betegek; volt, aki meggyógyult, volt, aki nem gyógyult meg, mint általában a beteg. Egyszóval az együgyű csizmadiából mindentudó híresség lett.

Volt a városban egy nagy úr, egy gróf, aki nagyon szerette a szép lovakat. Egyszer egy éjjel ellopták a tolvajok a legszebb két lovát. Keresték mindenfelé, de sehol sem találták meg. Akkor előhívatta a gróf a kocsisát, s azt mondta neki nagy mérgesen, hogy ha három nap alatt meg nem találja a lovakat, akkor törvény elé állítja s fejét véteti!

Járt a szegény kocsis mindenfelé, egyik nap, másik nap kereste, de sehogy sem akadt a lovak nyomára. Harmadik nap már nem is ment ki a boldogtalan kocsis a mezőre keresni, hanem nagy bánatosan csak benn sétált a városban, alá-fel az utcán. Egyszer, amint ment, meglátta azt a feliratot, hogy itt olyan doktor lakik, aki mindent tud!

Gondolja magában a szegény kocsis, nekem úgyis a fejemet veszik, megpróbálom, bemegyek ehhez is, talán ez tud valamit a lovakról. Amikor bement, állnia kellett a váróteremben egy fél óráig, mint már

ilyen nagy helyen szokás. Az sem volt éppen semmi neki. Amikor pedig belépett az orvoshoz az ajtón, akkora ütést kapott, hogy majd elszédült tőle.

- No, mi baj van? - kérdi a doktor. Láta, hogy milyen szomorú a szegény kocsis. Alig állt a lábán a sok járástól, virrasztástól.

- A baj, az én nagy bajom az - mondja -, elvesztettem a lovakat! Holnap reggel elveszik a fejemet is. Talán maga tud valamit segíteni?

- Én mindent tudok - mondja a csizmadia oda se figyelve -, adok is rögvést egy receptet. Menj vele a patikába, aztán idd meg az orvosságot. Ettől mindjárt elmúlik a te bajod; mert ettől minden baj elmúlik!

Nem nagyon hitte a szegény kocsis, de csak megfizetett mindent, s elment a patikába. Ott a patikusok látták, hogy a kocsis alighogy áll a lábán a nagy álmoságtól. Azt persze nem tudták, hogy azért, mert már nagyon sokat járt s virrasztott. Hát adtak neki jó ébresztő port. Azt mindjárt be is vette a kocsis. De azért egy darabig azután is álmos volt nagyon.

Félt, hogy még az a szégyen éri, hogy itt a városban dől le s alszik el. Ment hát a város szélére, mert tudta, hogy ott elhagyott pincék vannak. Éppen hogy elért az egyik pincéig, lefeküdt, aludni akart. De csak nem jött álom a szemére. Éjszaka lett. Egyszerre csak valahol az éjszakai nagy csendben nyerítést hall! Az ébresztő por úgy megélesítette a hallását, hogy rögtön megismerte, az ő lovai nyerítettek! Erre ő is nyerített egyet. A lovai is megismerték a hangját, visszanyerítették neki. No, erre már kezdett múlni a kocsis baja.

Kiáltott a lovainak:

- Várjatok, lovaim, mindjárt kihozlak benneteket, csak még egy kis orvosságot veszek be. - Bevett még egy kis ébresztő port, ettől a szaglása is olyan éles lett, akár a kutyáé. Szag után megtalálta a lovakat. Aztán már hajtotta is őket vidáman, baj-bánat nélkül haza a gazdájához, nagy örömmel. A gróf is örvendezett. Kérdezte, hogy találta meg a lovakat. A kocsis mindent elmondott neki, hogy miképpen történt. Csodálkozott a gróf, hogy milyen nagy okos doktor van a városban. Még ajándékot is küldött a csizmadiának.

Így telt-múlt az idő, a csizmadiának mindenben szerencséje volt.

Amíg egyszer csak országos baj nem támadt!

Udvari emberek jöttek hozzá, a csodadoktor csizmadiához. Elmondták neki, hogy a király udvarában történt baj, mégpedig nagy. A királylánynak elveszett a drága aranygyűrűje, éppen amikor menyasszonynak öltöztették. Vegye hát elő a mindentudó ember minden eszét és minden szerszámját, és jöjjön azonnal a király elé. A szegény csizmadia megijedt, nem akart menni, de hát menni kellett.

A király palotája előtt muzsikával álltak elébe, virágot szórtak az útjába, úgy fogadták, mint híres-neves nagy embert. Kérdezte a király tőle:

- Mindentudó vagy? Meg tudod-e találni a gyűrűt? Ha nem, készülj a halálra!

Mit mondhatott a szegény csodadoktor? Azt mondta:

- Meg én, felséges királyom - legalábbis megpróbálom! Adasson nekem külön szobát három napra, s mindenféle ételt-italt. Külön szakács szolgáljon ki!

Pedig dehogy hitte, hogy megtalálhatja azt a gyűrűt. Már a szerencséjében sem bízott. Úgy számított magában, hogy ezen a három napon legalább jól él, hiszen úgylis karóba kerül a feje.

Harmadnapra még a feleségét is elhozatta; ha már meg kell halnia, utoljára legyen együtt vele.

Mikor megérkezett az asszony, leültek az asztalhoz, várták az utolsó vacsorát, és beszélgettek.

Szegény csodadoktor már az emberek butaságában sem bízott.

Az első szakács aközben bevitte az ételt.

- No, látod, ez az első. De ebben sem bízhatunk - mondja a csodadoktor a feleségének. Úgy gondolta, hogy az az első a három szakács közül.

De a szakács rögtön elkezdett ám reszketni. Alig talált ki a szobából. Mindjárt ment a másik két szakácshoz, elmondta nekik, hogy mit mondott a csodadoktor. A másik szakács már be sem akart menni a szobába! De hát muszáj volt neki.

- No, nézd, feleségem, ez meg a második. Ebben sem bízhatunk - mondta a csodadoktor.

A második szakács még a falnál is fehérebb lett.

A harmadik, szakács már tudta, hogy végük van. De hát muszáj volt

bevinni az ételt. Azt mondja a doktor:

- No, látod, feleségem, ez a harmadik. Ebben sem bízhatunk.

Erre a szakács rögtön térdre esett előtte, elővette a gyűrűt, s azt mondta:

- Jaj, mindentudó csodadoktor úr, mentsen meg bennünket! Itt a gyűrű, mi loptuk el! Kegyelem szegény fejünknek! Mind a hárman adunk még egy-egy erszény aranyat is.

Megörült erre a csodadoktor nagyon, s kegyelmet adott. Azt mondta a főszakácsnak, fogjon meg egy pulykát, a gyűrűt nyelje le vele, de jól vigyázzon, el ne tévessze, melyik pulykával csinálta.

Reggel muzsika szólott a doktor ajtajánál. De ekkorra már a hóhér is felkészült. Nem volt más választás, vagy a gyűrű - vagy a halál. De a csizmadia csodadoktor nagyon kevélyen állott a királyi ház népe elé. Ezt mondta:

- Álljanak elébem mind a vendégek: asszony, ember, minden!

Mikor mind ott voltak, így szólt:

- Felséges uram, a gyűrűt keresem. De itt embernél nincs a gyűrű. Vezessék ide az állatokat!

Odavittek elébe minden állatot, ami csak volt a király udvarában. Legutoljára vitték a pulykákat. De a főszakács mindig ott állt a doktor mellett. S megsúgta neki, hogy melyik pulykában van a gyűrű.

- No, nézzétek - kiáltott a doktor. - Felséges uram, ez a pulyka a tolvaj. Fogjátok meg rögtön!

Most már aztán hamar előkerült a gyűrű. Csodálkozott is mindenki a csodadoktor nagy tudásán. Hányták rá a virágot, mindent. A király meg egy hintót adott neki ajándékba. Hogy azon menjen haza.

Örült a szegény csizmadia, hogy így elvihette az irháját.

Azután mindjárt azon gondolkodott, kérdezte a feleségét is, hogyan szabaduljon meg a doktorságtól. A felesége okosabb volt nála, kitalálta:

- Mikor hazaérünk, meggyújtjuk a házat, amiben lakunk. Mikor javában ég a ház, akkor te mindenki szeme láttára be akarsz majd ugrani a tűzbe, hogy jaj, odaég minden tudós könyved. De én majd nem engedem, így aztán megszabadulunk az átkos papíroktól, receptektől, az egész mesterségtől.

Hazaértek, úgy is tettek. Utána aztán visszament az ember a

csizmadia mesterséghez. S máig is csinálja a gyönyörűbbnél gyönyörűbb csizmákat.

Az égigérő fa

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, fölnyergeltem egy fakót, fölültem a hátára, és kiszaladtam az erdőbe. Jól ittam, jól ettem, a fakót a fejem alá tettem. Egyszer felébredtem, ellopták a fakót. Akkor megijedtem. Fölszaladtam egy hegyre, hegyről meg a fára. Úgy megráztam a fát, hogy az eper, szilva, mogyoró majd beszaggatta a fejem. Egyszer rám kiáltott egy öregasszony:

- Haj, haj, te gyerek Ne gázold el a répát, retket, mert nem te ültetted el a káposztát.

Volt a világon egy király, annak volt egy Jancsi nevű kanásza. Észrevette egy reggelen ő is és a király is, hogy a kastély előtt egy égig érő almafa nőtt. De az olyan fa volt: reggel virágzott, délben már almája volt, éjfélre megérett, de el is lopták róla.

Kihirdette a király az országban: hogyha valaki neki arról a fáról hoz egy almát, annak adja a lányát és a fele királyságát - halála után az egészet. Mert ő már több mint hét éve beteg, és azt jósolta neki egy öregasszony, hogyha ez az almafa kinő az ablaka alatt, és ő ennek a gyümölcséből eszik, akkor rögtön meggyógyul.

Kihirdette tehát az országban, az országa minden tájában, hogy legyen bárki, szegény vagy gazdag, ha báró, ha gróf, ha ezt megszerzi, azé lesz a királylány.

Volt is jelentkező sok, de a fára fölmászni egyik sem tudott. Azt mondja a királynak az ő kis kanásza, János:

- Felséges királyom, ha meg nem sérteném a szavaimmal, ha megengedné, én fölmegegyek, és hozok almát a fáról.

- Mit akarsz, te taknyos? - nevetett a király. - Te akarsz, ahova egy gróf, egy herceg nem tud felmenni, te akarsz fölmenni!? Eredj csak a dolgod után!

De a kanász nem hagyott nyugtot a királynak. Mindaddig járt a nyakára, míg meg nem engedte. Azt mondta neki a király:

- No, fiú, most mondd: mit akarsz? Mivel akarsz a fára fölmenni? Amit kérsz, mindent megadok.

Azt mondta János:

- Csináltasson a király először is három vaskapcsot, olyat, hogy a fát körülérje, és azon, mint egy létrán, föl lehessen menni. És adjon három pár vasbocskort és egy hétre való eleséget, ami egy embernek elég.

Így János, azon a napon, amikor ez készen lett, elindult fölászni a fára. Azon a napon ő olyan magasra mászott, hogy már nem is látták. Mászott már egy nap, két nap, három nap, amikor észrevette, hogy az egyik bocskor lyukas. Vágta a lábát a vas. Kapta magát, levette, leeresztette a földre.

- Hadd menjen vissza a gazdámhoz!

Mikor lepuffant a bocskor, azt mondta a király:

- No, a gyerek még él, de már kicserélte a bocskorát, mert ez kilyukadt.

Mikor a fiú a fának a hetedik ágára ért, talált ott egy lépcsőt, amelyiken bátran mehetett. Azt mondta magában:

- Köszönöm a királynak, hogy megsegített. Leeresztem neki mind a két pár bocskort, hadd lássa, hogy még életben vagyok. És a kis baltámat is, mert most már nincs rá tovább szükségem.

Mikor leeresztette a fáról a baltát, akkor már olyan magasan volt, hogy mire a balta leért a földre, kirohadt a nyele. És a bocskor is úgy megöregedett, mire az udvarba ért, hogy alig ismerték meg. De az őr, akit a király kirendelt a fa alá, hogy minden pillanatban várja a gyerek jelzését, ha bármit ejt is le, és neki azt rögtön jelentse, megismerte.

Így mind a három pár bocskor kilyukadt a hetedik napra, amikor ő a fa koronáját elérte.

A fiú most nem gondolt a királlyal többet. Egy nagy kastélyban találta magát. Végigment az első, második, harmadik, tizenegyedik szobán is. Egy gyönyörű szép lányt lelt ott. Olyan szépet még ő életében sohasem látott. A király lánya is szép volt, de még csak halvány ibolya se lehetett amellet.

Odaköszön hozzá:

- Adjon isten jó napot, fenséges kisasszony! Nem tudom, minek szólítsam, királykisasszonynak vagy minek. Hát én csak így

tisztelem.

Azt mondja a királykisasszony:

- Királykisasszony vagyok, csak árva. A szüleim meghaltak, árván maradtam, Etelka a nevem. Mondjad, fiú, hogy kerülsz te ide, ahova még a hazádbeli madár sem jár?

Azt mondja János:

- Én, fenséges királykisasszony, szolgálatot keresek.

- Jókor jöttél, mert én úgyis magam vagyok. Egy jó cselédet fölfogadnék bármely pillanatban. Nálam itt maradhatsz, ameddig akarsz. Amit kérsz, azt fizetek, csak a tizenkettedik szobába bemenned nem szabad.

A fiú megígérte, hogy ő rendbe tesz mindent, és szorgalommal mindent megcsinál. Meg is alkudtak, ott is maradt. Kapott jó ebédet, együtt ebédelt a királykisasszonnyal.

Addig-addig haladtak, hogy el is jegyezték egymást a királykisasszonnyal.

Egyik nap azt mondja a királykisasszony:

- Én most elmegyek a templomba. Itt van tizenegy szobának a kulcsa. Mindegyiket takarítsd ki tisztességgel, és főzd meg az ebédet! Ott van elkészítve minden, csak tüzet kell rakni. De a tizenkettedik szobának kulcsát ne keresd.

A gyerek elvégzett mindent, gondja sem volt arra, hogy mi lehet a tizenkettedik szobában. De most nem hagyott neki békét a kíváncsiság. Mégis megnézi, mi lehet abban a szobában. Mikor a kisasszony elment a templomba, megkereste a tizenkettedik szoba kulcsát, avval a szándékkal, hogy kitakarítja azt a szobát is. Az már úgyis régen volt kitisztítva.

Meglátott a sarokban egy rossz söprűt. Gondolta, hogy eldobja ezt a rossz söprűt, minek ez itt, tesz ő helyette másikat. Amint a söprűt félredobta a helyéről, a szoba ajtaja kinyílt. Belépett a szobába. De az ajtó rögtön becsukódott utána.

Amint szétnéz a szobában, látja, hogy ott egy óriási hétfejű sárkány van kiszögezve a falra. A két lábán ötven-ötven mázsás vasgolyó lóg. A két szárnya két óriási szöggel kiszögezve, és két óriási malomkő közé van a szakálla szorítva.

Megszólal a sárkány:

- Jó, hogy jöttél, fiam! Arra kérlek, hozzál nekem egy vödör vizet,

adok egy országot. De úgy menj ki az ajtón, hogy rögtön visszajössz, mert másként olyant lehelek rád, hogy mindjárt megfúlsz. Különbem nem is kell kimenned. Ott van a sarokban három vödör, tele friss vízzel. Nagyon szomjazom rá, de nem volt senki, aki ideadja. Öntsd a szélső számba a felét, a másik szélső számba a másik felét, mert - hét fejem van.

János bele is öntötte.

- Köszönöm, fiam - azt mondja a sárkány. - Most kapsz egy országot. Arra kérlek, még add ide a másik vödör vizet is, adok még egy országot. Öntsd az egyik felét az egyik szélső számba, a másik felét a másik számba.

Amikor ez megtörtént, a sárkánynak a szakála a malomkő alól kiszabadult, és a két lábáról a két vasgolyó leesett, mert már két vödör vizet megivott.

- Most még - azt mondja - add ide a harmadik vödör vizet is! Azt a középső fejembe, a két szélső köztibe öntsd, felét ide, felét oda, ahogyan a másikat megcsináltad.

Ezt is megtette János.

- Köszönöm, fiú - mondja a sárkány -, hogy ezidáig megszabadítottál, meg is kapod a három országot, dehát most még egyre kérlek mindkettőnk szabadságáért, hogy ebből a szobából ki tudjunk kerülni. Mert próbáld meg, az ajtó zárva van, egyikünk sem tud kimenni.

Nem hiszi János. Megpróbálja az ajtót, hátha mégis nyitva van. De bizony az csak úgy volt, ahogyan a sárkány mondta. Zárva volt. Nem tudott kimenni.

- Arra kérlek még - mondja neki a sárkány -, itt van az a kis szekrény, a középső fiókjában van egy kis alma. Tedd azt a legközepű számba!

Megtalálta János az almát, bedobta a sárkány szájába. Az ajtó rögtön kinyílt. A sárkány megrázkódott és elrepült. Az útról visszakiáltotta:

- Majd még találkozunk!

A fiú kiment, tovább intézni a dolgait. Volt három táltoslova. Az egyik jobban nyertett már, mint a másik, mert észrevették, hogy a gazdájukat becsapták.

Ez idő alatt hazajött a királykisasszony, a szép Etelka. Amint csak

belép a szobába, mindjárt azt kérdezi:

- János, mit csináltál? Lám, megmondtam, a tizenkettedik szobába be ne menj. Most már nem sokáig leszünk együtt. Hiába vagyunk jegyesek, mert amikor kijövünk az esküvőről, a sárkány engem elvisz.

János sírva fakadt. Ha ő azt tudta volna! Sose csinálta volna!

- Jaj, édesem, most már késő. A sárkány ígért neked három országot, de annak semmi hasznát nem veszed, mert azt az én visszaszerzése miatt három úton elveszik.

Bementek a szobába; egymás nyakába borultak, és sírtak mind a ketten. Hogy miért is tudott ő olyan balga lenni, hogy miért is nem hallgatott leendő feleségére?

Megvoltak otthon egy hétig. Eljött a vasárnap, az esküvő napja.

Összehívták a közeli rokonságot. Aki közeli hozzátartozójuk volt, elkísérte őket a templomba.

Mikor a misének vége volt, az esküvő megtörtént, nagy vihar keletkezett. Amint a templomajtón kiléptek, abban a pillanatban a sárkány Jánostól elragadta a feleségét. Azt kiáltotta neki vissza:

- Három országot adtam, fiam, háromszor eljöhetsz a feleségedet meglátogatni. De hazahozni nem fogod többet, hiába is akarod!

János sírva fakadt. A násznéppel hazament, de a menyasszony nincs. Búslakodott, szomorkodott, hogy mit csináljon, mit cselekedjék. Merre menjen ő most feleségét megkeresni, mert haza akarta őt hozni, még ha az életébe kerül is.

Nagy bánatosan megy az istállóba.

Ott panaszkodik a lovainak:

- Édes lovacskáim, elvitték a gazdasszonyotokat.

- Ne gondold vele, édes gazdám, mert visszahozzuk. Csak nyergelj föl! Tegyéél enni-, innivalót nekem is, meg neked is a nyeregkápára!

Azzal másnap fölnyergelt. Fölült a lova hátára, és elrepült, mert a lova táltos volt.

Mennek, repülnek hegyen-völgyön át, országról országra, erdőkön, síkon, mezőn keresztül, de sehol nyomát nem látják, hol, merre lehet.

- Nézz csak, édes gazdám, a földre - mondja a ló. - Látok ott egy kis házikót, egy asszony ül az ajtaja előtt. Nézd meg, nem ő-e az. Teknő van a kezében, véres ruhával van tele. Megy ki a kúthoz, mosni.

Rögtön leszálltak. Hát János felesége volt. Azonnal egymás nyakába borultak, megcsókolták egymást, és sírtak örömben is, meg bánatukban is. Azt kérdi a fiú:

- Van-e egy kis idő, hogy egy kicsit kipihenhessem magam a lovammal együtt?

- Van - azt mondja - egy kicsi, mert a sárkány minden pillanatban itt lehet.

Azt mondja a fiú:

- Ne töltsük az időt. Csomagolj, ülj föl a lovamra, és menjünk!

- Fölülök én a lovadra - mondja az -, de úgyis tudom, hogy feleúton utolér; mert annak a lova még a tiédnél is jobb.

- Ne törődj velem! Csak ülj fel, és menjünk.

Fölült a lovára, és útnak indultak hazafelé.

Ahogy a sárkánynak a lova észrevette, hogy viszik a gazdasszonyát, rögtön elkezdett rúgni, kapálni és nyeríteni. Azon nyomban hazajött a sárkány. Ráförmedt a lovára szigorúan:

- Kutya egye májadat, holló vájja ki a szemedet! Szép széna előtted, szép zab előtted, szép patak előtted, mi bajod még?

- Viszik a feleségedet!

Azt kérdi a sárkány:

- Ehetek-e, ihatok-e, egy zsák diót megtörhetek-e, megehetek-e?

- Még azt is megteheted, mert úgyis utolérjük.

A sárkány nyugodtan evett-ivott, egy zsák diót megtört, és egy mázsa dohányt elpipált. Utána felpattant a lovára, utánuk eredt. Egypár órai repülés után utolérte őket. Kivette az asszonyt János öléből. Azt mondta a fiúnak:

- János fiam, egy ország oda van.

János búslakodik: mit csináljon most? Azt mondja a lova:

- Édes gazdám, most elrepülök haza, és felülsz a húgomra. Az fiatalabb, erősebb, mint én, jobban kitart. Talán azon sikerül.

Úgy is tett János, szépen elment haza. De nem volt neki nyugta.

Alig várta a hajnalt, ismét útra kelt. A ló az utat jól ismerte, mert a nénje jól megmagyarázta. Mert három testvér volt ez a három ló.

Elindultak olyan sebességgel, hogy még aznap délben oda is értek a sárkányhoz. Meglátta János a feleségét, hogy sírva mos a kútnál.

- Gyere, édes feleségem - mondja neki -, visszajöttem érted. Ülj a lovamra, máris indulunk.

- Elmehetünk - mondja az asszony -, de úgyis tudom, hogy hiába, mert megint csak utolér a sárkány.

- Édes gazdasszonyom - feleli a ló -, hacsak lehet, amíg az inam bírja, addig nem!

Felugrottak a ló hátára, és azonnal megfordultak hazafelé.

Nyomban rúg-kapál a sárkány lova, s nyerít. Jön a sárkány nagy széll-el-lobbal. Ráförmed nagy haragosan:

- Kutya egye meg a májad, holló vájja ki a szemed! Szép széna előtted, szép zab előtted, szép patak előtted, mi bajod még?

- Viszik a feleséged!

- Ehetek-e, ihatok-e, egy zsák diót megtörhetek-e, megehetem-e, és még rá egyet alhatok-e?

- Mindent tehetsz egy keveset, mert azért utolérjük.

Evett-ivott gyorsan a sárkány, aztán felpattant a lovára, és utánuk eredt. Hamarosan utolérte a fiút. S elvette Etelkát.

- No, János - azt mondja -, most már két ország oda van!

Már közel voltak a határhoz, de hát hasztalan. Nem értek át.

Megint elröpült János haza, a harmadik, a legfiatalabb lóért. Másnap reggel korán, alig pitymallott a hajnal, elindultak az útra. Azt mondja a lova:

- Élet vagy halál, gazdám, de most olyan utat próbálunk, amit még nem csináltunk.

Elindultak, repülnek, csak repülnek, hol a földön, hol a levegőben. Megtalálták megint a házat. Az asszony újra csak véres ruhát mosott a kútnál.

- Na, kedves feleségem, eljöttem harmadszor is érted! Ül fel a lovamra!

- Felülök, de úgyis tudom, hiába!

Fel is ültek, el is indultak hazafelé.

Nyomban tombol a sárkánynak a lova. Jön a sárkány nagy haraggal haza.

- Miért nem hagysz nyugton a vendégeim között? Nem hagysz békével soha! Kutya egye a májadat, holló vájja ki a szemedet! Szép széna előtted, szép zab előtted, szép patak előtted, mi bajod még?

- Viszik a feleségedet!

Azt mondja a sárkány:

- Ehetek-e, ihatok-e, egy zsák diót megtörhetek-e, megehetem-e?...

- Megeheted, mert még van időnk.

Azzal a sárkány hozzáfogott evéshez, iváshoz. De mi az: hét száznak egy zsák diót megtörni, megenni, egy percet szunnyadni?!

Rögtön felpattant a lovára, és utánuk eredt. De ezek már közeledtek az utolsó ország széléhez, mert a sárkánynak tizenkét országa van. Az utolsó ország határának közelében fogta őket el.

- Na, János fiam, most már mind a három ország lejárt. Mondtam, háromszor eltűröm, hogy eljőjj a feleségedért. Ha még egyszer eljössz, az életedbe kerül.

Elvette az asszonyt, és elrepült vele vissza.

Azt mondja a fiúnak a lova:

- Édes gazdám, ha meghalunk is, de visszamegyünk még egyszer szerencsét próbálni.

- Nem bánom, édes lovam - mondja a fiú -, ha mindjárt meghalok is. Élet vagy halál, de az asszonynak haza kell jönnie!

Alighogy a sárkány hazaért, letette az asszonyt, és elment vissza a vendégeihez. A fiú azonban akkorra már ismét odaért. Könyörgött a feleségének:

- Kedves feleségem, ülj föl még egyszer a lovamra! Nem bánom, ha meghalok is, de akkor nem fáj a szíved utánam.

Az asszony könyörgött, hogy ne tegye, mert úgyis tudja, hogy a halálba megy.

- Nem bánom, ha meghalok is, csak ülj fel, és menjünk!

Azzal felült a lovára, és nyomban megfordult hazafelé. Azt mondja az úton a lova:

- Édes gazdám, most kapaszkodj meg, mert most vagy meghalunk, vagy hazaérünk.

Alighogy elindultak, nyomban tombol megint a sárkány lova. Jön újra a sárkány nagy mérgesen.

- Kutya egye májadat, holló vájja ki a szemedet! Szép széna előtted, szép zab előtted, szép patak folyik előtted, mi bajod még? Miért nem hagysz engem békében?

Azt mondja a lova:

- Viszik a feleségedet!

- Mit?! - azt mondja. - Már megint el mert érte jönni?! Ehetek-e ihatok-e, egy zsák diót megtörhetek-e, megehetem-e, és még egyet alhatok-e?

- Ne sokat beszélj, az utolsó ország felé közelednek már!

Megharagudott erre a sárkány, nyomban a lovára pattant, és utánuk eredt. Az utolsó ország árokpartján fogta el őket. Már csak pár méter választotta el őket a szabad országtól, akkor már nem lett volna a sárkánynak hatalma, hogy utánuk menjen.

- Megmondtam - azt mondja -, gazfickó, hogy háromszor megkegyelmezek. De negyedszer már nem.

Azzal lerántotta az asszonyt János öléből. Feldobta a saját lovának a hátára, és ráivallt:

- Hogy mertél a lovára ülni, mikor megparancsoltam, hogy még egyszer elő se hozd őt?

Azzal nekimegy Jánosnak, és apróra szétszaggatja. Volt a lova hátán egy zsák. Ráparancsolt az asszonyra, hogy János minden darabját szedje össze, abba a zsákba tegye bele, kösse a lova hátára, hadd vigye haza.

- Hadd lássák meg otthon, így jár az, aki utánad mer jönni!

Azzal Etelka Jánosnak minden porcikáját a zsákba rakta, feltette a lova hátára, és a lovat eligazította haza.

- Vidd a gazdádat haza, és mondd a többinek, hogy utánam többet soha senki se jöjjön!

Evvel a sárkány fölkapta az asszonyt a lovára, és elrepült vele haza. Jánosnak a lova búsan ballagott haza. Búslakodott, szomorkodott, mert a gazdáját halva vitte a hátán. Hogy lehetne ebből még egyszer embert faragni?

Amint ballag a gyalogúton, meglátott egy kis kígyót. Egy szép szál fű van a szájában. Azt kérdi tőle:

- Mit viszel, te kis kígyócska ?

Azt mondja a kígyó:

- Élesztőfüvet. Átment a kocsis a fiamnak a derekán, hát meg akarom vele gyógyítani.

- Add nekem egy kicsit! Van nekem egy jó gazdám, föl akarnám éleszteni. Itt van - azt mondja - a zsákban, a hátamon.

- Nem bánom - mondja a kígyócska. - De a kisfiam ott hentereg az úton, jön egy kocsis, eltöri a derekát máshol is. Hadd gyógyítsam meg előbb azt!

- No - azt mondja a lovacska -, gyere, majd én segítek. Megfogom a fogammal a farkát, nem harapom meg, csak elteszem az útról, hogy

több kocsi el ne gázolja.

Úgy is tett. A kígyó pedig meghúzta egy párszor azt a füvet a seb helyén. Azonnal meggyógyult a fiacskája, fürgén csúszott tovább.

A ló keresett közben egy kis tisztást. Kettőt nagyot rúgott, a hátáról a zsák leesett. Kibontotta a zsák száját, és a húst belőle kiszórta. Elkezdte az orrával olyan emberformára igazítani. Ő azt igazgatta, a kis kígyócska meg a füvet húzogatta. Ahol a táltos megigazította, a kígyócska meg a füvet húzogatta, ott a test azonnal begyógyult.

Amikor készen volt, látta, hogy a gazdája csak alszik, és hétszerte szebb, mint volt. Azzal gyengén a vállába harapott. Talpra állította, majd gyengéden megrúgta.

- Gazdám, kelj fel, ne aludjál!

Rögtön felébredt a fiú.

- Ej, édes lovam, de jót aludtam!

- A világ végéig aludhattál volna, ha nincs ez a kis kígyócska, aki ezt az élesztőfüvet nekem ajándékozta, hogy téged újra talpra állíthassalak.

- No most, édes lovam, egyszer már fölébredtem, de most gyerünk újra vissza. Vagy menjünk elébb haza?

Azt mondja a lova:

- Menjünk elébb haza. Három nap múlva induljunk útra, gazdám. Legalább a sárkány elfeledi, ami vele történt, és nem gyanakodik.

Úgy is tettek. Elmentek haza. Kipihenték magukat. Harmadnapon újra elindultak. Amint mennek, azt mondja a lova:

- Édes gazdám, most hallgass a szavamra. Most nem szabad nekünk egyenesen odamenni a sárkányhoz, hanem egy kis kerülőt kell tennünk a kastély körül. Mert neki még a halottai is megmondják, hogy idegen jár az országában. De úgy vigyázz, úgy menj oda, hogy a sárkány ne legyen odahaza. A feleségétől kérdezd meg, hogy a sárkány hol vette a lovát, mert másképp sose kerül haza az asszony. Megkerülték a kastélyt, egy domb mellett elbújtak, és ott meghúzódva hallgatóztak. Mikor a sárkány elment hazulról, János rögtön az asszonyhoz ment. Etelka megijedt, amikor meglátta. Nem hitt a szemének, hogy csakugyan ő.

János megszólal:

- Kedves feleségem, ne ijedj meg tőlem, mert én vagyok az. Csak bújtassál el, hogy senki meg ne tudja!

- Hát a lovad hol van?

- Az jó helyen van!

Etelka megölelte, megcsókolta, bevezette a szobába. János azt mondta neki:

- Kedves feleségem, arra kérlek, kérdezd meg a sárkánytól, hogy hol vette a lovát! Ha megmondja, és elmegy hazulról, akkor én máris itt leszek. És akkor elmegyek oda, én is szerzek egy lovat, különbet, mint az övé. Csak azt nem tudom, hogy hol van olyan ló.

Avval ott kellett hagyni a feleségét, mert a sárkány jött haza. Visszamegy, mondja a lovának:

- Édes lovam, megkérdi majd, de meg kell várnunk. Lehet, hogy az éjjel meglesz.

Megjött a sárkány a vendégségből.

- Na, készen van-e már az ebéd? - kérdezi a feleségét.

- Készen lesz rögtön - mondja a felesége. - Gyere, férjecském, gyere, ebédeljünk!

Ez a szép szó feltűnt a férjének, hogy most nem sír, hanem nagyon hízelgően beszél. Leültek az első tál ételhez. Azt mondja az asszony

:

- Mondd meg, édes férjem, ha nem bántanálak meg szavammal: ugyan hol vetted a lovadat?

Erre a szóra úgy csapta pofon a sárkány az asszonyt, hogy az csak az ajtóban állt meg.

- Mi közöd hozzá? - ordibál. - Mit akarsz te avval, hogy én hol vettem a lovamot? Különben majd megmondom - csak várj! Majd rákerül a sor. Menj, hozd a másik ételemet is! Hadd egyek.

Fogta az asszony a tálat, behozta, letette az asztalra.

- Nem rossz szándékból kérdezem - szólalt meg az asszony. - De mondd meg igazán, hogy hol vetted a lovat, mert ilyen jó lovat még sohasem láttam.

Második kérdésére megint csak pofon vágta a sárkány, hogy kiesett az asszony a konyhába.

- Mit faggatsz? Mit kérdezzetsz engem mindig? Nem hagysz még nyugodtan enni se. Menj, és hozd a harmadik tál ételemet is!

Behozta Etelka a harmadik tál ételt: letette az asztalra. Megint megkérdezte:

- Mondd meg, édes férjem, nem rossz szándékból kérdek, ugyan

hol vetted a lovat?

A sárkány harmadszorra úgy csapta pofon, hogy kiesett az udvarra. Akkor aztán sírva fakadt az asszony. Azt mondja a sárkány:

- Látom, hogy igaz szívből kérdezted, de nem akartam hinni. Majd megmondom, csak várj, előbb kerülök egyet.

Avval a sárkány elment. Megkerülte a temetők kertjét, melyekben az ő halottai voltak, akiket ő gyilkolt meg. Mindegyiket sorban kérdezte, hogy nem láttak-e erre idegent.

- Nem jött senki az után az eset után, mióta a feleségedet negyedszer elvitték - mondták a halottak.

Elment a sárkány haza, azt mondja a feleségének:

- Hát most gyere ide mellém. Most hallgasd meg, megmondom. Most már *annak* úgysem tudod megmondani, hiszen a szemed láttára szétszaggattam. Te magad meg nem sokat nyersz vele. A ti kastélyotoknak a bal sarkán van egy gyalogút. Nem nagyon látszik, mert ember ritkán jár rajta. De azért észre lehet venni, mert a fű rövidebb rajta, mint másutt. Ez az út az Óperenciás-tenger partjára vezet. Azon a darabon, ahol az út kiér, ott vagy húsz öl szélességben csak térdig érő a víz. Annak a túlsó partján, ott van ez a gyalogút, az tovább vezet a másik ország szélén. Ott lakik egy öregasszony, egy vasorrú banya. Annak van még három lova. Egy van köztük, a vasderes, az még kétszerte erősebb és ügyesebb, mint az enyém. Csak azt az öregasszonyt hűségesen kell kiszolgálni. Annál három nap az esztendő. Aki azt hűségesen kiszolgálja, alku nélkül, amit kér, azt kap. No most - mondja a sárkány -, hallottad, hogy így van. Evvel elégedj meg. Most elmegyek. Isten veled! - Avval a sárkány elment.

Jánosnak a lova rögtön megszólalt:

- A sárkány most ment ki a kapun! Rögtön, de azonnal menj be édes gazdám, és kérdezd meg, mit mondott.

János tüstént bement, átölelte a feleségét.

- Mondd, kedves feleségem, ugyan mit mondott?

- Ide hallgass, édes férjem. A mi kastélyunk bal sarkán van egy gyalogút, amely az Óperenciás-tenger partjára vezet. Azt arról ismered meg hogy ott a fű egészen rövid, de másutt nagy. És a tengeren keresztül is csak térdig ér a víz, azon átjuthatsz a túlsó partra. A második országban, ott lakik egy öregasszony, azt kell

hűségesen kiszolgálnod. Annak van még három lova. Azok között a legfiatalabb egy vasderes. Az kétszer erősebb és gyorsabb, mint a sárkányé. Hogy azt hogy szerzed meg, ahhoz az isten segítsen, abban én segíteni nem tudok. De most isten áldjon, mert a sárkány azonnal itthon lesz, már hallom, hogy tombol a lova. Én megvárlak, akármilyen nehezemre esik is. Csak vigyázz magadra, hogy bajod ne essék!

János megcsókolta a feleségét, és otthagya. Kiment a lovához, felült a hátára. Az úton elmesélte neki, hogy mit hallott. Elmentek haza. János megetette minden lovát, beállította az istállóba. Másnap fogta a tarisznyát avval az egy szál élesztőfűvel, ami az ő lovánál maradt, amit a kis kígyó vele megfelezett, megindult azon a járatlan gyalogúton. Ment, mendegélt.

Megtalálta a tengerpartot. Próbálgatta a vizet jobbra-balra, hát csakugyan nem ért fentebb a térdénél. Kinézte az irányt, és egyenest átment.

Mikor átért, látja, hogy ott egy szép aranyhájú halacska hentereg a porban. Egyik fele már megszáradt, megégette a nap, de még él. Megsajnálta a halacskát. Azt mondta:

- Szegény halacska! Itt pusztulsz el, megsütött a nap, a víz meg messze van, nem tudsz belemenni.

Ezzel bedobta a vízbe. A halacska rögvest fölugrott a vízen, de abba a pillanatban kétszer akkora lett, mint volt, és frissebbnek és egészségesebbnek látszott. Odaszökkent Jánoshoz:

- No, te fiú, amiért így megsajnálta, megszánta, mert láttad, hogy élve elpusztulhatnak, vegyél ki a bal oldalamból egy szál héjat, amelyiket nem sütötte a nap. Ha valamikor valami bajod lesz, görbítsd meg, én rögtön ott leszek, és segítek a bajodon.

Évvel a halacska beleugrott a vízbe, és eltűnt.

Elgondolkozik János:

„Ehol-e, mégse gondolná az ember, hogy honnan kerül a segítsége. De hát mit tudna nekem ez a kis halacska segíteni?”

De azért szót fogadott, a héjacskát eltette a tárcájába. És ment tovább.

Megy, mendegél egy erdőn keresztül. Az erdő közepén talált egy tavat. Ott látott egy szép vadkacsát búslakodni, mert az egyik szárnya el volt lőve. Repülni akarna, de nem tud. Megsajnálta János

megszólította:

- Te kis kacska, gyere ki, hadd gyógyítsam meg a szárnyadat!

- Nem megyek! Mit gondolsz? Azért, hogy paprikást vagy pecsenyét készíts belőlem?

- Ne félj - mondja János -, nem bánalak! Tiszta szívből mondom hogy meggyógyítlak.

- No, isten neki, nem bánom. Ha már rászorultál az életemre, úgy se sokat ér. A szárnyam el van törve, nem bánom, ha meghalok is.

Ezt mondta a kacska. Avval kiúszott a patak szélére. János megfogta és leült vele. Az ölébe tette, elővette tárcájából az élesztőfüvet, megkenegette vele a kacska sebes szárnyát. Az azonnal meggyógyult. Olyan lett mintha sohasem lett volna eltörve.

Megörült a kacska. Mindjárt próbálja a szárnyát, próbál vele repülni. Hát bizony lehet.

- Na, jó fiú, azt gondoltam, hogy elveszed az életemet. De mivel ilyen jót tettél velem, húzz ki a bal szárnyamból, amelyik nem volt törött, egy szál fényes tollat. Ha valamikor bajod lesz, a szélesebb felét repeszd le. Én rögtön ott leszek. De jól tedd el, hogy el ne veszítsd!

Azzal a kacska köszönt és elszállt. János pedig ment tovább a patak mentén. Az erdő szélén talált egy forrást. Ott egy kicsit leült megpihenni. Elővette a tarisznyát, és falatozott. Gondolkodott, hogy mit is fog ő evvel a halhéjacskával és tollacskával csinálni. De azért, gondolta, megőrzöm én, meg bizony. Hadd legyen!

Mikor kipihente magát, elindult tovább az útján. Meg kell keresnie azt az öregasszonyt, de hol-merre van? Távolban - de nagyon messze volt még hozzá - meglátott egy házat, egy kis házikót inkább. Jó néhány kilométerre volt még a háztól. Nagyon bokros erdőségbe került. Megy el egy bokor mellett, egyszerre kiugrik egy róka. De csak három lábon ugrál, a negyedik lábát csak húzza maga után. Azt mondja:

- Várjál, róka pajtás! Látom, fáj a lábad. Állj meg, hogy meggyógyíthassam!

Hátranéz a róka, azt feleli a fiúnak:

- Dehogyan állok meg! Üsd le a másikat is?! Akkor megnyúzhatsz, jó subát csinálhatsz a bőrömből!

- Nem bánalak én, róka pajtás, csak sajnállak. De ha nem hallgatsz

a szavamra, nem tehetek róla.

- No, nem bánom - mondja a róka -, hát megállok. De lelkedre bízom. Hogyha megütsz, azonnal megharaplak!

- Dehogy bántalak - mondja a fiú -, örülök, hogyha segíthetek a bajodon.

Avval elővette az élesztőfüvet, megkente vele a róka fájós lábát. Az egyszerre úgy meggyógyult, mintha sohase fájt volna. Ugrabugrált, szaladgált, szökdelt a róka. Nagy örömmel azt mondja:

- No, jó fiú, amiért jót tettél velem, hát szakassz ki a farkam tövéből egy csomó szőrt. Tedd el, és hogyha valamikor valami bajod lesz, tömd a pipádba, gyújts rá, én rögtön ott leszek.

Avval a róka megköszönte János jóságát, és elment.

János pedig ment, ballagott az útján tovább. Éppen este lett, mire a házhoz ért. Látja, ott ül egy öregasszony a konyhaajtóban. Rákönyökölt a két tenyerére, és nézi a fiút, ki lehet az, aki közeledik hozzája.

Odaér János, köszönti illedelmesen:

- Adjon isten jó estét, édes öreganyám!

- Adjon isten neked is, fiam! Köszönheted, hogy öreganyádnak szólítottál! Kilencvenkilencnek már karón van a feje, tied lett volna a századik.

Mondd, fiam, mi járatban vagy itt, ahol még a hazádbeli madár sem jár?

- Én, édes öreganyám, szolgálatot keresek - mondja János.

- Éppen jókor jöttél. Én megfogadlak - mondja a szüle. - Nem kötöm ki a béred. Három nap az esztendő. Amit kívánsz, azt adok. De úgy adom, ha a három lovamat tisztességesen megőrzöd, ha azokat nekem este hazahozod, ha azok el nem szöknek.

- Megőrzöm én, édes öreganyám. Majd elbánok én velük.

- Jól van, édes fiam, akkor gyere be, vacsorázzál! Megmutatom a lovakat is, hogy hol vannak és hogy milyenek.

A szüle adott Jánosnak jó vacsorát. Készített neki jó fekvőhelyet. Mikor aztán János jóllakott, kimentek az istállóba. Nézegeti János a három szép lovat, olyat az ő szeme még nem látott.

- Ezek lesznek azok, fiam, melyeket őrizned kell - mondja a szüle.

János megsimogatta mind a három lovat. A szüle otthagya. A legfiatalabb ló megnyalogatta a kezét, de akkor még nem szólt neki

semmit.

János bement a szüléhez a szobába. Azt kérdezgette, hogy mit csinált, merre járt. Beszélgettek, azután lefeküdtek.

Másnap reggel a szüle fölpackolta János tarisznyáját. János meg felkantározta a három lovat. Ő mindjárt a vasderes hátára pattant. A szüle megmutatta neki a legelőt. Ugyanaz az erdő volt, ahol ő a forrásnál megpihent. Ott levette a lovakról a kantárt. Azok elkezdtek legelészni, ő pedig egy nagy fa alá telepedett. Heverészett, és nézte a lovait, hogy legelnek.

Egyszer csak délfelé jön egy kis szellő, rászállt János szemére. Mély álomba merült. Jó délután volt már, amikor felébredt. Keresi a lovait hol vannak: nem találja őket sehol. Nincs meg egy sem. Megtalálja a helyet, ahol legeltek, de a lovakat nem találja sehol, bármerre is bolyong.

Eszébe jutott, hogy a halacska adott neki egy héjat. És azt ígérte, hogy ha baja lesz, hát segít rajta. Meggörbítette a halhéjat, abban a pillanatban ott termett a kis hal előtte.

- Mit parancsolsz, jó fiú? - kérdi tőle.

- Arra kérlek, kis halacskám - mondja a fiú -, mondd meg, hogy hova lettek a lovaim.

- Hm, a te lovaidd - mondja a halacska - ott vannak az én táboromban. Az egyik futárom jelentette, hogy három idegen hal került közénk. Gyere velem egy pillanatra, ott leszel a tengerparton, majd csak vigyázd! Majd mikor a tenger elkezd mozogni, akkor három nagy tüskés hátú dörgencs, tiszta fekete, úszik majd a part felé. Az én legényeim szorítják, hajtják a tengerből kifelé. De jól vigyázz! A kantárt jól fogd a kezedbe, hogy amikor a középső a partra ér, úgy üsd fejbe, hogy felforduljon. Abban a pillanatban ott leszel a helyeden, és meglesznek a lovaidd.

Abban a pillanatban a halacska segítségével János kinn termett a tengerparton. Nézi: a tenger nagyon morog, nagyon zúg, és három fekete hal - de egyenesen neki tart - csak úszik ki a partra. Abban a pillanatban jól megfogta a kantárt, úgy megütötte a középsőt, hogy az mindjárt felfordult. A következő pillanatban már ott volt János a legelőn, a három lovával együtt.

Szépen felkantározta őket, felült a vasderesre, és elnyargalt haza.

- Jó estét, édes öreganyám!

- Adjon isten, fiam! Megjöttél, fiam?

- Amint látja, öreganyám! Jó lovacsák ezek! Igen szépen legelésznek!

- No, eredj be, fiam, vacsorázz meg - mondja a szüle.

Míg János bent vacsorázott, a szüle a három lovat az istállóban, az egyiket piszkafával, a másikat szeneslapáttal, elkezdte ütni-verní, mind a dobot, azért, mert nem tudtak elszökni.

- Így kellett elbújnotok, hogy megtaláljon benneteket? Ti ilyenek-olyanok. Megálljatok, majd holnap elbújttalak én jobban! Mert ha el nem bújtok, akkor adok nektek!

Avval bement Jánoshoz a szobába, mintha semmi sem történt volna. Szépen eldiskurált, elbeszélgetett vele. Aztán lefeküdtek, és aludtak reggelig.

Másnap reggel még többet pakolt a szüle a tarisznyába, hogy berúgjon, hogy csak jól elaludjon. Azért adott a fiúnak álomport a borába.

János másnap reggel fölkel, kiment az istállóba. Fölkantározta a lovait megint csak a vasderesre ült. Kinyargalt a legelőre, ahol előző nap is volt, és eleresztette a lovakat. Ő lepihent a helyére, a forrás mellé, a hűvösre.

Eljött a dél, megcsapta a szellő János szemét, elaludt újra. Estefelé felébredt, körülnézett, hát a lovai nincsenek sehol. Gondolkodik, hova menjen, hol találja meg a lovait. Eszébe jutott a tegnapi halacska. Gondolta, hátha a kacsza is tudna segíteni. Elővette a zsebéből a fényes tollat, a szélesebbik felét lerepesztette. Egyszer megsuhan a levegő fölöttes, hát megjött a kacsza.

- Mi bajod van, jó fiú? Miért hívtál?

- Elvesztek a lovaime, nem tudom, hogy hol keressem őket. Ha tudnál tanácsot adni, arra kérek - mondja János.

- Ó - azt mondja -, afelől ne gondolkozz! Van az én falkámban három fehér holló, tiszta fehérek, ami ritkaság. Majd az én legényeime leszorítják őket olyan alacsonyan, ahogy te vagy, és hajtják feléd. Csak a kantárra jól vigyázz! El ne szalajtsd, és üsd meg a középsőt úgy, hogy rögtön essen le elibed. Azonnal meglesznek a lovaide. Ott lesznek a legelőn, ahol délben voltál.

Úgy is lett. János elment a kacsza után a patak partjára. Egyszer szétnéz, hát mint a felhő, annyi a vadkacsza. De szorítják ám a

három fehér hollót. Jönnek egyenest neki, mintha el akarnák őt gázolni. Ő sem volt rest megfogta a kantárt szorosán - mikor ütésre került, úgy megütötte a középsőt, hogy rögtön a lába elé esett. Abban a pillanatban ott termett a legelőn, ahol reggel volt, ahonnan a lovai elszöktek.

Mindjárt fölkontároztta mind a hármat, föluggrott a vasderesre, és elnyargalt haza. Köszön a szülének:

- Adjon isten jó estét, édes öreganyám!
- Adjon isten neked is, édes fiam! Hát megjöttél?
- Megjöttem, édes öreganyám!
- Jók voltak-e a lovaid?
- Jók voltak, édes öreganyám. Nem mennek ezek sehova.
- No - azt mondja a szüle -, eredj be vacsorázni. Majd én addig megitatok.

János bemegy a szobába, a szüle meg az istállóba. Előveszi a megtüzesített piszkafát - piff puff -, üti-veri a három szilaj csikóját, egyiket jobban, mint a másikat.

- Nem tudtok jobban elbújni? Megálljatok, bitangok, majd holnap! Kétszer megtalált benneteket. No, de majd holnap találjon meg! Itt lesztek a konyhában a szakajtóban! Tyúk alatt tojások!

Avval otthagya a lovakat. Bemegy a fiúhoz:

- No, egyél, édes fiam, én is vacsorázom. Azután ráérünk, egy kicsit beszélgetünk.

Úgy is volt. Beszélgettek egy darabig. Azután lefeküdtek.

Másnap reggel, ahogy fölkeltek, fölpackolta a szüle a tarisznyát a fiúnak:

- Na, itt van, fiam, az enivaló! Vezesd ki a lovakat, hadd legeljenek!

János kiment az istállóba. Fölkontároztta a lovait, fölpackolt a vasderes hátára, kinyargalt a legelőre, a tegnapi helyre. Ott a lovait szabadon eresztette, ő meg lehevert a forrás mellé, az árnyékba, a fa tövébe.

Tizenegy óra felé jött a meleg szellő, megsuhintotta János szemét, és ő elaludt. Estefelé ébredt fel, hát nincsenek a lovak sehol. Gondolkodik, hogy mit csináljon most. Kétszer megtalálta, de hol fogja őket harmadszorra is megtalálni? Eszébe jutott neki a sánta róka. Fogta a szőrt, beletömte a pipába, és rágyújtott. Alighogy rágyújtott, megzörren a bokor, megjött a róka.

- Mi bajod, jó pajtásom, vagy inkább jó barátom, hogy ilyen hamar híttál?

- Róka pajtásom, az a bajom, hogy elvesztek a lovaim.

- Ez, pajtás, egy kicsit bizony baj - mondja a róka koma -, de azért megpróbáljuk. Most csak jól hallgass a szavamra! Gyere utánam, egészen közel a házhoz, de úgy, hogy a szüle véletlenül meg ne lásson. Mert van a szülének egy hét országra szóló torkú kakasa. Azt majd én megfogom. A szüle azt szereti az összes között a legjobban. Majd én ordíttatom, te meg addig húzódj a ház mellé. De olyan közel, hogy mikor a szüle a konyhából kiugrik, és fut utánam a piszkafával - én majd futtatom a kakast minél messzebb a bokrok közé -, akkor te meg a kantárral, amit az ajtó mellett a sarokban találsz, ahol a szüle ült -, a szakajtóban látsz három tojást, csapj közibük úgy, hogy mind a három szétfröccsenjen, de úgy, hogy még a falra is jusson belőle. Abban a pillanatban meglesznek a lovaid, ott lesznek a legelőn.

Elindultak szépen, egyik bokortól a másikig, tovább-tovább lopakodva. Ugyannyira, hogy János közel ért a házhoz, a róka meg a szemétdombhoz, ahol a tyúkok kapargáltak. Egyszer a róka kiugrik a bokor mellől, villámgyorsan elkapja a kakast, és fut vele a bokrok közé. Ordít a kakas szörnyen, hogy hét országon hallik. Kifordul a szüle:

- Megállj, te bitang, már megint ide mertél jönni? Egyszer már letörtem a lábad, de most letöröm a derekad! Megállj, te bitang róka! Fut a szüle egyik fától a másikig, de a róka szaladt szörnyen.

Ezalatt János beszökött a konyhába. Olyant vágott a kantárral a tojások közé, hogy az mind a három szétfröccsent. Abban a pillanatban ő kint termett a legelőn a három lóval együtt. Mindjárt fölkontározta mind a hármat. Felült a vasderesre, és elnyargalt haza. Útközben azt mondja a vasderes a fiúnak:

- Édes gazdám, tudom, hogy énérted szolgálsz, de holnap nem ismersz rám. Mert én holnap koszos csikó leszek, és a szemétdombon hentergek. A szüle majd ígér neked mindent, a két másikat is odaadja, de te csak engem válassz, még ha a hátadon viszel is egy darabig. Most még arra figyelmeztetek: ha megvacsoráztok, a szüle majd sokáig beszélget veled, azért, hogy elálmosodj, és minél előbb aludj el úgy éjfél felé. De te el ne aludj,

mert hiába szolgáltad ki a három napot, a fejed az éjszaka mégis karóba kerül. A szüle majd pontosan tizenegy órakor mondja: - Jó éjszakát, édes fiam, aludjál te is! - Ő nyomban elalszik, de fél tizenkettőkor már fölkel. Ott lóg a sarokban egy rossz szerszám, kantárral és egy rossz kardhüvellyel. Ő majd kihúzza a hüvelyéből a kardot. Meg ne ijedj tőle, mert kiölti a nyelvét, és azon elkezd fenni a kardot. Akkora nyelve van, mint egy nagy csoroszlya. Amíg háromnegyedére ér az óra a tizenkettőn, addig mindig azt huzigálja, a nyelvén feni. Akkor majd szól: - Szolgám, kelj fel! - De te meg ne mozdulj, mert akkor megtudja, hogy ébren vagy. Amikor pontosan üti a tizenkettőt, akkor majd rád kiált: - Szolgám, kelj fel, a durrogós ménkű üssön beléd mert mindjárt kettévágjak! - Te abban a pillanatban vágódj a fal mellé, mert akkor a szüle elveszti a szemevilágát, nem lát, és úgy suhint a karddal az ágy alá, alulról fölfelé. Te a fejnél való végén maradsz, az ágyat kettévágja alattad, és azután majd tapogat, keres, hogy hol vagy darabokban. És majd ha nem talál, az ágy újra összeáll, mint az előbb volt. Akkor elmegy az ágyára, a kardot beteszi a hüvelyébe, és alszik reggelig. Így azután te is aludhatsz, de csak ébren. Mert olyan kard az, amilyen a világon nincs több.

Amíg a vasderes a gazdájának elmesélte, hogyan viselkedjék, mit csináljon, addigra szépen hazaértek. János nagyon megfigyelte, hogy őt mire tanították. Otthon szépen köszönt:

- Jó estét, öreganyám!

A szüle is köszön, mintha nappal semmi se történt volna a lovakkal vagy a kakassal.

- Eredj be, fiam, vacsorázzál! Én meg majd itatok.

Avval fogta a piszkafát meg a szemétlapátot, s elkezdte ütni-verní a lovakat:

- Még most se szöktetek meg tőle, az utolsó napon? Úgysem adlak neki! Az éjszaka megölöm! Vagy olyan ronggyá teszek, hogy nem is kellesz neki!

Aztán bement a szobába.

- Na, gyere, édes fiam, vacsorázzunk!

Elkezdtek aztán kettesben vacsorázni. János álmos volt, de szót fogadott. A banya sokáig beszélgetett vele vacsora után, hogy még álmosabb legyen.

Elérkezett a tizenegy óra. Mondja a szüle:

- Jó éjszakát, fiam! Feküdj le és aludj, mert én is lefekszem.

Lefeküdt János, de csak úgy aludt, mint a nyúl. A szüle aludt, mint a bunda.

Mikor az óra fél tizenkettőt ütött, mint a villámcsapás, úgy felugrott a banya. Ment a kardért a sarokba, kihúzta a hüvelyéből, egy darabig nézegeti: - No, ez elég lesz neki! - Kivette rőfös nyelvét, elkezdte a kardot a két oldalán fenni.

Háromnegyed tizenkettőkor szól Jánosnak: - Szolgám, kelj fel!

De az meg sem mozdul, mint aki az igazak álmát alussza.

- No, csak aludjál, majd adok egy fertályóra múlva!

Pontosan tizenkettőkor szól megint:

- Szolgám, kelj fel, a durrogós mennykő üssön beléd, mert mindjárt kettéváglak!

János a fal mellé vágódott. Ettől a banya szemevilága elveszett. A karddal az ágy alá vágott.

Abban a pillanatban János az ágyfejre kuporodott. Alatta az ágy összeesett. A szüle rögtön keresni kezdte, hátha valamelyik darabja a kezébe akad. Az ő feje lett volna a századik, ha a vágás sikerül. De hiába tapogatta, nem találta. Dörmögött magában, hogy hova lehetett ebben a pillanatban.

- No, nem baj - azt mondja -, kiszolgált. Most már lejárt a hatalmam, elmúlt éjfél. Tudom, hogy mit akar elvinni tőlem. De olyan csúffá teszem, hogy úgysem viszi el.

Azután lefeküdt, és mélyen elaludt. János is töprengett, elaludjon-e vagy sem, de nem mert elaludni. Inkább fennmaradt.

Megvirradt. Fölkelt a szüle, megcsinálta a jó reggelit.

- Na, fiam - azt mondja -, hűségesen kiszolgáltál, mondd, mit kívánsz! Megadom!

- Nem kívánok én, édes öreganyám, más egyebet, csak azt a rozsdás kardot és kantárt meg azt a piszkos nyeret, amelyik az ólban van, meg azt a csikót, amelyik a szemétdombon van.

Nevetett a szüle:

- Ugyan mit csinálsz, fiam, vele? Ez még ócskavasnak sem kell! Meg ezt a rossz csikót a hátadon kell elvinned, mert ez téged úgysem bír el.

- Nem bánom én, édes öreganyám, majd kijavítom odahaza. Ezt

meg kifényesítem.

A szüle csak nevetett, azt mondja:

- Adok, fiam, aranyat, ezüstöt, amennyit csak elbírsz. Gazdag ember lehet belőled. Nem kell szolgálnod többet az életben.

- Köszönöm, öreganyám, én megelégszem már csak evvel - mondja János.

- No - azt mondja a szüle -, ha neked csak ez kell, én nem bánom, hát vidd el! De megmondom, a csikót vinned kell, mert nem tud menni amíg a határból ki nem ér!

Fogta János azon szutykosan, sárosan, ahogy volt, a csikót; föltette a hátára azt a rozsdás, piszkos nyerget, fölkanthozta. A rozsdás kardot felkötötte a maga derekára! Akkor fogta a csikót, a hátára vette, mert az maga nem bírta menni.

- No, isten áldja, édes öreganyám! - mondja János. - Köszönöm a szolgálatot!

- Isten veled, fiam! Csak jól abrakold, mert másként nem áll lábra! - mondja a szüle.

El is cipelte János a lovat egész a szüle határáig. De közben annyira elfáradt, hogy háromszor hajította le válláról a csikót, s háromszor vette fel újra. Mikor átért az árkon, azt mondja a csikó:

- Most tegyél le, gazdám! Ezután már én viszlek!

Avval a csikó odavágta magát a földhöz; a másik pillanatban felugrott, megrázkódott, s olyan aranyszőrű vasderes lett belőle, amilyent János még életében nem látott. Abban a pillanatban végignézett saját magán is, nem hitt a szemének! Úgy ragyogott a kardja, a ruhája, a sarkantyúja, a csizmája, hogy olyan még sohasem volt. Azt se tudta, hogy ő az, vagy más.

- No, édes gazdám, ülj fel a hátamra! - mondja a lova. - Azt kérdezem most tőled, hogy úgy menjünk-e, mint a szélvész, vagy mint a gondolat?

- Úgy menjünk, édes lovam, hogy se tebenned, se bennem kár ne essék.

Abban a pillanatban már repültek is a levegőben. Így értek haza. Alig ismerték föl a rokonai. Azt mondja a lovának:

- Édes lovam, még most van időnk elég, talán odaérünk. Elmegyünk a feleségemért.

- Ó - azt mondja a lova -, ott leszünk mindjárt! Én azt is tudom, hogy

hol van! A nagybátyámnál!

Mert a sárkánynak a lova az ő nagybátyja volt.

Fölugrott János a ló hátára. Mire észrevette, már a sárkánynál termett. A felesége éppen vizet merített a kútnál, amikor ő a vasderesen megjelent. Azt mondja:

- Kedves feleségem, eljöttem érted! Amit megígértem, meg is tettem. Itthon van-e a sárkány?

- Nincs - azt mondja az asszony. - Oda van a rokonainál.

- Na, csak hadd mulasson ott, mi meg majd itt - mondja János.

Ugyan régen látták egymást. Megölelte, megcsókolta az asszonyt János.

- Na - azt mondja -, kedves feleségem, csomagold össze a holmidat. Most bátran ülj fel a lovamra!

Össze is csomagolt az asszony, fel is ült a ló hátára, Jánosnak az ölibe. Így lassan megindultak hazafelé.

Amikor a kapun kiértek, a sárkánynak a lova abban a pillanatban nyerít meg tombol. Fut a sárkány haza, mérges nagyon. Rákiált a lovára:

- Kutya egye májadat, holló vájja ki a szemedet! Szép széna előtted, szép zab előtted, szép patak előtted, mi bajod van még?

- Viszik a feleségedet! - feleli a sárkány lova.

- Ehetek-e, ihatok-e, egy zsák diót feltörhetek-e, megehetem-e?

- Semmit se tehetsz, mégsem érzük utol!

Eh, megharagudott a sárkány! Fölkötötte a tízmázsás sarkantyút, fölugrott a lova hátára, sarkantyúját majdnem félig belevágta a lova oldalába. Lehelt az, majd kifújta a tüdejét. János meg csak kinevette ökelmét.

- Ne tombolj, koma! Most mi megyünk jobban!

Nyerít a sárkány lova a másik lónak:

- Állj meg, öcsém - mondja -, kivágja a belemet!

- Nem kár érted, ha nem tudod úgy levágni a hátadról, hogy mire a földre ér, kulimász ne legyen belőle! - mondja vissza János lova.

A sárkány lova erre nagyot rúgott, a sárkány lefordult a ló hátáról; azonnal összerogyott, mint a rongy. A másik ló emehhez meg szépen odament. Így Etelka átült a sárkány lovára, és szép lépésben elbaktattak haza.

Mikor hazaértek, megvolt a nagy öröm. Hítták össze a rokonokat.

Megtartották a lakodalmat.

Otthon éltek egy darabig.

Egyszer találkozik ott János egy szép fiúval, egy hozzá hasonlóval.

Azt mondja neki:

- Hallod, pajtás, mondanék neked valamit. Boldog embert csinállok belőled, ha meghallgatod a szavamat. Gyere most velem az én hazámba, mert az én királyom eddig már meghal bánatában, mert azt gondolja hogy az ő Jancsi fia sohasem tér többé vissza.

- Elmennék én, pajtás - feleli a másik -, de gyalog úgysem mehetek veled odáig.

- Nem baj, pajtás, segítek én azon. Adok én egy lovat, azon könnyen utazol.

Ebben aztán meg is egyeztek. A rokonoktól elbúcsúztak, és János hazájába indultak. Meg is érkeztek harmadnap.

Beköszönt János a királyhoz illedelmesen. Vitt neki almát is egy tele zsákkal. Megkérte aztán a királyt:

- Felséges királyom! Én a lányodat feleségül most már nem vehetem mert nekem van már feleségem. Hanem itt van egy igen jó barátom. Ha a királykisasszony beleegyezik, őneki ajánlom.

Beleegyezett a király szívesen, mert amikor ő egy almát megevett abban a pillanatban talpra állt, és egészséges lett.

Akkor azután iszonyú nagy lakodalmat csaptak. Volt ottan lé meg lé, hogy még a kutyák is térdig jártak a levesben. De boldog ember volt, aki egy kanállal kapott. A Dunát bekötötték egy nagy zsákba. Sárgarépából sarkantyút csináltak a fiú csizmájára. Amint forgolódtak a nagy vigasságban, a gyerek sarkantyúja beleakadt a zsákba, így a zsák kirepedt, a Duna pedig folyásnak eredt.

Itt a vége, tedd a jégre, majd elcsúszik valamerre!

Nyakigláb, Csupaháj meg Málészáj

Volt egyszer egy szegény ember, annak volt három fia. A legnagyobbikat Nyakiglábnak, a másodikat Csupahájnak, a legkisebbiket Málészájnak hívták. Ezek annyit tudtak enni, hogy az

apjuk még kenyérből sem tudott nekik eleget adni. Egyszer azt mondja nekik, hogy menjenek már szolgálni, keressék meg a maguk kenyerét. Kiették már őt mindenéből!

Elindult a legnagyobbik, Nyakigláb. Ment, ment soká. Találkozott egy öregemberrel, az felfogadta szolgának egy esztendőre.

Ahogy elmúlt az esztendő, az öreg azt mondja neki:

- Adok neked egy asztalt, amiért jól szolgáltál. Ennek csak azt kell mondanod: teríts, teríts, asztalkám - és lesz rajta mindenféle! Elfogadod?

- Márhogyan én? Aki a hegyet megette volna kenyérral? El, el!

Nyakigláb alig várta, hogy kiérjen a faluból. Egy bokor mellett előveszi az asztalt, s mondja tüstént neki:

- Teríts, teríts, asztalkám!

Hát lett azon annyi minden, ennivaló, innivaló, hogy Nyakigláb szeme-szája is elállt a csodálkozástól. Jól is lakott mindjárt, de úgy, hogy majd kirepedt. Azzal indult hazafelé. Talált útjában egy kocsmát, oda is betért. Bement mindjárt egy szobába. Terítettett az asztallal. Jóllakott, aztán kért egy pohár bort.

De amíg benn volt, a kocsmáros megleste, hogy mit csinál. Látta, hogy milyen asztala van ennek a legénynek. Hű, ha az ő kocsmájában olyan volna!

Ahogy este lett, lefeküdtek. Nyakigláb is jó mélyen elaludt. A kocsmáros meg csak belopózott, és a csodaasztalt kicserélte egy másikkal, amelyik pontosan olyan volt, mint Nyakiglábé.

Másnap reggel Nyakigláb újra elindult. Addig ment, míg haza nem ért. Otthon eldicsekedett, hogy milyen asztala van őneki.

- No, lássuk! - azt mondják. - Épp jó éhesek vagyunk, mint mindig!

Mondta szegény Nyakigláb az asztalnak, hogy „Teríts, teríts, asztalkám!”, de biz az nem terített. Az egész család meg már várta, hogy jóllakjanak. Hogy Nyakigláb így becsapta őket, még üresebbnek érezték a hasukat. Kapták magukat, jól elverték Nyakiglábot.

Elindult most már a második gyerek, a Csupaháj. Az is ahhoz az öreghez érkezett, akinél Nyakigláb szolgált. Őt is megfogadták egy esztendőre. Mikor kitélt az idő, az öreg őt is magához hívta.

- Fiam, a szolgálatodért neked is adok valamit. Itt van egy számár! Ennek csak azt kell mondani: „Tüsszents, tüsszents, csacsikám!” - s

annyi aranyat tüsszent neked, amennyit csak akarsz! Elfogadod?

- Egy ilyen jószágot?

Csupaháj nagyon megörült a számárnak. El is indult vele hazafelé. Útközben ő is betért a kocsmába. Evett, ivott, amennyi a bőrébe fért, és azt mondta, hogy majd csak reggel fizet. De a szamarat magával vitte a szobájába. Ahogy este lett, odaállította maga elé, és azt mondta neki:

- Tüsszents, tüsszents, csacsikám!

A csacsi hegyezte a fülét, aztán elkezdett tüsszентeni. Tüsszентett is egyvégből olyan sokat, hogy Csupaháj már alig fért a sok aranytól. Felszedte az aranyat, és lefeküdt.

De a kocsmáros a kulcslyukon ezt is megleste. Mikor észrevette, hogy Csupaháj már alszik, bement a szobába hozzá, és a szamarat is elcserélte egy másikkal.

Csupaháj vitte haza a csacsit, ő is nagyra volt vele, hogy mit szolgált. De mikor rászólt a számárra, hogy tüsszentsen, az bizony egyetlen aranyat sem tüsszентett a padlóra, hiába várták. Csupaháj se vitte el szárazon, őt is jól elverték.

Szegény apjuk már kétségbe volt esve, hogy egyik gyereke sem tud rajta segíteni. Elindította a legkisebb fiát is, Málészájt.

Ez is elvetődött az öregemberhez. Őt is felfogadták egy esztendőre szolgának.

Mikor letelt a szolgálata, azt mondja neki az öreg:

- Fiam, jutalom nélkül téged sem eresztelek el. Itt van egy zsák, ebben van egy furkó. Ennek csak azt kell mondani: „Ki a zsákból, furkócskám!” - s akkor a furkó kiugrik, s azt verhetsz meg vele, akit akarsz.

Málészáj a hóna alá vette a furkót, és elindult vele hazafelé. Neki is útjába esett a kocsmá. Már nagyon éhes és szomjas volt. Bement. Evett, ivott, amennyi jólesett. A kocsmáros kérte tőle az árát, de Málészáj nem tudott fizetni, mert egy fillérje sem volt. A kocsmáros elkezdett lármázni, hogy ő bizony elveszi Málészáj gúnyáját, ha nem fizet, vagy pedig becsukatja. Erre Málészájt is elfutotta a méreg, elővette a zsákot, és azt mondta:

- Ki a zsákból, furkócskám! Verd meg a kocsmárost!

A furkó csak kiugrott a zsákból, neki a kocsmárosnak, és csihi-puhi, elkezdte porolni. A kocsmárosnak hamar elege lett a verésből,

elkezdett jajgatni:

- Jaj, jaj! Hagyd abba a verést, barátom, visszaadok mindent, amit a bátyáidtól elloptam!

Málészáj csak nagyot nézett.

- Mit lopott el kend az én bátyáimtól?

- Hát a teríts-asztalt meg az aranytüsszentő szamarat!

De a furkó még folyvást ütötte a kocsmárost ezalatt is. Azt mondja Málészáj:

- Jó, ha visszaadod az asztalt meg a szamarat, akkor nem bántlak! Vissza, vissza, furkócskám, a zsákba!

A furkó visszament, a kocsmáros meg behozta az asztalt meg a szamarat, és odaadta Málészájnak.

Málészáj hazament. Otthon elmondta a testvéreinek, hogyan szerezte vissza az asztalt is meg a szamarat is. Volt már mit enni meg inni, volt pénz is, amennyit akartak. A szegény ember családja így aztán nagyon boldog lett.

A repülő kastély

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túlhan volt, volt egyszer egy szegény ember meg egy szegény asszony. Nagyon nagy szegénységben éltek. Mégis mindig azon tűnődtek, hogy őnekik miért nem lehetett gyerekük.

Volt egy almafájuk.

Egy szép őszi napon kiment az asszony a kertbe. Amint az almafa mellé ért, egyszerre lepottyan arról három alma. A földön pedig csak kettéválik a három alma, és három egészséges, gyönyörű kis csecsemő fordult ki belőlük. Mind a három fiúgyermek volt.

No, lett nagy öröme az asszonynak! Vitte nagy boldogan a gyerekeket a házba:

- Nézd csak, apjuk, az Isten megáldott bennünket három makkegészséges gyerekekkel!

Elmondta azután úgy, ahogyan történt: amint megy a kertben, egyszerre csak lepottyan három alma, és három fiúgyerek terem ott

az alma helyett Most már, csak az volt a tennivaló, mi legyen a gyerekek neve.

Abban állapodtak meg, hogy mindnek Almafi lesz a neve: első Almafi második Almafi és harmadik Almafi.

Nőtték a gyerekek, nődögéltek, egyik jobban, mint a másik. Úgy hasonlítottak egymásra, hogy a szomszédok nem tudták megkülönböztetni, melyik másik.

Csak a szülők tudták, más senki. Mikor a fiúk elérték a tizennyolcadik évet, azt mondja az édesapa egy napon az első Almafinak, a legöregebbnek:

- No, fiam, a tizennyolcadik éved betöltötted. Látod, szegénységben vagyunk. Eredj világot próbálni, szerencsét keresni.

Az édesanyja sütött neki útravalóul egy árpacipót. Első Almafi búcsút vett a szülői háztól, búcsút a testvéreitől.

Ment, ment egész nap. Estefelé már nagyon elfáradt, meg is éhült. Leült az út szélére egy köre. Elővette a tarisznyából az árpacipót, falatozni kezdett. Alig evett néhány falatot, egyszerre ott terem előtte egy igen ősz öregember.

Köszönti az öregember:

- Adjon a jó isten jó estét, fiam!

- Azt már megadta, kedves öregapám! - mondta a fiú.

- Látom, fiam, hogy neked megadta - válaszolta az öreg -, mert jóízűen falatozol. De én már három napja egy betevő falatot sem ettem.

- Elég baj az, kedves öregapám, hanem segíthetünk rajta. Nekem sincsen sok, de amim van, azt megfelezzük.

Avval a fiú kettétörte az árpacipóját, s felét átnyújtotta az öregnek. Az öreg - hah! - szinte egy falatra lenyelte. Aztán így szólt:

- Köszönöm, fiam, hozzámvaló szívességedet, talán még visszaszolgálhatom. Kérdezném, hogy mi járatban vagy, de hát úgyis tudom, kedves fiam, hogy szerencsét próbálni jöttél. Éppen jó helyre vetődtél. Várd meg este a Kaszáscsillag feljöttét; majd amerre a nyele áll, abba az irányba indulj utadnak. Arra találsz meg a szerencséd! Hanem egyre figyelmeztetek, fiam. Elérsz majd egy rohanó patakhoz, vad sebesen sodródik a vize, de te csak menj bátran a vízre, ne félj tőle. Bűvös patak az: mihelyt rálépsz, mintha száraz mezőn mennél.

A fiú figyelmesen hallgatott. Az öreg meg így folytatta:

- Mikor annak a folyónak a közepe tájára jutsz, nagyon szép vízirózsákat láatsz. Egyik szebb, csábítóbb lesz, mint a másik, de akárhogy tetszenek is azok a rózsák, le ne szakítsál belőlük egyet sem, mert vesztedet okozzák. Ha pedig általérsz a vízen, találsz egy ezüstrétet. Ott minden szál fű és rózsza ezüsből van. Azok is nagyon megtetszenek, de a viláért le ne szakíts belőlük egyet sem, mert az is vesztedet okozza. Ha szerencsésen átjutottál, aranyrétet találsz. Ott meg minden szál fű és rózsza aranyból van. Az is csábít majd, de abból se szakassz le, mert az is vesztedet okozza! Ha azon is átjutottál, ott már megtalálod a szerencsédet!

A fiú megköszönte az öregnek a szíves útbaigazítást. Az öreg aztán elbúcsúzott a fiútól, és rögtön úgy eltűnt, mint a kámfor. Észrevétlenül jött, észrevétlenül ment.

Az első Almafi megvárta a csillagok följövetelét. Ismerte a csillagok járását, így nyomban nekiindult az útnak, abban az irányban, ahogy az öreg magyarázta. Meg is találta a rohanó patakot. Habozott, hogy az öreg talán nem is mondott igazat, mert hogy tudná a víz őt fönntartani. De aztán eszébe jutott az öreg biztató szava, hogy csak bátran lépjen rá. Gondolta, lesz, ami lesz. Nekiindult, és valóban! Amikor az első lépést tette a vízen, mintha száraz mezőn járna. Mikor elérte a folyó közepét, hát valóban gyönyörű szép rózsák nyiladoztak előtte. Emlékezett az öreg óvásaira, de akár a vizet, ezeket is kétkedve nézte. „Mit árthat nekem ez a gyönyörű szép rózsza? - gondolta. - Leszakítom, milyen szépen illik a gomblyukamba!” - Le is szakította, beletűzte a gomblyukába a rózsát. Abban a pillanatban hallá változott, belecobbant a bűvös patakba, és eltűnt. Múlik az idő, az első Almafi csak nem tér vissza. Azt mondja az apa a második Almafinak:

- No, fiam, rajtad a sor! Eredj te is szerencsét próbálni, keresd meg a bátyádat!

Útrakelt a második Almafi.

Ő is kapott egy árpacipót útravalóul. Hogy, hogy nem, ő is éppen arra az útra talált, amelyiken a bátyja ment. Elfáradt, megéhült, leült ő is ugyanarra a kőre, amelyen a bátyja falatozott. Ott termett őelőtte is az ősz öregember. Neki is panaszkodott, s ő is megosztotta vele az árpacipóját, éppúgy, mint a bátyja, az első Almafi. Az öreg neki is

ugyanazt az útbaigazítást adta. Őt is figyelmeztette a bűvös patakra és a bűvös rétre, hogy le ne szakítson egy rózsát se. Ezt mondta:

- A jó múltkor itt járt a bátyád, annak is vesztét okozta a leszakított rózsza. Vigyázz tehát, kedves fiam, nehogy a bátyád sorsára juss!

Az öreg aztán őtöle is elbúcsúzott, s eltűnt, mint a kámfor.

Útnak indult a második Almafi. A bűvös patakon keresztülment szerencsésen. Már nyúlt le ő is a vízirózsáért, hogy leszakítsa, de eszébe jutott a bátyja sorsa. És bárhogy csábították a rózsák, nem szakított le egyet se. De mikor az ezüstrétre ért, tovább nem tudta magát türtőztetni, ott leszakított egy ezüstrózsát, betűzte a gomblyukába. Abban a pillanatban ezüstgyíkká változott, s azonmód besiklott a kövek közé.

Most már két Almafi tűnt el.

Telnek-múlnak az idők, nem jön a két fiú. Azt mondja az édesapjuk a harmadik Almafának:

- No, fiam, rajtad a sor! Eredj te is szerencsét próbálni, keresd meg a két bátyádat!

Az is kapott, szegény, útravalóul egy árpacipót. Ő is azon a nyomon ment, amelyen a két bátyja. Azon a kövön is falatozott, ahol azok. Előtte is megjelent az öreg, ősz ember, és ő is megosztotta vele az árpacipót. Azt mondja neki az öreg:

- Látom, jószívű vagy, fiam, te talán majd okosabban cselekszel, mint a két bátyád!

Elmagyarázta neki is a bűvös patakot, a rétet, meg hogy nagyon vigyázzon, nehogy a bátyjai sorsára jusson. A fiú megfogadta az öreg, ősz embernek, hogy majd mindenre vigyáz.

Odaért a bűvös patakhöz. Ő is akart szakítani a rózsából, de emlékezett az öreg tanácsára. Szerencsésen át is kelt a bűvös patakon. Át az ezüstréten is. De mikor az aranyrétre ért, ott már ő is alig tudta magát türtőztetni. Már nyúlt is a rózsáért, hogy leszakítsa, de akkor megint eszébe jutott az öreg figyelmeztetése.

Ment hát, ment, s egyszerre csak hova jutott az aranymezőről? Egy pusztta homoksivatagra. „No - mondja magában -, igazán eltalálta az öreg, hogy hol találom meg a szerencsémet, mert itt aztán éhen pusztulok! Se fű, se fa, se semmi nem látszik, semminek semmi nyoma.”

Nagy bánatosan mégiscsak folytatta az útját. Gondolta, míg bírja az

éhséget, addig megy, mert úgymint éhen kell elpusztulnia ezen a halott homokszivatagon.

Három nap, három éjjel mindig gyalogolt, éhen-szomjan. Már közel volt ahhoz, hogy összeesik. De egyszerre csak meglát igen messziről egy borzasztó nagy házat. Talán a házban csak lesz lakó! S talán odáig még eljut az éhségtől.

- Mikor a ház elé ért, akkor esett csak csodálkozásba. Egy ablak, de egy picinyke sincs azon a borzasztó nagy palotán. Csak elrejtve egy egész kis ajtó. Mindegy, amit az Isten ád! Benyt a fiú a palotába, hát egy rettenetes nagy terembe jut.

Olyan fényesség volt benne, hogy kápráztatta a szemet, pedig a falán egy ablak sem volt. Körülnéz a fiú, asztalokat lát, sorban. Odalép az első asztalhoz, egy tál kása van rajta, a kása mellett táblácska, a táblácskán írás, hogy ez a kása a tündérek kása, és aki ezt a kását megeszi, az soha többé meg nem éhezik. Több se kellett a fiúnak, hozzáfogott nagy étvágygal, bekebelezte a tál kását. Bekebelezte, s valóban úgy érezte, hogy örök időkre jóllakott.

Ment a második asztalhoz. Azon meg egy üvegben valami folyadék volt. Az üveg mellett aranytáblácska, az aranytáblán írás, hogy ez az ital a tündérek itala, aki ezt kiissza, az soha többet meg nem szomjazik. Szomjas volt a fiú, nem tétovázott, fölhaltotta az italt. Olyan jólesett neki, hogy igazán azt hitte, hogy soha többet nem kíván italt.

Ment a harmadik asztalhoz, azon meg egy kis tálacszkában valami kenőcsféle volt. A tálacska mellett rubintáblácska, a rubintáblácskán írás, hogy ez a kenőcs tündérek kenőcse, aki evvel bekeni a testét, az ezer ember erejét kapja. A fiú nem hagyta érintetlen a kenőcsöt, jól bekente magát belőle.

Úgy ment a negyedik asztalhoz. Azon egy kard, a kard mellett smaragdtáblácska, a smaragdtáblácskán írás, hogy ez a tündérek kardja, aki az oldalára csatolja, az ne féljen semmiféle ellenségtől, mert ez a kard legyőzhetetlen. Persze hogy magához vette a fiú a kardot. Aztán ment az ötödik asztalhoz. Azon egy korsócskában szagos olaj. A korsó mellett gyémánttáblácska, a gyémánttáblácskán írás, hogy aki evvel a szemét bekeni - az mindent lát, le a mélységbe, a föld gyomrába, mert ez a láthatóság olaja, a tündérek használatára. Gondolkodás nélkül megkente a szemét az olajjal.

Most ébredt rá Almafi, hogy minek is jutott a birtokába. Az öreg igazat szólt. Hiszen ahogy bekente magát avval a kenőccsel, rögtön érezte, milyen borzasztó erő szállja meg. És ahogy a szemét is bekente és a padlóra nézett, hát meg is látott menten a föld gyomrában mindenféle szörnyeteget. Mivel nagyon ki volt merülve, s most már jól evett is, ivott is, lefeküdt a padlóra, és azon nyomban elaludt.

Hogy meddig aludt, azt nem tudta: csak rettenetes nagy zúgásra ébredt föl. Azt hitte, talán a ház omlik össze. Kiszaladt a szabadba, nézelődött jobbra-balra, hogy mi is az a nagy morajlás. Egyszerre aztán, ahogy néz-néz a levegőbe, egy gyönyörű szép repülő kastélyt pillant meg ott. Annyira elbámult azon a szép repülő kastélyon, hogy az utolsó pillanatban vette észre, hogy a kastély erkélyén egy gyönyörűségecs szép lány ül. Abban a pillanatban halálosan beleszeretett.

A kastély máris tovatűnt a levegőben, de a fiú megfogadta, hogyha életébe kerül is, addig nem nyugszik, míg azt a repülő kastélyt meg nem találja.

Ment, mendegélt abba az irányba, amerre a kastélyt repülni látta. Teljes három hónapig utazott. Egyszer csak beért Tündérországba. Ez olyan ország volt, hogy a fákon levelek helyett húszkoronás körmöci aranyok csillogtak. A patakoknak az egyik felén tej folyt, a másik felén meg tokaji bor. Egyszóval abban az országban ugyancsak mesés volt minden. Már egy álló napot utazott harmadik Almafi Tündérországba. Este odaért egy házhoz. Táncmulatság volt ott, gyönyörű szép lányok táncoltak körben. Almafi szemrevaló fiatalember volt, odavegyült a többiek közé, s ő is táncolt a tündérlányokkal. Mikor vége lett a mulatságnak, kérdezősködni kezdett, nem hallották-e hírét a repülő kastélynak. Nem tudtak neki útbaigazítást adni. Szegény megint csak ment, ment nagy szomorúan, maga se tudta, merre. Amint ment, mendegélt, most egyszerre csak egy nagy erdőbe ért. Kiszemelt magának egy szép nagy terebélyes fát. Mivel már este volt az idő, s nagyon el volt fáradva, gondolta, kipihen ott magát. Lefeküdt hanyatt a fa alá, s azon gondolkozott, hogy meddig kell neki még barangolnia, míg azt a repülő kastélyt megtalálja.

Álomba merült, de kevés ideig aludt, kakaskukorékolásra riadt. Néz

föl a fiú a fára, hát a feje fölött egy kinyúló ágon egy aranytarajú kakas ül.

Azt mondja Almafi:

- Ej, ej, aranytarajú kakas, neked is valami nagy bánat nyomhatja a szívedet, hogy ilyen szomorúan kukorékolysz.

Megszólal erre az aranytarajú kakas:

- Bizony, földi halandó, elég szomorú a dolgom!

Kérdi a fiú:

- Miért, ha szabad kérdezni? Hátha segíthetnék a bajon!

- Nem hiszem, földi halandó - feleli a kakas -, hogy az én bajomon segíteni tudnál.

- De csak szólj bátran, aranytarajú kakas - válaszol Almafi -, nem bántalak! Gyere le a fáról, panaszold el a bajod.

A kakas nekibátorodott, lerepült a fáról Almafi elé.

- Elmondhatom a bajom, bár úgyse segíthetsz rajta! Szerelmes voltam egy tündérlányba, és szerencsétlenségemre az Ármányosság tündére is szerelmes volt belé. Én is tündér voltam, de a jó és szegény tündérek fajtájából. A lány énhozzám húzott, nem az Ármányosság tündéréhez. Már jegyben is voltunk a menyasszonyommal. Már az esküvőre készültünk, mikor valami bűvös vízzel az Ármányosság tündére befecskendezett, és elátkozott, hogy örökké ezt a kakasalakot viseljem. Az aranytarajt azért adta, hogy mégis különbség legyen köztem és a rendes kakasok közt.

Azt felelte erre Almafi:

- Csak azt mondd meg, hogyan tudnám visszaszerezni neked emberi alakodat!

Az aranytarajú kakas azt mondta:

- Az Ármányosság tündérének a kertjében van egy kút, abban a kútban bűvös víz van. Ha onnan tudnál hozni egy pohár vizet, és azzal a vízzel háromszor befecskendeznél, de úgy, hogy én ne vegyem észre, akkor visszanyerném régi alakomat. Csakhogy azt a kutat tizenkétfejű sárkány őrzi, s oda nem lehet bejutni, mert a sárkány minden kis neszre fölfülem, és azon nyomban fölfalja az embert.

A fiú bátor volt, nem ijedt meg ettől, hisz övé volt a legyőzhetetlenség kardja. Ezt azonban az aranytarajú kakasnak nem

árulta el. Azt felelte:

- Csak azt mondd meg, hol találhatnám én meg az Ármányosság tündérének kertjét!

- Van egy beszélő hegy - mondta az aranytarajú kakas -, abban a hegyben van egy márványtábla: aki azt megláthatná, és elolvashatná, hogy mi van arra fölírva, az megnyithatná annak a hegynek a torkát, mert az a torok emberi hangon beszél.

- Még csak azt mondd meg most, hogyan tudok én odamenni! - mondta erre a fiú.

- Szakíts le a tarajomból egy darabot!

- Nem fog fájni? - kérdezte Almafi.

- Csak szakíts le egy darabot belőle, ne törődj az én fájdalmammal! - válaszolta a kakas.

A fiú kitépett egy darabot a kakas tarajából. Azt mondja az erre:

- Dobd föl a levegőbe azt a tarajdarabkát, és az majd mindenütt megy előtted. Ha az megáll majd a levegőben, arról megtudhatod, hogy megérkeztél. A többi már a te dolgod.

Úgy is lett, az aranytaraj szállt, szállt a fiú előtt vagy három méterrel, vezette. Három nap, három éjjel mentek. Egy nagy erdőbe értek. Az erdő közepén egy magas hegy volt. Az aranytaraj megállt a hegy felett. Almafi megértette, hogy a célnál vannak.

Nézelődött a hegy körül, meglátja végül a táblát. Mi van ráírva? Az, hogy aki ennek a hegynek a torkát meg akarja nyitni, annak a saját erejéből föl kell hoznia az erdőből tizenkét szál szagos fenyőfát, máglyába kell raknia, és meg kell gyújtania. Mikor az utolsó szikra kialszik, akkor megnyílik a hegy torka.

Mi volt az őneki? Fogta, és tövestül szaggatta ki a fenyőfákat, megcsinálta a máglyát, alágyújtott szépen. Gyönyörű szép illat áradt ki a fenyőből. Mikor aztán az utolsó sziporka is kialudt, mert nagy tűz volt ebből a tizenkét szál fenyőből, egyszer csak mély, dörgő hangon megszólalt a hegy:

- Mit kívánsz, te földi halandó, aki saját erődből hoztad a tizenkét szál rózsafenyőt, és avval megnyitottad a torkomat?

Felelt erre a fiú:

- Csak azt mondd meg, merre van az Ármányosság tündérének a kertje, s hová lett a kakassá varázsolt dalia menyasszonya?

A hegy így felelt:

- Üveghegy támadt a tenger fenekén, abban van a menyasszony.

- És az Ármányosság tündérének a kertje?

- Menj mindig csak kelet felé! Nézd fölötted a tarajdarabkát.

A taraj erre rögtön megindult. Három hétig éjjel-nappal utazott, alatta a fiú. Akkor a taraj megint megállt. Ott volt a kert.

A fiú bement a kertbe. A kutat csakugyan tizenkétfejű sárkány őrizte. Mikor meglátta a fiút, már ordított is a sárkány, csak úgy rengett bele az egész kert. Az Ármányosság tündére nyomban fölébredt, de azt gondolta, valami madár repült el, azért ordít a sárkány.

Közben a sárkány már tüzet okádott. Hiába volt, a fiú kirántotta a kardját, s a kard magától működött: a sárkánynak egyszerre három fejét is levágta. Négyeszeri vágásra mind a tizenkét fej lehullott. Az Ármányosság tündére csak akkor nyitott be a kertbe. A fiú ki volt merülve, lefeküdt, elaludt: észre se vette, hogy az Ármányosság tündére megkötözte. Csak akkor riadt fel, amikor a sárkány a pincébe dobta. Azt mondta neki, csúnyán röhögve:

- No, öcsém, majd három hét múlva találkozunk! De addig egy falatot se kapsz.

Almafi csak füttyörészett: oda se neki, hogy be van zárva, hogy se enni, se inni nem kap. Kibírja!

Mikor a három hét letelt, Ármányosság tündére ment a pince felé. Azt hitte, Almafi már éhen pusztult. A szolgálkkal nagy máglyát rakatott, hogy majd elégeti az Almafi testét. Mikor a pincéhez ér, mit hall? Hogy Almafi nagyban füttyörész!

Elfutotta a harag.

- Arra készültem, hogy rég elpusztultál, s a testedet kell elégetnem. Élész? Hát akkor elevenen égetlek el.

S indult feléje, hogy a máglyára vigye.

No, de Almafi se volt rest. Elkapta az Ármányosság tündérét, megkötözte kezét-lábát, és vitte, mint a pelyhet, ki az udvarra.

Közben azt mondta neki:

- Tudod, hogy aki másnak vermet ás, maga esik bele? El akartál égetni, hát most én égetlek el téged.

És elégette ott a máglyán, a hamuját meg nekieresztette a szélnek. Azóta terjedt el az ármányosság az egész világon.

Kerített aztán egy korsót Almafi, megmerítette a bűvös kútban, és útnak indult. Jó csillagja, az a tarajdarabka, még mindig várta az

égen. Megint utaztak, most már visszafelé: három hétig éjjel-nappal mentek. Akkor odaértek abba az erdőbe, ahol az aranytarajú kakas élt. A csillag itt eltűnt, Almafi pedig lefeküdt aludni.

Virradatig aludt. Virradatkor megint a kukorékolásra ébredt. Meglátta a kakast egy fán. Odaszólt neki:

- Gyere le a fáról, aranytarajú kakas!

Leröpül a fáról az aranytarajú kakas, s kérdi a fiútól:

- Szerencsével jártál?

Sajnos - feleli a fiú -, nem segíthetek rajtad, nem tudtam hozzájutni a varázsvízhez!

De ezt csak azért mondta, hogy a kakas ne is sejtse, hogy le akarja őt föcskendezni a varázsvízzel.

Az aranytarajú kakas elszomorodott, lehajtotta fejét. Almafi észrevétlenül elővette a korsót, és háromszor befecskendezte a vízzel a kakast. Megriadt erre a kakas, megrázkódott, és helyette egy daliás, csinos fiatalember termett Almafi előtt. Átölelte Almafit, megcsókolta, és megköszönte neki a szolgálatot.

Azt mondja akkor Almafi:

- Tudod-e, hogy a menyasszonyoddal mi történt?

- Nem tudom - felelte a szegény tündér -, mert én már akkor el voltam varázsolva.

- Én kérdeztem a hegytől, s az azt mondta, hogy egy tengerben egy üveghegyben van bezárva. De hogy az a tenger hol van, arról semmit se mondott.

- Én tudom, hol van az a tenger - mondta a jó tündér -, de nem sokat érek vele, mert ki láthat le a tenger fenekére? Én nem. Így meg hogyan találjuk meg?

- Azt csak bízd rám! - mondta Almafi. - Induljunk mindjárt!

Mentek egy darabig gyalogosan. De a tündérnek megvolt a hatalma, hogy repülni tudott. Azt mondta Almafinak:

- Tudod mit? Ülj föl a hátamra, röpülök veled.

- De nehéz leszek - mondja Almafi.

- Nem számít semmit - mondja a tündér. - Ha elfáradtam a röpülésben, ismét leszállunk, gyalog megyünk.

Röpültek egy jó ideig, aztán ismét gyalog folytatták útjukat. Három nap, három éjjel mindig mentek, hol gyalog, hol röpülve. Egyszer aztán a tenger szélére értek.

- No - azt mondja a tündér -, itt vagyunk, Almafi, a tengernél. Mit látsz?

Azt mondja Almafi:

- Röpülünk csak a tenger közepéig, hogy mind a két partig elláthassak.

A tenger fölé repültek. Egyszer azt mondja Almafi:

- Nyomon vagyunk, tündér barátom! Nem csodálom, hogy el akarta rabolni tőled az Ármányosság tündére a menyasszonyodat - gyönyörű szép lány!

- Hát már látod, barátom?

- Igen, látom - mondja Almafi -, épp most fészülködik bent az üveghegyben! Szálljunk le a partra! Hanem itt már nemigen segíthetek rajtad. Az már terajta áll, tündér barátom, hogyan szabadítsuk ki a vízből. Mert én nem mehetek le a vízbe.

- Az a fő, hogy látod, hol van. A többit én elintézem!

Lehajolt a tündér a vízbe, és lekiáltott egy csukahalnak, mivel az volt a legügyesebben úszó hal, hogy szedje össze a haltársait, és ezt az üveghegyet onnan a tenger fenekéről emeljék föl a víz színére.

A csuka rögtön bejárta a halak birodalmát. Nem telt bele jó negyedóra, már emelkedett föl a hegy. Mikor a halak annyira felemelték a hegyet, hogy el lehetett érni, Almafi megfogta, egyetlen rántással partra teremtette. Aztán egy óvatos ökölcsapással kettétörte az üveget, úgyhogy a tündérkisasszony sértetlenül kiszabadult belőle.

Lett nagy öröm. A szerelmesek boldogan ölelkeztek. Hiszen azt gondolták, hogy az életben már sohasem találkoznak. Mikor megint összeölelkeztek, abban a pillanatban arra szállt egy sólyommadár. A tündérfiú észrevette, magához intette, és megkérte, hogy röpüljön haza, vigyen hírt az ő édesanyjának, hogy itt meg itt vannak, küldjön értük fogatot, hogy mentől előbb hazaérhessenek, mert ők tudnak ugyan röpülni, de Almafi nem tud. Meg is érkezett a fogat, négy rénszarvas húzott egy aranyhintót, beleültek mind a hárman, és a tündérlakhoz utaztak.

Lett otthon is nagy öröm. A fiú bemutatta az édesanyjának s a húgainak, hogy ez a fiú mentette meg a varázslat alól őt is, a menyasszonyát is. Almafi most már el akart búcsúzni, de a tündérfiú nem engedte:

- Maradjál itt, barátom, a menyegzőmön is. S válassz te is menyasszonyt magadnak a két húgom közül.

Három nap múlva megtartották a menyegzőt. Almafi volt a tanú az esküvőn. Ott volt Almafi számára is az alkalom, hogy megházasodjék, de ő nem tudott senkibe szerelmes lenni, csak abba a repülő kastélyos kisasszonyba. Megnézte a két tündérlányt. „A két bátyámnak szánom őket” - ezt gondolta magában.

Mikor aztán elmúlt a lakodalom, a tündérfi csak akkor kérdezte Almafitól, hogy hát mi tulajdonképpen az ő utazásának a célja. Almafi elmondta neki, hogy ő a repülő kastélyt keresi. De ennek a tündérek sem hallották a hírét. A tündérfi azonban így szólt:

- Te segítettél rajtam én is segítségedre lehetek talán. Utazzunk együtt.

Útnak is indultak aztán mind a ketten. Megint csak úgy utaztak hogy hol röptek, hol gyalogoltak. Három teljes hétig mentek. Bejártak már hetvenhét országot.

Amint véletlenül ismét a tenger fölött röptek egyszer csak a távolban Almafi mit pillant meg? A repülő kastélyt! Meglöki rögtön a barátját, hogy abba az irányba röpljön. De még három nap, három éjjel kellett röplniük, míg összetalálkozhattak a kastéllyal, mert hiszen Almafi csodásan messze ellátott.

Most már látták a kisasszonyt is az erkélyen. De hogy jussanak észrevétlenül hozzá?

Azt mondja a tündérfi:

- Tudod mit, barátom? Fölröplök a kastély fölé, leereszkedünk az udvarba, az udvarban leteszlek téged a hátamról, s együtt majd csak betörünk a szobákba.

Almafi azonban így szólt:

- Köszönöm a szívességedet, barátom. De neked már van feleséged, ne kockáztasd az életed. Csak egyet kérek még tőled. Öreg szüleim vannak, meg két bátyám. Menj el értük, vidd el magadhoz őket, s a két öregebb Almafihoz add hozzá a te két húgodat.

Azzal elbúcsúztak. A tündérfi ment, amire kérték. Almafi pedig leszállt a kastély udvarára. Indult azonnal a palotába. Betörte az ajtót, sorra járta a szobákat. Hamar rátalált arra az erkélyre, ahol

kinn ült a kisasszony. Éppen akkor is sírdogált, mikor Almafi odatoppant.

Azt mondta neki Almafi:

- Szívemnek szép szerelme, miért sírsz?

Azt mondja a kisasszony:

- Hogyne sírnék, mikor ide vagyok láncolva három éve már ehhez a kastélyhoz, ehhez az erkélyhez.

Nézi az Almafi, hát csakugyan oda van láncolva a lány keze-lába erős láncsal. A láncon nagy lakatok. Fogta magát, lecsupálta a lány kezéről-lábáról a láncot.

Nem kereste a lakat kulcsát, van-e vagy nincs. Az ereje volt hozzá a kulcs.

- Most mondd meg, szívemnek szép szerelme, hogyan kerültél ide, ebbe az elátkozott kastélyba!

A lány erre ezeket mesélte:

- Én egy királynak a lánya vagyok. Édesapám egyszer kiment vadászatra a közeli erdőbe, de nem ejtett semmiféle vadat. Amint a vadászatról visszatért, egy szörnyeteggel találkozott. Fogta a nyilát, belelőtte a szörnyetegbe. A szörnyeteg elment, de azt mondta az apámnak, hogy még drágán fogja ő megfizetni, amiért megsebesítette, mert akárhogy vigyáz, elviszi majd egyetlenegy lányát. Apám csak mosolyogta, hogyan bírna egy királyi kastélyhoz jutni egy szörnyeteg, mikor ott van az a sok testőrség! De aztán otthon csak elfogta a nyugtalanság. Nekünk nem szólt, de láttuk, hogy mind jobban búsul. Hiába ostromoltuk kérdésünkkel, búsulásának okát nem árulta el előttünk. De aztán úgy-ahogy megfeledkezett a dolgról, vagy tán gondolta, hogy a szörnyeteg úgyse váltja be a szavát. Egy szép napon azonban én kiszöktem sétálni a királyi kertbe, pedig apám nagyon őrzött, minden léptenyomon kíséreléssel jártam. Hogy, hogy nem, egyedül mentem le a kertbe. Egyszer csak mire lettem figyelmes? Valami nagy zúgásra. Mire körültekintettem, hogy miféle zúgás az, észrevettem a repülő kastélyt. A kastély szemlátomást egyenest hozzám szállt. Mikor egy méterre szállt a föld színéhez, kiugrott belőle egy szörnyeteg, engem nyálábjába kapott. Mire magamhoz tértem ijedtségemből, itt találtam magamat ezen az erkélyen. Kezdetben nem voltam ideláncolva, szabadon járhattam a kastély lakosztályában, de a szörnyeteg

mindennap fölkeresett, és azzal ostromolt, hogy legyek a felesége. Nem hallgattam rá, el akartam szökni, azért láncolt ide, ehhez az erkélyhez. De nem bánt velem gorombán, nem hiányzott semmim, csak nem járhattam szabadon. Máig is mindennap megjelenik, és megkérdezi, meggondoltam-e már magamat. De ha ítéletnapig röpülünk, akkor sem leszek a felesége.

- No - mondja válaszul Almafi -, hol találhatnám én meg azt a szörnyeteget?

Feleli erre a királylány:

- Ez a kastély száz szobából áll. A szörnyeteg épp a századik szobában lakik. Azt hiszem, most épp déli álmát alussza. Legyőzhetetlenül erős. Mégpedig azért, mert van a kastély pincéjében egy hordó, annak a borát itta. Ha meg akarsz küzdeni vele, eredj le, és igyál te is az italából, akkor tán legyőzheted.

Almafi megtalálta a pincét, meg az akós hordót. Nem keresett poharat, hanem fogta magát az akós hordót, és jó nagyot ivott belőle. Egyszerre úgy érezte, hogy izmai szinte vasból vannak, mert hiszen eddig is ezer ember ereje volt benne. Indult rögtön megkeresni a szörnyeteget.

A hetvenedik szobába érve már hallotta a nagy hortyogást. Ment a hortyogás irányába, beért a századik szobába, ott volt a szörnyeteg. Megrúgta csak úgy a fekvőhelyén:

- Ébredj, szörnyeteg!

Fölébred a szörnyeteg, dörzsöli a szemét. Látja, hogy egy földi halandóval van dolga. Csak úgy fektéből mondja neki:

- Hogy mersz te álmomban háborgatni?

- Azért, mert kettőnk közül az egyiknek pusztulni kell - mondja Almafi.

- Jól van - mondja az -, látom, ember vagy a talpadon, bátor fickó vagy! Hát mindjárt próbára megyünk!

Volt ott egy métermázsás vasgolyó. A szörnyeteg fölkel, s azt mondja:

- Amelyikünk ezzel a vasgolyóval keresztül tudja törni a falat, az lesz a győztes.

- Dobj te előbb, szörnyeteg! - mondja Almafi.

A szörnyeteg fogja a golyót, fél kézzel belevágta a falba, úgy, hogy a golyó félig belement. Almafi sem volt rest, kikapta a falból a golyót,

úgy belevágta, hogy keresztültörte a falat, és kiesett az udvarba. A szörnyeteg csak most nézte meg, kivel is van dolga. Azt mondja:

- Látom, erős ember vagy. Gyerünk ki az udvarra, birkózni.

Az udvaron rögtön összefogóztak. Almafi ezer embererővel birkózott, a szörnyeteg ezerkétszáz ember erejével. Ezért aztán Almafit úgy vágta földhöz, hogy majd széjjelmállott. Nagy nehezen föltápászkodott Almafi. Összeszedte magát ezerötszáz embererővel, a szörnyetegnek csak ezerkétszáz embererővel tellett. Ezért aztán most Almafi úgy vágta földhöz a szörnyeteget, hogy palacsintává lapult, kiadta a gonosz lelkét.

Almafi nyomban szaladt az erkélyre a lányhoz. Megállt előtte, s így szólt:

- Szívemnek szép szerelme, ha akarod, ásó, kapa, nagyharang választ csak el bennünket egymástól! Már két éve bolyongok utánad! Aztán elmesélte neki, hogyan látta meg őt, röptében a kastéllyal. Most már a lány is beleszeretett Almafiba, hiszen az életmentője volt, de amúgy is nagyon csinos egy gyerek volt. Rögtön ott a repülő kastélyon hűséget esküdtek egymásnak.

De Almafi nem szerette ezt a folytonos repülést. Megkérdezte a lánytól, hogyan lehetne ezt a kastélyt megállítani. A lány tudta, hogy a kastélynak a két oldalán egy-egy szárny van. De azt már nem tudta, hogyan lehet a szárnyakat megállítani.

- Ha másképp nem megy - mondja a fiú -, elvágom a két szárnyát! El én, mihelyt valahol földet látok!

Egyszer éppen az erkélyen beszélgettek, Almafi hirtelen felugrik, aztán azt mondja a királykisasszonynak:

- Szívemnek szép szerelme, nemcsak földet, valami várost is látok!

A királykisasszony még másnap sem látott semmit. Harmadnap, amikor a kastély a város fölé ért, s már jól leereszkedett, Almafi kirántotta a kardját, és egy csapással levágta a kastélynak először az egyik szárnyát, azután a másikat. Épp jó helyen, mert a város a lány apjának a fővárosa volt.

Míg a lány odavolt, immár harmadik éve, az egész város fekete gyászba borult. Mindenkinek fekete zászlót kellett a házára kitenni, éjjel-nappal. A király olyan szigorú rendeletet adott ki, hogy még mosolyogni sem volt szabad senkinek se; akit rajtakaptak, hogy a száját csak egy kicsit is mosolyra húzta, megbüntették.

A király fölfigyelt a zúgásra. Megy ki az udvarra, akkor látja a repülő kastélyt! Meglett az öröm, mikor aztán még azt is látták, hogy az elveszett lány ugrott ki egy fiatal, daliás emberrel. A királylány mindjárt bemutatta szüleinek a vőlegényét, az ő életmentőjét.

A gyász mindjárt megszűnt a városban. A király kiadta rendeletben, hogy mindenki vonja be a fekete lobogót, és örvendjen! Aztán megtartották az esküvőt, meghívták a tündérfit, a két másik Almafit, az öreg szülőket, nagyszerű lakodalmat csaptak.

Még most is élnek, ha meg nem haltak!

A táltos ökör

Volt egyszer, hol nem volt, még az Óperencián is túl volt, volt egyszer egy szegény ember, s annak volt egy fia. A szegény embernek a felesége meghalt, és ő egy másik asszonyt vett feleségül. Annak az asszonynak meg volt öt lánya. A legkisebb lánynak három szeme volt, a második lánynak négy szeme volt, a harmadiknak öt, a negyediknek hat, az ötödiknek pedig hét: egy leghátul, a nyakcsigolyáján volt.

Volt a szegény embernek két ökröcskéje. A csás ökröt, a jobb oldalit, Szilajnak hívták. A fiú mindennap kiúzta az ökröket a legelőre. Tarisznyába való ételül a mostohaanyja folyton korpából sütött neki kenyeret. A fiú mindig azt ette, korpakenyeret. A csás ökör megsajnálta a fiút, megszólította:

- Édes jó gazdám, te csak korpakenyérrel élsz! Van nekem a jobb szarvamban elég eleség, csak ügyelj magadra. Húzd ki a jobb szarvamat, s amit akarsz, azt egyél belőle.

A fiú kihúzta az ökörnek a jobb szarvát, és mindjárt megterült egy asztal magától. A fiú evett-ivott. Aztán visszadugta az ökörnek a szarvát.

Így folyt napról napra, s a fiú mind kövérebb lett, mind jobb színben volt. A mostohaanyja elcsodálkozott, hogy a mostohafia a korpától milyen jó színben van. Azt számította, hogy elküldi a legkisebb leányát, lesse ki a fiút, hogy mit eszik.

A legény kiment, enni adott az ökröknek. Az ökör táltos volt, már tudta, hogy másnap mi történik. Megmondta a fiúnak:

- Vigyázz, holnap a háromszemű lány jön velünk. Addig játsszál vele, míg el nem alszik. De vizsgálj meg jól a szemeit, hogy mindegyik szemével elaludjék, mert különben meglátja, hogy te honnét eszel, s jaj lesz neked.

A fiú úgy csinált. Addig játszadozott a lánnyal, míg a lány el nem aludt, s mindegyik szeme be nem volt hunyva. Akkor kihúzta az ökör szarvát, evett jól, s megint visszadugta a szarvat a helyére. Hazamentek este, kérdezte mindjárt az anya suttyomban a lányától:

- Evett-e valamit?

- Nem egyebet korpakenyérnél - mondta a lány.

Elküldte a mostoha másnap a fiúval a négyszeműt, lesse ki az, hogy a fiú mit eszik. De az ökör megint csak mondta a fiúnak, hogy vigyázzon, és játsszon megint, míg a lány el nem alszik mind a négy szemével.

A fiú úgy is csinált. Addig játszott, míg a lány egészen el nem aludt. Megvizsgálta, s mikor elaludt, kihúzta az ökör szarvát, evett-ivott, és megint visszadugta. Este hazamentek, kérdezte az anya a lányát, hogy mit látott. Az sem tudott mondani semmit.

Másnap a mostoha elküldte az ötszeműt. De az ökör megint megmondta a fiúnak, hogy mi lesz. Játsszék vele, míg mind az öt szeme el nem alszik a lánynak.

A fiú úgy is csinált. Addig játszott a lánnyal, míg az el nem aludt. Evett-ivott jól, aztán visszadugta az ökör szarvát. Hazamentek este, s a lány azt mondta az anyjának, hogy nem látott egyebet, csak korpakenyeret.

Másnap úgy határozott az asszony, hogy elküldi a hatszeműt. Erősen ráparancsolt, hogy ügyeljen, mit csinál a fiú. Az is csak úgy járt, mint a többi. Este az anyja jól elverte, mert hogy ő se látott semmit.

Azt határozták most, hogy menjen el a hétszemű lány. De az ökör megint megmondta a legénynek, hogy ügyeljen magára. Az ökör sírva mondta el:

- Avval a hétszeművel addig játsszál, míg mind a hét szemével nem alszik el, mert ha nem, pórul járunk!

És addig játszott a fiú, míg a lány el nem aludt. Megvizsgálta a

szemeit. De egyet a nyakcsigolyáján nem látott meg. Avval nem aludt el a lány. Meglátta, hogy a fiú kihúzta az ökörnek a szarvát, s evett-ivott.

Este megmondta az anyjának, hogy a fiú miért van olyan jó színben, s miért olyan vidor.

- Olyan ételeket eszik, hogy még a bárók sem különbet, a Szilajnak a szarvából!

Az asszony most már tudta, mit csináljon. Betegnek tette magát, s azt mondta a férjének, hogy addig nem gyógyul meg, míg a Szilajnak a húsából nem ehetik.

Nagy nehezen ráadta magát az ember, hogy az ökröt vágják le. Az ökör sírva panaszkodott a fiúnak, hogy mit terveznek vele.

- Tudd meg, édes fiam, engem holnap levágnak! Hanem ügyelj, mert mi ketten el fogunk szökni. Holnap, mikor visznek majd levágni, kérjed meg édesapádat, hogy te vezess engem a vágóhídra. És mikor én letérdepelek, te ugorj a szarvam közé.

Másnap vitték az ökröt levágni. A fiú, mikor az ökör letérdelt, felszökött a szarva közé. Az ökör többé nem ment a földön, hanem felemelkedett a levegőbe. Elrepült a fiúval, és a többi faképnél maradt.

Mentek az ökörral, sokáig repültek, és elértek nagy idő múlva egy szép rézerdőhöz. Leszálltak. A fiú megkívánta a szép rézvirágokat, mondta az ökörnek, hogy leszakít egyet, s a kalapja mellé tűzi. Leszakított egyet, s a kalapja mellé tűzte. Az ökör azt mondta:

- Édes fiam, miért nem hagyod békén? Ezért nekem mindjárt megint kell szenvednem.

Mikor kiértek a rézerdőből, előállott egy nagy farkas.

- Hó, megálljatok! Miért bántottátok az én rézerdőmet? Most, Szilaj ökör, meg kell küzdened velem.

- Nem bánom - mondta a Szilaj ökör -, küzdjünk hát egyet.

Megküzdöttek, s a harmadik öklelésnél Szilaj ökör úgy felkapta a farkast, hogy három öltre vetette a levegőben. Mire a farkas visszaesett a földre, nyaka-lába ki volt törve, nem bírta többet mozdulni. Mondta az ökör a fiúnak:

- Látod, egykönnyen martalékul eshettem volna a farkasnak. Ne próbálj hát az erdőből szakítani.

Mentek, mendegéltek, sokáig mentek, míg végre elértek egy szép

ezüsterdőbe. Az erdő nagyon szép volt, ezüstlombbal, virágokkal volt teljes. A fiú rimánkodni kezdett az ökörnek, hogy ő mégiscsak szakít egy virágot innét is. Az ökör eleget kérte, hogy ne szakítson, mert azért neki meg kell küzdenie. De addig rimánkodott a fiú, míg végül az ökör megengedte, hogy szakasszon egy ezüstvirágot az erdőből.

Mentek tovább, kiértek az erdő szélére. Mikor kiértek, előáll egy oroszlán.

- Szilaj ökör, mi csengett az erdőn? Valamit hallottam, bántottátok az ezüsterdőm!

Megküzdték az oroszlánnal. Ezt Szilaj ökör úgy megöklelte, hogy a szarvai keresztülmentek az oroszlán oldalán. Mégis, az oroszlán valahogy a jobb fülét leharapta az ökörnek.

- No - mondja az ökör a fiúnak -, látod, most már jegyes vagyok. De harmadszor ne próbáld, mert akkor életemet veszítem.

Mentek, mendegéltek tovább, nemsokára elértek egy tiszta aranyerdőt. Az erdő szép aranyvirággal volt tele. A fiú rimánkodni kezdett, hogy ő mégiscsak szakít egy aranyvirágot. Az ökör sírva kérte a fiút:

- Ne szakíts, mert ennek az erdőnek már nemcsak egy óra van.

De a fiú nem fogadott szót, mégiscsak szakított egy virágot. Az ökör megrántotta a fejét:

- Látom már előre, hogy végem lesz. Hanem ha megküzdöm a kis nyúllal, a jobb szarvam majd leesik messzi tőlem; ügyelj, és vedd fel. Dugd el rögtön a zsebkendődbe, ott lesz neked étel elég.

No hát, ahogy az erdő szélére érnek, előállít egy tigris, egy háromfejű sárkány és egy kis fekete nyúl. A sárkány beszélt mint gazda:

- No, Szilaj ökör, most akár add meg magad, rabszolgánk leszel, míg élsz, a fiúval együtt, akár pedig egymás után mind a hármunkkal meg kell küzdened. Miért bántottátok az aranyerdőt?

A fiú búsulni kezdett. Sírt nagyon, hogy az ökör elpusztul, de az ökör azt mondta:

- Ne sírj, ez még nem az utolsó, evvel megbirkózhatom.

Másnap délben megverekedtek, és az ökör a tigris nyakát keresztülöklelte egészen. Avval elment legelni, s azt mondta a fiúnak:

- Ha valaki keresni fog, mondjad, hogy holnap délben itt leszek; ha pedig készlet, fújjad a furulyát, s itt leszek mindjárt.

Jön a kis fekete nyúl, azt kérdi a fiútól: hol a Szilaj ökör? A fiú megfújta a furulyát, de még igazi vígan, táncnótára. Azt mondja a kis fekete nyúl:

- Hagyj békét a furulyának! Csak azt mondd meg a Szilaj ökörnek, hogy holnap délben velem verekedjék meg: ez a háromfejű sárkánynak, az erdő királyának a parancsa.

Előjött az ökör, s kérdi a fiútól:

- Miért fújtad olyan táncnótára a furulyát?

- Hogyne fújnám, mikor idejött egy kis fekete nyúl, s azt mondta hogy vele kell megküzdened.

- Az teszi el az én fejem!

Így is lett. Mikor a küzdéshez fölálltak, a kis nyúl csak forgott egyre ott az ökör körül, míg végre bebújt az ökör hasa alá. Úgy feldobta az ökröt, hogy mindjárt kétfelé hasadt, s a jobb szarva két-három ölnyire szökött el tőle.

A fiú felvette a szarvat, a zsebkendőjébe tette, s ment tovább nagy búsan, egyedül. Elért egy szép rétre. Ott egy forrás felett leült, kihúzta a szarvat, evett-ivott, lefeküdt s elaludt. Mikor felébredt, látja, hogy az egész rét tele van nyájakkal. Búsulni kezdett, hogy hogyan tudja majd visszaűzni azt a tenger nyáját a Szilaj ökör szarvába, mert azok mind onnét jöttek ki; de nem bírta eltalálni.

Hát jött egy öregasszony, és az egy valóságos boszorkány volt. Látja a fiút, hogy búslakodik. Könnyen kiszedte a fiúból, hogy mi van a dologban:

- Én nem tudom ezt a sok csordát beűzni a szarvba.

- Ha csak az a baj - mondja a boszorkány -, az nem nagy baj. Én beűzöm, nem is nagy a fizetség. Csak arra esküdj meg, hogy soha meg nem házasodol.

A fiú nagy nehezen megesküdött, és az öregasszony egy hoppra elővette a mesterségét, és beűzte a sok csordát. A fiú elbúcsúzott az öregasszonytól, és ment tovább.

Nemsokára elért a fiú egy malomba, szállást kért. A molnárnak volt egy igen szép lánya. A fiú megszerette a lányt, a lány is a fiút. A lány még inkább, mint a fiú; kérte hát, hogy vegye el őt feleségül. De a legény megmondta, hogy neki milyen esküje van, hogy sohasem

házasodhat meg.

- Ha csak az a baj - mondta a molnárlány -, segíték én azon. Légy bátor, mert semmi bajod nem lesz!

Erre összekelt a lánnyal, megesküdték.

Mikor eltelt a vendégség, lefeküdt az egész ház népe. De a menyecske feltett az asztalra egy kenyeret és egy korsó vizet. A vaskanalat meg a seprűt pedig felállította a nyelére az ajtó mellé. A számítás jó volt, mert éjfélkor jött a boszorkány.

Kiáltja a seprűnek:

- Nyisd ki, seprű, az ajtót!

Mondja a seprű:

- Nem lehet, mert a fejemen állok.

Kiáltja a vaskanálnak:

- Vaskanál, nyisd ki az ajtót!

- Én sem tehetem, mert a fejemen állok!

Kiáltja a boszorkány a házba:

- Gyere ki, esküszegő, mert úgyis véged lesz!

Erre megfelelt a kenyér:

- Hej, te kutya boszorkány, te nem engedheted meg, amit én megengedek? Engemet elvetnek, megnövök, azután lekaszálnak, azután megcsépelnek, megőrölnek, vízzel összegyúrnak, megsütnek, azután megesznek. Ennyit kint én mind kiállok, s megbocsátok.

- Ejnye teremtette! - kiáltott a boszorkány. - Itt nagyobb boszorkány van nálamnál!

Úgy megharagudott a boszorkány, hogy rögtön kettéhasadt.

A fiatalok pedig még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Ilók és Mihók

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy özvegyasszony s egy Mihók nevű boldogtalan fia. Egyszer azt mondja Mihók az anyjának:

- Édes anyókám, házasodhatnám.

- Kit vennél el, édes Mihókom?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreisd meg!

Mihók elmegy az Ilókék házához, és ott egy tűt kapott ajándékba. Jövet megunt a kezében tartani, és amint egy szénásszekeret ér, beszúrja a szénába. Megérkezik a szénásszekér, s Mihók váltig keresi a lehányt szénában a tűt, de nem lelte meg. Elment haza, az anyjához.

- Hol voltál, édes Mihókom?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem semmit, adtak.
- Mit adtak?
- Egy tűt.
- Hadd lássam!
- Egy szekér szénába szúrtam, és nem lelem sehol benne.
- Jaj, fiam, nem jól tettél; a csákódba kellett volna szúrni.
- Másszor úgy teszek.

Megint azt mondja az anyjának:

- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, fiam?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók elmegy lánynézni, és kap ajándékba egy ekevasat. Hazamenet beléteszi a csákójába, de az nem akart megállni: hol jobbra, hol balra húzta le a csákót, a fejét is összeverte. Utoljára megrestellte Mihók, s elhajította a sárba. Hazamegy üres kézzel.

- Hol voltál, fiam?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem, adtak.
- Mit adtak?
- Egy ekevasat.
- Hadd lássam.
- A csákómba szúrtam, de nem akart megállani, s elhajítottam.
- Jaj, fiam, nem jól tettél, a válladra kellett volna vetned, s úgy hoznod haza.

- Másszor úgy teszek.

Megint elkezd Mihók:

- Édes anyókám, házasodhatnám.

- Kit vennél el, fiam?

- Ilókot, édes anyókám.

- Eredj, fiam, kéresd meg.

Elmegy Mihók a lányos házhoz, kap ajándékba egy kis kutyát. Hazamenet a vállára veti, és úgy viszi haza. A kis kutyának sehogyan sem tetszett az a hely, minél jobban nyomta oda, annál jobban fickándozott, utoljára mardosni kezdte a vállát. Mihóknak fájt, és eldobta.

- Hol voltál, fiam?

- Ilóknál, édes anyókám.

- Mit vittél neki?

- Nem vittem semmit, adtak.

- Mit adtak?

- Egy kis kutyát.

- Hadd lássam.

- A vállamra vettem, de marta, s eleresztettem.

- Jaj, fiam, nem jól tettél. Egy darab madzagra kellett volna kötnöd, magad után húznod, s szólíthatnod: Kucó! Kucó!

- Másszor úgy teszek.

Aztán megint elkezd:

- Édes anyókám, házasodhatnám.

- Kit vennél el, fiam?

- Ilókot, édes anyókám.

- Eredj, fiam, kéresd meg.

Elmegy Mihók Ilókhöz, és kap ajándékba egy fél szalonnát. Jó erős madzgot köt reá, maga után vonszolva ballag hazafelé, és minduntalan szólíthatja: Kucó! Kucó! A kutyák nem kérték sokáig magukat, az egész faluból reágyűltek a szalonnára, s amíg Mihók hazaért, mind megették, csak az álla csontját hagyták meg, amelyikre a madzag volt kötve.

- Hol voltál, fiam?

- Ilóknál, édes anyókám.

- Mit vittél neki?

- Nem vittem; adtak egy nagy darab szalonnát, ezt ni!

- Hisz ez csak az álla csontja.
- Madzagra kötöttem, magam után húztam, talán megették a kutyák.
- Jaj, fiam, nem jól tettél; a hátadra kellett volna vened, hazahoznod s a házba felakasztanod a füstre.

- Másszor úgy teszek.

Aztán kezdi újra:

- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, fiam?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók ismét maga ment a lányos házhoz, és kapott egy borjút. Kötelet hurkolt a nyakára, hátára vette, s akármennyit feszengett, kapálózott és rugdosta, hazavitte nagy nehezen. Otthon felvonszolta a padlásra s felakasztotta a kakasülőre.

- Hol voltál, fiam?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem, adtak egy borjút.
- Hol van, nem látom.
- Hazahoztam a hátamon, s felakasztottam a füstre.
- Jaj, édes fiam, nem jól tettél. Gyengén kellett volna körülkeríteni a nyakát egy kötéllal, szépen hazavezetni, a pajtában a jászol elébe kötni s szénát vetni eleibe.

- Másszor így teszek.

Aztán megint elkezdi:

- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, fiam?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók elmegy, és odaadják neki a lányt. Mihók kötelet vet Ilók nyakába, vezeti hazafelé, szólítgatja: „Ne, bocikám, ne! ne!” Hazaérve beköti a pajtába, szénát vet eleibe, aztán bereteszeli az ajtót, s bemegy a házba.

- Hol voltál, fiam?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem, adtak.

- Mit adtak?
- Ilókot.
- Hát hol van?
- Bekötöttem a pajtába.
- Jaj, fiam, nem jól tettél. Eredj hamar, cirógasd meg, vess szép szemeket rája, s hozd be a házba.

Mihók el is ment mindjárt, a háznál valamennyi aprómarhának kivájta a szemét, a pajtába ment, megcirókálta Ilókot, és ráhányta a szemeket. Ilók szegény azt gondolta, hogy Mihók csúfolódik vele, megsokallta a tréfát, s elszaladt haza.

Azalatt a násznép összegyűlt a lakodalomra, elment a vőlegénnyel a menyasszony után, megengesztelte, s elvitte haza Mihókékhoz. Mikor vége lett a vendégeskedésnek, felvitték Mihókot és Ilókot a pajta padlására, és lefektették a szénába. Ilóknak nem volt kedvére ez a nyoszolya, azon járt az esze, hogy elillanhasson, s valami szín alatt lekéredzett egy kis időre. Mihók nem hitt neki, s egy hosszú zsinórt kötött a nagy lábujjára, úgy bocsátotta le. Ilók pedig, mihelyt künn volt az udvaron leoldta a zsinórt, egy kecske lábára kötötte, s maga elillant haza. Mihók csak várta, várta. Kiszaladt utána, s hogy nem jött, rángatni kezdte a zsinórt. A kecske a rángatásra mekegett. Mihók anyja meg a lármára kinézett, aztán felment a pajta padlására, hogy lássa, mi baj.

- Hol van Ilók, fiam?
- Odale, megkecskésedett, édes anyókám.
- Hogy kecskésedett volna?
- Zsinórt kötöttem a lábára, s most húzom fel, de nem felel, csak mekeg.

Az anyja, a zsinórt tapogatva, megkapja a kecskét, s észreveszi, hány hét a világ. Megint felkölti a vendégeket, elmennek a menyasszony után, kibékítik nagy bajjal, s még egyszer elviszik a vőlegényhez. Egybekelnek, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A róka és a farkas a lakodalomban

Egyszer lakodalom volt egy faluban. A róka megérezte a szagot, s gondolta, jó volna belopódzni oda. Rábeszélte a farkast, hogy menjenek el ők is a lakodalomba.

Azt mondja a farkas:

- Menjünk! Bár attól félek, hogy megbánjuk.

Feleli a róka:

- Ne félj semmit, csak gyere velem!

Amint bementek az udvarba, a vendégek már mind bent ültek az asztalnál a szobában.

Azt mondja a róka:

- Te csak húzódj meg itt, farkas koma! Én majd megszimatolom, hogy hol menjünk be.

A róka szaglászott, aztán szép óvatosan bement a tornácra.

„Előbb bemegyek a kamrába” - gondolta magában. Keresi is a kamrát. A tornácon nem volt senki. Végre megtalálja, s megnyitja a kamraajtót. Látja, hogy mennyi bor meg pálinka van ott. A sok sütemény is mind ott volt. „No, ide jó lesz behúzódni” - gondolta. Hívta a farkas komáját is.

Odasettenkedtek most már mindketten. Éppen nekikezdték volna a süteménynek, akkor veszi észre a róka, hogy van ott jó fazék töltöttkáposzta is. Odaszól a farkasnak:

- Ezt lesz jó megkóstolni legelőbb!

Nekiestek hát előbb a káposztának. Aztán vették sorra a kalácsot, kürtőst, fánkot, a csörögét.

Azt mondja a farkas:

- No, most már, róka koma, jó lenne valamit inni is.

Csapra ütöttek egy nagy hordót, s nekifogtak az ivásnak. Annyit ittak, hogy végül is berúgtak. Nekikezdték dudorászni! Egyik jobban ordított, mint a másik. De a rókának mégis volt annyi esze, ha be is volt rúgva, hogy a küszöb alatt vájjon egy lyukat, ahol ki tudjon bújni, ha veszedelembe jut.

Benn a szobában a vendégek közben megették a levest. Indul a szakácsné, hogy a leves után feltalálja a káposztát a vendégeknek. Mikor megnyitja a kamraajtót, szinte meghal ijedtében attól, amit lát: egy részeg róka meg egy részeg farkas összeölelkezve dalol!

Szalad be a vendégekhez, s mondja rémülten, hogy mit látott! Azok nem akarták hinni, azt gondolták, afféle lakodalmi tréfa. De egypáran

mégis kimentek. Mire kiértek, a róka neszt fogott, s már kibújt a lyukon. Csak a farkast lelték ott. Neki! A szegény farkast úgy elverték, hogy csak úgy zörgött a csontja. Alig tudott kivánszorogni a kamrából.

A róka közben szaladt, iszkolt a falu végére. Ott lefeküdt egy csomó pozdorjára, s elaludt. Egyszer csak arra ébredt fel, hogy nagyon lökdösi valami. Felnyitja a szemét nagy álmosan, nézi, hogy ki az, hát - nicsak, farkas komája! A szegény farkas alig tudott menni a részegségtől, meg attól, hogy minden oldalbordája meg volt dagadva. Jajgatott ugyancsak a rókának:

- Menni se tudok!

Azt feleli neki bosszúsan a róka:

- Mit jajgatsz? A te csontod csak meg van dagadva, de az enyém, lám, mind kívül lóg az oldalamon. Látod, milyen fehér? - azzal mutatja azt a pozdorját ami ráragadt, ahol aludt.

Csak könyörgött a farkas, hogy vegye fel a hátára őt a róka. Mert itt lepik az emberek! Jönnek!

Mondja neki a róka:

- Hogy vegyelek, mikor az én csontom, látod, kívül lóg a szőrömön? Vegyél inkább fel te engemet, vigyél.

A bolond farkasnak részeg fővel csak annyi esze volt, hogy mégis nekidurálta magát, s felvette. Elindult, s vitte a hátán. A róka meg csak vigyorgott magában a farkas hátán. Végül is nagy elégedetten dudorászni kezdett.

- Vert visz veretlent, vert visz veretlent.

Azt mondja a farkas:

- Mit pusmogsz te ott a hátamon, róka koma?

Azt mondja a róka:

- Jaj, kedves komám, azt mondom, hogy veretlen visz vertet, veretlen visz vertet.

A farkas most már tisztán megértette, hogy mit mond a róka. Akkor már jó messze elvitte volt a rókát. Megharagudott hát, s ledobta a hátáról a rókát, de úgy, hogy most a róka oldalbordája is megreccsent.

Fölugrott mérgesen a róka, neki a farkasnak! Csihi-puhi, zim-zum!
Oda, ahol puha, ne törjön a csontja!

Úgy egymásnak akaszzkodtak, se láttak, se hallottak. Azt se vették

észre, amikor a vendégek odaértek, közrevették, s vitték vissza őket olyan haddelhadd lagzira, hogy amíg élnek, megemlegetik.

A zöldszakállú király

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, még azon is túl, ahol a kurta farkú disznó túr, volt egy zöldszakállú király.

Az a zöldszakállú király egyszer fogta magát, elindult vándorolni. Már nagyon sokáig vándorolt, bizonyosan megjárta már száz tű hosszát egyszer csak azon vette magát észre, hogy bizony tizenhét esztendeje már annak, amióta ő hazulról eljött. A sok járás-kelésben nagyon kifáradt, megszomjazott, leült egy patak partjára. Azután lehasalt a víz színéig hogy majd iszik egy jót. Alig kortyantott egyet-kettőt, valaki megfogta a szakállát. Húzta volna ő vissza, de nem tudta. Odakiált a vízbe:

- Hallod-e, te nemtudomki, ereszd el a szakállamat, míg szépen vagy!

De még annál jobban húzták. Már rimánkodásra fogta a dolgot, mert annyira húzták befelé, hogy majd megfúlt. Azt mondja egyszer a vízben valaki:

- Ha ideadod nekem, amit az országodban nem tudsz, eleresztem a szakállad.

- Ugyan mit nem tudnék én az országomban? A legutolsó tűt is tudom! - mondta a zöldszakállú király.

- De csak ígérd meg, hogy amit az országodban nem tudsz, enyém lesz! - mondta a vízben az ördögök királya. Mert az volt!

- Hát jól van, legyen a tied! Úgysem sütsz te abból a kenyérből, amit én az országomban nem tudok! - mondta a zöldszakállú király.

De már nagyon rossz volt neki a kénytelen-kelletlen hason való fekvés. Végre eleresztette az ördögök királya. Akkor aztán indult a király hazafelé, azon gondolkozva, mi is lehet az, amit ő otthon az országban nem tud.

Mikor hazaér, elejbeszalad egy szép, nagy legény, a nyakába ugrik, összevissza csókolja.

- Jaj, kedves apám, de sokáig itthagytál bennünket! De jó, hogy egy szer itthon vagy! Én vagyok a János.

A király csak nézett. Aztán eltaszította magától a gyereket.

- Kinek vagyok én az apja? Te meg kinek a fia vagy? Nem ismerlek! De odabent a felesége elmondta neki, hogy bizony az ő gyereke az! Már éppen annyi idős, mint amióta ő elment hazulról.

Csak akkor kapott a zöldszakállú király az eszéhez. Emlékezett, hogy az ördögök királyának ígért valamit, amit az országában nem tud. Hát ez a szép legényfia volt az, akit nem tudott! Majd megette magát. Már arra is gondolt, hogy jó volna oda nem adni a gyereket, de a másik percben meg attól félt, hogy akkor maga az ördögök királya jön el érte.

Magához hívatta a fiát. Elmondott neki mindent, ahogy van. De a legény nemhogy megijedt volna, még maga is azt bizonygatta, hogy jó lesz, ha elmegy. Másnap felkészült, el is ment.

Megy, megy, mendegél a fiú hetedhét ország ellen. Ahhoz a patakhöz ér, ahol az apja szakállát megfogták. A vízben hét gyönyörű szép arany kacsza úszkált, a parton meg egy inget lobogtatott a szél. Lehajlik, fel veszi az inget, már a tarisznyába akarja gyömöszölni, mikor a hét arany kacsza közül egyik tündérszép lánnyá változik, s azt mondja a királyfinak :

- Szép királyfi, tudom, ki vagy, meg hogy hová sietsz. Te a zöld szakállú király fia vagy, s még az apámhoz, mert ő téged elnyert az apádtól. Add ide az ingem, jótettedért jót várj!

A királyfi odaadta. A lány felöltözött, lehúzott az ujjáról egy arany gyűrűt, odaadta a királyfinak:

- No, ezt tedd el! Tizenkét várkapun tudsz bemenni anélkül, hogy valaki észrevenné. Csak fordítsd meg a gyűrűt, a kapu magától kinyílik. S ha bejutottál, majd mond neked az apám olyanokat, hogy ha hangya vagy, akkor sem tudod megtenni. Én segítőd leszek. Este nyolc óra tájban dongó képiben ott dongok az ablakodnál, te eressz be, aztán ne félj semmit!

A legény ujjára húzta a gyűrűt, a lánytól elbúcsúzott, s ment az ördögök királyának palotája felé. Tizenkét várkapu állta útját, de ha a gyűrű fordult, mind kinyílt magától. Utoljára a palota ajtaja nyílt meg, s ekkor előtte állott az ördögök királya.

- Felséges király! grácia fejmenek! itt vagyok előtted!

- Hát ha itt vagy, jól van! - mondta a király. - De nagyon bátran beszélsz, tán nem tudod, kihez jöttél?

- Tudom én - mondta a királyfi -, te sem vagy különb, mint az apám: az is király, te is király vagy, aztán megvan.

A király nagyon mérges lett.

- No várj csak! Három feladatot kell teljesítened, ha azoknak ura tudsz lenni, jó; ha nem, vége az életednek! Itt van ez a káposztalevél, fogd meg! Becsuklak a szobába, ha ebből holnap reggelre darutollas kalapot nem csinálsz, hát imádkozhatsz!

Azzal mentek egy szobába. A királyfira rázárták az ajtót mind a három oldalról, tettek be neki ételt-italt, hogy ne unja magát. Mikor magára maradt, bizony szomorú lett.

- Hej, hogy az anyád ne sirasd meg, ördögök királya! - mondotta magában. - olyant adtál fel, hogy míg a világ világ, sohasem tudom megcsinálni!

Még tovább is szomorkodott meg gondolkozott volna, de az ablaknál valami dongást hallott. Akkor jutott eszébe a szép lány. Odamegy, hát hallja, hogy a dongó azt mondja:

Eressz be, galambom!

Javadat akarom!

Nyitotta az ablakot, a dongó berepült, gyönyörű szép lány lett belőle.

- No, édes szívem, szép szerelmem, mondd meg, miben lehetnék segítségedre ?

Elmondja János, hogy meg van ijedve, káposztalevélből darutollas kalapot kell csinálni!

- Ha csak az a baj - mondja a lány -, akkor nincs baj. Hol van az a káposztalevél?

- Itt van.

- No, nézd csak! - s abban a pillanatban olyan szép darutollas kalap feküdt az asztalon, hogy olyan tán még Kossuth Lajosnak sem volt.

A legény majd kinézte a szemét, úgy nézett. Ő még ilyent nem látott. Akkor azt mondja az a szép lány:

- Holnap este is eljövök, de ne várákóztass olyan sokáig, mint ma. Ha a dongásomat hallod, csak eressz be. Most pedig megyek, nyisd ki az ablakot.

Abban a percben kis irinyó-pirinyó dongó lett belőle, s elszállt.

A királyfi meg nyugodtan lefeküdt; tudta, hogy majd néz egyet az

ördögök királya, ha ezt meglátja. Másnap jókor reggel ment a király a királyfihoz. Alig nyitott be, meglátta az asztalon a szép darutollas kalapot. Azt mondja a legénynek:

- No, hát ennek derekasan megfeleltél!

- Meg biz én! - mondta rá a legény hetykén.

- Ühüm, hát ha olyan büszke vagy, majd adok én fel olyant, hogy csakugyan nem bírod megtenni!

Azzal az ördögök királya kiment, hozott egy bögre káposztalevet.

- No, ha ebből holnap reggelre ezüstsarkantyút nem csinálsz, vége az életednek!

A legény arra is csak a vállát rázta.

- Hát majd meglesz az is, ha a jó isten megsegít!

A király azzal kiment, a királyfi meg magára maradt.

„Káposztalé meg ezüstsarkantyú! No, ebből már csakugyan nem lesz semmi. De bolond egy esze van annak a királynak, hogy ilyeneket kitalál!” - gondolkozott magában.

Megvárta az estét, a nyolc órát. Jött a kis dongó.

Eressz be, galambom!

Javadat akarom!

Beeresztette, s az megint az a szép lány lett, akit a patakpartról látott. Elmondta neki, mit parancsolt az édesapja. De annak ez is annyi volt, mint a semmi. A káposztaléből olyan ezüstsarkantyút kanyarított, hogy akárki megnézhetne volna. De boldog volt a királyfi! Megölelte, megcsókolta a lányt, ahogy szíve vágyása akarta. Azután a lány újra megrázkódott, kis dongó lett belőle, s elrepült.

Másnap az ördögök királya majd hanyatt esett, mikor a gyönyörű ezüstsarkantyút meglátta. De mégsem nyughatott a legénytől, mindenáron az életére tört, el akarta veszíteni. Hozott be egy kancsó tiszta, szűrött vizet.

- No, ha ebből holnap reggelig rézfokost nem csinálsz, előre megírhatod a testamentumodat.

A királyfi nem szólt semmit. Az estére várt, azt hitte, hogy ha eddig ment minden, ezután is megy. Az ám, de mikor a kis dongó szép lánnyá változott, s megtudta a parancsot, csak a fejét csóválta, hogy már azt ő sem tudja csinálni!

- Tudod-e, mit? - mondta a királyfinak. - Elmegyünk mi innen, mert itt egyikünknek sem lesz jó a sora! Téged majd megütlek a pálcámmal,

átváltozol egy aranygyűrűvé, a szép kis pejlovam aranyalmává, én meg madár leszek, s megyünk.

Ahogy mondta, úgy lett. A királyfiból aranygyűrű, a szép kis pejlóból aranyalma, a lányból meg madár lett, a gyűrűt a szájába, az almát meg a lábába fogta, s ment, ment, mint a gondolat.

Másnap reggel az apja észrevette, hogy se a lány, se a királyfi. Mindjárt tudta, hogy egy követ fújnak. Azt mondja a szolgájának:

- Eredj csak utánuk, ha tudod, hozd vissza őket!

Még olyan szaladást, amit az a szolga tett! Úgy ment, mint a villám. Egyszer azt mondja a madár a gyűrűnek:

- Jaj, de sebes szél fúj a hátam megett, jönnek utánunk! - Aminthogy igaz is volt.

Látott egy sűrű bokrot, beleszállott éppen a közepébe.

A szolga nemsokára a nyomukban volt, de hasztalan keresett, kutatott, nem talált semmit. Megy haza, mondja a királynak:

- Felséges uram, nem láttam én őbelőlük annyit sem, mint a körmöm feketéje! Egyedül egy bokor volt a pusztán, annak a közepiben meg egy kis madár.

- Az volt az, te számár! - mondta a király. - Látom már, hogy magamnak kell mennem, mert rátok még ezt sem lehet bízni.

De még ha látott valaki sebes menést, látta volna az ördögök királyát. A kis madár is nyomta ám. De hasztalan ment volna akárhogy, ha mindjárt ott nem lett volna az ország határa, megfogták volna. De az ördögök királyának ereje csak a maga országa határáig tartott, tovább nem. Mikor látta, hogy azok átlépték a határt, olyan mérges lett bele, hogy mindjárt megpukkadt.

A kis madár átváltozott szép lánnyá, a gyűrű királyfivá, az aranyalma szép pejló lett. A lóra felültek mind a ketten, mentek haza a zöldszakállú király országába. Otthon megesküdték, lagzit csaptak, én is ott voltam a lakodalmon, mint kisbögős, úgy jóllaktam hurkával, kolbásszal, még másnap se kellett az étel. Bandi legyenek, ha nem igaz! Még most is élnek, ha meg nem haltak!

Erős János

Volt egyszer egy özvegyasszonynak egy fia. Jánosnak hívták. Felőtt már tizennyolc esztendő koráig, de semmit sem akart dolgozni. Az anyja nagyon búsult, hogy mi lesz az ő fiával, amikor még egy szikrát sem akart egyik helyről a másikra tenni, hanem csak beült a sutba, és örölgette a hamut.

Mikor húszéves lett, a szomszédban házat építettek. Éppen a gerendákat akarták felhúzni a házra. Azt mondja János az anyjának:

- Mit kopácsolnak azok ott túl a szomszédban?
- Házat építenek, fiam. Mindenki dolgozik; csak te nem akarsz!
- Elmegyek én is - azt mondja -, segíték!

Elment hát. Éppen a gerendákkal kínlódtak. Húzták ide is, tova is, de nem bírták.

- Álljatok félre onnan, semmiháziak, felrakom én, ne féljete!
- Menj el, hamuőrő, nem érsz meg egy hagymát!
- Bizony, ti nem érdemlitek meg az ételt!

Avval fogja János a gerendákat, és felhányja a házra. Lett neki aztán becsülete: mindenhová elhívták napszámba. Abból, amit keresett, megéltek becsületesen ketten az anyjával.

A falu bírása fösvény ember volt. Azt mondja Jánosnak:

- Szegődj hozzám, János. Eltartalak esztendeig; édesanyáddal együtt, de bért nem adok egyebet: hanem kettőnk közül amelyik hamarabb megharagszik, annak a hátából egy pár bocskorszíjat és bocskort vághat a másik.

- Nem bánom, bíró úr, legyen úgy!

Volt egy nagy darab csalitos füzese, és volt egy csomó juha a bírónak.

- No, János, egyéb dolgod nincs, kihajtod a juhokat, és a cserjét mind kiszeded őszig!

Kihajtja János első nap a juhokat. Nézi a tarisznyáját, hát nincs benne semmi étel. Ő bizony nekilátott, két juhót megfogott, a legszebbeket. Megnyúzta, tüzet csinált, megsütötte és megette őket.

- No, János, vágta-e ki sokat? - kérde este a bíró.
- Igen én, kettőt, a legszebbeket!

A bíró azt gondolta, a cserjét vágta ki, a legszebb bokrokat, kettőt. Másnap megint kihajtja a juhokat, a tarisznyájába akkor se tettek semmit. Akkor nap is megfogott két juhot, megsütötte és megette. Harmadik napon is csak úgy csinálta. Negyedik nap kiment a bíró maga, hogy lássa, mit dolgozik János. Hát látja, hogy a juhokból hiányzik hat, de cserje semmi sincs kivágva.

- Hát, Jancsi, mit dolgoztál? - kérdi a bíró.

- Amit lát a bíró úr! Csak nem haragszik érte?

Számba vette a bíró, hogy Jancsinak enni kell, mert egyébként nem dolgozik, és a juhokat is mind megeszi. Másnap tett neki kenyeret, szalonnát, hagymát és egy kis pálinkát is a tarisznyájába. János nekilátott, és mind kitepte a cserjét, egy szikrát se hagyott.

No, elfogyott a cserje. Másnap elmentek szántani, a bíró úr és János. Délben, amikor az ökrök ettek, meg a bíró úr is, azt mondja János :

- Bíró úr, én egyet perdülnék hazáig. Nekem olyan szokásom van, hogy amikor szántok, perdülnöm is kell.

Megindult János, futott a bíró házáig. Ott volt a kántor a bírónénál. Ahogy meglátja Jánost, hogy jó messziről, azt mondja:

- Kántor úr, csak valamerre bújjék el, mert baj van.

Elbújik a kántor, be a kemence mögé. János bemegy, kérdi a bíróné :

- Mi baj van, János?

- Azt mondta a bíró úr, hogy a fuszujkakarót mind hányjam be a kemence mögé.

Előbbre ugyanis egy nagy csomó babkarót vittek haza a bíró házához. Kapja magát János, behányta mind a karót a hegyével, ahogyan meg voltak hegyezve. Jól összeszurkálták a kántort. Avval futott vissza János a mezőre. Kérdi a bíró:

- No hát perdültél-fordultál, János?

- Igen, bíró úr, most mehetünk dolgozni.

Estig szántottak.

Este hazamentek.

Panaszkodik a bíróné, hogy ni, János mit csinált, mikor otthon volt délben. A fuszujkakarót behányta mind a kemence mögé. De azt nem mondta meg, hogy a kántor is ott volt.

Másnap megint elmentek szántani, délben János megint perdült-

fordult. Akkor is elment haza. A kántor megint ott volt. Meglátja a bíróné Jánost.

Mondja a kántornak:

- No, valamire el kell bújni, mert megint jön János.

Mondja a kántor:

- Egye meg a manó Jánost, mert vagy táltos, vagy bolond. A múltkor is jól összeszurkált, ma vajon mi történik velem?

- Menjen csak, bújjon el hamar, mert itt van. Az ajtó mögött van egy kád gyapjú, abba kocorodjon bele.

Bemegyén János, kérdi a bíróné:

- Miféle baj van?

- Azt mondta a bíró, főzzek két üst vizet, és forrázzam meg az ajtó megett a kád gyapjút.

Úgy is tett János. A bíróné ellenkezett, de nem volt mit tenni, mert János felfőzte a vizet, ráöntötte a gyapjúra, és visszaperdült-fordult a mezőre.

- Kiperegted-forogtad magad, János?

- Ki, bíró úr, immár dolgozhatunk.

Dolgoztak estig, este hazahajtottak. A bíró felesége megint panaszkodott az urának, hogy János odahaza járt, és a gyapjút megforrázta. Ő nem akarja tovább tartani szolgának.

- De hogy pusztítsam el, hogy küldjem el, mikor fogadásunk van? Mindjárt kivágja a bocskort meg a szíjat a hátamból.

Kitalálta hát a bíró, hogy Jánost elküldi a nagyerdőre.

- Menj, János - azt mondja a bíró -, van nekem egy disznócsordám meg egy disznópásztorom az erdőben. Miklós bácsinak hívják. Vigyél neki egy inget és egy gatyát. Mondjad neki, vegyen fehér inget meg fehér gatyát, mert már régen nem vett. És hajtsátok haza a disznókat.

Elment János, de a bírónak nem volt disznócsordája. Arra gondolt a bíró, hogy Jánost az erdőben bizonyosan megeszik a vadak.

Megy János, viszi az inget meg a gatyát, jár az erdőben mindenfelé. Sehol disznócsordát, sehol disznópásztort nem lát. De egyszer csak a nagyerdőben talál egy farka vaddisznót meg egy medvét. A medve éppen kerítette a vaddisznókat. Meglátta János, gondolta, az a disznópásztor a Miklós bácsi.

- Álljon meg - azt mondja a medvének -, vegyen inget és gatyát!

Hoztam tiszta fehérét. Azután meg hajtsuk haza a disznókat.

De a medve oda se neki.

- Álljon meg, Miklós bá! Hová megyen?

A medve elkezdte:

- Mammammamm!

- Ne majd, ne majd, hanem most rögtön vegye fel ezt az inget, azt parancsolta a bíró.

A medve csak cammogott ide s tova. Megfogta János a medvét.

- Miklós bá - azt mondja -, itt az ing meg a gatyá. Vegye fel, és hajtsuk a disznókat!

A medve csak nem akart. János megfogta, és két pofont adott neki.

A medve megint elkezdte:

- Mammammamm!

- Nem ma, hanem most rögtön hajtsuk a disznókat!

A medve látta, hogy János ugyancsak készül őt pofozni, felhágott egy fára.

- Szálljon le onnan, Miklós bá, hajtsuk a disznókat, elkészünk, este lesz!

De a medve nem jött le. János előkapott egy nagy rudat, leszurkálta onnan.

- Na hát, most sem jön, Miklós bá?

A medve megint elkezdte:

- Mammammamm!

- Mindig csak ma, mindig csak ma! Most rögtön! - mondta János, és megragadta a medve fülét. Adott neki egy jó pofont, és húzta. A rúddal terelte a disznókat, a másik kezével meg Miklós bát fogta. A disznók is, hogy látták, hogy egyet-egyet kapnak a rúddal, csokorba gyűltek, és mentek szépen. Csak egy nem akart menni, az mindig szembe szállt Jánossal, hogy megmarja. De János úgy agyoncsapta a rúddal hogy mindjárt felfordult. Megnyúzta, megsütötte, s a felét odaadta Miklós bának, hogy egyen ő is.

Megették, s megint elindultak. János most már eleresztette Miklós bát. Odakiáltotta neki, hogy kerítse ő is a disznókat. De a medve csak ódarolt ide-oda, nem akart semmit sem dolgozni. Megfogta ismét János a fülét neki, és vitte.

- Úgyis hazahajtom a disznókat, s magát is viszem! - kiáltott neki menés közben.

Amikor a kapun be akarnak hajtani a disznókkal, hát meglátja őket a bíró.

- Jaj, szerelmes istenem! - mondja a feleségének. - Jön megint János, hoz egy csomó disznót!

Azt mondja János:

- Ez a Miklós bá nem ér egy fabatkát sem! Feladtam rá a fehér inget a fehér gatyát, s mégsem akart jönni. De enni nagyon jól eszik, a kenyérnek a felét megette. Ennek ne adjon semmi bért, nem érdemli meg!

- Jól van, János fiam. Nem adok egy krajcárt sem. Nem életrevaló ember!

- De hová rekesszük a disznókat?

- A csűrbe rekeszd be, Miklós bát meg a disznóóiba!

Úgy is tett János. Berekesztette a disznókat a csűrbe. Miklós bát pedig a disznóóiba. De másnap azt mondja a bíró Jánosnak:

- Mit adjunk ennek a sok disznónak enni? Megeszik a fejemet nem úzzuk vissza az erdőbe! Vissza kell őket üzni, oda, ahonnan jöttek.

János azt mondja:

- Disznópásztor én nem leszek. A bíró úrnak, ha tetszik, úzze ki maga! Ha nem, Miklós bával úzesse ki. Csak verjen rá, ha nem akar menni.

De a bíró egyikhez sem akart közelíteni. Se a disznók közé, se Miklós bához. Azt mondja:

- János fiam, vágjuk le őket, de mind!

Kezdi vágni. Vágják két nap a disznókat, s pörkölik őket szalmával. Harmadik nap elfogyott a szalma. Nem volt mivel pörkölni.

- János fiam - azt mondja a bíró -, eredj, menj el a szomszédba kérj kölcsön szalmát.

Elmegy János a szomszédba, s kér kölcsön szalmát. Azt mondja a szomszéd:

- Hátul a csűr mellett van, onnét vigyél, János, amennyit gondolsz.

János felveszi az egész boglya szalmát, és viszi az udvaron át a kertből.

De a csűr szegletébe megakadt a szalmaboglya, János nem tudta tovább vinni. Kérdi a szomszédától, hogy szabad-e egy cseppet arrébb mozdítani.

- Szabad, János, szabad!

Azt gondolta a szomszéd, hogy a szalmát szabad-e arrébb vinni. János megfogta a csúrt, félretaszította, úgy vitte tovább a szalmát. Megpörkölték a többi disznót is. Most már azon gondolkoztak, hová tegyék azt a sok húst, azt a rengeteg szalonnát.

A bíró azonban ezenközben is azon törte a fejét, hogy Jánost hogy is pusztítsa el. Volt egy- nagy kút az udvaron, de víz nem volt benne régóta. A bíró azt sütötte ki, hogy rakják be a húst a kútba. Beállította a kútba Jánost, hogy az rendezze el a húst. De egyszerre csak a kútszájára egy nagy malomkövet tétetett a bíró. Azért, hogy János ne tudjon kijönni. János látja, hogy nem adnak le több beraknivaló húst, megveti két lábát a kút két oldalán, s feljő a kútszájához. Hát látja, hogy egy nagy malomkő zárja el a kútszáját. De ő bizony nem áll meg, nekimegy, s a fejét a malomkő lyukába dugja. Kiáll a kútból a malomkővel a fején, megy a bíró elé, s jó napot köszön neki:

- Adjon isten jó napot, bíró úr! Ilyen kalapja bíró uramnak sohase volt. De kérdem én: húst miért nem adnak többet?

Mondja a bíró:

- A többit eladtam, János.

Épp akkor jön egy híradó, hogy kell vagy húsz-harminc ember a faluból katonának. Nagy viaskodás van, az országot el akarják foglalni mások. Megörül a bíró, hogy Jánost most csatába, háborúba küldheti. Mondja is tüstént neki:

- János fiam, menni kell a háborúba!

- Hát, bíró úr, mit kell ott csinálni?

- Egyebet nem, János, csak verekedni.

- Jó, bíró úr, elmegyek! - azt mondja.

Bemért Jánosnak a tarisznyájába; tett neki puliszkát, lisztet, disznóhúst, még egy nagy serpenyőt is. János meg elindult szépen. Odaért a háborúba, azt mondja:

- Előbb főzök egy kis puliszkát, majd azután kezdek verekedni. Eszem jól előbb.

Amint főzte a puliszkát, hát már jöttek az ágyúgolyók az ellenségtől.

- Ne dobáljatok engemet, mert bizony pórul jártok!

De bizony csak jöttek a golyók. Ki mellette, ki az üst felett repült el.

- Na bizony, csak még feldöntitek a puliszkafőző üstömet! De lesz ám bajotok, csak helytelenkedjete!

Hát az ágyúgolyó többek közt éppen az üstöt találta el. Darabokra tört az üst, a puliszka meg kiömlött. Megharagudott János nagyon. Volt a közelben egy sátor. Kikapott egy sátorlábát, rárontott az ellenségre. A sátorlábbal összevissza verte őket.

Meghallja a király, hogy jött egy ember, s már meg is verte az ellenséget. Maga elé hívatta, és megtisztelte. A lányát feleségül adta hozzá. Csaptak nagy lakodalmat. Tál, kanál elég volt, de szerencsés ember volt, aki egy csepp levet is kapott volt. Én is odamentem. Kértem, adjanak egy kicsi húst. Egy ember csonttal jól megdobta a bal lábamat, máig is sántikálok vele.

Itt a vége, fuss el véle!

Aranyszóló pintyőke

Hol volt, hol nem volt, hetedhét ország ellen volt, az Óperenciás-tengeren is túl, de az öreganyám házán is túl volt, élt a világon egy király. Annak volt három fia.

Már nagyon öreg volt, a szemét úgy kellett vasvillával feltámasztani. Azt mondja egyszer a fiainak:

- Fiaim, ha ti a fiatalágnak meg a halálnak vizéből tudnátok nekem hozni, s megkerítenétek az aranzszóló pinytőkét, megfelezném veletek a birodalmamat.

Több sem kellett a három királyfinak. Ment, nyergelt egyszerre mind a három. A két öregebb szép paripára, a legkisebb egy csúnya szürke lóra.

Mikor a nagyobbak a kicsit meglátták, elkezdtek csúfolni, hogy ilyen amolyan, hogy mer elindulni azon a gebén. De rájuk se hajlott a királyfi, ment ő is az orra után.

Ment, ment, mendegélt hetedhét ország ellen. A bátyjai csalták, hogy menjen arra, amerre ők, de hogy még jóformán el sem indultak, s már kicsúfolták, ment inkább csak magában. Utjában egy rossz kunyhót talált, abban lakott egy öregasszony.

- Adjon isten jó reggelt, öreganyám! - köszönt a királyfi.

- Adjon isten, kedves fiam! Mi járatban vagy?

Hát elmondta sorra, hogy mi végett vette a nyakába a világot. Azt mondja az öregasszony:

- Én nem tudok semmit, de eredj, az erdőn túlhan lakik egy másik öregasszony, az majd tud valamit mondani.

Azzal elévesz egy korsót, a kezibe nyomja a királyfinak.

- Kedves fiam, ha jössz visszafelé, merítsd meg nekem ezt a korsót az élet vizével, s hozd be. Jótét helyébe jót várj!

A királyfi ment tovább. Az erdőn túl csakugyan megtalálta a másik öregasszonyt, de az is annyit értett az ő dolgához, mint a tyúk az ábécéhez, az is csak a korsót nyomogatta a kezébe. De elmondta, hogy oda nem messzire lakik egy még őnala is öregebb asszony, menjen ahhoz, avval jól jár.

Elment, rá is talált arra a vénasszonyra is. Vénebb volt már az országútnál. Beköszön a királyfi:

- Adjon isten jó napot, öreganyám!

- Adjon isten, kedves fiam! - mondta volna az öregasszony, ha tudta volna, de csak úgy dödögte. - Hát mi járatban vagy?

Elmondta a királyfi töviről hegyire, hogy ő a fiatalságnak meg a halálnak a vizéből akar hozni, s megszerezné az aranyszóló pintyőket is, ha lehet, mert az apja úgy kívánja. De magától nem sokra menne, hát kéri az ő tanácsát. Azt mondja neki az öregasszony:

- Nagy fába vágta a fejszét, kedves fiam! De próbáld meg, hátha sikered lesz. Ahogy innen elindulsz, érsz egy nagy erdőbe. Annak a közepén találsz egy aranyvárat, egy ablaka mindig nyitva van. Ott kösd fel a lovad farkát, hogy egy szál se maradjon el, s ugrass be az ablakon. Mindjárt ott találod Tündérszép Ilonát, de meg ne csókold valahogy mert akkor véged, hanem szakítsd ki egy hajszálat, ezzel kösd be az aranyszóló pintyőke száját, ott találod mindjárt Tündérszép Ilona mellett a kalitkában. Balról folyik a fiatalságnak, jobbról a halálnak a vize korsaidat merítsd meg, avval gyere, de vigyázz, hogy a lovad farka fel legyen kötve, mert nagy baj lesz, ha észrevesznek. Nesze ez a kefe meg ez a tojás, meg ez a törülköző, ha bajba kerülnél, ezekkel kiségheted magadat.

Azzal a harmadik öregasszony is elévett egy korsót, odaadta a királyfinak a kefével, tojással meg törülközővel együtt. A királyfi pedig elindult.

Nemsokára el is ért az erdő közepébe, az aranyvárhoz.

Éppen dél volt, sütött a nap, a királyfi majd megvakult a nagy fényességtől. Az aranyvárra rásütött a nap, az volt az a nagy fényesség. Leugrott hát a lóról, első dolga volt a ló farkát felkötni, azzal újra felült, s beugratott a nyitott ablakon. Ott meg eltátotta szemét-száját, mert olyant még életében nem látott.

Egy székben ült Tündérszép Ilona. Annál szebbet még tán pingálni se lehetne, mellette egy kalitkában egy aranyszóló pintyőke. A királyfi már odahajolt a Tündérszép Ilona arcához, hogy megcsókolja, de akkor eszébe jutott az öregasszony mondása. Kihúzott a Tündérszép Ilona fejéből egy aranyhajszálat, bekötötte az aranyszóló pintyőke száját. Azután merített a fiatalság és a halál vizéből, ahány korsót hozott, mind belemerítette, a kalitkát feltette a nyeregbe az aranyszóló pintyőkével együtt, s azzal irdóc! ment ki az ablakon.

Igen ám, de elfelejtette a lóva farkát újfent megkötni, egy szál kicsüngött belőle; a várhoz ért, s az a száltól olyant zendült, hogy a tündérek mind felébredtek a zendülésre. Mindjárt tudták, hogy ott járt valaki. És ahányan csak voltak, mindnyájan utána a királyfinak! Már majdnem elérték, amikor elhajította a kefét, amelyet az öregasszony adott. Mindjárt egy nagy erdő lett belőle.

No, meg voltak akadva a tündérek, mert ha gátat vetnek eléjük, nem repülhetnek át rajta, át kellett az erdőn törniük magukat. Azalatt pedig a királyfi jó messzire haladt. De a tündéreknek nem sok kell, ha egyszer a szárnyukat használhatják. Ahogy az erdőből kiértek, mindjárt nyomában voltak újra az aranyszóló pintyőkének. Már nagyon égett a ló talpa alatt a föld, mikor a királyfi elhajította a tojást. Abból rögtön nagy hegy lett. A tündéreknek át kellett gyalogolniuk rajta, ha az aranyszóló pintyőkét még egyszer látni akarták. A királyfi, amikor harmadszor is a sarkában látta őket, eldobta a törülközőt, abból tenger lett, olyan, hogy még a tündérek sem tudták átlábolni.

Nemsokára útjába esett az öregasszony kunyhója, akitől a tanácsot kapta. Vitt neki egy korsó fiatalságvizet. Azután sorba elment a másik két öregasszonyhoz is a korsóval.

Most már jó volna minden, megvan az aranyszóló pintyőke is, a fiatalságnak meg a halálnak vize is, de ezzel nem lett vége a bajnak.

Hazamenet a királyfi találkozott testvéreivel, azok semmi haszon nélkül jártak. Mikor meglátták, hogy ott a két korszó az öccsük nyakában, a kezében meg a kalitka az aranyszóló pinyőkével, kapták magukat, elvették tőle. Őrá meg ráparancsoltak, hogy öltözzék fel béresnek, álljon be az apjához kocsisnak, s az egészről ne szóljon senkinek semmit, különben megölik. A királyfi, mit volt mit tennie, úgy tett, ahogy a bátyjai mondták, megígérte, hogy nem szól semmit. Avval mentek hazafelé.

Otthon megörült az öreg király, hogy az ő két legnagyobb fia milyen derék ember. Mindjárt odaadta nekik birodalmának felét. A legkisebb fiát meg, aki béresnek volt öltözve, megfogadta kocsisának.

Így éltek. A két királyfi uraskodott, jómódban volt, a legkisebb lovat vakart meg szántott.

Egyszer, ahogy felébrednek, látják, hogy éjszaka a palota előtt támadt egy aranyhíd, szép, gyönyörű aranyhíd, a közepén áll Tündérszép Ilona, s azt kiabálja:

- Király, király, öreg király, küldd ki azt a fiadat, aki engem a váramban megrabolt.

A két fiú csodálkozott, hogy ki lehet az, mi járatban van.

Kimegy a legöregebb, lóra ül ő is, mint ahogy Tündérszép Ilona jött, s kiáll a hídra.

Azt kérdezi tőle Tündérszép Ilona:

- Királyfi, mondd meg nekem, jobb vagy bal oldalamon folyik-e a halál vize!

Az meg se tudott mukkanni.

- Ha nem tudod, küldd ki az öcsédet, hátha az meg tudja mondani!

Kimegy a második királyfi. Tündérszép Ilona attól is megkérdezi a halál vizét, de annak a felelete se ért egy petákot.

Azt mondja akkor Tündérszép Ilona:

- Király, király, öreg király, ha házadból senki sem tudja megmondani amit én kérdezek, háborút indítok ellened!

Akkor a királyhoz bement a kocsis, azt mondja neki:

- Felséges királyom! Grácia fejemnek, engedd meg, hogy az aranyhídra mehessek, hátha én meg tudnálak menteni a háborútól.

A király kapva kapott rajta:

- Eredj, no! De okosan beszélj!

Felhajtotta magát egy lóra a legkisebb királyfi, vágatott egyenest a

hídra, Tündérszép Ilona elé.

Kérdezi tőle is Tündérszép Ilona:

- Mondd meg nekem, királyfi, jobb vagy bal oldalamon folyik-e a halál vize?

- Balról a fiatalság, jobbról a halál vize - feleli a kocsisnak öltözött királyfi.

- Ez jól van-mondta Tündérszép Ilona. - Hát az aranyzó pinyókével mi történt?

- A fejedből kivettem egy aranyzóat, avval kötöttem be a száját, s úgy hoztam el kalitkástól együtt.

Az öreg király meg a két fia odabenn csak nézték, a két királyfi különösen. Tudták, hogy most már vége a pünkösti királyságnak. Azt kérdezi még ott kinn a legkisebbtől Tündérszép Ilona:

- Hát én ki vagyok?

- Te Tündérszép Ilona vagy! A te váradból hoztam én a fiatalság meg a halál vizét, meg az aranyzó kis pinyókét.

- No, ha az én vagyok, te meg szívem szép szerelme vagy, ásó-kapa válasszon el egymástól.

Összeölelkeztek, összecsókolóztak, bementek a királyi palotába. A két legidősebb királyfinak már akkor csak hideg nyoma volt otthon, elbujdostak, ki tudja, hová. Az öreg király a fiatal párnak adta egész birodalmát, azok pedig megesküdtek, lagzit csaptak, hetedhét országra szólót, még most is élnek, hogyha meg nem haltak.

A malacon nyert királylány

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon, de még az üveghegyen is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egy szegény özvegyasszony, és annak egyetlen fia, úgy hívták, hogy János. Szegények voltak, mint a templom egere. Alig volt szűkösen, napról napra, miből éldegéljenek. Szerencsére a fiúnak a keresztanyja egy kissé megélhetősebb volt. A fiú el-ellátogatott hozzá, csak úgy időtöltésből is.

Egy szép tavaszi napon, mikor már mezítláb is előgyelegetett a

keresztanyjához, nagy öröme a fiú egy kocát látott a keresztanya udvarán, hét gyönyörű malaccal. A kis János úzóbe vette a malackákat, nagyon szerette volna megfogni őket. A keresztanya nevetve mondta:

- No, fiam, amelyiket megfogod, azt neked is adom! Neveld fel, s tartsd meg a te szerencsédre.

Ügyeskedett erre ugyancsak a János. Végre is fogott egyet. Hazavitte a kis malacot azon nyomban.

Telt-múlt az idő, a malac nőtt, a másik tavaszra már szép nagy volt. Egy szép napon Jancsi észrevette, hogy Penzsi - így hívták a malacot - mindig el-eltűnik egy időre. Megy Jancsi, hogy megkeresse a jószágát, s hát a szemétdomb megett Penzsi öt kis malacot szoptatott. Szalad a gyerek tüstént az anyjához, s mondja:

- Édesanyám, jöjjön csak! Penzsi megmalacozott az éjszaka!

Örvendett ennek az édesanya is ugyancsak. El is küldte attól fogva mindennap Jánoskát a malacokkal, hogy legeltesse őket ott, ahol jobb füvet s egy kis papsajtot talál, a réten meg a patak partján.

Egyszer a kisfiú a falu végén a temető alá, szép lapályra terelte a malacokat. Édesanya két ropogós málépogácsát tett a tarisznyájába, hogy estig ne kelljen hazamennie. Délben elővette Jánoska a pogácsát, jóízűen rágcsálta. A malacok is köréje gyűltek, s Jancsi még nekik is adott a keziből. Olyan jóízűen falatoztak így együtt, hogy Jancsi észre se vette hogy a háta megett egy szép kisasszony már régóta bámulja. Végül is az szólította Jancsit:

- Te, fiú, nem adnád nekem az egyik malacot?

János gondolkozott egy darabig, aztán így felelt a szép kisasszonynak aki gyönyörű szép, bokáig érő ruhát viselt, igen büszkén:

- Nem bánom, odaadom, ha a kisasszony megmutatja nekem a meztelen lábait térdig.

- Ó, te, te, még mit nem gondolsz?

De aztán hirtelen csak felhúzta a ruháját, s megmutatta térdig a meztelen lábát.

Megy haza este a kisfiú. Az anyja, ahogy észrevette, már messziről szaladt neki nagy mérgesen s fenyegetődzve:

- Ó, te hóhéras, hát egy malacot hol hagytál?

- Édesanyám, lelkem, ne verjen meg, mert elvitte a farkas - válaszolt

János.

- Hát te csak így vigyázol reájuk? Nappal alszol! Ne merj a szemem elé kerülni, ha holnap mind az egészet haza nem hozod!

Másnap ismét kimegy Jánoska a legelőre. Dél tájban, amikor enni akar megint odamegy az a bokáig ruhás szép lányka hozzá. Megszólítja megint Jánost:

- Te, fiú, nem adsz nekem még egy malacot? Úgy unatkozik a másik egyedül!

János előbb dehogyis akart adni, de a szépruhás kisasszony olyan gyönyörűen nézett a szemébe, hogy János nem tudott ellentmondani.

Azt felelte nagy merészen:

- Odaadom, ha a kisasszony derékig megmutatja magát nekem!

- Ó, te, te, még mit nem! - mondta az büszkén, de aztán egyszerre csak fordult egyet a sarka körül, olyat, hogy ruhája csak úgy úszott a levegőben, egy percig ott forgott János előtt, s már vitte is a kis malacot.

Aznap este János édesanyja már a kapuban várta nagy kíváncsian fiát. Mikor meglátta, hogy megint hiányzik egy malac, rákezdte:

- Mi az, te égetnivaló tekergő, már megint elherdáltál egy malacot?

S avval - supp! - egy nagy bottal nekiesett a fiának.

- Ha holnap is hiányzik, kirázlak a bőrödből, s világgá kergetlek, te anyád szégyene, te!

Másnap megint kimegy legeltetni Jánoska. Most már titokban remélte is, hátha megint eljön az a szépséges lány, hogy visszakérhesse tőle a malacait.

Ahogy a delet elharangozták, a hosszúruhás lány ott is termett, s megint csak azt mondja:

- János lelkem, nem adnál nekem még egy malackát?

Jánosnak eszébe jutott az anyja fenyegetése, de olyan szépen kérte az a ragyogó szemű lány, olyan szépen tudott nézni, hogy Jánoskának nem volt szíve megtagadni. Azt mondta a lánynak:

- Nem bánom, odaadom a harmadik malacot is, ha a kisasszony megmutatja magát, úgy, ahogy lett, nyakig.

- Ó, te, te, még csak az hiányzik! - mondta büszkén először a kisasszony, de aztán hirtelen megint csak megfordult a sarkán, de most oly sebesen, hogy a ruhája a nyakánál úszott a levegőben. Úgy

fordult egyet János előtt. Hát a fiú azt látta, hogy a lánynak a hátán egy fényes nap, keblén meg hold és csillag ragyog. Csudálkozott rajta erősen, s meg is kérdezte, hogy miféle jegyek azok a hátán, de a királykisasszony csak annyit mondott, hogy ne szóljon róla senkinek, s azzal már el is tűnt Jancsi szeme elől a malacaival együtt.

János nem is mert az anyja szeme elé kerülni, tudta, mi vár rá otthon! Elment a keresztanyjához. Az befogadta, mert János ügyes fiú volt. Mindenféleképpen segített neki a ház körül.

Telt-múlt az idő. János ügyes, szép szál legénnyé serdült. Járogatott a mezőre szántani, hozott fát az erdőről. Épp házasuló korba jutott mikor egyszer csak különös nagy hír járta a népek közt. Országszerte dobolták, még a templomban is kihirdették, hogy a király férjhez akarja adni a lányát. Aki meg tudja mondani, hogy milyen jegyek vannak a királylány testén, a király ahhoz tüstént hozzá adja feleségül. De annak, aki nem találja el, mi van a királykisasszony testén: annak karóra kerül a feje.

Az egész országból, de még a szomszédos országokból is jöttek királyok, királyfiak is seregestül - mert gyönyörűséges volt a királylány. De hogy mi a jel a királylány testén, azt a titkot semmiképp sem tudták meg, mert a királylányon kívül arról csak a néma dajkája tudott, aki a lányt kicsi korában fürösztögette. Egyik kérő mondott egyet, másik kérő mást, de senki se találta el az igazat, annál inkább a karót: mert azoknak mind karóba került a fejük.

Meghallja Jancsi is a hirdetést. Már maga sem tudta, miért, de mintha emlékeznék valamire! Elhatározta, hogy ő is megpróbálja szerencséjét a királykisasszonynál. Hazamegy, mondja is a keresztanyjának:

- No, lelkem, keresztanyám, én már nem pusztítom tovább az áldott kenyeret, hanem süssön nekem egy nagy lepényt, mert elmegyek szerencsét próbálni a királykisasszonyhoz!

A keresztanyja eleget kérlelte, hogy így meg úgy, hányan elpusztultak már, de mindhiába: János csak hajtogatta, hogy megy s megy... Mit volt mit tenni, a keresztanyja betarisznyált neki, s nagy sírás közben útnak engedte. A jó keresztanya még egy lovat is adott az útra, igaz, hogy egy kicsit sovány gebe volt szegény, de János nagyon örvendett annak is. Indultában mindjárt föl is ült rá.

Estére kelve egy erdőbe ért. Már messziről tűzvilágot látott. Arrafelé tartott. Ahogy odaér, hát a tűz mellett két gyönyörű vitéz heverészett arany- s ezüstmentében. Mellettük legelt két gyönyörű paripájuk. Jancsi illedelmesen köszöntötte őket:

- Szerencsés jó estét adjon isten!

- Adjon isten neked is, öcsém! - köszöntek az úrfiak. - Hát te mi járatban vagy?

- Én biz szerencsét próbálnék a királykisasszonynál. Hát az úrfiak mi járatban vannak?

Az úrfiak majd megfulladtak a kacagástól:

- Hát biza mi is oda igyekeznénk, ha meg nem előznél bennünket...

De azért csak gyere velünk. Széles az út, elférünk rajta - s azzal az úrfiak meghívták a fiút, hogy üljön le közéjük.

Reggel felé járt már az idő, a tűz alvóban volt. Mondták az úrfiak a szegény legénynek:

- Menj, s szedj össze valami száraz gallyat, hogy tegyünk a tűzre.

Jancsi ment is szívesen. Volt neki egy kopott gubája. Azt a tűznél hagyta, hogy ne cipelje magával, de alig lépett el a tűztől, a dölyfös úri daliák a rossz gubát a tűzbe dobták. Megy vissza Jancsi a gallyal, keresi a gubát, nem találja. Kérdezi hát az úrfikat, de azok ráadásul még össze is szidják:

- Fene a hátad megegye, annyi időt odajártál, nem volt közben más mit a tűzre tenni!

Nem szólt János semmit. Egy idő múlva ő mondja az úrfiaknak:

- Menjenek most az úrfiak tűzrevalóért, mert már fogyatékán van a fánk.

Az úrfiak is persze otthagyták gyönyörű mentéjüket, hogy ne mocskolják a gallyszedés közben. Gondolták, fa van elég, Jancsi nem mondhatja, hogy tűzre kellett tennie azokat is.

Mire az úrfiak visszajöttek, a szép menték sehol sem voltak. Kérdezték rögtön:

- Hol vannak a gyönyörű mentéink?

Jancsi nagy ravaszul azt felelte:

- Láttam valami nagy felhőket közeledni. Félttem, hogy eső lesz, az eső kioltja a tüzet, s ezért beborítottam a mentékkal a parazsat. Bolond menték, nem elégték?

Az úrfiak nem szólhattak egy szót sem, mert ők kezdték a

csúfolkodást.

De azért magukban azt gondolták: várj csak, nagy okos, mert még máma visszatréfálunk téged!

Úgy is lett. Jancsi a nagy úttól már erősen álmos volt El is aludt ott mindjárt, azon ültében. Csak ezt várták az úrfiak! Mindjárt kieszelték, hogyan tegyenek kárt a szegény legénynek. Megfogták rossz gebéjét, erővel bevonszolták egy nagy pocsolya közepibe, s otthagyták. Szegény ló már derékig süppedt, nem tudott kivánszorogni.

Fölbred Jancsi. Megy megkeresni a lovát. Észreveszi szegényt a nagy pocsolya közepin. Megy hozzá, s kihúzza nagy kínnal-bajjal a pocsolyából, megmossa szépen az erdő szélén egy patak vizében. Aztán fogja az úrfiak lovait, megköti őket egy fához mind a kettőt, s bicsakjával levágja farkukról a szőrt, nyakukról a sörényt, s úgy megcsúfítva bocsátja szabadon őket.

Felébrednek az úrfiak. A méreg majd megöli őket, hogy a megkopasztott lovakat látják. Ezeken ugyan nem lovagolhatnak valamirevaló városban. Nekiesnek Jánosnak:

- Az anyád nemjóját, te nyomorult! Mit csináltál a drága lovunkkal?

János nagy ártatlanul feleli:

- Hát én ugyan semmit, csak elcsudálkoztam, mikor láttam, hogy az én szegény gebém betévedt a pocsolyába. Ezek a paripák meg úgy megsajnálták, hogy nagy gyorsan kihúzták, megmosták, és még meg is törölték szegényt a saját levágott sörényükben és farkukban. A dölyfös úrfiaknak egy szavuk sem lehetett, mert hisz ők kezdték a csúfságot.

Ezalatt megvirradt. El is indultak mind a hárman, s még aznap estére elérték a királyi palotát. Bementek rögtön a királyhoz, s jelentették, hogy a királynő kezére pályáznak.

- Jól van, fiúk - mondta a király -, de jól vigyázzatok, mert ha nem találjátok el, mi látható a lányom testén, karó a béretek!

- Tudjuk, felség!

Elöl megy az egyik dalia. Kérdi tőle a király:

- No, mi a lányom jegye?

- Szőlőlevél látszik a bal karján! - feleli a dalia. - Megálmodtam!

- Vigyétek a szemem elől! - kiáltja mérgesen a király. - Rosszul álmodtad! Jöjjön a következő!

S Jánosra mutat.

János előlép s mondja:

- A felséges királykisasszonynak a hátán tündöklő nap van, elől meg egy hold s két fényes csillag!

- Ez az igaz! Eltaláltad! Tiéd lesz a lányom keze! - mondja a király. Közben azonban előlép a másik dalia, s azt kiabálja:

- Én is épp ezt akartam mondani! Én is azt tudtam!

Nos, mit tegyen a király?

Nehéz a válasz. Azt mondta hát végül mind a két legénynek, hogy menjenek be ma este mindketten a királylány szobájába. Válasszon köztük maga a lány!

Úgy is tettek a legények. A királylány már alig várta, hogy Jancsit láthassa. Mert ő is megismerte rögtön. Ahogy a lámpa elaludt, a sötétben mindjárt egymás mellé ültek. „Szentem, lelkem, édes galambom!” - mondta Jánosnak a királylány, s boldogan átölelte.

A dalia hallgatta.

Jánosnak volt a zsebében egy kis tészta, egy kis méz és pár darab füge. Megkínálta vele a királylányt. Elkezdtek boldogan csemegélni. Kérdi irigyen az úrfi, hogy mit esznek. Jancsi azt feleli:

- Mit? Az egyik fülemet esszük! Nesze neked is egy darab - s azzal átnyújtott a sötétben egy darab piskótát.

Az úrfi azt gondolta, neki is így kell tenni, hogy megszerettesse magát, hogy legyőzze Jancsit. Az ő füle még jobban fog ízleni a királylánynak: úrfi füle! Fogta a kését, belevágott a fülébe, fölszisszent, s abbahagyta a nyiszálást.

De azok ketten ismét nagyon kedvükre ettek valamit.

Az úrfi megkérdezte, most már haragosan:

- Mit esztek ismét?

Felelte Jancsi:

- Mit? Levágtam az orromból, olyan jó! Nesze neked is egy kicsi - s avval átnyújt egy fület az úrfinak.

Hát ez jó, csakugyan, gondolja az úrfi, ahogy megette, amit kapott. Itt az idő, hogy ő is megkínálja őket, vág ő is az orrából! Az úrfiorr csak jobb, mint a paraszti!

Fogja a kését; s azt mondja:

- Várjatok, kóstoljátok meg az enyémet is!

Azzal belevág az orrába. De megint csak fölszisszen, megint csak

abbahagyja. Végre is elaludt mérgében.

Reggel megy a király, hogy lássa, kit választott a lánya. Jancsit találja a királykisasszonnyal boldogan összebújva, a hercegúrfi pedig véres orral és füllel egy sarokban kucorog. Így hát Jancsit eskette össze a királykisasszonnyal. Még most is boldogan élnek, ha meg nem haltak!

A legerősebb állat

Élt egyszer az erdőben egy medve meg egy farkas. Aszályos, rossz esztendő volt, nem sok ételhez juthattak. Mindkettőnek külön-külön már egy ideje az forgott az eszében, jó volna ellátogatni az emberek éléskamrái, istálló felé.

Összetalálkozik egyszer a medve a farkassal.

Azt mondja a medve:

- Jó reggelt, farkas koma!

Válaszol a farkas:

- Nekem ugyan nem jó ez a reggel, medve koma, és attól sem lesz jó, ha te kívánod, de azért hozott isten.

Mire a medve:

- De szomorú vagy! Talán valami bajod van?

Azt mondja a farkas:

- Ne is kérdezd! Baj?! Volt is, maradt is belőle.

Erre a medve:

- Talán éhes vagy? Mert olyan csikasz a horpaszod, mint egy szúnyogkisasszonyé.

Sóhajt a farkas:

- Az is baj, de más is.

A medve csak most nézi meg a farkast:

Azt mondja:

- Ejnye, de meg van hasogatva a bundád is! Talán valamelyik atyádfiával verekedtél össze?

Legyint a farkas:

- Atyámfiaival? Az emberrel!

Mosolyog a medve:

- Csak az emberrel?

Elámul ezen a farkas:

- Csak az emberrel?! Hiszen nincs annál erősebb állat!

Gyanút fog a medve:

- Hát hogy s mint történt?

Szétnéz a farkas:

- Elmondhatom! Nem bírtam már az éhezést, s az éjjel belopózkodtam a faluba, hogy valami kövér bárányt vagy malacot szerezzek. Óvatosan jártam, de amint megéreztek a szagomat a kutyák, ugatni kezdtek, ahogy kifért a torkukon. Kiugrik erre az ember, térül-fordul, csapkod azzal a fényes farkával, amit ők baltának neveznek, azután csak neki a fejemnek; úgy helybenhagyott, hogy alig tudtam elvándorolni idáig.

Hitetlenkedik a medve:

- Az ember? Hiszen az gyöngö, hiszen csak ember!

Mire a farkas:

- Én meg azt mondom, hogy nincs annál erősebb állat!

Kihúzza magát büszkén a medve:

- Nézd, én ugyan sose láttam embert, de ha találkoznék eggyel, így tépném szét, mint ezt a bokrot itt.

Azt mondja lesajnálón a farkas:

- Könnyű neked itt ezzel a bokorral vitézkedni! De csak jönne erre egy ember! Nem tudom, akkor mit csinálnál?!

- Én tudom! - mondja önhittén a medve. - Azt tenném, hogy itt hagyná a fogát!

- Hiszi a piszi! - mondja fitymálva a farkas.

Fölfortyan a medve:

- Fogadjunk!

Nyújtja lábát a farkas:

- Fogadjunk! De mibe?

- Egy kövér nyúlba! - mondja dolgabiztosan a medve.

Ebben maradtak.

Azzal kilopakodtak az erdőből, s lesbe álltak az országúton, amerre a falusiak szoktak járni.

Várnak, várnak, egyszer csak jön arra egy gyerek.

Kérdezi a medve:

- Ez az ember?

Mondja a farkas:

- Ez még nem. Ez csak lesz.

Várnak, újra várnak. Egyszer csak arra jön egy vén koldus.

Kérdezi a medve a farkastól:

- Hát ez ember?

Feleli oktatón a farkas:

- Ez csak volt!

Várnak, várnak, egyszer csak arra jön egy menyecske.

Kérdezi a medve:

- De ez csak ember már?

Feleli mindentudóan a farkas:

- Ez csak társa az embernek!

Várnak, várnak, egyszer csak arra jön egy huszár.

Kérdezi a medve:

- Hát ez már ember?

Feleli suttogva neki a farkas:

- Ez már az!

De azzal a farkas már szaladt is, amerre látott.

A medve meg kiült nagy büszkén az országútra, a huszár útjába.

Meglátja a huszár a medvét, megköpi a markát, előveszi először pisztolyát, és rálő. Aztán rögtön kirántja a kardját, s azzal neki, de vitézül a medvének! Olyan ügyesen forgolódott a huszár, hogy a medve még csak hozzá se kaphatott. Nem bírta sokáig a medve, megfordult és - uzsgyi! - nem nézte, hol az út, futott tökön, paszulyon át, amerre látott, vissza az erdőbe.

Nemsokára csak találkozik megint a medve meg a farkas.

Azt mondja a farkas:

- No, medve koma, megkapom-e a nyulat?

Feleli neki kedvetlenül a medve:

- Megkapod! Most már elhiszem, hogy az ember a legerősebb állat!

Mire a farkas:

- Hát hogy s mint történt, medve koma?

Mondja megokosodva a medve:

- Elmondom! Világéletemben nem láttam olyan furcsa állatot, mint az ember! Amikor összeakaszkodtunk ott az országúton, mentem neki morogva, üvöltve, de ő - hát ő már messziről rám köpött, de úgy,

hogy csak úgy szikrázott tőle a szemem. Ez még hagyján lett volna! De amikor a közelébe értem, és ugrottam volna rá, előhúzta a fényes nyelvét, azzal nyalogatott, pofozgatott, olyan ügyesen, meg olyan élesen, hogy még csak hozzá sem férhettem. Ezt már én sem bírtam tovább, farkas koma, és szégyen ide, szégyen oda, biz elfutottam!

Kis Kolozs meg nagy Kolozs

Volt két mostohatestvér. Az egyiket hívták nagy Kolozsnak, a másikat hívták kis Kolozsnak. Nem egyformán örökölték az apjuk halála után. Az egyik gazdag lett, a másik szegény.

Nagy Kolozsnak lett négy lova, kis Kolozsnak meg csak egy lett. Azzal kellett volna szántania.

Két szomszédos falunak volt ott náluk egy temploma; vagyis az egyik falu népe a másik faluba járt templomba. A templomba igyekvőknek épp kis Kolozs földje mellett kellett elmenniük. Kis Kolozs szégyellte hogy neki az apjuk örökségéből csak egy ló jutott. Kölcsönkérte a bátyja négy lovát. De az csak vasárnapra adta oda. Így kis Kolozs vasárnap szántott, és hogy az emberek ne tudják meg a szegénységét, így biztatta az eke elé fogott lovakat:

- Gyí, szép öt lovam! gyí, gyí!

Nagy Kolozsnak fülébe jutott a dolog. Magához hívatta kis Kolozst, és nagy dölyfösen ezt mondta neki:

- Mit hallok?! Ne merd többet azt mondani, hogy Gyí, szép öt lovam. Még azt találják hinni, hogy mind az öt a tied. Hanem azt mondd :

Gyí, szép egy lovam! Mert neked csak egy van.

Kis Kolozs hallgatott, de a parancsra mégsem adott, hanem a következő vasárnap megint csak úgy biztatta a lovakat:

- Gyí, szép öt lovam! gyí, gyí!

Nagy Kolozs éktelenül megharagudott, mikor ez is a fülébe jutott. Kirohant a mezőre, kikapta kis Kolozs kezéből az ösztökét, s agyonütötte vele kis Kolozsnak azt az egy lovát.

Búsult erősen kis Kolozs, de hát mit tehetett. Gondolta, legalább a

nyele maradjon meg a veszett fejszének, s ott helyben megnyúzta a lovát. Otthon megszáritotta a bőrt, összehajtotta, zsákba tette, fölvetette a vállára, s elballagott vele a másik város felé. Gondolta, csak adnak valami pénzt érte. Mikor odaért a szélső házhoz, épp ráesteledett.

Benézett a ház ablakán, mert abban volt, hogy aznap már úgysem tud mihez kezdeni a városban, meghál tehát itt, ha kap éjjeli szállást. De mit lát, ahogy benéz? Azt, hogy van már ott vendég. Mégpedig a gazda távollétében. A gazda felesége látott vacsorára minden jóval egy deli szál katonát.

Kis Kolozs így nem is szólt be az ablakon, tudta, hogy ő itt már úgysem kap szállást. De mivel mégiscsak tető alatt akarta tölteni az éjszakát, szépen bemászott a kapun, fölkapaszkodott a háztetőre, a háztetőről meg a padláslyukon át beereszkedett a padlásra.

Ahogy elhelyezkedik, hangokat hall. A padlás rosszul volt sározva, a mestergerenda mellett le lehetett látni a szobába. Kis Kolozs lenéz, s töröl egyet a száján. Azt látja, hogy az asztal lent teli van süteménnyel, sült hússal; még egy nagy üveg bor is van rajta.

A vendég épp evéshez készülődött, amikor egyszer csak valaki megzörgeti a kaput, s azt kiabálja be, hogy:

- Asszony, nyisd ki a kaput!

Az asszony megijedt, azt mondja a katonának:

- Az uram! Bújj ebbe a nagy ruhásládába!

A katona gyorsan belebújt a ládába, az asszony meg a bort eltette a sifon háta mögé, a süteményt meg a sült húst pedig berakta a kemencébe. Aztán kiszaladt, kinyitotta a kaput.

A gazda behajtott, kifogta a lovakat, bement a szobába. Ahogy ment befelé, föltekint a padlásra, a lyukon át ő is föllát. Látja, hogy egy ember van ott összehúzódva, fölkiált hozzá:

- Ki vagy te ott a padláson?

Kis Kolozs töpreng egy kicsit, de aztán mégis megszólal:

- Én vagyok, egy szegény vándorló!

- Hát gyere le, ide a szobába!

Kis Kolozs szót fogadott, lement szépen a szobába, vitte magával a zsákban a lóbőrt, s leült. Azt mondja akkor az ember az asszonynak:

- Hozzál egy kis vacsorát! Jót főztél-e?

Azt mondja erre az asszony:

- Nem főztem én, nem tudtam, hogy hazajön kend. Hanem van egy kis kenyér, fokhagyma meg vöröshagyma.

Az asszony odavitte a kenyeret meg fokhagymát meg a vöröshagymát az asztalra. A gazda kis Kolozst is meghívta vacsorára. Kis Kolozs nem is uraltatta magát, elfogadta, mert nagyon éhes volt.

Eszik a kenyeret, harapják a hagymát, nyelnek nagy szárazakat. Egyszer csak a gazda ezt kérdezi kis Kolozstól:

- Hát ebben a zsákban mi van?

- Ebben a jövőmondó és mindentudó szerkezet van - feleli kis Kolozs.

- Miféle mindentudó szerkezet? - kérdi a gazda.

- Afféle - feleli kis Kolozs -, hogy az mindent megmond, ami csak van vagy lesz a világon.

Azt kérdezi erre a gazda:

- És tudna az a szerkezet most is mondani valamit?

- Már mért ne tudna - mondja kis Kolozs, és rögtön megnyomja a zsákot. A nyomásra a zsákban összeszorult a lóbőr, és közben meg nyikordult.

- Máris mondott valamit - mondta kis Kolozs.

- Mit mondott? Én nem értem! - mondta az ember.

Felelt neki nagy fontoskodva kis Kolozs:

- Nem is érti ezt mindenki. Ennek a zsáknak a hangját csak a gazdája érti. Csak annak tesz jelentést.

- És most mit jelentett?

- Most azt jelentette, hogy ebben a kemencében itt sült hús meg sütemény van.

Elcsodálkozik az ember, de aztán csak odaszól az asszonynak:

- Nézd meg, asszony, hátha igaz!

Az asszony szó nélkül kiszaladt, kinyitotta a kemenceajtót, kiszedte a húst meg a süteményt, behozta, odarakta az asztalra. A két éhes ember jóízűen nekilátott. De az ember nem állhatta szó nélkül, azt mondja egy kis idő múlva:

- Nyomja már meg még egyszer, hátha megint jövődöl valamit.

- Az lehetséges - mondta kis Kolozs, és nyomott megint a zsákon. A zsákban a lóbőr megint jól nyikordult.

- No, mit jövődölt? - kérdezi a gazda.

Felel megint ünnepélyesen kis Kolozs:

- Most azt jövendölte, hogy ott van a sifon háta mögött egy jó nagy üveg bor!

Az ember most már kevésbé hitetlenkedett. Jókedvűen szólt oda az asszonynak:

- Eredj, hé! Nézd meg, hátha igaz! Nagyon jólesnék egy kis bor erre a sült húsrá meg süteményre.

Az asszony odaugrott a sifon mögé, kihúzott egy nagy üveg bort, odatette az asztra. Jóízűen iszogattak. A gazdának vidám kedve kerekedett. Nem volt már semmire se szüksége, de azért csak odaszólt kis Kolozsnek:

- Nyomja meg kend megint! Mit jövendöl harmadszor?

Kis Kolozs megnyomta a zsákot, megnyikordult a lóbőr. Kis Kolozs csodálkozó arcot vágott. Kérde izgatottan az ember:

- Most mit jelentett?

- Most azt jelentette - feleli kis Kolozs -, hogy gonosz van a ruhásládában.

Fölugrott erre a gazda, fölnyitja rögtön a láda tetejét. Beletekint, s a katona csákóját, forgóját, kardját, sarkantyúját megpillantva, csak azt látja hogy valami iszonyú fényes, karmos, szőrös teremtés van benne. Lecsukta hamar a ládát, leszögezte, s hogy ki ne jöjjön az az ördögi valaki, rá is ült. Úgy kérdezte meg kis Kolozs, nem adná el neki azt a mindentudó zsákot.

- Odaadom én, három véka aranyért! - mondta kis Kolozs.

- Jól van, megadom a három véka aranyat - mondta az ember ráadásul ezt a ládát is odaadom! Sőt még azért külön kocsit, lovat kapsz, ha elviszed innen, azzal a gonosszal együtt, aki benne van.

Megalkudtak, lefeküdtek. Reggel, ahogy fölkeltek, kimérte a gazda a három véka aranyat. Aztán az ember befogott. Kocsira tették a nagy ruhásládát a gonosszal együtt. Kis Kolozs vígan hajtott hazafelé, közben jókedvében így dudorászott:

- Belevetem ezt a gonoszt a Tiszába!

Hallgatott eddig a katona a ládában, de most megszólalt ugyancsak :

- Ne vigyél a Tiszába! Adok inkább én is három véka aranyat! Vigyél érte az apám házába!

- Azt se tudom, hol lakik az apád - szólt hátra kis Kolozs. - Nyilván a pokolban.

- Ördögöt a pokolban! - mondta a katona. - Itt lakik a harmadik faluban! Nem vagyok én ördög! Katona vagyok.

Kis Kolozs odahajtott, megtalálta a katona apjának a házát, beállt az udvarba. Ott a katonát kieresztette a ládából, az meg kimérte neki a három véka aranyat. Ezután kis Kolozs hazafelé fordította a kocsirudat és szépen hazakocogott a hat véka arannyal.

Ahogy hazaért, a legnagyobb fiát mindjárt magához szólította:

- Eredj el, fiam, nagy Kolozs bátyádhoz, kérd el a felöntőt. Mérnivalónk van.

A gyerek elszaladt, s mondja gyorsan nagy Kolozsnek:

- Nagy Kolozs bácsi, apám kéreti, adja kölcsön a felöntő sajtárt!

Kérdezi nagy Kolozs:

- Mit akar apád a felöntővel?

Mondja a gyerek:

- Eladta a lóbőrt, egy kocsi aranyat hozott.

Nagy Kolozs maga kereste elő a felöntőt, maga vitte el kis Kolozshoz. Megmérték együtt az aranyat, tizenkét felöntő! Kérdezi nagy Kolozs kis Kolozst:

- Ezt mind a lóbőrért kaptad?

- Azért kaptam! - mondja kis Kolozs.

Nagy Kolozs hazament, elgondolkozott. Agyonütötte mind a négy lovát, bőrüket szekérre rakta, s elvitte ő is a másik városba, árulni. A kereskedők megígérték a bőr tisztességes árát, de nagy Kolozs nem adta alább, mint kis Kolozs. Azt mondta:

- Darabja hat véka arany!

Az meg, persze, huszonnégy véka aranyat nem kapott a négy lóbőrért. A kereskedők így szóba se álltak vele.

Megmérgeződött iszonyúan nagy Kolozs, hogy így megjáratták. Hazament, elővette a fejszét, indult tüstént, hogy agyonüti majd kis Kolozst. De kis Kolozs élt a gyanúval. Éppen egy boszorkány vénasszony kért tőle szállást, maga helyett fektette az ágyába, ő meg lefeküdt a padra. Jön éjszaka nagy vigyázva a fejszével nagy Kolozs, a sötétben belopózkodott kis Kolozs házába, kitapogatta, hol van kis Kolozs ágya, nekihazakodott, és - zumm! - agyonütötte a vén boszorkányt, az ördög öreganyját.

Kis Kolozs reggel fölkel, fölültette a vén boszorkányt a kocsiba, hátul az ülésbe, befogott, és elhajtott vele a másik városba. De

mielőtt odaért volna, megállt egy kocsmá előtt, mert szomjazott. Bement a kocsmába, kért a kocsmárosától egy ital bort. A kocsmáros adott neki. Azt mondta ekkor kis Kolozs:

- Vigyen az ükanyámnak is egy pohárral, de nagyokat kiáltson neki, mert nagyothall.

A kocsmáros kiviszi a pohár bort a vénasszonynak, s nagyot kiált:

- Itt van egy pohár bor: az ükunokája küldte.

De az asszony rá se hallgatott, mintha nem is neki beszélne. A kocsmáros még egyszer odanyújtotta a bort, még egyszer kiáltott. Semmi válasz most sem. A kocsmáros erre úgy megharagudott, hogy odavágta a poharat az asszony fejéhez. Az öregasszony eldőlt az ülésben.

Kiugrott ebben a pillanatban kis Kolozs a kocsmából.

- Jaj! Mit csinált az ükanyámmal! Agyonütötte!

A kocsmáros nagyon megrémült, könnyörögni kezdett rögtön kis Kolozsnek, hogy ne mondja el senkinek a tettet, ad inkább neki három véka aranyat!

Kis Kolozs gondolkodik egyet, s azt mondja:

- Nem bánom, de az ükanyámat temettesse el, hogy senki meg ne tudja a dolgot.

Azt mondja erre a kocsmáros:

- Van nekem jó nagy kertem, majd eltemetem én oda, csak maga se szóljon senkinek.

A kocsmáros ezután rögtön kimérte a három véka aranyat. Kis Kolozs fordította vissza a kocsirudat, az aranyat szépen hazavitte. És küldte a fiát ismét nagy Kolozshoz:

- Hozd el a felöntőt!

A gyermek vidáman elszaladt, mondja még vidámabban nagy Kolozsnek:

- Nagy Kolozs bácsi, édesapám kéreti, adja kölcsön a felöntőt!

- Mit akar apád azzal a felöntővel? - kérdezi nagy Kolozs.

- Eladott egy öregasszonyt a másik városban, hozott sok aranyat azt akarjuk megmérni.

Nagy Kolozs maga kapta föl a felöntőt, maga szaladt oda kis Kolozshoz. Együtt mérték meg az aranyat, hat felöntő lett.

Kérdezi nagy Kolozs kis Kolozstól is:

- Hol vetted azt az aranyat?

Feleli erre kis Kolozs:

- A múlt éjjel agyonütöttél te nálunk egy vénasszonyt, az ükanyámat azt vittem el a másik városba, azért kaptam.

- Hát veszik ott a holt asszonyt? - kérdezi nagy Kolozs.

- Hogyne vennék - feleli kis Kolozs -, még kérdezték is többen hogy van-e még több.

Ennél sem kellett egyéb a lelketlen nagy Kolozsnek, hazaszaladt, fejbe vágta az öreganyját, beletette egy talicskába, áttolta egy másik városba s kezdi teli torokkal kínálni:

- Holtasszonyt vegyenek! Holtasszonyt vegyenek!

A rendőrök persze mindjárt közrekapták s kérdik:

- Micsoda holtasszony ez?

- Fejbevágtam az öreganyámat - feleli büszkén nagy Kolozs -, az hoztam árulni.

A rendőrök összenéztek, megkötözték nagy Kolozst, bevetették egy sötét dutyiba, szerencsére az öregasszonyt megmentették.

Rettenetes bosszút esküdött nagy Kolozs. Mikor nagy sokára kiszabadult s hazament, fölvelt nyomban egy erős zsákot, s indult kis Kolozshoz hogy bosszúját megállja. Ahogy meglátta kis Kolozst, elkapta, beletette a nagy zsákba, aztán zsákostul fölvette a vállára, s vitte, hogy majd beleveti a Tiszába.

Ahogy a templom előtt haladt, a templomban éppen akkor miséztek. Gondolt egyet nagy Kolozs. Kis Kolozst letette a földre, ő maga meg bement, hogy ha már ilyen bűnt követ el, mond egypár imát a saját lelkéért.

Közben odakint a zsákban kis Kolozs meg kiabálni kezdett:

- Jajjaj, visznek a mennyországba! Jajjaj, visznek a mennyországba! Arra hajtott éppen egy öreg ősz ember egy falka marhát, hallja, hogy mit kiabál valaki ebben a zsákban, odament a zsákhoz, s azt mondja:

- Bár engem vinnének már, öcsém! Örömet odaadnám érte ezt a falka marhát!

Megszólal a zsák, azazhogy kis Kolozs a zsákban:

- Cseréljünk! Oldja ki kend a zsák száját, üljön helyettem a zsákba, én meg majd bekötöm!

Az öreg ősz ember kioldta a zsákot, kis Kolozs kijött. Az öreg beleállt a zsákba, kis Kolozs meg bekötötte, s azt mondta neki:

- Akármit beszélnek, maga csak ne szóljon!

Kis Kolozs ezzel a marhák mögé került, elhajtotta. Az öreg hallgatott. Nagy Kolozs végül elvégezte az imádságát a saját lelki üdvösségéért, kijött a templomból. Nekihajolt, fölvette a zsákot a vállára, vitte a Tisza felé.

Mikor odaért, azt mondja:

- No, átkozott kis Kolozs! Végzünk végre egymással, nem csapsz be többet!

Azzal gurította le a zsákot a parton, a víz felé! A zsák megakadt egy fűzfacsonkban. Az öregembernek semmi baja se lett. De nagy Kolozs azt már nem látta, igyekezett hazafelé.

Amint kiér az országútra, majd földbe gyökerezik a lába attól, amit lát. Azt látja, hogy kis Kolozs egy nagy falka marhát hajt csöndesen, ugyancsak haza, a falujuk felé.

Nyelt egyet nagy Kolozs, és azt mondja kis Kolozsnek:

- Hol vetted, te kis Kolozs, mondd meg már, hol szerezted ezt a falka marhát?

Feleli erre nyugodtan kis Kolozs:

- Hol vettem volna? A Tisza fenekén, az alvilágon!

Csak meglepte megint nagy Kolozszt a szerezhethék:

- Van-e még ott?

Válaszol erre megint csak kis Kolozs:

- Hogyne volna! Hiszen én a rosszat, az utolját hajtottam el. Vannak ott még ennél is szebbnél szebbek.

Azt mondja erre nagy Kolozs:

- Egyre kérlek, öcsém. Tégy a zsákba, vigy oda, hajíts bele a vízbe! És segíts majd a marháimat terelni, mert én a javát hozom!

Feleli erre kis Kolozs:

- Hogy a vállamon odavigyelek, olyan jó bolond már nem vagyok, de odavezetni odavezetlek; az már a te dolgod, hogy ott mit csinálsz.

Azt mondja a végtelen kapzsiságában nagy Kolozs:

- Köszönöm! Gyerünk! Tudom én, mit csinálok!

S megindult, olyan sietve, hogy kis Kolozs alig tudott nyomán haladni. És ahogy a Tisza partjára ért - zsupsz! - bele a vízbe.

Így szabadult meg kis Kolozs végre nagy Kolozsától. Így élt aztán kis Kolozs boldogan a maga szerzeményében, a maga jó esze szerint.

A muzsikáló ezüstkecske

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy muzsikaszerező öreg király. Építtetett az olyan palotát, hogy még a fala is alabástromból volt. Vagyis olyan szép volt az a palota, hogy aki elment mellette, meg nem állhatta, vagy csak nehezen, hogy meg ne nézze, minél közelebbről, s meg ne tapogassa.

A király meg nagyon, de nagyon féltette a palotáját. Éjjel-nappal egy katonával őriztette, hogy a palota szép fehér falát valaki be ne találja piszkolni.

Áll, álldogál a katona a ház előtt egy téli éjszaka is. Gyönyörű holdas éjszaka volt, de nagyon-nagyon hideg volt. Elgondolta hát ugyancsak magában a szegény katona, hogy de jó is ezeknek a nagy uraknak! Míg a szegény ember kívül fagyoskodik, ők a meleg házban jó dunnába csavargódnak, eszükbe se fér a kinti rossz világ. De hát mit csinálhat az olyan szegény ember, mint ő is? Ha neki az ura, a király azt mondja, ide álljon a hidegbe, hát ide áll.

Néha összedörgölte a kezét, mert fázott a szegény katona, meg-meghuhukolta a körmeit, de csak annyit ért bizony az, mintha meg sem tette volna. A holdvilág sütött szépen, a hó meg csikorgott-nyikorgott a katona lába alatt. Elgondolta most a katona megint, hogyha a király volna itt az őr, ő maga meg a király, akkor bizony ő aludna a jó helyen, s helyette a király sopánkodna az időre. De hát az sem volna igazság, mert akkor meg őt átkoznák. Nem jó sor ez, akárhogy, akármint!... Avval járkált tovább. A hold meg ahogy rásütött a házra, csak úgy ragyogtatta az alabástromfalakat.

Gondolt egyet a katona azután is. Egy nagyot mégpedig.

Tudja meg azért egyszer már mindenki, hogy mi a szegény ember baja! Elővett egy darab szenet, s írta nagy betűkkel a ház falára ezt, hogy:

Akinek pénze van, az mindent megtehet,

Akinek pénze nincs, semmire se mehet!

Mert úgy belefeledkezett ebbe a gondolatba, hogy nem jutott az eszébe hisz ő épp arra van odarendelve, hogy a fal tisztaságát

őrizzé. S lám most meg ő piszkolta be!

Reggel mentek most is már korán a vizitálók, hogy lássák, nem történt-e valami. Meglátták a falon az írást. Mindjárt elővették persze a katonát: ki tette? Ő, szegény - mit tehetett? Vállalta, hogy ő írta be a falat. Miért? Mert igazán azt hiszi, hogy a pénz minden.

Viszik a király elé. Mondja neki a király:

- Egyszóval neked csak a pénz hiányzik?

Feleli bátran most már a katona:

- Az, fölséges uram!

- Akkor meghalsz! - mondja erre a király.

De a királylánynak nagyon megtetszett az egyenes válasz, meg maga a katona is. Kegyelmet könyörgött neki.

- Jó - mondta a király. - Én nem bántom. De majd magától a pénztől kap leckét a szemtelenségéért!

Volt a királynak a palota mellett egy nagy kertje, oda sarkallt a város szélére. A király büntetésből annak a kertnek a végébe falaztatta be a katonát, egy kamrába, a kőkerítés alá. És amiért arra panaszkodott hogy neki semmi pénze nincsen, adott neki oda temérdek pénzt, aranyat meg ezüstöt. Hogy hát most mulassa magát, most már megvan mindene!

A királylány most még jobban elszomorodott. Mit tegyen?

Volt a városban egy aranymíves. A lány attól kért tanácsot. Az aranymíves szegény volt. Éjszaka elment oda, ahol a katona volt befalazva. Lyukat fúrt a kőkerítés falán, s beszólt a katonának, hogy adjon neki a pénzből, az aranyból meg az ezüsből, ő majd visz érte neki mindennap ételt. A katona beleegyezett. De a lány csak tovább tanakodott, hogyan engesztelhetné meg az apját. Végre rájött.

Az aranymívessel egy szálíg mind elhordatta a kincset. A befalazott katona így nem halt éhen, sőt egészen tűrhető sora volt. Az aranymíves meg otthon - mert nagyon ügyes ember volt - a sok aranyból s ezüsből egy kecskét csinált. Mégpedig olyant, hogy belül üres volt, egy ember bele tudott ülni. Ráadásul a kecske olyan szépen tudott muzsikálni, hogy ha azt valaki meghallotta, minden baját elfelejtette, és csak azt a muzsikát hallgatta. Mikor a mester készen volt vele, kibontotta a katona kamrájának a falát ott a kert végén, s odaadta neki, hogy ha megunja magát, muzsikáljon vele. De főleg akkor muzsikáltasson vele, ha kamrája fölött a király lépteit

hallja.

Muzsikálgatott is a zenélő kecskével a katona, mulatott hébe-hóba, ha meguntta magát. S még inkább akkor, ha a kertben, ahova csak a királynak volt bejárása, lépteket hallott.

Egyszer a király, ahogy sétálgatott a kertjében, épp arra talált járkálni, amerre a katona be volt falazva. Hallott valamit: mintha valami szép muzsikaszó jönne valahonnan. Mi lehet az; s honnan? Nézegetett a király erre is, arra is, de csak nem tudta kitapasztalni, honnan jön a szép zene.

Másnap a lányával meg a miniszterével ment ki a kertbe. A katonának ott lent a föld alatt, a kamrában épp jókedve lehetett, mert ugyancsak megzendítette a kecskét.

- No, most már ki kell tudnom, honnan jön és mi ez! - mondta a király. Nézte a helyet, de az régen kiment az eszéből, hogy volt valaha egy katonája, akit éppen ide falaztatott be, azért, amiért a palotát befirkálta. Mégis kőműveslegényeket hívatott, felásatta a földet, ahonnan a muzsikaszót hallotta.

Ástak a legények, ástak, egyszer csak ráakadtak a gödörré, aztán a föld alatti kamrára, ahova a katonát valaha betették.

De a kamrában most nem volt egyéb egy ezüstkecskénél. Abból dőlt még akkor is a nóta, amikor kiemelték, de úgy, mint az eső az esőzsákból.

Fogta a király a zenélő kecskét, bevitte a szobájába. Nézegették előlről is, hátulról is, de csak nem tudták, miképp s hol szólhat benne az a gyönyörűséges muzsika. Nagy keresés, toprongás után vette észre a király, hogy a kecske hasán egy helyen kulcslyuk van. Próbálták nyitogatni, de nem volt hozzá kulcsuk. Elhívták a város aranyműveseit, de azok se tudtak vele boldogulni. Utoljára ahhoz az aranyműveshez küldtek, aki a kecskét csinálta. Az aztán kinyitotta, amikor ráparancsoltak.

De a király csak akkor nézett nagyot, amikor a kinyitott kecskéből egy katona lépett elő.

- Ki vagy? - kiáltott rá a király.

A katona rögtön vigyázzba vágta magát.

- Felséges uram, én vagyok az, akit ezelőtt régen felséged befalaztatott, mert a palota falára azt írtam, hogy a pénz minden. Nem volt igazam.

A király kezét fogta vele.

- Hát mi érte annál is többet? - kérdezte a király.

A katona megnézte a király mellett az aranyívest, aki neki enni hordott, s azt felelte:

- Másodszor az, ha az embert megsegítik!

- És először? - kérdezte a király csodálkozva a furcsa válaszon.

A katona szeme most a királykisasszonyon állapodott meg. Ezt felelte:

- Először, ha az embert szívvvel megszeretik.

A királykisasszony nagyot pirult, de a király annál nagyobbat nevetett a katona talpraesettségén. Most értette csak meg, mi történt. Gondolt ő is erre egy okosat.

Azt gondolta, hogy azon nyomban a katonának adja feleségül a lányát. Rögtön meg is tartották a lakodalmat. Muzsikásokat nem kellett hívni, az ezüstkecske muzsikált, három nap, három éjjel, de még azután is egy délelőtt.

A szegény lányról, aki aranyvirágot lépik

Volt egyszer egy szegény ember, annak a szegény embernek volt két gyermeke. A nagyobbik lányka volt, a kisebbik pedig fiúcska.

A lányka táltos volt, csodahatalommal született anélkül, hogy tudott volna róla.

Mikor a gyermekek megnőttek, elmentek, mivel szegények voltak, kéregetni az utcára. Bevetemedtek egy özvegyasszonyhoz. Azt mondja az a lánykának:

- Lányka, mondd meg édesapádnak, hogy ha elvesz, akkor titeket tejbe-vajba fürösztlek.

S még ad egy-egy szelet kenyeret. A lányocska és a fiúcska mondják az édesapjuknak:

- Édesapó, azt mondja az özvegyasszony, hogy ha őt anyónak elveszi, akkor minket tejbe-vajba füröszt.

Avval azt mondta az édesapja a lánykának:

- No, lányom, én elveszem, ha úgy bánik veletek.

El is ment másnap, feleségül vette. Az asszony két hétig tejben-vajban fürösztötte a lánykát és a legénykét, két hét múlva azt mondta az urának:

- Hogyha a gyermekeidet el nem pusztítod, akkor elmegyek innen.

A szegény ember mit csináljon, befogta a két tehénkéjét a szekérbe, felültette a két gyermeket a szekérre, elvitte őket az erdőbe. Ott kalibát csinált, a kalibába behelyezte őket, s azt mondta a lánynak:

- No, lányom, mikor visszatérek, akkor hazaviszlek. Megyek, hogy rakjak egy szekér fát.

A lányka táltos volt, tudta, hogy mit akar az apja vele. Az apja pedig levette a szekérről a fejszét, megrakta a szekerét, és elindult hazafelé. S amint ment hazafelé, a fejsze fokával mindenik fára ütött egyet-egyed, hadd gondolják azt a lánykáék, hogy csak a fát készíti a szekérre. Hanem elment haza, otthagya a gyermekeket az erdőben, a kalibában.

A lánykáéknak pedig ott telt sok idejük a kalibában. Egy nyári napon kiment az erdőbe a lányka, hát az erdő közepén volt egy szép kaszálócska. Olyan szép volt, hogy a napra inkább lehetett nézni, de arra a kaszálócskára nem.

Egyszer kimegy a királyfiú az erdőbe vadászni. Amint vadászgat az a királyfi az erdőben, hát ráakad a kaszálócskára.

A királyfiú meglátta a szép helyet, látta, hogy van ott elég sok széna, azt számította, hogy abból a szénából ad egy keveset a lovának, hogy egyék. Hát bizony, mikor odamegyen, megijed, hogy milyen szép fiút s lányt lát ott. Nagyon megtetszettek a királyfiúnak.

Azt mondja a királyfiú a lánynak:

- Eljössz hozzám feleségül?

Azt mondja a lány a királyfiúnak:

- Hogy menjek én magához feleségül? Nem hagyhatom itt az öcsémet!

Azzal elővesz egy fésűt, megfésülködik. Olyan két szép virágot fésül ki a fejéből a lány, hogy a napra inkább lehetett nézni, de arra a virágra nem. Azt mondta a királyfiúnak:

- Ezt a két szép virágot magának adom. Vigye haza az édesanyjának, tegye az ablakba egy pohár vízbe, és ha holnap jönnek értem, akkor elmegyek én is.

Hazamegy a királyfiú a két szép virággal, elbeszéli az anyjának,

hogy járt ő egy lánnyal az erdőben, és a lány küldötte neki ezt a virágot hogy tegye pohárba, vízbe, és tegye fel az ablakba. Elbeszélte az édesanyjának, hogy holnap ő elveszi a lányt feleségül. S azonnal nem bánta az anyja. Gondolta, jó lesz neki a lány menyének.

De hogy szavam ne felejtsem, a királyfiúnak egy boszorkányné lánya volt a jegyese. Mikor másnap elmentek a szegény lány után, a legutolsó kocsira felült a boszorkányné a lányával. Elmentek a szegény lányhoz felteszik a kocsiba a lányt és az öccsét is, és visszatérnek hazafelé. Amikor az erdőszélbe érnek, akkor a boszorkányné a kocsit megállította, de úgy, hogy senki semmit sem tudott. Elment a kisfiú mellett, s a szegény lányt levette a kocsiból. Levetkőztette, az ő lányának a ruháját feladta a szegény lányra, és a szegény lánynak a két szemét kivette, és - a közelben volt egy nádas - a nádhoz kötötte. A boszorkányné alányát a királyfiú mellé ültette, a szegény pedig ottmaradt a nádasban.

Visszament a boszorkányné a kocsihoz, és a kocsit elindította. Elmentek haza, otthon pedig összehívták nagy vendégségre a hercegeket, grófokat, bárókat, meglelt a nagy lakodalom.

De nagyon búsult a királyfiú másnap reggelre kelve. Hogy a királykisasszony megfésülködött, nem virágot fésült, hanem tetűt. Gondolta magában: mi baja ennek? Búsult nagyon.

Éppen a nádas mellett volt egy tó. Egy öreg halász odajárt halacskát halászgatni. Történt egyszer, hogy amint ott halászgat, a szegény lány a hajától megkötve eljajdulja magát. Az öreg halász meghallotta a jajdulást. Azt kiáltja vissza:

- Ha emberi állat vagy, még egyszer jajdulj meg, akkor felkereslek!

Meghallotta a szegény leány, s még egyszer feljajdult. Odamegy a szegény halász, feloldja a hajától fogvást, s elviszi magához, az ő szegény házába.

Egyszer azt mondja a szegény lány, adjanak neki egy fésűt. S megfésülködik a szegény lány, olyan két szép virágot fésült ki a fejéből, hogy a napra inkább lehetett nézni, de erre a két szál virágra nem. S azt mondja az öregembernek:

- Öregapó, vigye el ezt a két szál virágot a városba; adnak a két szál virágért három-négy szekér aranyat. De kend ne adja azért a háromnégy szekér aranyért, hanem mondja azt, hogy: „A báránym

az erdőben járt, s a bal szemét kiütötte; aki neki bal szemet ad, annak adom a virágot.”

Azzal elindult az öregember a városba. Amint megyen a városba, ígérnek a két szép szál virágért négy-öt szekér aranyat. De az öregember nem akarja adni a virágot, csak azt mondja:

- A báránycám az erdőben járt, s a bal szemét kiütötte; aki neki bal szemet ad, annak adom a virágot.

Erre elért éppen a király kapujába. Meghallja az öreg boszorkányné, hogy milyen két szép virágot árulnak, s beszalad, azt mondja a lányának:

- Te, lányom! Urad úgyszincs itthon, menj, vedd meg azt a két szál virágot. Mikor hazajön, nagyon örvend annak a két virágnak, azt gondolja, a fejedből fészülted.

Kimegy a királykisasszony, s ígér öt-hat szekér aranyat a két szál virágért, de az öregember nem akarja. Azt mondja, hogy a báránycája az erdőben járt, s kiütötte a bal szemét. Aki neki szemet ad, annak adja a virágot.

Azzal azt mondja a boszorkányné a lányának:

- Menj, te, lányom, hozd ki a kemence mögül a bal szemét annak a lánynak, akinek az erdőben kivettük a szemét.

Bemegy a boszorkányné leánya, és kihozza a bal szemét annak a lánynak, odaadja az öregembernek, az öregember pedig odaadja a virágot, és elmegy haza. Ahogy haza ér, odaadja a szemet a lánynak. A lány pedig korán reggel felkelt, kiment, harmatcseppel megmosta, s feltette a szemét, hát hétszerte szebben látott, mint azelőtt.

- No - azt mondja a lány -, most egyik szemem helyrejött, most jókedvem van.

Jókedvében tépett két szál virágot, de ez a két szál virág még hétszerte szebb volt, mint a másik, amelyet fejből fészült. És azt mondta az öregembernek, hogy vigye el azt is a városba. Ígérnek érte tíz szekér aranyat, tizenegyet, de oda ne adja, hanem mondja azt, hogy a báránycája az erdőben járt, s a jobb szemét kiütötte, s aki neki jobb szemet ad, annak adja a virágot.

No hát ígértek tizenegy-tizenkét szekér aranyat azért a két szál virágért a városban, de az öregember nem akarta adni, csak azt mondta, hogy a báránycája az erdőben járt, s a jobb szemét kiütötte,

s aki neki jobb szemet ad, annak adja a két szál virágot. Elért megint a király kapujába s meghallotta a királykisasszony, hogy milyen két szál virágot árulnak. Megállítja az öregembert a királykisasszony, azt mondja neki:

- No, öregember, add nekem a virágot.

Azt mondja az öregember:

- Neked adom a virágot, hogyha jobb szemet adsz a báránycámnak. Azzal beszalad a királykisasszony, s kihozza a jobb szemet a kemence mögül, s odaadja az öregembernek, az öregember pedig odaadja a virágot. A szemmel pedig elmegy haza, s odaadja a lánynak a szemet. Ahogy odaadja a lánynak, a lány jókor reggel felkel, kimegy, helyre teszi a szemet, harmatcseppel megmosdik, a szemet megmossa, hát hétszerte szebben lát, mint a másikkal. S azt mondja az öregembernek:

- Eddig, nagyapó, nagyanyó, szívesen gondomat viselték, már most gyűjtsék össze minden edényüket, hozzák be a ház közepére, s rakják egy rakásra.

Mikor behordták minden edényüket, akkor azt mondja a lány:

- No, öregapó, ne szégyellje magát, forduljon egyet előttem!

Az öregember nem szégyellte magát, egyet fordult előtte, hát tizenhat éves fiú lett belőle.

Azt mondja az öregasszonynak is:

- No, anyó, ne szégyellje, forduljon kend is egyet!

Az öregasszony is fordult egyet, hát tizennégy esztendő lány lett belőle. Akkor elővett egy fésűt, s azokat az edényeket, amelyeket behordtak a ház közepére, mind telefésülte arannyal. Akkor azt mondja az öregembernek s az öregasszonynak:

- No, nagyanyám, nagyapám, van miből éljenek, most én elmegyek.

Azzal elbúcsúzott tőlük, elindult a városba. Amint megy a városba elér a király kapujához a lány. Azt mondja a szakácsné neki:

- Hé, lány, hová mész?

Azt mondja a lány:

- Én elszegődnék, ha valami helyet kapnék.

Bemegy a szakácsné, s megjelenti a királyfiúnak, hogy egy lány van kint a kapunál, és jó volna mosólánynak. Kimegy a királyfiú, s megfogadja a lányt a szakácsnének segítségére.

Ott ült vagy három hétig. Három hét múlva, egy vasárnap azt mondja

a szakácsnének:

- Szakácsné, legyen olyan szíves, engedje meg, hogy én is csináljak egy palacsintát.

A szakácsné megengedte. Ő is csinált egy palacsintát, azt a gyűrűt pedig, amelyiket a királyfiú az erdőben adott neki, amikor a két szál virágot kapta tőle, betette a palacsintába. Az a palacsinta pedig délebedkor éppen a királyfiú elébe került. A királyfi, amint ette, hát beleharapott a gyűrűbe. Kiveszi a gyűrűt, hát látja, hogy a gyűrű kié. Felkel egyszeriben az asztaltól, s kimegy a konyhára. Azt mondja a szakácsnének:

- Hej, ki csinálta a palacsintát?

A szakácsné azt mondja, hogy más senki, csak ő. De mégis kezdi faggatni a királyfiú a szakácsnét. A szakácsné megmondta, hogy a szolgálónak engedte meg, hogy csináljon egy palacsintát. Odamegy a szolgálóhoz, kezdi kérdezni, hogy ő csinálta-e a palacsintát. Azt mondja a szolgáló ő nem. Bizony a királyfi egy pofont ütött a szolgálónak, a szolgáló pedig elkacagta magát, s jókedvében lépett előtte. Hát a nyoma után két szép szál virág lett, amelyet a királyfi sohasem látott.

Mindjárt megismerte a királyfi, hogy az az ő kedvese. Azonnal karon fogta, felvitte az asztalhoz, és az asztal mellé ültette. Aztán pedig lekötötte a boszorkánynét és a lányát, és kivallatta őket, hogy hová tették a lánynak az öccsét. A boszorkányné és a lánya berakták a szegény lánynak az öccsét a kőfalba. És a királyfi kivette onnan, őket meg betette egy nagy-nagy hordóba, a nagy hordót kerekedeskereken hosszú szeggel megverték, s kivitték egy nagy hegyre, onnan leeresztették, mind ízzé-porrá törték. A királyfi a lányt elvette feleségül. Nagy lakodalmat csaptak máig is lakodalmaznak, ha meg nem haltak.

Tündérszép Ilona és Árgyélus

Volt egyszer egy király és annak három fia. Volt a királynak egy almafája, amelyen aranyalmák termettek. Olyan különös fa volt az,

hogy éjjel virágzott, s meg is ért rajta az alma minden éjjel. Így a király gazdagsága napról napra annyira szaporodott, hogy oly gazdag király nem volt az egész világon.

Egyszer azonban a király, amikor szokása szerint korán reggel kiment sétálgatni gyönyörűségees kertjébe, az aranyalmáknak csak a hűlt helyét lelta. Így történt ez másnap is, harmadnap is.

Összehívta a király erre az egész udvart, s kihirdette, hogy ha olyan emberrel találkozik, aki az aranyalmákat megőrzi, fele vagyonát neki adja.

Az öröknek sem kellett egyéb, odaállottak az almafához. De hiába volt minden, mert éjfél tájban mély álom ereszkedett rájuk, és alig múlt el negyedóra, mire felébredtek, az aranyalmák mind eltűntek. Egyszer azután a tanácskozásban felszólalt a három királyfiú, és megjelentették, hogy ők fogják őrizni az almafát.

Legelőször is a legidősebb ment örködni. De vele is csak ugyanaz történt, ami a többivel.

A középső sem járt jobban.

Végre a legkisebb vállalkozott, Argyélus királyfi. Legelőször is dohánnyal jól megtömött aranyszelencét dugott a zsebébe, így ült le az almafa alá.

A holdvilág szépen világított Argyélus királyfi arcára, már érezni kezdte, hogy az álom össze akarja a szemét húzni, szippantott hát egy kis dohányt, jól megdörzsölte a szemét, nagyokat prüszszentett. Aztán másodszor is nagyot szippantott a dohányból, még egyszer megdörzsölte a szemét. Egyszer csak halk suttogást hallott. Feltekintett, hát a feje felett tizenkét hollót látott repülni. Egyenest az almafához tartottak; a tizenharmadik holló mint vezér, elől repült. Argyélus megkapta a tizenharmadik hollónak a lábát, s felkiáltott:

- Megvagy, tolvaj!

De midőn rátekintett, hát látja, hogy karja közt gyönyörű szép lány fekszik, arany fürtjei eltakarják szép fehér vállát.

- Ki vagy te, szép tolvaj? - kérdi a királyfi. - Soha többé el nem eresztelek!

- Én Tündérszép Ilona vagyok - mondta a szép lány -, ezek a hollók pedig a lánypajtásaim. Mulatságból minden este iderepülünk, hogy a sok aranyalmákat leszedjük. De nálad nem maradhatok, pedig megvallom hogy te vagy, akit soha felejtene nem lehet, mert csak

téged szeretlek!

- Maradj nálam - kérte Árgyélus.

- Nem maradhatok - felelte Tündérszép Ilona -, de megígérem, hogy ezentúl mindennap el fogok jönni, de az almákat többé el nem viszem. Légy mindig itt, ha látni akarsz!

Ezzel nagy robajjal elrepült a tizenhárom holló.

Másnap az egész udvar nagy csodálkozására az aranyalmák mind meg voltak. A király homlokon csókolta a fiát. Árgyélus csak azt kérte az apjától, engedje meg, hogy tovább is őrizhesse az almafát.

Ki is ment minden éjjel Árgyélus királyfi örködni, hogy láthassa Tündérszép Ilonát.

De volt a király udvarában egy Vénbanya, aki Árgyélus királyfit nagyon szemmel tartotta. A király is kezdett kíváncsi lenni, mi lehet az oka hogy Árgyélus annyira szeret az almafánál örködni. Magához szólította hát a Vénbanyát, és így szólt hozzá:

- Látom, hogy Árgyélus királyfit te szemmel tartod. Vigyázd meg egyszer, mikor az almafánál örködik!

A Vénbanya úgy tett. Mikor Árgyélus az almafához ment örködni a Vénbanya a bokrok mögé bújt. Másnap korán reggel már jelentette a királynak:

- Meglestem Árgyélus királyfit. Gyönyörűséges aranyhajú lánnyal láttam az almafa alatt ülni; holló képében jött az almafára, úgy lett belőle aranyhajú lány.

- Hazudsz, Vénbanya! - mondta a király. - Nem igaz!

- De úgy van az, felséges uram. Ha kell, holnap jelet is hozok arról hogy igazam van.

Másnap este Árgyélus és Tündérszép Ilona megint egymással mulattak. Maguk sem tudták, hogyan történt, mélyen elaludtak mind a ketten. Ekkor előcsúszott a Vénbanya, és egy aranyfürtöt levágott Tündérszép Ilona hajából, azután lassan elment.

Felébredt tündérszép Ilona, sírni, jajgatni kezdett, felébredt erre Árgyélus is.

- Mi bajod van, kedvesem?

- Jaj, Árgyélus, élj boldogul, én téged soha többé nem láthatlak, nálad nem maradhatok; a házadban tolvajok laknak, nézd, aranyfürtjeimből egyet levágtak.

Ezzel megölelte Árgyélust, ujjáról egy gyűrűt vett le, és Árgyéluséra

húzta.

- Neked adom - mondta -, erről akárhol megismerlek.

Ezzel összecsapta kezét, hollóvá változott és elrepült.

Másnap reggel a Vénbanya megmutatta az aranyfürtöt a királynak. Nagyon csodálkozott a király, és tüstént magához hívatta Árgyélus királyfit.

- Édes fiam, testvéreidet már mind kiházásítottam, megjött az hogy téged is megházásítsalak; gazdag királylányt kerestem számodra, azt hiszem, nem lesz ellenvetésed.

- Kedves atyám, én meg fogok házasodni, de csak úgy, ha én választok magamnak feleséget. Már találtam is. Tündérszép Ilona lesz a feleségem!

A királynak nem tetszett a felelet, de bármint akarta is lebeszélni Árgyélust a kívánságáról, az nem engedett. Kardot kötött az oldalára, és elment hogy Tündérszép Ilonát megkeresse. Az egész udvar gyászba borult utána.

Már majdnem az egész világot összejárta Árgyélus, de Tündérszép Ilonának még a nyomára sem talált.

Egyszer egy kis házhoz jutott, a házban egy vén anyóra talált. Illendően köszöntötte. A vén anyó széken ült, csodálkozva kérdezte Árgyélust :

- Hol jársz erre, ahol a madár se jár?

- Öreganyám - mondta Árgyélus -, nem tudná nekem megmondani merre lakik Tündérszép Ilona?

- Nem biz én, édes fiam, de talán ha hazajön az uram, a Nap, mindenüvé odasüt, az talán meg tudja mondani. De bújj el, mert meglát, felfal!

Erre elbújt Árgyélus. Hazajött a Nap, belép a szobába, mindjárt kezdte:

- Pfű, pfű, anyó, emberhús, bűdös!

Erre kimászott az ágy alól Árgyélus, s köszöntötte a Napot.

- Szerencséd, hogy szépen köszöntöttél - mondta a Nap -, másként felfaltalak volna! Tündérszép Ilonáról nem tudok semmit, de talán Hold bátyám tud felőle valamit.

Elment hát Árgyélus oda is. Ott is úgy járt, mint a Napnál. Az a Szélhez utasította.

Oda is eljutott, szépen beköszöntött, és a Széltől is megkérdezte,

hogy nem tud-e valamit Tündérszép Ilona felől.

- Én - mondta a Szél - nem tudok semmit, de nem messze tőlem abban az erdőben lakik az Állatkirály, az talán tud valamit.

Ment, mendegélt újra Árgyélus, már egészen beesteledett, úgy, hogy majdnem semmit sem látott, felmászott egy fára, szétnézett, nem lát-e valahol világot. Csakugyan messze távolban észrevett egy kis világocskát, egy szép kastélyból szüremlett. Bekopogott, kinyílt az ajtó, és egy óriás jött elébe, akinek a szeme a homlokán volt.

- Jó estét, felséges király - köszönt Árgyélus -, nem tudnál te nekem Tündérszép Ilonáról valamit mondani, hol lakhat?

- Szerencséd, hogy úgy köszöntöttél, mint illik, másként halálfia lettél volna! Én az Állatkirály vagyok. Tündérszép Ilonáról nem tudok semmit, de talán az állataim közül valamelyik tud felőle valamit.

Ezzel egyet füttyentett, és az egész palota azonnal tele lett mindenféle állattal. Megtette a király a kérdést, de az állatok közül sem tudott senki semmit. Végre is előkullogott egy sánta farkas:

- Én - mondta a sánta farkas - tudok Tündérszép Ilona felől valamit.

A Fekete-tengeren túl lakik, ott törték el a lábamat.

- Nahát, akkor vezesd oda ezt a szegény királyfit - mondta a király.

A sánta farkas azonnal odaállt, hogy Árgyélus üljön rá. Így mentek száz meg száz esztendeig. Egyszer csak letette a farkas Árgyélust.

- Már én tovább nem vihetlek, oda most már magad is eltalálsz, hisz nincs már messzire, csak száz esztendőt kell még menni! - ezzel elbúcsúzott tőle, és elsántikált.

Ment, mendegélt Árgyélus tovább, egyszer csak egy völgyet lát mely három hegygel volt körülvéve. A völgyben épp három ördög verekedett. Odament hozzájuk, és kérdezte tőlük, miért verekednek.

- Az atyánk meghalt, s maga után ezt a köpönyeget, ostort és a bocskort hagyta. Ez a köpönyeg olyan köpönyeg, hogyha magadra veszed, és aztán a bocskort a lábadra húzod, és ezzel az ostorral egyet csattantasz, és azt mondod: „Hipp-hopp! Ott legyek, ahol akarok” ott vagy azonnal; ezen nem tudunk mi megegyezni. Nem tudjuk, kire mi jusson.

- No - mondta Árgyélus -, ha csak az a baj, majd elosztom én köztetek ; hanem egyik hágjon fel erre a hegyre, a másik arra, a harmadik meg amarra!

Az ördögök felmentek a hegyre. Árgyélus pedig felvette magára a

köpönyeget és a bocskort, az ostorral egyet csattintott, és azt mondta: „Hipp-hopp! Ott legyek, ahol akarok, legyek azonnal Tündérszép Ilonánál!”

Azonnal egy kristálytiszta palota előtt termett.

Éppen kitekintett az ablakon Tündérszép Ilona egyik játszótársa, meg ismerte Árgyélust, beszaladt hangosan Tündérszép Ilonához:

- Itt jön Árgyélus!

Tündérszép Ilona azt hitte, hogy csak játszanak vele, pofon vágta a lánypajtását.

De jött a másik, a harmadik, a negyedik, a tizenegyedik, de úgy jártak mind a tizenegyen, mint az első.

Árgyélus bekopogott az ajtón. Egy öregasszony jött ajtót nyitni. Nagy csodálkozással nézett Árgyélusra. Aztán a csodálkozása nagy örömmé változott.

- Jaj, de jó, hogy itt vagy, Árgyélus, legalább megszabadítod a királykisasszonyunkat! Most nem lehetsz vele, csak éjfél tájban, mert csak akkor járhat szabadon. Akkor, ha te háromszor megcsókolod, a Varázslónak nem lesz több hatalma rajta. Most éppen jókor jöttél, mert nincs itthon, másként halálfia lennél.

- Nem félek én tőle sem - mondta Árgyélus -, megvívok én vele!

Az öregasszony behívta Árgyélust, selyemágyat vetett neki, pompás vacsorát készített számára, aztán azt mondta:

- Minden-éjjel eljön ide Tündérszép Ilona, ne aludj el!

De az öregasszony gonosz boszorkány volt. Volt egy sípja, melyet ha megfújt, akit akart, elaltatott vele. Most is kihúzta a sípot, elfordult és sípolt, és attól Árgyélus úgy elaludt, hogy azt sem tudta, hogy a világon volt-e valaha. Éjfél tájban eljött Tündérszép Ilona, meglátta a kedvesét, és felkiáltott:

- Ébredj fel, kedvesem! Ha háromszor megcsókolasz, megszabadulok a varázslattól.

De Árgyélus nem ébredt fel. Reggel azt mondja a vén banya:

- Itt volt Tündérszép Ilona, de te aludtál, mint a bunda.

Másnap is úgy történt, harmadnap is.

De egyszer, amint a Vénboszorkány elbóbiskolt, Árgyélus meglátta a nyakán a sípot. Leoldotta, és kíváncsiságból belefújt. Hát látja ám, hogy az egész cselédség elaludt tőle.

Ekkor tért észre, hogy azért aludt ő is olyan mélyen, mikor a vén

banya sípolt. Most a maga nyakára akasztotta a sípot, és valahányszor a Boszorkány fel akart ébredni, ő mindannyiszor sípolt egyet. Így volt éjfélig.

Ekkor jött Tündérszép Ilona. Árgyélus háromszor megcsókolta, és azonnal az egész vár kivilágosodott, minden ajtó felnyílt, a Vénboszorkány elsüllyedt.

De hogy másodszor megcsókolta volna Árgyélus Tündérszép Ilonát, előbb tizenegyszer pofon vágta.

- Ez azért van, mivel te tizenegy játszótársadat pofon vágta, mikor igazat mondtak.

- Megérdemlem - rebegte Tündérszép Ilona.

Ekkor Árgyélus karjába vette Tündérszép Ilonát, felhúzta a köpönyegét és bocskorát, ostorával egyet csattantott.

- Hipp-hopp! Ott legyenek, ahol én akarok, legyenek az apám várában!

Azonnal odarepültek egy szempillantás alatt.

Árgyélus hatalmas király lett, Tündérszép Ilona hatalmas tündér; ha meg nem haltak, most is élnek.

A loncsos medve

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, élt egyszer egy kisgyerek. Ez a kisgyerek kiment egyszer az erdőre, s felmászott egy nagy körtefára, s ott a bécsi bicskájával elkezdett körtét enni. Amint eszegeledik, hát jön egy lompos, lucskos, vagyis ahogy arrafelé mondták egy loncsos medve. Nem tudom, hol járt, hol nem, de a hátán egy üres zsák volt. Amint a kisgyereket meglátta, odament a fa alá, s azt mondta neki:

- Te kisgyerek Adjál nekem egy kis körtét a bécsi bicskáddal.

- Nem adok bizony én, mert lerántasz.

- Dehogyan rántalak, dehogyan! Nem én bizony, csak adjál!

Az hát szakított egy szépet, nyújtotta le neki. A loncsos medve azonban megkapta a kisgyerek karját, lerántotta annál fogva, s beletette a zsákjába. A kisgyerek sírt-rítt, de az bizony nem használt semmit, mert a medve hátára kapta a zsákot, s ment vele hetedhét

országon keresztül hazafelé. Útközben elfáradt, letette maga mellé a zsákot, és elaludt ott helyben.

Amint ezt észrevette a kisgyerek, a bécsi bicskával kiharította a zsákot, teletömte tégladarabokkal meg szerbtövissel, maga pedig odébbállott.

Mikor a loncsos medve fölébredt, hátára vette a zsákot, s vitte egyenest hazafelé. Egyszer csak szúrást érez az oldalán. Szisszent egyet-kettőt, aztán azt mondja:

- Ne szurkálj, kisgyerek, mert majd meglásd, megtűrűcsköllek!

Azzal megy, csak mendegél. Egyszer csak még jobban szúrják az oldalát. Azt mondja megint:

- Ne szurkálj, kisgyerek, mert majd meglásd, megtűrűcsköllek!

Nem ért semmit a fenyegetés, annál jobban szúrták az oldalát. Azt mondja hát harmadszor is:

- Ne szurkálj, kisgyerek, mert bizony megtűrűcsköllek!

Most sem ért semmit a szó, csak szúrták az oldalát. Mikor aztán már elfogyott a tűröm-olaja, levetette a zsákot a válláról, s úgy megdöngönyözte, hogy jobban sem kellett. Aztán megint a hátára vette és vitte, vitte hazafelé.

Mikor aztán hazaért, azt mondja az öreg ördögös szülének:

- Eredj, te szülém, hordd tele a nagy üstöt vízzel, gyújtsd alá, melegítsd fel jól!

No, jól van. Az öreg ördögös szüle telehordta a nagy üstöt vízzel, tüzelt erősen a katlan alá.

Mikor felforrta a víz, a loncsos medve kioldja a zsák száját, megfogja a csúcsát, rázza, hát úgy hull belőle ki a diribdarab kő meg a szerbtövis, hogy szeme-szája elállt bele a medvének.

- No, még így sohasem jártam! - mondja.

Avval hátára véve az üres zsákot, elindult. Ment, ment hetedhét országon keresztül, meg sem állott, míg vissza nem ért abba az erdőbe.

Hát a kisgyerek már megint ott volt egy nagy körtefán, ette a körtét a kis bécsi bicskájával, amúgy istenigazában.

Amint ezt a loncsos medve meglátta, tüstént odament a fa alá.

Azt mondja a kisgyereknek:

- Te, kisgyerek. Adjál nekem egy kis körtét a bécsi bicskáddal!

- Nem adok bizony én, mert lerántasz!

- Dehogy rántalak, nem rántalak biz én, csak adjál!

A kisgyerek szakított hát, és lehajította.

- Ó, te kisgyerek - mondja neki a loncsos medve -, nem azt mondtam én, hogy hajíts, hanem hogy adjál egy kis körtét a bécsi bicskáddal. Addig kunyorált, könyörgött ott a fa alatt, hogy a kisgyerek szakajtott egy szép körtét. Nyújtotta lefelé a medvének. Az pedig megkapta a kisgyerek karját, lerántotta, s beledugta a zsákjába. Avval fölkapta hátára, vitte, vitte hetedhét országon hazafelé.

A loncsos medve útközben megint elálmosodott, de most már volt annyi esze, hogy nem tette le a zsákot, mert félt, hogy megint elszökik a gyerek.

Megparancsolta most is az öreg ördögös szülének, hogy a kemencét tüstént fűtse be irgalmatlanul, a kisgyereket meg süsse meg benne. Avval maga elment, megtisztálkodott, s minthogy nagyon el volt fáradva, lefeküdt egy kicsit delelni.

Az ördögös szüle jó sok fát hordott be, azzal úgy felfűtötte a kemencét, hogy majd összedőlt. Mikor már csak úgy szikrázott a kemence feneke, behozta a sütőlapátot, és azt mondta a kisgyereknek:

- No, kis szolgám, ülj fel erre a sütőlapátra!

A kisgyerek rákucorodott a lapátra, de valahányszor be akarta az ördögös szüle a kemence száján dugni, mindannyiszor talpra állott.

- Nem úgy, kis buta, hanem ülj le egészen!

- Ó, kedves nénikém - mondja neki a gyerek - nem tudom én, hogy kell rá felülni, mutasd meg te előbb!

Az öreg ördögös szüle nem kérette magát sokáig, ráült a lapátra. De a kisgyerek sem volt ám rest: amint ezt meglátta, hirtelenében meg kapta a lapát nyelét, s bevetette az ördögös szülét a tüzes kemencébe, maga pedig nagy ügyel-bajjal felmászott a kémény tetejére.

Mikor a loncsos medve felébredt álmából, keresni kezdte a szülét. Tűvé-heggyé tette az egész udvart, de nem találta sehol. Egyszer csak felnéz a kéményre, hát látja, hogy a kisgyerek odafenn gubbaszkodik a kémény legtetetében.

- Hogy mentél te oda fel, te kisgyerek?

- Hát alfelembe vasnyársat dugtam, és nagyot ugrottam.

A loncsos medve gondolta, hogy ő is úgy tesz, de amint nagyot

ugrott, a vasnyárs keresztülszúrta, és meghalt. A kisgyerek pedig lejött a kéményből, és szaladt, szaladt, amíg csak haza nem ért.

Jávorfából furulyácska

Volt a világon egy király, annak három lánya. Kiküldte egyszer az erdőbe földiepret szedni. Megmondta nekik: aki leghamarabb teli szedi a kosarát, annak vesz legszebb ruhát.

A legkisebb lány volt amúgy is legszorgalmasabb, hamar teliszedte a kosarát. A két öregebb alig szedett valamit, mással töltötték az időt. Amikor észrevették, hogy hóguk nyerte meg a versenyt, elöntötte őket a rossz irigység. Azt mondja a legöregebb halkan a középsőnek:

- Mit szól majd apánk, ha látja, hogy ilyen keveset szedtünk? A hógunk meg teliszedte a kosarát! Majd megkérdezi: mit csináltunk? Mit felelünk? Hogy ki ne kapjunk, üssük agyon inkább a hógunkat. Otthon azt mondjuk: elveszett az erdőben! Kerestük sokáig, azért is nem tudtuk teliszedni a kosarunkat, azért jöttünk ilyen későn haza.

A középső lány nem akart beleegyezni, de a legöregebb végül mégis csak agyonütötte a szegény legkisebbet. Azután elásta. Otthon az apjuknak azt hazudták, hogy a kis hóguk elveszett az erdőben, keresték mindenfelé, de nem találták, azért is nem szedhettek a nagy kereséstől elég epret, rájuk esteledett, alig tudtak ők is hazajönni!

A király igen nagyon sajnálta a kislányát, bánatosan megsiratta, ő volt a legjobb a lányai közt.

A szegény legkisebbik királylányból pedig ott künn az erdőben jávorfácska nőtt.

Tavasszal juhász legeltetett azon a tájon. Amint egyszer a jávorfácska felé ment, gondolt egyet, levágott róla egy ágat, és furulyát csinált belőle. Mindjárt meg is próbálta, belefúj. De a furulya mindig csak ezt szólta:

Fújjad, fújjad, juhászlegény!

Én is voltam királylányka,

*Királylányból jávorfácska,
Jávorfából furujácska.*

Arra ment egyszer maga a király is, hallgatta, hogy mit mond a furulya. Mindig a kislányára gondolt. Most az jutott eszébe, milyen rejtelmesen tűnt is el az ő kislánya az erdőben. Megkérdezte a juhászt, hol vette a furulyát.

Felelte a juhász:

- Itt vágtam az erdőben.

Gondolt egyet a király:

- Add csak ide azt a furulyát.

A juhász odaadta a furulyát. A király a szájához vette, belefújta. S a furulya most ezt szólta:

Fújjad, fújjad, királyatyám!

Én is voltam királylányka,

Királylányból jávorfácska,

Jávorfából furulyácska.

Megvette a király azon nyomban a juhászlegénytől a furulyát, hazavitte, odaadta a feleségének, hogy fújja meg az is. Mikor a királyné fújta, ezt mondta a furulya:

Fújjad, fújjad, királyanyám!

Én is voltam királylányka,

Királylányból jávorfácska,

Jávorfából furulyácska.

Hallgatják mindketten, hogy mit mond a furulya. A királyné már régóta abban a hitben volt, hogy többet tudnak a lányai a kis húguk elvesztéséről, mint amennyit mondanak. Behívatta hát őket. Ahogy belépnek, a királyné odaadja a kisebbik lányának, hogy fújja meg a furulyát. A furulya azon nyomban elkezdte:

Fújjad, fújjad, rossz nénécském!

Én is voltam királylányka,

Királylányból jávorfácska,

Jávorfából furulyácska.

- Most fújd meg te - mondta a királyné a legöregebbik lányának. De bizony az már nem akarta. De nem térhetett ki. Kezébe nyomták a furulyát, meg kellett fújnia. Alighogy megfújta, a furulya máris elkezdte:

Fújjad, fújjad, én gyilkosom!

Én is voltam királylányka,

Királylányból jávorfácska,

Jávorfából furulyácska.

A gonosz testvér kiejtette kezéből a furulyát. Aztán térdre csuklott, úgy szánta bánta bűnét, s rimázkodott kegyelemért.

De a király rögtön kipurancsolta a házából, a fővárosból, az egész országból azzal, hogyha visszatér, a fejét veszik.

Az erdőben nőtt jávorfácskát pedig nagy gonddal kiásatta, és az ablaka alá ültette.

A huszár és a szolgáló

Egy papné, valamikor régen, a tányért, tálat, tejesfazekat belerakta egy kosárba, s elküldte a szolgálót, hogy mossa meg a patakon. A szolgáló mosogatás közben meglátta, hogy egy rák épp akkor mászik ki a vízből. Még soha rákot nem látott, hát rábáméskodik, s egy kicsit fél is tőle. Azonban ott megy egy huszárkatona lóháton.

Kérdi tőle a szolgáló:

- Ugyan bizony, vitéz uram, mi az istencsodája az ottan?

- Az bizony, húgom: rák - feleli a katona.

A szolgáló erre megbátorodik, közelebb lép a rákhoz, nézni kezdi, s azt mondja:

- Az bizony mász.

- Az bizony rák - mondja ismét a katona.

- Az bizony mász - mondja nagy nyersen a szolgáló.

- Az bizony rák - feleli harmadszor is a katona.

- Ugyan bizony, vitéz uram, miféle lélekkel mondhatja azt, mikor én jól látom, hogy mász - mondja a szolgáló.

- De hát már húgomasszony is miféle lélekkel mondhatja azt, mikor én jól látom, hogy rák? - kérdi a katona.

- No, én nem vagyok sem vak, sem bolond, én jól látom, hogy mász - mondja a szolgáló.

- No, én nem vagyok sem vak, sem bolond, én jól látom, hogy rák -

mondja a katona.

A szolgáló megharagszik, s amennyi edény nála volt, mind a földhöz veri, hogy mind diribdarabra törik, s azt mondja nagy méreggel:

- Az isten engem éppen úgy pusztítson el, ha nem *mász*.

A katona leugrik a lováról, kirántja a kardját, elvágja a lova nyakát, s azt mondja reá:

- Az isten engedje meg, hogy a hóhér éppen így vágja el a nyakamat, ha nem *rák*.

A katona elmegy gyalog, a szolgáló is hazamegy az edény nélkül. Kérdi tőle a papné:

- Hát hol vannak az edények?

A szolgáló elbeszéli, hogy mi történt közte és a katona között a *mással* s a *rákkal*.

- Hát te csak azért törtél olyan kárt nekem? - mondja a papné.

- Ó, asszonyom! Hisz én nem is hagyhattam annyiban, mikor én jól láttam, hogy *mász*, mégis az a gaz katona mind csak azt hajtotta, hogy *rák*!

A papné éppen kemencét hevített, mert sütni akart, erre még inkább megharagszik, kapja a százforintos új bundáját, belöki a kemencébe s azt mondja:

- A tűz lángja éppen így égessen el engemet, ha mind a ketten bolondok nem voltatok!

- Hát itt miféle égett bőrbűz van? - kérdi kívülről bejőve a pap, s mikor megtudja, mi történt a *rák* és a *mász* miatt, kapja a palástját mérgében összevagdolja azt egy fejszével a küszöbön, s azt mondja:

- A hóhér éppen így vágjon össze engemet, ha mind a hárman bolondok nem voltatok!

Odaérkezik a mester. A bornya betévedt a pap udvarára, az után jött, hogy hazahajtsa. Az is megtudja, hogy miféle dolog történt, s miért. Kap egy botot, s úgy vágja főbe a maga bornyát az ajtó előtt, hogy az mindjárt felfordul s megdöglik. És azt mondja a mester:

- Az isten engedje meg, hogy a tüzes mennykő éppen így üssön agyon engemet, ha mind a négyen bolondok nem voltatok!

Érkezik az eklézsia kurátora is, kérdezi, hogy mi történt ott, s amikor elbeszéli neki, megharagszik, felkapja az eklézsia ládáját, s úgy vágja a földhöz, hogy a láda darabokra szakad, a drága abroszok,

kendők széjjelomolnak a ház földjén, s azt mondja:

- Az isten éppen így pusztítson el engemet, ebben az órában, ha mind az öten bolondok nem voltatok!

Betoppan azalatt az egyházfi is, látja az abroszokat és a kendőket a földön, összecsapja a kezeit, s kérdi, hogy ugyan bizony milyen dolog történt, s miért is történt, s mikor megtudja, felkapja a földről az abroszokat, kendőket, diribdarabokra hasogatja mind egyig, s azt mondja:

- Az ördög éppen így szaggasson el engemet, ha mind a hatan bolondok nem voltatok!

A hír elterjedt a történt dolgokról továbbig. Arra összegyűl az eklézsia, felgyűjtják a papi házat, s azt mondják:

- A tűz lángja így égessen meg minket, mind amennyien vagyunk, ha mind a heten bolondok nem voltatok!

A böggős fia meg az ördögök

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl volt a világon három szegény ember. Egyszer ezek hárman kimentek az erdőre fát vágni. Csak vágják, vágják a fát, egyszer megszólal az egyik szegény ember:

- Ej, de jó volna, ha csak egy kívánságom is teljesednék!

- Miért? Mit kívánnál? - kérdi a másik szegény ember.

- Én azt - mondja az első szegény ember -, hogy mikor hazamegyek, legyen egy tál kolbász meg egy fehér cipó az asztalomon! Hát te?

- Én meg - mondja a másik - azt kívánnám, hogy egy tál túrós lepény legyen az asztalomon! És te? - S a harmadikhoz fordult.

A harmadik, aki a muzsikus bandában böggözni szokott, s így sokat tapasztalt, azt gondolta, hogy hiába kíván bármit, csak nem teljesedik az be. Ezért tréfálni akart egy kicsit, s ezt mondta:

- Én meg azt kívánnám, hogy mivel gyereket vár úgymint a feleségem - mikorra hazamegyek, egy helyett tizenkét rajkója legyen!

Eljön az este, viszik haza a fát. Bemegy az egyik szegény ember a házába, hát ott a tál kolbász meg a fehér cipó!

Bemegy a másik is, hát ott a tál túrós lepény!

Hazamegy a bőgős is, hát éppen ott találja a bábaasszonyt. Tenné le szokás szerint a fát a bőgős a szögletbe, de rákiált a bába:

- Ne tegye kend oda, ott gyerek van!

Tenné szegény bőgős a másik szögletbe a fát. A bába megint rákiált:

- Oda se tegye kend, ott is gyerek van!

Tenné a szegény bőgős a kamrába; a bába megint rákiált:

- Oda meg éppen ne tegye kend, mert ott két gyerek is van!

Tenné ide, tenné oda a bőgős a fát, mindenütt tele a ház gyerekekkel. Sehova nem tudta letenni a fát szegény bőgős. Utoljára is megharagszik, s most már ő kiált:

- Ejnye, disznó teremtette, hány gyerek van itt?

- Biz itt - felel a bábaasszony -, éppen kerekszám tizenkettő!

Megijed erre a bőgős, hogy tartja ő azt el. Kilép a ház elé, s ott így sóhajt:

- Hajaj, az asszonyon kívül tizenharmad magammal leszek a háznál. Szerencsétlen szám! Inkább mennék a pokolba kályhafűtőnek!

Alig mondotta ezt ki, mindjárt ott termett egy sánta ördög. Nyakon csípte a bőgőst, vitte azon nyomban a pokolba kályhafűtőnek.

A tizenkét gyerek otthon nőtt, nőtt, növekedett, úgy annyira, hogy mindnyájan legénykort értek. Egyszer a legkisebb azt kérdi az anyjától:

- Édesanyám, sohase volt nekünk édesapánk? Vagy ha volt, hova lett, hogy én sose hallottam róla semmit?

Mondja neki erre a szegény asszony:

- Bizony volt nektek is, fiam. De mikor megszülettetek, azt mondta, hogy tizenhárom szerencsétlen szám, ő nem lesz tizenharmad magával egy fedél alatt. Mérgében kiment a házból, azóta se látta senki: Odaveszett!

Felel erre a legkisebbik gyermek:

- No hát, ha így van, édesanyám, majd megkeresem én, s haza is hozom!

Evvel elindult a fiú világgá, az apját keresni. Kereste, kereste, az egész föld kerekességét összejárta utána, de csak nem akadt rá.

Amint így keresi, éppen egy erdőben, észrevesz egy nagy nyárfát. A fa hegye az égbe ért, a gyökere a pokolba. No, gondolja magában a fiú, ha a földön nincs az apám, bizonyosan az égben találom.

Fölmegyek oda is, legalább odafönt is széjjelnézek egy kicsit.

Azzal elővett egy fejszét, elkezdett magának grádicsot vágni a fába. Mindig feljebb, mindig feljebb vágta maga előtt a grádicsot. Utoljára is felért az égbe. Amint felért és széjjelnéz, látja a tömérdek sok lelket a mennyország kapuja előtt álldogálni. Nézte őket, nincs-e közte az apja. Majd félretessékeltte őket az útból jobbra-balra, odament a kapuhoz, bekopogtatott rajta.

- Ki van ott? - kérdezi belülről Szent Péter, a kapus.

Feleli a fiú:

- Én vagyok a Zsiga böngős tizenkettedik fia.

Mondják belülről:

- Most nem lehet bejönni, várakozzál.

- Nem várok biz én, nem az az én dolgom - feleli a fiú. - Eresszenek csak be, hadd keressen meg az apámat.

Felelik megint belülről:

- Már, fiam, most nem ereszhetünk be, mert nincs itthon az ég ura. Majd ha hazajön, akkor gyere.

A fiú látta, hogy már így semmire sem megy. Kapta magát, behajította a kalapját a kapun. S kiáltott fennen:

- Jaj, Szent Péter uram, befűtta a szél a kalapomat, adja ki!

Feleli belülről Szent Péter:

- Kiadnám, fiam, de messze elgurult, nem is látom. S míg érte járnék s keresgélném, ez a sok ménkű lélek mind bebujkálna a kapu alatt a kutya-bejáráson.

Kiáltja a fiú:

- Nohát, eresszen be kelmed, majd megkeresem én!

- Jaj, fiam, de ha nem lehet! Mondtam már!

Kiáltja be erre mérges hangon a fiú:

- Jól van! Majd bepanaszolom a gazdájának, csak jöjjön haza, hogy kelmed bennfogja a más ember igaz jószágát!

Szent Péternek mit volt mit tennie, félt, hogy megpirongatják, hát beeresztette a fiút. De megígértette vele, hogy amint a kalapot megtalálja, rögtön megy ki, vissza. Meg is ígérte a fiú, de bizony esze ágában sem volt, hogy rögtön kimenjen, ha egyszer belül lehetett. Megkereste a kalapját, a fejébe nyomta, azzal előre, az apját kutatni, meg széjjelnézni egy kicsit.

Amint így kódorog, egyszer egy dombhoz ér. A domb legtetetjén egy

nagy karos szalmaszék volt, körülötte meg sok gyalogszék.

Az a nagy karosszék volt az ég urának széke. Abból meg lehetett látni az egész világot, eget, földet, tengereket! A gyalogszéken pedig az angyalok szoktak ülni. A fiú nekiindult a dombnak. Mikor a székhöz ért, se kérdett, se hallott, beleült, elkezdett bámulni, hogy milyen messze lehet onnan látni. Amint így nézeget, szemébe ötlük az apja viskója, mindjárt jobban odanéz, hogy talán az anyját is megláthatná!

Egyszer csak észreveszi ám, hogy a szomszédjuk éppen akkor akarja ellopni az anyja egyetlenegy, nagy ügyel-bajjal szerzett malacát.

„No hiszen, megállj! - gondolja magában a fiú -, majd rád ijesztenék én most.” Felkap egy gyalogszéket, a föld irányába vágja! De biz az még csak a falu közelébe se járt, nemhogy a tolvajhoz. Felkap egy másikat, az sem éri a célt! Felkapja a harmadikat, a negyediket, ötödiket... elkezdett ugyancsak hajigálni az apró székekkel. Amint legjavában hajigálózik, jön ám haza maga az ég gazdája.

Mondja a fiúnak:

- Hát te mit hajigálsz itt, te gézengúz?

Feleli a fiú:

- Hogyne hajigálnék, felséges uram, mikor látom, hogy a szomszédunk el akarja lopni, de - a mindenét! - azóta el is lopta az édesanyám malacát. Azt akartam oldalba hajítani! De nem tudtam.

- Jaj, te - hangzott a válasz -, ha én minden emberhez széket vágnék, aki egy malacot ellop, nem győzne engem a világ minden fűrő-faragó embere se székkal. Ezért azt mondom, hogy elhordd magad a mennyországból, mert ebrúdon vettetlek ki!

Megijedt a fiú, elkotródott, mintha ott sem lett volna. Mikor kívül volt a mennyország kapuján, elkezdett gondolkozni, hogy hát mégis, hol lehet az ő apja, ha se a földön, se az égben nincs. Már bizonyosan a pokolban van, az ördögök vitték el, gondolta magában. De nem fognak ki rajtam, elmegyek oda is! Majd megtanítom én őket!

Azzal elindult, meg sem állott, míg a pokol határába nem ért.

Amint ott megy, mendegél, szembe találkozott egy regiment katonával.

- Hová mégy, fiú? - kérdezik a katonák.

- Megyek a pokolba. Az apámat keresem!

- Oda ugyan hiába mégy. Mi is épp ott voltunk, azért, mert az ördögök ellopták a királyunk egyetlen lányát! Azt akartuk visszavenni, de bizony azok nem adták. Pedig a királyunk annak ígérte a lányát, a fele királyságával együtt, aki visszahozza! Azért jobb lesz, ha tovább nem is mégy hanem visszafordulsz.

Azt felelte nekik a fiú:

- Bizony én nem fordulok, ha már eddig jöttem!

S azzal ment odább a maga útján. Egyszer elérkezett a pokol kapujához. Bekopogtat rajta, s kérdi:

- Itthon van-e Plutó?

Felel belülről egy hang:

- Nincsen, kérem.

Mondja tovább a fiú:

- Hát akkor adjátok ki nélküle is az apámat! Tudom, hogy itt van!

Felelik erre már többen odabentről:

- Nem adjuk mi bizony! Nem bolondultunk meg!

Kiált nekik vissza a fiú:

- Jól van! Majd kiadnátok még, tudom istenem, ha kellene!

Az ördögök csak nevték a fiú mérgét. De a fiú se kérdett, se hallgatott tovább egy szót sem, hanem elővett egy ásót. Aztán elkezdett nagy komolyan lépegetni a pokol kapuja előtt, előre és hátra. Az ásóval meg pecézgette közben a helyet széltibe-hosszába. Meglátja ezt egy ördög a kapulyukon át. Kijön, odamegy hozzá.

- Mit csinálsz itt, te legény?

Feleli a fiú:

- Én? Csak egy templomot rakok ide. Hogy se ki, se be, egy fia ördög ne járhasson a pokolba, amíg az apámat ki nem adjátok.

Megijedt erre az ördög, mindjárt beszaladt, kihozta az öreg bőgőst.

- Itt az apád. Mehetsz a dolgodra!

De a fiú nyomja tovább az ásót a földbe, s mondja:

- Nem addig van ám az! Amiért az imént ki nem adtátok, most már egy tapodtat sem megyek addig, míg a királykisasszonyt is ki nem adjátok.

Esengeni kezd erre a főördög:

- Jaj, csak azt ne kérd! Inkább adunk aranyat, ezüstöt, amennyit csak elbírsz!

Feleli a fiú:

- Nem kell nekem sem az aranyotok, sem az ezüstötök. Csak a királykisasszony.

Feleli az ördög:

- Jaj, csak addig várj, míg Plutó hazajön.

Ás egyet a fiú, s azt mondja:

- Nem várok én egy szempillantást se! Adjátok, nem adjátok? Mindjárt olyan anyaszentegyházat építek ide, hogy maga Plutó is kiszorul a pokolból!

Nagyon megijedtek az ördögök. Kiadták rögtön a királykisasszonyt. Ők hárman - a fiú, az öreg böggős meg a királykisasszony - tüstént elindultak a felvilág felé.

Hazamegy Plutó a pokolba, mindjárt észreveszi, hogy mi hibázik.

Kérdi mérgesen:

- A királykisasszony hol van?

Mondja remegve az egyik főördög:

- Bizony, azt odaadtuk egy fiúnak. Mert azt mondta, ha oda nem adjuk, olyan templomot épít a kapu elébe, hogy se ki, se be nem tudunk járni!

- Ó, bolondok - mondja Plutó -, hiszen nem tudott volna az templomot építeni. Nem is volt neki, amiből csinálja. Eredjen utána mindjárt a leggyorsabb futárom! Hozza vissza tőle a királylányt! Ha pedig a fiú nem adná, győzze le abban, amiben ő az erősebb, versenyfutásban.

Elindul a futár, utol is érte a fiút nemsokára. Rákiabál már messziről:

- Héhó! Add vissza a királykisasszonyt! Vagy versenyezz velem!

Megáll a fiú, s visszaszól:

- Én, egy ilyen legénnyel? Kiállok én teveled akármiben!

- No, hát fussunk versenyt - feleli az ördög.

Egy kengyelfutóval versenyt futni? Nem kis dolog! Most légy okos, fiú! De meglátja a fiú, hogy ott fekszik a bokorban egy nyúl. Eszébe ötlik valami:

- Ó, te szegény ördög - mondja nagy kevélyen -, ilyen legénnyel, mint te vagy, én nem futok magam, csak a kis öcsémet küldöm. Az is legyőz! Eredj, szólítsd; ott felel a bokorban! S ha majd megindul, előbb azzal álld meg a versenyt. Aztán jöhetsz hozzám.

Odamegy az ördög a bokorhoz. A nyúl felriad, elkezd szaladni. Uccu neki az ördög. De bizony a nyúlnak még csak nyomába se

hághatott. Megállt nemsokára, pihegve. Így hát elhitte, hogy a fiú különb futó nála. Nem is merte tovább kérni a királykisasszonyt. Visszakullogott nagy szégyenszemre a pokolba.

- Hol a királykisasszony?! - kérdezi tőle Plutó.

Feleli még mindig szégyenkezve az ördög:

- Bizony, az ottmaradt! Miért? Így meg így jártam! - s elbeszélte, hogy hogyan járt. Plutó mérges lett:

- Ó, te bolond! Hiszen nem az öccse volt az, hanem nyúl. Nem tudott volna az a fiú úgy szaladni!

S azzal odafordult egy másik ördöghöz, akinek az volt a híressége, hogy olyan messze hajította a buzogányt, mint senki más. Mondja neki:

- Eredj utána te, fiam, buzogányos! Hozd vissza tőle te a királykisasszonyt.

Útnak eredt a buzogányos, utol is érte a fiút csakhamar. Kiáltott neki már messziről:

- Héhó! Add vissza a királykisasszonyt! Vagy versenyezz velem!

Megáll a fiú, végigméri a buzogányos ördögöt. S azt mondja:

- Ilyen legénynek, mint te, nem adom! Kiálllok én akármiben veled is!

Fölfújja magát a buzogányos ördög, s azt feleli:

- Lássuk hát! Ki tudja ezt a kétmázsás buzogányt magasabbra hajítani!

A fiú meghökken egy kicsit, de azért így szól:

- No, hajítsd először te.

Az ördög fölhajította a buzogányt olyan magasra, hogy alig látszott. Amint leesett, a fiú megfogta a buzogány nyelét. Avval elkezdett kiabálni: Bátyám! Bátyám! S néz föl a felhőkre.

- Kinek kiabálsz? - kérdi az ördög.

Feleli a fiú:

- Bizony én csak a bátyámnak. Kovács, ott a felhőkön túl, a másvilágon. Neki akarom felhajítani ezt a kis buzogányt, hasznát veheti ennek a sok jó vasnak. Csak azt várom, hogy meglássam.

Megijed az ördög, azt mondja:

- Jaj, inkább ne is hajítsd! Maradjon a tiéd a királykisasszony. Csak a buzogányomtól ne fossz meg örökre.

Ez az ördög is királykisasszony nélkül ment vissza a pokolba. Ettől is kérdi Plutó, már előre mérgesen:

- Hol a királykisasszony?

Feleli szepegeve a híres buzogányhajító ördög:

- Bizony, azt nem hozhattam el! Így meg így jártam a fiúval - s ő is elmondja, hogyan járt.

Nyeli dühét Plutó újra, s így szól:

- Ó, te bolond! Hiszen nem bírta volna az a fiú a buzogányodat meg se mozdítani!

Aztán odafordul egy másik ördöghöz:

- Eredj utána te, fiam, ostoros. Hozd vissza tőle te!

Utána indult az ostoros ördög, aki arról volt híres, hogy akkorát tudott durrantani az ostorával, mint egy ágyú. Elindult, el is érte a fiút.

Már messziről kiáltott neki:

- Héó! Add vissza a királykisasszonyt!

Megáll, megfordul a fiú, s azt mondja:

- Különb legénynek sem, mint te! Kiállok én versenyre veled is!

Feleli gőgösen a durrantó ördög:

- Tudsz ezzel a karikás ostorral nagyobbát kondítani, mint én?

Azt mondja a fiú:

- Csak kondíts, hadd lám előbb, mit tudsz te.

Az ördög kondított akkorát, mint egy ágyú, s azt mondja nagy büszkén:

- No, kondítsd a párját!

A fiú nem szólt semmit, hanem keresett gyorsan három abroncsot. Beabroncsolta először szép gyengén a királykisasszony fejét, azután az apjáét, utoljára a magáét.

- Mit csinálsz? - kérdi tőle az ördög.

Feleli egyszerűen a fiú:

- Csak a fejünket abroncsolom be. Mert mindjárt akkorát kondítok, hogy akinek be nem lesz abroncsolva a feje, szétreped.

- Jaj, abroncsold be az enyimet is! - ijed meg az ördög.

A fiú elkezdte abroncsolni az ördög fejét, de olyan erősen, hogy utoljára az ördög könyörgésre fogta a dolgot: „Jaj, ne szorítsd már jobban, inkább legyen tied a királykisasszony!”

Erre aztán megtágította a fiú az abroncsot. Az ördög visszament nagy pironkodva.

- Hol a királykisasszony? - kérdi ettől is mérgesen Plutó.

Feleli a durrantó ördög, megtapogatva a fejét:

- Nem hozhattam bizony azt vissza. Így meg így jártam az abroncsolással - s elmondta, mutatta, mi esett vele.

Plutó alig látott a méregtől. Azt mondja:

- Ó, te bolond! Hiszen nem tudott volna az a fiú semekkorát se kondítani.

Odafordul egy másik ördöghöz:

- Eredj utána te, kocsisom, hozd vissza már te valahára!

Útnak ered Plutó kocsisa egy vasvillával, utol is éri a fiút.

Kiált már messziről:

- Héó! Add vissza a királykisasszonyt, mert mindjárt agyonszúrlak! Védd magad!

Feleli a fiú:

- Nem félek én tőled sem. Versenyzek én véled is. De így a sík földön nem nagy mesterség viaskodni. Ha legény vagy, állj ennek a sövénynek a belső oldalára, én majd kívül állok, lássuk, ki tudja a sövényen keresztül jobban összeszurkálni a másikat.

Az ördögnél kétágú vasvilla volt. A fiú egy nyársat fogott.

Azzal elkezdtek szurkálódzni a sövényen át. De bizony az ördög sohasem tudott átszúrni a kétágú vasvillával, mert mindig megakadt a sövényben. De a fiú a nyárssal úgy összevissza szurkálta az ördögöt, hogy utoljára az megsokallta a dolgot, szaladásnak eredt: visszanyargalt a pokolba.

- Te sem hoztad vissza a királykisasszonyt? - kérdi nagy haragosan Plutó.

Feleli hüppögve a kocsis ördög:

- Nem lehetett! Így meg így jártam! - s ő is elmondta, hogy járt, hogy összeszurkálta a fiút.

Plutó most lett csak igazán mérges!

- Úgy kell, bolond! Hisz sövényen át a kétágú vasvillával egyet sem lehetett szúrni.

Azzal odafordul egy következő ördöghöz:

- Eredj utána te, fiam, szabó, próbálj szerencsét vele te!

Nekirugaszkodik az ördögök szabója, utoléri egy kis ház mellett a fiút. Rákiált:

- Héó! Ide a királykisasszonyt, vagy állj ki velem versenyre!

- Szívesen - feleli a fiú. - De hát mi a te mesterséged?

Düllesztí erre mellét az ördög, s azt mondja:

- Az enyém? A varrás! Próbáljuk meg, ki tud jobban varrni! Gyere, menjünk be ebbe a kis házba, varrjunk versenyt!

Bementek a házba, hozzáfogtak a varráshoz. Az ördög, hogy ne kelljen a cernát sokszor húzogatni a tűbe, rögtön olyan hosszút behúzott, hogy minden öltésnél ki kellett az ablakon ugrania. A fiú kurtát húzott a tűbe, s a kurta cernával szaporán öltögetett. Nem öltögetett még tíz percig sem, már ő készen volt. Így tehát ez az ördög sem nyerhette el a királykisasszonyt. Üres kézzel visszakullogott ő is a pokolba.

Plutó majd szétpukkadt haragjában.

- Te is a királykisasszony nélkül jössz vissza? - kérdi.

Feleli sápadtan a varró ördög:

- Úgy bizony! Miért? Mert nagyon jól tud az a fiú varrni! Olyan hosszú cernát húztam a tűbe, hogy minden öltésnél ki kellett ugranom az ablakon, ő meg csak kurtát, s mégis hamarabb kész lett vele.

- Ó, te bolond! Hisz éppen azzal telt el a sok idő, míg kiugráltál beugráltál! - feleli haragosan Plutó.

Azzal odafordul a következő ördöghöz:

- Szaladj utána te, fiam, kanász; hátha te el tudnád venni tőle.

Vesd el magad! - a fiú után rugaszkodik most az ördög kanásza, utoléri, éppen a pokol határánál. Rákiált:

- Héhó! Nem a tiéd ám a királykisasszony!

- Hát kié? - kérdi a fiú.

Azt mondja a kanász ördög:

- Azé, aki jobban érti a kanászmesterséget. Itt van egy nagy disznóól, tele disznóval. Ha ebből több disznót ki tudsz hajtani egy óra alatt, mint én, elviheted a királykisasszonyt!

- Nem bánom - feleli a fiú.

- De hát miről ismerjük meg, hogy melyik disznót ki hajtotta ki? - kérdi az ördög.

- Én majd - feleli a fiú - csak a göndör farkúakat hajtom. Te meg hajtsd az egyenes farkúakat.

Erre az ördög is ráállott. Hozzáfogtak rögtön a disznóhajtáshoz. A fiú kihajtott nyomban húszat-harmincat. Azzal lefeküdt. Az ördög meg az egész óra alatt kereste az egyenes farkú disznókat. Csak nem

talált. A sok disznót mind felzavarta, mind kiszaladt az ólból. Mikor aztán eltelt az óra, szólította a fiú az ördögöt:

- No, ördög, gyere, olvassuk meg, melyik több, a göndör farkú-e, vagy az egyenes farkú. Ki mennyit hajtott ki?

Kereshették biza. Egyenes farkút egyet sem leltek. Megint a fiú lett a nyertes. Az ördög visszament leesett állal a pokolba. A fiú pedig a királykisasszonnyal addigra kiért a pokol határából. Tovább nem volt rajta hatalma Plutónak.

Amint felértek erre a világra, egyenesen a királykisasszony édesatyjához mentek. Mikor a király meglátta egyetlen kedves lányát, mikor megtudta, hogy milyen nagy bajjal, milyen sok veszedelem közt tudta megszabadítani a fiú, mindjárt beváltotta az ígéretét: hozzáadta a lányt a fele királyságával együtt. Nagy lakodalmat csaptak, ettek, ittak. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

A farkas mulatni megy, azután szállni tanul

A hosszúhátú hegyeken innen, a buzogányi hegyeken túl, volt egy öregasszony, annak volt egy kakasa meg egy tyúkjá. Kimentek a szemétdombra kapargatni; a kakas talált egy garast, azt mondja a tyúknak:

- Gyerünk el a kocsmába, egy messzely bort inni!

- Nem bánom, gyerünk - mondta a tyúk.

Amint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy nyulat. Azt mondja a nyúl:

- Hová mentek, kakas koma, tyúk koma?

Azt mondja a tyúk koma:

- A kakas koma talált egy garast, elmegyünk a kocsmába egy messzely bort meginni!

Azt mondja a nyúl:

- Én is elmegyek.

- Gyere, gyere, majd többen leszünk!

Amint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy rókát. Azt mondja a

róka:

- Hová mentek, kakas koma, tyúk koma, nyúl koma?

Azt mondja a nyúl koma:

- A kakas koma talált egy garast, elmegyünk a kocsmába egy messzely bort meginni!

- Én is elmennék! - mondja a róka koma.

- Gyere, gyere, majd többen leszünk!

Amint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy farkast. Azt mondja a farkas:

- Hová mentek, kakas koma, tyúk koma, nyúl koma, róka koma?

Azt mondja a róka koma:

- A kakas koma talált egy garast, elmegyünk a kocsmába egy messzely bort meginni!

- Én is elmék!

- Gyere, gyere, majd többen leszünk!

Amint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy nagy sáncot, megállnak ott a szélin. Azt mondja a kakas koma:

- No, most az jön velem bort inni, aki ezt a sáncot átugorja!

A kakas átszállta, a tyúk átszállta, a nyúl meg a róka is átugrotta, a farkas is át akarta ugrani, aztán beleesett.

Ott sírt a farkas, hogy nem tud abból a mély sáncból kimenni, hogy éhen kell neki megdögleni. Amint sírt-rítt, éppen arra mentek a madárcák magot szedegetni, megkérdezték, miért sír.

- Harmadnapja, hogy beleestem a sáncba, nem bírok kimenni - mondta a farkas, és könnyögött nekik, hogy hordjanak gizöcskét-gazocskát, amin ki bír menni.

- Van négy csonka fám, költhettek rajta!

Hordtak is a madárcák annyi gazt, hogy a farkas ki bír rajta menni. Örült is a farkas, hogy nem kellett neki elvesznie, de a kismadarak is örültek, hogy lesz nekik min költeni. Rá is fészkeltek, költöttek is rajta, szépek is voltak már a kicsinyek, örült is nekik az anyjuk. Hát egyszer megy ám a farkas, felkiált a fára:

- Kismadár, adjál le egy fiadat, mert kivágom a fát, felszántom az alját! Cselőre két lábom, hajszára két fülem, jól tartsd az ekét, farkam!

Az egyik madár akkor levetette neki egy kisiát. A farkas megette, jóllakott, akkor lement a hűvös alá lefeküdni. Mikor kialudta magát,

akkor megint felkelt, elment a csonka fa alá. Mikor meglátta a kismadár, megijedt, elkezdett sírni, hogy már megint itt a farkas. A farkas pedig, ahogy odaért, megállt a csonka fa alatt, felnézett a fára, azt kiáltotta fel a kismadárnak:

- Kismadár, adj le nekem egy fiadat, mert kivágom a fát, felszántom az alját. Cselőre két lábom, hajszára két fülem, jól tartsd az ekét, farkam!

Akkor megijedt a kismadár, hogy már csakugyan kivágja a fát, és levetette megint egy kisfiát. A farkas megette, jóllakott, megint elment a hűvös fa alá, pihenni.

Sírt-rítt a kismadár, hogy ez a csúnya farkas már elvitte két fiát, mi lesz belőle, ha mind el találja vinni.

A farkas kialudta magát, megint felkelt, megint elment a csonka fa alá. Mikor meglátta a kismadár, megijedt, elkezdett sírni-ríni, hogy már megint itt a farkas! Az pedig nagy büszkén felkiáltott a fára:

- Kismadár, adj le nekem egy fiadat, mert kivágom a fát, felszántom az alját. Cselőre két lábom, hajszára két fülem, jól tartsd az ekét, farkam!

Akkor megijedt a kismadár, hogy már csakugyan kivágja a fát, és levetette egy kisfiát. A farkas megette, jóllakott, megint elment a hűvös fa alá, lefeküdni. Sírt-rítt a kismadár, hogy az a huncut farkas mind elhordja a kisfiát.

Arra szállt egy varjú, kérdezi tőle:

- Miért sírsz, te kismadár?

- Hogyne sírnék, mikor az a huncut farkas elvitt három fiamat, már csak egy maradt.

De a varjú jó tanácsot adott a kismadárnak:

- Ha még egyszer eljön a farkas, és azt mondja: adjál egy fiadat, mert kivágja a fát, felszántja az alját, akkor csak mondd neki: vágd ki a fát, ha van fejszéd, szántsd fel az alját, ha van ekéd!

Megörült ennek a kismadár. A varjú elszállt, a farkas megint visszajött, megint mondta a kismadárnak:

- Kismadár! Adjál egy fiadat! Kivágom a fát, felszántom az alját.

De a kismadár csak visszakiáltott:

- Vágd ki a fát, ha van fejszéd, szántsd fel az alját, ha van ekéd!

Azt mondja a farkas:

- Ördög bújjon az anyád fejkötőjébe! Tudom már, ki tanított meg erre,

hanem majd megtanítom én őt.

Elment a farkas, beült egy rakás kukoricaszembe, aztán kiment az országút közepére, és ott szétterpeszkedett. Arra ment a varjú magvat szedegetni, meglátta a kukoricaszemeket a farkason, odament, vagdalózott a csőrével, hát egyszer csak bekapta a farkas a varjú fejét. Könyörgött a varjú:

- Ereszd ki, farkas koma, a fejem, megtanítalak szállni!

- Nem! Ördög bújjon az anyád fejkötőjébe, megcsalsz!

- Ereszd ki, farkas koma, a fejem, megtanítalak szállni.

Kieresztette a farkas, a varjú pedig elszállt. Akkor a farkas beleült egy rakás kölesszembe, elment megint az országút közepére, megint szétterpeszkedett. A varjú megint arra ment magvat szedegetni, meglátta a sok kölest, odament szedegetni. Megint bekapta a farkas a varjú fejét, a varjú megint könyörgött:

- Ereszd ki, farkas koma, a fejem, megtanítlak szállni!

- Nem! Ördög bújjon az anyád fejkötőjébe! - mondta a farkas - megcsalsz, mint az előbb!

- Ereszd ki, farkas koma, a fejem, megtanítlak szállni!

A farkas megint kieresztette, megint elszállt a varjú.

Akkor a farkas odament egy rakás tiszta búzaszembe, elment az országút közepére, megint szétterpeszkedett, a varjú meg arra ment, meglátta a sok búzaszemet, odament szedegetni. A farkas megint bekapta a varjú fejét.

Könyörgött neki újra a varjú:

- Ereszd ki, farkas koma, a fejem, megtanítlak szállni!

- Nem! Ördög bújjon az anyád fejkötőjébe! Megcsalsz, mint az előbb!

- Nem csallak meg! Ereszd ki, farkas koma, a fejem, megtanítlak szállni!

- Nahát, tanítsál meg! - mondta a farkas, és kieresztette.

A varjú felkapta a farkast, vitte felfelé. Mikor már felvitte a magasba kérdezte a farkast:

- Látod-e még, farkas koma, a földet?

Azt mondja a farkas:

- Látom!

- Mekkora?

- Akkora, mint a világ!

Akkor a varjú még feljebb vitte, kérdezte megint:

- Látod-e még, farkas koma, a földet?

Azt mondja a farkas:

- Látom!

- Mekkora?

- Mint egy félvilág.

Akkor még feljebb vitte, és megint kérdezte:

- Látod-e még, farkas koma, a földet?

- Látom!

- Mekkora?

- Mint egy ország!

Még hétszerte feljebb vitte, és kérdezte megint:

- Látod-e még, farkas koma, a földet?

- Látom!

- Mekkora?

- Mint egy alma.

Akkor még feljebb vitte a varjú, és megint kérdezte:

- Látod-e még, farkas koma, a földet?

- Látom!

- Mekkora?

- Akkora, mint egy tű!

Még feljebb vitte, kérdezte megint:

- Látod-e még, farkas koma, a földet?

- Nem látom már!

Akkor a varjú eleresztette, a farkas pedig zuhant lefelé. Lenn észrevett egy füstös tőkét, annak azt kiabálta:

- Szaladj, barát, mert agyonütlek! Szaladj, barát, mert agyonütlek!

De a tőke nem mozdult, minden porcikája ízzé-porrá tört. A varjú pedig odament, és megkérdezte a farkast:

- Megtanultál szállni?

- Meg ám. Ördög bújjon az anyád fejkötőjébe, minden porcikámat összetörtem a füstös tőkében.

A varjú pedig jót nevetett, hogy becsapta a farkast. Eddig van, aki nem hiszi, járjon utána.

Csinosomdrága

Volt egy király, annak volt egy szép lánya. A szomszédjának meg három fia: Csinosomdrága, Hamisanpajkos, Széplegénymákos.

Azt mondja egyszer a király, hogy aki a naposholdas paripát elő tudná neki hozni, annak adná a fele királyságát meg a szép lányát. De, halál fia az, aki hasztalan vállalkozik. Csinosomdrága meghallotta, és azt mondta a testvéreinek:

- Menjünk, de ha nem hozzuk el, vége az életünknek!

Kaptak a királytól lovat, nekiindultak. Mentek, mendegéltek, elesteledett, az ingoványon egy kis házat találtak. Csinosomdrága mindjárt bement, szállást kérni. Öregasszony volt a házban, kaptak szállást. Elmondták neki, hogy mi járatban vannak, hogy a naposholdas paripáért mennek.

- A naposholdas paripát meg nem találjátok - mondta az öregasszony -, még a hírért sem hallottam, pedig megöregedtem.

Reggel a fiúk továbbindultak. Búcsúzáskor az öregasszony adott egy kefért Csinosomdrágának azzal, hogy még hasznát veheti.

Mentek, mendegéltek, elesteledett, az ingoványban megint egy kis házat találtak. Öregasszony volt abban is. Csinosomdrága ment elől, szállást kértek, kaptak is, elmondották ott is, mi járatban vannak: a naposholdas paripáért mennek, nem hallotta-e hírért.

- Már, fiam - mondta az öregasszony -, én megöregedtem, de még a hírért sem hallottam.

Reggel onnan is továbbmentek. Búcsúzáskor utánuk kiáltott az öregasszony:

- Itt van egy vakaró, hasznát vehetitek!

A fiúknak volt egy kovács nagybátyjuk, ahhoz akartak eljutni, hát siettek.

Tizenkét legény dolgozott a nagybátyjuknál, aki a palotában lakott. Már messziről észrevette a kovács, hogy jön Csinosomdrága meg a testvérei, kinyitotta a kaput. A fiúk bementek, és elmondták, hogy mi járatban vannak. A kovács tudta, hol van a naposholdas paripa, elmondta, hogy a Vasorrúbának a legfiatalabb fia nyergeli a naposholdas paripát. Mondta nekik, hogy addig menjenek, míg csak egy bogaras házat nem találnak, ott lakik a Vasorrúbába három fiával.

A fiúk megpihentek a kovácsnál. A lovak lábán a patkót megszorította a kovács, és mikor elindultak, még külön is adott nekik

egy patkót azzal, hogy hasznát vehetik. Megígérte nekik, hogy majd lesni fogja őket, ha visszajönnek, kinyitja majd a kaput, hogy visszataláljanak.

Mentek, mendegéltek a fiúk, míg egy bogaras házat nem találtak. Csinosomdrága azt mondta a bátyjainak, hogy csak menjenek tovább, majd utoléri őket, és azzal egyedül bement a házba. A lovát odakötötte egy fához, aztán macskává változott, odament az ajtóhoz, kaparta az ajtót. Beeresztették, elkezdett dorombolni, de közben hallgatózott.

A Vasorrúbába kérdezte a menyét, a legöregebb fiának a feleségét:

- Mikor jön haza az urad?

- Tíz órakor - felelte az asszony.

A középső fiú felesége azt mondta, hogy az ő ura tizenegy órakor jön haza. A legkisebb meg az urát tizenkét órára várta. Mikor ezt meghallotta Csinosomdrága, leugrott a padkáról, odament az ajtóhoz, elkezdett kaparni. Kieresztették. Amikor kijött, megrázkódott, ember lett, felült a lovára, utánavágtatott a bátyjainak. Félt, hogy a Vasorrúbába fiai hazafelé jövet elpusztítják a bátyjait.

Mentek, mendegéltek a fiúk az ingoványon, hidat, mezőt találtak: a tenger vize ment a híd alatt. Itt lepihentek, elaludtak. De Csinosomdrága a parton állt, nem aludt el.

Tíz órakor jött hazafelé a Vasorrúbába legöregebb fia. Amint a hídhöz ért, a lova fölhorkant.

- No, édes lovam! Nem hullott csontja Csinosomdrágának! - mondta a Vasorrúbába legöregebb fia.

- Nem bizony! - felelte Csinosomdrága.

Ölre mentek, birkóztak, egyik se bírta a másikat legyőzni. Arra szállt egy holló. Azt mondja neki a Vasorrúbába legöregebb fia:

- Holló, holló, ó, édes holló! Ejts csak egy csöpp vizet rám, dögöt adok!

Azt mondja erre Csinosomdrága:

- Holló, holló, ó, édes holló! Ejts csak egy csepp vizet rám, két dögöt adok!

A holló Csinosomdrágára ejtette a vízcsöppet. Csinosomdrága így legyőzte a Vasorrúbába fiát, a lovat is meg a Vasorrúbába fiát is a hollónak adta.

Tizenegy órakor jött a Vasorrúbába középső fia; mikor a hídhöz ért, a

lova nem akart a hídra menni, fölhorkant:

- No, édes lovam! Nem hullott csontja Csinosomdrágának!

- Nem bizony! - mondja Csinosomdrága.

Azzal ők is öltre mentek a hídnál. Sokáig birkóztak, egyik se bírta a másikat legyőzni. Arra szállt megint a holló, azt mondja neki a Vasorrúbába fia:

- Holló, holló, ó, édes holló, ejts csak egy csepp vizet rám, egy dögöt adok!

Azt mondja erre Csinosomdrága:

- Holló, holló, ó, édes holló, ejts csak egy csepp vizet rám, két dögöt adok, az előbb is kettőt adtam!

A holló órá ejtette a vizet. Csinosomdrága legyőzte a Vasorrúbába középső fiát is. És odaadta a lovat is meg a Vasorrúbába fiát is a hollónak.

Tizenkét órakor a naposholdas paripán jött a Vasorrúbába legkisebbik fia, a világosságtól messze fénylett, mikor a hídhoz ért. A lova ennek is fölhorkant, sehogy sem akart rámenni.

- No, édes lovam! Nem hullott csontja Csinosomdrágának!

- Nem bizony - mondja Csinosomdrága.

A hídnál öltre mentek; sokáig birkóztak, egyik se bírta a másikat legyőzni. Arra szállt a holló, és elkezd:

- Kár, kár!

- Holló, holló, ó, édes holló! - mondja neki a Vasorrúbába fia. - Ejts csak egy csepp vizet rám, egy dögöt adok!

Azt mondja erre Csinosomdrága:

- Holló, holló, ó, édes holló! Ejts csak egy csepp vizet rám, két dögöt adok, tőlem már négy dögöt kaptál.

A holló Csinosomdrágára ejtette a csepp vizet, attól le is győzte a Vasorrúbába legkisebb fiát is. Aztán pokrócot vetett a naposholdas paripa fejére, farára, hogy ne világítson. Aztán felkeltette két testvérét, a Hamisanpajkost meg a Széplegénymákost. Azok nem is tudták, mi történt.

- Menjünk vissza! - mondta nekik Csinosomdrága.

Mentek, mendégéltek, mikor a Vasorrúbába házához értek, Csinosomdrága a lovát a fához kötötte, macskává változott, az ajtóra ment kaparni. Beeresztették, felugrott a padkára. A Vasorrúbába menyei ott bent sírtak, jajgattak, hogy Csinosomdrága megölte az

urukat. Azt mondja a legöregebb:

- Nemsokára jönni kell Csinosomdrágának hazafelé. Elmegyek az út szélére, szép almafa leszek; ha levesz csak egy almát is, és megeszi, halálnak halálával hal meg; ha pedig nem eszi meg, az almafa megfogja őt.

- Én körtefa leszek - mondja a középső -, aki meglát, inkább meghal, minthogy úgy elmenjen mellettem, hogy ne szakítson rólam. Ha megeszi a körtét, halálnak halálával hal meg, ha pedig nem eszi meg, a körtefa megfogja őt.

Azt mondja a legkisebb:

- Én pedig víz leszek, tiszta, mint az arany, vagy iszik belőlem Csinosomdrága, vagy megfürdik bennem, mert el van fáradva, akkor pedig vége lesz!

A macska leugrott a padkáról, hogy kimenjen.

Azt mondja a Vasorrúbába a legöregebb menyének:

- Hozd csak ide azt a macskát, nézzük meg, nem Csinosomdrága-e. Ha ő az: jaj az életének!

Az asszony megfogta a macskát, nézik, hát Csinosomdrága.

- No, kutya Csinosomdrága, kezemben vagy! Te, középső menyem, keresd meg a fejszét, ti meg fogjátok a két lábát, tegyétek a küszöbre, vágjátok le a nyakát!

De sokáig keresték a fejszét, a macskát elszalasztották. Csinosomdrága kiszaladt, ott künn megrázkódott, ember lett, felült a lovára, és ahogy csak bírta, úgy vágatott: félt, hogy a testvérei bajba kerülnek.

Még idejében elérte a két bátyját, már éppen szakítani akartak az almából.

- Nem szabad, majd én veszem le! - kiáltott rájuk. Azzal kivette a kardját, kis kendővel megtörölte, azután leszakított egy almát, kettévágta. Az alma tüstént vérré vált.

Mentek tovább. De Hamisanpajkos meg Széplegénymákos előbb haragudott, hogy nem ehettek az almából, csak mikor látták, hogy vérré vált az alma, akkor csendesedtek le.

Mikor a körtefához értek, Csinosomdrága megint kivette a kardját, a kis kendővel megtörölte, leszakított egy körtét; kettévágta, a körte is vérré vált.

Mikor a vizet elérték, belecsapott a kardjával a vízbe, vérré vált az is.

Csak akkor mondta meg a bátyjainak, hogy miért tette ezt. Mentek tovább, a nagybátyjuk háza felé.

A Vasorrúbába nem győzte a menyeit várni, seprűre ült.

Egyszer csak azt mondja a naposholdas paripa:

- Hajítsd el a kefedet, kiszagzám, mert mindjárt utolér a Vasorrúbába!

Hátranéz Csinosomdrága, látja, hogy jön ám a Vasorrúbába. Mindjárt elhajította a keféjét, amit az öregasszonytól kapott, olyan sűrű erdő lett abból, mint a kefe szőre.

Mikor a Vasorrúbába kiért az erdőből, visszaesett a közepébe. Nagy nehezen kitápázkodott, utána Csinosomdrágának! De Csinosomdrága akkor már jó messzire elment.

Egyszer azt mondja a naposholdas paripa:

- Hajítsd el a vakaródat, kiszagzám, mert mindjárt utolér a Vasorrúbába!

Hátranéz Csinosomdrága, hát látja; hogy nyomában van a Vasorrúbába. Mindjárt elhajította a vakaróját, amit az öregasszonytól kapott. Lett olyan sár, hogy csak a füle látszott ki belőle a Vasorrúbábanak. Mikor kiért a sár szélire, visszaesett a közepibe. Nagy nehezen kijött belőle, utána Csinosomdrágának! De az már jól elment.

Egyszer azt mondja a naposholdas paripa:

- Hajítsd el a patkódat, kiszagzám, mert mindjárt utolér a Vasorrúbába!

Hátranéz Csinosomdrága, hát látja, hogy itt van, nem messze a Vasorrúbába. Mindjárt elhajította a patkóját, amit a nagybátyjától kapott. A patkó belement a Vasorrúbába ló lábába, a ló fogával tudta csak kiszedni.

A fiúk nagybátyja látta a bajt, a kapu már nyitva volt. Már Csinosomdrága lovának farát tüzes seprűvel verte a Vasorrúbába. Amint beeresztette őket a nagybátyjuk, mindjárt becsukták a kaput, a Vasorrúbába nem bírt bemenni, csak kívülről kiabált:

- Fúrjatok egy lyukat, hogy a szeme közé nézzek Csinosomdrágának!

- Ne fúrjanak addig - mondta Csinosomdrága -, míg a csípővasat meg nem tüzesítik, mert a Vasorrúbába fel akarja vetni a kerítést.

Mikor tüzes volt már a csípővas, fúrta egy lyukat. A Vasorrúbába a

nyelvét dugta be a lyukon. De a tüzes csípővassal elszakították a nyelvét. Dörmögve ment vissza.

Itt most már megpihentek a fiúk. Mikor kipihenték magukat, azt mondja Csinosomdrága:

- Most már elmehetünk békivel, mert a Vasorrúbába többé nem jön. Ezzel elbúcsúztak a nagybátyjuktól.

Mentek hazafelé. Útközben találtak egy Nagyfázhatót kilenc suba, kilenc szűr, mindenféle gúnyából kilenc volt rajta, mégis fázott. Csinosomdrága azt mondta neki:

- Jöjjön velünk, mert még olyan időt találhatunk, hogy maga megmelegszik!

- Az kellene nekem! - mondta a Nagyfázható, és hozzájuk szegődött. Mentek tovább. Egyszer előtaláltak egy Nagyhajigálót, ez mindig szörnyen hajigálhatnék volt, de csak egynegyed téglát bírt elhajigálni egyszerre. Azt mondja neki Csinosomdrága:

- Jöjjön velünk, mert még olyan helyet találhatunk, hogy kihajigálhatja magát.

- Csak azt látnám! - mondta a Nagyhajigáló, és hozzájuk szegődött. Mentek tovább. Előtaláltak egy Nagynézhető: úgy nézett, hogy a szeme majd kidülledt, mégis mindig nagyon nézhetnék volt. Azt mondja Csinosomdrága:

- Jöjjön velünk, eljöhet még az idő, hogy kinézheti magát!

- Az kell nekem! - mondta a Nagynézhető, és elment velük.

Mentek tovább. Előtaláltak egy Nagyehetőt, aki akármennyit evett, mindig ehetnék volt. Azt mondta neki Csinosomdrága:

- Jöjjön velünk, mert találhatunk olyan helyet, hogy magát jóltartom!

- Az kellene nekem! - mondta a Nagyehető, és hozzájuk szegődött.

Mentek tovább. Előtaláltak egy Nagyihatót: ha egyet kortyantott a Tiszából, a víz egyet beljebb lépett, mégis ihatnék volt. Azt mondja neki Csinosomdrága:

- Jöjjön velünk, jöhet még olyan idő, hogy jóltartjuk magát vízzel.

- Csak azt látnám - mondta a Nagyiható, és hozzájuk szegődött.

Mentek tovább. Előtaláltak a Nagyszaladót: akármennyit szaladt, mindig szaladhatnék volt. Azt mondja neki Csinosomdrága:

- Jöjjön velünk, mert találhatunk még olyan helyet, hogy kiszaladhatja magát!

- Az kell nekem! - mondta a Nagyszaladó, és hozzájuk szegődött.

Mentek tovább. Kilencen voltak, mire hazaértek a házhoz. Csinosomdrága bejelentette, hogy elhozta a naposholdas paripát. Azt mondja erre a király:

- Más baj van itt: háromszáz esztendeje, mióta fűlik ez a kemence; csak annak adom a lányomat, aki meghál benne!

- Nem baj! - mondja Csinosomdrága, azzal szót vált a Nagyfázhatóval.

Azt mondja a Nagyfázható:

- Ezt vártam régen!

Az udvaron, amit talált fát, hatszázhatvan ölet, azt betüzelte. Este aztán bement a kemencébe, mégse melegedett meg.

Reggel kiküldi a király az emberét a kemencéhez, nézze meg, hogy hált-e benne valaki?

Kimegy az ember, látja, hogy Nagyfázható benne van, és akkor is tüzel, mert majd megveszi az isten hidege!

Bemegy ő is a kemencébe: szénné égett.

Csinosomdrága bemegy a királyhoz, jelenti, hogy már hatszázhatvan öl fát feltüzeltek.

Azt mondja a király:

- Más baj is van itt! Háromszáz hízott göbolyökör meg háromszáz akó bor is van, azt mind fogyassza el az, aki az én lányomat akarja!

- Nem baj - mondja Csinosomdrága. Azzal mindjárt szót vált a Nagyehetővel meg a Nagyihatóval.

Azt feleli a Nagyehető neki:

- Az ökröket ne nyúzzák meg, csak a szarvukat kell levágni, nem kell apróra darabolni!

A Nagyiható meg azt mondja:

- Csak a dongát kell leütni, a többit majd elvégzem én.

A Nagyehető csakhamar bepakolta a göbolyöket, még kevés is volt neki a háromszáz kövér ökör. Ami ennivalót még a közelében talált, mind megette. A Nagyiható is elbánt a háromszáz akó borral csak a hordók fája maradt meg.

Csinosomdrága bejelentette a királynak, hogy minden meg van iva, éve. Azt mondja a király:

- Más baj is van! Háromszáz esztendeje, hogy a pokolban van a lányom ruhája, aki elhozza, csak annak adom a lányt. - A király már el is küldött a ruháért egy embert. Csinosomdrága azt mondja a

Nagynézhetőnek:

- Nézd meg, messze van-e a pokol ajtajához az az ember?

Nézi a Nagynézhető, majd kidülled a szeme, meglátja az embert, már csak egy kőhajtásnyira volt.

Amint ezt meghallja, azt mondja a Nagyszaladó: eresszék el! Szalad a Nagyszaladó, utoléri, földhöz vágja az embert. Míg az ember összeszedte magát, addig a Nagyszaladó elhozta a ruhát a pokol ajtajából. Az ember ott ült az út közepén, azt mondja a Nagyszaladónak, mikor az már visszafelé szalad, hogy üljön le ő is. Az ember egy lófejet tett a Nagyszaladó feje alá, hogy elaludjon.

Várják vissza a Nagyszaladót, csak nem jön.

- Nézd már meg, hol van az a Nagyszaladó! - mondja Csinosomdrága a Nagynézhetőnek. Néz a Nagynézhető, és azt mondja:

- Alszik. Egy lófej van a feje alatt, egy ember pedig hozza a ruhát.

Csinosomdrága megkérdi a Nagyhajigálótól, hogy ki tudná-e ütni a lófejet a Nagyszaladó feje alól.

- Ki, úgy, hogy a ló feje is szétmegy az övével együtt! - mondja a Nagyhajigáló.

- Ne úgy, csak a lófejet üsd ki a feje alól! - mondja Csinosomdrága.

- Majd megpróbálom! - mondja a Nagyhajigáló.

Kerestek neki egy negyedrészt téglát, úgy kiütötte a lófejet, hogy szerteséjjel ment. A Nagyszaladó felébredt, szaladt hazafelé, utolérte az embert, elvette tőle a ruhát, őt meg úgy a földhöz vágta, hogy úgy kellett a testét összeszedni, a ruhát ő hozta haza.

Akkor aztán Csinosomdrága megkapta a királylányt. Nagy lakodalmat csaptak, most is élnek, ha meg nem haltak.

A titkolódzó kisfiú és az ő kis kardja

Egyszer volt, hol nem volt, volt a tengeren túl egy kis falu, abban a faluban egy özvegyasszony, az özvegyasszonynak egy szép kisfia, akinek az arcán rózsza nyílt. Ennek a kisfiúnak a bal oldalán, alighogy a világra jött, egy kardhüvely termett. Amint a kisfiú nőtt, úgy nőtt

vele a kardtok is.

Ugyanazon a napon, amelyen a kisfiú megszületett, kiütötte magát a kiskertben egy kardhegy. Az éppen úgy növekedett, mint a kisfiú oldalán a kardhüvely. A kisfiú már esztendőskorában megtalálta a kardot a kis kertben, és azt minden napszálltakor a kardtokba illegette. Egy este, amint a nap leszállt, a kisfiú lefeküdt, és igen mélyen elaludt. Másnap már guggon leste a földből kinőtt kard mellett a hajnalt. A kardot kétszer egymás után a hüvelybe igazította. Igen vígan futott édesanyja elébe, aki csak reggeli harangszókor kelt fel.

- Jaj, édesanyám! Mit álmodtam én!

- Hát mit álmodtál, fiam? - kérdezte az édesanyja.

- Ó, édesanyám, nem mondom én addig senkinek, míg rajtam be nem teljesedik!

- Igen, de én tudni akarom - mondta az anya mérgesen -, és ha meg nem mondom, megraklak.

Az özvegyasszony hiába fenyegette kisfiát: sem szép szóval, sem fenyegetéssel nem mehetett vele semmire.

Elment a kisfiú a kertbe, letérdelt kis kardjához. Annak a kardnak akkor már az volt a tulajdonsága, hogy örökké forgott, s aki hozzányúlt, annak megvágta a kezét. Csak a kisfiút nem sebezte meg. A kis kard, mihelyt érezte, hogy hüvelyének széle érte, azonnal megállt s belecsúszott. A kisfiú sokáig nézegette fegyverét, és keservesen sírt.

Ahogy így az édesanyja kertjében keservesen sírdogált, éppen akkor ment el a kerítés mellett az ország királya. A király meghallotta a sírást, s megállította kocsiját.

Odaszólt inasának:

- Menj, édes szolgám, nézd meg, ki sír ebben a kis kertben, és miért sír!

Megy s jön a szolga, s mondja:

- Felsőleges királyom; egy gyerek térdel itt a virágok közt. Ő sír. Mert az anyja megverte.

- Hozd ide! Mondd, hogy a király hívatja, aki sohasem sírt, nem bírja hallgatni a sírást.

A szolga elvitte a gyereket; letörölte könnyeit. A király megkérdezte a szép kisfiút, volna-e kedve elmenni ővele. A fiának fogadná.

- Elmennék én, csak ha anyám engedne.

- Menj be a kisfiú anyjához - szólt cselédjéhez a király -, s mondd meg neki, hogy a király elviszi fiát a palotájába, s ha jól viseli magát, fele királyságát s a legszebb lányát adja neki.

A haragos özvegy elsírta magát örömeiben. Maga tette fel a fiát a király ölébe.

- Csak aztán ne légy makacs a király udvarában is! - mondta az asszony.

Alig ültek föl, a fiú máris azt kérte, engedjék le a kocsiról. Bement a kis kertbe, kardját tövéből kiszakította, s a kard hüvelyébe dugta. Mikor kocsin már jó darabot haladtak, a király így szólt hozzá:

- Miért sírtál olyan keservesen?

- Azért - mondta a kisfiú -, mert édesanyám nagyon megvert.

- Hát miért vert meg olyan nagyon édesanyád? - kérdezte a király.

- Azért, mert az álmomat nem akartam elmondani.

- Hát miért nem mondtad el az álmodat?

- Azért, mert azt senkinek nem mondom el, míg be nem teljesedik.

- Nekem sem mondd el? - szólt csodálkozva a király.

- Nem én, senkinek!

- Majd elmondod; ha hazaértünk - szólt mosolyogva a király.

Három nap múlva a király városába érkeztek. Örült a királyné három lányával, hogy a férje olyan szép fiút vitt nekik. Kínálták mindennel a lányok a szép fiútestvért.

- Ne szeressétek úgy - mondta a király -, nem érdemli az azt meg: titkot rejteget, senkinek sem akarja kivallani!

- Majd megmondja nekem - mondta a legnagyobbik lány.

A kisfiú a fejét rázta.

- De megmondja nekem - mondta a középső.

- Nem én - mondta a kisfiú.

- Nekem fogja megmondani - szólt a legkisebbik.

- Senkinek sem mondom meg, míg be nem teljesedik. S megverem, aki kérdezni meri! - mondta fenyegetve a kisfiú.

A király erre nagyon mérges lett. Előhívatta szolgáit, azt mondta nekik:

- Vigyétek el ezt a makacs gyereket. Nem való a királyi palotába!

A szolgák elvitték a fiút oda, ahol ők laktak. Sírt a szép gyerek, a szolgák gyerekei vigasztalták, gyümölcssel kínálták, játékokkal

kedveskedtek neki.

Míg csak tizenhét esztendő nem lett, mindig velük lakott a kisfiú.

A király nagyobb lányai a tengeren túli országok királyaihoz mentek férjhez akkor már.

A legkisebbik is eladósorba került.

Egyszer lefutott a magas palotából a szolgák házába, mert hallotta, hogy az ott lakó kisfiú olyan szép lett, milyent hetedhét országon nem lehet találni. A királylány nagyon elcsodálkozott, mert olyan szép legényt még valóban nem látott. Így szólt hozzá:

- Te szép legény Ha elmondod nekem a titkodat, úgy te az enyém, én a tied, a koporsó se válasszon el tőled!

- Azt én nem mondom el senkinek!

- Nekem sem?

- Neked sem!

- És ha százszor kérdezem, akkor sem mondod el?

- Nem - felelte a fiú. - Azt pedig, aki nagyon kérdezőgő, még meg is verem, ahogy már régen megmondtam.

A királylány nem hagyta abba a faggatást, úgyannyira, hogy végül a fiú valóban megverte. A gyönyörű lány igen-igen sírt, és futott királyatyjához, bevádolta a legényt.

Megharagudott a király, s így szólt:

- Ha ezer lelke van is, meg kell halnia. Országomból még a hírének is ki kell pusztulnia. Hacsak te kegyelmet nem kérsz neki.

De a királylány hallgatott.

A király városának napnyugati oldalán magas akasztófát ástak a földre még azon a napon, melyen az özvegyasszony fia a király lányát megverte. Az egész város kitódult az akasztás helyére. A hóhér hátrakötözte a szép legény kezét. A szép legény oldalán megcsördült a kard. A lármázó nép egészen elhallgatott.

Mikor az ítéletet olvasta a király prédikátora, hirtelen nagy láрма tört ki. Egy cifra kocsi vágatott az akasztófa alá. A kocsi elején fehér zászló lengett, a kocsiban pedig a magyarok királya ült. Az akasztófa alatt kiugrott belőle a magyarok királya, s a halálraítéltnak kegyelmet kért. A haragos király elmondta, hogy nagy oka van azt a gazembert felakasztani, mert lányát megverte, csupán azért, mert az egy titkot kérdezett tőle; a titok egy álom, melyet csak akkor mondhat el, ha beteljesedik.

- Add nekem a bűnöst, királytársam - mondta a magyar király -, majd megmondja nekem a titkot. Van nekem egy szép lányom, olyan, mint a hajnalcsillag, majd elmondja annak.

A király átadta a rabot a magyar királynak. Az kocsijába ültette, és kérte, mondaná el neki a titkát.

- Nem lehet, uram királyom - mondta szomorúan a legény -, míg be nem teljesedik.

- Majd elmondod a lányomnak - mondta mosolyogva a magyar király.

- Senkinek - mondta a fiú határozottan, és kardja hatalmasan megcsördült.

A király és a szép legény néhány nap alatt Budára értek. A király lánya éppen a kertben sétált, mikor atyja hazaérkezett a legénnyel. A szép lány atyjához sietett, s mikor annak kezét megcsókolta, meglátta a szépséges legényt. Ahhoz hasonlót még sohasem látott.

- Nekem hoztad őt, Tündérországból - mondta a lány.

- Nem Tündérországból, az akasztófa alól hoztam, édes lányom - mondta a király, neheztelve lányára, aki még soha egyetlen férfival sem volt hajlandó beszélni, s ezt egyszerre úgy meg tudta szeretni.

- Nem bánom én, édesapám - mondta neki a kipirult lány -, ha az akasztófáról hozod is, ő az enyém, én az övé, együtt halunk. - Ezt a király lánya már a szép legénynek mondta. Az erre a szép királylányt összevissza csókolta.

- Megharagszol te is őrá, szép lányom - mondta az elszomorodott király -, mihelyt kérned a titkát; goromba legény ez, nem királyi vérből származott, szolgák közt a helye.

- Ha megölne, ha szememet kivájná, nem haragudnék én rá - mondta a királylány-, elmondja ő nekem a titkát. Vendégszobában fog lakni, s a szívem közepében lesz a tanyája.

A király megrázta a fejét, s a fiatalembert leküldte a kerti szobába, hogy könyvekkel szórakozzon. Alig telt el egy hét, a tündéri szépségű lány magára vette legszebb ruháját, s lement a kerti házba.

Mikor a legény meglátta a gyönyörű lányt, kiesett a könyv a kezéből. De szólni egy szót sem tudott. A királylány szólította meg őt oly csengő hangon, amelyet fül még nem hallott:

- Mondd meg nekem, ifjú legény, miért jöttem hozzád? Ha kitalálod, tiéd leszek.

- A titkomért ?

- Azért!

- Azt, galambom, angyalom - mondta a tüzes arcú legény -, neked sem mondom meg. S ha szépszerével akarsz királyi atyád palotájába menni, ne is tudakozódjál aziránt.

De a lány nem hallgatott a fiú beszédére, s még erősebben faggatta, ölelte, csókolta. A legény végül haragba jött, s ezt a lányt is megütötte. Úgy, hogy megeredt az orra vére.

Sikoltozva futott a királykisasszony a palotába. Meglátta a király a vért a szép gyerek gyönyörű ruháján, lekiáltott a kertbe:

- Éhen kell meghalnod, sárkánykölyök! - s mosdatni kezdte lánya arcát s orrát.

Még azon a napon összehívatta a király a városban levő valamennyi kőművest. Megparancsolta nekik, készítsenek gyorsan egy négyszögletes épületet, csak egy szék és egy kis asztal férjenek el benne. Az asztal olyan kicsi legyen, hogy rajta csak egy könyv férjen el.

Két óra alatt kész lett a kis torony. A kőművesek már hazafelé indultak, megmondani a királynak, hogy a munka készen van. De a király lányával találkoztak. Az még ott marasztott a kőművesek közül egyet, akit a legöregebbnek vélt. Megkérdezte tőle, tudna-e a tornyocskán egy olyan lyukat csinálni, melyen egy tányér és egy palack bor beférjen, de amelyet senki észre nem vehetne.

- Hogyne tudnék - mondta az ősz kőműves -, tudok, ha kell, csinállok is.

A lyuk egy negyedóra alatt készen lett. A király lánya jól megfizetett a kőművesnek, s hazament.

Napszálltakor egy sereg ember kíséretében kihozták a titkolódzó legényt a kőépületbe. Elszámolták előtte bűneit, s befalazták.

De a király lánya nem hagyta őt sem éhen, sem szomjan halni. Mindennap háromszor meglátogatta. Vitt neki még könyveket is, amelyeket kért.

A király minden harmadik nap megnézegette a foglyot, vajon meghalt-e már. De az mindig csak élt. A király csodálkozott.

Egyszer a török császár levelet írt a magyarok királyának. A levélhozó követ hozott még magával három nádvezzőt is. A levélben azt írta a török császár, hogy ha a magyar király meg nem

tudja mondani, hogy a három nád vessző közül melyik az, amelyik a gyökérhez legközelebb termett; melyik volt a nádnak a közepe, melyik a legvége, háborút fog indítani ellene. A király nagyon megijedt és elszomorodott. A lánya észrevette szomorúságát, megkérdezte tőle:

- Miért búsulsz, királyatyám, olyan nagyon?

- Hogyne búsulnék én, édes lányom - mondta a király. - Nézd, a török császár ideküldött hozzám három nád vesszőt, s azt írja, hogy ha nem mondom meg, melyik ezek közül a tengeri nádnak vége, közepe vagy töve, hadat indít ellenem.

- Ne búsulj, édesapám - mondta a lány -, majd találunk segítséget - s kevés idő múlva már a kedvese mellett állott a torony nyílásánál. Elmondta neki a török császár üzenetét.

- Menj haza, szívem szép szerelme! Feküdj le, aludj el, s ha felébredsz, mondd meg apádnak, hogy te azt álmodtad, ha a nád vesszőket lágy meleg vízbe teszi, megtudja, hogy melyik részén állott a darab a nádszárnak: mert amelyik leszáll a víz fenekére, az volt legközelebb a gyökérhez; amelyik nem száll le a fenekére, s a víz színén sem marad, az a nád közepe, amelyik pedig a víz színén lebeg, az a nád vége.

A lány hazasietett, lefeküdt, elaludt, s elmondta atyjának az álmot. A király megtette, amit a lánya mondott, s a nád vesszőket úgy jegyezte meg, hogy arra, amelyik a nád tövéhez legközelebb állott, egy húzást, a középsőre kettőt, a végsőre pedig hármat csinált, megírta magyarázatát a török császárnak. A vesszők éppen úgy termettek, mint azt a magyar király jelölése mutatta: a török császár nem üzent háborút Magyarországnak.

Egy év múlva ismét írt a török császár a magyar királynak, és küldött hozzá három csikót. A levélben az volt írva, ha meg tudja mondani a király, hogy a három csikó közül melyik látta meg a napvilágot reggel, melyik délben, melyik este, akkor nem küld hadat országára. A király ismét búsult, lánya megint megkérdezte, mi az oka a nagy búskomorságának.

- Hogyne búsulnék, édes szép lányom - mondta az öreg király -, mikor a török császár ismét levelet írt, s küldött három csikót. Azt írja, ha meg nem mondom, hogy a három csikó közül melyiket ellették reggel, melyiket délben és melyiket este, hadat üzen az

országomnak.

- Ne búsulj, édesapám - vigasztalta mosolyogva a lány, s fél óra múlva a befalazott legény mellett termett. Elmondta neki apja baját és szomorúságát.

- Menj haza, szép szerelmem - mondta a rab legény -, feküdj le, és aludj el... Álmaid közt sikolts fel. Ha kérni apád, mi bajod, mondd, hogy azt álmodtad, mintha apáért a török császár embereket küldött volna, hogy vigyék fogságba a császárhoz, mert nem tudta kitalálni, hogy a csikók közül melyik látott világot reggel, melyik délben, melyik este, de éppen mikor kötözték apádat, azt álmodtad, hogy az a legény, aki téged megütött, kiszabadult valahogy a kőfal közül, és megmondta, hogy a csikók közül melyik jött világra reggel, délben és este.

Hazafutott a királylány, és ahogy a legény mondta, úgy cselekedett. Másnap a kőfalat szétverték, a szép ifjút a király elé vitték.

- Szerencse kegyeltje vagy, fiam, mert hosszú fogságodban életben maradtál - mondta a király. - Én is hajlandó vagyok hát megkegyelmezni neked, de előbb egy nagy dologban kell felvilágosítással szolgálnod! A török császár levelét, íme, olvasd! A három csikó istállómban van. Meg tudsz-e felelni a levélre?

- Megfelelek, uram király - válaszolta a legény -, de előbb én kérdezek valamit tőled. Van-e három egyforma teknőd?

- Nincs, de lesz - mondta a király.

Egy negyedóra alatt készen volt a három egyforma nagyságú, egyforma színű teknő.

- Tétess, uram király - mondta a legény -, az egyik teknőbe zabot, a másikba eleven, a harmadikba holt szenet. Az a csikó, amelyik a zabos teknőhöz fut, reggel, amelyik az eleven szénhez megy, délben, amelyik pedig a holt szenes teknőhöz siet, este született.

A király megtette, amit a fiú tanácsolt. A csikókat megjelölte s hazaküldte. A török császár meg volt elégedve a válasszal. Nem küldött hadat Magyarország ellen.

De volt a török császárnak egy boszorkány nénje, most ettől kért tanácsot, mitévő legyen, hogy Magyarországot kezére keríthesse. S hogy tudhatná meg, ki lehet az az ember, aki minden kérdésére olyan igazán és bölcsen megfelel?

- Haj! édes testvérem! - mondta a boszorkány - nem a magyar király

találta ki kérdéseidet. Van ott egy legény, akinek az anyja igen szegény asszony volt, de aki még a magyarok királya lesz. Míg őt meg nem öleted, addig Magyarországra hiába fáj a fogad.

Erre most a török császár azt írja a magyar királyhoz, hogy ha azt a legényt, aki nála élőködik és egy szegény asszony magzata, a király hozzá nem küldi, hadat üzen.

A király szomorúan adta át a levelet a derék legénynek. Az nyomban elolvasta a kevély ember sorait, s így szólt:

- Nem félek én a kopasz kutyától, magam is összevagdalom az egész országukat - és ekkor oldalán olyant csördült a kard, mint még soha. - Nincs egyébre szükség, csak két ifjúra, akik teljesen egyformák. Én is olyan álarcot festek, hogy mindhárman egyformák legyünk. Nem félek az egész világtól sem.

A király lakóvárosában volt két ikertestvér, akik semmit sem különböztek egymástól. A szép legény pedig festett magának álarcot, s azt feltéve, elindultak Törökországba.

Mikor a legények a török császár palotájába értek, mindhárman egyszerre köszöntek, egyszerre hajtották meg magukat. A császár kérdésére egyszerre feleltek, a vacsorához egyszerre ültek, az ételt egyszerre vitték szájukba, egyszerre keltek fel; evés után megint egyszerre hajoltak meg. A császár intésére a hálósobába mentek. Az nem tudott köztük különbséget tenni, mindhármat meg akarta öletni. De a boszorkány megmagyarázta neki, hogy ő felismeri a különbséget a két ifjú meg az igazi közt. A császár azonban nem bírta felfogni.

- No hát, majd megmutatod reggel, királyi testvérem, melyik az, akit meg akarsz öletni - mondta a boszorkány. - Akinek az inggallérja el lesz nyírva, az a magyar király embere.

Éjfél előtt egy órával, mikor a boszorkányok láthatatlanok, és egy tű fokán is keresztül tudnak csúszni, a vén banya a kulcslyukon át becsúszott a szobába, ahol a három ifjú aludt. Mindhárman egy ágyban feküdtek, legszélén a szép legény. A boszorkány a nála levő kis ollóval elcsípett egy darabkát a fiú inge gallérjából, s ismét kisiklott a szobából. De a szép legény az öltözködésnél meglátta a tükörben a csonka gallért, erre mindkét társa gallérjából elcsípett ugyanannyit.

A császár reggelizni hívta a három legényt. A vén banya az

ablakban állt. Csak csodálkozott, mikor mind a háromnak el volt csípve az inggallérijából. Reggelizés után meghajtották magukat, s elmentek.

A király lánya sokat nyugtalankodott, míg szerelmese haza nem érkezett. De midőn egy este a legény épségben és egészségben állított be atyja palotájába, igen megörült, s kérte királyi atyját, engedje meg neki, hogy egymásé lehessenek. A király semmit sem szólt. A lány nagyon neheztelt atyjára, s midőn egy este atyjánál esengett, hirtelen elájult. Egy levelet pillantott meg, melyet a török császár küldött, hogy az idegen legényt egyedül küldje hozzá, mert Magyarországra nézve veszedelmes ember. Az öreg király lányával küldte el a levelet az ifjúnak. A lány sírva adta át neki.

- Ne sírj, szívem! - vigasztalta a legény a királylányt. - Indulok holnap reggel, mikor a nap felkel. De egy esztendő alatt egymásé leszünk.

Egyedül ment a bátor vitéz a török császárhoz. A vén boszorkánnyal az udvaron találkozott. Suttogva mondta neki a vén banya:

- Most jöttél utoljára szép Törökországba!

A legény nem is hallgatott a banya szavára. Mikor a császár küszöbén átlépett, tizenöt fegyveres török állt vele szemben. Kiugrott a kard a hüvelyéből, és a törököket mind elkergette. Aztán ismét a hüvelyébe szaladt. Éjszaka a vén boszorkány el akarta lopni a legény kardját, de a kard kiugrott, és lecsapta a boszorkány vasorrát. A császár roppant sereget állított ki másnap reggel a legény ellen. De a kard olyan gyorsan forgott a legény körül, hogy őt kardnak vagy nyílvevesszőnek még a karcolása sem érhetette. A török pedig mind elszaladt.

A magyar király lánya már kétségbeesett, hogy kedvese a megbeszélt napra nem ért vissza, s ezért addig kérlelte atyját, míg útnak nem indította seregeit Törökország felé. A sereg előtt a lány járt katonaruhában. Csak egy mérföldnyire kellett a seregnek a legény elé mennie, mert akkor már ő is közel volt a haza határához. A király lánya és a sereg bekísérte őt a magyar király palotájába, és kikiáltották királyuknak.

Az ifjú király néhány ezer katonájával elment abba az országba, ahol született.

Édesanyja nagyon megrémült, mikor a sok katonát látta, mert azt gondolta, hogy a várost akarják elpusztítani; de még jobban megijedt

akkor, mikor látta, hogy katona egy udvarba sem ment, az övében pedig egy tűt sem lehetne leejteni, annyi a katona.

Reszketett, mikor egy derék ember leszállt a lováról, és hozzá közeledett. De elcsudálkozott, mikor az a derék ember megfogta a kezét, megcsókolta, s így szólt:

- No, édesanyám! Most már megmondom, mit álmodtam. Azt álmodtam, hogy belőlem egyszer még magyar király lesz. Álmom beteljesedett, most már kimondhatom, mert én vagyok a magyar király. Mikor gyermekkoromban faggattál, azért nem akartam megmondani, mert te az álmodat elbeszélted volna, s a király eltett volna láb alól. Áldjon meg az ég, hogy megvertél, mert ha meg nem versz, a király el nem vitt volna, ha el nem visz, felakasztani sem akart volna, s ha felakasztani nem akar, a másik király el nem vitt volna. De most elmegyek házasodni.

Úgy is lett. Katonáival hazament, feleségül vette a magyar király lányát. Most is él, ha meg nem halt.

A kígyókirály gyűrűje

Volt egyszer egy szegény asszony meg egy szegény ember. Éltek a maguk szegény módján egy füstös kis házban, amelynek még kéménye sem volt, hanem a szabad tűzhely füstje csak úgy a padlásra ömlött, s a tetőn át szivárgott ki. Kémény pedig azért nem volt, mert az adót a kémények szerint szabták, nekik pedig még adóra se telt.

Így éltek, amíg egyszer csak a szegény ember meg nem halt. Ettől fogva a szegény asszony kettő helyett is dolgozott, hogy fölnevelje egyetlen kisfiát.

Egyszer megtakarított három forintot. Azt mondja a fiának:

- Kedves kisfiam! Neked még semmi jóban sem volt részed. Nesze ez a három forint. A harmadik faluban ide vásár van, eredj el, végy magadnak, ami tetszik; csak hiábavalóságra ne költsd.

Elment a fiú. Ahogy megy az úton, az egyik falu szélén azt látja, hogy valami körül nagyon összeszaladtak a gyerekek. Odament

közéjük, és megkérdezte:

- Mit csináltok ti itt?

Mondják azok:

- Agyon akarjuk ütni ezt a kiskutyát.

- Ne üssétek szegényt agyon - mondja a fiú -, inkább megveszem. Adok érte egy forintot.

Nekik adta a forintot, s ment szépen tovább, nyomában a kutyával.

A következő falu előtt megint csak nagy csapat gyereket lát, azok meg kergettek valamit. Azokhoz is odament, s azoktól is megkérdezte, mit csinálnak.

Azok meg egy kismacskát akartak agyonütni. Azt mondja nekik a fiú:

- Ne üssétek agyon ezt a szegény kismacskát, inkább megveszem, adok érte egy forintot!

Avval nekik adta a forintot, s ment tovább, nyomában most már a kutya, a mögött a kismacska.

Ahogy a harmadik faluhoz ér, ahol a vásár volt, ott is mit lát. Azt megint, hogy a gyerekek ott is nagyon dobálnak, zavarnak valamit.

Azok meg egy kiskígyót akartak elemészteni.

Azt mondja nekik a fiú:

- Ne bántsátok, gyerekek, ezt a szegény kiskígyót, inkább megveszem, adok érte egy forintot!

Azzal nekik adta az utolsó forintját, s mivel így a vásárban úgysem volt mit keresnie, fordult szépen haza, nyomában a kutyával, kutya mögött a macskával, macska mögött a kiskígyóval.

Mikor hazaér, kérdezi az édesanyja:

- No, mire költötted a pénzt, mit vásároltál, fiam? Nem valami hiábavalóságot?

Feleli a fiú:

- Nem. Először is egy kiskutyát meg egy kismacskát vettem. Ezért adtam két forintot. A harmadik forintot meg valami nagyon szép kis állatért adtam!

Azt mondja az édesanyja:

- Mutasd meg, fiam, azt a szép kis állatot!

Fölvette a fiú a földről a kiskígyót.

- Ez az, édesanyám.

- Jaj, kedves fiam - mondja az anyja -, hát ilyenért kellett adni egy forintot? A kutyáért és macskáért is kár volt, de hogy merted ezt

megvenni, mikor ez ilyen csúnya állat?

S azzal fogta a seprűt, hogy rávágjon. De a fiú azt mondta:

- Ne bántsa, édesanyám, ezt a szegény kis állatot, valamikor még segítségünkre lehet!

De az anyja csak tovább bosszankodott a kiskígyó miatt. A fiú fogta a kiskígyót, beletette egy jókora edénybe, fölvitte a pici nádasház tetejére. Volt nekik egy sovány kis kecskéjük, a fiú szokta legeltetni. Mindennap adott a kiskígyónak egy kis tejet abból, amit a kecskétől kifejt. Inkább ő nem evett, de a kiskígyónak mindennap adott.

Így a kiskígyó szépen mindig nagyobbra nőtt. Már utóbb akkora volt, hogy a fiú nem talált neki edényt. Aztán már úgy kellett neki a tejet is venni. De a fiú mégsem emésztette el a kiskígyót. Mikor már egészen nagy volt a kígyó, egyszerre csak korona nőtt a fején. Ettől olyan vidám lett a fiú, hogy mindig fütyörészett.

Azt mondja ekkor a fiúnak az édesanyja:

- Jaj, te fiam, ez a kígyó utóbb is elveszejt téged!

- Nem félek én, édesanyám, tőle, nem bánt ez engem! - mondta a fiú. - Jöjjön csak, nézze meg, hogyan szeret!

Azzal odahajolt a kígyóhoz, s a kígyó körülnyaldosta a fiú arcát. De az anyja ettől csak még jobban megijedt.

Végül, amikor már teljesen nagy volt a kígyó, egyszer csak megszólamlott:

- Kedves kis gazdám! Most már aztán elég nagy vagyok, eleget tapasztaltam, hazamegyek segíteni apámnak az uralkodásban, mert én a kígyókirály fia vagyok! Te is el fogsz jönni velem, fölülsz a hátamra, úgy viszlek az én édesapámhoz.

De ekkor a kígyónak már szárnya is volt, meg lába is. Föl is ült a legényke a hátára. Onnan búcsúzott el az édesanyjától. Az édesanyja nagyon sírt utána, hogy a nagy csodakígyó örökre elviszi a fiát.

Mentek, mentek, hol gyalogoltak, hol repültek, míg végre is egyszer csak be nem értek a kígyóországba. Amerre csak vitte a kígyó a fiút, a többi kígyó kíváncsian le akarta a hátáról venni, de a nagy kígyó csak egyet-egyet füttyentett, és a többi kígyó mind hátrahúzódott.

Amikor már a király palotája felé jártak, azt mondja a gyerekeknek a kígyó:

- Tudod, kis gazdám, az édesapám majd azt sem tudja örömeiben,

hogy mit fizessen neked, amiért engem kimentettél a veszedelemből. Ne fogadjál el semmi fizetést az apámtól. Hanem a belső szobában van egy rozsdás gyűrű, csak azt kérjed tőle! Majd nem akarja odaadni azt a gyűrűt, inkább a sok drága kincset akarja rád erőltetni, de te csak azt a gyűrűt kívánd.

Azzal oda is értek a kastélyhoz. Bementek, bekopogtattak a király ajtaján. Kiszól az öreg király:

- Ki az?

Felelt a kígyókirályfi:

- Én vagyok, édesapám!

A kígyókirályfi édesapja nagyon megörült:

- Jaj, kedves fiam, miféle teremtést hoztál ide?

Azt feleli a fia:

- Ha meghallgatsz, édesapám, mindent elmondok! Ez a teremtés ember, ez a derék fiú mentette meg az életemet!

Azt mondja a kígyókirály:

- Jaj, de örülök, édes fiam! Mivel fizessem ki ezt az embert?

Aztán a fiúhoz fordult:

- Te emberi állat, ha akarod, minden kincsem a tied.

Azt felelte erre a fiú:

- Köszönöm szépen, király uram, de nem kell énnekem a kincs. Nekem csak a rozsdás gyűrű kell, ami a legbelső szobájában van!

- Ugyan mit csinálsz, fiam, azzal a rozsdás gyűrűvel?

- Akármit is, de csak azt szeretném, azt, mégpedig nagyon.

Mit volt mit tennie a királynak, a fiú markába tette azt a rozsdás gyűrűt. Rozsdás, de szép pirosszemű gyűrű volt! Ezután a fiatal kígyókirály kikísérte szépen a fiút, kivitte kígyóországból. Mikor kiértek, azt mondja neki:

- Kedves kis gazdám, most már megmondom, mire használhatod a gyűrűt. Ez olyan gyűrű, hogyha valamit kívánsz, csak fordítsd a gyűrűnek a tetejét az ujjad alá, és minden ott terem előtted. Csak vigyázz, hogy más meg ne tudja a titkod. Most Isten veled, kis gazdám! Szerencsés utat!

A kígyó visszament az édesapjához, a szegény gyerek meg utazott hazafelé. Ment, ment, mendegélt, aztán egyszerre nagyon elfáradt a gyaloglásban. Leült egy fa alá. De már nagyon éhes is volt. Gondolkozott mit is csináljon. A hazája még messze van. Pénze

semmi. Mit csináljon hazáig éhesen? Egyszer valahogy rátekintett a kezére, akkor vette észre hogy őneki gyűrűje van. Eszébe jutott a kígyókirályfi szava!

Azonnal megfordította a gyűrűjét. Menten ott termett előtte egy terített asztal, és az asztalon, amit szeme-szája kíván, minden, de minden. Szépen odaült az asztalhoz, jóllakott. Akkor visszafordította a gyűrűjét: az asztal rögtön eltűnt előle. Így utazott tovább hazafelé.

Mikor közel volt már a házukhoz, látta, hogy az édesanyja várja. Nagy örömmel érkezett haza, és elmesélt mindent az édesanyjának.

Azt mondja neki minderre az édesanyja:

- Ej, szegény fiacskám, már talán éhes is lehetsz! Rögtön leszaladok a pincébe, és hozok föl egy kis krumplit, megfőzöm.

Mikor az édesanyja lement a pincébe, a fiú megfordította a gyűrűjét a kezén. A szobában mindjárt egy terített asztal termett. Mikor az édesanyja följött, csodálkozásában szólni sem tudott. Nagyon izgatott volt szegény asszony, de azért odaült mégis az asztalhoz, bár az esze csak azon járt, hogy honnan termett oda a sokféle jó. Kérdezte a fiától, de az nem mondta meg neki. Csak azt felelte:

- Ránk fér, szegények vagyunk!

Mikor az öregasszony jóllakott, a fiával együtt fölkelt az asztaltól, el akarta mosogatni azokat a gyönyörű edényeket. A fiú azonban lopva megfordította most is a gyűrűjét, és csak úgy zörögtek az edények, olyan tisztán eltűnt mindenféle. Csodálkozott a szegény asszony nagyon, hogy még mosogatnia sem kell.

A fiú most már házasodni akart. Azt mondta az édesanyjának:

- Tudja mit, édesanyám, elmegyek én magához a királyhoz. A királynak van három lánya, azok közül kérem meg valamelyiket.

Azt felelte erre az édesanyja:

- Ejnye, fiam, hogy gondoltál ilyent, hogy királylány jöjjön tehozzád ilyen kis füstös házba lakni? Van itt a faluban szorgos-dolgos lány, aki szeret, vedd el azt.

A fiút azonban elkapta a büszkeség, nem hallgatott az édesanyjára, útnak indult a királyhoz. Ahogy odaérkezett, mindjárt jelentette, miért jött. Az örök rögtön fölküldték a királyhoz. Kérdezi tőle a király:

- Mi járatban vagy, fiam?

Elmondta neki a fiú, hogy hát ő meg akarna nőszülni. Hallotta, hogy három királylány közül a legkisebb a legszebb, a legrátartibb, neki az

kell! Felelte erre a király:

- Ejnye, édes fiam, nagyon szegény vagy te ahhoz, hogy valamelyik lányom is hozzád menjen férjhez! De mégis próbáljunk egyet! Adok egy föladatot. Ha azt meg tudod csinálni reggelre, akkor a lányom a tied lesz. Az a föladat, hogy az anyád kunyhójától az én palotáig gyönyörű gyümölcsfák szegélyezte aranyos út vezessen!

A fiú elbúcsúzott, hazament. Ahogy hazaért, megfordította a gyűrűjét. Reggelre csak úgy ragyogott a gyönyörű aranyút a szegény asszony füstös házától a királyi palotáig. Mikor a király reggel fölkel, és kiment az udvarra, csodájában nézni sem nézhetett a fényességtől. Izent a fiúnak, hogy tüntesse el ezt a ragyogást, mert nem bírja a fényességtől nyitva tartani a szemét. A fiú megtette.

Azt mondja akkor a király:

- Ez az ára a legidősebb lányomnak.

De a fiú nem érte be ezzel. A király erre újabb föladatot gondolt ki neki.

- Reggelre legyen a palota körül aranyszőlő, rajta aranylevelek, fölötte pedig kis aranymadárkák fütyörésznek!

Hazament most is szépen a legény. Este megfordította a gyűrűjét. Másnap még csak pitymallat felé volt az idő, de a király már fölébredt, nem bírt tovább aludni, a kis madárkák úgy fütyörésztek. Kinézett hamar az ablakon. Látta, hogy minden megvan, amit kívánt. Gyönyörű szép aranyszőlő lógott, a szőlőtőkéken is szép, aranyos madárkák fütyörésztek.

Fölhívatta a király a fiút, hogy vessen véget a nagy ragyogásnak. A fiú lopva megfordította a gyűrűt. Rögtön eltűnt az aranyos szőlő, el a sok kis fütyülő madárka. Azt mondta a király:

- Ez volt az ára a középső lányomnak.

De a fiú büszkeségének ez sem volt elég. A király erre újabb föladat elé állította. Ha meg tudja csinálni, hogy másnap reggelre a palota előtt aranytó legyen, és abban aranyhalacskák úszkáljanak, akkor nekiadja a legfiatalabb lányát.

A fiú elment haza. Este átfordította a gyűrűjét, és újra teljesedett a kívánsága. Reggel fölébredt a király, hát látja, hogy a harmadik föladat is megvan. Így hát hozzáadta a büszke fiúhoz a maga legrátartibb, legfiatalabb lányát. Meg is esküdtek rögtön a királyi palotában. Pedig mindenki tudta, hogy az a lány a király

parádéskocsisát szereti.

A szegény fiú vitte a faluja felé a feleségét. A király lánya gyanakodva kérdezgette:

- Hol van a te házad?

De a legény csak azt felelte neki:

- Majd meglátod!

Mikor már közelebb értek, akkor látja a király lánya a kis házat. Min járt megeredtek a könnyei, hogy őneki milyen kis füstös házban kell ezután laknia.

Hazaértek, de a fiatal királylány ott is mindig csak sírdogált. A fiú hiába vigasztalta:

- Nem baj, kedvesem, majd hozzászoksz!

A fiú szegény édesanyja most már igazán nem tudta, hogy mit csináljon, hogy a fiát meg a menyét hová fektesse. Mert ágy csak egy volt. Azt mondja a fiának:

- Jaj, kedves fiam, hogyan fekszik le ez a szép teremtés ebben a mi kis füstös házunkban?

Felelte büszkén a fiú:

- Nem baj, édesanyám, majd minden jó lesz!

Este szépen lefeküdtek a földre. Ahogy elaludt az édesanyja meg a sírdogáló felesége, a fiú megfordította a gyűrűjét. A kis füstös házból azon nyomban gyönyörű szép palota lett. Az asszonyok észre sem vették, úgy aludtak tovább.

Az öregasszony ébredt föl legelőbb. A nagy szépségtől úgy megijedt, hogy mozdulni se mert. A fiúnak kellett fölkelnie és bátorítania az édesanyját. De az csak azt hajtogatta, hogyan lehet, hogy este, mikor lefeküdtek, még az ő házukban voltak, és most meg ebben a gyönyörű palotában. A fiú végül is visszafordította a gyűrűjét, hát újra a füstös házban aludtak. Akkor végül megnyugodott az öregasszony.

De a fiatalasszony szerette a pompát. Neki meg a palota volt megfelelő s a fiú hol palotát, hol kunyhót varázsolt fölük.

A felesége végül észrevette, hogy az ő urának milyen gyűrűje van. Egy éjjel megleste. Az ágy végén volt egy lyuk. Este, mikor lefeküdt a fiú a gyűrűt mindig abba tette bele. Egy éjszaka, mikor elaludtak a királylány fölkel, ellopta a gyűrűt, elszökött vele haza.

Otthon rögtön megfordította az ujján. Azt kívánta, hogy ő meg az ő

parádéskocsisuk külön lakjanak egy palotában. Nyomban egy nagy csodakastély termett, és ő meg a parádéskocsis karonfogva sétálgattak a kastély körül a gyönyörű úton.

Reggel fölébredt a szegény legény - nincs meg a gyűrűje! Nagy szomorúságában azt sem tudta, mit csináljon. Végül is előhívta a kiskutyát meg a kismacskát, azt mondta a két kis állatnak:

- Ide figyeljete! Üljetek ide elibém!

Oda is ült a kiskutya meg a kismacska, és figyelve nézték gazdájukat.

Az meg így folytatta:

- Kiskutya, kismacska, most elutaztok a királykisasszonyhoz. Csak oda menjete egyenest, ahol azt a gyönyörű palotát látjátok! S a gyűrűt szerezzéte vissza, hozzátok nekem haza!

A kiskutya meg a kismacska elment. Mendegélte szegénykéek. Egyszer odaérte egy csoda nagy vízhez. A víz partján mind a ketten megálltak.

Azt mondja a cica a kutyának:

- Ide hallgass! Te tudsz úszni, de én nem tudok. Hogyan fogunk átjutni mindketten ezen a széles vízen?

Azt mondja a kutya:

- Úgy fogunk átjutni, hogy te ráülsz a hátamra.

Rá is ült a cica a kutya hátára, a körmével jól belekapaszkodott szegény kiskutya fülébe. Át is úsztak szerencsésen.

Aztán mentek a palota felé, s azon tűnődte, hogy melyik szerezzé meg a gyűrűt.

Azt mondja a cica:

- Majd én szerzem meg, mert énnekem jó hosszú körmöm van. Tudod, hogyan csináljuk? Te majd kinn alszol, neked kívül a helyed; közben én beszököm a szobába.

Amíg így beszélgetnek s gyalogolnak, egyszerre mit látnak? Azt, hogy a királylány meg a parádéskocsis sétál előttük az úton. Ahogy odaért melléjük a cica meg a kiskutya, azt mondja a királylány a parádéskocsisnak:

- Jaj, nézd csak, még a kutya meg a macska is eljött attól a gyalázatos, füstös szegény fiútól! Még az állatok se szeretik, hát akkor hogyan szerettem volna én?

A kiscica meg a kiskutya úgy tette, mintha nagyon örülte volna a

találkozásnak. Mintha ők szívesen örökké ott maradnának, úgy nyalták a királylányt.

A királylány nagyon örült, hogy a kiskutya meg a kismacska is az övé lett. Adott nekik enni-inni bőven.

Mikor este lett, a királylány a folyosón kitett egy ruhát, le a földre a kiskutyának meg a kiscicának, hogy ott aludjanak. A cica meg a kiskutya le is feküdt, de ahogy az ajtó nyílt, a cica beszökött a szobába, és bebújt az ágy alá. Mikor a királykisasszony meg a parádéskocsis lefeküdt, a királykisasszony is odatette a gyűrűjét minden este az ágy fejéhez, azon is volt egy kis lyuk a gyűrűnek. Ahogy elaludtak, a cica kijött az ágy alól, a körmével lassan kipiszkálta a gyűrűt a lyukból, és a szájába fogta. De kimenni sehol nem tudott, így hát nekiugrott az ablaknak. Kitört az egész ablak.

Azt mondja a kutyának a cica:

- Most aztán gyorsan uzsgyi, mert megvan a gyűrű!

A parádéskocsis meg a kisasszony, mikor az ablak kitört, a nagy neszre fölugrált, de a cica meg a kutya már elszökött. Akkor vette a kisasszony észre, hogy nincs meg a gyűrűje.

- Végünk van - mondta a parádésnak -, a cica meg a kutya a gyűrűért volt ideküldve!

A cica meg a kutya újra odaérkezett a vízhez. Megálltak, hogy melyik fogja most a gyűrűt átvinni. Azt mondja a cica, hogy majd ő viszi. Bele is egyezett a kiskutya újra. A cica a kutya nyakába kapaszkodott, így úsztak a vízben: a kutya vitte a cicát. Mikor már a víz felénél voltak, azt mondja a kutya a cicának:

- Vitted, cica, eleget a gyűrűt, add most nekem!

Azt mondja a cica:

- Hogyan adjam, mikor a számban van?

Azt mondja a kutya:

- Majd föltartom a számat és eltátom, te csak ereszd a számba a gyűrűt!

El is tátotta a kutya a száját; a cica bele akarta eresztetni a gyűrűt, de nem a szájába esett, hanem a vízbe. A cica csak azt látta, hogy egy csodálatos nagy csuka rögtön be is kapta. Mikor kiérték a vízből, sírtak, hogy mit csináljanak most. Nem mertek hazamenni - elvesztették a gyűrűt! Agyonveri őket a gazdájuk! De azért nagy szomorúan mégiscsak hazamentek.

Otthon bizony oda kellett nekik állniok a gazdájuk elé. Kérdi tőlük a gazdájuk:

- Kutya és cica, hol van a gyűrű?

A kiskutya ugatott és szűkölt, és a lábával mutogatta a cicát. A macska meg nyervákolt, s az is a lábával mutogatta a kutyát, hogy nem ő, hanem a kutya az oka, hogy elveszett a gyűrű. Gazdájuk nagyon pörölt rájuk, és mind a kettőt nadrágszíjjal kikergette a házból.

Épp a ház előtt ment el egy kocsi. Egy halászember ült benne, halat árult. A kutya meg a cica gazdája kinézett a kocsizajra, megállította az embert, megkérdezte:

- S mit árul, bácsi?

Azt mondja az ember:

- Halat! Tessenek venni, nem drága!

A cica, jót sejtve, mindjárt fölmászott a kocsira, utána a kutya is. És valóban, a kocsiban ott volt az a csoda nagy csuka, amelyik bekapta a gyűrűt. A cica most folyton nyervákolt, mutogatott a lábával, azt a nagy csukát tapogatta. Folyton a gazdájára nézett, és szinte magyarázta a gazdájának, hogy ez a csuka kapta be a gyűrűt. A gazdája figyelte a cicát, s végre megértette, hogy a cica mit akar. Megvásárolta azt a csoda nagy csukát. Amikor megtisztította és fölvágtá, kiesett a csuka beléből a gyűrű. Mindjárt az ujjára húzta, s mindjárt azt kívánta, hogy a királylány és a parádés kocsi a kastéllyal együtt ott teremjenek az ő házábanál.

Ott is termettek kastélyukkal együtt. Akkor azt mondta a legény a királylánynak, hogy takarodjanak ki a palotából, mert abban ő akar élni az édesanyjával meg azzal a szorgos-dolgos szegény lánnyal, aki őt még a szerencséje előtt megszerette.

Úgy is lett. És ma is élnek, ha meg nem haltak.

A hiú király

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egy szegény ember. Volt annak három fia. Egyszer a király kihirdette

az egész országban, hogy annak adja a lányát, aki előtte olyat tud mondani, amit ő el nem hisz.

Meghallja ezt a szegény ember legöregebb fia, akit Péternek hívtak, kapja, fogja, elmegy a királyhoz. Megmondja egy szolgának, hogy ő beszélni akar a királlyal. A király mindjárt gondolta, hogy mit akar a legény, de nem szólt senkinek, csak azt parancsolta, hogy eresszék be tüstént azt a legényt.

Mert akkor már annyi királyfi meg isten tudja, micsoda nagy úr megfordult a király előtt, mint a csillag az égen, mint a fűszál a réten - s mind a királykisasszonyt akarta elvenni. De biz ott egy se tudott olyat mondani, amit a király el ne hitt volna. Bemegy hát Péter a királyhoz, köszön neki:

- Jó napot adjon isten, király uram!
- Adjon isten neked is, fiam! Mi járatban vagy?
- Én bizony házasodni akarok, uram király!
- Jól van, fiam, hát aztán mire vinnéd az asszonyt?
- Tudja az isten! Majd csak eltartanám valahogy. Van háza az apámnak, meg egy kis földje is.
- Elhiszem, fiam - mondja a király.
- Aztán meg van három darab marhánk is.
- Azt is elhiszem.
- Most nemrégiben a trágya annyira meggyűlt az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle.
- Elhiszem.
- Egyszer azt mondja az apánk: „Fiaim! hordjátok ki ezt a trágyát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.”
- Elhiszem.
- Mink aztán kihordtuk a trágyát, három hétig, két kocsin.
- Elhiszem.
- Hanem tévedésből a szomszéd földjére hordtuk ki mind egy szálig.
- Elhiszem.
- Mikor ez is megvolt, hazamentem, megmondtam az apámnak.
- Elhiszem.
- Akkor aztán én, az édesapám meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre.
- Elhiszem.
- Aztán megfogluk a szomszédunk földjének a négy sarkát, mint az

asztalterítőt szokás, és a trágyát róla a mi földünkre fordítottuk.

- Elhiszem.

- Aztán a földünket teleszórtuk fűmaggal.

- Elhiszem.

- Aztán olyan sűrű erdő nőtt rajta, hogy ki látott olyat, ki nem.

- Elhiszem.

- Az apám aztán sajnálta kivágnia a gyönyörű fákat: hát vett egy farka disznót.

- Elhiszem.

- Aztán a fölséged öregapját megfogadta kanásznak!

- Hazudsz! Akasztófára...! - Hanem a királynak hirtelen eszébe jutott a fogadása. Mit tehetett, rögtön papot, jegyzőt hívatott, a szegény ember fiával összeadta a lányát. Csaptak akkora lakodalmat, hogy hét országra szolt a híre. Még az árva gyerekeknek is akkora kalácsot adtak a kezükbe, mint a karom; volt lé meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé!

Gallér híján köpönyeg,

Hazudtam, mert volt kinek.

Rózsa vitéz

Volt egy királynak három fia. Ellenség ütött az országra, elfoglalta. A király is elesett. A királyfiak jó vadászok voltak, s hárman három vadászettel odébbálltak a veszedelem előtt. Sokáig mentek, azt sem tudták, hová. Végre egy magas hegyen, ahol az út elágazott, úgy határoztak, hogy elválnak egymástól, s külön-külön próbálnak szerencsét.

De megegyeztek abban, hogy a hegy csúcsára, egy magas fa hegyébe hosszú póznát állítanak, arra egy fehér kendőt kötnek. És mindhárman vissza-vissza fognak tekingetni, s megnézik a kendőt. Aki a kendőt véresnek látja, testvérei után indul, mert akkor valamelyik veszedelemben van.

A legkisebb, akit Rózsának hívtak, bal felé indult, a másik kettő jobb felé. Rózsa, mikor a hetedik havasba is bejutott, jó messze meglátott

egy szép kastélyt. Betért mint fáradt utazó, hogy ott megháljon. Nem talált egy lelket sem, megtelepedett a kastély egyik szobájában.

Estélig megvolt nyugodtan, akkor nagy dörömböléssel megnyílt a kastély kapuja.

Rózsa ijedtében az ágy alá suhant. Óriások léptek be. Az egyik mindjárt azt mondta:

- Cih! Milyen Ádám-bűz van itt!

Megkeresték Rózsát, megfogták, összeaprították, mint a torzsát, és kihányták az ablakon.

Reggel az óriások megint elmentek keresetre.

Akkor a bokorból előmászott egy szép, lányfejű kígyó, és Rózsa testének minden kicsi darabját összeszedte, összerakogatta. Miközben folyton azt mondogatta: ez ide való, ez ide való, forrasztófüvel megkenegette. Egy közel való forrásból élő-halóvizet hozott, avval is meglocsolta.

Rózsa egyszer csak talpra szökött. Hétszerte szebb és erősebb lett mint azelőtt. Erre a lányfejű kígyó is kibontakozott a kígyóbőrből, hónaljig.

Rózsa, hogy olyan erős lett, megbízta magát. Este nem bújt az ágy alá, hanem az óriásokat a kapuban várta haza. Azok megérkeztek, de Rózsához csak a szolgálakat küldték, hogy azt a hitvány Ádám-maradékot összemorzsolják. De a szolgálak nem bírtak Rózsával. Maguknak az óriásoknak kellett hogy ismét összeaprítsák.

Másnap reggel a lányfejű kígyó Rózsát megint életre hozta. Ő maga pedig most már övig bújt ki a kígyóbőrből. Rózsa kétszerte erősebb lett, mint akármelyik óriás.

Akkor este is megölte őt a hét óriás, de csak nagy küzdelem után, mert a szolgálakat Rózsa most már mind elkergette, sőt három óriást is megsebesített.

Reggel csak maguk mentek el az óriások. A kígyó Rózsát most is feltámasztotta. Rózsa erősebb lett, mint a hét óriás együtt, s olyan szép, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem. A lány is a kígyóbőrből egészen kikerekedett; így igen kedves, szép teremtés volt!

Ekkor elbeszéltek egymásnak dolgukat, életüket. Elmondta a lány, hogy ő is királyvérből való; hogy az ő apját is az óriások ölték meg. Az országot elfoglalták. Az ottvaló kastély a lány apjáé volt, onnét

járnak el az óriások mindennap, hogy a népet sarcolják. A lány egy jó kuruzsos dajkájának segítségével változott kígyóvá. Megesküdött, hogy addig kígyóbőrben marad míg az óriásokon bosszúját meg nem áll hatja. Most már látja, hogy lerepedezik róla a kígyóbőr, tehát célját érheti, mert Rózsa olyan erős, hogy könnyen megfelelhet mind a hét óriásnak.

- Rajta hát, Rózsa, pusztítsd el őket! Nem leszek én sem háládatlan!
- Kedves szép lány! - felelte Rózsa - Te nekem az életemet három ízben adtad vissza. Hát én ne tartoznám neked azt meghálálni? Legyen tied az életem s egészen magam!

Egymásnak holtig való szerelmet esküdtek, s így igen jóízűen telt el a nap egész estig. Mikor az óriások megérkeztek, Rózsa így szólt hozzájuk:

- Ugyebár, sok gazember, azt hiszitek, hogy már háromszor megöltetek? Most azt mondom, hogy ma ezen a kapun egyiket se teszi ki a lábát! Hiszitek-e? Vívjunk meg!

Azok nagy méreggel rámentek, de biz, most már nem úgy lett, mint azelőtt. Rózsa rendre megölogette őket mind. Akkor a kulcsokat a zsebükből kezébe vette, a kastélynak minden zegelyukat összekutatta.

Látta, hogy bátorságban lehetnek, mert már övük a kastély.

Az éjszaka csendesen telt el. Reggel a kastély udvaráról Rózsa felnéz a havas tetőre, a fehér kendő felé, hát látja, hogy az egészen véres!

Megbúsul, s mondja a kedvesének:

- Mennem kell, hogy a két bátyámat felkeressem, mert rosszul van dolguk. Várj vissza engem, mert ha őket feltalálom, minden bizonnyal visszajövök.

Avval felkészült, kardot, nyilat, forrasztófüvet és élő-halóvizet vett magához. Arra a helyre ment, ahol elváltak volt.

Útjában lőtt egy nyulat. Mikor rátalált az útra, amelyen bátyjai mentek, talált egy kicsi házikót, az előtt egy fát, ott megállapodott. Hát a két bátyja két vadászkutyája láncsal meg van kötve! Azokat eloldja, tüzet csinál, s a nyulat sütni kezdi.

Amint sütné, hallja, hogy a fán valaki dideregve azt kiáltozza:

- Jaj, mint fázom!

Kiszólt Rózsa, s azt mondja rá:

- Ha fázol, gyere be, melegedjél!

Az azt mondja:

- Igen, de félek a kutyáktól!

- Ne félj, mert azok becsületes embert nem támadnak meg!

- Hiszem - hallik a fáról -, de mégsem. Vesd közibéjük ezt a hajszálat, szagolják meg azt előbb. Arról engem is megismernek!

Veszi Rózsa a hajszálat, és a tűzbe veti. A fáról meg leszáll egy vén boszorkány, bemegy s melegszik. Felhúz egy nyársra egy varasbékát, és sütni kezdi. Amint sütné, mondani kezdi Rózsának:

- Az az enyém, ez a tied! - s avval a békát neki veti. Erre Rózsa nem állhatja, kirántja a kardot, hozzácsap a boszorkányhoz. Hát a kard hasábfává válik. Nekimegy a boszorkány, hogy megölje Rózsát, s azt mondja:

- No, most véged neked is! Testvéreidet is én emésztettem el, bosszúból azért, hogy te a hét óriás fiamat megölted.

Rózsa nekiuszítja a boszorkánynak a kutyákat, s azok addig fogják, hogy vért eresztenek rajta. A vér a karból lett hasábfára cseppen, s abból megint kard vált. Kapja azt Rózsa, lecsapja vele a boszorkány bal karját. Erre a boszorkány megmutatta neki, hová temette bátyjait. Sújt még egyet Rózsa a karddal, s avval a boszorkány Plutóhoz költözött.

Rózsa kiásta a bátyjait, összedarabolt testüket összerakta, forrasztófüvel összeforrasztotta, élő-halóvízzel föltámasztotta.

Azok, mikor szemüket kinyitották, s Rózsát megpillantották, mind a ketten azt mondták:

- Jaj, be sokat aludtam!

- Sokat bizony - mondta Rózsa -, de ha én ide nem jövök, még többet aludnátok!

Elbeszéli neki, hogy elválásuk után ők meghallották, hogy az ellenség az országukból eltávozott. Azt akarták, hogy egyik, a nagyobbik, hazamenjen, s igazgassa az országot, a másik pedig keresse fel Rózsát.

Befordultak a kis házikóba, s a vén boszorkány ott úgy bánt velük, mint ahogy Rózsával is akart volna.

Rózsa is elbeszélte nekik, mikén ment keresztül. Azt mondta:

- Te, nagyobb bátyám, menj haza, ülj be apánk országába! Te pedig, kisebb bátyám, jöjj velem, s igazgassuk ketten azt a nagy országot,

amelyikben az óriások hatalmaskodtak.

Elváltak, s mindegyik ment a maga helyére.

Rózsa feltalálta szép kedvesét, aki már úgy elbúsulta magát, hogy szinte megepedt, de hogy Rózsát meglátta, egészen felvidult. Az óriásoktól megmentett nagy országot kezükre vették; Rózsa s kedvese összekeltek, nagy lakodalmat csináltak, eleget vendégeskedtek, a menyasszonyt jól megtáncoltatták, s ha meg nem haltak, máig is élnek. Kerekedjenek egy tojánhéjba, s holnap legyenek a kendtek vendégei!

Bendebukk

Hol volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tenger dombján is túl, volt egy öregember meg egy öregasszony, volt nekik két fiuk: Bendebukk meg egy másik. Nagyon szegények voltak az istenadták.

Az öregember nemsokára meghalt. Hagyott Bendebukknak egy csatakos kis bundát meg egy csizmavakaró vaskót. A másik fiának egy bocskorszíjat hagyott.

Azt mondja az anyjuk nekik:

- Már megnőttetek annyira, hogy szolgálhattok; menjetek hát isten hírével, mert én nem tudlak benneteket ruházni, eltartani.

Elindult a két fiú.

Mentek, mendegéltek, amíg egy erdőbe nem értek. Egy nagy nyárfa alatt kétfelé ment az út: az egyik jobb, a másik bal felé.

Itt a két testvér nagy sírás-rívás közt elvált egymástól. Bendebukk ment bal felé, a másik jobb felé szerencsét keresni.

Ment, ment Bendebukk szomorkodva. Egyszer úgy hallotta, mintha messzire veszekednének, lármáznának. Elszánta magát, hogyha az ördögök lármáznak is ott, mégis arra megy.

Amint közeledik, hát látja, hogy három ördögfiú egy bocskorszíjon veszekedik; az apjuktól örökségbe kapták, de hárman nem tudtak megosztzkodni rajta, mert nem volt késük, amivel elvágták volna háromfelé. Amint az ördögök meglátták Bendebukkot, mindjárt odahívták.

Azt mondja neki a legnagyobbik:

- Te, kisfiú, adjál egy kést, adok érte egy olyan sapkát, melyet ha a fejedbe teszel, előtted világosság, utánad sötétség lesz, és senki sem fog látni!

Azt mondja a középső ördögfiú:

- Én meg adok olyan lámpást, hogy ha kinyitod, akármit parancsolsz neki, megteszi.

A harmadik azt mondja:

- Én meg adok olyan tarisznyát, hogy ha az egész világot beleteszed, az sem fog meglátszani rajta.

No, jól van! Hanem Bendebukk azzal a gyanúperrel élt, hogy hátha elveszik tőle azokat. Amint hát mindegyik átadta neki az ígért valamit, ő is odaadta a rossz kést. A sapkát a fejébe nyomta, nem látták többet az ördögök.

Amint ment, mendegélt hetedhét ország ellen, egyszer elér egy nagy városba. Egyet gondolt, elment a király kapujához. Azt mondja az öröknek:

- Eresszenek be, bácsik! Azt hallottam, hogy az udvari szabónak meghalt az inasa, szeretnék szabóinas lenni.

A kapuőrök rátámadtak, mit akar abban a rossz kis bundában, nem inasnak való ő. De addig kunyorált ott, beeresztették.

Bement tehát a szabóhoz, és azt mondja neki:

- Ha nem bánna, mester úr, lennék én inasa, úgyis meghalt a másik!

Azt mondja neki a szabó:

- Jó, én nem bánom. Hanem tudod, mi lesz a kötelességed?! Reggel, mikorára felkelünk, az udvar ki legyen seperve, a konyhán égjen a tűz, a tűz mellett a fazekakban forrjon a tiszta víz. Ha ezt megteszed, akkor szeretni foglak!

Bendebukk megígérte, hogy teljesíteni fogja.

Másnap reggel, mikorára felkeltek, az udvar tiszta volt, a konyhán égett a tűz, a fazekakban a víz már csak félig volt a sok fűvés következtében.

Meglátja mindezt a szabóné, mondja Bendebukkknak:

- Máskor ne rakj olyan jókor tüzet, mert látod, most is már lefőtt a fazekakban a víz!

Bendebukk szót fogadott. Mindent jól csinált, rendesen. Szerették is nagyon. Vagy négy nap múlva azt mondja a szabónak:

- Mester úr, engedje meg, hogy lemehessek a műhelybe is már, hadd foldoznék ott valami ócskát!

Megengedte a szabó. Lemegy hát Bendebukk a műhelybe. Volt ott egy öreg szabólegény, Jánosnak hívták. Odamegy hozzá Bendebukk, azt mondja neki:

- Adjon valami foldoznivalót, János!

- Hogy tudnád te megfoldani, mikor még tű sem volt a kezében sohasem!

De a fiú mégis addig-addig kérte, hogy odaadott neki egy katonanadrágot: foldja meg a két térdét.

Bendebukk az ajtó mögé ment a nadrággal, kinyitja a lámpást, amelyet az ördög adott neki, s azt mondja:

- Olló, szabjad, tű, varrjad, vasaló, vasaljad úgy, hogy még az irigység se leljen benne hibát!

Mikorára kimondta, készen is volt, mégpedig úgy, hogy János se tudta volna jobban meg szebben megfoldani. Mikor Bendebukk odavitte hozzá, csak elcsodálkozott, hogy hogyan megvarrta.

Másnap megint lement Bendebukk a műhelybe. Odamegy Jánoshoz, látja, hogy búsul. Kérdi tőle:

- Mit búsul, János?

- Hej, öcsém, hogyne búsulnék, mikor huszonnégy óra alatt száz katonaruhát kell megvarrni egymagamnak!

- Sohase búsuljon rajta, majd megcsinálom én. Egyék, igyék, feküdjön le!

János megfogadta a jó szót, és úgy tett. Bendebukk meg hozzálát a dologhoz; nem csinált egyebet, csak mindig azt mondta:

- Olló, szabjad, tű, varrjad, vasaló, vasaljad!

Mikor ezt elmondta, már akkor mindig kész volt egy ruha. Mire János felébredt, kész volt a száz öltözék. Másnap János Bendebukkknak adta a maga reggelijét, amiért vele oly jót tett.

Azután való napon megint látja Bendebukk, hogy János szomorkodik. Kérdi tőle, mi baja.

- Már meg kétszáz ruhát kell huszonnégy óra alatt elkészíteni! - mondja neki János. Azt mondja Bendebukk:

- Egyék, igyék, aludjék, majd megcsinálom én!

János lefeküdt, és mikorára felkelt, készen volt a kétszáz öltözék. Ekkor János Bendebukkot ebédkor az asztalhoz ültette, a maga

helyére. Váltig szabadkozott Bendebukk, hogy nem ül oda, de muszáj volt. Amint bemegy ebédelni a mester, látja, hogy hol ül Bendebukk. Haragra gyulladt, hogy hogyan mer oda ülni. A haragjának az lett a vége, hogy elhajtotta magától Bendebukkot.

Elment Bendebukk a kis, csatakos bundában megint egy nagy városba. A király kertészéhez ment be. Azt mondta, hogy kertészinas akar lenni. A kertész mindjárt meg is fogadta, mert szüksége volt kertészinásra, és kiküldte a kertbe, hogy a virágokról hajtogassa a legyeket és a bogarakat. Bendebukkknak nem volt egyéb dolga, mindig a kertben járkált fel s alá, legyezve a virágokat. Egyszer, vasárnap, a legkisebb királykisasszony kinézett a kertbe, a kastély ablakán. Látja, hogy egy kisfiú legyezi a virágokat egy csatakos bundában. De egyszer csak egy rézpáncélú vitéz rézszőrű lovon felvágatja a lovával az egész kertet olyan pusztára mint a pádimentom, és azután rézvirágokkal beültette az egész kertet.

A király, mikor meglátta, megörült, és jól megajándékozta a kertészt. Jóllehet a kertész maga sem tudta, ki ültette a virágokat, és megtiltotta Bendebukkknak, hogy hozzájuk nyúljon. Bendebukk nevetett magában mert ő vágatta fel az egész kertet, és ő is ültette be. Ő volt a rézpáncélú vitéz.

A következő vasárnap a középső királykisasszony maradt otthon a templomból. Akkor már ezüstpáncélos vitéz ezüstszőrű lovon vágatta fel a kertet, és ezüstvirágokat ültetett, de ez a kisasszony sem gondolt arra, hogy talán a kis bundás fiú csinálta azt. A harmadik vasárnap a legnagyobb kisasszony maradt otthon. Ekkor aranypáncélú vitéz vágta fel az egész kertet, aranyszőrű lovon, és aranyvirágokat ültetett. A király ekkor ajándékozta meg igazán a kertészt, látva, hogy valamennyi virág a kertjében van, mind hárompróbás aranyból való. De ez a legnagyobb királykisasszony sem tudta, hogy az aranypáncélos vitéz is Bendebukk volt.

A negyedik vasárnap megint otthon akart maradni a legkisebb királykisasszony. Azt mondta, hogy beteg. De az atyja azt felelte, ha halálán van is, el kell mennie.

- No, jól van!

Azt mondja a kertésznek a királykisasszony:

- Kertész bácsi, mondja meg az inasának, hogy kössön hármunknak három bokrétát!

Bendebukk kötött is olyan szép bokrétát, hogy hetedhét országra szólott. Úgy ki tudta a virágból csinálni a három királykisasszony képét, hogy pingálni sem lehetett volna jobban. Felvitte a kis csatakos bundában. A kertész el akarta venni tőle, hogy majd ő viszi be, de Bendebukk csak azon volt, hogy majd beviszi ő. Hát amint bemegy a királykisasszonyok szobájába a csatakos bundában, a két nagyobbik királykisasszony rákiabált:

- Eredj ki, takarodj!

De a legkisebbik azt mondja:

- Hozd elő a bokrétámat, kisöcsém!

Amint odaadja neki Bendebukk, egy aranyat nyomott a markába a királykisasszony.

Nemsokára csináltatott a király a három lányának három aranyalmát. Összehívatta az egész birodalomból a grófokat, hercegeket, és azt mondta a lányainak:

- Akinek akarjátok, annak lökjétek az aranyalmát, ahhoz kell férjhez mennetek!

Egy nagy szobában voltak a hercegek, a grófok, s velük a királynak minden cselédje. Csak Bendebukk nem. Egyszer csak ő is bejött a csatakos bundában, odaállott az ajtóhoz, egy gróf háta mögé.

A két nagyobbik királykisasszony odahajítja a maga aranyalmáját egy-egy hercegnek. A legkisebb pedig odagöndöríti Bendebukkhoz. A Bendebukk előtt álló gróf azt gondolta, hogy neki löki, és fel akarta venni.

De azt mondja a királykisasszony:

- Nem magának löktem ám!

Azzal Bendebukk felvette.

Volt azután lakodalom. De a király haragudott a legkisebb lányára, hogy miért ment ahhoz a szegény kölyökhöz. Bendebukknek meg a feleségének nem is volt szabad az asztalhoz ülni, csak az ajtó megett voltak mind a ketten.

Másnap a két herceg vadászni ment lóháton. Azt kérdezik Bendebukktól:

- Nem jön vadászni, kis sógor?

Bendebukk azt mondja, hogy elmegy, csak lovat adjanak alá. Adtak is egy rossz, girhes, szemeten hízott lovat, olyat, hogy alig tudott lépni. Amint a város végén mennek, nagyon nagy sárban kellett

menni, a szegény Bendebukk lova bentmaradt a sárban. A két herceg pedig kényesen elvágatott.

Akkor azt mondja a ló Bendebukknak, mert táltos volt a ló:

- Mit csináljak, kiségek?

Azt mondja neki Bendebukk:

- Rézszőrű ló légy, én rézpáncélú vitéz, rézszőrű eleven nyúl fickádozzék oldalamon!

Meglett! Akkor megint azt kérdi a ló:

- Hogy menjek, mint a szél, vagy mint a gondolat?

Azt mondja Bendebukk:

- Mint a gondolat, a két herceg előtt teremj!

Úgy is lett. Mikor észrevette magát, Bendebukk látja, hogy jön a két herceg elébe. Persze nem ismerték meg, köszöntötték. Aztán beszédbe eredtek egymással.

Azt kérdi a két herceg:

- Mennyiért adod nekünk azt a nyulat?

Bendebukk, mintha nem tudná, mi az, azt mondja:

- Nektek adom egy olyan sárga karikáért, amilyen az ujjatokon van!

Az egyik herceg azt súgja a másiknak:

- Odaadom én, majd azt hazudom otthon, hogy eltört, azután elvesztettem!

Oda is adta. Azután elváltak egymástól. Egyik egyik felé, másik másik felé. Amint a két herceg a város végére ért, látják, hogy szegény Bendebukk még most is ott kínlódik a nagy sárban. Nagy nehezen hazavergődött, a felesége megmosta a sártól egy nagy dézsa vízben.

Másnap megint elhívta a két herceg Bendebukkot vadászni. Még rosszabb lovat adtak alá. A város végén megint ott maradt a nagy sárban lovastól, a két herceg pedig nevetve elnyargalt.

Azt kérdi a ló:

- Mit csináljak, kiségek?

Azt mondja Bendebukk:

- Ezüstszőrű ló légy, én ezüstpáncélú vitéz; ezüstszőrű nyúl fickádozzék az oldalamon, és mint a gondolat, a két herceg előtt teremj!

Alig mondta ki, úgy lett. A két herceg jött vele szemben, köszöntek egymásnak. A két hercegnek nagyon megtetszett az ezüstnyúl,

kérdik Bendebukktól:

- Miért adnád nekünk?

- Egy másik sárga karikáért - mondja az.

Most a másik herceg adta oda a jegygyűrűjét. Azzal elmentek. Mikor a város végén vannak, látják, hogy Bendebukk ott vergődik a sárban, lovastul. Kijött valahogy, hazament, otthon a felesége megmosta.

Harmadik nap megint kiment a két herceg vadászni. Hívták Bendebukkot, de még rosszabb lovat adtak neki. Szegény, annak rendje s módja szerint ott maradt a sárban. Amint a két herceg elmegy, azt mondja a lovának:

- Aranyszőrű ló légy, aranypáncélos vitéz legyek; aranyszőrű nyúl fickándozzék az oldalamon, és mint a gondolat, a két herceg előtt teremj!

Úgy lett! A két herceg alig tudta, hogyan köszönjenek ennek a vitéznek. Beszédbe eredtek, megint kérdezte a két herceg:

- Miért adod nekünk ezt a nyulat?

Azt mondja Bendebukk:

- Nektek adom, ha valamelyiktek az oldalára hagyja nyomni a pecsétemet!

Az egyik rá hagyta nyomni. Azután elváltak. Mikor a két herceg a városba ért, szokás szerint ott vergődött Bendebukk. Azután hazament megmosta a felesége.

Egyszer a király összegyűjti a birodalmában levő mágnásokat, hogy megmutassa azokat a nyulakat, amelyeket az ő két veje fogott. Mikor a legjobban vendégeskednek, a két herceg pedig beszéli, hogy hogyan s miképpen fogták a nyulat, bejön egy ezüstpáncélú vitéz. Azt gondolták, valami mágnás; ezt is leültették. Egyszer azt mondja az ezüstpáncélú vitéz:

- Hazudtok, herceg sógorok, mert a réznyulat ezért a gyűrűért, az ezüstnyulat ezért a másikért én adtam, Bendebukk! A harmadikat pedig azért adtam, hogy a sódarodra nyomtam a pecsétet! Ha nem hiszik, nézzék meg!

Megnézték - csakugyan úgy volt! Akkor felállt Bendebukk, azt mondja:

- Isten áldjon meg, király atyám, isten áldjon meg, feleségem!

Azzal elment.

Ment, mendegélt a kis csatakos bundában. Egyszer elér egy királyhoz, bemegy hozzá, azt mondja neki:

- Azt hallottam, felséges király, hogy van felségednek egy lánya, aki minden éjszaka tizenkét pár cipőt nyű el. S eddig senki nem tudta kitudni, hogy hogyan esik az. Én is szeretném megpróbálni. Ha az ördöggel cimborál is, meg fogom én tudni.

Azt mondja neki a király:

- Az mind igaz, édes fiam. Hanem úgy vigyázz, hogyha ki nem találod az okát, már kilencvenkilenc embernek van a feje karóban érte, a tiéd a századik lesz.

Bendebukk megmaradt a szava mellett.

Este odafeküdt a királykisasszony ajtajába a csatakos bundában. Amint ott fekszik, egyszer, tíz óra tájban, ihol jön egy tüzes szekér az udvarra. Kiszáll belőle egy nagyszakállas ember. Bemegy a királykisasszony szobájába, a királykisasszonyt kivezeti, felülnek a szekérre mind a ketten. Bendebukk is kapja magát, a sapkáját a fejébe nyomja, hátul felugrik a saroglyába. Sebesen elmennek.

Amint mennek, egyszerre elérnek egy rézerdőbe. Ott egy rézforrásnál megállnak. Esznek, isznak, beszélnek, fürdenek, mosdanak. Bendebukk is evett a nagyszakállas tányérijából. Mikor el akarnak indulni, Bendebukk megfog egy rézpoharat, beleteszi a tarisznyájába. Megfog egy rézágot, letöri, azt mondja:

- Menjék kend is a bakóba!

De amint a rézágot letörte, az egész erdő megcsendült bele. Azt mondja a királykisasszony nagy ijedten:

- Jaj, felséges férjem és királyom, a kis ember csinál valamit!

Nosza Plutó is - mert az volt a nagyszakállas - leugrik, összevissza fújja tűzzel a szekérnek minden zegét-zugát, még a tengelyvégszeg lyukát is; nem lelt semmit. Akkor azt mondja a kocsisnak:

- Se ló, se ostor nem a tiéd, hajts!

Mentek sebesen! Egyszer elértek egy ezüsterdőbe. Ott is az ezüstforrásnál ettek-ittak. Bendebukk egy ezüstpoharat, egy ezüstfaágot megint a tarisznyába tett.

Onnan elmentek, elértek az aranyerdőbe. Ott is az aranyforrásnál ettek-ittak, ott is beletett Bendebukk egy aranypoharat, egy aranyfaágot a tarisznyába.

Ahogy mentek tovább, egy keskeny szekérúton, egyszer csak egy

rucalábon forgó várba értek. Amint le akar szállni a királykisasszony, két szép kislány szalad elébe, azt kérdik tőle:

- Mit hoztál, mit hoztál, édesanyám?

Bementek mind a várba, leültek vacsorázni. Bendebukk a pitvarban volt, az ajtó háta mögött. Amint az inas hozta kifelé a jóféle ételmaradékokat, Bendebukk mindent kivett a kezéből, a tarisznyájába tette. A királykisasszony hozott magával tizenkét pár cipőt, ő azt is a tarisznyába tette.

Amint megvacsoráztak, kiment a kisasszony egy beretvával kirakott pádimentumú szobába. Persze, amint kettőt lépett, vége lett mindjárt a cipőnek. Kiáltja az inasnak, hogy hozza be a többit! Hát sehol sem találják. A királykisasszony is megijedt, azt mondja Plutónak:

- Jaj, felséges férjem és királyom, a kis bundás ember csinál valamit. Tovább nem maradok, megyek haza!

Felül a szekérbe, odamegy a két kislánya; amint megcsókolják az anyjukat, Bendebukk megfogja mind a kettőnek a nyakát:

- Menjenek kendtek is a tarisznyába!

Mikor az öreg Plutó megcsókolja, ennek is megfogja a szakállát:

- Menjen kend is a tarisznyába!

Persze nem látta senki, mert fejében volt a sapka.

A királykisasszony hazament, s mikor megy befelé a szobájába, azt mondja:

- Hej, ha tudtam volna, hogy itt vagy, még el nem jöttem volna!

Reggel elhívhatja Bendebukkot a király magához, kérdezi tőle:

- Mit láttál?

Bendebukk elbeszéli az egészet. Amint elmondja, megfogja a tarisznyájában Plutó szakállát:

- Ha nem hiszi, felséges király, itt van!

Azzal kivágta a szoba közepére. Hanem az, ördög lévén, eltűnt egyszerre.

Aztán kiveszi a két gyereket meg a többi holmit is mind. Ekkor azt mondja a király:

- Amiért ezt megtudtad, neked adom a lányomat, meg a fele királyságomat!

Azt mondja Bendebukk:

- Nem kell énnekem a felséges király lánya, sem a fele királysága!

Akkor a király odaadta Bendebukknak tizenegy szobájának a

kulcsát, hogy ami neki tetszik, azt vigye el. Bendebukknak megmondták a cselédek, hogy van a királynak még egy tizenkettedik szobája is, amelyikben csodalámpások vannak felaggatva. Azt is megmondták neki, melyik a legjobb. Bendebukk kérte a tizenkettedik szoba kulcsát is. A király eleinte tagadta, hanem aztán kénytelen volt odaadni. Bendebukk kinyitotta a tizenkettedik szobát, és levette a lámpát. Azzal otthagya a királyt a lányával együtt. Ment haza.

Egyszer kíváncsiságból kinyitotta a lámpást. Hát tizenkét nagy óriás ugrik ki belőle, azt kérdik:

- Mit parancsolsz, kis gazdánk?

Azt mondja Bendebukk:

- Az anyám házától idáig egy várost építsetek!

Meglelt!

- Azután az anyám a legszebb palotában aranyszékben üljön: aranyzsámoly legyen a lába alatt.

Amint kimondta, ez meg is lett. Ekkor emlékezett rá Bendebukk, hogy még felesége is van őneki! Mindjárt megparancsolta, hogy azt is hozzák elő. Az is meglelt. Száz szakács főzött, vacsora után táncoltak, én is ott voltam, szalmasarkantyúm volt zabtaréjjal, egy zsákban megbotlottam, és ide buktam.

A rest macska

Egy legény elvett feleségül egy dologtalan gazdag lányt; ráadásul még azt is megfogadta, hogy sohasem veri meg.

A menyecske sohasem dolgozott, hanem csak járt házról házra pletykálkodni, s egyéb hitvány dolgot művelni.

Nem verte meg az ura egyszer sem.

Hanem egyszer egy reggel, mikor dologra ment, így szólott a macskához:

- Azt parancsolom neked, te macska, hogy míg én odaleszek, te mindent dolgozz, amit kell! A házat szépen kitakarítsd, délre ételt készíts, s még egy orsó fonalat is fonj, mert ha nem, mikor hazajövök, úgy megverlek, hogy megemlegeted!

A macska a tűzhelyen szunyókált, jámboran végighallgatta a beszédet.

De az asszony azt gondolta magában, hogy ez az én emberem megbolondult!

S azt mondja:

- Kelmed, uram, miért parancsol olyanokat annak a macskának? Hisz nem tud az ilyen parancsnak megfelelni!

- Tud, nem tud, nekem mindegy, feleség! - azt mondja az ember - nekem nincs más, akinek parancsoljak! De ha ő mindazt meg nem teszi, meglásd, úgy megverem, hogy sokért elkerülte volna!

Avval ment a dolgára.

Az asszony pedig biztatni kezdte a macskát:

- Dolgozz, macska, mert megver az uram!

De a macska nem dolgozott. Elment az asszony több házhoz, s mikorra hazament, a macska akkor is szunyókált, s a tűz is kialudt. Ismét mondta:

- Szítsd fel a tüzet, s dolgozz, macska, mert ma megverődöl!

De a macska nem dolgozott.

Hazajön a gazda, széjjelnéz, s hát minden rosszul van. Előrántja a macskát, felkötí a felesége hátára, s addig veri, míg a felesége imádkozni nem kezd:

- Ne üsse többet azt a macskát, nem hibás az, nem tud az azokhoz a dolgokhoz!

- Fogadod hát, hogy helyette mindent véghez viszel? - kérdi az ura.

- Véghez viszek még többet is, mint amennyit kelmed neki parancsolt, csak ne üsse többet szegényt! - felelé az asszony.

A menyecske hazafutott az anyjához, elpanaszolta a dolgot, s azt mondta:

- Felfogadtam, hogy a macska helyett minden dolgot eligazítok, csak ne verje a hátamon olyan kegyetlenül.

Hozzászólt az apja is:

- Ha felfogadtad, tedd is meg Mert ha nem, a macska holnap is megverődik!

S evvel hazaküldte az urához.

Másnap reggel is megparancsolta a gazda a macskának, mit tegyen.

De a macska most sem tett semmit. A gazda hát ismét jól megverte a felesége hátán.

Az ifjasszony akkor is hazafutott panaszra, de az apja úgy visszakergette, hogy a lába sem érte a földet.

Harmadik reggel is elmondta a gazda a macskának a harmadik parancsolatot. A macska már végighallgatni sem tudta, úgy meg volt ijedve. De hát most sem dolgozott semmit. Hanem most mindent eligazított helyette az asszony. Most nem felejtette el, hogy mit fogadott volt: tüzet tett, vizet hozott, ételt készített, sepregetett. Elvégzett mindent, amit kellett.

Úgy megesett a lelke azon a szegény macskán; azon, hogy amikor az ura azt veri, kínjában a macska az ő hátába aggatja a körmét. Meg azon, hogy a kétrétű ostornak a vége a macskán túl az ő hátát is megjárkálta minden ütéssel.

Mikor az ura hazajött, hát minden jól van!

Mondogatja is az ember:

- Ne félj, macska, most nem bántalak!

Az asszony örömmel terítette meg az asztalt, az ennivalót megcsinálta, az ura elé tette. Jólaktak jókedvvel.

Azután mindennap úgy volt. A macska többször nem verődött meg, s a menyecskéből olyan gazdasszony lett, hogy ugyan helyde!

A becsületes tolvaj Marci

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy szegény asszony. Volt neki egy Marci nevű fia. Ez a Marci igen becsületes, egyenes fiú volt. De ráadásul olyan ügyes, okos, világravaló is volt, hogy elterjedt róla a hír az egész országban, hogy ő mindent, de mindent meg tud csinálni. Még a királyhoz is eljutott a híre. Ez a király pedig, igen irigy természetű volt: bántotta, hogy Marci híre elhomályosítja az övét. Magához hívatta a fiút, s azt mondta neki, azzal a gondolattal, hogy majd kifog rajta:

- Hallom, milyen híres vagy, te híres Marci! Hát ha te olyan mindentudó vagy, bizonyítsd is be, mert különben elemésztlek! Ha mindent tudsz, tudsz lopni is, mi?

- Felséges királyom - felelte a becsületes Marci -, lopni még soha életemben nem loptam. De azt nem is akarok.

Feleli neki erre diadalmasan a király:

- No, ha soha nem loptál, most vagy tudsz azt is, vagy véged! Szánt nekem a mezőn tizenkét bérese. Vagy ellopod tőlük a mezőről a tizenkét ekét a tizenkét pár ökörral, vagy majd én tudok valamit: azt, hogy karóba húzatom a fejed. De ha megállod a próbát, tied minden kincsem, mert azt én is úgy loptam.

Megbúsulta magát Marci, de már nem volt mit tenni. Hazament, s elmondta az anyjának, hogyan járt a királlyal.

- Most csavard föl az eszedet, kedves fiam - mondta az anyja.

Gondolkozott erősen Marci. Aztán elmosolyodott. Megkérte az édesanyját, hogy szerezzen neki tizenkét tiszta fekete csirkét s egy fekete kotlót.

- Mire az neked, édes fiam? - kérdezte az anyja.

De csak megszerezte neki. Marci kiment a csirkékkel az erdőbe. Annak a szélén szántott a király tizenkét ekése. Ott Marci eleresztette a tyúkot a csirkékkel, s elkiáltotta magát:

- Né, a vadtyúk a csirkéivel! Fogjátok meg, szerencsét hoz!

A béresek azon nyomban otthagyták az ekét. Neki mind a csirkék után! A csirkék ijedtükben beszaladtak az erdőbe, a béresek a nyomukban. Addig Marci szépen fogta az ökröket, s elhajtotta az

ekékkel együtt.

Hazaterelte Marci az ökröket az ekékkel, mert abban is meg voltak egyezve a királlyal, hogy amit elszerez tőle, az nyomban az övé. Csak az anyját küldte fel a királyhoz, hogy ne várja az ökreit haza.

Másnap hívatja megint a király Marcit. Nagyon mérgesen fogadta.

- Hallom, sikerült ellopnod az ökröket meg az ekéket.

- Sikerült - felelt Marci szerényen.

- Most az egyszer szerencséd volt. De most az éjjel-nappal őrzött csűrömből a gabonát kell ellopnod. Ha nem lopod el holnap reggelig, tudd meg, karóba kerül a fejed. De ha megállod a próbát, tied az országom, mert azt én is úgy loptam.

- Megpróbálom, felséges királyom.

Elkezd megint gondolkozni Marci, hogy tudná ő attól a sok őről ellopni a búzát a csűrből?

A király aznap még külön is behívta az öröket, megkínálta őket pálinkával, s jól a lelükre kötötte, hogy nagyon vigyázzanak arra az átkozott Marcira, nehogy kifogjon rajtuk. Ha odamegy, csak essenek neki, s üssék, ahol érik.

Meghallotta ezt a parancsot Marci is, s rögtön kisütött valamit. Csinált egy szalmaembert, rátette a kalapját, s szépen-óvatosan éppen a csűr elé állította. Aztán tüszentett egy nagyot. Sietnek, jönnek ki az örök, látják a felöltöztetett szalmaembert. Látják Marci kalapját! Hajrá, neki! A sok pálinkától már szédültek is egy kicsit; a buzgalom még jobban föltüzeltte őket. Megesküdtek volna, hogy Marci jött lopni a búzát! Csihipuhi, csak a fejét, a kalapját, hogy meg ne sántuljon! Úgy ellátták a baját, hogy pora-nyoma se maradt.

És mentek azon pityókosan, tódultak mind jelenteni a királynak, hogy nem lopja már el Marci a búzát a csűrből! Agyonverték!

A király nagyon boldog volt, leültette, s etette-itatta őket. Azalatt pedig Marci szépen mind ellopta a búzát.

S küldte az anyját a királyhoz az üzenettel: megállta a próbát.

A király kékölt-zöldült mérgeiben. Futott a csűrbe, de bizony Marci nem hagyott egy szem búzát sem. Megint hívatta Marcit. Most volt csak igazán dühös.

- No, elloptad a búzát, Marci?

- El, felséges királyom.

- Rendben van! De most követelem csak az igazit. Lopd el a száz

kocsisom őrizte aranyszőrű lovamat. Ha nem, karóba kerül a fejed. De ha megállod a próbát, tied a koronám, mert én is úgy loptam.

Töpreng, gondolkozik Marci. De csak kifőzött megint valamit. Egy üveg pálinkát vett magához, felöltözött rongyos embernek. Este odament az istállóhoz, s bezörgetett az istálló ajtaján. A kocsisok nem akarták beengedni, mert a király lelkükre kötötte a vigyázást. De mikor látták, hogy csak egy rongyos ember zörget, méghozzá pálinkás butykossal, beengedték magukhoz. Leültették a jászol mellé, s Marci addig ügyeskedett, mígnem rávette őket, hogy igyanak a pálinkájából. Ittak, ihattak, be is rúghattak, még el is aludhattak bátran, mert úgy is bizonyosak voltak, hogy megőrzik a paripát. Mert egy közülük a ló kötelét, egy másik meg a ló farkát fogta, egy harmadik meg rajta ült. De annak, aki a ló farkát fogta, annak a kezébe Marci egy fő kendert adott. Azt pedig, aki a lóra volt ültetve, azt fogta szépen Marci, s ráültette a lovak jászlára. S amelyik a ló kötelét fogta, annak a kezében hagyta a kötelet, de a lovat eloldta róla, s szépen kivezette az istállóból, s hazavitte.

Másnap megy a király nagy biztonságosan az istállóba. Rettenetesen mérges lett.

Rákiáltott az emberekre:

- Hát úgy vigyáztok a lovamra, hogy Marci elvihette?

Azok még mindig italosak voltak. Azt mondja az egyik:

- Sze fogom a farkát!

A másik:

- Sze rajta ülök!

A harmadik:

- Sze fogom a kötelit!

A király jól összeszidta őket. Elhatározta, hogy most már ő fog vigyázni valamennyi holmijára, de Marcit elpusztítja, ha addig él is.

Töprengeni kezdett, hogyan is fogjon ki rajta. Hopp, megvan!

Hívatta rögtön Marcit, s megparancsolta neki, hogy ha másnap délben nem lopja el előle az ebédjét, karóba kerül a feje.

- De ha megállod a próbát, tied a királyi kardom, mert azt én is úgy loptam.

Erre Marci is gondolkozni kezdett.

Másnap délben a király az asztalnál ült, s várta az ebédjét. A szakácsné már ki is tálalta s tálcára tette, s készült bevinni. De

hirtelen beszaladt, mert a konyhaablakon egy kéz nyúlt be.

Marci ugyanis előző este, mikor senki se látta, egy kezét csinált fából, befestette, s a végére egy kötelet akasztott. A kötelet a kút kerekére kötötte. A konyha ablaka alatt meg egy lyukat vágott, s azon betolta a kezét, éppen az asztalig. Ezt látta meg a szakácsné. Ezért szaladt be a királyhoz, hogy itt van Marci, bedugta a kezét!

Kifut a konyhába a király s a királyné, és elkezdik húzni a kezét. Húzzák, húzzák, míg a kötél el nem szakad, s mindnyájan hanyatt nem esnek. Mire föltápáskodtak és körülnéztek, Marci ellopta az ebédet.

Aztán anyjával együtt meg is ette.

A király azt sem tudta, mit csináljon mérgében. Most már igazán végez vele! Másnap megint hívatta Marcit, s megparancsolta neki, hogy reggelre lopja el a felesége aranygyűrűjét az ujjáról.

- Ha megállod a próbát, tied a lányom. Azt ugyan nem loptam, csak nálam különb emberhez akartam feleségül adni. Ezért is volt eddig mind a próba.

Marci estefelé odalopózkodott a király szobájához. Most aztán összeszedte igazán az esztét. Egyszerre csak hallja, hogy a király azt mondja a királynénak:

- Én most alvás előtt még kimegyek egy kicsit. Ha visszajövök, szívem, akkor majd add ide gyorsan a gyűrűt, mert énnálam jobb helyen lesz.

Kimegy a király, alaposan körülnéz, hogy nincs-e a közelben Marci. Addig egy ajtónyílással Marci benn termett a szobában. Elváltoztatott hangon azt mondja a királynénak:

- Szívem, add ide gyorsan azt a gyűrűt, mert az az átkozott Marci minden percben itt lehet.

A királyné átadta a gyűrűt a sötétben. Marci meghúzódott az ajtóban, s mikor a király kinyitotta az ajtót, s bejött, Marci szépen kisurrant.

Fekszik vissza az ágyba a király, s mondja a királynénak:

- Szívem, add ide a gyűrűt!

- Hogy adjam - mondja ingerülten a királyné-, mikor már odaadtam! Az előbb kérted el, én magam húztam az ujjadra!

A király olyan mérges lett, hogy majd széthasadt mérgében. De most már nem szólt. Akkor sem, amikor nem Marci édesanyja, hanem maga Marci ment fel a palotába a királykisasszonyért, a kardért, a

koronáért, az országért.

Megülték a lakodalmat, volt minden, mi kellett, mire csak tellett, vendégeknek tál lé - cigánynak is kávé.

A számárrá változott barát

Egyszer egy ember két szamarával szántogatott az erdő szélén. Gallyakért bement az erdőbe, addig a két szamár ott maradt az ekébe fogva.

Arra ment két barátpap, akiknek a szekerét csak egy szamár húzta. Vagy mit mondok! Csak húzta volna, de már az éhségtől alig bírta. Meglátják az erdő szélén a két szamarat. Összebeszéltek, hogy az egyik jó lesz nekik.

Azzal odamentek az ekéhez. Az egyik barát a bal oldali szamarat kifogta és elvezette. A másik barát magára vette annak a szamárnak a szerszámját amelyet társa elvezetett. Úgy állt ott az eke előtt, míg a gazda meg nem jött.

Az csak nagyot nézett.

- Hát maga mit keres itt? Aztán hová tette a másik szamarat? - kérdi a baráttól.

Az meg azt mondja:

- Gazduram, én eddig el voltam átkozva. Most az időm lejárt, emberré váltam.

A szántóvető ember csodálkozva nézett rá, azt mondta:

- Ejnye, de sokat is megvertem én magát, de hát úgy látom, nem ártott meg. Hanem, ha már így van, menjen el, amerre lát!

Leszedte róla a szerszámot, és elengedte.

A másik barát az erdő szélén várta. Még egy-két napig vándoroltak, aztán az egyik faluban a lopott számárral kiálltak a vásárba. Mikor a szamarat eladták, hazamentek.

A vásárra a gazda is elment, hogy párját keressen az elveszett szamárnak. Ahogy ott bolyong, a sok eladó szamár közt meglátja a magáét. Nem tudta elgondolni, hogy a barátból hogyan lehetett ismét szamár.

Odament hozzá, és a fülébe súgta:

- Tisztelendő úr, hiába áll itt, én már úgyse veszem meg magát még egyszer!

Azzal elfordult, és egy másik szamarat vett.

Fanyűvő, Vasgyúró, Hegyhengergető

Hát hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az Óperenciás-tengeren is túl, az üveghegyek mellett, volt egy szegény embernek egy kis háza. S abban feleségestül maga a szegény ember.

Azon sóhajtozott mindig ő is, a felesége is, hogy csak egy fiuk lenne. Mert fiuk nem volt. Egyszer az asszony nagy örömmel dicsekedett a férjének:

- Úgy érzem, anya leszek.

Telt-múlt az idő. Eljött a nap, megszületett a kisfiú. Azon tűnődtek, milyen nevet adjanak neki. De mivel az embernek más munkája nem volt, nem tudott megélni csak a favágásból, hát Fanyűvő lett a fiú neve.

Nőtt a gyerek, szépen fejlődött, erősödött évről évre. Már hatéves volt, de még mindig szopott. Kibarangolt az apjával az erdőre, segített neki egy kis fát vágni, rőzsét szedni, hogy ne unatkozzon otthon, ha megelégelte a játékot.

Egyszer odament a kisfiú egy óriási nagy tölgyfához. Gyönyörű szép sudaras derekú tölgyfa volt. Próbálgatta két kézzel mozgatni, de még csak a levelét sem tudta megmozgatni. Sírva fakadt:

- Ej, de gyenge gyerek vagyok én!

Míg a fiú így búslakodott, szomorkodott magában, elébe termett egy öreg emberke. Azt kérdezi a fiútól:

- Fiam, mért sírdogálsz? Mi a bajod? Nagyon fiatal vagy még.

- Sírdogálok, mert olyan erős szeretnék lenni, hogy ezt a fát tövestől kiszedjem a földből, és odavigyem, ahová akarom.

Azt mondja neki az öreg:

- No, azon ne sírdogálj, fiam! Azon én segíték. Menj haza, és mondd meg az édesanyádnak, hogy szoptasson még hét esztendeig. És

gyere ki minden esztendőben, aztán a fát próbáld meg-megrázni!
Megköszönte az öregnek a gyerek, aztán elváltak. Otthon a fiú azt mondja az édesanyjának:

- Édesanyám, nagyon gyöngé vagyok még. Azt mondta nekem egy öregember, hogy arra kérem magát, szoptasson még hét esztendeig.

- Jól van, fiam. Majd talán keresünk annyit, hogy jól élhessünk, hogy legyen tej elég.

Úgy is volt. Telt-múlt az idő, egyik év a másikra. A gyerek kiment a fához minden évben próbálkozni. A hetedik esztendőben, mikor ismét hét év lejárt, már tizennégy éves volt. Ment, próbálgatta a fát. Megrázta, hogy csak úgy zörgött, hullott a makk róla. Akkor már erős volt.

- Na - mondja -, csak még egy kicsit.

Míg ottan kínlódik a fával, s erőlködik, hogy kihúzza, akármibe kerül is, de nem bírta vele sehogy sem, megint előtte termett az öregember. Azt mondja neki:

- Édes fiam, látom, mindenáron erőlködni akarsz. De még gyöngé vagy. Eredj haza, mondd meg az anyádnak, hogy szoptasson még hét esztendeig, akkor kitéped a fát fél kézzel!

Elment a gyerek haza. Mondja az édesanyjának, hogy mit mondott neki az öregember megint.

- Ejnye, édes fiam - mondja neki az anyja -, most már nagy vagy, nagyon nehéz lesz nekem kibírni, mert nagyon fáj a hátam. De azért meglesz mégis.

Elmúlt egy esztendő, elmúlt kettő, eljött a harmadik. A fiú mindig kiment a fához megpróbálni, de bizony nem ment vele semmire. No, a negyedik esztendőben már olyan erőt kapott hogy belekapaszkodott a fába két kézzel. Hol egyik oldalára dűtötte, hol a másikra. Csak úgy recsegett a gyökere, de mégsem jött ki. Elment hát haza, s mondja az anyjának:

- Édesanyám! Igaz, még három esztendő van hátra, de akkorára csak elérem, amit akarok. Hozok akkor olyan szálfát haza, hogy míg élnek, ennek az árából megélnek. Mert nincs annyi pintér az országban, hogy ezt a fát tíz esztendeig dongának fel tudják hasítani, abból annyi lesz. Annak az ára pedig maguknak mindenre elég lesz.

Mikor lejárt a három esztendő, a harmadik év végén kiment a gyerek megint a fához. Belekapaszzkodott csak úgy egy kézzel. Úgy kirántotta a földből, mint a sárgarépát. Fölkapta a vállára, mint egy kéve rőzsét, és ballagott vele haza.

Mikor meglátták a falusiak, azt hitték, jön az egész erdő haza. Mert nem vágott le egy ágat sem, csak úgy hozta, mindenestől. Mikor ledobta a válláról a fát, akkorát zökkent az udvaron a föld, hogy a kis ház egy méterrel lejjebb esett. Megijedt az édesanya:

- Jaj, édes fiam, mit csináltál? Összedől a házunk!

- Dehogy dől össze, édesanyám. Majd építünk magunknak. Hanem most annyit még megteszek, hogy a fát összevágom. Összerakom mind rakásra, ölbe, és azután maguk csináljanak vele, amit akarnak. Eladhatják vagy eltüzelhetik. De énnekem is süssön akkora cipót, hogy egy hétig elég legyen!

Meg is sütötte a cipót az anyja. Egy nagy kocsi lisztet hozatott a városból, a malomból. Azt mind megsütötte egy cipónak. Mert hát a gyerek jó gyomrú volt, annyit meg tudott enni, mint más ember húsz hétig.

Beletette a tarisznyájába a cipót, fogta a favágó baltáját, azzal elindult országot-világot próbálni.

Amint megy, mendegél országról országra, egyszer látja messziről, hogy egy óriási hegysor van előtte, de egyik hegy jobban gurul, mint a másik. „Ugyan, mi lehet az?” - gondolkozik magában. De nem lát senkit, csak egy kis embert a hegy lábánál. Az a kis ember csak nekivetette a vállát annak a kősziklának, egyet nyomott rajta, és a hegy már felgurult. Gondolkozik magában a fiú:

„Ej, ez nagyon erős ember lehet, hogy egy hegyet fel tud emelni, fel tud gurítani!”

Odaér hozzá, odaköszön:

- Jó napot, Hegyhengergető komám!

- Adjon isten, Fanyúvő komám, neked is.

Azt mondja a fiú:

- Hát te honnan ismeresz engem, hogy én Fanyúvő vagyok?

- Hát hallottam már a híredet, hogy nagyon sok erdőt kicsupáltál fél kézzel, úgy mint asszonyok a kendert nyáron. De én arra nem járhattam tifelétek, mert arra nincsenek hegyek. Én csak ott szeretek bolyongni ahol az embereket hol kisegíteni, hol meg bosszantani

tudom. Ha megharagítanak, hegyet gurítok a földjükre. Azután jöhetnek hozzám könyörögni, hogy gurítsam vissza.

- Jobb lesz, pajtás - mondja a fiú -, ha velem jössz. Menjünk együtt.

Azt mondja a Hegyhengergető koma:

- Hová menjünk, Fanyúvő komám? Merre bolyongjunk a világba? Úgyse találunk neked való munkát.

- Dehogynem - mondja a fiú -, találunk majd, ne félj semmit! Én hallottam, hogy van egy király a szomszéd országban. Annak van három szép lánya. De a király nagy szomorúságba esett, mert egy napon mind a három lányát ellopták. Úgy nyomuk veszett, hogy nem tudja senki, hová lettek. Csak mink ketten kevesek vagyunk hozzá, még egy társat kell keresni.

- Nem baj - feleli a Hegyhengergető -, van énnekem egy jó komám. Itt van, nem is nagyon messze, a vashegyek lábánál, ott gyúrja a vasat.

Mennek, mendegélnek. Ha hegy akadt az útjukba, könnyen segítettek rajta, mert Hegyhengergető koma egyszerűen félretolta. Ha pedig nagy folyó akadt az útjukba, azon meg a Fanyúvő koma segített azzal, hogy kihúzott egy nagy fát a földből, átdobta a vízen, és mint hídon, azon átmentek. Azt mondja a Hegyhengergető:

- Fanyúvő komám, ketten vagyunk, de valamelyikünknek vezetőnek kell lenni! Próbáljuk meg, hogy melyikünk erősebb! De ne veszekedjünk csak próbáljunk.

- Próbáljunk, no, pajtás - mondta a Fanyúvő. - Rajta, birkózzunk!

Összekapaszkodtak birkózni. A Hegyhengergető koma úgy a földhöz vágta Fanyúvőt, hogy bokájáig beleszaladt a lába a földbe. Fanyúvő koma felugrott, és úgy vágta oda a Hegyhengergető komát, hogy az lement térdig.

- Ej, koma - mondta az -, úgy látom, mégis te vagy az erősebb.

De próbáljuk meg még egyszer!

Összekapaszkodtak harmadszor is. A Hegyhengergető belevágta a Fanyúvő komát térdig a földbe. Fanyúvő egy kicsit összeszedte magát, aztán úgy vágta Hegyhengergető komát a földhöz, hogy belement derékig. Kapaszkodik Hegyhengergető koma, hogy majd kimászik a földből, de nagyon nehezen ment neki. Fanyúvő koma megfogta a kezét, kihúzta.

- Na, gyere, pajtás - mondta neki.

- Most már belátom, pajtás - feleli Hegyhengergető -, erősebb vagy, mint én, te leszel a vezér.

Mennek, aztán mendegélnek. Találkoztak még egy erős emberrel: egy nagy hegyóriás tövében úgy gyúrt egy óriási nagy rakás vasat, mint az asszonyok a tésztát.

Odaköszön hozzá a Fanyúvő koma:

- Adjon isten jó napot, Vasgyúró komám!

- Adjon isten neked is, Fanyúvő komám - felelte az. - Hol jártok, mi járatban vagytok?

Azt mondja a Fanyúvő:

- Elmegyünk országot-világot próbálni. Hátha valami szerencsénk akad valahol. Eljössz-e velünk?

- Elmegyek én, pajtás, csak azt akarom tudni, hogy melyikünk erősebb. Melyikünk lesz a vezér? Birkózzunk hát meg!

- Nem bánom - mondta a Fanyúvő -, gyere, Vasgyúró komám, hadd birkózzunk!

Összekapaszkodtak. A Vasgyúró koma úgy vágta Fanyúvő komát a földre, hogy belement térdig. „Ej - gondolta Fanyúvő koma -, ez nem jó, ennek már erősebb marka van, mint a Hegyhengergetőnek. Ebbe jobban bele kell kapaszkodni!”

Összekapaszkodtak másodszor is. Akkor meg a Fanyúvő koma vágta bele a Vasgyúrót, hogy az belement derékig. Vasgyúró is összeszedte magát, kiugrott. Ölre kapta megint a Fanyúvő komát, és ő is belevágta derékig. Fanyúvő kiugrott, mint a labda, elkapta Vasgyúró komát, úgy vágta a földre, hogy belement nyakig. Azt mondja neki:

- No látod, komám, most megölhetnélek, mert csak a fejed van ki, de nem bántalak. Gyere velem!

- Belátom, pajtás - mondta Vasgyúró -, hogy erősebb vagy, mint én. Szót is fogadok. Hegyhengergető komával együtt a te szavadra hallgatunk. Menjünk együtt mind a hárman! Legyünk jó barátok!

Amint mennek, mendegélnek, hát látnak tizenkét szekérfélét, mindegyik előtt négy-négy ökör van. Tele vannak a szekerek vassal, de mind elsüllyednek a sárban úgy, hogy ki se látszanak belőle. Az ökrök hiába csavarognak, hiába forgatják a rudat, nem bírják a szekeret kihúzni.

Könyörög az ispán, mert ott van a béresekkkel együtt, a három

komának, hogy segítsenek kihúzni a sárból a szekereket.

- No, mi segítünk szívesen - mondja a Fanyűvő -, de mit fizet ispán úr, ha kihuzigáljuk magunk a szekereket a sárból? Fogják ki az ökröket minden szekér elől!

Nem akartak hinni nekik, de mégis kifogták. Azt mondja az ispán, hogy mindent megfizet, csak mehessenek az úton.

Azt mondja a Fanyűvő:

- Én nem kérek mást, csak annyi vasat adjon nekem, amit az én komám elbír!

Azt mondja az ispán:

- Adok én szívesen, mert van elég.

Közben azt gondolta, hogy úgyse bír ez a két-három ember többet két-három vasnál elvinni, nehéz az.

Fogta a Fanyűvő az első szekér rúdját, s egyszerre, mint egy kis talicskát, kirántotta a partra. Így sorban kihúzgálta mind. Akkor odaállt a legelső szekér mellé a két komájával, kihúzott a szekérből két hatalmas szál vasat, s a legvastagabb vasrudat rátette a kettőnek kétfelől a vállára. Elkezdte rárakni keresztbe a többi vasat. Az egyik szekér már üres lett, azt félretaszította. Azt mondta:

- Ez a béres már befoghat.

Az ispán csak néz, de nem szól semmit. Fanyűvő meg odalép a másik szekér mellé, és rakta tovább a vasat, amíg csak mind a tizenkét szekér ki nem ürült.

- Most már elmehet haza, ispán úr - mondta -, hozhat másikat! Mink ezzel elmegyünk.

Az ispán megijedt, hogy most mi lesz övele. Mit szól neki a király hogy ők most vas nélkül mennek haza.

- Nem tehetünk róla - mondta a Fanyűvő. - Erre nekünk nagy szükségünk van.

Mentek tovább, elértek egy nagyon nagy pusztára. Ott akkora kazal búzák voltak, amekkorát még ők se láttak soha.

Azt mondja a Fanyűvő a kazlak gazdájának, mikor beköszönt hozzá:

- Uram, jó bérért mi kicsépeljük ezt a gabonát. Egy hét alatt kész lesz az egész, ha megadja, amit kérünk.

Azt feleli rá a birtokos:

- Adok én mindent, amit csak kérnek, enni-, innivalót, még pénzt is, amennyi kell.

- No jó - mondja Fanyúvő -, tegyétek le, komám a vasat, és te, Vasgyúró, állj neki, és gyúrjad! Csinálj belőle olyan masinát, amit egy ember úgy el tud hajtani, mint a köszörűkövet, de az csépeljen is, öröljön is.

Vasgyúró koma mindjárt hozzáfogott. Elkezdte gyúrni a vasat, hát azon a napon készen is lett. Mindjárt hozzáfogtak csépelni. Hegyhengergető hánya a gépbe a búzát, nem kellett oda vágó vagy etető, hánya, és már vitte is. Csak a béresnek mondta, hogy vihetik a szalmát, nekik nem kell. Odahoztak két nagy hombárt, abba az összes gabona belefér. Egy hét alatt kicsépezték az összes gabonát. A hombár tele lett búzával. Amikor elvégezték a munkát, odaálltak a birtokos elé, hogy most már adja ki a bérüket. Kérdezi a birtokos, hogy mit kérnek.

- Nem kérünk mi mást - mondja Fanyúvő -, csak annyi búzát adjon, amennyit el bírunk vinni.

- Ó - mondja a birtokos -, adok én szívesen.

Azt mondja a Vasgyúró komának a Fanyúvő koma:

- Komám, ebből a masinából csinálj két szál rudat; alátoljuk a hombár alá.

Az meg is csinálta.

- No - mondja a Fanyúvő -, most fogjátok meg úgy, mint amikor a vasat hoztátok. A két vállatokon legyen a vége. Próbáljunk, ha lehet, addig menni, míg oda nem érünk ahhoz a nagy erdőhöz.

Úgy is volt. A nagy hombárt felvették, a birtokos nézhetett csak utánuk. Odaértek a nagy erdőhöz, a hombárt letették az erdő szélén. Fanyúvő kihúzott két hatalmas fát a földből, ágait a baltával lecsapkodta. A hombárt a derekán keresztülfektette, aztán megindultak. Azt mondta a Vasgyúrónak:

- Vasgyúró komám, jó kemény karod van! Csinálj nekem egy jó kemény fejszét, de olyant, hogy ha földobom, s a hátamra esik, el ne törjön a nyele!

Vasgyúró koma meggyúrta a fejszét, beleverte a nyelit.

Ezalatt egyszer csak a puszta felől, ahol ők dolgoztak, jön ám egy iszonyú nagy vadkan. Úgy csattogtatja azokat a nagy agyaráit, hogy szikrát is hány. Az úr küldte utánuk, hogy a három embert a vadkan szaggassa széjjel, hogy a búzát vissza tudja vitetni béreseivel.

Azt mondja a Fanyúvő koma:

- No, pajtás! Majd én elbánok vele; te csak csináld a fejszét!

Mikor a vadkan odaért, Fanyúvő akkorát ütött a fejire, hogy az egyik agyara letörött. De a kan megfordult és nekiugrott.

Még egyszer rácsapott, eltört a kan másik agyara is. A harmadik csapásra úgy megütötte, hogy a kan megdőglött. Földobta a hombár tetejére:

- Jó lesz ez, pajtás, pecsenyének! De kész-e már a fejszém?

Azt mondja a Vasgyúró koma:

- Éppen most végeztem el, kiköszörültem. Most már készen van!

- No, add csak ide, hadd próbáljam ki!

Fogta a Fanyúvő a fejszének a nyelit, megcsavarta a feje fölött, fölhajította a magasba, hogy alig látták. Mikor a fejsze leesett, ráesett a Fanyúvő hátára, és a nyele kettétörött. Azt mondja a Fanyúvő:

- Vasgyúró komám, nem jól dolgoztál. Gyúrd még keményebbre, mert eltörött, ennek pedig eltörni nem szabad!

Vasgyúró koma meggyúrta a nyelit még keményebbre. Megint fölhajította a levegőbe a fejszét, annyira, hogy nem látták. Mikor a fejsze visszaesett, megint eltörött a nyele.

- Ej, Vasgyúró komám - mondja a Fanyúvő -, te nem jó acélkovács vagy!

Megharagudott a Vasgyúró koma:

- Megállj, komám, majd most nem török el!

Meggyúrta olyan keményre, csak úgy szikrázott. Harmadszor aztán, mikor földobta, két nap várták, míg leesett, rá a Fanyúvő hátára, de akkor nem törött el a nyele.

- No - azt mondja a Fanyúvő -, most jó lesz, komám! Fogjátok föl a hombárt, és menjünk! Hús van, kenyér van, valahogy csak megleszünk.

Amint megindulnak az erdő szélén, néz hátra a Hegyhengergető koma, hát látja, hogy jön egy nagy tüzes bika utánuk. Ugyancsak onnét, ahonnét a vadkan. Megijedtek mind a ketten, majdnem ledobták a hombárt ijedtükben, hogy most a bika agyonszurkálja őket.

De a Fanyúvő azt mondta:

- Ne féljetek, majd elbánok vele! Jó fejsze van a kezemben.

Mikor a bika utolérte őket, úgy megvágta Fanyúvő, hogy rögtön

összerogyott, egy csapásra megdőglött. Fanyűvő meg földobta a hombár tetejére. Mentek megint tovább. Néz hátra megint a Hegyhengergető koma, most egy óriási nagy bivaly jön, de az orrán is fújja a lángot. Olyan mérges volt rájuk, amiért elvitték az úrnak a búzáját. Mert azt a bivalyt is az úr küldte utánuk.

Hát odaér hozzájuk a bivaly. A Fanyűvő kiállt vele szemben. Azzal bizony már egy kicsit több dolga akadt; jó egypárat kellett rákoppintani, mert mindenáron le akarta gázolni. De úgy eltalálta egy ütéssel, hogy a végén az az óriási, nagy mérges bivaly csak összecsucodott, mint a bécsi bicska. Fogta Fanyűvő, feldobta azt is a hombár tetejére.

- Na, most - mondta - igazán van mind a hármunknak hús.

Beértek a városba. Mikor meglátták őket, hogy két ember egy óriási nagy hombárt visz a vállán, a harmadik meg egy óriási baltát, hát mindenki megijedt, hogy micsoda emberek lehetnek ezek. Fanyűvő koma mindjárt kérdi az egyik embertől, hogy merre van a királynak a kastélya, mert ők mindenáron annak a szolgálatába akarnak állni, ha felfogadja őket. Mert ők meg akarják a király lányait szabadítani, mivel hallották, hogy valaki ellopta azokat.

Mikor ezt meghallotta a király, szíves örömet kinyitatta a kaput.

- Csak gyerünk be! - mondták, és letették a hombárt.

Felmegy a királyhoz a Fanyűvő koma. Beköszön illedelmesen:

- Adjon isten jó napot, király őfelsége!

- Adjon isten magának is, vitéz uram! Nem ismerem, nem tudom, hogy szólítsam.

Azt mondja a Fanyűvő:

- Az én nevem Fanyűvő. Van nekem még két komám, az egyik neve Vasgyúró, a másik neve Hegyhengergető. Hát ha megfogadna bennünket őfelsége, elvállalnánk, hogy megkeressük azt az utat, amerre elvitték a királykisasszonyokat. És hacsak lehet, meg is szabadítjuk őket. Csak adjon meg nekünk a király őfelsége mindent, amit kérünk. Vagyis adjon tizenkét szekér kendert és tizenkét szekér kenyeret; búzát hoztunk eleget, abból süttethet. És tizenkét hordó bort is, tizenkét szekér kását, meg egy akkora lábast, amiben egyszerre egy szekér kása megfő. És tizenkét ökröt, hogy a kását ne kelljen hús nélkül megenni.

Megadott a király nekik mindent. Fogták a szekereket, egymás után

összekötözték mindet. Megrakodtak. Elbúcsúztak a királytól, és mentek az utjukra. Ők húzták a szekereket.

Amint mentek, beértek egy nagy erdőbe. Volt az erdő közepén három óriás nagy tölgyfa. Annak a tövénél megállapodtak.

- No - azt mondja Fanyűvő - pajtás, innen tovább nem megyünk.

Itt letelepedünk. Itt tanyát csapunk, és innen járunk keresni azt az utat, amerre elvitték azt a három királykisasszonyt. Mert a hír az, hogy a kisasszonyokat a föld alatti világba, az alvilágba vitték. De hogy ki és mi, azt nem tudja senki. Tehát azt a lyukat kell legelőször is megkeresni, ahol lejárnak.

Úgy is volt. Megcsinálták a sátorukat, kunyhót, lábasnak tűzfalat, mindent.

Az első napon ki marad otthon? Otthon maradt a hegyhengergető koma. Ő főzött. A kását beleöntötte a lábasba, beletette az egész ökröt is, csak a belit dobták ki. Persze megnyúzták ők azért, nem bőröstől.

A másik kettő meg elment az erdőbe, keresték az utat. Vasgyúró koma és Fanyűvő koma.

Egyszer, alighogy elmúlt dél, beállít a Hegyhengergető komához egy ősz szakállú kis emberke. De olyan hosszú szakálla volt, hogy hét rőf is volt. Azért is nevezték Hétrőfösnek.

Köszön a kis ember:

- Jó napot, Hegyhengergető komám! Mit csinálsz itt? Mit főzöl?

Azt mondja az:

- Kását.

- Adsz-e belőle?

- Dehogyan adok - mondja Hegyhengergető -, mikor az én két társamnak meg magamnak kell. Akkor mi mit eszünk?

- Márpedig - felelte a Hétrőfös -, ha nem adsz, akkor megeszem a hasadról.

Azzal az öreg elkapta Hegyhengergető komát. Elkezdtek birkózni.

Nem sokáig tartott, mert a Hétrőfös erősebb volt. Odavágta Hegyhengergetőt a földhöz, lekapta a tűzről a nagy katlan kását, ráöntötte Hegyhengergető koma hasára. Aztán nekihasalt, és elkezdett enni. Az meg ordított, mert égette a hasát a kása. De nem tudott fölkelni.

- Hiába sírsz, koma - mondta neki -, én már eszem, te meg majd

aztán.

Azzal eltűnt.

Hát ez megtörtént. A Hétrőfös megette a kását. Hegyhengergető koma nagy ügyel-bajjal föllepászzkodott, de bizony nem nagyon volt jókedve, mert a hasa nagyon fájt. Fogta, feltette a másik lábasa kását, tette bele a húst is, de az bizony, mikorára a két társa estefelé hazajött, nagyon főtlen volt. Azok mind a ketten nagyon éhesek voltak, de ő maga is, mert ő sem evett a kásából.

- Beteg vagyok - mondja Hegyhengergető -, megbetegedtem. Lehet, hogy a kása nem főtt meg, mert nem is nagyon tudott megfőni, nem volt rá idő.

Fanyűvő koma fogja a lábasa, leveszi a tűzről.

- Na, gyere, koma - azt mondja -, enni csak bírsz egy kicsit, ha beteg vagy is? Mert enni muszáj, mert másképp még betegebb leszel.

Nekiláttak aztán hárman. Megették a kását, pedig az félig nyers volt, a hús is csupa véres volt még benne. Abban a napban nem dolgoztak többet semmit, lefeküdtek, és elaludtak reggelig.

Másnap a Vasgyúró koma maradt otthon. Azt mondja:

- Majd én megfőzöm a kását, mert Hegyhengergető koma bizony lusta volt!

De a Hegyhengergető koma erre sem szólt semmit, nem mondta el hogy kivel volt baja, hadd próbálja a másik is!

Vasgyúró koma fölteszi a kását a tűzre. Megrakta a tüzet nagyon, a húst beletette mindet. Elővette a kendert, elkezdte fonni a kötelet úgy, ahogy a Fanyűvő megparancsolta, hogy milyen vastagra fonja.

Hát alighogy meghallatszott a távoli városi harangszó, beköszönt hozzá a Hétrőfös:

- Jó napot, Vasgyúró koma, mit főzöl?

- Kását.

- Adsz-e belőle?

- Már, pajtás - mondja Vasgyúró -, abból nem eszel, az az én két társamnak kell, meg magamnak.

- Jó - feleli Hétrőfös neki is -, akkor megeszem a hasadról!

Ezzel összekaptak, birkóztak jó darabig. Most is a Hétrőfös lett az erősebb. Odavágta Vasgyúró, ráöntötte a kását a hasára, és megette róla. Az is belebetegedett ebbe nagyon. Föltette a másik kását főni, de kötelet nem bírt fonni, mert nagyon égett a hasa.

Hazajött a két társa estefelé. Már a nap majdnem lement, mire hazaértek. De hiába fáradoztak, mert az utat nem találták, hogy hol kell lemenni az alvilágba.

Otthon látják, a Vasgyúró koma szintén fekszik.

- Mi bajod, pajtás - kérdi Fanyűvő -, te is beteg vagy?

- Megbetegedtem, pajtás - feleli az. - Éppen délkor már jóformán megfőtt a kása, amikor el kellett a tüzet oltanom. Úgy aztán nem főtt meg a kása meg a hús.

- Nem baj, pajtás! - feleli Fanyűvő. - A has, gyomor megeszik mindent, ahogy van.

Levette Fanyűvő koma a kását a tűzről, nekiültek mind a hárman, szépen megették. De a Vasgyúró koma sem mondta meg, hogy kivel volt baja.

- No - mondja Fanyűvő -, nem baj, pajtás! Majd holnap én maradok itthon, ti mentek el a lyukat keresni.

Úgy is lett. Harmadnap a Fanyűvő koma maradt otthon. Mihelyt csak ezek elmentek, ő rögtön feltette a kását főni. Beletette az egész ökröt, megrakta a tüzet. Elővette az egyik szekér kender, ráakasztotta egy fa ágára. Elkezdett fenni. Az egyik szekér kender elfogyott; húzta elő a másikat. Délig megfont hatot. Akkora rakás kötél volt már, hogy két szekér nem tudta volna elvinni.

Egyszer, épp délkor, míg ő ottan fonogat, fütyörész, odaköszön hozzá egy kis ősz ember. Ránéz a kis öregre. Az meg megköszönti evvel a szóval:

- Jó napot, Fanyűvő komám!

- Adjon isten, Hétrőfös komám, neked is!

- Mit csinálsz, mit dolgozol? - kérdi Hétrőfös.

- Fonom a kötelet - feleli Fanyűvő.

- Azt látom. Hát mit főzöl?

- Kását főzök, hússal.

- Adsz-e belőle?

- Már ebből, pajtás - mondja Fanyűvő -, nem eszel.

- De - feleli Hétrőfös - megeszem én neked is a hasadról.

- Meg ám, pajtás! Tudom, hogy a két társaméról megetted, de az enyémről mégsem eszed!

Azzal elkapta a kis öreget, a Hétrőfös szakállát rácsavarta a keze szárára, és csak húzta maga után.

- Gyere csak, komám - mondta neki -, ide, ehhez a nagy fához!

Fogta aztán a nagy fát, fél kézzel annyira meghajlította a derekát, hogy félig behasadt. Hétrőfös szakállát a hasadékba szépen beleüllesztette úgy, hogy az öregnek az orra a fa kérgét érte. A nagy fát azzal visszaegyenesítette az állásába, amint volt, mert nem volt kettétörve egészen, csak megrepedve. Az öreg váltig fickándozott, ugrált, de a szakállát csak nem bírta kihúzni, az annyira beleszorult a fába.

A Fanyűvő elment szépen a kunyhóba, megrakta a tüzet, hogy csak hadd főjön a kása.

Nekiállt a másik kendernek, fonta a kötelet.

Tovább füttyölt, dalolt. Elfogyott a kender, mind kész lett a kötél. Olyan hosszú, amelyet ő gondolt. Akkor hozott az erdőből a nagy fáról egy hosszú szál vesszőt. Abból font egy olyan nagy kosarat, hogy abba két ember kényelmesen állva vagy ülve elfért.

Estefelé lett az idő, mire ez készen lett. Megjött a két társa. Köszöntik mindjárt őt:

- Na, hogy vagy, Fanyűvő koma?

- Elég jól, komák.

- Nem betegedtél meg?

- Én nem - feleli Fanyűvő.

- Megfőzted a kását?

- Meg.

- No, akkor adjál, hadd együnk!

- Gyertek hát - mondja ő -, mert én se ettem!

Nekiültek a kásának, megették, jóllaktak. Mindegyik egy-egy hordó bort megivott, mert eddig nem ivott egyik sem, eszük ágában sem volt, úgy fájt a hasuk, a kása úgy megégette. De most már ízlett a bor, mert meggyógyultak.

Azt mondja Fanyűvő koma:

- Látjátok, pajtásaim, én megfontam a kendert, megcsináltam a kosarat, de megtaláltam a lejáróutat is, hol kell lemenni!

Mert az történt, hogy a Hétrőfös az alatt az idő alatt addig cibálta a fát, hogy végül is kidűtötte a földből. A fa helyén nagy-nagy lyuk támadt. A fa a lyukon keresztbe akadt, Hétrőfös meg szakállánál fogva ott lógott a lyukban.

- Nézzétek csak, pajtásaim - azt mondja -, ez mutatta meg nekem a

lejárást!

Odahívta Fanyúvő mind a két társát.

Ott lógott a Hétrőfős a lyukban. Fanyúvő fogta éles baltáját, és egyszerűen leborotválta Hétrőfős szakállát. Hétrőfős nagy huppanással leesett, de szakálla ott maradt a fában. Fanyúvő szépen kivette, és összetekerve a zsebibe tette. Ettől mostan még hétszerte olyan erős lett, mint amilyen erős volt, mert a Hétrőfősnek a szakállában volt a nagy ereje.

- No - mondta -, gyertek, pajtások Most lefekszünk, és reggelig alszunk. Aztán majd sorba lemegyünk.

Úgy is lett. Másnap reggel fölkeltek korán. A kását megfőzték, jóllaktak, és munkához fogtak. Hogy ki lesz az első, aki beleül a kosárba, aki lemegy? Hegyhengergetőnek kellett lenni az elsőnek!

Beleültették a Hegyhengergető komát a kosárba, ők meg eresztették lassan, a kötélnél fogva, lefelé. Egyszer ordít, kiabál a Hegyhengergető koma a kosárban, rángatja a kötelet, s mondja:

- Húzzatok föl! Húzzatok föl! Annyi itt a kígyó, béka, majd megesznek! Mind rám nyújtogatja a fullánkját.

Pedig nem volt ott semmi. Hegyhengergető csak megijedt, nem mert lemenni.

Beleült most Vasgyúró a kosárba. Lement félig a lyukba, már a fele kötél elfogyott, de ő még mindig nem rázta a kötelet. De egyszer csak elkezdi rángatni a kötelet ő is nagyon keményen, hogy húzzák föl!

- No, mit láttál, pajtás? Mi bajod? - kérdi Fanyúvő.

- Hú, pajtás - mondja Vasgyúró -, annyi odalenn a tüzes béka meg kígyó meg varjú, hogy majd kivájták a szememet, pedig olyan sötétség van, hogy nem láttam a kezemet se.

- No - mondja Fanyúvő -, most majd én ülök a kosárba. Csak arra vigyázzatok, hogy mikor háromszor meghúzom a kötelet, az azt jelenti, hogy leértem a földre. Akkor húzzátok föl a kosarat! Ha üres, akkor eresszétek szépen vissza!

Azzal fogta Fanyúvő a vasnyelű baltát, s beleült a kosárba.

Eresztette a két társa szívesen lefelé a Fanyúvőt, csak nekik ne kelljen lemenni. Csak eresztik, csak eresztik lefelé! Fanyúvő egyszer csak alatta világosságot lát.

„No, talán már leérek - mondta magában -, nem messze van!”

Aztán csakugyan földet ért. Mégpedig olyan szép országban, olyan szép világrészben, amilyent még idefönt se látott. Kiszállt a kosárból szétnézett. Megrángatta a kötelet háromszor nagyon, hát egyszer látja hogy a kosár tűnik. Húzzák fölfelé.

- No, jól van, most megvárom, míg visszaeresztik.

Míg ottan álldogál a lyuk mellett, s várja a kosarat, hogy eresszék vissza, egyszer elébe áll a Hétrőfös. Azt mondja neki:

- Fanyűvő, add vissza a szakállamat! Látod, alig tudok járni, mert abban volt az a kis erőm, ami volt.

Azt mondja neki Fanyűvő:

- Visszaadom, ha megmutatod, hol van a legöregebb királylány a kastélya.

Azt mondja a Hétrőfös:

- Azt megmutatom, pajtás. Nézz csak jobbra! Annak a nagy hegynek a tetején ott van egy szarkalábon forgó vár, tiszta rézből van. Látod hogyan csillog, mikor rásüt a nap? Abban lakik a legöregebbik királylány. De hát te ahhoz hiába is mész, mert abba a várba te bemenni úgyse tudsz, mert az mindig forog, s nem lehet megállítani soha, mert annak a gazdája a hétfejű sárkány.

- Nem bánom én, pajtás! - mondja Fanyűvő. - Megpróbálom, ha az életembe kerül is!

Elindult Fanyűvő a hegy felé. Oda is ért, mire a nap majdnem hogy lenyugodott. Nézi a várat, de az annyira forog, hogy nem tudja a kilincset elkapni. „Ejh, mit! Majd adok én neked! Majd megállsz te magad szerint” Fogta a baltát, megcsapta azt a szarkalábat, amelyiken forgott. A szarkaláb eltörött, a vár meg hanyatt esett s megállt.

Fut ki a királylány a nagy zökkenésre, mert a várnak majd minden ablaka kipotyogott.

- Ki jár itt? Az én férjem a hétfejű sárkány, minden idegent széttép, akit talál!

- Nem bánom én - feleli Fanyűvő -, akárki is az urad, akárhány feje van is, csak adjál nekem enni-inni, mert már olyan éhes vagyok, alig látok! Mert tudd meg, hogy apádtól jövök, titeket keresni, mind a hármatokat megszabadítani.

Megörült erre a királykisasszony, örömeiben még táncolni is kezdett. Fanyűvő koma nyakába ugrott, megölelte, csókolgatta.

- Jöjjön be! Adok én enni-innivalót eleget!

Bement Fanyúvő, aztán jóllakott. A királylány a sárkány legerősebb borából hozott neki. Attól tizenhétszerre erősebb lett, mint amilyen erős volt.

Míg ők ott beszélgettek, egyszer kint megpuffant valami. Kérdi a Fanyúvő koma a lánytól:

- Mi volt ez a puffanás?

- Jaj - mondja a királylány-, a férjem most dobta haza hét mérföldről a buzogányát. Útban van, jön haza.

- No - feleli Fanyúvő -, ha ő hét mérföldről haza tudta dobni, én visszadobom neki tizenégyre, hadd menjen vissza érte.

Azzal kilépett a szobából, fölkapta a buzogányt, úgy visszahajította, hogy a sárkányt majdnem lecsapta. A tizennegyedik mérföldön, egy óriási erdő közepén, egy fa tövébe fúródott bele a buzogány. A sárkánynak vissza kellett érte repülni.

Mikor a sárkány megtalálta a buzogányt, óriásian megharagudott, hogy miféle idegen lehet odahaza, aki még őnála is erősebb. Jön ám nagy széllel-lobbal haza!

- Ki jár itt - kiáltja messziről -, mindjárt szétszaggatom!

Megy a királylány elébe, s mondja:

- Kedves férjem, ne bánts, csak az én bátyám jött el vendégségbe hozzánk!

- No, akkor jól van - mondja a sárkány. - Szervusz, sógorkám!

Nyújtja a sárkány azt a roppant karmos mancsait, hogy összetörje vele Fanyúvő komának a kezét, de Fanyúvő koma úgy megszorította a sárkánynak a mancsát, hogy annak minden ujja kirepedt. A sárkány nagyot szisszent.

- Ejnye, sógor, de kemény a kezed!

- Hát - feleli Fanyúvő -, így szoktam odahaza parolázni, sógorkám!

- No; gyere - feleli a sárkány -, együnk egy kicsit előbb, mert éhes vagyok! Azután megbirkózunk. Amelyikünk erősebb, az lesz a győztes.

Ettek. Aztán kimentek az udvarra, összekapaszkodtak. A sárkány a Fanyúvő komát térdre ejtette, de a Fanyúvő koma a sárkányt térdig a földbe vágta.

- Ejnye, sógorkám - mondja az -, de kemény a kezed!

Azzal kiugrott. Összekapaszkodtak újra. Harmadszor Fanyúvő úgy

vágta a sárkányt a földbe, hogy csak a fejei voltak ki. Azzal kapta a fejszét, és a sárkány minden fejét levágta, a nyelveket pedig a tarisznyájába rakta.

Arra azt mondta a Fanyúvő a királykisasszonynak:

- Rakd össze minden batyudat, és menjünk a lyukhoz, hogy minél előbb hazakerüljél!

A királykisasszony kilépett a kastélyból. Volt az oldalán egy rézvessző. Fanyúvő koma fogta a rézvesszőt, rácsapott a rézvára vele. A várból rögtön egy rézalma lett. Fanyúvő beletette a tarisznyájába, a királykisasszonyt pedig a karjánál fogva szépen a kosárhoz vezette. Beleültette, megrángatta a kötelet. A kosár elindult fölfelé.

Hej, mikor a két társa fönt meglátta, hogy egy királykisasszony jött föl, majdnem megvítak egymással, hogy most melyiknek a felesége legyen. Mert hisz a király azt ígérte, hogy aki megszabadítja, azé lesz mindegyik lánya.

A királykisasszony ott maradt velük. Azt mondta, hogy addig nem megy haza az apjához, ha mindennap kását eszik is, míg a két testvére övele együtt nem mehet.

Fanyúvő koma pedig elindult megint odalent. Nézelődik széjjel, hova menne, ha tudná merre. Néz széjjel, hát a Hétrőfös ott áll megint előtte, s mondja:

- Fanyúvő koma, add vissza a szakállamat! Ugye, megmutattam a legöregebb királylány kastélyát?

- Visszaadom, ha megmutatod a középsőét is - feleli Fanyúvő.

Hétrőfös erre azt mondta:

- Az egy kicsit messzebb van. Látod azt az ezüsthegyét? Van azon egy szép vár, tiszta ezüsből. Egy ezüstvarjúnak a lábán forog. Oda eljuthatsz, de hogyan szabadulsz meg, azt én sem tudom.

Fanyúvő koma csak elindult. Odaér a várhoz, az is forog eszeveszetten. Hogyan menjen ő ide be? „Ejh, mi gondom vele! Majd adok én ennek is mindjárt!”

Odacsapott, a varjúláb eltörött. Az ezüstvár nagyot csendült, és rögtön megállt. Kilép a királykisasszony - gyönyörű szép lány volt. A Fanyúvő koma megörült: „No, ez még szebb, mint a másik! Megsegít tán ez is.” Megszólítja:

- Jó napot kívánok, királykisasszony!

- Adjon isten magának is - feleli az. - Hogy mert ide jönni? Az én férjem a kilencfejű sárkány! Minden embert széttép, akit itt talál!

- Nem baj, húgom - mondja Fanyúvő -, csak arra kérem, hogy adjon nekem inni-enni, mert nagyon éhes vagyok!

- Azt adok szívesen - feleli a királylány -, van elég.

Adott is a királykisasszony neki bőven enni-innivalót. A sárkánynak a legerősebb borából hozott. Fanyúvő koma ettől olyan erős lett, hogy mikor kifeszítette a karját, majdnem kipattant az ér belőle.

Míg ott beszélgettek, egyszer megpuffant valami az udvaron. A királykisasszony rögtön észrevette.

- Jaj, útban van a sárkány haza! Hazadobta a buzogányát.

- Nem baj - feleli Fanyúvő -, majd én visszaküldöm neki. Ő kilenc mérföldről dobta haza, én visszaküldöm tizennyolcra, hadd sétáljon utána.

Kilépett az udvarra, fölkapta a buzogányt, úgy visszahajította tizennyolc mérföldre, hogy majdnem elütötte a sárkányt. A sárkány nagy mérgesen utána repült. Alig tudta megtalálni a borzasztó nagy sárban, amelybe belevágódott. Kihúzta a buzogányát, repült vele haza. Kiált messziről:

- Ki mert ide jönni, mindjárt szétszaggatom!

Kilépett elébe a királykisasszony, s mondja:

- Kedves férjem, az édes bátyám jött el hozzánk vendégségbe. Ne bántsd, nagyon jó ember, csak látogatni jött el hozzánk.

Megörült a sárkány.

- Szervusz, sógorkám! Csakhogy eljöttél egyszer hozzánk! Gyere be! - mondta neki nyújtva a kezét, mint afféle jó barát. De Fanyúvő koma észrevette a sárkány akaratát. Úgy megszorította a sárkány roppant nagy mancsát, hogy kifecamította minden ujját.

Megijedt a sárkány.

- Ejh, sógorkám, de kemény a kezed! De nem baj. Gyere be, ebédeljünk együtt!

Bementek, megebédeltek. Jól beboroztak.

Azt mondja a sárkány:

- No, gyere! Birkózzunk egy kicsit, melyikünk az erősebb?

Kiálltak az udvarra, elkezdtek birkózni. A sárkány Fanyúvő komát belevágta a földbe bokáig. Fanyúvő koma abban a pillanatban kiugrott, belevágta a sárkányt a földbe térdig. De abban a pillanatban

az is kiugrott, belevágta Fanyúvő komát derékig. Fanyúvő koma is kiugrott, és a sárkányt rögtön derékon kapta. Úgy belevágta a földbe, hogy csak a sok feje maradt ki. Előkapta a fejszóját, és levagdosta a fejeket sorba, a nyelveit meg tarisznyájába dugta. Aztán bement a királykisasszonyhoz a szobába:

- No, kisasszony, szedje a batyuját! Elvezetem a följáróútra, hogy találkozhasson a nénjével.

A királykisasszony kilépett a kastélyból. Ő is pálcát viselt az oldalán, ezüstből. Fanyúvő kihúzta az ezüstpálcát, megütötte vele az ezüstvárat.

Lett abból egy szép ezüstalma. Fanyúvő beletette a tarisznyájába.

A királykisasszonyt pedig kezénél fogva elvezette a lyukhoz. Amikor odaértek, elbúcsúzott tőle. Beleült a királykisasszony a kosárba, Fanyúvő megrángatta a kötelet. Elindult a kosár fölfelé. Fanyúvő maga maradt.

Megint nézelődik széjjel, de nem lát sehol semmit. Tekint kicsit balra hát ott van megint a Hétrőfös, s mondja:

- Fanyúvő, add vissza a szakállamat!

- Visszaadom - feleli az -, ha megmutatod a legkisebbik királykisasszonynak a kastélyát is.

- Ugyan, már kettőt megmutattam, még azt is kéred?

- Mind a háromé kell - feleli Fanyúvő. - Két társamnak már lesz felesége, de nekem még nincsen.

Azt mondja erre Hétrőfös:

- Megmutatom. Nézd, itt van balra egy aranysárga hegy. Annak a tetején van egy aranyvár, arany kacsalábon forog.

Elindult Fanyúvő az aranyhegy felé. Oda is ért hamarosan. De a vár olyan gyorsan forgott, hogy nem láthatta meg még a kapuját sem. „Ejh, mi gondom vele! - gondolta. - Majd megállítom én, ha akar, ha nem!”

Kapta a baltáját, eltörte a réce lábát. Nagy csördüléssel a vár megállt.

Szaladt ki a királykisasszony, s mondja:

- Ki jár itt? Az én férjem a tizenkétfejű sárkány! Mindenkit széttép, akit itt talál.

- Nem baj! - feleli Fanyúvő. - Csak mondja meg neki, hogy én a maga bátyja vagyok! Mert én magát minden módon meg akarom

szabadítani. Két nénje már, fönn van a fölvilágon, már csak magára várnak, mert maga nélkül nem akarnak hazamenni apjukhoz.

Mondja erre a királylány:

- Akkor csak jöjjön be!

Fanyűvő bement a királykisasszonyhoz, és úgy megszerette, hogy rögtön hűséget esküdött neki. Aztán így szólt hozzá:

- Adjon nekem enni-innivalót, nagyon éhes vagyok!

- Azt lehet - felelte a királykisasszony.

Azzal elkezdett neki tálalni. Hozott ételt és bort sokat, hogy Fanyűvő erősebb legyen. Mikor Fanyűvő koma jóllakott, szépen elbeszélgetett a királykisasszonnyal.

Egyszer nagyot csendül a várudvar, megpuffan valami. A királykisasszony mindjárt kiszaladt.

- Jaj - azt mondja -, a férjem jön haza! Hazadobta a buzogányát.

- Nem baj - feleli Fanyűvő -, majd én visszaadom neki.

Fölkapta a buzogányt, oly erővel vágta vissza, hogy útjában a sárkány három fejét leszakította. Nagyon megharagudott a sárkány, hogy a három fejét elvesztette, meg hogy az ő buzogányát valaki visszadobta. Mérges volt szörnyen, ment haza nagy dühvel. Már messziről kiáltotta:

- Ki jár itt? Rögtön szétszaggatom! Három fejem máris oda!

Szaladt ki a királykisasszony, s mondja:

- Kedves férjem, ne haragudjál! Az én kedves bátyám van itt; eljött hozzánk vendégségbe. Nem akart rosszat tenni veled, csak meg akart tréfálni. Azért dobta a buzogányt vissza, hogy tudd meg: vendéged van idehaza.

- No, jól van - feleli a sárkány. - Szervusz, sógorkám! Csakhogy itt vagy! Nem sajnálom a fejem, van még elég.

Nyújtotta az is a roppant nagy mancsát, hogy leszakassza Fanyűvő ujját. De Fanyűvő megmarkolta a sárkány mancsát, s összenyomta, mint a tésztát. Fölszisszent a sárkány, mert fájt neki szörnyen.

- Nem baj - mondta -, gyere be, sógorkám! Ebédeljünk! Egy kicsit pihenünk, azután birkózzunk!

Jóllakott a sárkány Fanyűvővel együtt. Úgy beborozott, alig tudott a lábán megállni. Jókedvében elkezdett táncolni. Örült előre, hogy Fanyűvőt megeszi.

Kimentek az udvarra, birkózni. Hát evvel már több baja volt Fanyűvő

komának, mert ez sokkal erősebb volt, mint a másik kettő. Öltre kapaszkodtak. A sárkány Fanyűvőt belevágta a földbe térdig, de Fanyűvő is belevágta a sárkányt szintén térdig. Kiugrottak, megint összekapaszkodtak. Fanyűvő csak derékig szakadt bele a földbe a második dobásra. Harmadszorra a sárkányt Fanyűvő koma belevágta nyakig. Most már nem bírt a sárkány a földből kimászni. Elkezdte a tüzet okádni Fanyűvő komát mindenáron meg akarta pörkölni. De a királykisasszony abban a pillanatban két kezében két nagy vödör vizet hozott. Az egyiket a sárkánynak a lángjába loccsantotta, a másikat meg Fanyűvő komának a nyakába öntötte, hogy meg ne égjen. Előkapta ekkor Fanyűvő a fejszóját, és ledarabolta a sárkány fejét sorba, a nyelveit meg a tarisznyájába tette.

Akkor bement a királykisasszony a kastélyba. Hűséget esküdtek egymásnak másodszor is.

A királykisasszony összeszedte a ruháit, kilépett a kastélyból. Fanyűvő koma kihúzta az aranyvesszőt a tartóból, rácsapott vele a kastélyra. Lett belőle egy aranyalma. Fanyűvő beletette a tarisznyájába, a sárkány nyelveihez.

Elindultak a lyukhoz. Odaértek, megölelték, megcsókolták egymást. Fanyűvő a kisasszonyt beleültette a kosárba, de ő maga nem ült bele, mert hátha a két társa ott fenn el találja szalajtani a kötelet, és akkor meghalnak mind a ketten. De így egyenként majd csak fölérnék.

Megrántotta a kötelet. A kosár elindult. Hamarosan üresen vissza is jött. Fanyűvő fogott egy nagy követ, azt tette a kosárba. Ki akarta próbálni a társait. Megrántotta a kötelet. A kosár elindult fölfelé, ő meg a lyuktól félreállt. Egy kisvártat múlva megpuffant valami. Visszaesett a kosár a kővel, a kötéllel együtt! „No, ehol-e - mondta magában Fanyűvő -, éppen ettől tartottam. Ha benne lettem volna, most meghaltam volna. A társaim a halálom akarták.”

Mikor a harmadik királykisasszony fölért, s kilépett a kosárból, a három lány egymás nyakába borult. Sírtak örömeükben. Vasgyúró és Hegyhengergető már megegyeztek, hogy a két királykisasszony az övék lesz. Vitték hát nagy örömmel az apjukhoz, a húgukkal együtt. Megörült a király a két fiúnak. Azok azt bizonygatták, hogy a sárkányokat ők vágta le, mind a hármat. A lányokat még az úton

arra kényszerítették, hogy bizonyítsák: ők öldösték le a sárkányokat, mert különben végeznek velük.

Hát a lányok bizonyították is az apjuknak. Csak azt nem tudta megmondani Vasgyúró és Hegyhengergető, hogy a harmadik társuk hova lett. S a kisasszonyok is megesküdték az apjuk előtt, hogy ők addig nem mennek feleségül senkihez, míg a legkisebb királykisasszonynak a vőlegénye meg nem jön.

Az pedig még mindig lent volt a föld alatt. Ott kóborolt jobbra-balra, kereste az utat, hogy hogyan tudna följutni. Nem találta meg sehogy sem.

Egyszer néz széjjel, hát ott van a Hétrőfös megint. Azt mondja:

- Fanyúvő, add vissza a szakállamat! Ugye, megmutattam mind a három királylány kastélyát.

- Visszaadom - feleli az -, ha megmutatod az utat, hogy merre mehetek föl a felső világba.

- Hát - válaszolt a Hétrőfös - azon, amelyiken lejöttél.

- Azon nem lehet, a társaim elárultak.

- Hát akkor - feleli a Hétrőfös - van itt egy magas hegy a közelben. Annak a tetején fészkel egy nagy griffmadár. Ha szépen megkéred, és tudsz neki eleséget vinni, amivel kitart föntig, az talán fölvisz a hátán.

Azt mondja a Fanyúvő koma:

- Visszaadom a szakálladat, ha hozol nekem tizenkét kenyeret, tizenkét hordó bort és tizenkét ökröt.

- Meghozom, csak a szakállamat add vissza - mondja a Hétrőfös.

Elő is hajtotta hamarosan Hétrőfös az ökröket. A bort is, kenyeret is hozta a szekéren.

Fanyúvő erre visszaadta Hétrőfösnek a szakállát. Az mindjárt odanyomta az állához. A szakáll rögtön odanőtt, úgy, mintha sose lett volna leborotválva. Megörült a Hétrőfös, megköszönte Fanyúvő komának, hogy a három sárkányt elpusztította, mert az alvilágnak ő volt a királya. Így visszkapja nemcsak az erejét, hanem a hatalmát is.

Fanyúvő koma pedig elindult a hegynek fölfelé, a griffmadárhoz. Nagy vihar volt, amikor fölért a hegytetőre, rögtön meglelte a griff fészket. Volt a griffmadárnak két kis kölyke. A vihar majd lehordta őket a fészkekből. Fanyúvő kapta a köpenyét, ráterítette a madarakra

meg önmagára, hogy meg ne ázzon. Mert akkora jegek estek, mint a feje. Alighogy elmúlt a vihar, megsuhan valami. Megjött az öreg madár. Mindjárt nekiesett Fanyúvő komának, szét akarta szaggatni. De a fiai azt mondták neki:

- Ne bántsa édesanyám, mert ez a jó ember mentette meg az életünket. Nélküle agyonverték volna a jegek, akkora vihar volt itt minálunk.

Azt mondja erre a griff:

- Mit kívánsz azért, amiért a két fiamat megmentetted?

- Nem kívánok mást, csak vigyél föl a fölvilágra! - feleli Fanyúvő.

- Fölviszlek - feleli a griff -, csak az út nagyon nehéz ám, és nagyon messze van. Odáig nem tudok kitartani. Annyi élelmet nem tudok magamnak szerezni.

Kérdi erre Fanyúvő:

- Körülbelül mennyi lenne elég?

- Tizenkét ökör, tizenkét hordó bor meg tizenkét kenyér - mondja a griff.

- No - mondja Fanyúvő -, annyi éppen van. Én meg a tarisznyámból megélek.

- Akkor menjünk - mondja a griff. - Kipihenem magam, és már indulhatunk is.

Fölrakta Fanyúvő a griffmadár hátára az eleséget. Ő meg ráült a griff nyakára. A madár elindult, de megmondta neki, ha éhes lesz, s jobbra veti a fejét, Fanyúvő akkor dobjon a szájába egy kenyeret. Ha pedig balra veti a fejét, akkor dobjon bele egy ökröt. Ha pedig hanyatt veti a fejét, öntsön bele egy hordó bort.

Elindultak. Nagy körözéssel indult a madár a levegőbe, avval kapaszkodott mindig följebb-följebb, mindig följebb. Egyszer veti a fejét jobbra aztán veti balra. Fanyúvő pedig csak dobta bele a kenyeret is, az ökröt is, mikor mi kellett.

Már jól fölérték, annyira, hogy nem hibázott már csak száz méter hogy a felső partra, a felső világba jussanak. És ekkor elfogyott az elemózsia. De kapta Fanyúvő koma a kését, a combjából levágott egy darab húst, mert a madár kezdett forgolódni, hogy visszaesik. Attól a darab hústól oly erős lett, hogy két szárnylegyintéssel már fönn is lett.

Ott fenn Fanyúvő koma leszállt a madár hátáról. Azt kérdi tőle a

madár:

- Mondjad, ember, micsoda falat húst dobtál utoljára a számba?

- A combomból vágtam egy darabot - mondja Fanyűvő.

- No - feleli a griff -, ha tudtam volna, hogy az emberhústól ilyen erőt kapok, hát hiába mentetted meg a fiaimat a haláltól, de megettelek volna. De hát mivel megmentetted az életemet, s nem engedted, hogy visszaessem, ide nézz, visszaadom a húst.

Azzal kidobta a húst a szájából. Fanyűvő visszaillesztette a helyére.

Akkor azt mondta a madár:

- Húzz ki a bal szárnyamból egy tollat! Abban olyan nedvesség van, hogy akármilyen vágást vagy sebet bekensz vele, sosem látszik meg a helye, hogy hol volt elvágva. Tedd el, ennek valamikor még hasznát veheted!

Fanyűvő bekente a sebeit. Aztán elbúcsúzott a madártól. A griff visszarepült a hazájába. Fanyűvő meg elindult most az útjára, keresni azt az országot, ahol ő a királlyal megalkudott. De most már ő sem tudta hogy hol van, vagy merre. Csak bolygott a világban. De olyan szerencséje akadt, hogy útjában találkozott egy régi ismerősével. Az eldicsekedett neki, éppen nagy vendégségbe megy. Nagy lakodalom lesz a szomszéd ország királyánál. Két vitéz megszabadította a király három lányát!

- No - mondja Fanyűvő -, akkor, pajtás, én is elmegyek veled!

Mentek aztán sokáig, hát egyszer csak beértek abba a városba, amelyben a király lakott. Mennek egyenest a királyi kastély elé. Kéredzkednek be, hogy hát ők is eljöttek vendégségbe.

Mikor Hegyhengergető meg Vasgyúró meglátta, hogy Fanyűvő koma megjött, szörnyen megijedtek. Futottak mindjárt a királyhoz árulkodni, hogy idejött egy olyan ember, aki vesztükre tör, ha meglátja őket a királlyal!

Szerencsére meglátta Fanyűvőt a legkisebbik királykisasszony is. Nem szólt semmit, nem árulta el. Mondta az apjának:

- Édesapám, azt az embert, aki most jön, semmi módon ne engedje, hogy valaki megbántsa vagy bezárja. Az lesz a mi legkedvesebb vendégünk!

A király megígérte, hogy nem lesz semmi bántódása, bátran ott lehet a vendégségen.

Készülődtek is a nagy lakodalomhoz. De hát csak a két

királykisasszony menyasszony, a harmadik nem! Annak nincs vőlegénye.

Mondja a királykisasszony az édesapjának:

- Édesapám, hívasd ide mind a vendégeidet sorba, elibém! Vonuljanak el előttem, hátha megtalálom köztük azt, akit én keresek. Akkor nem bánom, megyek én is esküvőre.

A király megígérte, hogy megengedi. És ki is hirdette mindjárt, hogy aki a királyi menyegzőn vendég akar lenni, az a kastély előtt mind vonuljon el.

Fanyűvő koma leghátulsónak maradt. Már elment minden vendég, s a király szomorkodott, hogy nem lesz a legkisebb lányának vőlegénye. De egyszer, lám, fölujjong a legkisebbik királykisasszony, s mondja:

- Édesapám, megvan! Itt van! Ez az!

- Melyik az, édes lányom, mutasd csak? - kérdi a király.

A királylány odavezette Fanyűvőt a király elébe. Az rögtön felismerte:

- Jaj, édes fiam, hisz te vagy az, aki éntőlem tizenkét ökröt, tizenkét szekér kását, tizenkét szekér kendert és tizenkét szekér kenyeret kértél?

- Igen, én vagyok - mondja erre Fanyűvő.

- Hát hogyan - kérdezi a király -, hogy te nem jöttél a két társaddal együtt haza?

Elmondta erre Fanyűvő a királynak, hogy hogyan járt velük. Mikor a királykisasszonyokat már mind fölküldte, utolsónak ő lett volna a negyedik. De őt félútról vissza akarták dobni, hogy haljon meg. Hanem ő okosabb volt, mert egy követ tett a kosárba, s így élve maradt, csak a követ dobták vissza.

Azt mondja erre a király:

- Mi büntetést adjak én ennek a két gazfickónak?

- Semmit, király őfelsége! - feleli Fanyűvő. - Hagyja csak úgy, ahogy vannak! Legyenek csak a király őfelsége vejei, de ne ebben az országban.

A király szépen fölkészítette Fanyűvő komát, legszebb ruháját ajánlotta neki mint ifjú királynak. Így mentek az esküvőre, mind a hárman, mind a három pár. Vasgyúró és Hegyhengergető bocsánatot kért Fanyűvőtől, amiért olyan huncutok voltak vele.

Lakodalom után Fanyúvő elővette a tarisznyát, megmutatta a királynak a három almát:

- Nézze, király őfelsége! Ez a legöregebbik lánynak a kastélya: egy réz szarkalábon forgó vár. Ez pedig, egy ezüst varjúlábon forgó vár, ez a középső lányé. Ahova én ezeket eldobom, Vasgyúró és Hegyhengergető oda menjen lakni. Ez a harmadik pedig, ez az arany kacsalábon forgó aranyvár, ez itt marad.

Azzal fogta a rézalmát, úgy elhajította kelet felé, hogy az után Vasgyúró meg a felesége álló hónapig utazott, mire megtalálták. A másik almát meg eldobta nyugat felé. Hegyhengergető két hónapig utazott a feleségével, mire odaértek. A harmadikat pedig Fanyúvő oda vágta az udvarban a földhöz. Királykastély helyett kacsalábon forgó aranyvár termett ott egyszeriben.

Otthon maradtak hát békében. Még ma is élnek, ha meg nem haltak! Itt a vége, tedd a jégre, majd elcsúszik valamerre!

A palóc meg az egri nagytemplom

Mikor a híres egri székesegyházat fölépítették, a vidékről sokan bejártak, főleg vasárnap, az új templomnak s a zenés nagymisének bámulására. Többek között Mézes Pesu Istenmezejéről szintén elment Bera nevű fiával a templomoldalba, szekeresül.

- Te, Bera, te csak maradj itt a lovakkal, hogy el ne hajtsák; én bemegyek a misére - mondta Pesu, s azzal bement a templomba.

Az érseki mise eltartott tovább egy óránál. Azalatt Bera elunta magát odakint. Rátámadt hát a nagy sokára kijött öregre:

- Hát kelmed mit tátotta olyan sokáig a száját, hiszen már délre jár?

- Hej, Bera Lettél volna csak ott! Ahogy nézegettem a nagy képeket meg ablakokat, hát egyszer csak meghúzzák a csengőt. De olyan nagy volt az, mint nálunk a kisharang! Arra aztán kijött rengeteg sok pap gyertyával! De annyi volt ott, mint kutyában a bolha! Legutoljára pedig kijött egy vén, mérges pap. Azon nyomban igen megharagudott, hogy ő bizony nem misézik. Kapta magát, leült a székre. Odafenn a kóruson meg elkezdtek muzsikálni. Egy nagy,

hosszú német meg ott integetett a muzsikuskok közt egy bottal, hogy táncoljanak már. De bizony a sok német csak nézegetett egymás szeme közé, de egyikük se merte elkezdni! Nem vagyok rest, beugrok a közepére, lehajtom a csuhaujjamat, rákezdem a kállai kettőst! No, nem is kellett egyéb! Rámzúdul a rettentő sok német, hogy kidobnak, mert itt nem szabad táncolni. De én sem hagytam magamat, azt mondtam, hogy nem tudtam a szokást, de ha nem szabad, ne muzsikáljanak. Erre aztán otthagytak. De a vén pap csak sehogy sem akart misézni. Egy pap már a könyvet is elébe tartotta, hogy mondja már; de biz az csak vonogatta a vállát, akárhogy hajlongtak is előtte! Egyszer aztán egyik mégis kitalálta a szíve szándékát. Kapta magát, egy nagy tátogó csukafőt a pap fejébe nyomott, egy nagy ezüst kampósbót meg a kezébe adott. Erre aztán megmozdult a pap, mert már majdnem dél volt; így mondta el nagy nehezen a misét. Odafent meg a kóruson, örömben, hogy meg tudták mozdítani a helyéből, elkezdtek trombitálni meg kerepelni. Így lett nagy sokára vége a misének. Pedig azt gondoltam, mikor az a sok pap nekiszaladt az oltárnak, hogy úgy elrántják azt a misét hirtelenében, hogy nekem nem is marad belőle. De hát nem is értenek ezek úgy hozzá, mint a mi papunk, mert az egymagában is hamarabb elrántja, ez meg szerszámostól, papostól sem éri végét.

Három kívánság

Hol volt, hol nem volt, elég az, hogy volt egyszer egy szegény ember meg annak a felesége. Fialok voltak, gyerekük se volt még, szerették egymást, megértették egymást, de a nagy szegénység miatt egyszer-egyszer azért összezördültek.

Na elég, egyszer az asszony előbb került haza a mezőről, mint a férje, és azon főtt nagyon a feje, mit készítsen vacsorára. Megcsinálta a tüzet, mást nem tudott, egy kis leveshez tett föl vizet. Arra gondolt közben, hogy miért is olyan szegények, hogy miért nem tudja egyszer meglepni az urát egy jó vacsorával.

Amint ezt gondolta, hallott valami suhanást maga mellett, hát egy

tündér száll eléje. Meg volt bizony illetődve a szegény kis asszony, most látott először tündért. Az pedig meg is szólalt, azt mondta:

- Na, nem bánom, te szegény asszony, legyen három kívánságod, majd meglátom, mennyi eszed lesz magadhoz. - Azzal el is tűnt, ahogyan jött, a tündér.

Hát az asszony hitt is meg nem is a szemének és a fülének, de azért az első kívánság már megszületett a fejében. Egy szál kolbászt kívánt azzal, hogy úgyse lesz belőle semmi. De abban a pillanatban már szállt is le a kéményből egy lábas, benne a szép szál kolbász. Oda kellett csak tenni a tűz fölé a lábast, volt abban zsír is bőven.

Mikor beállított az ember, volt szájtátás, mert már tele volt a konyha jó szagokkal. Amikor az asszony elmondta, mi történt, hát mindjárt elkezdtek tanakodni, mi legyen még a két kívánság. Az ember lovat, tinót, malacot akart, az asszony meg mást, nem tudtak megegyezni. Csak vitáztak, mintha éhesek se lettek volna. Az ember képes lett volna éhgyomorra rá is gyújtani; tömködté a pipáját, nyúlt a parázsért, de olyan ügyetlenül csinálta, hogy feldöntötte a lábast kolbászostul.

Persze hogy megijedt az asszony, kapkodott mind járt, hogy kirántsa a kolbászt a tűz közül, és szidta az urát:

- Nőtt volna inkább az orrodra, mint a tűzbe fordítod ezt a kolbászt!

Na hiszen, ez kellett csak! A kolbász már ott lógott az ember orrán, le egészen a térdéig.

Először meg se ijedt az asszony, próbálta, hogy leszakítja a kolbászt a férje orráról, de az úgy odanőtt hogy azt onnan le nem lehetett szakítani. Most már megijedt a szegény kis asszony, el is sírta magát. Tudták már mind a ketten, ha valami vagyont kívánnak harmadikra, az meglesz, de hát mi lesz akkor a kolbásszal?

- Majd levágjuk - mondta az asszony.

- De én nem engedem - felelt az ember -, most már, ha így van, kívánjuk vissza a lábásba, aztán kész.

- De hát a tinó, a ló, meg a malac! - így az asszony.

Az ember erre azt felelte:

- De hát ilyen bajusszal csak nem járhatok, te hogy csókolsz meg, ha kolbász lóg le az orromról!

Na, végül csakugyan az lett, az volt a harmadik kívánság, hogy a kolbász menjen vissza a lábásba.

Most láthattak csak vacsorához, de nem nagyon ízlett szegényeknek a jó falat, még mindig azon zsörtölődtek, ki volt az oka, hogy ezután is már csak olyan szegények lesznek, mint voltak.

Rózsa és Ibolya

Volt egyszer egy király, volt annak egy nagyon szép lánya, Ibolya, meg egy második felesége. A mostoha boszorkány volt, és nem szerette a lányt sohasem.

Egyszer azt mondja az urának:

- Ezt a lányt férjhez kellene adni, de csak olyan legényhez adom, aki kiállja a három próbát.

Mentek sokan nézni Ibolyát, de senki sem tudta megkapni, mert senki sem állta ki a három próbát.

Meghallotta ezt a szomszéd király, azt mondja a fiának, Rózsának:

- Eredj, nézd meg azt az Ibolyát, ha szereted, vedd el. Ismerem az apját, jó ember.

Felkészült a királyfi, elment szétnézni. Legelőször is a királylánnyal beszélt:

- Hozzám jössz-e, szívem szerelme?

- Jaj, ne kérj meg - válaszolta Ibolya -, mert a gonosz mostohám három kérdést intéz hozzád, s ha azt nem tudod megfejteni; véged.

De nem ijedt meg Rózsa. Bement a királyhoz, megkérte Ibolya kezét. A boszorkány is bement, és azt mondta:

- Ha a három próbát kiállod, akkor elviheted Ibolyát, másképpen nem. Az első próba: látod azt a nagy hegyet ott? Azt elhordod onnan a helyét szőlővel beülteted, leszüreteled, szép piros borából holnap kóstolót hozol.

Elment Rózsa nagy búsan, egyenest Ibolyához.

- No, min búsulsz? - kérdi tőle a lány.

- Jaj, nem tudom megtenni, amit a mostohád kér, akkor pedig nem leszel az enyém! Azt mondta, azt a nagy hegyet az éjszaka hordjam el, a helyét ültessem be szőlővel, szüreteljem le, holnap délben szép piros borával tisztelegjek nála!

- Csak ez a baj? - mondja Ibolya. - Akkor csak feküdj le nyugodtan, kelj fel hat órákor reggel, öltözz fel, úgy gyere hozzám!

Lefeküdt Rózsa, másnap reggel, mikor felkel, és kinéz az ablakon, nem lát hegyet sehol sem, de látja a szőlőt. Felöltözik, megy Ibolya szobájába. Ibolya tartja a kezében az üveg piros bort.

- Itt van, vidd a Vénasszony szobájába, add oda neki!

Mikor a Vénboszorkány meglátta, hogy Rózsa hozza a bort, a méregtől majd megpukkad, de azért azt mondja:

- Ez már idáig jól van. De látod azt a nagy erdőt? Kivágod a fáját, ölbe rakod, a földet felszántod, beveted, holnap reggel szép kalácsával tisztelkedel nálam! - Elment Rózsa nagy bánan Ibolyához:

- Második kívánsága anyádnak, hogy ezt a sűrű erdőt kivágjam, a fáját csomóba rakjam, a földet felszántsam, bevessem búzával, holnap reggel búzakaraláccsal tisztelkedjem nála.

- Hó, csak ennyi a baj? - mondja Ibolya. - Feküdj le, reggel kelj fel hat órákor, gyere be hozzám.

Rózsa lefeküdt. Mindjárt reggel kinéz az ablakon, látja, hogy már csak tarló van a földön. Felöltözik, bemegy Ibolyához, hát ott van a szép kalács.

Azt mondja Ibolya:

- Vigyed a Vénasszonynak!

Mikor meglátta a Vénasszony a szép kalácsot, elfogta a méreg. Azt gondolta magában: „No megállj, csak várjál, várjál, majd a harmadik parancsot tedd meg, tudom, vége lesz az életednek!” Aztán fennszóval azt mondja:

- Van nekem három paripám, ha meg tudod nyergelni, tiéd lesz Ibolya!

Elmegy nagy bánan Rózsa Ibolyához, mondja neki:

- Most segítsél, kedves Ibolyám!

- Mit parancsolt most az a gonosz asszony?

- Azt mondta, van neki három paripája, ha meg tudom nyergelni, csak úgy leszel az enyém.

- Jaj, kedvesem! - mondja Ibolya - ez lesz a legnehezebb! Az első paripa az apám lesz - a Boszorkány átvarázsolja paripává -, az apámat egy kicsit kímélheted, ő nem oka semminek; a második lesz a gonosz mostohám, zaklasd, kergesd meg, őneki nem árt, hogy a

harmadik ki lesz, könnyen kitalálhatod, a szívedre bízom!

Rózsa megindult az istálló felé, kivezette az Öreget, felült a nyeregbe, egyet fordult vele, leszállott róla, bevezette az istállóba.

Azután kivezette a Vénboszorkányt, felült a hátára, jól megnyergelte, jól megsarkantyúzta. Mikor már nem tudott menni, leszállott róla, bevezette az istállóba.

- No, vén kutya - mondta neki -, kellett ez neked?

Kivezette a harmadik paripát, gyöngéden ráült, egyet fordult vele, bevezette az istállóba, selyemkendőjével végigtörölte, azután hazament. Másnap elment Ibolyához. Mondja neki Ibolya:

- Letelt a három próba, de azért mégsem adnak neked!

- Akkor megszóktetlek! - mondja Rózsa.

- De észrevesznek - mondja Ibolya.

- Kerítünk egy tűt - mondja Rózsa -, megszúrjuk a kezünket, három-három csepp vért csöpögtetünk az asztalra, míg az fel nem szárad, ha kiáltja nevünket a mostoha, felelnek azok rá.

Ahogy mondták, úgy cselekedtek, avval elszöktek. Egyszer csak kiáltja a Vénboszorkány:

- Rózsa! Ibolya!

- Itt vagyok, itt vagyok! - felelnek rá a vércseppek.

Megnyugodott a Vénboszorkány, lefeküdt újra. Ezalatt már messzire ért Rózsa meg Ibolya.

Egyszer azt mondja Ibolya:

- Nézz hátra, ég a fülem, úgy hallom, apám jön.

Hátranéz Rózsa, hát az Öreg ment utánuk, szél alakjában. Hátravetett Rózsa egy fésűt, olyan erdő kerekedett a háta mögött, hogy mikor kijutott az Öreg az erdőből, ők már hetedhét országon túl voltak.

Egyszer megint szól Ibolya:

- Nézz hátra, megint itt az apám!

Visszanéz Rózsa.

- Már itt van - mondja - a nyomunkban! - Hátravetett egy bontófésűt, kerekedett olyan víz abból, hogy az Öreg nem mert nekimenni, visszatért, az Öregasszony jól elverte.

Kapta most az asszony a seprűnyelet, ráült.

Mondja egyszer Ibolya Rózsának:

- Nézz hátra, viszket a fejem, most a Vénboszorkány jön. Hanem te

itt tóvá változol, én meg kacska leszek benned.

Úgy is lett. Mire a boszorkány odaért, akkorra Ibolya vígan úszott a tóban. De nem azért volt boszorkány a Boszorkány, hogy meg ne tudja, hogy kicsoda az ott a vízen. Leszállott a seprűről, belement a tóba.

- Na, megállj, csúf lány! - mondja - majd megfoglak én most!

De Ibolya tudta, hogy mit akar a mostoha, beljebb úszott a tóba, ahol legmélyebb volt, aztán hirtelen Ibolya kiszállott, visszaváltozott lánnyá, Rózsát legénnyé változtatta, felkapta a söprűt, elmentek vele, meg sem álltak Rózsa birodalmáig. A Vénasszony pedig hazament, jól elverte a Vénembert otthon.

- Te vagy az oka, hogy ilyen a lányod! - mondta.

Az öreg erre megátkozta a lányát, hogy Rózsa felejtse el.

Hát amint megy Rózsa meg Ibolya, azt mondja Ibolya:

- Eredj te előre, én csak az apád házáig megyek. Ha kellek, eljöttök értem, majd én addig ködből palotát építék.

Elindult hát Rózsa egyedül.

Az apja éppen a kapuban ült.

- Ugyan, hol jártál, merre jártál, hogy ilyen sokáig odavoltál? - kérdi a fiától.

De az elfelejtett mindent, nem tudott szólni semmit se.

- No jó, hogy hazaértél. Megházasítlak, holnap lesz a lakodalom! - mondja az apa.

- Jól van, édesapám, itt is az ideje!

Másnap jöttek is a lakodalmások. Ibolya látta a menetet, azt mondja egy koldusnak:

- Nektek adom a palotát, ha kiáltjátok, amit én mondok.

De a koldusok azt mondták, hogy nem vesztik el hivatalukat érte. De volt ott tíz cigánygyerek is, Ibolya azoknak mondta.

- Kiáltjuk mi, kisasszony! - felelték a cigánygyerekek.

- No, ha kiáltjátok, tiétek lesz az a szép palota! Majd elmondom előttetek, mit kell mondani, ti meg csak kiabáljátok utánam!

Hát mikor odaér Rózsa a menyasszonyával, kiáltja is a tíz gyerek:

- Ne feledkezzenek a szegény árváról, mint elfeledkezett Rózsa Ibolyáról!

Ekkor jutott csak eszébe Rózsának, hogy neki Ibolyája van. Mindjárt otthagya a menyasszonyát. Ibolyához szaladt, a menyasszony

pedig a régi vőlegényéhez, mert annak is volt másik vőlegénye, akit szeretett, Rózsához csak azért akart férjhez menni, mert gazdag volt.

Aztán mindnyájan megesküdtek, a menyasszony a vőlegényével, Rózsa meg Ibolyával. A cigányoknak pedig ott maradt a nagy palota, megörültek neki, mert semmiféle ivadékuknak sem volt olyan. Lefeküdtek benne és éjfél felé azon veszik magukat észre, hogy nagyon fáznak, a csillagokat látják a fejük felett, alattuk pedig a zöld füvet, mert a palota ködből volt, és elpárolgott.

- No, még így sose csaptak be bennünket! - mondták egymásnak. Nem is tudtak volna a lábukon megállni, ha három lábuk nem lett volna; szégyenletükben világnak mentek, azért nincs most háromlábú cigány.

Az igazmondó góbé még igazabb kalandjai

Egyszer csak azon veszem észre magamat, hogy hát az apám házasodni akar, s anyámat akarja elvenni. Azt mondja nekem az apám:

- Eridj a malomba, s őrless a lakodalomra kenyérnekvalót!

Rajta szegény, kapom én nagy frissen magamat, mint ez a könnyű fickó itt, keresek egy átalvetőt, felviszek a padlásra három tarisznyát, s megtöltök kilenc zsákot olyan dálnoki búzával, mint a makk, s mind a kilencet egyszerre a vállamra villantom, s kiviszem a szekérré.

Kivezetem az ökröket, s bé akarom fogni, de egyik sem talál a régi helyére; mindegyiket a másik helyére vezetem, a csálést a hajszt helyére, a hajszt a csálé helyére, s így rendben van. Próbálom a két járompálcát, s hát az sem illik a helyére, dugom egyik helyett a lapát nyelét, másik helyett a kötőrudat, s úgy jól van a dolog.

Elmegyek a malomba, s amikor odaérek, megállítom az ökröket, beleütöm az ostornyelet a földbe, nehogy meginduljanak. Magam pedig bemegyek a malomba, hadd hívjam a molnárt, hogy a búzáat segítsen behordani.

Egyetlenegy lelket sem kaptam benn a malomban. Nézek széjjel egy

ágy alá s a kemence mögé, hát látom, hogy a kancsó nincs a szegen; abból megtudtam, hogy a malom oda van eprészni. Gondolom, hogy immár, ha ennyibe van, szép békességesen hazavárom; de eszembe jut, hogy nemigen szokása hazasietni, s amíg előjön, én addig meg is öszülhetek, aztán az ökröknek is bajosocska esztendőről esztendőre várakozni, mert nem is hoztam volt nekik, amit enni adjak.

A malom után iramodom hát sebes kutyaftában a bércre, s hát ott szimatol a bokrok között. Vágok egy istenes jó husángot, döngetni kezdem két oldalba, ahogy csak tőlem lehetett. Még egyszer jól nekihúzom a husángot, s amíg reásújtottam volna, hallom messziről, hogy megrezdül odabent a völgyben, s örül, zakatol: éppen az én búzamon járja.

Hogy a bércről hamarább leérjek a völgybe, nekifekvém, s lehingerődzém az oldalon. Utánam mind a fatuskó, amennyi csutak csak volt. Megkívánták tőlem az időtöltést. Nekik nem lett bele semmi bajuk, én is csak egy kicsit ütöttem belé az orromat a lágy mezei sárba, de nem mártottam fel onnét egészen, még ott is elég maradt a helyén. Több baja lett annak a szegény fehér lónak, amelyik ott eddegélt az aljban, mert az tőlünk úgy megijedt, hogy a lábára szorított nyűggel együtt kifutott a világból, s még nem jött vissza manapságig.

Hozzádörgölgetém az orromat a gyephez, mint a tyúk szokott, s elmentem, hadd lássam, az ökrök nem mentek-e el állóhelyükről. S hát az én ostoronyelem odafogant a földbe, s akkora fa nőtt belőle, mint a barassai nagy torony.

De annyi fiat költöttek bele a seregélyek, hogy azoknak a csárogásától a malomzúgás nem hallott. Bezzeg megörvendék neki; gondolám, hogy most fogok seregélyfiat eleget. Jól tudtam hágdosni, ahogy csak kellett. Felhágok a fára, dugom a kezemet, s hát nem fér bé a likba, próbálom a fejemet, s hát az jól befér. Teliszedem a keblemet seregélyfiúval. Ki akartam bújni a lyukból, de hát én nem fértem ki; hazafutok, elviszem a fejszét, s kivágom onnét magamat : De nem tudtam leszállni, mert a fa vastagocska volt, s a fejem is szédült, hanem kiáltottam a molnárnak, hogy vegyen le. A molnár azt gondolta, az a bajom, hogy megehültem, s nekem a fiától molnárpogácsát küldött.

De én a fiúnak olyan erős lúdméreggel mondtam meg, hogy nem efféle bajom van, hogy az egyszeribe elfutott, s hozott egy véka korpát, azt nekem egy pózna végén felnyújtotta.

Én kötelet sodortam belőle, olyant, hogy a malomkövet is fel lehetett volna vele akasztani. Próbálom, leér-e a földig, de hát egyrét nem éri, fogom kétrét, s hát olyan jól leér, hogy még a földön meghajlik. Ereszkedni kezdek rajta, de egy féreg ott fenn, ahol egy ághoz megkötöttem volt, elkercelte, elvágta, s én kötelestől lecseppentem.

De míg a földre érnék, addig a seregélyfiak a kebelemben megtollasodtak, szárnyra keltek, s engem repíteni kezdtek. Mikor az Olt felett repültünk, valami asszonyok ott az Olt felett rongyot mostak, s kiáltozni kezdtek.

„Mit csinál ez a gyerek, hogy úgy tud röpülni? Ha leesik, éppen az Oltba szottyán, s belehal!” Láttam, hogy mind felém néznek, de a seregélyfiak csárogásától nem tudtam tisztán kivenni, hogy mit kiáltanak. Azt gondoltam, hogy azt kiáltják, hogy oldjam meg az ingem derekát. Én az ingem derekát kiszabadítottam a harisnyám szíja alól; avval a seregélyfiak egyszerre a keblemről mind kiduvadának, nekem annyi szárnyam, mind elrepüle, s én az Oltnak kellős közepébe belécsuppanék.

Csuppanásommal az Oltat úgy kicsapám az árkából, hogy az egészen kiloccsant a hegy aljáig. De mikor az árkába visszatakarodott, egy kicsi híjával, amit egy gidófalvi szomjú komondor lecselt fel belőle, annyi hal maradt künn utána, hogy a helyet Mánástól Dobofig s Arkostól Angyalosig mind ellepte - még a Szépmezőt is egészen. No, volt ott hal elég. Tizenkét bivalyszekér egy hétig örökké hordta, soha meg nem szűnt, mégsem tudta megkezdeni. De mene egy csóré cigánypurdé Körös-patakról, az mind felszedé a pendelyébe, s elvivé.

De eszembe jut, hogy engem nem játszódni küldtek, hanem örölni. Elindulok arrafelé, ahol az ökrök voltak, hadd lám, mit csinálnak, nem mentek-e el a helyükről. Sokáig mentem, úgyhogy megfáradtam bele. Látok egy réten egy lovat, s reagondolom, hogy ezen könnyen odajutok, ahova kell. Utána indulok, de hát ő engem nem vár meg. Fogom a farkát, egyet fordítok rajta, s magammal szembeállítom, s mondom neki amúgy mirgyilusosan: „Hó! megállj, pityipangós, ne ijedezz!” Megértette a jó szót, megállott, mint a

cövek. Megnyergelém a szürkét, felülék a barnára, s úgy elmentem a sárgán, egy lejtőn ki s egy hágón be, hogy a föld is szakadt utánam.

Egyhelyt egy szőlő alatt menék el, s annak a kerítésén belül sok szép ért gyümölcs volt. Megállítám a szürkét, leszállék a barnáról, s megkötém a sárgát a gyeplőhöz. Próbálom, hogy behágjak, de nem tudék; megmarkolám a hajamat, s annál fogva belódítám magamat. Rázni kezdem a szilvát, hull a dió, szedem a mogyorót, s telirakám a kebelemet.

Erős meleg volt, meg voltam szomjulva, hogy majd megepedtem. Látom, hogy ott nem messze vannak valami aratók, s kérdek, hol kaphatnék itt vizet valahol. Azok nekem megmutattak nem messze egy forrást. Odamegyek, de hát befagyott! Eleget akartam a jeget a sarkommal vagy kővel betörni, de nem lehetett, mert a jég lehetett egyaraszos. Hanem kapám a fejemről a koponyámat, s könnyen betörém vele a jeget, vizet meríték véle, s amúgy jót ivám.

Elmenék a kerítéshez, a gyeplőhöz, hajamnál fogva kilódítám magamat az útra; eloldám a szürkét, felülék a barnára, s úgy elvágaták a sárgán, egy lejtőn ki s egy hágón be, hogy ugyan lógott a hajam belé. Egyhelyt találék két embert, mikor meghaladtam volna őket, utánam azt kiálták: „Te, fiú, hova lett a fejed?” Tapasztom a derékam, hát nincs ott a fejem! Vissza én avval, sebes kutyavágtában a forráshoz! De hát mit látok? Az én koponyám magát nálam nélkül megunta, s neki csak annyi esze volt, hogy minekutána otffelejtettem, magának sárból kezét, nyakat, derekat, lábat csináltatott, s a jégen csúszkálva, sikolándva kaptam meg. Én is meglehetőcskén tudtam sikolándani. Eleget csúszkáltam utána, de ő jobban tudott, mint én, nem tudtam semmiletteképpen megfogni.

Uramisten, mitevő legyek! Merőben megijedtem, hogy fejem nélkül kell csakugyan maradnom. De eszembe jutott valami, s mondám magamban: „Hadd el, koponya, ne vesd magad, mert engem nem vágsz ki! Nem jársz túl rajtam.” Csakhamar sárból egy agarat csináltam, nekiuszítám a koponyának, s az egykettőre elfogá, s szépen előmbe hozta. Én elvettem, feltevém, menék a gyeplőhöz, hajamnál fogva kilódítám magamat. Eloldám a szürkét, felülék a barnára, s úgy elmenék a sárgán, egy lejtőn ki s egy hágón be, mint a madár.

Mikor a malomig értem, ott veszem észre, hogy engemet az apám otthon nem győzött várni, keresésemre indult, s hogy nem kapott, siratni kezdett nagy jajszóval: „Jaj, lelkem fiam, hova lettél? Jaj, jaj, miért is küldélek el csak magadra! Jaj, lelkem fiam, most véged neked, valahol elpusztultál!” Amennyit engem apám életemben szidott és korholt, sohasem hittem volna, hogy engemet úgy tudjon sajnálni. Hogy láttam, mi baja van, még távolról hozzászóltam: „Ne búsuljon kend egyet is, apámuram, mert itt vagyok, rossz fejsze nem vész el!”

Meghoztam szegény apámnak a lelkét. A zsákokat a liszttel szekérre raktuk, hazamentünk, s az apám lakodalmát fáintosan megünnepeltük. A menyasszony anyám volt, a menyasszonytáncot legelőbb én jártam el vele, s azután jött a sor másokra.

Mikor a lakodalomnak vége lett, mások mind eltakarodtak, s mi otthon maradtunk csak magunkra; s máig is élünk, ha meg nem haltunk.

Én még azután egy esztendőre lettem, mert apámnak igazi törvényes fia vagyok. Szépen felcseperedtem, s ügyes legény lett belőlem.

A házasodni indult királyfiú

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, ahol a bolbára rézpatkót vertek, volt egyszer egy özvegy királyné s annak egyetlen fia.

Ez a fiú csak nem akart megházasodni. Erőltette az édesanyja a fiát, hogy párosodjék már meg.

De az azt mondta:

- Miért párosodjam meg, édesanyám? Még nagyon növendék vagyok én megpárosodni.
- De mégis, édes fiam. Nagyon várnám én azt, hogy te megpárosodjál mert én már mindjárt odakerülök, hogy maholnap az életem szakad. Szeretném tudni, hogyan élhetsz a tulajdon pároddal.

- No, édesanyám, ha olyan nagy a kívánsága engem megpárosítani, tarisznyáljon hát fel engemet, hátha a jó Isten már rendelt nekem egy jó társat valahol. Megkeresem.

Azzal elindult a fiú.

Megy, megy, s megérkezik Erdélyen is túl egy nagy havasba végül. Ottan meglát egy nyáj aranyszőrű juhok. Egy óriás ember őrizte. Azt kérdi az óriás ember:

- Mit keresel itt, te emberféreg? Hogy vetődtél ide, ahova még madár se jár?

- Elindultam szerencsét próbálni - felelte illendően a fiú.

- Úgy! No, hát gyere te csak ide hozzám - mondja az óriás ember -, majd én meg fogom neked mondani, hol találod meg a szerencsét!

Ezzel kézen kapta a fiút, s vitte, a nyáj juhok meg hajtotta a szállásához. Ott az óriás ember a rengeteg juhát betelerelte az akolba, a fiút pedig vitte az akol végén levő sötét kőpalotába, hogy bezárja oda. A végén azt mondta az óriás a fiúnak:

- Az a szerencséd, hogy csak holnap reggel eszek meg. Most én lefekszem aludni. Az ajtót bezártam, nem tudsz megszökni. Reggelig azt a dolgot parancsolom, hogy ottan a szegletben a kád tejet nekem forrald fel. Mikor majd a tej legjobban lobog, költse fel engemet, hogy használhassak belőle is.

A fiú megfogadta az óriásnak parancsát, de mivel a jótündérek nem akarták, hogy a királyfiú elpusztuljon, titkosan ők meg ezt sugallták neki:

- Te, fiú, nehogyan felköltsd az óriás embert! Hanem mikor legjobban buzog a tej, végy a gerendából egy nagy kovácskeverő kanált, merítsd teli a nagy kádból, s vágd a szeme közé.

A fiú megcsinálta a tüzet, felforralt a tejet, s mikor legjobban lobogott a tej, akkor a fiú a kovácskeverő kanalat elővette, belemerítette a forró tejbe, s úgy vágta az óriásnak a szeme közé, hogy az semmit sem láthatott, csak jajgatott, és ugrálni kezdett.

Megijedt a fiú, hogy mi történik most ővele. Futott az ajtó sarkához, kezdte kerülni a szobának belvilágát. Az óriás utána, a lépte nesze nyomán. Megkapott a fiú egy köből diót, kioldta ott a zsákot, de nem az evés volt a gondja! Belemarkolt a zsák dióba, s szórni kezdte a ház földjére. Ide-oda höngörgött a sok dió, s az óriás azt hitte, hogy mind ott jár a fiú, s ott kereste. Ráhágott aztán a dióra itt is, ott is. A

fiú pedig a diócsörgésben észrevétel nélkül kionsonhatott a szobából az akolba. De az óriás ide is utána ment!

Addigra azért a fiú megnyúzott egy aranyszőrű kost, s már belebújta a bőribe. Akkor hallja az óriás hangját:

- Várj, várj, te útonjáró, rablótolvaj! Megcsúfoltál engemet, hanem én is megmutatom, hogy majd én is megcsúfollak tégedet! Vagy megadod magadat, vagy étlen-szomjan kell hogy kimúlj a világból!

Keresi az óriás mindenütt a királyfiút. Hasztalan! El nem gondolhatta, hova lehetett az a fiú. Estig kereste, mégse kapta meg.

Elmúlt az éjszaka, a juhoknak legelniük kellett. Mit tehetett az óriás, ki kellett engednie a nyáját az akolból. De hátha közben kiszökik a királyfiú is? Kiment az óriás az ajtóhoz. Vitte markában a nagy lakatkulcsot. Kinyitotta ott a hárommázsás vaslakatot, felkapcsolta a tízmázsás vaslappancsot. Aztán odaszólt a juhainak:

- Édes kicsi nyájaim, gyertek, egyenként megtapogatlak benneteket. Mert már kibocsátlak a mezőre. Eleget éheztek eddig is emiatt az idegen tekergőbódorgó miatt!

Az óriás azzal odaállt a kijáráshoz, széjjelvetette a lábát a vaslappancs alatt, onnan füttyögtette a nyájait egyenként, hogy úgy bocsássa ki. Mind megtapogatta az óriás, minden darab juhát, vajon nem a királyfiú megy ki a lába között. Legkésőbbre maradt az aranyszőrű kos. Amelynek a bőribe a királyfi rejtőzött. Megfogja az óriás a lába között az aranyszőrű kosnak a gyapját, s mondja:

- Eredj csak, édes kicsi aranyszőrű kosocskám, téged jól ismerlek, hisz benned van minden gyönyörűségem.

Mikor a királyfi az aranyszőrű kos képiben kiment, kibújta a kos bőriéből, összeütötte bokáját, s felelte az óriásnak:

- Itt vagyok, te gonosz tolvaj, de bennem bizony nem lesz semmi gyönyörűséged, mert én immár szabad vagyok magammal. Az eszem kiszabadított a te kezeid közül.

Feleli erre az óriás:

- Ó, te drága kis fiú, csak tréfálkoztam én teveled! Gyere szépen vissza, nézd, milyen ajándékot adok én neked! Mért is ijedtél meg tőlem hiszen én nem bántalak téged. Itt van egy aranygyűrű, húzd csak fel az ujjadra!

Felelte vissza erre a királyfiú:

- Hé, nem csalsz meg engem többet! Ha ide akarod adni azt a

gyűrűt, hát dobd ide!

Az óriás odadobta a gyűrűt a királyfiúnak. A királyfiú felvette a gyűrűt a földről, és ráhúzta az ujjára. De a gyűrű egy perc alatt úgy bedagadt a fiú ujjába, hogy semmi ki nem tudta venni többet, s elkezdte a királyfiú ujján nagy kiáltva:

- Erre, erre, óriás, erre!

Most már megijedt a királyfiú, hogy vége az életének. Mit volt mit tennie, kivett egy bicskát a zsebéből, s mindjárt levágta az ujját. Bedobta egy tóba. De a gyűrű ott is mind azt kiáltotta:

- Erre, erre, óriás, erre!

Az óriás, aki még mindig nem látott, ment a gyűrű hangja után, s egyszer csak beleszaladt a tóba.

Mostan már megindult teljesen szabadon a királyfiú, tovább a világba. Ment, ismét ment, találkozott egy nagy fekete medvével.

Szembeáll vele a medve, s az is ezt mondja:

- Hé, te emberféreg, most már megeszlek! Miért csúfoltad meg a bátyámat?

Könyörgött az életéért a királyfiú, így is, meg úgy is, de a medve végül is csak azt mondta:

- Az életedet meghagyom. De ha megpárosodol, akárhol történik is, én ott leszek, s akkor vége az életednek!

Nem nagyon törődött a fenyegetéssel a királyfiú, mert azt gondolta magában: „Nem mostanában lesz, hogy én megpárosodom, úgyse.” Azzal ment, mendegélt tovább, hogy hálásra alkalmas helyet leljen. Egyszer csak egy nagy erdőbe érkezett.

Az erdő közepén volt egy kis házikó. Hát látja ám a királyfi, hogy ott benn egy vén boszorkány van. Bekopog hozzá a fiú, a vén boszorkány kitotyog eléje, s kérdi tőle:

- Hát te mit keressz itt?

Feleli a királyfiú:

- Én bizony szolgálatot keresek, öreganyám.

Megnézi a boszorkány a királyfit, s azt mondja:

- Hát én megfogadlak.

Meg is fogadta a vén boszorkány a királyfiút. Mindennap vadászni kellett a királyfiúnak, s egy-egy nyulat lőni.

Volt a boszorkánynak egy ügyes, szép lánya. A királyfiú először csak semmibe nézte, de aztán, hogy megismerte a szívét, igen-igen

beleszeretett a lányba, s feltette magában, hogy ő bizony megkéri a vén boszorkánytól a lányt. Ezzel párosodik össze!

Úgy is tett; megkérte a lányt, s a vén boszorkány oda is adta, mondván:

- Ásó, kapa válasszon el benneteket egymástól.

Amint mennek az esküvőre, s éppen a templom előtt vannak, valami nagy bődülést hallanak. Szertenéz a királyfiú, hát látja, hogy egy nagy, fekete medve jő le a hegyen.

Mindjárt ráismert, hogy ez az ő fekete medvéje, aki egykor meghagyta neki, hogy soha meg ne házasodjék. A királyfi nem tétovázott, a jegygyűrűjét azonnal lehúzta az ujjáról, és kettéharapta. Aztán gyorsan a jegyességi zsebkendőjét is kettészakította. A gyűrű felét is, a zsebkendő felét is odaadta a lánynak. A fele neki maradt. Azzal hirtelen elbúcsúztak egymástól.

Szegény királyfi ismét menekülőben volt! Most már csakugyan a halálra gondolt.

Amint ment, mendegélt a királyfiú hetedhét országon túl is, talált megint egy kis házikót. Bemegy oda, s lát ott egy vén ősz embert, lehetett százesztendő.

Köszön neki szépen:

- Szerencsés jó estét, öregapám.

Feleli az öregember:

- Jó, hogy öregapádnak szólítottál, mert különben helyben halálfia lettél volna. Mit keresel te itt, mikor már száz esztendeje, hogy én itt embert nem láttam.

A fiú elpanaszolta, hogy mi történt vele. Az öreg meghallgatta, megsajnálta, s adott neki egy gyűrűt. S mondta neki:

- Édes fiam, innen három nap járásra találsz egy nálamnál még öregebb embert, menj el hozzá, hátha ő is ad valamit.

El is indult menten a királyfiú, s harmadnapra érkezett egy kis házikóhoz. Bemegy oda is, s lát ott is egy olyan öreg embert, hogy a fehér szakállával seprí a ház földjét, s ha nem volt százesztendő, sohasem lesz többet annyi. Köszön neki:

- Jó napot, öregapám!

Fogadja az öreg:

- Szerencséd, hogy öregapádnak szólítottál, mert különben egy az életed, az sem sokáig lett volna. Miféle járatban vagy?

Elpanaszolja a királyfi, hogy mi történt vele, s hogy egy öreg ember igazította ide. Arra ez az öreg is odaad egy gyűrűt neki s azt mondja:
- Ide három napig való földön túl van még egy nálamnál öregebb ember, menj el hozzá, ő nálam is többet tud.

Elmegy a fiú, s elér megint egy nagy erdőségbe. Annak közepében is állott egy házikó. Bemegy oda is, s lát ott is egy öreg embert. Olyan öreg volt ez az ember, hogy a lába gyökeret vert sok ültiben, s a madarak fészket raktak a szakállában.

- Jó napot, öregapám!

Fogadja az öreg:

- Szerencséd, hogy öregapádnak szólítottál, mert egy az életed, az sem sokáig tartott volna.

Kérdi aztán ez az öreg is, hogy miféle járatban van. Elpanaszolja a királyfi annak is, hogy mi történt vele, s hogy két öreg ember igazította ide. Erre az öreg ember is odaad neki egy gyűrűt, s azt mondja neki:

- Innen egynapi járás, ott van egy nagy tisztás az erdőben. Mikor ott leszel, tölts el ott egy éjszakát, a három gyűrűt tedd le a tisztás közepibe. Reggel mikor felébredsz, lesz ottan három nagy kutya. Ezeket mind nevükön szólítod. Az egyiknek a neve Földneheze, a másiké Mindentudó, a harmadiké Világonátlátó.

Úgy tett a királyfiú. Mikor este odaért a nagy tisztásra, letette a három gyűrűt a tisztás közepibe. Reggel, mikor felébredt, lett belőlük három nagy kutya. Szólítja a kutyákat nevüknél, s azok nyomban kezdenek vele barátkozni, nyalják a kezét, lábát.

Elindul most már a királyfiú a kutyákkal, mert most már nem félt a medvétől. Mikor a lány falujához ért, kérdezősködni kezdett, hogy mi hír van idehaza. Hát mondják, hogy egy lányt épp most kényszerítenek férjhez. Kit? Éppen azt a lányt, aki az ő kedvese volt azelőtt.

A királyfiú gondolt egyet, felöltözött koldusgúnyába, s elment úgy a lakodalmas házhoz. Ahogy meglátja a menyasszony, mindjárt visz neki egy darab kalácsot s egy pohár bort, amint már szokás. A koldus megköszöni, s így szól:

- Kedves menyasszony, ennek a bornak felét megiszom én, te idd meg a másik felét.

Úgy is tett a fiú. Megissza a bornak felét, s akkor a fél gyűrűt, amit

egykoriban kettéharapott, bedobta a pohárba. A lány, mikor megitta a bor másik felét, meglátja a fél gyűrűt a pohárban. Kérdezi a királyfiút:

- Hol kaptad te ezt a gyűrűt?

- Ahol te a másik felét - feleli a koldusnak öltözött királyfi.

S ekkor megtörli a száját a fiú a zsebkendővel.

Nézi a lány a zsebkendőt, s kérdezi:

- Hát ezt a fél zsebkendőt hol kaptad?

- Ahol te a másik felét - feleli a királyfi.

Ekkor a lány már teljességgel megismerte, hogy ez az ő kedvese, akivel egykoriban jegyben járt. Összevissza csókolódtak, s a vőlegénynek, akihez a lányt kényszeríteni akarták, utat adtak. Aztán csaptak ők olyan lakodalmat, hogy egy évig tartott.

A királyfiú nagyon örvendezett, hogy megint visszakapta régi kedvesét. Mindig vadászni járt, de a vén medve bizony folyton kísérgette. Hanem félt bántani a királyfiút a nagy kutyák miatt.

Összeegyezett hát a vén boszorkánnyal, hogy pusztítsák el a királyfiút. De miképp? Azt mondja a vén boszorkány, bízsa csak reá.

Másnap a vén boszorkány nem engedte, hogy a fiú a kutyákat magával vigye vadászni, hanem nagy kőfalak közé rakta be őket.

Mikor estefele készül a királyfiú, hogy hazamenjen, hát látja, hogy jó vele szembe a nagy medve. A királyfiú ijedtibe felszaladt egy fára.

- Szaladhatsz - kiáltja a medve - a világ végére is, ott is megfoglak.

Feleli neki a királyfiú:

- Tudom, hogy kifogyatsz az életemből, de engedd meg, hogy hármat kiáltsak.

Mondja a medve:

- Kiálthatsz tizenhármat is, úgyis szétszaggatlak.

Kiáltja egyszer a királyfiú:

- Ne, Mindenttudó, ne!

Meghallja ezt a kutya, s mondja a többieknek:

- Valaki a nevemen szólított.

Mondja a többi:

- Ne csaholj hé, talán csak álmodtál.

Ekkor megint kiált egyet a fiú:

- Ne, Világonátlátó, ne!

Meghallja ezt Világonátlátó, mondja a másikaknak:

- Most engem szólítottak.

Mondja a többi:

- Te is csak álmodtál.

Kiáltja a fiú ismét:

- Ne, Földneheze, ne!

Felugrik erre Földneheze. Mindenttudó rúg egyet a kőfalra, hogy megrendül bele. Rúg egyet Világonátlátó is, hogy meghasad a kőfal. Rúg egyet végül Földneheze is, hogy az egész kőfal összeomlik.

Kiszabadulnak a kőfal közül a jó kutyák! Világonátlátó lép egyet, s éppen a fánál áll meg, amelyre a királyfi mászott volt. Ugrik egyet Mindenttudó, s éppen a másik nyakába szökött. Megragadja Földneheze a medvét, s úgy vágja a földhöz, hogy hetvenhetedik csontporcikája is hetvenhét felé szakadt.

Erre a királyfi már nem akart a boszorkánnyal egy földél alatt élni, ha százszor is a felesége anyja az. Elindulnak hazafelé a királyfiú édesanyjához. A nagy havasokban visszaadták a kutyákat az öreg embereknek, s ők elérkeztek szerencsésen az özvegykirálynéhoz. Összevissza csókolta őket a királyné, s csaptak ott is nagy lakodalmat. Talán még most is járják a csúrdöngölőt.

A virágfejű ember

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon, meg az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy király. Annak a királynak volt egy fürdőszobája. Ahogy egyszer reggel fürödni ment, észrevette, hogy milyen kevés víz van a fürdőjében. Másnap reggel, mikor ment, már semmi vizet sem talált, s nem tudott fürödni. Azt gondolta, hogy hanyagok voltak a szolgálai, össze is szidta őket. De a szolgálaknak megvolt a bizonyítékuk, hogy este rendesen telemerték a kádat vízzel.

Akkor a király elrendelte: egész éjszaka őrizze a fürdővizet egy katona.

Hiába minden, éjszaka valaki mindig kifürödtte a vizet. Akkor mással próbálkozott a király. Kimerte mind a vizet, s megtöltötte a fürdőt

színültig pálinkával. Abba üljön bele valaki! Másnap reggel a szolgák ott találtak valóban elaludva egy gyönyörű szép daliát. Olyan szép volt, hogy az egész világon nem lehetett volna párját találni. Annak mindene virág volt. Még a fején is hajsza helyett egy-egy virág virított.

A király cselédjei nagy ordibálással jelentették az uruknak, még mikor az föl sem kelt:

- Megfogtuk a vízpocsékolót! A virágembert!

A király szaladt, egyik lábán cipő, a másikon semmi, hogy lássa a csodát. A virágfejű embert akkor már megfogva tartották.

- Ki vagy? - kérdezte a király.

- A tündérek fejedelme! - felelte a virágfejű.

Tündér vagy nem tündér, bezárták egy nagy pincébe. Mert bűnéért majd ítéleznek felette az ország vezetői, meg a szomszédos országok királyai.

A királynak volt egy tízéves kisfia. Az látta, amikor levitték a börtönpincébe a virágfejű embert. Utánasompolygott, hogy jobban lássa. A rácson keresztül beszédbe elegyedett a tündérkirállyal.

- Jaj, de szép a bácsi - mondta neki. - Szeretném még jobban látni.

A tündérkirály azt felelte:

- Könnyen megláthatsz egész mivoltomban is, csak szabadíts ki. Menj fel a szobába, hozd le a pince kulcsát, s akkor neked adom a szép virágkalapomat.

Mert annak a ruhája, kalapja, cipője is virág volt.

Felmegy a fiú a házba. Ott úgy el volt foglalva mindenki, hogy nem is kérdezték, mi dolga ott. Kereste a fiú mindenütt a kulcsokat; végre a szekrény tetején meglát szíjra fűzve egy csomó kulcsot. Egy nádpálcával lerántotta, s meg sem állott a pinceajtóig. Kinyitotta a kulccsal a pinceajtót. A tündérkirály megköszönte a fiúcska szívességét, megmutatta magát teljes mivoltában. Aztán mire a fiúcska észrevette volna magát, már el is tűnt. A nádpálca ott maradt a pinceajtó rácsa közé dugva.

Nemsokára megérkeztek az ország főtanácsosai s a szomszédos királyok, hogy megcsodálják a virágfejű embert, s hogy ítélezzenek felette, amiért beszökött más vizébe fürödni. Mennek nagy diadallal a pincébe, hát üresen találják. De a rács közé bedugva ott van a gyerek pálcája.

A király a pálcáról megismerte, hogy a virágfejű ember megszöktetője csakis az ő fia lehetett. A tulajdon fia! Nagy méregbe gurult. Azonnal megparancsolta a kocsisnak, hogy fogjon be, s a királyfiút vigye el messze idegen országba, a keresztapjához. Ő itt látni se bírja.

Adott azért a fiának pénzt bőven, s a fiú mellé adott még egy kísérőt. Befog a kocsis egy négylovas hintóba, felpakolnak egy kis ennivalót is, s mennek, mendegélnek az idegen ország felé. Amikor már egy jó darabon elmentek, s kiérték a fiú apjának az országából, a kísérőül adott ravasz inasnak, hogy, hogy nem, rettenetes gondolata támadt. Az jutott az eszébe, hogy mi lenne, ha ő lehetne a királyfi, vagyis ha a fiút megölné; s ő magamagát ajánlhatná be királyfinak ott, ahová készültek.

Rákiabál a kocsisra:

- Álljon meg, hé!

A kocsis megáll, az inas félrehívja az úton, és elmondja neki, hogy mit gondolt ki:

- Mi lenne, ha a királyfit megölnénk? Én lennék a királyfi, magát meg felajánlanám inasnak; a királyfinál való pénzen pedig megosztoznánk!

A kocsis gondolkozott egy kicsit, aztán azt mondta:

- Az biza nem volna rossz.

Meghallja ezt a királyfi. Elkezd sírni keservesen, hogy ad ő nekik háromszáz aranyat, csak ne oltsák ki az életét.

Na jó, megkegyelmeztek neki. De ahogy tovább mennek, egy idő múlva megint csak elkezd az inas:

- Öljük meg a királyfit!

A királyfi megint meghallotta, megint csak könyörgött, hogy kegyelmezzenek ártatlan életének. Ígért nekik most már hatszáz aranyat.

Na jó, most is megegyeztek, s mentek tovább.

De ahogy estefelé elértek egy nagy folyóvízhez, az inas csak előáll megint azzal: mégse kegyelmezzenek a királyfiúnak, hanem dobják bele ebbe a vízbe.

A királyfi most már látta, hogy mit is akar az inas, miért is akarja őt megölni. Elkezdett könyörögni az inasnak, cseréljenek inkább sorsot; legyen az inas a királyfi, legyen a kocsis az inas, és ő, a királyfi,

elvállalja, hogy ő lesz a kocsis, csak kegyelmezzenek meg szegény fejének.

Az inas beleegyezett. Megeskette a királyfit, hogy soha senkinek az égvilágon nem fog szólni erről a cseréről, s azzal megcsinálták a cserét. A szép ruháját letépték a királyfiról. Az inas felvette a királyfi ruháját, a magáét meg odaadta a kocsisnak. A királyfi a kocsis ruháját kapta.

Mentek, mendegéltek, mígnem érkeztek a messzi városba, az ottani király palotájába. Ahogy megállapodtak, az inas mutatkozott be mint királyfi. A kocsis mondta magát az inasnak. Az igazi királyfiút pedig leküldték az istállóba mint kocsist.

Az öreg király a vélt keresztfia tiszteletére nagy lakomát csapott, zenészeket fogadott. Ettek, ittak, mulattak, minden napra szórakozást terveztek.

Így telt-múlt az idő. Az öreg király nagyon udvariasan bánt fiatal rokonával, illetve azzal, akit annak hitt, az inassal. Az meg élvezte a jó dolgát ugyancsak!

Ezalatt a királyfi mint kocsis, derekasan és türelmesen végezte az istállói dolgokat. Esténként, ha már megfejt az istállóban, utána kiült az ajtóba, elővette furulyáját. Olyan szépen furulyált, hogy még a palotában az öreg király is megkérdezte, hogy kicsoda furulyál olyan szépen, szeretné megismerni. De a királyfinak öltözött inas csak úgy félvállról felelt:

- Ej, az csak egy jöttment, egy nagy hazug! Szégyelljük, hogy velünk jött.

Utána kiment az istállóba, s megparancsolta a királyfinak, hogy húzza meg magát, s ne furulyáljon, amíg jól van dolga.

A királyfi el is hallgatott, többet nem furulyált. De az öreg király csak emlegette azt a furulyást. Olyan jólesett hallani a furulyaszót! Egy nap megint csak megkérdezte:

- Ki s mi az, aki furulyált? Mért nem jött el hozzám, hogy lássam?

- Hagyja el, felséges királyom - mondta az inas -, mondtam már, ez csak egy nagy hazug, kérkedő, ámító. Ni, mit hazudott a minap is! Azt hazudta, hogy ő különb a királynál is, mert el tudja hozni az aranyborjút az aranykötéllal a nyakán, s ha nem hozná el, beleegyeznek, hogy akasszák fel az első fára!

Megmérgeződik az öreg király, hogy milyen nagy hazug s dicsekvő a

kocsis. Hívhatja most már haragosan magához, s azt mondja:

- No, te nagy dicsekvő, te nagy hazug, most aztán menj, váltsd be az ígéretedet. Hozd el az aranyborjút, mert másképp hurokba kerül a fejed.

Megbúsulta magát erősen a királyfi, de mit volt mit tennie, elindult ország-világgá, az aranyborjú után. Amint ment, mendegélt nagy búsán, elérkezett ahhoz a nagy folyóvízhez, amelyikbe az inas meg a kocsis be akarta lökni. Gondolta magában a királyfi, minek már neki az élet, ő beleöli magát itt ebbe a folyóba.

Amint éppen bele akart ugrani, hát abban a percben reákiált valaki:

- Mit csinálsz, te szerencsétlen?

Odanéz, hát egy különös, nagyon szép ember volt.

Elpanaszolta neki, hogy ő a tündérek királya miatt milyen szerencsétlen lett. Azt mondja neki az ember:

- Hát nem ismeresz meg? Hiszen én vagyok a tündérkirály, a virágfejű ember, akiről te beszélsz! Egyet se búsulj, hanem mondd el, mi a bánatod.

Elbeszélte ekkor a királyfi, miért kellett neki világgá indulnia. Hol lel ő aranyborjút? De a tündérek királya nem ijedt meg egy cseppet sem. Felkapta a fiút a hátára, s mire az egyet pillantott volna, már át is vitte a nagy vízen. Ráállította az útra, s megmagyarázta neki, hogy csak menjen egyenesen előre, amíg el nem ér egy palotához. A palota kapujában meg fogja találni az aranyborjút az aranykötéllal.

Úgy is lett. A fiú meg is találta az aranyborjút az aranykötéllal. Szépen eloldotta, s már fordult is vissza, vezette az aranyborjút az aranykötélénél fogva, a király udvarába. Vitte egyenest a király elé:

- Íme, itt van, felséges királyom!

- Köszönöm, fiam. Majd üzenek érted egyszer, hogy megvendégeljelek, s elbeszélgessünk.

De a fiú várhatta az üzenetet. A volt inas nem adta át neki.

Egy este, fejés után megint nekifog a királyfi furulyálni. Küldi a király megint az inast, hogy hozza már fel a palotába azt a legényt, hadd furulyáljon ott is. Az inas most lemegy az istállóba, jól képen vágja a királyfit, és erősen reáparancsol, hogy befogja a száját, de azonnal, amíg jól van dolga, ne furulyáljon többet.

Visszamegy a királyhoz, s azt mondja neki az inas:

- Felséges királyom, ez a hazug nem akar feljönni! Azzal állt elő,

hogy az még semmi, hogy ő elhozta az aranyborjút, mert ő elhozná a borjúhoz az anyját is, az aranytehenet. Mert ő különb még a királynál is!

Hívhatja megint a királyfit az öreg király, s ráparancsol, hogy azonnal induljon, s hozza el az aranyborjúnak az anyját is, az aranytehenet. Megbúsulta magát most még erősebben a királyfi, el kellett indulnia. Megint elér a nagy folyóvízhez. Hát most is ott van a virágfejű ember, s azt mondja a fiúnak:

- Ne búsulj, mert én már mindent elrendeztem. Csak ráállsz arra az útra, s megtalálod az aranytehenet, oda kötve ugyanott, ahol az aranyborjút találtad, a palota kapujában.

A királyfi így most is megszerezte, s most is elvitte az aranytehenet is a királyhoz.

- Itt van, felséges királyom!

- Köszönöm, fiam, majd üzenek érted.

De a fiú várhatta most is az üzenetet.

Egy este megint csak kiült az istálló ajtajába, s furulyázni kezdett. Lemegy megint az inas, s jól szájon vágja, amiért megint csak furulyázni mert.

Azzal visszamegy a királyhoz, s azt mondja neki:

- Né, ez a dicsekvő, ez a hazug most meg mivel áll elő. Azt mondta, hogy elhozza az aranybikát is!

Hívhatja megint a király a királyfiút, s erősen ráparancsol, hogy forduljon vissza, és azonnal hozza el az aranybikát is.

Elindul ismét nagy búsan a királyfi. Mikor a folyóhoz ért, persze hogy ott találta a virágfejű embert. Elpanaszolta, hogy hogy járt.

- Hagyd el - mondja a virágfejű ember -, egyet se búsulj. Te is megmentettél, én is megmentelek téged.

Azzal hazavitte a fiút a saját királyi palotájába, felöltöztette szép királyfi gúnyába, s adott neki két galambot. Az egyik galamb a királyfi egyik vállára, a másik a másik vállára szállt. Aztán kioktatta a fiút a tündérr király, hogy menjen fel egyenesen a királyi palotába. Ott éppen vendégség lesz. Menjen be a vendégsereg közepébe, s mikor a muzsika elhallgat, mondja azt erős, nagy hangon:

- Mindenki ide hallgasson, mert amit ezek a galambok mondanak, az való igaz!

Úgy is tett a királyfi. Hazaérve, az aranybikát megkötötte a palota

kapujához, ő maga meg egyenest felment a palota nagy termébe. Valóban éppen nagy multság volt. A királyfi bátran bement, s mikor a muzsika elhallgatott, kérte, hogy figyeljenek rá, mert csodálatos dolog fog történni. Ő csak állt, maga is várta a csodát.

Akkor a galambok elkezdtek beszélni, s elmondták az ő egész élete történetét!

Kezdve azon, hogyan mentette meg a virágfejű embert, hogyan kellett elbujdosnia, hogy eskette meg az inas és a kocsis, hányszor akarták elveszíteni, hogyan egyezett bele ő végül a sorsuk elcserélésébe. Az inas és a kocsis, mikor ezt meghallották, el akartak bújni, de már késő volt. A király megfogatta s bezáratta őket. A királyfit pedig megölelte, megcsókolta, s nemsokára hozzá adta a lányát.

Nagy lakodalmat csaptak.

Én is ott voltam, kapával vágtam a fát, rostával hordtam a vizet, számmal fúttam a tüzet, s úgy megütötték a lábomat egy csutával, hogy még most is fáj belé.

Az öreg halász és nagyravágyó felesége

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy öreg halász. Volt neki egy nagyravágyó felesége.

Egyszer elment az öreg halász a tengerre, halászni. Hamarosan fogott egy gyönyörű szép, nagy pontyot. És csodák csodája egyszer csak megszólal a ponty:

- Te szegény halászember, engedj el engem! Úgy megjutalmazlak, hogy nem bánod meg soha életedben. Minden kívánságod teljesül. Hát az öreg halász a nagy könyörgésre a pontyot visszaengedte a tengerbe.

Hazamegy, kérdezi a felesége:

- No, mit fogtál? Hoztál-e valamit?

- Fogtam én egy nagyon szép pontyot.

- Hát miért nem hoztad haza?

- Úgy könyörgött szegény, hogy engedjem el. Minden kívánságunkat

teljesíti.

- Hát akkor eredj vissza hozzá, és mondd meg neki, hogy egy nagyon szép házat szeretnék.

Mert csak egy kis kunyhóban laktak a tenger partján.

Visszaballagott a halászember a tenger partjára. Odaállt a víz szélére, és hangosan mondta:

- Hallod-e, te ponty! Az én feleségem azt üzeni, hogy a tenger partján teremts egy szép kis házat!

Kisvártatva felbukkan a ponty, és megszólal:

- Eredj haza, jó ember! Úgy van, amint kívánta!

Hát valóban, ahogy hazaér, gyönyörű szép házuk lett. A felesége ott sűrög-forog a konyhában. Egy ideig nagyon boldog volt. De egyszer csak megint azt mondja a felesége:

- Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, mondd meg neki, hogy a házat meguntam, adjon egy kastélyt, és hogy grófok lehessünk!

Ismét elment az ember a tenger szélére.

Azt kiáltja:

- Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem!

Egy kis idő elteltével felbukkan a hal, azt kérdi:

- Hát mit akar a te feleséged?

- Kastélyt akar, meg hogy grófok legyünk!

- Eredj haza, úgy van, amint kívánta!

Hát ahogy hazaért, látta a gyönyörű szép kastélyt, és a felesége mint grófnő kényeskedett egyik szobából a másikba.

- Most már csak meg vagy elégedve?

A felesége nagyon boldog volt.

Másnap reggel, alighogy megébrednek, azt mondja az asszony:

- Hallod-e! Eredj ahhoz a pontyhoz, és mondd neki, hogy királyné szeretnék lenni, és palotában lakni.

A szegény halászember, mit volt neki mit tenni, ismét elballagott szomorúan a víz szélére.

Azt kiáltja:

- Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem.

Eltelik egy kis idő, előjön a hal, és kérdi:

- Hát most mit akar a te feleséged?

- Királyné szeretne lenni, palotában lakni!

- Eredj haza! Úgy van, amint kívánta!

Ahogy hazaér a szegény ember, nem győz csodálkozni: a gyönyörű palota, a sok fényes katona majd elvette szemevilágát. Mind vigyázzba vágta magát a szegény halász előtt, amikor elhaladt előttük. Mikor végre bejutott a hosszú lépcsőn, sok szobán keresztül, kérde a feleségét:

- No, asszony, meg vagy-e már elégedve a sorsoddal?

- Meg - feleli az asszony boldogan.

Alighogy megvirradt másnap, azt mondja az asszony:

- Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, és mondd meg neki, hogy most már császárné szeretnék lenni, és olyan palotát, várakat akarok, amilyen a világon sincs.

Hát csak addig erősködött, hogy vissza kellett mennie a szegény halásznak a víz szélére.

Mondja nagy szomorúan:

- Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem.

Zavaros lett a tenger vize, hullámozott, és csak sokára jött elő a ponty, mérgesen:

- Hát mit akar a te feleséged?

- Most meg császárné szeretne lenni, és olyan palotát és várakat, amilyen a világon sincs.

- Igaz, hogy ezért sem dolgozott - mondja a ponty -, nem is érdemli, de menj haza, úgy van, ahogy kívánta!

Hazament a szegény ember. Alig tért magához a nagy ámulattól, olyan fényes paloták, várak és udvari népség volt mindenütt. Azt kérde a feleségétől:

- Most már csak meg vagy elégedve, mert én többet nem megyek vissza a pontyhoz!

Az asszony nagyon boldognak is látszott.

De másnapra kelve ismét csak azt mondja az urának:

- Hallod-e! Eredj vissza ahhoz a pontyhoz, és mondd neki, hogy én a világ úrnője szeretnék lenni. Azt akarom, hogy mindenki nekem hódoljon, és leboruljanak az emberek a lábam előtt. A birodalmam a világ egyik végétől a másikig érjen!

Hiába tiltakozott, szabódott a szegény halász, csak vissza kellett

mennie.

Mondja szomorúan:

- Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem.

Ott kellett állnia nagyon sokáig. A tenger haragos lett, hányta a habot, tajtékzott, és úgy hullámozott, mint még soha. Egy helyen zavaros lett a víz, és nagyon-nagyon sokára felbukkant a hal.

- Mit akar a te feleséged?

- A világ úrnője akar lenni, és hogy a világon mindenki a lába elé boruljon.

- Jól van - mondja a hal -, ha azt hiszi, hogy munka nélkül élhet, és másokon uralkodhatik, hát legyenek ismét halászok. Eredj haza, megtalálod őt a halászkunyhóban!

Úgy is lett. Ott találta a szegény halász a kis halászkunyhóját, és benne a feleségét. Ettől kezdve szorgalmas és ügyes asszony lett. Még talán máig is élnek, ha meg nem haltak.

Győző

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, volt egy nagy tenger. Abban a nagy tengerben volt egy nagy hal. Annak zápfogára volt írva ez a mese:

Élt egy öreg király, volt neki három fia. A legidősebb volt Zoltán, a középső Árpád, a legkisebb Győző. Az öreg király már megunta fején hordozni a koronát, feltette magában, hogy a legidősebb fiának, Zoltánnak átadja a királyságot. De Zoltán nem fogadta el. Azt mondta, osszák az országot három részre, hogy a testvérei is királyok lehessenek, mint ő.

Ebbe azonban a főurak nem mentek bele. Összehívták az országgyűlést, hogy határozzák el, mi legyen. De ezek sem tudtak dönteni. Volt köztük egy öregúr, az felállt, és azt mondta:

- Mondok én egyet, kettő legyen belőle. Menjenek a királyfiak világgá, s aki a legbecsesebb találmányt hozza az országba, azé lesz a királyi hatalom.

Ebbe a királyfiak is beleegyeztek. Még azon a napon útnak indultak. Egy erdőben megesteledtek. Azt mondja Zoltán:

- Fiúk, itt meghálunk! - és azonnal nekiláttak rőzsét vágni; gallyból csináltak ágyat.

Amint a gallyat vágták, észrevették, hogy a szél kidöntött egy fiatal hársfát. Karjukkal lyukat vájtak, és visszaültették. Kalapjukban még vizet is hordtak rá, hogy minél hamarabb megüdüljön. Lepihentek, mert nagyon elfáradtak. Hamarosan el is aludtak.

Éjfél tájban egyszerre csak nagy fényesség fogta őket körül. Megijedtek, de akkor szózatot hallottak:

- Ne féljetek tőlem, én ennek az erdőnek a remetéje vagyok. Mivel, egy hársfámat a vesztétől megmentettétek, jöjjetek hozzám, az én házamhoz, és reggelig ott pihenjetek.

És az öreg remete elvezette őket. Volt egy háromemeletes kastélya az erdőben. Mindegyik fiúnak külön ágyat adott egy szobában. A királyfiak szépen elaludtak.

Reggel, mikor felébredtek, a nap jól fenn volt az égen. Ahogy szétnéztek, észrevették a falon egy képet. Három lánynak az

arcképe volt. Hát ahogy ránéztek, nem bírták többet levenni róla a szemüket. Az egyik volt az aranyruhás lány, a másik az ezüstruhás lány, a harmadik az ólomszínű ruhás lány. Az aranyruhás Zoltánnak tetszett meg nagyon, az ezüstruhás árpádnak, az ólomszínű ruhás pedig Győzőnek. És azt mondták hogy bárhol legyenek ezek a lányok, de ők fel fogják keresni őket. És már akartak is indulni.

Győző visszatartotta őket:

- Bátyáim, várjuk meg a házigazdát, majd útbaigazít. Talán rokona is neki ez a három lány.

Tíz óra tájban megjött az öreg remete. Láta, hogyan bámulják a képet. Annyira el voltak foglalva a nézésében, hogy nem is vették észre az öreg jöttét. Azt mondja a remete:

- Mit bámultok, fiúk? Úgysem érhetitek el őket soha! Mert nem ember de még madár sem jár ott, ahol ezek laknak.

Erre a királyfiak azt mondják:

- Igazíts útba bennünket! Ha életünkbe kerül is, megkeressük őket!

Azt feleli erre az öregember:

- Jól van, útba igazítlak benneteket, de tudom, hogy nem jöttök többé vissza.

De ők azt mondták, ne törődjön vele, akármilyen is történik. Ők elmennek ahhoz a három lányhoz.

- No, jól van - mondja az öreg -, látom, hogy nagyon beléjük vagytok bolondulva. Hát akkor jöjjön velem először a legidősebb: Zoltán.

Azt mondja most már annak:

- Ide hallgass, fiam! Elmegy egyenesen napnyugatnak. Mikor a nap lenyugszik, odaérsz egy patakhoz; azon menj végig. Eljutsz majd egy hídhöz. Ha odajutsz, végy fel a vízből egy kavicsot, és karcold meg vele a kezedet. Csöppents három csöpp vért a vízbe, és mondd, hogy „nyíljon meg előttem az út az aranylányhoz”. Az út majd megnyílik; aranylépcső visz fel. De mikor felérsz, lesz ott egy aranyajtó meg egy faajtó. Először a faajtón menj be. Találsz ott egy aranyüveget. Azt az aranyüveget hozd ki. Aztán menj be az aranyajtón. Az aranyüvegből azt a tündérlányt locsold le, és akkor tied lesz a tündéri hatalom. Megértettél?

Mondja a királyfi, hogy meg.

- Akkor hát menj, és járj szerencsével!

Zoltán elindult. Mire a nap lement, odaért a patakhoz. Végigment a

patak partján, odaért a hídhöz. Mondja:

- Nyíljon meg előttem az út az aranylányhoz!

De bizony az út nem nyílt meg. Akkor jutott eszébe, hogy a kezét meg kell karcolni a kavicsal, és három cseppet bele kell eresztene a vízbe. Azonnal lehajolt, felvett egy kavicsot, megkarcolta a kezét, három csepp vért behullajtott a vízbe.

Akkor mondta megint:

- Nyíljon meg előttem az út az aranylányhoz!

Az út megnyílt, s ő felment a lépcsőkön. De a faajtót bizony nem vette figyelembe, hanem egyenesen bement az aranyajtón.

Amikor bement, a tündérlány ott ült a királyi széken, arany trónuson, és azt mondja:

- Ó, te szép királyfi, de örülök, hogy megmentettél föld alatti rabságomból! Jöjj közelebb, ülj királyi trónusomra!

Zoltán máris rohant volna, de a lány megérintette aranypálcájával, s azonnal aranyoszloppá változtatta.

Így tehát Zoltán nem tért vissza.

Az öreg remete mindennap várta, de csak nem jött. A testvérei is már-már nyugtalankodtak. Szerettek volna már ők is menni, de az öreg nem eresztette őket.

Azt mondta nekik:

- Ne menjete el, bátyátok odaveszett, ti is odavesztek!

De Árpádnak nem volt maradása, azt mondta, nem törődik vele, akármi lesz, de ő megy.

Erre azt mondta az öreg:

- Ha ennyire elfogott a vágyakozás, hát gyere, téged is útbaigazítalak. De azt megmondom, hogy nagyon vigyázz!

Kimentek a házból, s kint azt mondta neki az öreg:

- Menj, fiam, egyenesen délnek. Éppen délben odaérsz egy nagy dombra; lesz ott egy nagy bükkfa. A bükkfához lesz támasztva egy ezüstpálca. Avval a pálcával érintsd meg a földet, s az megnyílik. Ott menj. Találsz majd ott egy ezüstkunyhót és egy ezüst orgonabokrot. Az ezüst orgonabokron egy ezüstkalkában egy ezüstmadár énekel. Először az ezüstmadarat vedd ki, úgy menj be az ezüstajtón. Ott lesz az ezüstitány, ül a királyi széken. De tépj ki először is az ezüstmadárból egy tollat. Dobj a tündérlányra, akkor a tündéri hatalom a tied lesz. Megértettél, fiam ?

- Meg.

- No, akkor menj, és járj szerencsével! De vigyázz, úgy ne járj, mint a bátyád!

A királyfi elment, éppen délben ért a dombra, ott volt az ezüstpálca. Megérintette a földet, és az megnyílt. Ahogy ment lefelé, észrevette ő is mindjárt az ezüstkunyhót, de az ezüst orgonabokrot ő is figyelmen kívül hagyta. Bement az ezüstkunyhóba, látta, hogy ott van a tündérlány. Az is mindjárt azt mondta:

- Ó, te szép királyfi, de örülök, hogy megmentettél a föld alatti rabságból. Jöjj közelebb, ölelj meg!

Nosza megörült a legény, a lányhoz sietett. Az pedig megérintette az ezüstpálcájával, és ezüstoszloppá változtatta.

Tehát ez a fiú sem tért vissza.

Az öreg már számolta a napokat; elmúlt megint hét, nyolc nap, s nem tért vissza egyik fiú sem.

De akkor már Győzőnek sem volt maradása; egyre könyörgött az öregnek, hogy igazítsa útba. De az öreg azt mondta:

- Ne menj, fiam; bátyáid odavesztek, te is odaveszel!

Erre azonban a fiú azt felelte:

- Miért hívnának Győzőnek, ha én nem győznék!

Azt mondta erre az öreg:

- Jól van, fiam! Téged is elbocsátlak, de azt megmondom, jobban vigyázz, mint a bátyáid. Menj egyenesen északra, a fák mohos oldala megmutatja az utat. Reggel, mikor a nap felkel, odaérsz egy mély gödörbe. Lesz ott egy acélkunyhó és egy szalmakunyhó. De először a szalmakunyhóba menj be. Lesz ott egy acélkard. Vedd magadhoz, és azzal menj be az acélajtón, és a tündérlány kezéből vágd ki a kardot. A tündéri hatalom így a tiéd lesz. Megértettél?

A fiú bólintott.

- Hát akkor menj, és járj szerencsével!

Győző elindult. Amikor a nap felkelt, odaért abba a mély gödörbe. Észrevette mindjárt a szalmakunyhót és az acélkunyhót. De először a szalmakunyhóba ment be. Kihozta az acélkardot. Akkor bement az acélkunyhóba. Ott volt a tündérlány, kezében a kard, ott ült a királyi széken.

Azt mondja a lány:

- Ó, te szép királyfi, de örülök, hogy megmentettél föld alatti

rabságomból. Jöjj közelebb, csókolj meg!

De Győző erre azt mondta:

- Hadd lássam előbb, hogy a kardok hogyan csókolóznak!

Akkor a királylány föltartotta kezében a kardot, de Győző úgy kivágta belőle, hogy kettétört. Aztán minden eltűnt körülöttük, sík réten álltak. Megölelték egymást a tündérlánnyal, és örök hűséget fogadtak egymásnak. Aztán Győző érdeklődött a bátyjai után. A lány tudta, hol vannak. Azt mondta:

- Elmegyünk, és őket is felszabadítjuk a varázslat alól.

Elmentek, s odaértek a patakhoz. Győző továbbment, és odaért a hídhoz. Felvett egy kavicsot, megkarcolta a kezét, három csepp vért behullatott a vízbe, s mondta:

- Nyíljon meg előttem az út az aranylányhoz!

Az út megnyílt, Győző felment az aranylépcsőn, és bement az aranyajtón. Ott látta a tündérlányt a királyi széken. De látta azt is, hogy ott az aranyoszloppá vált bátyja. A királylány mindjárt azt mondta:

- Ó, te szép királyfi, de örülök, hogy megmentettél föld alatti rabságomból! Jöjj közelebb, ülj királyi trónusomra!

Győző azt felelte:

- Mindjárt letöröm az aranyüveged nyakát, ha vissza nem adod a bátyám emberi alakját!

Ekkor az aranylány megérintette aranypalcájával Zoltánt, s az azonnal visszaváltozott emberré. Győző lelocsolta az aranyüvegből a tündérlányt. Ott is eltűnt körülöttük minden, sík réten álltak. Így a tündéri hatalom Zoltáné lett. Összeölelkeztek, és örök hűséget fogadtak egymásnak. Az aranyüveget Győző átadta a bátyjának, Zoltánnak, ajándékba.

Aztán elmentek Árpádért. Odaértek a nagy dombra, ott volt a nagy bükkfa. Megtalálták az ezüstpalcát. Győző megérintette a földet, megnyílt és ő lement. Mindjárt észrevette az ezüstkunyhót meg az ezüst orgonabokrot. Az ezüstkalykában egy ezüstmadár énekelt. Látta is, meg hallotta is. Kivette az ezüstmadarat a kalykából, azzal bement az ezüstajtón. Látta, hogy a tündérlány ott ül a királyi széken, bátyja pedig előtte térden állva, ezüstoszloppá változottan. Akkor a tündérlány azt mondja:

- Ó, te szép királyfi, de örülök, hogy megmentettél föld alatti

rabságomból. Jöjj közelebb, ölelj meg engem!

De Győző azt mondta:

- Mindjárt kitekerem az ezüstmadaradnak a nyakát, ha vissza nem adod a bátyám emberi alakját.

Ekkor a tündérlány megérintette pálcájával Árpádot, és az azonnal emberré változott. Győző pedig kitépett az ezüstmadár szárnyából egy tollat, és rádobta a tündérlányra. Ott is eltűnt körös-körül minden, most is egy sík réten álltak. A tündéri hatalom Árpádé lett. Az ezüstmadarat Győző átadta Árpádnak ajándékba.

Egybegyűltek mind a hatan, és elindultak vissza az öreg remetéhez. Az már azt hitte, hogy mindhárom fiú odaveszett, nem győzte várni őket. Magában beszélgetett:

- Tizenöt nap elmúlt, most már nem tér vissza egyik sem.

Hát a tizenhatodik napon; amikor már nem is várta őket, látja ám, hogy jönnek hatan. Elkiáltotta magát:

- No, Győző, te csak győztél!

Mikor oda értek, elmondta nekik, hogy ez a három tündérlány testvér. Csak így lehetett megmenteni őket. Már sokan próbálták, de még eddig senkinek sem sikerült. Akkor aztán útnak bocsátotta őket. Már otthon is nehezen várták a fiúkat a szülők. Nagyon megörültek, hogy oly sikeresen végezték feladatukat.

De hát melyik legyen a király? Megint összehívták az országgyűlést de nem tudták eldönteni, ki legyen. Akkor az öreg, aki az elején elküldte őket, megint felállt. Azt mondta:

- Egyet mondok, kettő lesz belőle. Igaz, hogy Zoltán és Árpád hozták az aranyat és az ezüstöt, ami a legdrágább kincs a világon, Győző pedig a vasat. De viszont a vassal műveljük a földet, és azzal védjük a hazát. Éljen hát Győző, az új király!

És Győző lett a király.

A három vándorló

Egyszer összekerült három jó eszű vándorló mesterlegény. Volt azoknak mindenük a széles világon, csak pénzük nem. Pedig most

nagyon kellett volna, mert az egyiknek az anyja igen nagy betegségbe esett. Már a faluvégi kis háza is ráment a patikára meg a doktorra, kocsira, révre. Törték a fejüket: hogyan tehetnének szert egy kis pénzre.

Azt mondja végre az egyik:

- Tudjátok-e, hogyan lesz? Egertől Pestig nincs még egy olyan zsugori gazdag, mint itt a révész, akire anyám panaszkodik. Gondoltam egyet. Én kinevezem magam Szent Péternek. Te, komám, légy Szent Pál, te meg Szent János. Én eladom, ha kell, a csizmámat, köpenyemet. Annak az árán kerítünk valahonnan egy szép nagy halat, egy jó magosra sült nagy kenyeret meg egy kupa jó bort. A többit bízzátok rám.

Úgy is lett. Útbaejtették egy halász kunyhóját. Vettek tőle egy szép nagy halat. Aztán a sütő asszonynál egy kenyeret. A kocsmárosnál egy jó korsó bort. A sekrestyéstől kölcsönkértek egy nagy selyempalástot s két fehér inget. A palástot Szent Péter vette magára, a legöregebb vándorló, az ingeket meg a két másik; még süveget is nyírtak papírból, azt tették a fejükre.

Mentek aztán a révészhez.

Bekopogtattak.

- Szabad! - mondta a révész. Az asztalon égett egy kis mécses. Péter megállt az asztal mellett. Pál az ajtóban, János meg a pitvarajtóban. A zsugori révész meg a még zsugoribb felesége ámult.

- Szent Péter vagyok a legöregebb vándorló -, ez itt Pál apostol, a harmadik meg, ott kinn a pitvarban, Szent János.

Összecsapta a kezét a zsugori öreg.

Azt mondja az asszony:

- Szent Isten! Honnat érdemeljük mi ezt a nagy tisztességet, hogy a mi hajlékunkba eljön Szent Péter és Szent Pál és még Szent János is?!

Aztán az urára förmedt:

- Siessen már, hozzon kend valamit! Jaj, lelkem, Szent Péterem, ne haragudjék, hogy nem tudjuk kellően kiszolgálni! Üljön le!

Akkorára visszajött az öreg révész, hozott egy hitvány halat.

Azt mondja, miközben odalöki a feleségének:

- Süsd meg!

- Inkább főzöm - mondja az -, mert úgy nem fogy a zsír.

Azt mondja erre Szent Péter:

- Adjátok csak ide! Pál szent komám, vidd csak ki ezt a halat Jánosnak, monddad, hogy áldja meg.

Pál kivitte, de visszatérőben már azzal a nagy hallal jött be, amelyet a halásztól szereztek. Az öregek majd elestek, annyira megcsodálták a halat.

Aztán az asszony megfőzte a halat. Jó lett volna így is, s elég mind az ötüknek. Pedig pusztán csak azt ették.

- A kenyér itt még nincs kitalálva? - kérdezte Péter.

Erre aztán mégis hozott kenyeret az asszony, de olyan szárazat, feketét, mint a föld.

- Szent Pál, fiam! Vidd csak ki Jánosnak ezt a kenyeret, áldja meg ezt is!

Pál kivitte, de ahelyett is a szép nagy kenyeret hozta be.

Az öregek csak nézték egymást.

- Itál nincs? - kérdezte Szent Péter. - Halra való?

Erre elővett az öreg révész egy rossz kancsót, abban volt egy kis bicskanyitogató. Azzal kínálta meg Péteréket. Szent Péter épp csak megszagolta. Kiküldte, s azt is megáldatta Jánossal. Mikor Pál bejött, volt bor is egy egész kupával, ihattak hasig!

No, erre már csakugyan hitték a csodát az öregek. Addig nézegették egymást, mígnem az asszony csak odahajolt az ura fülihez, s azt súgta bele:

- Hallja-e kend? Van ott nekünk az a szakajtó aranyunk. Ne áldatnók meg azt is? Most még itt van Szent Péter.

- De - mondta az öreg, már nagy hangosan. - Jó volna biza!

Az öregasszony be is hozta mindjárt a szakajtó aranypénzt. Szent Péter mindjárt elérte, mit akar vele.

- Eredj, Pali öcsém, monddad Jánosnak, áldja meg ezt a kis pénzt!

János volt a legjobb szaladó köztük, ahogy átvette a szakajtó pénzt, megindult vele tüstént szaladvást Egernek.

Bejön egy kis idő múlva Szent Pál, azt mondja:

- Nagyon sikerült az áldás. Megyek, segíték.

Azzal, kívül az ajtón, ő is uzsgyi neki, amerre a fű hajlik.

Szent Péter vár egy kicsit, aztán felsóhajt:

- Megnézem már, aztán megáldom magam is, hátha attól még

szaporább lesz!

Kiment szép ájtatosan Szent Péter is, de mikor a pitvarajtóba ért, ő is csak azt nézte, merre van a másik kettő. Akkor aló, vesd el magad. Utánuk, azon mód a palástban, pedig az úgy a lába közé verődött, hogy mindig hasra akart benne esni.

Elsőbb helyeselték, de végül is sokallták már az öregek az áldást, azaz hogy az idejét. Kinézett az ember: ugyan mit csinálhatnak még. De már ő is csak úgy látta őket, akár én! Nem volt ott senkiféle, egy lélek se! Mellesleg már sötétült is.

Szaladt be, mondani a feleségének:

- Jaj, jaj! Nincs pénz! Elvitte Szent Péter! Elvitte Szent Pál, Szent János! Most már hol keressük?

Nagy messziről hangzott felelet:

- A pokolban!

A halkisasszony

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, de az Óperenciás-tengeren még innen, volt egyszer egy nyomorult szegény özvegyasszony, akinek csak az a szerencséje volt, hogy csupán egyetlen gyermeke született, egy fia; mert ha sok gyermeke lett volna, talán étlen-szomjan kellett volna a nagy szegénység miatt elpusztulniok.

Amikor a fiú akkorára nőtt, hogy legénysorba jutott, egy vasárnap halászni ment, hogy legalább aznap legyen mit enniök, ne kelljen még azt a napot is étlen-szomjan ünnepelniük.

Halászott, halászott, addig halászott ott a víz partján, míg valahogy egy kicsi, fényes halat nem fogott. Hej, kapta tüstént nagy örömmel kézbe a halat, s uzsgyi el, szaladt haza, hogy az anyja teremtsen belőle azonnal egy kis vasárnapi ebédet. De utána azért csak szaporán visszament tovább halászgatni, hátha lenne még szerencséje.

Közben otthon a szegény asszony vette nagy örömmel a kést, s neki a halnak, hogy felhasítsa. Hanem megszólal egyszer csak az a hal:

- Fel ne bonts, te szegény asszony, ha jót akarsz magadnak is, fiadnak is!

- Jaj, kedves, szép halacskám, hát te beszélni is tudsz? - mondta örömmel az asszony. - Dehogyan bántalak! Bár, bár... ámbátor... mit együnk ebédre, ha nem téged, mikor még kenyerünk sincs?

- Ó, ha csak annyi a baj, ha csak azért akarsz megölni, hogy megegyetek - mondja a halacska -, azon én segíthetek. Menj ki a fiadhoz, s kívánj a hálójába, amennyi halat csak jónak látsz. Hanem engem tégy be addig a párnák közé.

- Téged, a halacskát? Nem fulladsz meg ott?

- Bízd csak rám - mondta a kis hal -, s tedd, amire kérlek.

Jól van, beteszi a halacskát a párnák közé, s megy az asszony nagy ízibe ki a fiához. Mondja neki, hogyan járt a halacskával.

- Szép, szép, hogy beszélt az a halacska - mondja erre a fiú -, de vajon igazat beszélt-e? Kipróbálhatjuk! Mi lenne, ha kívánnánk kezdetnek csak egy félvékányi halat?

Még jóformán ki se szalasztja a száján a kívánságát a fiú, hát már ott ugrál a hálójában egymás hátán a sok hal. Egy rántással kiemelt egy jó félvékányit. Az anyja azonnal kötényébe szedte a sütni való szép nagy halakat.

- Mára elég is - mondta a fiú.

Vállára vette a hálóját, s mentek haza mindketten, nagy örvendezéssel.

Azt mondja a hal otthon a párnák alól, ahogy a fiú anyja benyit a szobába:

- Na! Lelkem, öreganyám, hát meg van-e elégedve velem?

- Meg én, édes kicsi halacskám, nagyon is, hátha még egy kis zsírom is volna, hogy kisüssem a halakat!

- Ejnye! Lelkem, öreganyám - elkezd a hal -, hiszen most már azt is csak kérnie kell: kérjen magának, amennyit akar. De aztán igyekezzék hogy ebédelhessünk, mert én is már nagyon ehethetem.

Na jó, az asszony épp csak odagondol magának egy jó bödönre való zsírt. De jóformán még ki se gondolta, s máris ott volt egy bödönke zsír az asztalon. Az asszony éppen meg akarta köszönni a kis hal szívességét. Néz a párnák felé, s mit lát? A párnákon egy szép fiatal lány, de olyan gyönyörűséges, hogy annál szebbet kívánni sem lehetett volna.

S már pattan is ki az ágyból, a szoba közepére.

- Haj! - csapta össze a két kezét az öregasszony nagy ámulatában. De még a fia! Az még szólni se tudott, csak fényesedett a két szeme a nagy bámulástól. Ez volna jó őneki feleségnek! Ezt kellene tüstént megkérni, ha legalább egy hangot ki tudna kényszeríteni a torkán.

Hanem megszólal a szép kisasszony, s azt mondja:

- Csak egyet se bámulj, te szegény legény. Élek, itt vagyok, s ha kellek, kelhetek, ha akarod, legyen úgy, hogy csak ásó-kapa s a nagy harang síró szava válasszon el minket egymástól. Hívjál vendégséget, hadd legyek a feleséged, mert te mentettél fel az átok alól!

- Haj, édes szentem, hogyne kellenél - mondta a fiú nagy örömmel. Még jóllakni se tudott nagy örömeiben, csak kifordult rögtön a házból, s ment összehívni a lakodalmi nagy vendégséget.

Kérdi a szép halleány, amint a fiú hazaért:

- Kiket hívtál meg?

Mondja a legény büszkén, hogy kiket: meghívta a lagzira magát a királyt, az első úri cselédségével együtt.

- Ejnye, ejnye - mondja neheztelve a lány -, hát te még nem tudod, hogy nagy urakkal nem jó egy tálból cseresznyét enni? Hát nem tudtál inkább magadhoz való szegény embereket invitálni össze? Hanem, ha már ennyiben van, csak meg ne bánd. Mert hogy férnek el ebben a füstös viskóban? Hogy fogadjuk, hova ültetjük őket? No, de ezen még segíthetek!

Azzal kiment a lány az udvarra, s állított egy perc alatt oda olyan nagy kacsalábon forgó, gyémántfoglalató aranypalotát, hogy a napra lehetett nézni, de arra szemvilágvesztés nélkül egyet se.

Na jó, rendes időben megérkezik a király a fő-fő udvarnokaiival. Látja nézi a lányt a király, s igen-igen megtetszett neki a szép halkisasszony. Úgy odalett érte, hogy azt mondja nyomban a tudós tanácsadóinak:

- Már akárhogy s mint, akár istenes erővel, akár ördögi praktikával, de nekem utat nyissatok arra, hogy ez a gyönyörűséges szép fehérnép az enyém lehessen, mert én azt úgy megszerettem, hogy nekem e nélkül a fehérnép nélkül többet nem élet az élet!

- Ó, felséges királyom - mondja egyik tanácsosa -, ezen segíthetünk.

Annál könnyebb sincs! Hívassa magához azt a fiút, s mondja meg neki, hogy ha holnap reggelre a királyi palotával szemben levő erdőről annyi öl fát nem vág, s azt ölbe rakva ki nem szárítja, amennyit a király harmadmagával egy nap alatt ne tudjon számba venni, karóba kerül a feje.

Hát jó. Elmúlt a lakodalom, el egy nap. Hívatja magához a király a fiút, s mondja a parancsot neki. Ezt s ezt kell holnapra megtenned!

Megbúsul a fiú, hogy mit tegyen ő most?

Kérdi otthon a felesége, ugyan mi bánata van, hogy olyan nagy búra hajtotta a fejét.

- Elég nagy az én bajom - mondja a fiú -, mert ma még van életem, de holnap szervusz világ s vetett ágy - karóba kerül a fejem! Többet nem is mondok.

De a felesége csak azért sem hagyott békét neki, s addig faggatta míg a fiú el nem mondta, hogy mi az a nagy baj.

- Mondtam én, ugye - kezdi a halleány -, hogy nem jó nagy urakkal egy tálból cseresznyét enni! Hanem ez már megvan. De ezen még megpróbálok segíteni. Te csak feküdjél le. Reggelre meglátjuk, mi lesz belőle.

- A fiú lefeküdt, azzal a halleány meg kilépett az ajtó elé. Megfújta gyorsan egy ezüstsípot. Hát egyszerre gyűlni kezdett ott az udvaron annyi ördög, hogy a földnek nehéz volt tartani.

Azt mondja akkor a halleány:

- Azt parancsolom, hogy menjetek neki annak a világnagy királyi erdőnek, s mind egy utolsó szálíg levágjátok s ölbe rakjátok, hadd legyen a királynak elég fája, ha fa kellett neki!

Még jóformán ki se mondotta a halleány a parancsot, már dolgozott a sok ördög. S míg a lány egyet térült-fordult, mind egy utolsó szálíg levágták azt a világnagy erdőt, s a legutolsó forgácsig ölbe is rakták. Akkor a halleány sorjába ráfuvingatott az ölfára, hogy a nyers hasábok száradjanak ki.

Ahogy reggel lett, a király nagy kíváncsian pillantott ki az ablakon, mi lett az erdejével. Amit látott, attól valósággal megrökönyödött. Okolta a tanácsosokat is meg magát is, hogy miért nem adott más parancsot. Mert erdő nincs, asszony sincs most!

Azt mondják a tanácsosok most a gyötrődő királynak: egyet se törje rajta az eszét, az árt az egészségének! Hanem Most már csak azért

is karóba kerül a feje annak a senkinek! S azért is felséges királyné lesz a halleány! De miképpen? Mondják erre a tanácsosok:

- Ki kell adni a parancsot, hogy azt az évig érő kősziklát, ha holnap reggelig szét nem hányja a fiú, s a helyén szőlőhegyet nem állít, hogy abból reggel a király szőlőt is egyék, a mustjából is igyék, karóba kerül a paraszt feje!

Hát jó. Tüstént hívhatja a király a fiút, s mondja neki a kívánságát.

Búsult, búsult újból a fiú úgy, hogy majd belévakult. Hanem azért most csak elmondta otthon a feleségének az egész dolgot, azzal, bánja is ő már, legyen, ami lesz!

- Na! Látod - mondja a felesége -, mind így jár az, aki nagyobbra vágyik annál, amit ér. Hanem már benne vagy. Csak feküdj le, s aludjál reggelig, én megpróbálom ezt is eligazítani.

Estére kerülve kiment a halkisasszony a szikla alá. Elővette az ezüstsípját, belefűjt. Özönlött megint a sok ördög, hogy annyi lett, mint egy országos nagy vásárban a ló meg a marha.

Mondja a lány:

- Azt parancsolom, hogy ezt a sziklát tüstént széthányjátok, a helyét megrágyázzátok, szőlővel beültessétek!

Jól van, alighogy kimondotta, s alig fordult rá egyet-kettőt maga körül, már el is végezte az ördöghad az egész dolgot.

Most a halleány nekilátott maga a soroknak, s mind rendre végigfuvintotta azokat. Hát mind megfogant, fűtöket termelt, s reggelre meg is ért!

Költi reggel a felesége a fiút, hogy csak menjen ki a szőlőbe, hozzon szőlőt, csináljon mustot a királynak.

Úgy is lett.

A király evett a szőlőből, ivott a mustból. S amennyit vigasztalódott, hogy erdője helyett legalább szőlője van, legalább annyit búsult, hogy az a szép fehérnép mégsem lesz az övé.

Hívhatja ismét nagy nekibúsultan a tanácsosokat. Most süssenek ki valami nehéz feladatot, de olyat, hogy abba igazán belebukjon az a fiú.

- Uram király - mondják a tanácsosok -, ha már ennyibe van, meg kell hívatni avval a mihaszna kicsodával holnap délre udvari ebédre az Ég-Föld Szellemét. Ha nem hívja ide, fejét veszti.

Hívhatja a király magához a fiút, s mondja, hogy mit kell tennie, mert

ha nem, karóba kerül a feje s varjaknak a teste.

Megrökönyödik erre a királyi parancsolatra a büszkeségével annyi bajt szerzett legény úgy, hogy még hazafelé se nézett, csak úgy maga elé vette az utat, s megindult árva fejével egyfelé, maga se tudta, merrefelé. Ezer szerencséje, hogy meglátta a halkisasszony-felesége, amint éppen a Küküllő hídja mellé ment volna nagy lógatott fejjel, onnan kiáltotta vissza. Szomorú volt a fiú, de hát csak elmondta a felesége könyörgésére, hogy milyen nagy baj van.

- Na - azt mondja akkor a halkisasszony-felesége -, látod azt a göthös gebét? Nyergeld meg. Ül a hátára, s bízd rá magad. Ahogy akar, úgy menjen, ahol akar, hadd álljon!

Gondolja a fiú, megteszi ő most már ezt is, ha ez kell, bár úgymint mindegy. El volt szánva a fiú, hogy megy majd, míg el nem éri az Óperenciás-tengert, s oda beleöli magát.

Fel is ült menten a gebére, s útnak indult. Még nem is ment olyan messze, amikor egyszerre nagyot csattan az ég, s erre megáll a gebe, s hallatszik a szózat:

- Menj csak haza, szegény fiú, s mondd a te királyodnak, hogy ott leszek holnap délre, udvari ebédre, de nekem olyan ebédet adjon fel, akit nem én teremtettem, hanem ő állította elő a maga királyi hatalmával!

A gebe akkor abból a helyből megfordult, s még aznap estére a fiú megmondotta a királynak az égi üzenetet.

Másnapra kelve, újból megjelent az Ég-Föld Szelleme, szólította a fiút, hogy együtt menjenek az udvari ebédre. Meg volt illetődve a fiú, de együtt tartott a Szellemmel, kettesben állítottak be a királyhoz.

Volt ott nagy zavar, fejtelenség, jövés-menés, de felterítve s ebédféle semmi.

Erre szó nélkül megfordult onnan az Ég-Föld Szelleme a legénnyel együtt, s a jött úton nyomban vissza is indult.

Amikor egy darabig már elmentek, nagyot csattan az ég. Azt mondja a Szellem a legénynek:

- Nézz csak vissza, mit láatsz?

- Jaj - mondja a legény -, a palota eltűnt a föld színéről. Helyén egy tó van, a tóban békák ugrálnak.

- Na - mondja akkor az Ég-Föld Szelleme -, azok a békák ott a király és tanácsosai. Így bűnhődik minden felfuvalkodott, rosszindulatú,

nagyot akaró, gonosz ember. De véd a fejedbe te is, most már örökre, hogy kikhez tartozol, kikkel illik atyafiaskodnod.

Avval úgy eltűnt a Szellem, mintha ott se lett volna. A legény meg hazament nagy örömmel, tanulsággal. S azt hiszem, máig se hívott több királyt vendégül.

A buták versenye

Volt egyszer egy parasztember, meg annak egy nagy akaratú felesége. Az mindent jobban akart tudni az uránál. Pedig már csak azért sem tudhatott többet nála, mert kivételesen buta asszony volt.

A parasztember, ahogy az már illik, maga szokta vásárba vinni a gabonáját. Mert ott aztán még az okosnak is föl kell csavarnia az eszét, mivel a kereskedők igen hajlanak a szegények becsapására. Kiváltképpen a gabonavásárló kereskedők.

Elmúlt az aratás, a cséplés. Készült hát a szegény paraszt megint a vásárba.

Hát a felesége, az a rövid eszű, de hosszú nyelvű, most is kezdi kötni az ebet a karóhoz, hogy így-úgy, mért csak a férje megy mindenüvé. Hogy most már ő is megy egyszer a vásárba.

Azt mondja neki végül is az ura:

- Hát akkor menj te!

S azzal elengedte a szekér búzával s a kis szolgagyerekkel.

A falutól talán ötkilométernyire lehettek, mikor az asszonynak eszébe jutott, hogy hát nem tudja, mennyit kell kérni a búzáért, elfeledte megkérdezni az urától a búza árát! Mondja tüstént a kis béresgyereknek:

- Eridj vissza, kérdd meg a gazdától, hogy adjuk a búzát!

A gyerek visszament, s bekiáltott az ablakon. A gazda ki sem jött, ő is csak úgy az ablakon át mondta, adják csak ők is úgy, ahogy jár; vagyis, ahogy általában veszik.

Elérkeznek a vásárba, az asszony meg a gyerek. Hamarosan odament hozzájuk egy ravasz kereskedő. Kérdi az asszonyt:

- Hogy adja a búzát?

- Ahogy jár - mondja egyszerűen az asszony.

A kereskedő azt felelte, elmegy megkérdezni, hogy jár most a búza. De közben azon gondolkozott, hogy csapja be ezt az asszonyt, aki még alkudni sem akar. Amikor visszajött, azt mondta, hogy a búza most úgy jár: felit adják hitelbe, felit meg várakozás fejibe.

- Jól van, ha úgy jár, hát úgy adom - mondja a buta asszony. - És pénzt mikor kapok? - kérdezte.

- A legközelebbi vásárkor!

- Jó! De hogyan ismerünk egymásra? Mert az sokára lesz.

Feleli a ravasz kereskedő:

- Én odaadom magára az én rossz kabátom, maga meg ideadja a bundáját. Ki-ki megismeri a holmiját, így egymásra találunk.

A buta asszony ezt nagyon okosnak találta. Rögtön levetette a bundát, átadta a kereskedőnek, a kereskedő meg odaadta az asszonynak az ő rossz kabátját. Kész volt a vásár Elindultak hazafelé. A kereskedő vitte a búzát, a buta asszony vitte a nagy büszkeségét, hogy ő is tud vásárra járni.

A gazda megkérdi tőle, ahogy hazaért:

- Hogy adtátok a búzát?

- Ahogy járt! - feleli az asszony.

- Helyes. A pénz hol van? - kérdi az ember.

Mondja nagy gőgösen az asszony:

- Pénz nincs, mert a búza most úgy jár: fele hitelbe, fele várakozás fejibe.

Csodálkozik az ember, de még kérdi:

- Mégis, pénzt mikor kapsz?

Mondja emelt fővel a szellős agyú asszony:

- Legközelebbi vásárkor!

Néz az ember, most már haragosan, s kérdi:

- Honnan ismered meg a kereskedőt?

Feleli csípőre tett kézzel a butaságtól most már harcias asszony:

- Megcseréltem a bundámat az ő kabátjával! Erről találunk egymásra.

Az embert elhagyta a türelme. Azt kiáltotta:

- Még ilyen bolondot sem láttam!

Feleli mérgesen az asszony:

- Mert mit lát maga? Hisz sehova se jár!

Az ember még jobban megmérgekedik:

- Jó! Megyek máris világgá, s addig haza se jövök, míg ilyen bolondra nem találok!

Elindult valóban az ember tüstént a világba. Lassan ment, mert szentül hitte, úgylis sokat kell mennie, az ő feleségénél nehezen lel butábbat. Egy sötét erdőn ment átal. Meglátott messziről valami világot, s arra tartott. Bekopogtatott oda.

Beköszönt:

- Adjon isten jó estét!

Egy vénasszony fogadta.

- Mi járatban van? - kérdezte az embert.

Az ember már megcsinálta a tervét a buta fejűek kipróbálására. Tehát szép nyugodtan azt felelte:

- Most érkeztem a másvilágról.

A vénasszony egy cseppet sem csodálkozott.

- Nem tanálta ott véletlenül a fiamat? - kérdezte suttogva.

Az ember most már azon volt, hogy a butaság mélységét megismerje.

- Dehogyan nem! Csonttal s ronggyal kereskedik.

- Igazán? - kérdi kerek szemmel az asszony.

Az ember csöndesen folytatja a szót:

- Rongyos szegény, rossz a kabátja is, maga húzza a szekeret.

- Jaj, jó ember, visszamegy még maga oda?

- Vissza én, holnap reggelre már ott is kell lennem.

- Van egy szürke lovam, nem vinné el neki? Hogy ne neki magának kelljen húzni azt a szekeret!

- Dehogyanem! Elviszek én akármit.

- Maradt még vagy három kalácsom is az ünnepről; aztán sütök még három libát, meg gyújtottam egy kis pénzt, amiről az uram nem tud. Vigye el neki, hogy legyen mivel forgasson egy kicsit. Meg most jut még eszembe: a férjem elcsalt a múlt vásáron egy bundát egy buta asszonytól, vigye el szegénynek azt is, hogy ne fázzék.

„Úgy látszik, ráakadtam, akit kerestem - gondolta az ember. - Nem is kellett olyan messze mennem.”

De nem szólt. Lepihent ott egy kicsit, az asszony meg nekifogott a sütésnek. Levágta a libákat, s elkészítette az útravalót. Reggel felkelt az ember, felnyergelte a lovat, s úgy ment el.

Alig ment el az ember, mindjárt érkezett haza a kereskedő.

Az asszony hangos vidámsággal fogadta, már messziről:

- Gyere, gyere, hírt hallottam a fiunkról!

A kereskedő hitetlenkedve nézett rá:

- Menj el, tán megbolondultál?

- Nem is hiszed? Itt a bizonyíték! Nézd meg, elküldtem a lovat neki. Szegény csonttal meg ronggyal kereskedik odaát; maga húzza a szekeret! Küldtem neki egy kis kalácsot is, meg három libát, s még a kis gyűjtött pénzből, amiről te nem is tudtál. Na, meg a bundát is, amit arról az asszonyról lecsaltál!

A kereskedő nagyot lélegzett, úgy ránehezedett a haragosság.

- Ki volt az, te boldogtalan, akinek te ezeket adtad?

- Egy ember a másvilágból! Egyenesen a másvilágba ment.

- Csak butaság ne volna a világon - kiáltotta az ura. - Hogy valaki ilyen hiszékeny, ilyen tökkelütött, ilyen buta tudjon lenni!

Azzal a kereskedő elindult nyomban az ember után. Az ember már messziről észrevette, hogy valaki mérgesen siet utána. Bement a közeli erdőbe, megkötötte a lovát egy fához. Arrébb, az erdő szélén is volt egy fa, amelyik úgy állott, mintha el akart volna dőlni. Az ember fogta magát, nekidőlt, úgy tett, mintha azt támasztotta volna.

A kereskedő odament hozzá, és kérdezte tőle:

- Mondja! Nem látott egy embert erre menni egy szürke lovon?

Az ember látta, hogy a kereskedőnek a méreg már-már az eszét veszi.

Azért így felelt:

- Dehogyan nem láttam! De hiába is megy utána, mert az olyan erős ember, hogy senkitől nem fél!

A kereskedő megriadt egy kicsit. Nyelt egyet. De a mérgét csak nem nyelte le.

- Mondja, magától sem fél? - kérdezte.

Felelte az ember nyugodtan:

- Tőlem fél.

- Nem lenne szíves, hogy nekem visszahozza azt az embert? Adok száz forintot.

Az ember azt gondolta: „No, kipróbálom ennek is a butaságát.” S azt felelte:

- Nem mehetek! Mert arra vagyok ítélve, hogyha ezt a fát nem

támasztom, apám, anyám, testvérem, mind meghalnak.

A kereskedő valóban se látott, se értett a dühétől és fukarságától.

Azt mondta:

- Tartom én addig azt a fát Csak menjen gyorsan! Hozza vissza, mert nagyon sok mindent elcsalt a feleségemtől!

Az ember bólintott, köszönt, szépen felült a lóra, elindult, és elment egyenest haza.

Otthon azt mondta a feleségének:

- Hazajöttem, mert akadtam olyan bolondra s butára, mint te!

A kereskedő egész nap várta az embert, hogy jöjjön vissza. Mikor megunta a várást, nagy óvatosan félreugrott, nehogy ráessen a dűlő fa. Akkor látta, hogy a fa nem dől le, akkor látta, hogy őt, a nagy ravaszt is lóvá tették.

- Miért jöttél haza? - kérdezte otthon az asszony, akit a konokság akkor is még megtartott a butaságban.

- Mert van olyan buta még, mint te! - felelte az ember.

- Nem megmondtam? - vágott vissza tüstént az asszony. - Nem volt igazam?

Az ember békét akart, s azért csöndesen azt mondta:

- Igazad volt. Nem te vagy a legbutább.

Mese Bruncik királyfiról

Volt egyszer, hol nem volt, volt egy király. Vörös királynak hívták. Volt neki három daliás szép fia, de az öreg király mindig haragudott, nem beszélt tisztességesen a fiával egyel se. Ha pedig mégis szóba állt velük, akkor meg úgy folytak a könnyei, mint a zápor. A három fiú már nem állhatta tovább, elhatározták, megkérdezik az apjukat, miért olyan haragos, és miért sír annyit. Azt határozták, hogy a legnagyobbik megy be legelőször. Be is ment, megkérdezte:

- Felséges királyapám, mondd meg nekem, miért vagy olyan haragos, és közben miért sírsz is?

- Ejnye, kutya keringette kölyke, még kérdezni is mered?

Fölkapta a kardot, s felé hajította. A fiú kiugrott az ajtón, a kard az

ajtófélfában állott meg. Künn kérdi a két öccse:

- Mit mondott az apánk?

- Menjetek be - mondja -, majd megmondja nektek is.

Be is ment a közbülső, ő is megkérdezte:

- Felséges királyapám, miért vagy olyan haragos, és közben miért sírsz?

- Kutya keringette kölyke, még te is kérdezni mered?

Felemeli a király a kardot, hajítja a fia felé. Ez is kiugrik az ajtón, a kard megint az ajtófélfában áll meg. Ott künn a legkisebbik fiú megkérdi:

- Mit mondott az apám?

Amaz feleli:

- Eredj be, megmondja neked is.

Be is ment a legkisebbik is. Ő is kérdezi:

- Felséges királyapám, mondd meg nekem, miért vagy mindig olyan haragos, és közben miért sírsz?

- Ejnye, kutya keringette, még te is azt kérdezed?!

Felkapja a kardot, hajítja a fiú felé. A kard megint megállott az ajtófélfában. De ez a fiú nem szaladt ki. Kihúzza a kardot az ajtófélfából, odaadja az apjának.

- Itt a kard, apám! Ölj meg, de én addig ki nem megyek, míg meg nem mondod, amit kérdeztem.

Mondja a király:

- Na jó, látom, tebelőled még lesz valami. Tudd meg, fiam, sírok örömben, hogy olyan szép három dalia fiam van. És sírok haragomban, mert mihasznák vagytok, nem mentek még világot látni sem.

- Ha csak az a baj, édesapám, majd széjjelnézünk egy cseppet az országban.

Ahogy kimegy a szobából, a két bátyja kérdezi:

- Mit mondott az apánk?

A legkisebb fiú elmondta azonnal.

Jól van! Indulnak hát világot látni. A két nagyobbik megy rögtön az istállóba. Kiválasztanak két szép lovat, megnyergeltetik; szólnak az öccsüknek:

- Gyere, válassz lovat te is, s menjünk az országba együtt; nézzünk széjjel.

Bemegy a legkisebb is az istállóba, de mikor látja, hogy a lovak kapálnak, nyihognak, rúgnak s harapják egymást, annyira megijedt, hogy azt mondta, ő ezekkel nem indul. Ő jó barátságban akar lenni még az állattal is, ha társául veszi.

Amint ezen így gondolkodott, meglátott a trágyadombon egy hirces-horgas, lesoványodott, semmit sem érő csikót. Annak nagyon szelíd tekintete volt. A királyfi a kocsistól kért egy kötőféket. Odament a kis görbe csikóhoz, fejibe tette a kötőféket, s biztatja, meg elkezdte maga után húzni. Meglátja a két bátyja:

- Jaj, öcskös, velünk így nem jössz! Ilyen rongyos lóval mi nem utazunk!

- Nem bánom - mondja a kis királyfi -, elmegyek egyedül, de ezt most már nem hagyom!

A két nagyobbiknak betarisznyáltak, pénzt vettek magukhoz. Aztán amíg a kisebbik fiú a görbe csikóval küszködött, a két nagyobbik elvágatott.

Elértek egy szomszéd városba; be a kocsmába, elkezdtek mulatni! Cigány került oda, szép lányok, a pénzt hamar elmulatták a királyfiak. Végül még a lovaik is ott maradtak, eltáncolták a lányok! Gyalog kellett, hogy továbbinduljanak.

A legkisebb királyfi közben nagy üggyel-bajjal mégis kivezette a rossz lovat a városból. Aki csak látta, kacagott rajta. Azt kiáltja valaki:

- Éppolyan, mint a mesebeli Bruncik királyfi!

Odafordul a kis királyfi:

- Jó, hogy megkereszteltetek! Ezt a nevet fogom viselni, amíg élek! Mikor kiért a város végére, egy mezei úton haladt. Egyszer a kis girhes ló megállt. Hiába húzta, ráncigálta a királyfi, nem lépett egy tapodtat se.

- Gyere, kis lovam - mondta a királyfi, de a ló csak hallgatott.

- Na, megállj, ha nem jössz - szólt most a királyfi, és felvett egy darab fát az út széléről -, agyonütlek!

A ló erre megindult. Vagy tíz lépést haladtak. Ekkor újra megáll a ló. Elkezd most a kis Bruncik mérgében sírni. Sírva kérleli a lovat:

- Kedves kis gebécském, már ha nem ülhetek én rád, mert nem bírsz el, legalább gyere utánam!

De a ló nem mozdult. Akkor a kis Bruncik királyfi gondolt egyet:

ölébe vette a girhes lovat. Kezdi cipelni! De olyan nehéz volt, alig három lépést tudott menni véle.

Most még jobban elkeseredett a kis királyfi:

- A kutyák egyenek meg, én tovább nem viszlek, inkább agyonütlek! A bőrödért csak kapok valamit.

Fel is emelte a nagy fát, hogy agyonüsse a lovat. De csak látja ám, hogy a ló feláll. Erre a fát ő is letette, megfogta a kötőfék szarát, kezdte megint maga után húzni a lovat.

Három-négy lépést ment a ló, megint megállott. Bruncik királyfi megint ölebe vette, egy pár lépést vitte, de megint földre ejtette.

A ló kinyújtotta mind a négy lábát, a szemét kidüllesztette, a farkát felemelte, elkezdett reszketni. Aztán rúgott egy nagyot, s egészen kimeredt.

Bruncik királyfi leült a ló mellé, elkezdett sírni keservesen. Mikor jól kisírta magát, így szólt:

- Ha már így megdöglöttél, kedves lovacskám, megyek a hóhér után, megnyúztatlak. Kapok a bőrödért egy pár fillért. De elengedném, mert nagyon-nagyon sajnállak.

El is indult. Alig megy öt-hat lépést, visszanez a lova felé. Istenem, mi történik? A ló megrázkódik, felugrik, újra megrázza magát, és hétszerte szebb és kövérebb lett! A királyfi csak néz és bámul. De halljunk csodát, mi történik még! A ló megszólal:

- Kedves kis gazdám, gyere vissza!

Bruncik odakiált neki:

- Te még beszélni is tudsz?

- Tudok hát! Gyere, ülj a hátamra!

- Nem ülök én - mondja Bruncik -, gyere csak te utánam, ne kelljen hogy én vigyelek!

Igen ám, a ló megint megrázza magát, megint hétszerte szebb és kövérebb lett. S látja Bruncik királyfi, hogy a lónak hat lába van.

- Mi a csuda, neked hat lábad van?

- Annyi, mert táltos vagyok. Most már ülj hát a hátamra!

Nagy kérlelésre Bruncik királyfi végül mégiscsak felült. A táltos azon nyomban felröppent vele a levegőbe, olyan magasra, hogy Bruncik a földet is alig látta. Akkor a ló a hatodik lábával rúgott egyet. Bruncik lefordult a lóról. De alig húsz méterre a földtől, amint zuhant lefelé, a ló alábújt, kifogta. Akkor újra fölfelé szállt, olyan magasra ment, hogy

a csillagoktól csak húsz méterre volt. A ló megint rúgott egyet, megint leesett a királyfi. Zuhan, zuhan lefelé! Mikor már csak tíz méterre volt a földtől, a ló megint kifogta. De most szállt vele a földre. Aztán Bruncik a lóról is szállt.

A ló biztatja:

- Ül vissza, kis gazdám!

- Dehogyan ülök. Hogy megint elejts, s meghaljak. Mit mondjak aztán az apámnak, hogy hova lettem!

- Na, ne félj semmit, ül csak fel!

Bruncik felült. Felszállottak megint a levegőbe, de olyan magasra, hogy Brunciknak a feje a hajnalcsillagot érte. Akkor rúgott egyet a ló, leesett megint a lóról Bruncik. Esik, esik lefelé. Mikor alig három méterre volt a földtől, alábújik a ló, de már csak a farkát tudta odanyújtani. Bruncik belékapaszkodott, úgy ért földet a lába.

- Ugye, megijedtél? - kérdezi a ló.

- Bizony én meg. Nem is ülök én többet a hátadra soha!

- Hallgass! - mondja a ló. - Én is megijedtem, amikor először a fát felvetted, hogy agyonüss! És másodszor még jobban féltem. Harmadszor, mikor mentél a hóhér után, akkor meg még jobban megijedtem. A kölcsönt most már visszaadtam, hát csak ül a hátamra. Azt mondd csak meg, hogy menjünk, mint a szél, vagy mint a gondolat.

Mondja Bruncik:

- Mint a gondolat! Hét országot egy perc alatt!

Alighogy kimondta, Brunciknak szemé-szája tátva maradt. Most a földön haladtak. Hirtelen olyan erdőbe értek, hogy a fáknak a tetejét nem is lehetett látni. De már esteledett. A sok küszködés után Bruncik azt gondolta, hogy itt megpihennek. Úgy is történt. Mikor le akartak feküdni, Bruncik takarót is szeretett volna. A ló azt mondta neki, húzza ki a kardját, vágjon kettébe egy falevelet. Azzal a fél falevéllal betakarhatta magát is, a lovát is. S milyen boldogot álmodott! Reggel, mikor fölébredtek, Bruncik egy egész falevelet tépett, betette a tarisznyájába. Aztán felült a lovára.

- Hova, édes gazdám?

- Édes kis lovam, legyünk most már otthon!

Alighogy ezt kimondta, már a királyi palota udvarán voltak. Bemegy Bruncik az apjához, előveszi a falevelet, mutatja:

- Ni, édesapám, mit hoztam!
- Mi az, édes fiam?
- Ha ezzel betakaródnak, se bánat, se szomorúság nem éri!
- Már látom, édes fiam, tebelőled lesz valami. Rád is hagynám már a királyságot, de szerezz előbb feleséget.
- Szerzek majd azt is, édesapám.

Másnap reggel, ahogy felkelt, megreggelizik, megy a kis lovához, megkérdezi:

- Nem vagy éhes?
- Az ám - mondja a ló -, éhes vagyok én is!
- Na várj, hozok egy kis zabot - mondja Bruncik királyfi.
- Állj meg - mondja a ló -, nem kell nekem zab!
- Hát mit ennél? Azt adok, amit kívánsz.
- Köszönöm. Látod ott apádnak azt a kétszáz mázsa fáját? Gyűjtsd meg, égesd el.

Bruncik megtette: meggyújtotta a fát. Mikor a fa elégett, s csak izzó parazsak voltak, az a sütő, forró hamu, odamegy a táltos, mind egy szemig megette.

- No, kedves gazdám, most már három éjjel, három nap mehetünk, nem éhezem meg!

Úgy ragyogott a szőre, a napra lehetett nézni, de rá nem.

Felült rá Bruncik, elindultak. Most a levegőben mentek. Mikor elérik azt a nagy erdőt, ahol a minap voltak, megkérdezi a ló:

- Menjünk odább?
- Igen! - mondja Bruncik.
- Nem bánom - mondja a ló -, de valamit mondom neked: ne hallj, ne tudj, ne láss! Mert aki sokat hall, sokat lát, sokat akar tudni, sok baja van annak.

Helyes! Megfogadja Bruncik, megígéri a lovának. A táltos pedig nagyot trüsszen - felszáll a levegőbe. Szállnak, szállnak előre. Egy nagy, rengeteg erdő felett szállnak. De ott olyan sűrű volt a fa, akárcsak a kender. Egyszer csak lenéz Bruncik a földre, lát egy arany lópatkót. Megszólal:

- Kedves kis lovam, engedd meg, vegyem fel azt a szép arany lópatkót!
- Nem bánom - mondja a táltos -, vedd, de tudod, mit mondtam!
- Ne félj, kedves kis lovacskám, nem lesz ebből semmi baj!

Leszállnak a földre, felvette Bruncik az arany lópatkót, tarisznyájába tette. Felszállnak megint a levegőbe, és mennek odább. Nemsokára Bruncik megint megszólal:

- Kedves kis lovacskám, látok a földön egy szál arany madártollat.

Kedves kis lovacskám, engedd, hogy felvegyem!

- Vegyed - mondja a ló.

Bruncik felvette, tarisznyájába tette. Mennek, mennek, szállnak odább. A sűrű rengeteg kezd ritkulni, de a fák akkorák, mint nálunk a torony. Meglát Bruncik egy fának a tövinél egy aranyhajszálat.

- Kedves kis lovam, engedd, még azt az egyet vegyem fel!

- Vegyed - mondja a ló -, most már nem is kell több neked!

Felveszi Bruncik, tarisznyájába teszi azt is. Megint levegőbe szállnak. Mennek, szállnak. Már a nap kezd hanyatlani lefelé. Megpillantanak akkor egy gyönyörű szép várost. De az úgy ragyogott, hogy az volt a szerencséje Brunciknak, a nap lemenőben volt, mert ha délben talál odaérni, a nagy fényességtől a szeme is meghibázott volna. Odaszól a lovának:

- Szálljunk le, kis lovam!

Hova pottyannak? A királyi vár kapuja elé! Mit lát Bruncik? Olyan fekete katonákat, akárcsak a korom! Kérdi az egyiküktől:

- Kik vagytok, mik vagytok?

- Nem is tudod? - kérdi a katona.

- Ha tudnám, nem kérdezném! - feleli Bruncik.

- Tudd meg, te jövevény, ez az ország Szerecsenország! Ez a palota a szerecsen királyé!

- Menjetek be - mondja Bruncik -, jelentsétek a királynak, egy eltévelyedett királyfiú áll a kapujában.

Beszalad az egyik katona, mondja a szerecsen királynak, hogy ki és mi van a kapu előtt.

- Bocsássátok be - üzeni a király.

Bemegy Bruncik királyfi. Jött vele szembe a szerecsen király, feketén mint az éjszaka. De az is éppen olyan fiatal volt, mint ő. Megszólal a szerecsen király:

- Kinek az ivadéka vagy?

- Én a Veres királyé.

- Jól van, barátom. Sokszor hallottam apámtól, hogy a te apád kenyeres pajtása volt. Na, barátom, most már nálam maradhatsz, ha

akarsz az udvaromban élni!

- Nem bánom - mondja Bruncik -, de aztán tétlenül nem ülök. Nekem adj valami szolgálatot.

- Nem bánom, legyél intéző. Elfogadod?

- Örömmel - feleli Bruncik.

Úgy is történt, intéző lett Bruncik. Cselédek közt mozgott, forgott. Ahogy szokott, most is megtörtént az irigység. Látták a régi cselédek, hogy a király az új cseléddel milyen jól van. Azzal beszélt többet, mint ővelük. Azon kezdtek hát töprengeni, hogy kellene valamiképp a királyt megharagítani rá. Elhatározták, csinálnak egy cselédbált. Hozattak jó muzikusokat, kihirdették az egész városban, hogy a király minden cselédje: béresek, juhászok, kondások mind ott legyenek. Meghívták Bruncikot is. Bruncik azt felelte:

- Ha a király megengedi, én is ott leszek.

Megkezdődött a mulatság. Mikor hallotta Bruncik a muzsikát, a nótázást, odaszólt a királynak:

- Nézzed, barátom, engem is meghívtak. Én azt mondtam, ha te engedsz, én is köztük leszek.

- Hogyne, barátom, mehetsz. Jó mulatást!

El is ment Bruncik. Volt ott inni-ennivaló, kinek mennyi kellett. Éjfélkor összeültek a cselédek, de csak a férfiak, egy hosszú asztalhoz. Ittak, beszélgettek. Aztán egyszer csak, aki az asztal végénél ült, elmondta az élettörténetét. Így sorban mindenki el kellett hogy mondja, hol született, honnan jött, hol járt, mit csinált, mit látott a világban. Mikor Bruncikra került a sor, Bruncik azt mondta:

- Én nem láttam semmit, én nem tudok semmit.

Megszólal a szomszédja, megtagasztja, mondja neki:

- Hazudj te is, mi is azt csináltuk.

Mondja Bruncik:

- Én nem szoktam hazudni. Azért egyet mégis elmondok. Mikor jöttem errefelé, találtam az úton egy arany lópatkót.

Kiáltják a cselédek:

- Az már valami! Nem tudnád megmutatni?

- De igen.

Benyúl azzal Bruncik a tarisznyájába, kiveszi a patkót.

Bámultak a cselédek. Az egyik alig várta a reggelt. Bemegy rögtön a szerezcsen királyhoz, beárulja Bruncikot az aranypatkóval, és azt

mondja a királynak:

- Az az új cseléd azt mondta, még a lovat is el tudja hozni, amelyiknek a lábáról leesett.

Hívatja a szerecsen király Bruncikot. Megyen be hozzá Bruncik.

- Jó reggelt.

- Szervusz, kedves barátom, Bruncik - feleli a szerecsen király. - Hogy mulattál?

- Elég jól. Köszönöm.

- Nahát, ha jól mulattál, annak örülök. De úgy hallom, van nálad egy arany lópatkó! És még azt is mondtad, hogy azt a lovat is el tudod hozni, amelyiknek a lábáról leesett.

- Én? Én sohase mondtam - felelte Bruncik.

- Hát tudd meg, kedves barátom - mondta a szerecsen király -, ha a lovat el nem hozod hat nap leforgása előtt, karóba kerül a fejed.

Megszomorodik Bruncik! Kimegy az istállóba, elpanaszolja a kis lovának, milyen parancsot kapott.

- Most már tégy, amit akarsz - mondta a ló. - Én megmondtam az úton, ne tudj, ne hallj, ne láss!

Elszomorodott még jobban Bruncik. Egész héten lesütött fejjel járt az udvarban. Ötödik napon este bemegy az istállóba, a kis lova mellé, előveszi a pisztolyát, homlokának szegezi.

- Mit akarsz, te? - kérdi a ló.

- Meg akarok halni, inkább megölöm magam, mint hogy karóba kerüljön a fejem.

- Tégy, amit akarsz, én nem tudok rajtad segíteni - felelte a kis ló.

De mikor Bruncik a ravaszt el akarta húzni, akkorát rúgott a ló, hogy a pisztoly a földre repült és összetört. Mondja aztán a ló:

- Tedd rám a nyeret, Bruncik, menjünk, próbáljunk szerencsét.

Felnyergelte Bruncik a kis táltost. Mikor sötétedett aztán, kiugrott a királyi palotából. Repült vele a kis táltos hegyek, völgyek, erdők felett. Mikor az óra egyet ütött éjfél után, egy aranyvár alatt állottak. Megszólal a ló:

- Most beszállunk ebbe a várba. De vigyázz, ha bemegyünk az istállóba Ott van az az aranyszőrű mén, akiről a patkó leesett. De az a mén olyan, ha egy idegen bogár kerül a várba, azt is megérzi. Mihelyt az istállóhoz érkezünk, tebelőled lesz egy zabszem, s bebújsz a lónak a fülébe, de úgy bújj be, hogy ott is megkeresnek, s

ha megtalálnak, akkor vége neked is, nekem is.

- Hát te hova bújatsz? - kérdi Bruncik.

- Avval te ne törődj - mondja a kis ló.

Akkor a ló nagyot ugrik, Bruncikkal együtt ott terem az istállóban. Elkezd rögtön a mén nyeríteni, nyihogni, szinte ordítani, ahogy csak tudott. Futnak a csikósok, a kocsisok, fújnak a trombitások, verik a riadót az egész várban. Keresik az idegent mindenhol, végül a fűszálak közt is, az istálló szénatartójában is. Még a hídlást is felszedték. Nem találtak sehol semmit. Akkor két csikós egy-egy jó vastag nádbotot vett úgy megverték a mént, hogy nyúlva maradt a pallón.

- Kutyátul származtál, dög, az egész várat felverted, mégse találtunk még egy idegen legyet se!

Mikor a csikósok otthagyták a mént, Bruncik kibújt a ló füléből, megint ember lett belőle. Akkor látja, hogy a kis táltos mellette áll. Mondja a táltos Brunciknak:

- Húzzál ki egy szál szőrt a farkamból, lökd rá a ménre, és akkor ülj a hátamra. Egyébbel ne törődj.

Úgy is történt. Rádobta Bruncik a ménre a szőrt. A táltos kiindult az istállóból, a mén utána! Fölröppentek a levegőbe, repültek ki a várból! Mikor a vár falán repültek keresztül, a táltosnak a lába megérintette a falat. Nagyot csendült a vár! Talpra ugrottak a katonák.

- Haj, tolvaj gazembere - kiáltották -, lesz még utad ide?

- Kiáltsd, hogy lesz! - mondja a csikó Brunciknak.

- Lesz! - kiáltotta le Bruncik.

Mire megvirradott, a szerecsen király udvarában voltak. A mén is velük. Kijön a szerecsen király, meglátja a gyönyörű mént, elkiáltja magát:

- Kedves barátom, ilyen szép lovat életemben nem láttam. Mától többet nem étkezel a cselédházban.

Na, azért még jobban megharagudott a többi cseléd Bruncikra. Megint bált rendeztek, megint meghívták Bruncikot is. Éppúgy csinálták most is, mint az előző bálban. Mindenki elmondta az élettörténetét. Mikor Bruncikra került a sor, ő megint csak azt mondta:

- Én nem tudok semmit.

De a szomszédja megint megtaszította, s mondta neki:

- Hazudj te is, mi is csak hazudtunk.

- Kedves barátaim - mondta Bruncik -, én nem szoktam hazudni. De annyit megmondhatok, mikor jöttem ide, találtam egy arany madártollat.

Ki is vette a tarisznyájából a tollat, meg is mutatta. Nem kellett egyéb a cselédeknek! Megint beárulták a királynak. Azt mondták, hogy azt beszélte Bruncik, el is tudja hozni azt a madarat, amelyik a tollat elejtette.

Alig várta a király a reggelt.

Rögtön hívatta, és mondta neki:

- Hat nap leforgása előtt azt a madarat ha el nem hozod, kerékbe töretlek!

- Meglátom - mondja Bruncik -, majd gondolkozom rajta. Mert én azt a madarat sohase láttam!

Azzal kiment az istállóba, elmondta a kis lovának az új parancsot. A kis ló ezt felelte:

- Ugye megmondtam, ne tudj, ne hallj, ne láss! Most tégy, amit akarsz!

Az ám! Bruncik könyörgésre fogta a dolgot. Sírva kérlelte a kis lovat hogy csak most segítsen rajta.

- Nem bánom - mondja a ló -, megpróbáljuk. Ha te pusztulsz, én is pusztulok.

Ötödik nap este megint kirepültek messze a király udvarából. És hol állottak meg? Az aranyvár kapuja előtt! Megszólalt a kis ló, mondja Brunciknak:

- Na, kedves gazdám, most bemegyünk a várba. Van ennek a várnak sok szobája, de minden szobaajtó tárva-nyitva. Keresztülhaladsz kilencvenkilenc szobán. A századikban a falon van felakasztva egy aranykalitka. Abban a kalitkában van az az aranytollú madár. Kihúzol a sörényemből egy szál szőrt, ráteszed a kalitkára. És akkor leakasztod. Nyugodtan hozhatod magaddal, csak arra vigyázz, hogy amint jössz, nehogy az ajtófélfához vagy valami bútorhoz hozzáérj, mert abban a szempillantásban nagyot csendül a vár. És akkor mind a ketten itt veszünk.

De akkor már ott is állottak, mikor a ló ezt elvégezte, a nyitott ajtó előtt. Elindult Bruncik szobáról szobára, keresztül a palotán. Mikor a

kilencvenhetedik szobába ér, lát ott egy rézbölcst. A rézbölcsőben ott fekszik egy rézhajú lány, az egyik karja lelóg. Jól megnézi Bruncik, oda akar menni, hogy fölteszi a kart. Szerencsére eszébe jutott, neki nem szabad semmihez hozzáérnie.

Bemegy a másik szobába, a kilencvennyolcadikba. Ott egy ezüsbölcső van, abban is egy lány fekszik. Az ezüstpaplan derekáig takarja. Azon felül látta Bruncik a lány gyönyörű fehér mellét és nyakát. Úgy rábámult Bruncik, azon vette észre, hogy a bölcső mellett áll. Akkor jut eszébe, neki nem szabad hozzáérnie semmihez.

Bemegy a következő szobába, a kilencvenkilencedikbe. Alighogy belép, szeme-szája tátva marad. Itt egy aranybölcső van, s benne egy aranyhajú lány fekszik! De azon már semmi takaró nem volt, csak a szép aranyhaja takarta. Annak is az egyik karja és az egyik lába lecsüngött a bölcsőből. Gondolja Bruncik: „Nem bánom, akármilyen lesz, de azt a lábat s azt a szép gömbölyű kart nem hagyom, hogy elzsibbadjon, felteszem a bölcsőbe.”

Éppen amikor odahajol, akkor jut eszébe, hiszen neki nem szabad. Széjjelnéz, meglátja a túlsó falon, a századik szobában az aranykalitkát. Benne az aranymadár!

Előveszi azt a sörényből való szőrt, amit a táltostól húzott ráteszi a kalitkára. Azután szépen leakasztja, hóna alá fogja, elindul vele kifelé.

Igen ám, amíg két szobán keresztüljött, mindig hátrafelé nézett: azt az aranyhajú lányt csak nem tudta felejtani! Mikor az utolsó szobából lépett ki, akkor is hátranézett, és véletlenül hozzáért az ajtófélfához. Nagyot csendült a vár!

Futnak a katonák. Odaugrik a kis ló, elkapja Bruncikot kalitkástul, madarastul, hátára veti, s rajta! - átugorja véle a várfalat!

- Látod, édes gazdám, tudtam én, megfeledkezel magadról. Azért mentem az ajtóhoz, hogy idejében elkaphassalak.

- Köszönöm, édes kis lovam - mondja Bruncik még mindig hátranézve.

Mentek ők aztán! Mire megvirradt, a szerencsen király udvarában voltak.

Viszi be a kalitkát Bruncik a madárral együtt. Átadja a szerencsen királynak. A szerencsen király felakasztja a fára egy szegre. De a

madár nem énekelt.

Mondja a szerencsén király:

- Kedves barátom, ezentúl egy asztalnál ebédelünk és együtt sétálunk.

De mi történik? A cselédek még jobban megharagudtak. Megint bált rendeztek. Bruncikot megint meghívták. El is ment. Mulattak. Egész tizenkét óráig táncoltak. Tizenkét órakor a hosszú asztal körül ültek megint. Mindenki hazudott megint egyet, csak Bruncik nem, de mikor nagyon kénytettk, mégiscsak elővette az aranyhajszálat, s azt mondta:

- Nézzétek, barátaim. Mikor jöttem ide, találtam ezt a szál aranyhaját.

Alighogy Bruncik ezt elmondta, a mulatságnak vége lett. Elment ő is lefeküdni. Az egyik cseléd azonban rögtön beszaladt a királyhoz jelenteni neki:

- Felséges királyom, az idegennél van egy aranyhajszál. Azt mondta, azt a lányt is el tudja hozni, akinek a fejről leesett.

Nem kellett egyéb a szerencsén királynak. Rögtön szaladt most már ő maga Bruncikhoz, nem várta a reggelt. Felkeltette:

- Kelj fel, barátom! Igaz, hogy van nálad egy aranyhajszál?

- Igaz - mondja szegény Bruncik.

- Ha van, nekem azt a lányt hozd el, mert ha nem, halálnak halálával halsz meg, sőt apádnak is hadat üzenek, őt is megölöm a másik két fiával együtt, s az egész országot elfoglalom.

- Jól van, barátom - mondja Bruncik -, de talán egy kis gondolkozási időt csak adsz?

- Nem bánom, adok három napot.

Kimegy Bruncik a kis lovához, elmondja az új parancsot. Feleli a kis ló:

- Mondd meg a szerencsén királynak, készíttessen egy aranyhintót, hat fehér lovat, rendeljen ki neked egy ezred katonaságot, s az országból szedjen össze száz leányt. A leányok mind fehérbe öltözzenek. Mikor ez mind meglesz, akkor elindulunk.

Bruncik megmondta, a szerencsén király elfogadta.

Jöttek az aranyművesek, készítették az aranyhintót, a lovászok vakarták, kefélték a fehér lovakat, a katonák tisztogatták a fegyvereket, a lányok mosdottak, az összes mind fehérbe öltözött.

Ez idő alatt elkészült a kocsi is.

Bruncik felült a kis lovára, ő vezette a csapatot. Mentek, mendegéltek. Már egy hete, hogy mentek. Mindenki megéhezett, a katonák zúgolódtak.

Odamegy a kis ló Bruncikhoz, azt súgja neki:

- Mondjad, hogy még egy nap kitartás, akkor minden jóra fordul.

Bruncik kérlelte a katonákat:

- Egy kis nyugalom, kedves bajtársaim, egy nap kitartás, aztán ehettek-ihattok, amit szemetek-szátok kíván.

Lecsendesedtek a katonák. Mennek, mendegélnek tovább. A kis ló megszólal:

- Kedves kis gazdám, a hintót hajtsd félre az útból. A katonák, lányok álljanak kétfelől az út szélére mert jönnek a vaddisznók. Háborúban voltak, nagyon ki vannak fáradva.

Mikor a vaddisznócsürhe végighalad, a vaddisznókirály megszólal:

- Kedves Bruncik, amiért nekem utat csináltál és a katonáimnak, mikor szükséged lesz rám, csak gondolj énreám, rögtön ott leszek és megsegítlek.

A vaddisznócsürhe elvonult, Bruncikék megindultak. Alig két kilométert mennek, mondja a kis ló:

- Kedves gazdám, állítsd félre megint a csapatot. Most jönnek az ördögök, azok is nagyon ki vannak fáradva, ők is háborúból jönnek.

Alighogy helyet csinálnak, mintha egy fekete felhő jönne! Annyi az ördög, mint réten a fűszál. Volt köztük sebesült is, volt olyan is, amelyiknek egyik szarvát levágták. Mikor az ördögök királya Bruncikhoz ért, azt mondja:

- Kedves Bruncik barátom, én vagyok Plutó, az ördögök fejedelme. Amiért nekem és katonáimnak utat adtál, ha valahol bajba leszel, csak gondolj rám. Ott leszek és segítek.

Bruncik ismét összeszedte az embereit, haladtak előre az úton. Alig három-négy kilométert mennek, a ló megint mondja:

- Állítsd félre a katonáidat, mert jönnek a méhek. Azok is csatározni voltak, mert a lódarazsak megtámadták őket, azokat verték meg.

Félreállította Bruncik az embereit. Megparancsolta, hogy senki még a fülét se moccantsa. Megérkeztek a méhek. El voltak szegények fáradva, rászállottak a katonák fülére, orrára. De azok közül egy sem mozdult, pedig viszketett a fülük s az orruk. Mikor a méhek

kipihenték magukat, fölkerelkedtek, hogy tovább szálljanak. Akkor a méhek királya odament Bruncikhoz, és azt mondta:

- Kedves Bruncik barátom, sose lehet tudni, mikor lesz édességre szükséged; akkor csak gondold rám, viszek én neked annyit, hogy még a katonáidnak is mind elcsapja a hasát.

Bruncik ismét összeszedte az embereit. Mentek előre. A kis ló mondja megint Brunciknak:

- Még egy jó óra, s beérünk az aranyvárba. De jól jegyezd meg, amit mondom! Mikor bementünk, a vár urához mégy, és megmondod neki, hadakozni voltál, csak egy pihenőt kérsz őnála. Nehogy az apád vagy a szerecsen király nevét emlegesd, mert akkor kiűz a várból. Mondd azt, hogy te a Zöld király fia vagy.

Mikor ezt a beszédet elvégezték, már ott is voltak a vár kapuja előtt. Bruncik beugratott. Az udvarban rögtön találkozott a vár gazdájával. Köszön illendően. Elmondta, hogy hadakozni volt, szeretne itt egypár nap megpihenni.

- Nem bánom! - mondta a vár ura. - Tudom, éhesek lehettek. Enni-inni való az van elég, kapnak a katonáid is.

Úgy is történt. A virágos kertben terítettek. A katonák asztalhoz ültek. A hosszú éhség után nagyon jó étvággal ettek. Egyszer csak előjött az az aranyhajú lány is. Rápillantott Bruncikra... És halljunk oda, mi történt? A lány azon nyomban megszerette Bruncik királyfit. Elmentek együtt sétálni. Bruncik is hamarosan észrevette a lány nézéséről, hogy az őt szereti; úgy égett a lány szeme, mint két gyémántkő, vagy mint a macska szeme a sötétben. Mondta is Bruncik:

- Tudod mit, lelkem, szerelmem? Megkérem a kezét az apádtól.

- Nem bánom - mondja a lány. - Szívesen megyek veled, mert szeretlek.

El is ment Bruncik megkérni a lány kezét.

Azt mondta a vár ura:

- Nem bánom, fiam, odaadom, csak egy-két kívánságomat teljesítsd.

- Mi volna az a kívánság?

- Látod, fiam, azt a szép mezőt itt a vár előtt? Azt szántsd föl, ültess be szőlővel, hogy reggel már szüreteljünk is. Aztán van nekem itt egy szobám, abban a szobában van egy hordó, egy olyan kétakós. Az reggelre teli legyen mézzel. Ha ezt nem teljesíted, a lányomat

nem adom, tégedet pedig a váramból kiűzlek.

Bruncik királyfi kiment, mondja a lovának:

- Hallgasd csak meg, mi a kívánsága - s elmondta.

Kérdezi a kis ló:

- Kivel találkoztunk először az úton?

- A vaddisznók királyával - mondja Bruncik.

A vadkan abban a percben csak ott terem Bruncik mellett. Kérdi nagy rőfögve:

- Mi a baj, kedves Bruncik barátom?

Feleli Bruncik:

- Bizony van! Nézz arra a mezőre. Azt fel kéne szántani.

Nagyot rőfög a vaddisznókirály, jön nyomban egy csorda vaddisznó.

Elkezdnek turkálni! Egy-két perc, fel van szántva a hely!

Néz ismét a lóra Bruncik:

- Na, de most honnan veszünk szőlőt?

Kérdi tőle a kis ló:

- Kivel találkoztunk másodszor?

- Az ördögökkel - mondja Bruncik.

Alighogy kimondja, ott van mellette az ördögök fejedelme.

- Mi bajod van! - kérdi.

- Erősen nagy bajom van! - mondja Bruncik. - Látod azt a felszántott helyet? Azt be kell ültetni szőlővel, de úgy, hogy reggel már ott szüreteljünk.

Prüsszent egyet Plutó. Jönnek nyomban az ördögök, kiadja nekik a parancsot:

- Azonnal menjetez hetedhét országra. Ott most van megérve a szőlő. Mindegyik hozzon egy tő szőlőt! Ültessétek ide el. A tövét locsoljátok meg, nehogy meghervadjon!

Alig ütötte el a toronyóra a tizenkettőt, a szőlő kész!

Néz megint Bruncik a kis lóra:

- Az ám, de honnan vegyünk mézet?

- Kivel találkoztunk még? - kérdezte a kis ló.

- A méhekkal! - mondja Bruncik.

Alighogy kimondja, ott a méhek királya.

- Mi bajod van, kedves barátom?

- Nagyon sok mézre volna szükségem.

Zümmög egyet a méhek királya. Annyi méh jött, minden fűszálon

kettő-három állott. Kiadja nekik a parancsot:

- A szobában egy hordó, azt töltsétek meg mézzel, de úgy, hogy a dugó helyén csucsorogják ki belőle.

Mire a hajnal hasadt, a kád is teli volt.

Felébred a vár ura, kinéz az ablakon, meglátja a szőlőt. Azt hitte, hogy csak a szeme káprázik. Kiment, egy gerezdet leszakított, de az olyan édes volt, még csettintett is a nyelvével. Bemegy a szobába, nézi a hordót. Látja, hogy úgy tele van, még az oldalán is folyik le a méz. Bemegy a saját szobájába, hívhatja a lányát is, Bruncikot is. Akkor azt mondja:

- No, kedves barátom, a kívánságomat teljesítetted. Én is állom a szavam. A lányom neked adom, ha ő is szeret téged.

Hát mi történik egyszeriben? Az aranyhajú lány Bruncik nyakába ugrik, összevissza csókolja. Bruncik aztán kiszól az ablakon:

- A lovakat fogják be! A hintó álljon elő!

A leány elbúcsúzott a szüleitől. Beültek Bruncikkal az aranyhintóba, megindultak Szerecsenország felé. Amint mennek az úton, a lány megkérdezi :

- Itt a katonáid az úton tegnap azt beszélték, hogy a szerecsen király küldött téged értem.

- Hadd beszéljék! - mondja Bruncik.

- Mondd meg, magadnak viszel? Igazán?

- Miért gondolod, hogy másnak vinnélek?

- Nehogy másnak vigyél! Mert inkább meghalok, ha nem a te feleséged lehetek.

Telt az idő, haladtak előre. Egyszer végül aztán megérkeznek szerecsen földre, be a királyi palotába.

Mikor a szerecsen király meglátta a lányt, odaszaladt a hintóhoz, meg akarta rögtön ölelni, csókolni. De a lány hátralépett, nem engedte. Azonközben, ahogy az aranytollú madár meghallotta a lány hangját, nyomban elkezdett gyönyörűen énekelni.

Azt mondja a szerecsen király a lánynak:

- De hiszen én azért hozattalak, hogy az enyém légy! Akkor még nem mondtam ki, de most már kimondom!

A lány azt mondja erre a szerecsen királynak:

- Azt akarod, hogy a tied legyek? Akkor teljesítsd egy kívánságomat.

- Mi az? - kérdi a szerecsen király.

- Van az én apámnak egy vad ménese: száz darab fejős kanca. Azt a száz darab fejős kancát hozd el ide nekem.

- Én azt nem tudom megtenni - mondja a szerecsen király.

- Tudom, tudom, hogy gyáva vagy; de majd elhozza nekem az, aki engemet elhozott.

Rögtön odafordult Bruncik felé a szerecsen király, és azt mondja:

- Elmész a vad lovak után, és ide hozod!

Bruncik elmegy a kis lovához, és elpanaszolja a baját.

- Mondd meg a királynak - feleli a kis ló -, töltsen meg hat zsákot hamuval. Kérvél tőle ásót és lapátot; azokat kösd fel a hátamra, és ülj csak a nyeregbe.

Mikor ezek készen voltak, Bruncik felült. Elrepültek rögtön nagy messze. Egyszer egy nagy legelőn leszállnak. Egy nagy terebélyes fa alá mennek; azt mondja ott a kis ló:

- A fától úgy öt lépésre, ide áss két gödröt egymás mellé. Olyan mély legyen, hogy nekem a fülem se látszódjon ki belőle. Egyikbe tegyük a hamuzsákokat. A másikban leszek én. Te pedig látod azt az ágat? Az ág alá állítsd föl a kardodat a hegyével fölfelé, te meg ülj fel az ágra. Én majd harcolni fogok. Talán nyeritek is. De ha harmadszor is nyeritek, az azt jelenti: elvesztünk, végünk, nem bírom tovább. Mikor tehát hármat nyeritek, ereszkedj a kardba, de úgy, hogy a szívedet találja; úgy, hogy azonnal halj meg te is.

Mikor mindennel készen voltak, a táltos nyerített egyet. Bruncik olyasfélét hallott, mint mikor nagy égi háború van olyan zúgás keletkezett. Azt hitte, hogy a vihar kitépi a fát is, amire ő felmászott. De mit látott? Száz vadkanca előtt egy mén vágat. Olyan robajjal mennek, mintha a földet össze akarnák gyúrní! Mikor kétszer-háromszor körülszaladták a legelőt, a táltos még egyszer nyerített. Akkor észrevette a vadmén, beugrott a gödörbe a táltoshoz. A kis táltos kiugrik, belé a másik gödörbe! A vad utána! Elkezd rágni, harapni. Tépte, harapta a - hamuzsákokat Mikor Bruncik látta, hogy már csak egy zsák van, megfogta az ágat, hogy ereszkedjék bele a kardjába. Éppen mikor le akar ereszkedni, a táltos megszólal:

- Gyere le, kis gazdám, nincs baj; megmenekültünk.

Leszállott Bruncik a fáról, mondja neki a táltos:

- Lásd, a többi zsákot mind széjjeltépte. Ez az egy épen maradt. De a harctól annyira megszelídült, hogy most a sörényemből húzhatsz

már egy szálát. Húzz egyet, s dobd rá a vadménre. Attól majd jön ő is utánam, s őután az összes többi vadló.

Úgy is történt minden. Elvágattak vissza Szerecsenországba. Mikor megérkeztek, kijött a szerecsen király. Kijött az aranyhajú lány is.

Dicsekszik a lánynak a szerecsen:

- Lásd, édesem, itt vannak a te vadlovaid! Most már leszel a feleségem?

Feleli a lány:

- Leszek, ha azokat a vadkancákat megfejed, tejüket mind egy kádba öntöd, s abban a kád tejben megfürdöl.

Feleli a szerecsen:

- Én azt nem tudom megtenni, hogy azokat a vadakat megfejjem, jajj!

Mondja a lány:

- Nem is vagy te arra való - tudtam. De megfeji majd, aki idehozta őket.

Előhívja Bruncikot. Jön, mellette a kis táltos. Füttyent Bruncik, s odamennek mind a ketten a kádhoz. Hát mi történik? A vadkancák mint a szelíd juhok, állnak a kád mellé. Lábaikat széjjel teszik, s túrik szelíden a fejést. De mikor mind meg volt fejve, a tej úgy forrt a kádban, mint a forró folyó vas! Azt mondja akkor az aranyhajú lány:

- No, te szerecsen, te híres hencegő, fürödj meg benne! Azé leszek, aki ebben tisztára fürdik!

Kiáltja a szerecsen király:

- Bruncik, eredj, fürödj meg helyettem! Vagy halál fia vagy!

Bruncik - mit tehetett? - odalép a kádhoz. No de most? Az történt hogy a táltos olyan lehetetet fújt a tejbe, hogy az egyszeriben olyan langyos lett, mint a nyári patak vize. Bruncik hamar levetkőzik, beleugrik. Jól megmosakodott, még ivott is egyet belőle. Akkor kijött.

Vetkezik erre nagy büszkén a szerecsen is. Mégis övé lesz a lány!

Ledobja a ruháját, már ugrana ő is a kádba. Igen, de akkor ám a táltos olyat lehelt belé, hogy a tej elkezdett ismét forni. A szerecsen királynak elég volt csak a lábujját belemártani, szökött le a kád széléről, s mivel meztelen volt, szégyenletében - futásra! Be a palotába, a belső szobájába, az ágyba, a dunyha alá!

Ekkor az aranyhajú lány nyakába ugrik Brunciknak.

- Te küzdöttél értem! Én a tied, te az enyém!

Papot hívtak, megesküdtek, lagzit ültek. Aztán hazautaztak nagy boldogan a fiú apjához.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A libapásztorból lett királyné

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer a világon egy szegény ember meg a felesége; volt nekik három lányuk.

Az apjuk egyszer vásárra készült. Vásárfiát akart hozni a lányainak, előhívatta hát a három lányt, aztán megkérdezte tőlük sorba, hogy hogyan szeretik őt. Az első azt mondta:

- Úgy szeretlek, édesapám, mint a legeslegszebb ruhát, aminőt csak a vásáron árulnak!

A második meg úgy felelt:

- Úgy szeretlek, édesapám, mint a gyémántos ruhát. Ugye, veszel nekem olyant?

Odafordult a harmadikhoz is:

- Hát te hogy szeretsz, legkisebb lányom?

- Kedves apám - felelte a legkisebb lány -, én úgy szeretlek, mint a levesben a sót!

- Hijnye, azt a kutya mindenedet! Hát hogy mersz te nekem ilyeneket mondani? Hát mire tartasz te engem? Ilyen keveset érek én teelőtted? Eredj most már, amerre láatsz, nekem nem kellesz! - Szörnyen mérges volt az apja, amiért a lánya olyan kevésre becsülte őt.

No! A kislány hova forduljon most már? El van csapva azért az egy szóért. Szegény lánynak mit volt mit tenni: összeszedte, ami kis holmija volt, azzal elindult világnak.

Megy, mendegél, maga sem tudja, merre, nagy sokára egy nagy gazdaságra talál, amiről azt se tudta, hogy kié. Kérdezősködött itt is, ott is, úgy hallotta meg, hogy egy nagyon gazdag királyé.

Akkor előadta, hogy mi járatban van, kiféle, miféle. Hogy ő szolgálatot jött volna keresni, ha találna. Nem bánja ő, akármilyen dolgot adjanak neki, csak szánják meg! Nagyon megsajnálta a szőrruhába

öltözött, rongyos lányt, de milyen foglalkozást adjanak neki? Felfogadták libapásztornak.

Ott szegénykedett, nyomorgott sokáig. Az ételért mindig a konyhába járt fel. Hát egyszer is ott sündörgött, ott forgolódott az ő rongyos szőrruhájában. Nagyon kiált rá a szakács:

- Nem mégy már ki innen, te! Mindig láb alatt vagy! Még egyszer a ruhádról beleesik valami az ételbe! Akkor aztán lesz kapsz, még fel is akaszthatnak miatta! Takarodj ki mindjárt!

A szegény lány kiment. Ahogy kiért a pitvarból, a királyfinak az ablaka meg éppen nyitva volt.

- Hová készül a királyfi? - szólt be az ablakon a szegény lány, látva, hogy a királyfi odabenn öltözködik.

- Mit kérded te azt? Ahová megyek, oda megyek. Elmegyek estére a bálba. Eredj az ablakomtól! - Azzal a lányhoz vágja a törülközőjét.

A libapásztor fogta magát, ment a libaólba, az ő rendes fekvőhelyére. Ott kivette a zsebiből, amit a konyhán kapott, aztán keserves sírás közt hozzáfogott a vacsorájához. Ahogy ott vacsorál, hallja, hogy mellette egy kis egér cincog. Odanéz, hát csakugyan az volt. Megsajnálta, adott neki egy kis darab kenyeret. Mikor az egér megette, hozott magával egy dióhéjat, letette a libapásztor mellé, aztán visszaszaladt a lyukába.

Megnézi a szegény lány a dióhéjat, ugyan mi lehet abban. Hát ahogy belenéz, egy gyönyörű szép aranyruhát látott. Nagyon megörült neki. Még tapsolt is örömeiben! „Megállj, királyfi, megállj! Hamarabb ott leszek én a bálban!” El is határozta magát, hogy elmegy, kimulatja magát, ha már szép ruhája van. Azzal készült sebesen, megsimakodott, megmosakodott, felvette az aranyruhát. Akkor - köd előttem, köd utánam! - el a bálba.

Mikor odaért, táncba fogott mindjárt, nem is árult petrezselymet egy cseppet se. A királyfi mindig vele volt, nem hagyott vele senkit táncolni. Megbámulta nagyon, már meg is szerette. Kérdezősködött aztán tőle, hogy ki is ő. Aztán, hogy honnan való? A szép lány csak annyit szólt:

- Törülközőütővárra!

Akkor éppen új nótát húztak, elmentek megint táncolni. Egész reggelig mindig az a nóta járta.

A királyfi karon fogta a szép, aranyruhás lányt, engedelmet kért tőle,

hogyan hazakísérheti-e vagy nem. De a lány csak hímet-hámolt, hogy így meg úgy, egyszer csak, uzgyi, elszökött. A királyfi már csak a hűlt helyit találta.

A lány visszament a libaólba, az aranyruhát visszatette a dióhéjba, elővette a szőrruhát, felöltözködött, aztán megint csak a szegény libapásztor lett. Aznap délig a libákkal bajolt az árokparton, de eszibe se volt, hogy őerte most búsul valaki!

Eljött a dél, a libák is az ólban voltak, a lány megint ott sodormánkodik a konyhában. A szakács csak piszkolja, csak dúl-fúl.

- Eredj már innen, te szélhordta, te vízajtotta Még egyszer csakugyan belekavarsz az ételbe, aztán akkor jaj nekem! - Adott neki valami kis harapnivalót, aztán kikergette.

A lány csak odamegy a királyfi ablakára. Ott benéz, látja, hogy a királyfi ugyancsak fészülködik, készül valahova!

- Hová készül, királyfiú, hogy olyan nagyon fészülködik? - kérdezte a lány.

- Mi közöd hozzá, akárhova megyek, csakhogy megyek. Elmegyek a bálba! Takarodj az ablakomtól! - Azzal a lányhoz vágja a fésűjét.

A lány kiment az ólba, ott egy szegletben várta be az estét. Mikor már gondolta, hogy lehetne indulni, kivett a dióhéjból egy ezüstruhát, megtisztálkodott - köd előttem, köd utánam! - ment a bálba.

Már állt a bál. A királyfi nem mulatott, csak egy helyen, az asztalnál szomorkodott. Mikor az ezüstruhás lányt megpillantotta, mintha elvágta volna, úgy megváltozott! Táncoltatta, mulattatta, olyan jó kedve volt, hogy csak! Megint faggatta, hogy ki is ő, merről való. A lány csak annyit mondott:

- Fésűütővárra!

Gondolkozott a királyfi, hogy merre lehet az, de nem tudta kitalálni sehogy se. Aztán felkérte a lányt, hogy hazakísérhesse, de a lány csak szabódott, csak húzódott, míg egyszer csak megint úgy eltűnt, mint azelőtt való este.

A lány megint csak hazament, az ezüstruhát, szépen összehajtogatva, visszatette a dióhéjba, felöltözködött a szőrruhájába. Mire kivilágosodott, már a tallón volt a libákkal.

Délfelé megint csak felment a konyhába. De már nem peszterkedett ott soká, megvárta, amíg adnak neki valamit, azzal elment. De a királyfi ablakánál újfent megállt.

- Tán megint a bálba készül a királyfi?

- Oda hát! De hát te mindig olyan szemtelen vagy, hogy beleselkedsz az ablakomon?

Azzal a tükröt hozzávágta a lányhoz.

„Jól van, no - gondolta magában a lány majd hamarabb ott leszek én, mint te, ne félj!”

Megvárta az estét megint, felvett egy gyémántruhát - köd előttem, köd utánam! -, ment a bálba, de hamarabb is ott volt, mint a királyfi. Már javában táncolt, mikor a királyfi odaért.

A királyfi nem tudta nézni, hogy az, akit ő úgy szeret, mással táncolt. Odament, mérgesen elkapta annak a legénynek a kezéből, aztán ő táncoltatta.

Most még jobban mulattak, mint a két azelőtt való estén. A királyfi már nagyon szerelmes volt, csak a lány volt minden gondolata. Megint megkérdezte, hogy mondja már meg, de lélekre, hogy honnan való, mert ahogy eddig mondta, hogy hova való, azoknak még a hírét se hallotta. A lány azt felelte:

- Tükörütővárra!

- Hol lehet az? Nem tudhatom. A szomszédunkban van egy öreg ember, aki már sok országot bejárt, kérdeztem attól, de ezeket a helyeket még ő sem ismeri!

De a lány nem világosította fel.

A királyfi már nem tudott magának parancsolni, lehúzta az ujjáról a gyűrűt, odaadta a lánynak, hogy őrizze meg, és gondoljon rá, mert ő el akarja venni! A lány meg is ígérte, de már nem várta meg, hogy megint szóljon a királyfi a hazakísérésről, elillant, mint a pille, gyorsan szaladt haza, egyenest az ólba. Ott levette a ruháját, felvette a hétköznapi rongyosat.

A királyfi meg odavolt nagyon. Minden szívszándéka a lány felé volt már fordulva. Hogy az megszökött, a bálban is csak tört-vágott, keresztül akart menni mindenkin. Mikor hazament, csak a bűn adta magát, szavát se lehetett venni, olyan szomorú volt. Odament az anyja, apja, vigasztalta volna, de a királyfi csak búsult, nem hajtott az senkire se. Úgy fájt a szíve, hogy majd meghalt bele.

Ahogy eljött a dél, a lány is behajtott. A konyhában sustorgott már a sok étel.

A libapásztor is bemegy a konyhába, ott sündörög a szakács körül,

akármerre lépett, mindig a lába alatt volt.

- Mit keresel te itt? Tisztulj innen mindjárt! - De a szakács került-fordult, a lány is addig sündörgött, addig forgolódott, hogy valahogy mégis betette a tálba a gyűrűt, amit a királyfitól kapott.

Azzal aztán kiszaladt.

Mikor beviszik az ételt, merítenek a tálból, hát csak megcsördül a kanál valamiben. Kiveszik, megnézik. Hát mi volt? A gyűrű.

Hívták aztán a szakácsot: ki járt a konyhában? Megijedt a szakács, krajcár se maradt a zsebében. Most már baj van! Nem merte megmondani, hogy az a szőrruhás, mert akkor őt biztosan felakasztják. Hát csak tagadta, hogy senki.

- Szakács! Mondd meg, ki járt ott, mert akkor csakugyan felakasztatlak! De így nem lesz semmi bajod, ha bevallod!

Mit volt mit tenni! Bevallotta a szakács, hogy ott más nem járt, mint az a szőrruhás libapásztor.

- Hívd be mindjárt! Tisztítsa ki magát szépen, aztán jöjjön be!

A libapásztor szépen megmosakodott, megfésülködött, felvette a gyémántruhát. Bement.

A királyfinak a szíve majd meghasadt örömben, mikor meglátta. Hiszen ez az, akivel ő táncolt, ennek adta ő a gyűrűt! Megölelte, megcsókolta, meg is mondta mindjárt, hogy elveszi feleségül.

Készültek a lagzira. Tanakodtak, ugyan kit hívjanak már meg? Hát többek között meghívták a lány apját is.

A konyhában meg a lány meghagyta, hogy az apjának külön csináljanak mindent, de só nélkül.

Jön a lagzi napja. Ott a lány apja is, jó kedve van mindenkinek, csak a lány apja nem eszik, olyan, mintha szomorú volna.

Kérdezik aztán, mi lelte? Mért nem eszik? Tán nem jó az étel?

De az ember csak hímtelt-hámolt, nem akart szólni.

Odamegy a lány is, kérdezi az is:

- Hát mért nem eszik, édesapám? Ne szomorkodjék, ha már lagziban van!

Az apja mondja aztán, hogy jó itt minden, nagy finomul van elkészítve, csak az baj, hogy só nincs benne.

Akkor aztán odafordul a lánya:

- Látja-e, édesapám, maga engem azért az egy szóért csapott el, amiért azt mondtam, hogy úgy szeretem magát, mint a sót az

ételben. Látja-e, hogy anélkül meg nem ér semmit az étel?

Mikor ezt a lány elmondta, az apjának csak úgy csurgott a szeméből a könny. Akkor aztán összeölelkeztek, lett olyan vigasság, hogy hetedhét országon se volt párja. A lány a királyfinak a felesége lett. Boldogan éltek nagyon sokáig, tán még most is élnek, ha meg nem haltak.

Mátyás király meg az öreg ember

Egyszer Mátyás király nagy urakkal járta az országot. Kedves volt mindenkihez, nem nézte, ki-mi, megszólított mindenkit. Megszólított egy öreg embert is. Az öreg valamikor a katonája volt. Egy-két szó után rögtön rá is ismert, mert Mátyás király megismerte esztendő múlva is, hogy ki szolgált nála.

- Tisztességben, öreg! - mondta a király.
- Köszönöm az asszonynak! - felelte az öreg.
- Hány pénzért dolgozol? - kérdezte a király.
- Hatért! - felelte rá az öreg.
- Hányból élsz?
- Kettőből!
- Hát négyet hova teszel?
- A sárba dobom!
- Hány még a harminckettő?
- Már csak tizenkettő!
- Meg tudnád-e fejni a bakkecskét?
- Meg én!

Az urak csak bámultak. Egy szót se értettek ebből a beszédből. Látta ezt a király, s nevetve még azt mondta:

- Míg a képemet meg nem látod, addig meg ne magyarázd senkinek! Azzal a király továbbment. Az urak utána. Rögtön tudakolni kezdték:
- Mi szót váltott fenséged ezzel az öreg paraszttal? Nem értjük!

Felelt Mátyás király:

- Találjátok ki. Aki kitalálja, nagy jutalmat kap!

Az urak gondolkodtak, de hasztalan! Erre gyorsan visszamentek az

öreghez. Körülvették, kérték, unszolták, hogy magyarázza meg azokat a kérdéseket.

- Addig nem mondhatok semmit, míg a király képét nem látom - mondta az öreg.

- Hol? Milyen képét? - kérdezték az urak.

- Ami az aranypénzen van kinyomva - mondta az öreg.

Megállapodtak tíz aranyban.

Az öreg most már elkezdte a magyarázatot.

- „Tisztességben, öreg!” - ez azt jelenti, hogy az asszony mossa rám a ruhát. Márpedig a tiszta ruha tisztesség, azért vagyok tisztességes. S ezért mondtam, hogy köszönöm az asszonynak.

- De miért dobod a pénzt a sárba? A hat közül négyet? - kérdezték az urak.

- Hat pénzt keresek. Kettőből magam élek, négyet a fiamra költök, az pedig annyi, mintha a sárba dobnám! - felelte az öreg.

- Hát az mit jelent: „Hány még a harminckettő?”

- Megmondom tíz aranyért!

Leolvasták az öregnek az urak azt a tíz aranyat is.

- Legénykoromban harminckét fogam volt, de most már csak tizenkettő van, ez azt jelenti - felelte nevetve az öreg.

Már csak egy kérdés volt hátra. Az urak azért se sajnálták a tíz aranyat.

- Hát az mit jelent, hogy „a bakkecskéket hogyan fejed meg?”

- Az azt, ahogyan most az urakat megfejem!

Mátyás király meg az igazmondó juhász

Elment a burkus király Mátyás királyhoz. Mint pajtások köszöntötték egymást. Mondja a burkus király:

- Azt hallottam, hogy magának aranyszőrű báránya van!

- Igaz - mondja Mátyás -, van nekem a juhaim közt egy aranyszőrű bárányom, meg van egy olyan juhászom, hogy az még sosem hazudott.

Mondja a burkus király:

- Én megmutatom, hogy fog hazudni!
- De - mondja Mátyás király - nem hazudik ez, olyan nincs!
- De én megmutatom, hogy hazudik, mert én megcsalom, de úgy hogy muszáj, hogy hazudjon.
- Fogadok akármibe, hogy nem hazudik - mondja Mátyás király. - Fele országomat odaadom.
- Én is odaadom fele országomat, ha nem hazudik - mondja a burkus király.

Jó, kezét fognak. Avval jó éjszakát mond a burkus király, és megy haza, a szállására. Ott felöltözött a burkus király közönséges parasztgúnyába, és indult ki rögtön a tanyára, a juhászokhoz. Köszönti a juhászt. Az visszaköszönti:

- Isten hozta, király uram!
- Honnét ismersz te engemet, hogy én király vagyok?
- Megismerem én a szaván, hogy maga király - mondja a juhász.

Azt mondja a burkus király:

- Adok én neked sok pénzt, ráadásul hat lovat meg hintót, csak add nekem az aranyszőrű bárányt.
- Jaj - mondja a juhász -, a világért se adnám, mert felakasztana Mátyás király.

Még több pénzt ígért neki a burkus király. De nem, a juhász nem állt kötélnek.

Hazamegy nagy búsan a burkus király a szállására, és csak búsul és búsul. Ott volt a lánya is.

- Ne búsuljon - mondja az a lány -, mert elmegyek én ahhoz a juhászhoz egy csomó színarannyal: én majd megcsalom!

Vitt egy ládácska színaranyat a lány és egy üveg bort, jó mézesen, hogy a juhászt megcsalja. De azt mondja neki a juhász, hogy neki nem szűkös a pénz! Mátyás király meg felakasztja, ha megtudja, hogy hova lett az aranyszőrű bárány.

Addig-addig beszélt a lány, addig incselkedett, hogy végül megitták a bort is. De a lánynak kellett előbb inni belőle. Látni akarta a juhász, nem tett-e valami étőt beléje. Nem. A bortól olyan kedve kerekedett aztán a juhásznak, hogy utoljára azt mondja: odaadja a bárányt, ha a lány hozzámegy rögtön feleségül. Pénz néki nem kell, mert pénze van elég.

Sokat szabódott a leány, de végül mégis beleegyezett. Azt mondja

aztán a lány a juhásznak:

- Nyúzd meg a bárányt, a húst edd meg, mert nékem a húsa nem kell, csak a bőre!

Megnyúzta a juhász. Hazavitte a lány nagy örömmel az apjának az aranyszőrű báránynak a bőrét. No, örvendezett az apja, hogy a lánya meg tudta csinálni a juhászt.

Eljött a reggel, búsult a juhász, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy ne tudja meg, hogy az aranyszőrű bárány elveszett. Indult a kastélyba, és útközben elpróbálta, hogyan is fog hazudni, ha a király elé kerül. Beszúrta botját egy egérlyukba, a kalapját reátette a botra. Elhátrált aztán tőle, meg feléje ment, köszöntötte király uramnak. Mondta a király nevében saját magának:

- Mi újság a tanyán?

Mondta erre ő, a maga nevében:

- Ott biz nincs más, csak az, hogy az aranyszőrű bárány elveszett; a farkas megette!

Mikor kimondta, megijedt.

- Hazudsz, mert akkor a többit is megette volna!

Avval kivette a botját, és ment tovább a király kastélya felé. Ismét talált egy egérlyukat, ismét beletette a pálcáját, reá a kalapját, és köszöntötte király uramnak a botot.

- Mi hír a tanyán?

- Nincs egyéb, csak az aranyszőrű bárány bedöglött a kútba.

- Hazudsz - vélte hallani a király hangját -, mert a többi is bedöglött volna.

Ismét kivette a pálcáját, és ment tovább, a kastély felé. Harmadszor is talált egy egérlyukat, belétette a pálcáját, reá a kalapját, és köszöntötte király uramnak a botot.

- Mi újság a tanyán?

- Ellopták az aranyszőrű bárányt.

- Hazudsz - mondta a király -, mert a többit is ellopták volna.

Kivette most is a kalapját meg a botját, és ment tovább, Mátyás király palotájába. A burkus király is ott ült az asztalnál a lányával. Bemegy a juhász, és köszönti a két királyt és a lányt is. A bőrt már odavitte volt. Mátyás királynak a burkus király, és most várták mind, hogy hazudik-e a juhász. Mert ha hazudott volna, Mátyás király a fogadással elvesztette volna a fele királyságát.

- Mi újság a tanyán? - kérdi Mátyás király.
- Nincs semmi egyéb, mint hogy az aranyszörű bárányt egy szép fekete báránnyal elcseréltem.
Nagy volt Mátyás király öröme.
- Hát hozd bé a bárányt! - mondja a juhásznak.
De azt mondja a juhász:
- Ott ül középhelyt, a két király közt.
- Éljen! - mondta Mátyás király a juhásznak. - Nem hazudtál! Ezért néked adom a burkus királynak a fél országot, amit tőle elnyertem.
- No - mondja a burkus király -, én is odaadom a lányom, úgyis megszerették egymást.
És így lett a juhászból burkus király.

Mátyás király és a székely ember lánya

Mátyás királynak, amikor még legényember volt, volt egy hű szolgája. Gondolt egyszer valamit a király, s azt mondta ennek a hű emberének:

- Van kint az országút mellett egy kő. Menj ki az országútra, állj a kő mellé. És minden embert, aki csak az országúton elmegy, kerítsd oda, hogy azt a követ nyúzza meg. Ez a király parancsolata, ez a király akarata! Jutalmat ad érte! Így akarja kipróbálni a népe eszét!

Kimegy a hű szolga, s odaáll a kőhöz. S mondja a parancsot. Azzal s a jutalom ígérettel sok embert odakerített, de mindmegannyi a vállát húzogatta. S mind csak azt mondta:

- Ugyan már! Hogy nyúzzunk meg egy követ?

Volt, aki próbálta, volt, aki meg sem próbálta.

Egyszer egy székely ember is ment arra a lányával. Azt is odakerítette a szolga, hogy segítsen azoknak, akik épp próbálták volna a nyúzást. Egyszer csak azt mondja a lányocskára, ahogy a többiek ott nyúlókálnak s tanakodnak:

- Apám, menjen fel kend Budára Mátyás királyhoz, és mondja meg neki, hogy vétesse előbb a kőnek a vérit, akkor majd megnyúzzuk!

Ránézett a székely ember a lányára, s bólintott. S ment egyenesen

Budára, Mátyás királyhoz.

Azt mondja Mátyás király a székely embernek, feleletül a kérésre:

- Hát te honnan tanultad ezt, te székely ember, hogy én előbb vérét vétessem a kőnek? Furfangos egy ember vagy te!

A székely ember nem akart más tudásával díszelegni, még a lányáéval sem. Elmondta szépen, hogy van egy lányocskája, annak a fejéből való ez a gondolat.

Mátyás király nézett egyet. De tetszett neki az egyenes szó. Adott a székely embernek egy csomó pénzt, meg két szem diót.

S azt mondta neki:

- Vidd el ezt a lányodnak. Ültesse el őket, de olyan földbe, hogy fa nélkül megnőjenek. Akkor jöjjön fel hozzám. Mert jutalmul talán feleségül is veszem!

A székely ember, mit tehetett, hazavitte a két diót, s odaadta a lányának. Azt mondta neki:

- No, most neked is adott Mátyás király bajt eleget!

A lányocska azonban csak mosolygott. Egyszeribe föltörte, s megette a két diót.

És csak várt. Mátyás király is várt. De most már csak a lány válaszát várta, nem a kő megnyúzását. Amellől a hú szolgáját is visszarendelte.

Egy idő múlva azt mondja a lány az apjának:

- No, most már menjen fel apám Mátyás királyhoz. Mondja meg neki, hogy már kifejlődtek a diók.

A lány két kis keblecskéje volt az.

A székely ember fölment most is szépen Budára, megvitte Mátyás királynak az üzenetet.

Mátyás király meghallgatta az üzenetet. Gondolkodott, s adott a székely embernek két szál kendert. S ő meg, Mátyás király, azt az üzenetet küldte a székely lánykának, hogy abból a két szál kenderből, s nem többől, csináljon főkötőt a királyi rezidenciának. S adott most is a székely embernek egy csomó pénzt.

A székely ember azt a két szál kendert szomorúan vitte haza a lányának: hogy csinál az abból főkötőt? Mondta is a lányának:

- Most adott csak a király bajt neked!

S szóról szóra elmondta a király parancsát.

De a lány látott az udvaron két szál forgácsot. Felvette, s azt mondta

az apjának:

- Vigye fel kend ezt Mátyás királynak, és mondja meg neki, hogy csináljon előbb ő ebből a két forgácsból szövőszéket, csöllőt, vetelő fát. Akkor majd én is csinálok rajta főkötőt abból a két szál kenderből, amennyi kell.

A székely ember ismét megjárta Budát. Mátyás király most azt felelte:

- Mondd meg a lányodnak, tele van a padlásom lukas korsóval. Ha azt mind befoldja, herceget kap férjül!

Visszaüzent erre a székely ember lánya, hogy ő szívesen megfoldja a korsókat, de csak a visszájukról. A király fordította ki előbb a korsókat, mert színéről semmit sem lehet szépen megfoldani.

Mátyás király erre azt üzent a székely emberrel, annak a jó eszű kislánynak:

- Mondd meg a lányodnak, hogy ha igazán olyan nagyon okos, akkor jöjjön föl ő is Budára hozzám, de úgy, hogy se az úton, se az útfélen, se öltözve, se öltözetlen, s ha olyan dolgos is, mint okos, én magam veszem feleségül. Hozzon ajándékot is, mégpedig úgy, hogy mégse hozzon, amikor pedig belép, köszönjön is, ne is!

- No, most már tetézve adott bajt neked a király! - mondta otthon a szegény székely.

De a lány egyszeribe fogott egy verebet, szitába tette: az lesz az ajándék. Volt az apjának egy nagy hálója, ruhaként azt vette föl. Volt az apjának egy szamara, annak megfogta a farkát, elindította maga előtt, s ment a nyomán. Így nem az ország útján ment, hanem a szamár nyomán.

Amikor odaért a királyhoz, épp csak meghajtotta magát, de nem szólt, vagyis köszönt is, nem is. Ruha helyett hálóban volt, vagyis föl is volt öltözve, nem is. Elővette a szitát, megmutatta a verebet. Az persze rögtön elrepült.

Vagyis volt ajándék, s mégse lett.

Mivel pedig nemcsak okos volt, hanem dolgos is, meg szép is, Mátyás király rögtön fölkelt a trónusáról, egyszeribe megcsókolta, kezét fogott vele, megmátkásodtak. Meglett a nagy bál, olyan bál volt, hogy a Duna vize egyszer s akkor váltott volt borrá, mikor Mátyás királynak a lakodalma volt.

Nagyon jól éltek egy darabig, míg új házások voltak! De egyszer

nagy sokadalom lett a városban. Nagy vásár Budán! Amint a szekerek összegyűróztak, egy szegény embernek a kancája lefeküdt, és csikót ellett, de egy más embernek a szekere alatt. Mikor a szegény ember meglátta, hogy a kancája megcsikózott, ki akarta húzni a csikót a másik szekér alól, amely előtt nem is voltak lovak. De az ember, akié a szekér volt, nem engedte: azt mondta, hogy a csikót az ő szekere csikózta!

Felpanaszolták végül a királynak is a dolgot. De bizony azt mondta Mátyás király is, hogy azé a csikó, akinek a szekere alatt találták.

Nagyon megbúsulta a szegény kárvallott ember magát. No de, ahogy kijönnek a törvényházból, mit hall? Azt, hogy a királyné még okosabb, mint az ura. Elhatározta, hogy bemegy a királynéhoz, és attól kér tanácsot, sőt igazságot. Be is ment rögtön Mátyás király feleségéhez, és elpanaszolta neki a baját.

Azt mondja neki a királyné, a hajdani okos székely lányka:

- Ó, te, szegény ember! Látszik, hogy szegény ember vagy! No de én segítek rajtad! Menj el, és szerezz egy hálót és egy evezőt, olyant, amivel a vízben szokás halászni s evezni. Menj ki a mezőre, és ott a homokban csapkodj az evezővel, mintha a halat kergetnéd a háló felé, a hálóval pedig úgy csinálj, mintha halásznál.

Úgy is tett a szegény ember. És a király arra járt, meglátta. Rögtön behívatta, hogy micsoda számár ember kend, hogy a homokban halat keres!

Mondja rá a szegény ember azt, amire a királyné tanította:

- Bizony nincs ott hal! De a szekér aljának sincsen csikója!

- Hej, te szerencsétlen ember, tudom, hogy a feleségem tanácsolta neked ezt! No, neked ez nem baj, neked visszarendelem a csikódat. De a számadásnak nincs vége a megszegyenítésemért!

A király úgy megharagudott, hogy a felesége ilyen tanácsot adott a szegény embernek, hogy rögtön bement a feleségéhez, ráripakodott, hogy eltakarodjék azonnal a házból, a nap meg ne süsse ott többet!

Azt mondta erre csöndesen az asszony, ismerve az ura hirtelen természetét:

- Nem bánom, elmegyek, akár tüstént, csak engedd meg, hogy amit legjobban szeretek s kedvelek, azt is elvihessem magammal!

Azt mondta erre a király:

- Azt jó szívvel megengedem.

Még aznap elköltözött az asszony egy kis házba, amelynek még üveg sem volt az ablakán, csak hártya. Tudta, hogy az urának olyan szokása van, hogy ha este lefekszik a paplanos ágyba, rögtön igen mélyen elalszik. Hát ahogy este lett, négy emberrel odament, a paplannak a négy szegét megfogatta, és elvitette a királyt is oda, ahová ő költözött, abba a hártvás ablakú házba. Mikor Mátyás király másnap megébredett, és látja, hogy alig lát ki az ablakon, azt mondja:

- Mi az? Hol vagyok? Ki merte ezt tenni velem?

Azt mondja csöndesen a királyné:

- Megengedted, hogy elvigyem magammal, amit legjobban szeretek; hát elhoztalak magammal!

Erre megcsókolták egymást, és bár máig se haltak volna meg!

Ludas Matyi

Volt egyszer egy asszony; volt annak egy fia, Matyinak hívták. Hanem ez a Matyi csak nem akart használható emberré válni. Nem tudott azzal az anyja semmi pénzt kerestetni; nem tudta napszámba eregetni, pedig már legényszámba ment. Inkább a kuckóban ült.

- Nem dolgozom másnak! - mondta az anyjának, ha az noszogatta. Nem is csinált semmit, legfeljebb arra volt kapható, hogy őrizte a libákat. Tizenhat volt a kisliba, a két anyával meg a gúnárral együtt tizenkilenc.

A libák éppen akkorra növekedtek meg, mikor Döbrögben vásár volt. Azt mondja a legény az anyjának:

- Anyám, én elhajtom most ezeket a libákat a vásárra, Döbrögre.

De az anyja:

- Hová hajtánád! Majd elkelnek azok itthon is.

De a legény csak felcihelődött, hogy ő elhajtja a libákat a vásárra. Az anyja már nem ellenkezett, sütött neki egy jó tepsi pogácsát az útra; ha már olyan mehetnékje van, hát menjen. A legény a három nagy libát visszaverte, a tizenhat fiatalt meg elhajtotta.

Odaér a döbrögi vásárra. Odamegy hozzá a vásárban Döbrögi úr, a

város ura, és azt kérdi tőle:

- Hát hogy adnád nekem ezeknek a libáknak párját?

- Ennek két máriás párjaként az ára. S még az apámnak sem adom alább - mondja a legény.

- Ejnye - mondja a döbrögi Döbrögi úr -, te huncut akasztófáraló, nekem, földesúrnak, eddig sem szabta meg senki a portékájának az árát, de te sem szabad ám meg! Odaadod-e egy kurta forintért?

- Nem adom! Két máriás az ára, mondtam!

Döbrögi úr mögött ott volt két katona.

Rájuk parancsol:

- Fogjátok meg ezt az akasztanivalót, és kíséritek a házamhoz. A libákat is hajtsátok oda.

Odakísérték Matyit Döbrögi úr házához. A libákat ingyen elvették tőle, Matyira meg jó huszonötöt ráverték. Ez lett a libák ára!

Azt mondja Matyi, amikor föltápáskodott a deresről:

- Jól van! De visszafizetem én ezt még háromszor az úrnak!

Döbrögi urat elöntötte a méreg. Nosza, mondja a legényeknek:

- Fogjátok meg a huncutot, vágjatok rá még harmincat!

Újra megfogták Matyit, lefektették a deresre, megint harmincat ráverték. Avval eleresztették. Kiment Matyi, most már nem szólt, de amit gondolt, az annál jobban a begyiben maradt.

Eltelt néhány esztendő, Matyi szégyenében és mérgében világgá ment. De csak nem emésztette meg a mérgét. Visszajött hát a szülőföldjére. Még aznap mit hall? Azt, hogy új kastélyt csináltak a döbrögi úr! Felöltözött erre Matyi ácsruhába, úgy ment el a döbrögi úr városába. Az új kastély fele már készen volt. Az épületfák mind ott feküdtek a kastély mellett, szépen kifaragva. Matyi odament, méregeti a fát, mint egy ácsmester.

Döbrögi úr meglátja, hogy valami külső országi ácsmester van az ő házánál. Kimegy, s kérdezi tőle, hogy kicsoda, micsoda is ő.

Azt mondja Matyi:

- Külsőországi ácsmester vagyok! Igen híres, mondhatom.

Döbrögi úr mindjárt aggodalomba esett a kastély miatt. Megkérdezte:

- Jó lesz ez az épületfa?

Azt mondja az ácsmester:

- Az épület, az megjárja, hanem kár volna ilyen dibdáb fával berakni,

mivel ez nem erre való.

Döbrögi úr gondolkodik, hogy hát mit csináljon. Azt mondja végre az ácsmesternek:

- Van nekem egy erdőm, szebbnél szebb fák vannak benne. Ha ez nem rávaló, hát szebbet vágatok. Jöjjön ki velem, válassza ki!

Mindjárt kiharancsoltatott száz fejszés embert az erdőbe. Ő maga persze hintóra ült az ácsmesterrel.

Mennek ki az erdőbe. Haladnak a sűrűbe. Bemennek oda, ahol a legsűrűbb. Keresi, keresi az ácsmester az alkalmas fát, hogy melyik is volna jó az épületre. Kijelölgeti őket, és nekiállítják a száz fejszés embert, hogy vágják ki a fákat sorra.

S mennek beljebb, még beljebb. Végül elérkezik az ácsmester a döbrögi úrral egy mély völgybe, ahová a favágásnak még a hangja se hallik. Talált itt is egy alkalmasnak tetsző fát. Rászól az ácsmester a döbrögi úrra:

- Mérje csak meg az úr a törzsét; alighanem jó lesz ez is.

Döbrögi úr átöleli a fát, hogy lássa, elég vastag-e. Ezt várta csak Matyi. A fa másik oldalán egyszeribe összekötötte az úr két kezét, zsineggel. A száját meg betömte száraz mohával, hogy a kiáltozást ne hallják. Aztán levágott egy hajlós botot, s addig hegedült vele az úron, amíg kedve tartotta. Kivette a zsebéből a libák árát, a maga zsebébe rakta, s indult. De még azt hozzátette, mivel az úr a némaságában is nagyon kérdezőn meregette és forgatta a szemét:

- Nem vagyok én ács, hanem én vagyok Matyi! Emlékszik: a ludas! Az is leszek most már mindég, Ludas Matyi! Akinek az úr erőszakkal elvette a lúdjait. Akit az úr fizetség helyett jól megveretett! Még kétszer eljövök, mert három visszafizetést ígértem, s két megveréssel adósa vagyok!

Evvel otthagya Döbrögi urat. A száz fejszés levágta a fákat, aztán elpihentek, és várták Döbrögi urat az ácsmesterrel vissza. Elunta várni végül őket a száz fejszés ember, hát elindultak láncba állva, mint mikor vadászok nyulat hajtanak, és bekeresik az egész erdőt. Nagy sokára megtalálják Döbrögi urat, de az ácsmester sehol: már-már aggódtak érte. Odamennek Döbrögi úrhoz, hát látják, inkább a másvilágon van, mint az innensőn. Úgy meg van csépázva, hogy alig tud szólni. Nyögi inkább:

- Nem ács volt az! Hanem a gazember Ludas Matyi, akinek a lúdjait

egyszer elvettem. De mikor volt az! Én már el is feledtem! Ő meg azt mondta, hogy még kétszer eljön, és megver!

Hazavitték Döbrögi urat, lepedőben; majd hogy végleg meg nem kukult az ijedtségben. Ki sem kelt az ágyból. Leveleket küldözgetett mindenféle doktoroknak, hogy jöjjenek orvosolni, de semmiféle doktor nem merte felvállalni a gyógyítását. Egy pár nap múlva azonban Matyinak is fülbe jutott a dolog. Gondolt egyet.

Felöltözött tudós doktornak, kocsit fogadott, s elhajtattott Döbrög városába. Megszállt a fogadóban, ott egy kicsikét mulat s beszélget, mint afféle külsőországi doktor.

Kérdi a fogadóstól:

- Mi újság másképp ebben a városban?

Azt mondja a fogadós:

- Nincs egyéb, ha csak az nem, hogy Döbrögi úr rémisztően nagy beteg. Ha akadna doktor, aki meggyógyítaná, igen nagy fizetséget kapna.

Mondja erre Matyi, megsimogatva a fölragasztott szakállát:

- Én fel merem vállalni, meg is tudom gyógyítani!

Megörül ennek a fogadás. Mindjárt üzentet fel Döbrögi úr házához, hogy van itt egy külsőországi doktor, az mindenkit meggyógyít. Jöjjenek érte!

Hintón mentek érte. Odalép a doktor a beteghez, végigtapogatja, nézegeti, csóváltatja a fejét. Ránéz Döbrögi úr az ókulárés doktorra, s azt mondja neki lassú hangon:

- Ugye, nem bízik hozzám, hogy meggyógyulok?

Az orvos nagy vártatva válaszol:

- Ha lehet, meggyógyítom!

Megvidámult egy kicsit Döbrögi úr. Ludas Matyi pedig mindjárt tüzet rakatott a szakácsnéval, és fürdőnek való vizet melegített. Aztán mindenféle cselédet elküldött az erdőre füvekért, gyökerekért. A háznál nem maradt senki más, csak Döbrögi úr meg Ludas Matyi. Mikor a háznál levők mind eltakarodtak, Matyi elővett egy jó erős botot, s odaáll az úrhoz:

- Most jön a kúra! - mondta neki, s ugyancsak megkúrálta. Az úr most beszélhetett volna, de rémületében most is csak a szemét meresztette.

- Nem vagyok én doktor, hanem Ludas Matyi! - mondta Matyi.

Amennyi pénzt csak talált a sublótban meg az almáriumban, mind előszedte, és elvette belőle a ludak árát.

Aztán azt mondta:

- Már kétszer itt voltam! De még egyszer eljövök!

A veréstől Döbrögi úr persze még betegebb lett. Hazajöttek a cselédek a füvekkel, gyökerekkel; de az úr csak nyögni tudta, amikor a doktor után kérdezősködtek:

- Nem volt az doktor! Hanem Ludas Matyi!

No, a sok pénzért csak eljöttek a doktorok, és akadt egy, aki valóban meggyógyította Döbrögi urat. Az ettől fogva mindig strázsáltatta magát a katonáival, nehogy hozzáférhessen a Ludas Matyi. De lassan el is felejtkezett róla.

Egyszer megint vásár esett abban a városban. Ludas Matyinak megint csak eszébe jutott, hogy újra el kellene már menni Döbrögi urat megkeresni. Lókereskedőnek öltözött, szerzett magának egy jó lovat, és így ment el a vásárba. Odaállt ő is a többi gazda közé, és árulta a lovát.

Amikor eladta, tovább ténfergett, nézelődött a vásárban, várta az urat. Egyszer csak hallja, amint az egyik ember dicsekszik azzal, hogy az ő lova a legjobb futó ló a környéken.

Ludas Matyi odalép, s azt mondja annak az embernek:

- Igazán? Mert én épp olyan lovat akarok! Megveszem, ha megteszi oda a próbafutást, úgy, ahogy kívánom.

Az ember ráállt; azt mondja:

- Megteszem.

- No, hát - mondja Ludas Matyi -, álljon ide a lovával az útra, üljön föl rá, s ha majd Döbrögi úr jön a hintóval, akkor kiáltsa el magát, hogy: Én vagyok Ludas Matyi! Hanem aztán vágta az ám, mert különben eloltják a gyertyáját.

Az ember erre is ráállt. Ki is mentek két órákor a város végére. Akkor érkezett Döbrögi úr a hintón. Az ember odalovagolt a hintóhoz, elkiáltja magát:

- Én vagyok Ludas Matyi!

De aztán jól megcsapkodta a lovát.

Hamar mondja erre Döbrögi úr:

- Fogd ki, kocsis, a lovakat! Utána! Aki elfogja a gazembert, két aranyat kap. Menjetek, mind!

A kocsis hamar felült az egyik lóra, a hajdú a másikra, utána eredtek. Döbrögi úr maga maradt a hintón, onnan nézte az üldözést.

A Ludas Matyi akkor szépen melléje állt, s csendesen odamondta neki:

- Nem az volt a Ludas Matyi! Hanem én vagyok az!

Az úr majdnem ájultan nyeklett vissza az ülésre. De Ludas Matyi csak megadta neki a harmadik részletet is. Azután a ludak árát megint kivette a zsebéből, s megmondta neki, hogy ez volt az utolsó. Azzal Matyi eltűnt, s egy más tájon telepedett meg, ott vett magának feleséget, s még ma is él, ha meg nem halt.

A koporsóba tett fiú

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer két vándorló. Amint jöttek-mentek erre s arra, elesteledtek.

Elérkeztek egy faluba. Szállást akartak kérni, de nem kaptak az egész faluban. Mindenütt kértek, mindenütt elutasították a két vándort.

Bementek egy szegény emberhez, akinek annyi gyermeke volt, hogy nem tudta azt sem, melyik őszi, melyik tavaszi. A felesége épp akkor is gyereket várt.

Azt mondja ez a szegény ember:

- Én adnék szállást, de még hely sincs, ahová lefeküdjetek, annyi a gyermekünk!

- Nem baj - felelte a két vándor -, meghúzódunk mi a földön is, egy kis szalmán.

- Akkor jól van - mondja rá a szegény ember -, ha meghúzódunk; de annál még nagyobb baj is van. A feleségem úgy áll, minden percben várom, hogy megsül. Akkor mi lesz magukkal?

- Majd lesz valami - válaszolja a két vándor.

Szép rendben lefeküdtek azután. A szegény ember hozott be szalmát, az volt az ágyuk. De még annyi sem volt, hogy lepedőt tegyenek a szalmára. Kértek egy kis kenyeret:

- Van ennivaló?

Azt mondja a szegény ember, van húsz esztendeje, hogy nem látott kenyeret; csak hamupogácsával élnek.

Nahát, úgy is leheveredtek azért, éhen.

Egyszer eljajdítja magát az asszony.

- Jaj - mondja -, mindjárt meghalok!

Na, megijedt a szegény ember, hogy mi lesz most. A két vándor most mit csinál, ha a felesége lebetegszik? Mert még bába sem volt.

Azt mondja az egyik vándor a másiknak:

- Eredj ki, nézd meg, milyen idő van!

Kiment a másik vándor, de tért is rögtön vissza. Azt mondja:

- Nagyon felleges az idő.

- Na - feleli a társa -, akkor még nem lehet meg a gyerek!

De az asszony már nagyon jajgatott.

Hogy az asszony annyira jajgatott, megint megszólalt az első vándor:

- Menj ki ismét, és nézd meg, milyen idő van!

Újra kiment a másik vándor, és beszél vissza:

- Most már egy kicsit oszlik a felleg.

- Még most sem lehet meg a gyerek - feleli rá a társa.

De az asszony még jobban jajgatott. Hogy az asszony annyira jajgatott, csak nem állta most sem tovább szó nélkül az első vándor:

- Eredj csak ki ismét, nézd meg, milyen idő van!

Megint kiment a társa, s visszaszól:

- Nagyon szép tiszta idő van. Sehol egy darab felleg sincs!

- Most már megszülethetik a gyermek - feleli az öregebbik vándor.

Egy perc alatt megszült az asszony: szép fiúgyereke lett.

Ez idő alatt a szomszédban is született egy gyermek. Egy nagygazdának, aki nagyon gazdag volt: annak egy kislánya született. Épp annak a gazdag embernek, aki nem adott szállást a vándoroknak.

Na, jól van, felvirradtak. A két vándor útnak indult. De az öregebbik otthagya a gyűrűjét a szalma közt, mintha otffelejtette volna. Pedig csak megpróbálta, hogy milyen szíve van a szegény embernek.

Szép rendben a szegény ember kivitte a szalmát a ház földjéről; megtalálta a gyűrűt.

- Jaj - mondja -, ez a két vándor itt felejtette a gyűrűjét! Itt volt a szalma között. Megyek - szól oda a feleségének -, utánuk viszem! De merre? Azt sem tudom, merre mennek, merre indultak!

De a szegény ember azért csak megindult, futott ki a faluból. Hát meglátta a két vándort, ahogy mentek. Kiáltott utánuk, de azok nem hallották. Még a kalapjával is integetett a szegény ember.

Egyszer aztán meghallotta az egyik vándor. Odaszól a másiknak:

- Te, az a szegény ember nagyon fut utánunk, még a kalapját is levette, vajon mi lehet a baj?

- Várjuk meg - mondja a másik -, lássuk, mi a baj!

Mikor elérte a két vándort a szegény ember, lihegve azt mondja:

- Ott felejtette valamelyikük a gyűrűjét; azt hozom maguk után.

- Köszönjük szépen, hogy utánunk hozta - mondja az öregebbik -, meg fogjuk magának hálálni!

- Hát akkor máris volna nekem egy kérésem - feleli a szegény ember. - Legyenek szívesek, jöjjenek vissza, mert én annyira szegény vagyok, hogy még azt sem kapok, aki ezt a gyereket elviszi megkeresztelni!

- Visszamegyünk szívesen!

Vissza is mentek. A gyermeket nem tudták mibe takarni, nem volt arra való ruhájuk, olyan szegények voltak. Úgy vitte meztelenül a két vándor a gyereket a keresztelőre.

A nagygazdának a lányát is éppen akkor vitték keresztelni, amikor a szegény emberét. Tartják szép rendben a nagygazda lányát a keresztanyák. - annak volt, aki elvigye keresztelni a gyereket -, hogy azt kereszteljék előbb, ne a szegény ember gyermekét. De megszólal ekkor az egyik vándor:

- Nem úgy, emberek! Előbbvaló a kalap, mint a főkötő!

Így aztán előbb keresztelték meg a szegény ember gyermekét.

Ahogy hazamentek a keresztelőről, elmondták az esetet a keresztanyák a nagygazdának. Elmondták, hogy két vándor vitte a szegény ember gyermekét keresztelni, és azok nem engedték a nagygazda lányát előbb sorra kerülni. Azt mondták, hogy előbbvaló a kalap, mint a főkötő.

Erre a nagygazda nagyon megharagudott; azt emlegette, hogy majd megnézik, mit ád az a koldus a keresztkomáknak enni, amikor még hamupogácsájuk sem igen van!

De a szegény asszony nem volt ám beteg, hiába született akkor éjszaka a gyereke. Megkérdi tőle az egyik vándor:

- Nincs egy kis lisztje, hogy sütné nekünk pogácsát?

- Jaj - azt mondja a szegény asszony -, húsz esztendeje is van, mióta nem láttam lisztnek színét sem!

- Menjen csak - mondta a vándor -, nézze meg a hordót! Oda a hordó tetejére szokták tenni a lisztet. Hátha tud egy kis lisztet összekaparni!

Kiment az asszony, kapart össze annyi lisztet, hogy talán lett volna egy gyűszűvel.

- Na - mondja neki a vándor -, tegye a teknőbe!

- Hát elvész az a teknőben - mondja a szegény asszony.

- Ne törődjön vele, csak tegye a teknőbe!

Belétette a teknőbe, aztán megáztatta.

- Na, dagassza meg! - mondja a vándor az asszonynak.

Az asszony aztán megdagasztotta. De nem volt ott mit dagasztani, csak összesöpörte. Lett belőle olyan kicsi csomó, mint egy szem kukorica.

Azt mondja az egyik vándor az embernek, hogy menjen fel a padlásra. Nézze meg, nem maradt-e ott valahol egy kis hús.

- Jaj - sópánkodik a szegény ember -, még a szalonnamadzagot is megette az egér, amit a füst bekormozott.

- Menjen csak - bátorította a vándor -, és nézzen körül!

Megyen az ember fel. Mikor fellép a padlásra, belevágta a fejét egy nagy disznóoldalba. Néz körül, hát annyi a hús, hogy egymást éri a szalonna, orja, kolbász, mindenféle. Leszól a padlásról:

- Melyiket lökjem le? - kérdi.

- Azt - felelték letről -, amelyiket előbb érte!

Lelökött egy nagy disznóoldalt egészben.

Az asszonynak meg azt mondták a vándorok, hogy gyújtson be a kemencébe, hadd égjen a tűz. Az asszony jól befűtötte a kemencét, ahogy szokták egy sütet kenyérnek.

- Na - mondja az egyik vándor -, szaggassa ki hatfelé azt a kis tésztát, és vesse be már!

- Hova tegyem én ezt? - kérdi meglepődve az asszony. - Széjjelég ebben a nagy tűzben! Sohasem látja ezt meg senki.

- Ne törődjön vele - nyugtatja a vándor -, csak szaggassa ki hatfelé, aztán be a kemencébe!

A szegény asszony kiszaggatta a kis tésztát hatfelé, de nem volt nagyobb egy-egy darab, mint egy szem búza.

Berakta abba a nagy kemencébe. Na, gondolja magában, nem lát ebből senki kenyeret!

Egyszer megszólal a vándor, hogy nézze meg, megsütötte-e már a kenyeret a kemencében a tűz! Benéz az asszony, hát hat olyan nagy kenyér volt a kemencében, mint a véka. Az asszony elcsodálkozott, hogy mi lett abból a csepp kis morzsa tésztából!

Megint mondja az egyik vándor a szegény embernek, hogy van-e egy kis bora.

- Haj, hamut tartunk mi a hordóban, ki tudja mióta! De az is kifolyt belőle, úgy el van száradva.

- Menjen csak, nézze meg a pincében! - biztatta a vándor.

Kimegyen a szegény ember. Lemegy a pincébe. Hát a hamushordó tele szép piros borral. Visz bé egy nagy kannával belőle.

- Hát - azt mondja a szegény ember -, van ott bor egy egész hordóval.

- Na ugye - mondja a vándor -, maga meg eltagadta volna, hogy nincsen sem bora, sem húsa!

Az oldalt odavetették a nagy lábosba. Elkészült a vacsora, összeültek vacsorázni.

A nagygazdánál meg állott a nagy komaság, daloltak, mulattak. Azt mondja a nagygazda a komáinak:

- Ugyan, az a koldus mit ad a keresztapának most enni?

Az asszonyok, mint ahogy szoktak, kíváncsiak voltak. Elmentek a szegény emberhez, leskelődni. Ahogy ott leskelődtek, az egyik vándor észrevette, hogy az ablak alatt van valaki. Egy-egy nagy oldalcsontot kivetett az ablakon. Olyat, hogy volt még rajta hús is, bőven.

- Jó lesz ez a kutyáknak! - mondja.

Az asszonyok felszedték az oldalcsontokat, nem hagyták ott.

- Jó ez! Ez komaság! Nem olyan, mint ahol mi vagyunk!

Akkor egy nagy darab fehér kenyeret hajított ki a vándor. Azt is felszedték az asszonyok a kötőjükbe. Végül is annyit hajigált ki húsból, kenyérből a vándor, hogy minden asszony szedett egy nagy kötővel.

Mentek vissza az asszonyok a nagygazdához. Csodálkozva kérde tőlük:

- Nahát, mi van ott, asszonyok?

- Ott van komaság, nem itt! - felelik rá az asszonyok. - Ni, milyen húsokat hajigálnak ki az ablakon, hogy jó lesz a kutyáknak! Mi pedig felszedtük, hogy jó lesz nekünk, nem a kutyáknak - mondják az asszonyok. - Olyan piros bort isznak, mint a vér.

A szegény embernél meg csak eszegetnek tovább. Evés közben odasúg az egyik vándor a másiknak. De még az asszonyok is meghallották amit mondott:

- Te, meglásd, ez a fiú még a nagygazdának a lányát veszi el feleségül!

Az asszonyok ezt is megmondták a nagygazdának.

- Mi, az én lányomat venné el? - háborodik fel a nagygazda. - Annak

a koldusnak a fia?! Inkább megölöm azt a gyereket!

A két vándor aztán másnap útnak indult. Elbúcsúztak a szegény embertől. A szegény embernek nem tartott sokáig az a sok hús meg a bor. Egyszer csak elfogyott, megint csak hamupogácsára szorultak.

A nagygazda ettől fogva mindig azon törte a fejét, hogyan tudná elcsalni és elpusztítani a szegény ember gyermekét.

Ezért egyszer-egyszer elment a szegény emberhez, s azt mondta neki:

- Add nekem ezt a kisiút, úgyszincs mit adnod neki! Még az is lehet, hogy a lányom lesz az ő felesége. Nálam jó dolga lesz. Adok érte két véka kukoricát!

A szegény ember mit gondolt, mit nem, hogy ne éhezzen otthon az a szegény gyermek, odaadta két véka kukoricáért.

A nagygazda első dolga volt, hogy fogta magát, csináltatott egy kis koporsót. És a szegény ember gyermekét beletette a koporsóba, s eleresztette a folyón, hadd vigye el a víz.

Vitte, vitte a víz a kis koporsót. Ahogy vitte, vitte, volt a vízen egy malom, odaütődött a malomhoz a kis koporsó.

A molnár éppen kint volt, halászott. Meglátta a molnár a kis koporsót. „Valahol nagy eső lehetett - gondolta magában -, kihozta ezt a kis koporsót a víz a házból!”

A molnár aztán ügyesen kifogta a kis koporsót, vitte be. Mondja a feleségének:

- Nézd, anyjuk, a víz egy kis koporsót hozott! Nem tudom, mi van benne. Bizonyosan valami gyermek.

Hát amint felbontja a molnár a koporsót, egy szép fiúgyermek van benne. És nem halott, hanem eleven.

- Ó, milyen szerencsénk van, hogy a sors ilyen gyermeket adott! Nekünk - mondja a molnár - úgysem volt soha, s mivel öregek vagyunk, már nem is lesz.

A gyereket kibontották, tisztába tették, megetették. Azután is mindig gondját viselték neki. Öreg ember volt a molnár, öreg a felesége is, de annál jobban örültek a gyerekeknek.

Felnőtt a gyermek annyira, hogy már legénysorban volt. De a nagygazdának is felnőtt a lánya annyira, hogy már eladó lány volt. Hamarosan meg is kérték a nagygazda lányának a kezét, és a lány

az első kérőhöz férjhez is akart menni. Már az esküvőre készültek. Befogott a nagygazda négy ökröt a szekérbe, ment a malomba egy nagy szekér búzával, hogy őrlessen a lakodalomra.

Amikor a malomba megérkezik, látja, hogy egy szép szál fiatal legény van ott a malomban. Az örölt, az öreg molnár csak járkált le és fel. Mindjárt gondolta magában, nem az a fiú lehet az, akit én víznek eresztettem? Úgy nézte, hogy az a fiú az.

„Még most is övé lehet a lányom, hiába van már jegyben.”

Mondja azután a molnárnak:

- Legyen olyan szíves, eressze el ezt a fiút, hadd vigyen a feleségemnek egy levelet, mert elfelejtettem valamit!

Azt mondja az öreg molnár:

- Ereszteném, de annyi a dolga, hogy nála nélkül nem boldogulok.

- Visszajön az hamar - nyugtatta a nagygazda.

Addig-addig rimánkodott, beszélt a nagygazda a molnárnak, hogy csak eleresztette a fiút.

A fiú elindult a levéllel a nagygazda feleségéhez. Egy réten kellett keresztül mennie.

A réten egy helyt nagy bokrok voltak. Amint megy a legény arra keresztül, egy bokorból csak megszólal egy ősz öreg ember:

- Hová sietsz, fiam? - kérdi.

- Megyek - feleli a fiú - ebbe és ebbe a faluba, egy levelet viszek a nagygazda feleségének.

- Hadd lám azt a levelet! - mondja neki az öregember.

- Nem szabad felbontani - tiltakozott a fiú.

- Hadd lám csak!

Addig erőszakolta a fiút, hogy az odaadta a levelet, és az öregember felbontotta. Olvasta mindjárt. Az volt írva a levélben:

„Kedves feleségem, ha valaha megfogadtad a szavamat, hát most kétszeresen fogadd meg! Végy egy embernek való mérget, ennek a legénynek add be valami italban, hogy haljon meg!”

Az öregember gondolt egyet, mindjárt írt egy másik levelet. Lezárta a borítékot úgy, mint volt.

- Na, fiam - mondja az öregember -, nesze a levél, vidd el, és add át az asszonynak!

El is vitte a fiú a levelet. Odaadta az asszonynak. Az asszony olvassa, hát az volt a levélben írva:

„Kedves feleségem, ha valaha megfogadtad a szavamat, most kétszeresen fogadd meg! Ahogy ezt a levelet megkapod, a lányomat azonnal esked meg ezzel a legénnyel! De mindenképpen tedd meg”

Hát úgy lett. Az asszony, ahogy megkapta a levelet, azonnal ment a jegyzőhöz, s hívta esketni. Össze is eskette a két fiatait.

Mert az az ősz öregember nem volt más, mint az a vándor, aki a szegény gyermek születésénél ott volt.

A nagygazda, mikor megörölt, hazament a malomból. Ahogy bément az udvarra, a két fiatal már ott állt a tornácon összeölelkezve, már ahogy a fiatalok szoktak. A nagygazda még az ostort is elhajította mérgében.

- Feleség! - mondja dühösen. - Ezt írtam én neked?

- Itt a levél - feleli a felesége -, nézd meg! A te írásod!

Nézi a nagygazda az írást, hát csakugyan az ő írása.

- Na, nem baj - azt mondja -, azért mégsem marad az övé a lányom, majd csak elpusztítom valami módon.

Odafordul aztán a szegény legényhez:

- Hiába esküdtél meg a lányommal, azért mégsem lesz a lányom a tied. Hanem menj el a felséges Virágkirályhoz, hozz onnan három szál virágot, csak akkor lesz a lányom a tiéd!

Így aztán a fiúnak tarisznyát raktak. Útnak indult, és ment a fiú. Ment, mendegélt hetedhét országon keresztül. Addig ment, míg csak el nem fogyott az ennivalója.

Egyszer beérkezett egy városba. Abban a városban pedig király lakott. Gondolt a fiú egyet, elment a királyhoz, hátha kap egy kis eleséget.

Az a király meg úgy tele volt sebbel, fekélyekkel, hogy nem tudott tőlük mozdulni. Azt kérdi a legénytől:

- Hova utazol?

- Megyek - feleli a legény felség a Virágkirályhoz, három szál virágért.

- Na - mondja neki -, ha odamégy, kérdezd meg tőle, miért vagyok én így sebbel, fekélyel tele. És amikor visszafelé jössz, gyere be, és mondd meg nekem.

Ezért azután ott is raktak neki tarisznyát, adtak neki az útra pénzt. Megint útnak vette magát a fiú, ment, ment, mendegélt hetedhét

országon keresztül.

Addig ment, míg egyszer újra csak elfogyott az ennivalója.

Ismét elért egy várost. Abban is király lakott. Ott is bement ahhoz a királyhoz. Az meg vak volt.

Az a király is azt kérdezi tőle.

- Hová szándékozol te menni?

Mondja azután ennek is a legény, hogy hova akar menni.

- No, ha a Virágkirályhoz mégy - mondja az a király is a legénynek -, kérdezd meg tőle, miért vagyok én vak! Ha visszafelé jössz, gyere bé, és mondd meg nekem, mit hallottál!

Ezért ott is raktak a fiúnak tarisznyát, és útnak eresztették. A fiú el is indult, ment, mendegélt hetedhét országon keresztül. Most is addig ment, míg csak az elesége el nem fogyott.

Ekkor elért egy nagy vizet. Hát itt hogyan megyen keresztül?

Amíg tanakodik magában, látja, hogy egy asszony ott húzgál egy gályát le s fel a vízen. Odakiált az asszonynak:

- Vigyen átal engem ezen a vízen!

- Hova mész?

- Megyek a felséges Virágkirályhoz!

- Na - mondja az asszony - keresztülviszlek, de akkor kérdezd meg tőle, miért kell nekem húzgálnom itt ezt a gályát?

- Jól van - nyugtatta meg a fiú -, megkérdezem.

Az asszony azután keresztül is vitte a legényt a vízen.

Elért végre a fiú a Virágkirályhoz. De a király épp akkor nem volt otthon, csak a felesége. Azt mondja a királyné:

- Jaj, hol jársz ezen a földön, mikor erre még a madár sem jár?

- Eljöttem - feleli a fiú -, felséges Virágkirályné, három szál virágért.

- Az én uram - mondja a királyné -, ha hazajön, az téged rögtön megöl. Hanem, tudod mit? Elbújtatlak én téged! Úgyis fáradt lesz az uram, ha hazajön. Mihelyt megvacsorázik, azonnal lefekszik, és elalszik.

Leborította az asszony a legényt az ágy alatt egy nagy szappanozóteknővel. És azt mondja neki:

- De el ne aludj, hogy meghalld, mit mond az uram!

Ott van a legény a teknő alatt. Nemsokára rá jött is haza a Virágkirály. Ahogy halad a szobában, rögtön mondja a feleségének:

- Ki járt itt? Mert idegen szagot érzek!

- Nem járt itt senki - mondja a felesége -, csak te jártál messze, összebarangoltál mindenfélét, azután azért érzed az idegen szagot.

- Itt járt valaki!

Csak faggatta a feleségét, de az asszony váltig mondta, hogy messziről jött, és azért érzi az idegen szagot.

Utóbb is megbékült a király. Megvacsorázott, és ahogy lefeküdt, azonnal el is aludt. Az asszony meg odatelepedett melléje.

Amint elaludt a király, a felesége kihúzta egy szál haját. Minden haja virág volt a királynak, minden szál haj egy szál virág.

Ahogy kihúzta az első szál haját, oldalba lökte a királyt. Fölébredt a király, azt kérdi:

- Minek bolygatsz engem? Hagyj aludnom!

- Jaj - mondja az asszony -, hallgasd meg, mit álmodtam.

- Ugyan mit álmodtál?

- Azt álmodtam - meséli a királyné -, hogy ebben és ebben a városban van egy király. Az úgy meg van telve sebbel, fekélyvel, hogy mozdulni sem tud. Hát miért van úgy tele sebbel?

- Úgy kell neki - feleli Virágkirály -, mert van neki egy kemencéje, amelyben sütik a kenyeret. Olyan nagy béka van az alatt, mint egy véka. Azon sütik neki a kenyeret. Azért van úgy megtelve sebbel meg fekélyvel. Ha a kemencét elrontanák, más kemencét csinálnának, és az abban sült kenyérből enne, akkor lehullana róla minden seb. Na, de most már ne háborgass többet - mondta morcosan a feleségének.

A Virágkirály ezzel megint elaludt. Alszik jó mélyen, egyszer ismét kihúzta egy szál haját a felesége, s újra csak jól oldalba lökte a Virágkirályt. Az fölébredt:

- Miért háborgatsz mindig?

- Jaj, megint mit álmodtam - mondta neki az asszony.

- Ugyan mit álmodtál?

- Azt álmodtam - meséli a felesége -, hogy ebben és ebben a városban lakik egy király. Az a király vak. De hát miért vakult meg?

- Úgy kell neki - mondja Virágkirály -, mert egész palotája, de még a tyúkólja is arannyal van fedve. Ha lehányná az aranyat, és abba a vízbe hordatná bele, amelyik ott folyik a palotája mellett, és cseréppel vagy zsindellyel földné be a házát, mindjárt visszakapná szeme világát!

Így már megvan két szál virág; most már csak egy van hátra!
Megint elalszik Virágkirály. Alszik jó mélyen. Az asszony ismét kihúzza egy szál haját, és jól oldalba löki az urát.

- Hát igazán nem hagysz aludni? - mondja a király. - Nem jól jársz velem, ha mindig döfölsz!

- Jaj, megint mit álmodtam - mondja az asszony.

- Ugyan mit álmodtál?

- Azt, hogy egy víz mellett egy asszony gályát húz. Mindig húzza le és fel, megállás nélkül. De hát miért húzgálja az az asszony ott azt a gályát?

- Úgy kell neki - feleli a király -, mert szép búzából sem tud jó kenyeret sütni. Süssön jó kenyeret, akkor nem húzgálja majd a gályát! De ha még egyszer bolygatsz, akkor nem jól jársz.

- Ne félj - nyugtatja a felesége -, nem bolygatlak többet.

El is aludt Virágkirály jó mélyen. Az asszony meg levette a teknőt a legényről.

- Hallottad - kérdi tőle -, mit mondott?

- Hallottam mind egy szóig.

- De annak az asszonynak meg ne mondd, míg keresztül nem visz a vízen - mondja a királyné a legénynek -, mert másképp nem jutsz át a folyón. Csak a túlsó parton mondd meg neki, mit hallottál a királytól.

Megkapta a fiú a három szál virágot, megköszönte a királyné jóságát, s elindult hazafelé.

Elment vissza, a vízhez. Megtalálta az asszonyt, az ott várta a gályával a legényt. Kérdi türelmetlenül:

- Mit mondott Virágkirály?

- Vigyél csak előbb átal - mondja a fiú -, akkor megmondom.

- Nem viszlek, míg meg nem mondod.

- Én meg nem mondom, míg átal nem viszel - feleli a legény.

Addig osztozkodtak ott, egyszer csak azt mondja az asszony:

- Na, ülj fel hát a gályára!

Felült a legény a gályára, az asszony meg átvitte a vízen. A túlsó parton legelőször is azt kérdi az asszony:

- Mondd meg már, mit mondott?

- Azt mondta Virágkirály, hogy azért húzod itt ezt a gályát, mert nem tudsz jó kenyeret sütni.

- Jaj, miért nem mondtad meg ott túl, akkor sohasem hoztalak volna át!

- Hát süss jó kenyeret!

- De nem tudok!

- Akkor meg húzd a gályát!

- Szerencséd, hogy odaát meg nem mondtad, mert örökre ott maradtál volna!

A legény nem pörölt vele tovább, otthagya. Hamarosan elérte azt a várost, ahol a vak király volt. Bement hozzá, hogy elmesélje neki is, mit mondott Virágkirály.

De ahogy elmondta, abban a szempillantásban börtönbe zárták, amiért olyat merészelt mondani, hogy az egész épületről hanyassa le a király az aranyat, és dobassa vízbe! De azért csak leszedték az arany fedelet, hadd lássák, igazat beszél-e a legény, vagy sem.

Mestereket hívtak, s cseréppel fedték meg az egész palotát.

Mikor megfedték cseréppel az egész épületet, a király úgy látott, mint húszéves korában. Örült ám a király, hogy igazat mondott a legény. Mindjárt kieresztették a fogságból.

- Nos - kérdi tőle a király -, mit kívánsz tőlem, amiért visszanyertem látásomat?

- Csak azt kívánom - feleli a legény -, amit felséged nekem szán.

Mindjárt előhozatott egy szép lovat a király. Két átalvetőt megtöltöttek a legénynek arannyal, feldobták a ló hátára.

- Na - biztatta a király -, ebből élhetsz boldogan.

Jött most már a legény lóháton, nem kellett többé gyalogolnia. Hamarosan elérte a másik várost. A másik városban is első dolga volt, hogy bement a királyhoz.

Ez a király is kérdi tőle:

- Megkérdezted a Virágkirályt?

- Megkérdeztem - feleli a legény.

- Mit mondott?

- Azt mondta - feleli a legény -, hogy felségednek a kenyeret olyan kemencében sütik, amely alatt akkora béka van, mint egy véka. De ha azt a kemencét elrontanák, s másikat készítenének, és az abban sült kenyérből enne, minden seb lehullana felségedről nem lenne többé beteg.

A fiút ott is elzárták, amiért azt merte mondani, hogy rontsák le a

király kemencéjét. De azért a kemencét azonnal elrontották, és mindjárt másikat csináltak. Míg a kemencét készítették, addig a szakácsok dagasztották a kenyérnek valót, hogy mire a kemence kifűl, vethessék be a kenyeret. A király pedig minél hamarabb ehessék abból a kenyérből, amely az új kemencében sül.

Készen is lett a kemence. Kifűtötték, és bevetették a kenyeret. De a szakácsok, mint ahogy szokták a parasztasszonyok is, vetettek be a kenyérral egy kiscipót is, hogy az hamarabb süljön, a király előbb ehessék.

Egykettőre megsült a kiscipó. Alig várta a király, hogy ehessék belőle. Amikor abból a cipóból kezdett enni, a sebek máris lehullottak róla. Mire megelégedett az ennivalójával, egy csepp seb sem maradt a királyon.

- Na - mondja a fiúnak -, hát csak igazad volt.

Kiengedték a legényt a fogságból.

Rögtön kérdi a király:

- Hát mit követelsz tőlem?

- Csak amit felséged szánt.

Az a király is mindjárt elébehozott egy szép lovat. Megtöltetett két átalvetőt arannyal, s azt mondta:

- Ezt neked adom ajándékba, fiam, amiért megkérdezted Virágkirálytól a betegségemet.

A fiú megköszönte, s útnak indult most már két lóval, négy átalvető arannyal, így tartott hazafelé.

Amikor hazaérkezett, látja ám, hogy a nagygazda ott kuporog egy kerítés tövében, ott didereg. A háza ablaka meg be volt nőve tövissel, az udvarát felverte a csalán, s minden rosszféle gaz. Annyi sem volt az udvarán, hogy jóllakják, alig tudott napról napra életben maradni.

Halad arra a fiatalember, a három szál virág a kalapjába volt tűzve. Odaköszön:

- No, apám, itt van a három szál virág, elhoztam a felséges Virágkirálytól!

- Jól van fiam, ha elhoztad. Csak viseld, neked való az, nem nekem. Nincs nekem már szükségem virágra.

- Ne búsuljon semmit - mondta neki a fiú -, csak jöjjön be!

Együtt mentek be. A legény megtalálta szépen a feleségét. Csináltak

azután nagy lakodalmat, mert előbb úgyse volt, mikor megesküdt a feleségével.

Olyan nagy lakodalmat csaptak, hogy hetedhét országra szólt. Meghívta a legény a rokonokat: apját, anyját, de még a két vándort is. Állt a lakodalom. Én is ott kucorogtam egy szegletben, és vártam, hátha kapok valami koncot. Kaptam is én olyan jó nagy darab húsokat enni, hogy még haza is hoztam belőle.

Térdszéli Katica

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy öregasszony, s annak egy lánya. Az olyan kópé volt, hogy mindenkin ki tudott fogni. Már egy egész országban elterjedt a híre.

Meghallotta ezt a király is. Azt mondta, hogy menjen el hozzá is a lány, és fogjon ki rajta, de úgy, hogy a szobájába be ne tegye a lábát.

A lánynak éppen kapóra jött a dolog, mert az anyja beteg volt, és mindig azt mondogatta: „Egyszer ettem a király süteményéből, de még most is a számban van az íze; eredj, hozzád tőle egy kis süteményt!”

A lány el is ment a kastély elé. Ott ólálkodott, mintha keresne valakit. Egyszer csak látja, hogy a szakács egy nagy tál süteményt visz a kamrába. Hirtelen odaszólt hozzá, hogy menjen rögtön a királyhoz, mert annak nagy beszédje van vele, majd ő tartja addig a tálat. A szakács szót fogadott. De a király kikergette a szakácsot, hogy ő bizony nem hívatta. A szakács váltig bizonykodott, hogy neki azt mondták; még most is ott van a lány a konyha előtt, ott tartja a süteményes tálat. Kiment a király a szakáccsal, hogy megnézze a lányt, de már akkor nem volt ott se lány, se sütemény. Bemegy a király meg a szakács a konyhába; hát minden összevissza volt forgatva, az ajtóra pedig ez volt írva:

*Itt voltam, már itt voltam,
Rajtad most már kifogtam,
Kis Térdszéli Katica,*

Imre király bánata.

Ha nem tetszik, tégy róla.

Katica meg hazavitte a süteményt.

Mikor már az anyja jóllakott, megint mondja a lányának: „Egyszer ittam a király borából, de még most is a számban van az íze; eredj, hozzál onnét egy kis bort!”

Katica egy darabig szabódott, hogy akkor neki vége lesz, de aztán mégis elment. Bement a király pincéjébe, s azt mondta a csaposnak, hogy menjen rögtön a királyhoz, mert annak nagy beszédje van vele, majd vigyáz ő addig a pincére.

A csapos el is ment, de a király őt is elkergette, hogy ő bizony nem hívatta. A csapos váltig bizonykodott, hogy neki azt mondták: még most is ott van a lány a pincében, ott őrizi a bort. Kiment a király a csapossal, mert már sejtette, hogy Térdszéli Katica csinált megint valamit. Hát a hordók mind el voltak eresztve, a legnagyobbikra pedig ez volt írva:

Itt voltam, már itt voltam,

Rajtad most már kifogtam,

Kis Térdszéli Katica,

Imre király bánata.

Ha nem tetszik, tégy róla.

Katica meg hazavitte a bort.

Mikor az anyja jól ivott, megint mondja a lányának: „Egyszer ettem a király almájából, de még most is a számban van az íze; eredj, hozzál nekem a király kertjéből egy kis almát!”

Katica egy darabig szabódott, hogy akkor neki vége lesz, de aztán mégis elment. Odamegy a király kertészéhez, s azt mondja neki, hogy menjen rögtön a királyhoz, mert annak nagy beszédje van vele, majd vigyáz ő addig a kertre. A kertész el is ment, de a király kikergette, hogy ő bizony nem hívatta. A kertész váltig bizonykodott, hogy neki azt mondták; még most is ott van a lány a kertben. Kiment a király a kertésszel, mert már sejtette, hogy megint Térdszéli Katica csinált valamit. Hát a sok szép alma mind a földön hevert, a kertajtóra pedig ez volt írva:

Itt voltam, már itt voltam,

Rajtad most már kifogtam,

Kis Térdszéli Katica,

Imre király bánata.

Ha nem tetszik, tégy róla.

A királyt mérgében mindjárt elöntötte az epe. De hiába hívták össze az orvosokat, egy se tudta megmondani, hogy mi a baja.

Meghallotta ezt Katica is. Felöltözött orvosnak, elment a király kastélyába, hogy ő meg tudja gyógyítani, csak hozzák el hozzá. El is vitték a királyt. Katica megvizsgálta a király kezét, megnézte a nyelvét, megkopogtatta a mellét. Aztán azt mondta, hogy nagyon sokat mérgeződött, hát megnőtt az epéje. Orvosságul azt ajánlotta, hogy hintsék be a király egész testét sóval meg paprikával, aztán varrják be ökörbőrbe, az majd lehúzza az epéjét. Meg is tették, de a só meg a paprika úgy csípte a király testét, hogy őfelsége kiszaladt a szobából. Épp akkor hoztak szembe neki egy cédulát, arra ez volt írva:

Itt voltam, már itt voltam,

Rajtad most már kifogtam,

Kis Térdszéli Katica,

Imre király bánata.

Ha nem tetszik, tégy róla.

Most aztán nagyon megharagudott Katicára a király. Mindjárt katonákat küldött utána. Amikor pedig elébe hozták, megparancsolta, hogy zárják be Katicát a kastélyba, mert ő maga akarja megölni.

Katica csak azt kérte, hogy hadd vihesse magával a szalmabábuját. Az olyan nagy volt, mint ő maga, és éppen úgy volt öltözködve is, mint ő. A baba hasát nyakig teletömte mézzel, úgy vitte magával. A kastélyba érve, a bábót befektette az ágyba, ő maga meg az ágy alá bújt.

Este egyszer csak nyílik az ajtó. Bejött a király, és a kardját a szalmabáb mellébe szúrta. A szúrástól a méz a király szájába fröccsent. Nagyon édes volt. A király erre azt mondta: „Ha tudtam volna, hogy ilyen édes a véred, nem öltelek volna meg!” Most már egyébként is sajnálkozott a dolgon, mert hiszen ő parancsolta, hogy Katica menjen el hozzá, és fogjon ki rajta, de úgy, hogy a szobájába ne tegye a lábát. Katica csak az ő parancsolatját teljesítette. Bánatában a király most már azt mondta, hogy ha Katica nem halt volna meg, feleségül venné, mert az ilyen ügyes lány bizonyosan jó

feleség is lenne.

Erre már Katica is megszólalt az ágy alatt, hogy a király csak a bábut szúrta meg, nem őt. Aztán kibújt az ágy alól. A király nagy örvendezve mindjárt megölelte, s azt mondta neki: „Én a tied, te az enyém, ásó-kapa se választ el egymástól!”

Két hétig tartott a lakodalom, egy hétig a kárlátó. Volt ott minden ennivaló, folyt a bor, mint a Körös; az én hasam is majd kipukkant a nagy jóllakástól. Katica meg a király pedig boldogul élnek még most is, ha meg nem haltak.

A róka, a medve és a szegény ember

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. Ez a szegény ember egy reggel két tehenével elindult a földjére szántani. Amint az erdő mellett megyen, egyszer csak hall valami bömbölést és makogást. Bemegy az erdőbe megnézni: vajon mi lehet az? Hát látja, hogy egy nagy medve verekedik egy kis nyúllal.

- No, még ilyet se láttam életemben - mondja a szegény ember, és olyan jóízűen kacagott rajta, hogy majd kipukkadt.

- Ejnye, veszett-hordta embere, hogy mersz te rajtam kacagni? - rivallott rá a medve. - No, ezért meglakolsz. Tehenestől együtt megeszlek.

A szegény ember bezzeg most már nem kacagott. Nagyon kérte a medvét, hogy ne egye meg, vagy ha már csakugyan meg kell lenni, legalább estig ne egye meg, ameddig felszántja a földjét, szegény házanépe hogy ne maradjon kenyér nélkül.

- No, hát estig nem bántalak, de akkor megeszlek!

Avval a medve elment a dolgára, a szegény ember pedig búsan szántogatott, s akármennyit gondolkozott, nem tudta elgondolni, mivel lehetne megengesztelni a medvét... Délfelé odavetődött egy róka: észrevette, hogy a szegény ember búsul, kérdezte tőle, mi a baja, talán segíthetne rajta.

A szegény ember elmondta, hogy járt a medvével.

- Ha csak ennyi a baj, azon könnyen tudok én segíteni. Kutyabajod

sem lesz. De mit fizetsz, ha megsegítelek?

A szegény ember nem tudta, mit ígérjen, mert nemigen volt miből, s a róka is sokat kért. Végre kilenc tyúkban s egy kakasban egyeztek meg. Nehezen ígérte meg a szegény ember, mert nem tudta, hogy honnan teremti elő; de mégis megígérte.

- No, most már, szegény ember, hallgass reám! Mikor a medve estefelé idejő, én megbúvok a bokorban, s kürtölök, ahogy a vadászok szoktak. Akkor a medve azt kérdi: mi az? Te azt mondod: vadászok jönnek. Erre a medve megijed, s kér, hogy bújtasd el. Te bebújtatod abba a szennyes zsákba, s megmondod neki, hogy meg ne mozduljon. Én akkor kijövök a bokorból, s kérdem: mi van abban a zsákban? Te azt mondod: szenes tőke. Én nem akarom elhinni, s azt mondom: vágd abba a csúcsba a fejszédet. Te fejszédet fogsz, s úgy vágod fejébe a fejszédet, hogy a medve mindjárt szörnyethal.

A szegény ember megörvendett a jó tanácsnak, s követte is. Minden úgy történt, ahogy a róka mondta: a medve pórul járt, s a szegény ember megszabadult tehenestől.

- Nem megmondtam, hogy így lesz? - mondta a róka. - Tanuld meg ebből, szegény ember, hogy többet ésszel, mint erővel. De nekem most dolgom van, hazasietek. Holnap elmegyek hozzád a kilenc tyúkért és a kakasért. Jó kövérek legyenek! Otthon légy, mert különben megkeserülsz.

A szegény ember szekereire vetette a medvét, vígan tért haza, otthon jó vacsorát csapott, jól aludt rája, s nem sokat félt a rókától, mert megtanulta tőle: többet ésszel, mint erővel!

Reggel alig nyitotta ki a szemét, már kopogtatott az ajtón a róka, s kérte a kilenc tyúkot és az egy kakast.

- Mindjárt, komám, mindjárt, csak felöltözöm - mondta a szegény ember. Hamar felöltözött, de nem nyitotta ki az ajtót, hanem megállott a ház közepén, s elkezdett csaholni, mint a kutyák.

- Te szegény ember! Mi tesz úgy, talán csak nem kopó?

- Bizony, komám, kopó az, mégpedig két kopó. Itt aludtak az ágy alatt, ördög tudja, honnan kerültek ide. Megéreztek a szagodat, ki akarnak rohanni, alig tudom már tartani őket.

- Csak addig tartsd, amíg elfutok. Nem bánom, maradjon inkább neked a tyúk is, a kakas is.

Mire a szegény ember kinyitotta az ajtót, a róka már túl volt ungon-

berken. Nagyot kacagott rajta, s még talán most is kacag, ha meg nem halt.

Az ördög kilenc kérdése

Kedve támadt egyszer egy szegény székely legénynek, hogy megházasodjék. El is árulta végül az édesanyjának is, hogy miben töri az eszét.

- Ó, te semmirevaló, te élheterlen! Tán bizony neked való a házasság! - mondja fölharsonva az anyja. - Tedd le magad arról a lóról, s ne bolondulj meg! Jobb lesz, láss dologhoz ahelyett.

- Miért, anyám? Én bizony megházasodom! - mondja nagy nyersen a legény. - Immár ideje nekem is, hogy ne üljek itthon.

- No, ide ne hozz menyecskét, ebbe a házba - mondja az anyja. - Főzök, sütök, mosok én magam rád, míg bírom magamat. Lám, a szomszédban az a hegyes nyelvű menyecske is, hogy bánik az ura anyjával! Hogy pocskondiázza, hogy becsmérli utca szeriben mindenütt, minden igaz ok nélkül, pedig ő maga teli van hibával, mint a rossz veteményeskert burjással. Velem is úgy bánhatna a te feleséged, mert mit tudom én, milyen fergeteges menyecskét hoznál a házukhoz, s az milyen zenebonát csinálna a háznál. Velem ne is ellenkezz, mert hidd meg, még póruul jársz, ha nem nyughatol!

Így beszélt egy szuszra a legény édesanyja.

Szegény legénynek minden kedve elveszett. Nagy szemet meresztett az anyjára, s végül azt mondta nagy dérdúrral:

- Ne tereturáljon annyit, édesanyám; hisz immár mind megházasultak a faluban a legények, akik velem egykorúak voltak, most már én következem.

- Ne meregesd nekem olyan rútu a szemedet - mondja ismét nagy haragosan a legény anyja. - Nem tudom, miféle gonosz lélek furdal, hogy úgy nem férsz a bőrödbe. Jobb lesz, fogd meg a szád, s hallgass.

- Nem furdal engem semmi gonosz lélek - mondja dűnnyögve a legény -, de ideje, hogy megházasuljak én is!

Erre ismét azt mondja az anyja:

- No, ha csakugyan feleséget akarsz hozni, vidd inkább a pokolba, de ide ne, mert inkább a nyakadat csavarnám ki, mintsem hogy azt megengedjem.

A legény apja belé sem kottyant a dologba; nem, mert a felesége parancsolt a háznál.

A szegény legény nagyon szívére vette a dolgot. Kiment nagy morgolódva a házból. Vacsorára sem ment be, éjjelre sem, hanem meghált az udvarban egy kis halom poros szénán. De egész éjjel nem tudott aludni egy cseppet is egész virradatig. Akkor felkelt, elindult feleség után!

Mendegélt, igen szomorúan s tele bosszúval, hogy az édesanyja olyan rútul bánt vele, hogy szinte megette kezét-lábát mérgében, azért, hogy ő meg akar házasodni!

Ment, utazott immár egyes-egyedül, egy kicsi pálcikával s egy üres tarisznyával. Mert persze az anyja nem adott útravalót sem neki.

Ment, ment idegen, ismeretlen helyeken, hegyen, völgyön, sík mezőkön keresztül, mindaddig, míg egy fényes rézhídhoz nem érkezett. Ott megállt, úgy elcsodálkozott a hídon, félt is rámenni. Amint ott álldogált, meglátja őt egy fehér szakállú, ősz öregember, s azt mondja neki:

- No, te szegény legény, menj, menj csak föl erre a hídra. Semmit ne félj, de csak lábujjhegyen járj rajta, mert különben otthagysz a fogadat. Mert ezt az ördög hídjának hívják. Úgy menj hát rajta keresztül, hogy meg ne nyikorgassa a csizmád kérge! Eddig kilencvenkilencen veszték el itt, azért, mert nagy hetykén, lármásan s nem szép csendesen mentek rajta keresztül. Ottvesztett egyszer egy egész násznép is szekerstől, lovastól, vőlegényestől, menyasszonyostól, csak azért, mert dörömbölve vágóban nyargaltak azon a hídon át!

A szegény legény előbb félt erősen a hídra lépni. Úgy félt, hogy szinte reszketett belé, de minthogy azt a hidat sehol másutt el nem lehetett kerülni, megerőltette magát, nekibátorodott. Szerencsésen, nagy vigyázva átment a rézhídon, éppen azon mód, ahogy az a fehér szakállú öregember megtanította.

De alig haladt a hídon túl a szegény székeley legény, egy ördög csak kiugrott a híd alól, s ezt kiáltotta neki:

- Megállj, megállj, te szegény legény! Egy kicsi beszédem van veled! Megállott a szegény székely legény egy helyben, de úgy megijedt, hogy még a lélegzete is megállott ijedtében. Az ördög közelebb lépett hozzá, s azt mondta neki:

- No, te legény! Én jól tudom, mi járásbeli vagy! Tudom, hogy házasodni akarsz. Azt is tudom, hogy szegény vagy. De amiért olyan becsületesen mentél keresztül a hidamon, hogy nem háborítottál, s nekem semmi bosszúságot nem okoztál, mint más utazók, én téged megjutalmazlak. Mégpedig azzal, hogy mikor majd erre hozod a feleségedet, megkapod tőlem, amivel kiálljad a lakodalmi vendégséget. Ezért, mikor visszajöttök a menyasszonnyal együtt, ne hogy másfelé, hanem éppen itt menjetek el. Mert itt adom meg, amit adni akarok. Most pedig csak menj a kilencedik faluig. Azt a falut Jámbortelepnek hívják. Ha el találnád veszíteni az utat, csak kérdezősködj, hogy hol vanon Jámbortelep, csak ráigazít valaki. Abban a faluban, éppen a falu végén, a vetéskapu sarkánál lakik egy gazdaember. Van neki három lánya; kérd a legkisebbiket. Ha azt nem adják, kérd akármelyik másikat.

Elindult a szegény legény, s mindaddig utazott, míg el nem érte azt a Jámbortelep nevű falut.

Ott bement egyenest ahhoz a házhoz, ahová az ördög igazította.

Jól fogadták a háznál. A lányok gyanították, hogy mi járatban van a legény. Forgolódtak, sürgölődtek körülötte, jól is tartották, mégpedig rántottával. Amint ott mulatott a legény, csak előhozta, csak kisütötte aztán, hogy bizony ő azért jött, hogy elvenné valamelyik lányt, ha adnák.

- Melyiket vennéd a három közül? - kérdezte a lányoknak az apja.

A legény a legkisebbikre mutatott, s azt mondta:

- Nekem éppen ez is jó volna!

- Hej, öcsém - mondja az apa -, az asztagot sem a fenekén szokták megkezdni. Ha mindjárt a leggazdagabb herceg kérné, annak sem adnám a legkisebbet, míg a két nagyobb el nem kelt.

- Nem bánom hát, ha a legnagyobbat adják is, ha azt adni akarják - mondja a legény.

Az apa s anya aztán odaígérte a legnagyobbik lányt. Tüstént papot hívtak, s még aznap meg is történt az összeesketés.

Hogy az esketés megvolt, ebédeltek együtt, s azzal útnak indult az új

háaspár.

Mikor az ördög hídjához érkeztek, olyan szép csendesen mentek azon keresztül, mint a vőlegény ment azelőtt egyedül.

Ahogy átértek, kiugrott az ördög a híd alól, nagyot kiáltott:

- Hó! Megálljatok! Hadd adjam meg, amit ígértem volt!

Azok megállottak, az ördög pedig kihajtott kilenc kövér disznót a híd alól. Azt mondta a vőlegénynek:

- No, én ezt a kilenc disznót nektek adom. Majd otthon ölessétek le! Kettőnek az aprólékjából álljátok ki otthon a lakodalmi vacsorát, a kilencnek a szalonnáját pedig aggassátok fel a padlásra, és éljetez abból takarékosan. De azt is megmondom én neked, te vőlegény, hogy mától számlálva négy hét betelte után meg foglak téged keresni, mégpedig estéli tíz órakor. Ha kilenc kérdésemre meg nem tudsz felelni, elveszted a kilenc disznó szalonnáját, s azonkívül még egyéb bajod is lesz! De nehogy féltedben elmenj hazulról, mert ha mindjárt a tenger fenekébe rejtőzöl, onnét is kiveszlek!

A vőlegénynek szöveget ütött a fejébe ez a beszéd, azért a feleségével szépen maguk elébe vették a kilenc kövér disznót, s hazahajtották. De nem az apai házhoz, mert hiszen a vőlegénynek megmondotta az anyja, hogy oda ne vigyen feleséget, hanem máshová. A faluban kibéreltek egy tisztességes házat a menyasszony pénzéből, abba beszállították. Megölelték aztán a kilenc kövér disznót, kettőnek az aprólékából kiállították a vendégséget, kilencnek a szalonnáját pedig a padlásra felakasztották, s gazdasághoz fogtak.

Mikor a négy hét éppen betelt az összekelés után, a vőlegény búsulni kezdett. Nyugtalanzkodott erősen, hogy az ördög el talál jönni a kilenc kérdéssel, s ő nem tud azokra megfelelni.

Míg így emésztődött, bement hozzájuk egy rongyosnál is rongyosabb, koldusforma idegen ember. Szállást kért éjszakára. Adtak neki mindjárt, s jó vacsorával megkínálták.

Aztán lefeküdtek. A koldus is lefeküdt a tűzhely elé. Amint ott a hamuban heverészett, megkérdezte a vőlegénytől, hogy miért nem alszik, miért olyan szomorú, mikor az új házasoknak többnyire jókedvük szokott lenni.

- Nekem elég bajom van - mondja a vőlegény. - Nagy dolgot sújtottak az én fejemhez! Azt, hogy nekem ma kilenc kérdésre kell megfelelnem! Még ha tudnám, hogy mik lesznek azok a kérdések!

Akkor talán nem is búsulnék, hanem gondolkoznék. De az a baj nagyja, hogy nem tudom, mik azok. S ha nem tudok megfelelni, rosszul lesz dolgom!

- Azért egy mákszemnyit se búsulj - mondja a koldus a tűzhely előtt. - Bízd rám az egész dolgot! Te majd csak hallgass, egy szót se szólj. Én majd minden kérdésedre megfelelek helyetted, a te képedben.

Erre már kezdett ocsúdni egy kicsit a vőlegény. Megcsókolták egymást az új feleséggel, de csak nem jött álom a szemükre. Tépelődték tovább, hogy vajon mit hoz az éjszaka.

Amint ott feküdtek, éjfél felé kopogtattak ám az ablakon.

Az ördög volt ott, s bekiáltott nagy dörgősen:

- Alszol-e, gazda?

- Nem alszom! - feleli hangosan a koldus a tűzhely előtt a gazda helyett.

- Hát mered-e biztatni magadat, hogy megfelelsz a kilenc kérdésre?

- kérdi ismét az ördög.

- Merem biztatni - mondja megint a koldus.

- No, hát azt kérdem tőled elsőben is - mondja az ördög -, mi van a világon, ami csak egy ?

Feleli a koldus:

- Egy nap van az égen, egy feje van minden embernek.

Kérdi az ördög:

- Tudsz-e mondani valamit a *kettőre* ?

Feleli a koldus:

- Akinek két látó szeme van, szerencsés ember: mindent tisztán láthat a nap alatt.

Kérdi az ördög:

- Mit tudsz mondani nekem a *háromra*?

Feleli a koldus:

- Amelyik házon három ablak van, az elég világos.

Kérdi az ördög:

Hadd halljam, mit mondasz a *négyre*!

Feleli a koldus:

- Négy kerék elég egy szekérre, több nem is kell.

Kérdi az ördög:

- Hát tudsz-e valamit mondani az *öt-re*?

Feleli a koldus:

- Öt kézujj elég egy kardnak a markolatára.

Kérdi az ördög:

- Mondj valamit a *hatra*!

Feleli a koldus:

- Akinek jó hat ökre van, szánthat, vethet, boronálhat segítség nélkül is.

Kérdi már mérgesen az ördög:

- Tudnál valamit mondani a *hétre* is?

Feleli a koldus:

- Akinek hét lánya van, annak főhet a feje, míg rendre mind a hetet jó helyre férjhez adhatja.

Kérdi még mérgesebben az ördög:

- Mondj valamit most a *nyolcra*!

Feleli a koldus:

- Akinek nyolc asztaga van a csűrkertben, az nem szorul másra kenyér dolgában.

Kérdi haragosan az ördög:

- Hát utoljára, mit mondasz a *kilencre*?

Feleli a koldus:

- Akinek kilenc disznó szalonnája van a padlásán, nem fut a szomszédba pörkölnivalóért!

Az ördög elbámult a kész feleleteken, szava is elállt. Mind azt hitte, a gazda maga felelget neki.

Végül is azt mondotta:

- No, légy hát magadnak! Látom, többet tudsz, mint én!

Azzal ellódult, ahonnan jött, de még a lépésén is hallatszott, hogy eszi a méreg.

Az új gazda pedig másnap reggel jóltartotta a koldust étellel, itallal. Adott neki útravalóul sódort, disznólábat, s más egyebet, amije volt, amiért az őt kisegítette a bajból. Ő maga pedig s a felesége addig igyekezett, hogy hamarosan jószágot szereztek, arra házat építettek. Az asszony jó asszony volt, sokat segített még az ura anyján is, annak szorult állapotában. Még ma is süti a palacsintát, ha a kilenc disznó szalonnája már el is fogyott.

A kecskepásztor fia

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy kecskepásztor. Annak a kecskepásztornak volt egy fia. Az a fiú a kecskékkal egy hegyoldalban volt, ott legeltette a kecskéket az oldalban; hanyatt feküdt, még el is szenderedett. Hát ahogy elszenderedett, egyszer csak megnyílik előtte egy ajtó. Ő meg felkel fektéből, megnézi, miféle ajtó az. Látja, hogy pinceajtó. Fogja magát, és megy a pincébe.

Hát a pincében annyi kád volt, hogy azt se tudta, hova nézzen. Egyik tele volt arannyal, a másik tele volt ezüsttel, a harmadik tele volt gyémánttal, a többi kád mind tele volt pénzzel. Az arannyal telt kád tetején volt egy aranyeke, előtte négy aranyökör, s egy aranyember fogta az ekét.

Megfogta a fiú az aranyekét a négy ökörrrel s az emberrel, s vitte ki a pincéből. Volt egy csipkebokor, elvitte oda, betette alája, betakarta. Akkor elment vissza, a kalapját megrakta az ezüstpénzből. Elvitte a bokor alá, azt is betakarta.

Mikor harmadszor visszament, addig ácsorgott, addig csodálkozott ide és tova, hogy az ajtó betevődött.

Ott állt, azt se tudta, mit tegyen. Amikor megéhezett, előjött egy nagy ember, adott a kezébe egy gombolyag követ, azt megnyalta, s elverte az éhségét. Mikor megszomjazott, megint eléje állott a nagy ember, adott neki egy más gombolyag követ, megnyalta, s elverte a szomjúságát.

Így élt hét esztendeig.

A hetedik esztendőben már a gúnya is leszakadt róla. Akkor megnyílt az ajtó, ő kapta magát, s egyszeriben kijött onnan. Nekiállott, s megjegyezte, hogy merről nyílik az ajtó. Aztán ment a bokorhoz, megnézte az aranyekét, az aranyembert, vajon még ott van-e. Hát ott volt az aranyeke is, az aranyember is, az ökrök is. Elmegy a másik bokorba, megnézi a kalapját, ott van-e a pénz. Hát az is ott van.

Kapta magát, s elment, fát hántott, s a fahéjból csinált egy nagy kupát. Aztán szedett egy csomó keserűlaput, abba beletekerte a derekát, s fahéjjal odakötötte magához. Azzal az aranyekét az ökörrrel s az emberrel beletette a kupába, hogy ne lássák. A pénzt

meg melléje.

Az apja már el is feledkezett róla. Azt gondolta, hogy meghalt valahol. Hát egyszer csak hazaállit a fiú, megy az aranyökörrel, aranyekével, aranyemberrel s a pénzzel.

Az apja nagyot nézett.

- Ej, fiam - mondja a fiának -, te hová lettél úgy el? Már azt gondoltam meg is haltál.

- Édesapám, én így meg így jártam - mondja a fiú. - A kecskék legeltek az oldalan, ledőltem hanyatt, el is szenderedtem már, mikor megnyílt előttem egy ajtó, s bementem rajta. Hát egy pincébe kerültem. Sok kád volt ott, mind tele pénzzel, egyik tele volt ezüsttel, másik arannyal, a harmadik gyémánttal. Ez az aranyeke, aranyember, négy aranyökör egy aranyos kádnak tetején volt, abban a helyben kihoztam onnan. Betettem egy csipkebokor alá, betakartam, akkor visszamentem, teleraktam a kalapom ezüstpénzzel, azt kihoztam, betettem egy másik bokor alá. Mikor harmadszor visszamentem, akkor az ajtó becsattant, betevődött, és én ottmaradtam bent.

- Hát édes fiam, te mivel éltél idáig?

- Mikor megéheztem, egy nagy ember előállott, adott nekem egy kicsi gombolyag követ, megnyalintottam, s elvertem az éhséget. Mikor megszomjaztam, akkor megint előállott, ideadott egy kicsi gombolyag követ, megnyalintottam, s elvertem a szomjúságot. Így voltam egészen hét esztendeig a pincében.

- Hát hol aludtál?

- A kopasz földön - mondja a fiú. - Megjegyeztem a helyet, ahol be lehet menni a pincébe, menjünk el oda, ássuk ki, s menjünk be.

El is mentek az apjával oda. Kezdték ásni, meglelték az ajtót. Azután kivette zsebéből a kulcsot, s kinyitotta az ajtót. Benézett a pincébe, meglátta az apja a sok kádat a pénzzel.

Azt mondja a fiának:

- Na, fiam, ezzel mi semmire se tudunk menni. Hanem hívjuk a keresztapádat.

Volt egy nagygazda komája.

Azt mondja neki az ember:

- Na, komám, szekérral s ökörral jöjjon, mert kaptunk pénzt.

El is mentek, megnyitják az ajtót.

Azt mondja a nagygazda:

- Legelsőbben az aranyos kádat húzassuk ki az ökrökkel.

Rákötötték a láncot az aranyos kádra, a négy ökröt elébefogták.

Kezdenek húzatni, amikor azt mondja a nagygazda:

- Na, komám, ebből nekem több kell, mert az én ökröm húzza ki!

Alighogy kimondta, a lánc lepattant, a kádak úgy eldörömböltek, úgy elmentek a föld alá, hogy semmit se láttak.

- Látja komám - mondja a kecskepásztor -, ha nem kezdett volna alkudozni, most megvolna a pénz.

De a nagygazda nem nyugodott meg, nekilátott, fogadott magának embereket. Éjjel elmentek a pincéhez, s kezdtek ásni azt a helyet. Addig ásták, addig ásták, míg az egész hegy meglaposodott. Mégse találtak rá a kádakra.

Nekilátott a szegény ember, elment a fiával, ásni kezdtek, és egy kádat találtak, tele aranypénzzel.

Hogy meglelték a kádat, előjön a nagy ember, és azt mondja a fiúnak:

- No, te hét esztendeig itt voltál, apáddal ketten rakodjatok meg, aztán menjetek.

A fiú meg az apja, ketten a két zsákba annyi pénzt raktak, amennyit a maguk erejéből el tudtak vinni az aranyból.

Azzal elkezdtek gazdálkodni. Vettek maguknak marhát, ökröt, tehenet, mindent.

Irgyelte őket a nagygazda.

Azt mondja a feleségének:

- Te, feleség, milyen szegény volt ez a mi kománk, most meg mindjárt megelőz minket a gazdagságban. Még egyet próbálok, fogadok embereket, elmegyünk ásni, hátha kapnánk valamit.

Megint fogad embereket, elmennek a pincéhez, megint ásni kezdtek. Addig ástak, hogy megtalálták az ezüstpénzt.

Azt mondják a napszámosok neki:

- Már most megfoghatjuk a kádat, de nekünk több kell belőle, mert mi dolgoztunk, nem maga.

Mikor ezt kimondták, a nagygazda kapzsin megölelte a kádat. De a kád úgy elment a föld alá, hogy a nagygazdának egyik karját is elvitte. Így maradt a nagygazda ott a nagy semmivel.

A kecskepásztor fia meg elvett egy szegény lányt. Csaptak nagy lakodalmat, még most is élnek, ha meg nem haltak.

Ej Haj

Volt egyszer egy szegény ember, annak meg egy fiacskája. Nagyon szegények voltak. Az ember két kezével kereste a mindennapi kenyerét.

Egyszer, mikor a gyerek már megnőtt s megokosodott, azt mondta:

- Édesapám, jó volna valahova elmennem, szolgálatot keresni.
- Ó, fiam - mondja az -, még fiatal vagy.
- Nem baj, édesapám, annyit dolgozom, amennyit bírok.
- Elmehetsz, fiam, ha akarsz - mondja az apja. - De sajnállak, mert még fiatal vagy.

Az édesanyja mindjárt sütött neki hamubasült pogácsát, beletette egy kis tarisznyába, és odaadta neki útravalónak.

Elbúcsúzott anyjától, apjától a gyerek, megköszönte a nevelést. Elindult. Addig ment, míg meg nem éhezett.

Elért mentében egy kúthoz. Gondolta, jó lesz neki ott leülni és enni. Elővette a tarisznyáját, és belőle a pogácsát. Kettétörte. Hozzáfogott, a felét megette, de bizony meg bírta volna enni az egészet is. De gondolta; akkor holnapra nem marad. Ahogy megette, felkelt, és odament a kúthoz, vizet inni. Közben azt mondja csak úgy tréfából, mert éhes volt:

- Ej haj! - Alighogy kimondta, hát mindjárt kijött a kútból egy háromaraszos ember. Hétrőfös szakálla volt.
- Hívtál, fiam, itt vagyok.
- Aj, édesapám, én nem hívtam, nem is tudtam, hogy itt van.
- Dehogynem hívtál - mondja az. - Mondtad a nevem, hogy Ej Haj, hát itt vagyok.
- Ej haj, azt én csak azért mondtam, hogy éhes vagyok...
- Hova indultál? - kérdi Ej Haj.
- Elindultam szolgálatot keresni.
- Hozzám is eljöhetsz, fiam, én is megfogadlak. De megmondom

előre, én neked bért nem fizetek. Csak az lesz a tied, amit találsz.

- Nem bánom - mondja erre a gyerek.

Avval elindultak az erdőbe. Mikor már jól bent jártak az erdőben, rátaláltak egy házra.

- Itt lakom. Gyere be, fiam.

Mindjárt kijött egy szépséges szép lány onnan.

Azt mondja az öreg:

- Na, lányom, hoztam neked egy fiút. A kezedre adom. A többit már tudod.

Ezzel az öreg elment.

Megfogja a gyermeknek a kezét a lány. Meg sem kérdezte tőle, éhes-e, fáradt-e, megfogta a gyermeket, beletette egy kazánba, tüzet gyújtott alája, és főzte. Mikor már úgy megfőzte, hogy olyan volt, mint a kocsonyának való, beleöntötte egy csöbör vízbe. Kiugrott onnan egy olyan szép gyerek, hogy százszorta szebb volt, mint azelőtt. Kérdezi a leány:

- Na, mit tanultál, fiam?

- Azt tanultam, hogy keresztülvetem magam a fejemen, és lesz belőlem lópatkó!

Akkor a lány újra megragadta a gyermeket, újra beletette és újra megfőzte. Megint beleöntötte abba a csöbör hideg vízbe. Akkor még szebb gyermek ugrott ki onnan.

- Hát most mit tanultál, fiam?

- Hát most azt tanultam, hogy keresztülvetem magam a fejemen, és lesz belőlem patkószeg.

Akkor megint megfogta a gyermeket, és harmadszor is megfőzte. Ismét beleöntötte a csöbör vízbe. Onnan most még szebb gyerek ugrott ki, mint előbb.

- Na, most mit tanultál, fiam?

- Most azt tanultam, hogy keresztülvetem magam a fejemen, és lesz belőlem egy szép fehér galamb!

- No, fiam, immár neked az esztendő holnap lejár. Most megmondom neked, holnap apám hazajő, megkérdi, mit tanultál. Azt mondd, hogy keresztülveted magad a fejeden, s lesz belőled lópatkó, majd patkószeg; keresztülveted magad a fejeden, s lesz belőled galamb. És ha megkérdezi, mást mit tudsz, ne mondj semmit. De azt is megmondom, hogy holnap vasárnap, a te

édesapád is eljön érted. Az én apámnak olyan szokása van, hogy kihint az udvarra kölest; arra annyi galamb repül elő, hogy több lesz, mint ezer. Te is köztük leszel. Azt mondja majd az édesapám a te édesapádnak:

„Eljöttél a fiad után? Válaszd hát ki, melyik a te fiad. Ha rátalálsz, hazaviheted. De ha nem találod el háromszorra, mind egyforma fehér lesz.”

- De én téged megtanítalak, és édesapáddal is megsejtetheted, hogy apád lábánál legyél. Akkor még az övé lehetsz. Mert ezek a galambok mind úgy maradtak itt, hogy nem ismerték meg őket.

- Megköszönte a fiú a lánynak.

Másnap csakugyan hazajött az öreg. Kérdezte a gyereket; az csak azt mondta, amit a lány kért. A lány épp az ebédet szolgálta föl, amikor bejött a gyerekek az apja. Kérdezi rögtön, hogy hol a fia. Mondja a lány, hogy nincs itt, de mindjárt hazajön. És akkor megsúgta az öregnek, hogy melyik galambra mutasson rá, hogy az az ő fia.

Hát amint az ebéddel végeztek, előjön a lánynak is az apja, és kérdi:

- No, mit akar, bátyja?

- Hát eljöttem a fiam után.

Mindjárt ment a lány apja, hozott egy tál kölest. Füttyentett, erre annyi galamb repült elő, hogy az a nagy udvar telistele lett galambokkal. Egyforma nagyok, egyforma fehérék mind! De a gyermek apja tudta most már, hogy melyikre mutasson, hogy az az ő fia. Rámutatott szépen a magáéra, hogy ez az enyém!

- Szerencséd, hogy eltaláltad, mert különben itt maradt volna. De így elviheted. Mindjárt keresztülveti magát a fején, és lesz belőle egy szép gyermek.

Úgy is lett. Örvendett neki az édesapja, el is indultak haza. Elgondolkozott útközben a gyermek apja. Istenem, szegények; mivel éteti a gyermeket? Nincs mit enni adjon neki.

De a gyermek belelátott a gondolatába.

- Mit búsul, édesapám? - kérdi az apját.

- Azon, fiam, hogy neked mit adjak enned.

- Azon egy cseppet se búsuljon - felelte a gyermek. - Én most keresztülvetem magamat a fejemen, s lesz belőlem aranyszőrű agárkutya. Aranyszíj lesz a nyakamon, gyémánt gombok a szíjon, s

még aranylánc is hozzá. Maga csak vezessen engem. Vezessen, és mindjárt találkozunk majd egy hintóval. Jó benne négy úr. Kérdezik majd: hová mész avval a kutyával? Maga mondja; hogy viszi a vásárra. - Ugyan mit kérsz érte? - kérdik majd. Mondja, hogy egy véka aranyat. De azt is megmondom, hogyha a kutyát eladja is, a szíjat ne adja el, azt tegye a zsebébe.

Alighogy ezt elmondta, keresztülvetette magát a fején, s olyan szép agárkutya lett belőle, hogy az apja nem tudott eléggé gyönyörködni benne. Hát mindjárt jött is az a hintó. Négy úr ült a hintóban. Ahogy meglátták azt a gyönyörű kutyát, megállították a hintót. Kérdezik az embert:

- Hová viszed ezt a gyönyörű kutyát?
- Viszem a nagyvásárra eladni.
- Ugyan mit kérsz érte?
- Kérés-hagyás, annak egy véka arany az ára.
- De láncostól meg szíjastul?
- Nem. Az nem eladó, csak a kutya.
- Mit érek, jó ember, a kutyával, ha a láncot leveszed róla?
- Hát vegyen! Árulnak a boltban!

Mindjárt ki is fizették az aranyat.

- Na, add ide a kutyát!

Feltették a kutyát a kocsira, vitték nagy örömmel. A szegény ember a pénzt a hátára tette, és ment az úton, mendegélt. Alig mentek az úton egy fél kilométert a kocsival, egy nyúl ugrott keresztül az úton. Észrevette a kutya, kapálódzott utána. De a gazdája jó erősen fogta. Azt mondja a három másik úr neki:

- Miért nem engeded el azt az ebet? A szíve szakad meg, hogy elfoghassa azt a nyulat.
- Dehogysis engedem! Úgy elszalad, soha többet nem jő vissza.
- Dehogy megy el. Kitanult vadászkutya ez. A nyúllal együtt visszajő. Addig mondták neki, amíg csak elengedte. Szökkent rögtön a kutya, s az út mellett beugrott a nyúl után egy pizkebokorba. Várják, várják vissza, de nem jő. Füttyögetnek, de a kutya csak nem mutatkozik.
- Ugye, megmondtam, hogy nem engedem? Ismeretlen még itt, nem talál vissza.

Leugráltak mind a kocsiról. Keresték, nincs kutya! Végül is a kutya új gazdája azt találta ki, hátha visszafutott a régi gazdája után. Felültek

a hintóra, és hajtanak a szegény ember után. Utolérték a szegény embert. Csendesen ballagott az egy gyerekkel. Kiáltanak neki, nem látta-e a kutyát.

- Dehogyan láttam, én egyszer eladtam. Miért, hol van? - mondja.

- Egy nyúl szaladt keresztül az úton - mondják azok erre -, utána a kutya úgy elment, hogy nincs sehol. Azt hittem, hogy visszaszaladt maga után.

- Én nem láttam - mondja a szegény ember.

Hát hajtottak előre, de hiába, a kutya nem került elő. A szegény ember a gyerekkel pedig hazament, volt nekik mindenük a sok pénzből.

Azt mondja egyszer az ember:

- Jó volna, fiam, elmenni a nagyvásárra.

- Jó volna. Van pénzünk, menjünk, édesapám!

Elindultak. Azt mondja útközben a gyerek az apjának:

- Édesapám, én keresztülvetem magam a fejemen, lesz belőlem majd aranyszőrű paripa. Szép kötőfékszár lesz a fejemen. Maga csak vezessen vele. Vigyen be a vásárba, eladni. A kupecsek, a kereskedők kérnek majd, hogy mit kér érte. Két véka aranyat kérjen, s abból ne engedjen semmit. De a kötőféket oda ne adja, mondja csak, a lovat eladom, de a féket nem. Mert nem kerülök vissza magához soha többet, ha azt is odaadja.

Úgy is lett. Olyan szép aranyszőrű paripa lett a gyermekből, hogy gyönyörűség volt nézni. Bementek a városba. Összeszalad a nép a csudájára, olyat még nem láttak.

- Mi az ára annak a szép lónak? - kérdi egy ember.

- Kérés-hagyás, annak két véka arany az ára.

- De a kötőfékkel együtt.

- Nem, azt nem adom. Az nem eladó.

Azt mondja az ember:

- A lovat pedig fékkel adják.

- Én nem adom. Ha tetszik, vegyék így, ha nem, hát nem.

Addig-addig alkudozott, hogy Ej Haj is meghallotta. Abban a városban lakott. Ej Haj mindjárt gondolta, miféle ló ez. Nagyon megharagudott: na megállj, kutya betyár, hazudtál, hogy nem tanultál mást, csak patkót és patkószeget! Túljár az eszemen? No, majd megtanítalak!

Odament Ej Haj a vevőkhöz. Azok még akkor is alkudoztak. Ígértek a fékért külön pénzt. Épp akkor ért oda Ej Haj.

Mondja ő is:

- Két véka arany, de fékestől.

- Nem. Nem adom a féket - mondja neki is az ember.

- Mit beszélsz! A lovat fékkel adják!

- Adja, aki adja. Én nem adom.

Úgy addig, amíg nem ígért azért is egy véka aranyat.

- Nem adom!

- Én nem engedem, hogy más megvegye - mondja Ej Haj.

Addig alkudott, amíg csak eladta az ember a féket is.

- Annyi pénzed lesz, hogy a gyermekednek a gyermeke sem eszi meg - kanállal sem.

Nahát, megvolt a vásár. Ej Haj mindjárt odaadta a szolgájának a paripát, kösse be az istállóba. A szegény ember pedig a sok pénzével elment haza. Nagyon búsult, hogy nem volt fia, de már mit volt mit tegyen.

Elment haza Ej Haj is.

- Megállj, kutya betyár. Mert hazudtál nekem, hát majd megtanítalak.

Azt mondja a szolgájának:

- Nézd csak, fiam, ennek a lónak, amikor szénát kér, vizet adj.

Amikor vizet kér, zabot adj, egyszóval sose azt, amit kér.

- Jól van. Amint parancsolja, úgy lesz.

Az egész városban híre ment, hogy milyen lova van Ej Hajnak, nincs olyan a világon senkinek.

Az a város királyi város volt, a király is ott lakott. Annak a fia pedig éppen házasodni akart, a tengeren túli város királyának a lányát akarta elvenni feleségül.

Azt mondja a királyfi az édesapjának:

- Hallottam, hogy Ej Hajnak aranszőrű paripája van. El kellene tőle kölcsön kérni. Azzal akarom elhozni a menyasszonyomat.

- Eredj fiam - mondja a király -, próbáld meg elkérni, de nagyon félti azt a lovat.

- Elmegyek, megpróbálom.

Odamegy a királyfi, és megkéri, hogy adja kölcsön a lovát.

- Hej, felséges királyfi, nagy fát mozgatsz, mert én másnak nem adnám oda azt a lovat semennyiért sem. De mivelhogy királyfi vagy,

nem tagadom meg tőled, odaadom. De csak úgy, hogy vizet ne igyék egy cseppet se ez a ló!

Azt feleli a királyfi:

- Jól van. Ha így szól a parancs, nem engedem, hogy igyék.

Kivezették a lovat az istállóból, felnyergelték; iramodott rögtön a királyfiú az apjához.

- Látod, édesapám, ideadta a lovat. Csak azt parancsolta, hogy vizet nem szabad innia a lónak, egy cseppet se.

Immár össze volt hívva a háztűznézőbe induló sok vendég. Mentek egyenesen a kikötőbe, a hajóra szálltak. A királyfi azonban lóháton ment át a tengeren. A szegény ló nagyon szomjas volt. De a királyfi nem engedte, hogy egy cseppet is igyék.

Keresztülúszott a ló a tengeren. Ment a királyfi s a vendégsereg a királyi város felé, a veres királyhoz. Ott, amikor megkapták a hírt, hogy kik jönnek, nagy ceremóniával fogadták a vőlegényt. „Ki tudja, milyen gazdag király lehet ennek az apja - gondolta a veres király -, akinek paripája van.”

Megtartották az esküvőt. Asztalhoz ültek, jól ettek, ittak, mulattak.

- Nahát - azt mondja egyszer csak a királyfi -, induljunk vissza, mert messzire kell menni.

A menyasszonnyal felültek a lóra, a nyeregbe. A vendégek megint hajóra szálltak. Amikor a tengerhez értek, a tenger közepében a ló nagyon szomjas lett, nagyon akart inni. De a királyfi mindig visszarántotta a száját, nem engedte, hogy igyék. Hát elnézte ezt a menyasszonya vagy háromszor. Utoljára azt mondja:

- Te lelketlen, milyen szív van benned, hogy nem sajnálsz meg ezt a szegény állatot? Talán a vizet sajnálsz tőle? Van itt elég a tengerben!

Megint inni akart a ló, a királyfi újra visszarántotta. Akkor azt mondja a menyasszony:

- Fordítsd vissza a lovat, vigyél haza az apámnak a kastélyába. Ha megesküdtünk is, nem leszek a feleséged!

Megijedt a királyfi, hogy otthagyja a menyasszonya. Megengedte a lónak, hogy igyék. Mikor két kortyot lenyelt a ló, aranyhal lett belőle. A vőlegényt és a menyasszonyt otthagyta a víz tetején.

De Ej Haj már tudta, hogy a lóból hal lett. Keresztülvetette magát a fején ő is, s lett belőle egy galamb. Odarepült a tengerpartra, ismét

keresztülvetette magát a fején, s lett belőle most egy nagy cethal. Kerítette a másik halat, el akarta fogni. A kis hal kivetette magát a vízből, azonnal lett belőle egy fehér galamb. De kidobta magát a cethal is, keresztülvetette magát a fején, és lett belőle egy ölyv. Hajtani kezdte a galambot az ölyv. A szegény galamb repült, repült. Beértek egy városba, a szomszéd ország városába, a királyi városba. Hát a királylány ült a hatodik emeleten az ablakban, és várta a királyfit. Meglátta, hogy a galambot hajtja az ölyv. Jaj, mindjárt elfogja az a madár! Kinyitotta az ablakot, hátha berepül a galamb. A galambocska be is repült. A királylány becsukta gyorsan az ablakot, de ott volt már az ölyv is. A szegény galamb rászállt a királylány vállára, ott pihegett. Sajnálta a királylány, hogy ver a szívecskéje, és magához szorította, hogy azt nem is engedi el ő. Hozat egy kalitkát, és beteszi oda. Mindjárt cukrot adott neki, megetette a galambocskát. Arra a galamb keresztülvetette magát a fején, százszorta szebb királyfi lett belőle. Mondja is a királylánynak:

- Na, királykisasszony, tetszem én neked?

- Tetszel, de még milyen nagyon tetszel!

- Akkor hallgass meg engemet - azt mondja. - Keresztülvetem magam megint a fejemen, és lesz belőlem majd aranygyűrű. Húzd az ujjadra. Idejő majd egy kőműves, jelentkezik a királynál, hogy ő a világon a legnagyobb kőműves. Apád majd megfogadja. Kérdezi tőle, hogy mit fizessen, ha kész lesz a munka. Akkor ezt mondja: „Nem kell egyéb, csak a gyűrű, ami a lányod ujján van.” De ne engedd meg, ha azt akarod, hogy enyém lehess.

Úgy is lett. Abban a nyomban a kőműves ott termett, jelentkezett, hogy ő a világnak a legnagyobb kőművese, adjon neki a király munkát. A finom kályhákat javíttatták vele. Amikor készen lett a munkával, elment a királyhoz.

Kérdezi tőle a király:

- Mit fizessek a munkáért?

- Nekem egyéb nem kell, csak a lányod ujjáról azt a gyűrűt kérem.

Elrestellte magát a király. Hát a királynak nincs miből fizessen? A lánya gyűrűje kell? Azt mondja:

- Azt szégyellem. Van aranyom, ezüstöm elég; mit adjak?

- Nem kell nekem egyéb, nekem a gyűrű kell - mondja a kőműves.

Megy a király a lányához, kéri a gyűrűt.

- Én bizony nem adom! - mondja a lány.
- De csak add oda, csináltatok, amilyent akarsz, minden ujjadra, csak szabaduljak már ettől a kőművestől.

A leány azt mondja:

- Én bizony nem adom ennek a gonosz kőművesnek, azon nem nevet senki!

Mondja a király a kőművesnek:

- Ne szomorítsd a lányomat, adok egy tál aranyat, vagy akármit.
- Nem kell nekem a tál aranyad, sem egy, sem kettő, sem tíz. Nekem az a gyűrű kell.

Megharagudott a király. Mondja a lányának:

- Add oda azt a gyűrűt, hogy menjen már innen az a kőműves. Mondtam, csináltatok olyant, amilyen kell neked.

Sírni kezdett a lány.

- Éppen erre éhezteél? - ezt mondja az apjának, és a földhöz ütötte a gyűrűt. - Ha erre szorulsz, hát odaadom.

Ahogy a földhöz ütötte a gyűrűt, lett abból egy tál köles a padláson.

A kőműves keresztülvetette magát a fején, és lett belőle veres kakas. Kezdte rögtön felszedni a kölest. Szaporán szedte, de egy szemecske felpattant egy kép mellé. Mikor a kakas mind felszedte már a kölest, azt mondja:

- Immár itt vagy az én begyemben, nem győzködök már veled. Megmondtam, hogy megtanítalak!

Akkor a kép mellől lepattant egy szép veres huszár, kezében karddal. Kardjával levágta a kakas nyakát, s így vége lett Ej Hajnak.

Azt mondja akkor a huszár a királykisasszonynak:

- Mondd meg nekem most már, leszel-e a feleségem vagy nem?
- Leszek, ha édesapám is megengedi. Leszek!

Azt mondja az öreg király:

- Ha ezt választottad magadnak, ám legyen. Ásó, kapa és a nagyharang válasszon el egymástól.

Így szépen egymáséi lettek, megesküdtek, később a gyerekből király lett. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

Adj isten egészségére!

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Ez a király olyan hatalmas volt, hogy ha eltüsszentette magát, az egész ország népségének rá kellett mondani: „Adj isten egészségére!” Minden ember mondta, csak a csillagszemű juhász nem akarta soha mondani. Megtudta ezt a király, nagyon megharagudott, maga elé hívatta a juhászt.

Elmegy a juhász, megáll a király előtt. A király pedig trónusán ült, és igen hatalmas volt, no meg rettenetesen mérges. De akármilyen hatalmas volt, akármilyen mérges volt a király, a csillagszemű juhász mégsem félt tőle.

- Mondd mindjárt: adj isten egészségemre! - rivallt rá a király.
- Adj isten egészségemre - szólt vissza a juhász.
- Nekem, nekem, nekem! Te korhely, te betyár!
- Nekem, nekem, nekem! Felséges úr! - felelt amaz.
- De nékem, énnékem - ordított a király, és mérgesen verte a mellét.
- Nékem hát, persze hogy énnékem! - mondta megint a juhász, és szelíden verte hozzá a mellét.

Már akkor a király nem tudta, mit tegyen mérgeiben. Beleszólt a hoppmester:

- Azt mondd te, tüstént azt mondd: adj isten egészségére, mert ha nem mondod, halál fia vagy!
- Nem mondom én addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják!
- felelte a juhász.

A királylány is ott volt a szobában. Királyapja mellett ült egy kisebb trónuson, és olyan gyönyörűséges szép volt, akárcsak az aranygalamb. Elnevette magát a juhász szavára, mert neki is megtetszett a csillagszemű juhász. Jobban megtetszett, mint minden királyfi.

A király erre azt parancsolta mérgeiben, hogy vessék a juhászt tüstént a fehér medve tömlőcébe! El is vitték a darabontok, és bevetették a juhászt a fehér medve tömlőcébe. A medvének akkor már hat napja nem adtak enni, hogy annál dühösebb legyen.

Mikor az ajtót betették, mindjárt megrohanta a juhászt, hogy széttépje és felfalja. De mikor a csillagszemét meglátta, úgy megijedt, hogy majdnem magát falta be. A legtávolabbi szögletbe kucorodott. Onnan nézte de bántani nem merte, pedig olyan éhes volt, csak úgy nyaldosta a talpát az éhségtől. A juhász meg le nem

vette róla a szemét, és hogy ébren tartsa magát, nótákat fúj. Tudta, ha elaludna, a medve rögtön széttépné.

Reggel jön a hoppmester, megnézni a juhász csontjait. Hát látja, hogy annak semmi baja. Felvezette a királyhoz. Az rettenetesen megharagudott, és azt kérdezte:

- Na, most közel voltál a halálhoz! Mondod-e már, adj isten egészségemre?

De a juhász csak azt mondta:

- Nem félek én tíz haláltól sem! Csak akkor mondom, ha a királykisasszonyt nekem adják feleségül!

- Eredj hát tíz halálba!

És a király megparancsolta, hogy vessék a juhászt az óriás sündisznók tömlőcébe! Be is vetették a darabontok. A tükésdisznóknak nem adtak egy hétig enni, hogy annál gonoszabbak legyenek.

Amint a disznók nekirohantak, hogy felfalják, a juhász kivett szűre ujjából egy kis furulyát. Elkezdett rajta furulyázni. Erre a disznók visszahökkenek, és egymásba kapaszkodva táncba ugrottak. A juhász kacagni szeretett volna, amikor az ormótlan állatokat táncolni látta, de nem merte abbahagyni a furulyázást. Tudta, hogy akkor mindjárt rárohannak, és felfalják. Ezeknél hiába volt csillagszeme, a tíz disznónak nem nézhetett egyszerre a szeme közé. Addig fújta, hogy nem győzték már az aprózást, és egészen kifáradva egyrakásra dőltek. A juhász csak nevetett, de úgy nevetett, hogy még reggel is, mikor a hoppmester jött megnézni, maradt-e valami a csontjaiból, könnyek futottak az arcán a nagy kacagástól.

Felvezették aztán a királyhoz. Az most még dühösebb volt, hogy a disznók sem tudták elpusztítani a juhászt.

Mondja neki:

- No, most közel voltál tíz halálhoz. Hát mondod-e már, adj isten egészségemre?

A juhász belevágott a szóba:

- Nem félek én száz haláltól sem. Csak akkor mondom, ha a királykisasszonyt nekem adják feleségül.

- Eredj hát a száz halálba! - kiáltotta a király, és megparancsolta, hogy vessék a juhászt a kaszásverembe.

El is vitték a darabontok a sötét tömlőcbe. Ennek a közepén egy

mély kút volt, körülrakva éles kaszákkal. A kút fenekén egy mécs égett, hogyha valakit belevetnek, meglássák, leért-e a fenekére.

Ahogy odavitték a juhászt, arra kérte a darabontokat, hogy menjenek ki egy kicsit, míg ő belenéz a kaszásverembe. Talán még meggondolja magát, mondja-e a királynak: adj isten egészségére - gondolták a darabontok, és kimentek.

A juhász felállította a verem mellé a fokosát, arra ráakasztotta a szűrét, a tetejébe meg a kalapját tette. De előbb még a tarisznyát is felakasztotta, hogy test is legyen a szűrben. Akkor aztán kiáltott a darabontoknak, hogy már meggondolta, ő bizony mégsem mondja.

A darabontok odamentek, belökték a szűr, kalapot, tarisznyát a verembe. Utánanéztek, mint oltotta ki a mécses. Aztán egészen megnyugodva, hogy most már igazán vége a juhásznak, elmentek. Az pedig a sötét szögletben csak nevetett.

Másnap jön a hoppmester a lámpással, hát majd hanyatt esett, ahogy meglátta a juhászt. Felvezette a királyhoz. Az most még sokkal mérgesebb lett. De azért mégis megkérdezte:

- No, most már száz halálba voltál, mondod-e már: adj isten egészségemre?

De a juhász csak azt felelte:

- Nem mondom én addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül.

„Tán olcsóbbért is megalkuszunk - gondolta a király. - Majd a kincsek elkápráztatják.” Látta már ugyanis, hogy semmi módon el nem pusztíthatja a juhászt. Megparancsolta tehát, hogy fogjanak be a királyi hintóba. Akkor maga mellé ültette a juhászt, és elhajtattott az ezüsterdőbe.

Ott így szólt hozzá:

- Látod ezt az ezüsterdőt? Ha azt mondod: adj isten egészségemre, neked adom. - A juhász csak elhűlt, de azért mégis így felelt:

- Nem mondom én addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül.

A király elszomorodott. Odább hajtattott. Elértek az aranyvárhoz. Ott ezt mondta:

- Látod ezt az aranyvárat? Ezt is neked adom, az ezüsterdőt is, csak mondd azt nekem: adj isten egészségére.

A juhász csak ámult-bámult, mégis ezt mondta:

- Nem, nem mondom addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül.

Erre a király nagy bűnnek eresztette a fejét. Odább hajtatott a gyémánttóig.

Ott azt mondja:

- Látod ezt a gyémánttavat? Még azt is neked adom, ezüsterdőt, aranyvárat, gyémánttavat, mind-mind neked adom, csak azt mondd nekem, adj isten egészségére.

Már akkor a juhásznak be kellett hunynia a csillagszemét, hogy ne lásson, de mégiscsak azt felelte:

- Nem, nem, nem, nem mondom addig, míg a királykisasszonyt nekem nem adják feleségül.

A király látta, hogy nem boldogul vele, megadta magát:

- No, nem bánom, hozzád adom a lányomat. De aztán mondd ám nekem igazán, hogy: adj isten egészségére!

- Mondom hát, hogyan mondanám! Persze hogy akkor mondom.

A király ennek nagyon megörült. Kihirdette, hogy örüljön az egész ország népsége, mert a királylány férjhez megy. Tartottak aztán olyan lakodalmat, hogy az egész országban mindenki evett-ivott, táncolt, még a halálos betegek is, még az aznap született gyerekek is. De a király házánál volt a legnagyobb vigasság. A legjobb banda ott húzta, a legjobb ételeket ott főzték. Tenger nép ült az asztal körül, a jókedv a házfedelet emelgette. De amint a vőfély felhozta a tormás disznófejet, s a király maga elé vette, hogy szétossza, akkor egyszerre csak nagyot tüsszentett a király az erős tormától.

- Adj isten egészségére! - kiáltott a juhász legelőször. A király ennek úgy megörült, hogy örömeben menten szörnyethalt.

Akkor a csillagszemű juhász lett a király. Igen jó király lett belőle, sohase terhelte a népet szeszélyeivel. Igen szerették, mert nagyon jó király volt. Még mindig uralkodik valahol.

Kilenc

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, és ahol a kurta farkú malac túr, még azon is túl, volt egyszer egy szegény özvegyasszony, annak meg egy fia, akit Kilencnek hívtak. Csak azért hívták Kilencnek, mert annyit evett, mint más kilenc ember. A szegény asszony bizony nagyon búsult, mert ura nem volt, és meg volt ijedve, hogy nem bírja jóllakatni ezt a nagyétkű fiát. Egyszer azt mondja a fiának:

- Fiam, immár jó kemény vagy, jó volna, ha elmennél valamerre szolgálatot keresni. Mert én nem bírok annyit keresni, hogy téged kielégítsek.

- Nem megyek én. Ülök inkább veszteg, még van elég időm! - felelte a fiú.

A szegény asszony keservében elment a királyhoz. Azt mondja a királynak:

- Felséges királyom! Van nekem egy fiam, Kilenc a neve. Szegény özvegyasszony vagyok, nem bírom eltartani se őt, de még magamat sem. Idehozom, ha semmit se fizet, ha csak a tartásért szolgál.

- No - azt mondja a király -, hozd ide, szegény asszony, azt a gyereket. Meglátjuk, mi lesz.

Hazament a szegény asszony. Összekészítette a fiú holmiját. Másnap elmentek a királyhoz.

- Na, fiam - kérdi a király -, akarsz-e nálam szolgálni?

- Mit fizet? - kérdezi Kilenc.

- Nézzük csak, fiam - mondja a király -, mit fizessek? Te mennyit akarsz?

- Én - mondja Kilenc - nem kérek egyebet, csak adjanak annyit ennem, amennyit kívánok, aztán, amikor kitelik az esztendő, engedje meg, hogy pofon vágjam egyszer.

Hát - gondolja magában a király -, kibír ő még két pofont is, csak ne kelljen fizetnie.

Így hát megegyeztek. Ottmaradt a gyerek, az asszony meg hazament. Azt mondja a király a fiúnak:

- Nézd csak, fiam, beteszlek az istállóba. Adok négy ökröt a kezedre és egy szekeret, avval fogsz járni mezőre, erdőbe, elvégzed, ami kell, aztán eteted, itatod az állatokat. Ez lesz a te dolgod.

Adtak a gyerekeknek enni. Kilenc tál levest megevett, s hozzá kilenc szelet kenyeret. Először azt hitték, ki van éhezve ez a gyerek, s majd

később, ha jóllakott, nem eszik annyit. De bizony evett ő tovább is, kilenc embernek valót.

Egyszer kiadta a király a parancsot:

- Holnap reggel menjete el, valamennyien, szolgák, fáért. Amelyik leghamarabb hazajön az erdőből, az ajándékba kap egy rend ruhát, cipőtől kezdve fejtetőig, mindent. Korán keljete fel, etessetek, itassatok, legyetek készen, mire megvirrad.

Lefeküdtek a szolgák, elaludtak. A többiek három órakor felkeltek, etettek, itattak, de Kilenc csak aludt tovább. Ő nem kelt fel. Minden legény készen volt a maga ökreivel, csak járomozni kellett még őket. Aztán elindultak. Már éppen megvirradt, mikor Kilenc felkelt. Éppen akkorra meg voltak fejve a tehének is. Vitték a konyhára, hogy elszűrjék a tejet. Éppen kilenc kondér tejet fejtek. A tehénfejők kimentek, hogy a tejet átszűrjék. Mire visszajöttek, Kilenc mind a kilenc kondér tejet megitta.

- Kilenc, hol van a tej? - kérdezik tőle. - Mikor kimentünk, tele voltak, most mind üresek a kondérok!

- Hát hol van? Megittam! - feleli Kilenc. - Az erdőbe készülök, éhes voltam.

Azok nagyon megharagudtak rá.

- Te - azt mondják neki -, a többi már elment, s te most keltél fel? Az ökreid meg vannak-e itatva, etetve?

- Biz még nem ettek.

- A többi szolga nem köteles a te ökreidet etetni-itatni, azok elmentek már az erdőbe.

- Ej - mondja ő -, csak odaérek én is, utolérem majd őket.

Elment az istállóba az ökrökért. Kihozta őket, és úgy etetlen-itatlan, pucolatlan bejáromozta őket. Egy hosszú ostort a kezébe vett, és hajtotta őket ki nagy gyorsan az udvarról. Mire odaért az erdőbe, a többi már meg volt rakodva. Indulnak haza. Azt mondja Kilenc:

- Nicsak, tán már mentek haza?

- De bizony! Nem hallottad, mit mondott este a király? Aki a leghamarább hazajő, kap egy rend ruhát.

- Hát nem vártok meg engemet? - kérdi.

- Nem - mondják azok. - Mert mi felkeltünk három órakor, te meg aludtál. Szabad lett volna neked is felkelni.

Mikor ezt meghallotta Kilenc, az ökröket kifogta, és elengedte,

szabadon az erdőbe. Hadd egyenek, mert éhesek voltak. Gondolta magában, míg ő megrakja a kocsiját, addigra jóllaknak az ökrök. Aztán megfogott egy fát, s gyökerestül kihúzta. Nem úgy tett, mint a többiek, akik kifűrészelték a fát, azután összevágták. Húzta ő egyiket a másik után gyökerestül. Amit kihúzott fát, rakta keresztbe mind az úton. Kiabálnak a kocsisok:

- Miért zártad el az utat?

- Várjatok meg, míg én is megyek!

Mikor már gondolta, hogy elég lesz a kocsijára, hozzáfogott, s megrakta a kocsiját. De azt is úgy gyökerestül-ágastul. Akkora terút rakott, mint amekkorát a kukoricaszárból szoktak rakni a kocsira, úgy kellett felnézni rá. Lekötötte a kocsit, hogy ne hulljon széjjel a fa, s szaladt, hogy járomba fogja az ökröket.

Ahogy odaér, ahol az ökreit hagyta, hát mit lát? Négy farkast. Az ökröket azok mind szétszaggatták, csak a csontok maradtak meg.

- Hé, pajtások - mondja nekik Kilenc -, mit csináltok itt? Megettétek az ökreimet? Most mivel viszem haza a fámat? Álljatok meg!

Megfogta mind a négy farkast, s azokat fogta be a kocsiba, a farkasokat. De amikor indítaná a farkasokat, azok nem bírták elhúzni a kocsi fát. Meg sem tudták mozdítani. Kilenc erre visszament az erdőbe, s fogott még két medvét. Azokat is bejáromozta a kocsiba. Így már megindultak. A hegyről vágóban indult, utána a többi kocsis. De azok a rendes úton mentek, Kilencet pedig azok a vadállatok erdőkön, mezőkön, árkon vitték keresztül. Amerre akartak; Kilenc nem bírt velük.

- Na, csak menjetek, ha úgy szerettek menni, csak vigyétek a fát - mondta Kilenc.

Egyszer csak melléjük szegődik egy ördög. Egy botocska volt a kezében, s amint a kocsi ment, azt a botocskát mindig a küllők közé dugta. Kilenc észrevette, és megkérdezte:

- Mit csinálsz ott?

- Tréfálkozom! - mondja az ördög. - Jó a kedvem.

- Te, úgy tréfálj velem - mondja Kilenc -, hogy ha a kerék összetörik, megfogatom veled a tengelyt, s félfelől neked kell tartani a kocsit, ha a kerék összetörik!

Az ördög nem törődött a beszéddel, csak dugdosta be a botokat a küllők közé. Egyszer - ropp! - összetörik a kerék! Nem volt rest

Kilenc, ugrott le rögtön a kocsiról.

- Egyszóval te tréfálsz velem? - azt mondja. - Hogy gondolod? Hogy én hazamegyek kerék nélkül? Nem! Gyere, fogd meg csak a tengely végét, és tartsd, amíg hazaérünk, ahogy mondtam!

Nem volt mit tegyen az ördög, meg kellett fognia a tengely végét. Mentek, de hát úgy mentek azok a vadak, mint a villámlás. Elértek egy folyóvizet. Azon keresztül kellett volna menni. Hanem a vadak nem akartak belemenni a vízbe. Kifogta Kilenc a vadakat, felkötözte őket a szekér tetejére, hogy ne tudjanak elfutni. S azt mondja az ördögnek:

- Fogd meg hátul a kocsit, én majd elől fogom. Vigyük át! Túlnan megint befogjuk a vadakat.

Meg kellett az ördögnek fogni hátul, ha egyszer Kilenc elől fogta a kocsit. Most meg a vadak is rá voltak kötve annak a nagy terű fának a tetejére! Mikor túl voltak a vízen, megálltak, Kilenc leoldozta a vadakat a kocsi tetejéről, s megint befogta őket. Elindultak. Úgy vitték most a kocsit, mint a világ ördöge.

A király már-már kezdte megsokallni, hogy milyen késve érkeznek az emberei az erdőből. Máskor hamarabb értek haza, most meg egy sem jött. Azt mondja az egyik szolgájának:

- Eredj fel, fiam, a toronyba, nézd meg, hol késnek eddig?

Egyszer csak lejön a legény, s jelenti a királynak:

- Felséges király - mondja -, jönnek! De nem az úton, hanem a határon keresztül, a földeken át. S nem ökrök vannak befogva, hanem én négy farkast látok a kocsi előtt s két medvét. Ahogy nézem, Kilenc jó velük. A többit nem látom.

- Jaj, istenem, tán csak nem? - mondja a király. - Nézd meg közelebbről, farkasok vannak és medvék a kocsi elé fogva?

Kifutott a szolga, újra megnézni. Fut vissza gyorsan:

- Felséges király, nem hazudtam. Kilenc jó négy farkassal és két medvével, akkora terű fát hoz, hogy irtóztató.

- Jaj - azt mondja a király -, zárd be gyorsan a kaput, nem kell beengedni. Nem akarom, hogy elpusztítsanak bennünket azok a vadállatok.

Futott a szolga, bezárta a kaput, még jól megerősítette, hogy ne tudjon senki bemenni. Mikor Kilenc fogata odaért a kapuhoz, akarja nyitni a kaput, hát nem lehet - be van zárva! Nézelődik, de nem lát

senkit az udvaron, hogy kinyissa neki a kaput. Azt mondja az ördögnek:

- Nézd csak, nem akarok én itt soká állni. Fogd meg a kocsinak a farát, én meg az elejét, s vessük keresztül a kapun.

Kifogta az állatokat, megkötözte őket kinn, merthogy nem tudta beengedni őket. Aztán ők ketten megfogták a kocsit, s úgy keresztül hajították a kapun, hogy a kocsi szétesett. A fa összetört, hogy nem kellett fűrészelni. Aztán az állatokat hajította keresztül az ördöggel Kilenc. Jó kerítés volt ott, amögül már nem tudtak elszaladni. Végül ő is keresztülment a kapun; az ördögnek azt mondta:

- Te már nem kellesz; elmehetsz.

A király majdnem kétségbeesett. A medvék bömböltek, a farkasok orgonáltak, nem mert a király kimenni sem. Szerencséjére Kilenc az istállóba terelte a vadállatokat, és rájuk csukta az ajtót. Azt mondja a király:

- Te, Kilenc, miért késtetek így el? A többi kocsis még most sem ért haza. Én még egyet sem láttam. Te vagy az első.

Kilenc töviről hegyire elmondta neki, miért késett, s miért lett mégis első.

Amikor a király meghallotta, hogy Kilenc milyen erős, úgy megijedt tőle, hogy kész lett volna rögtön kifizetni a szolgálatját, csak menjen, amerre lát. De nem mutatta, hogy fél vagy haragszik, hanem azt mondta:

- Derék fiú vagy, fiam! Elnyerted a rend ruhát.

Mindjárt adott is neki tiszta új rend ruhát. Megörült neki Kilenc. Aztán hazajöttek a többiek, de azok semmit sem kaptak.

Gondolkodik a király, mit is tudna csinálni, hogy megszabaduljon ettől a Kilenctől.

Előhívhatja, azt mondja neki:

- Nézd csak, te, Kilenc. Akarok én az erdő szélébe egy kutat hányatni. Már meg is fogadtam a mestereket. Elmész velük te is. Mikor kiástátok a kutat, mikor a forrást már elértétek, akkor hozzáfogtok, s kirakjátok kővel. De azt megmondom, hogy jól vigyázz a mesterekre, ott légy velük mindig. Te vagy a legokosabb. Az volna a legjobb, ha te kezdenéd el a kirakást, a fundamentumot.

- Jól van, felséges királyom, úgy lesz, ahogyan mondod.

Ki is ásták a kutat, és a forrást meg is lelték. Jó mély vize volt.

- No - kérdi Kilenc -, melyikünk tegye le a fundamentumot?

Azt mondják a többiek:

- Kilenc, te vagy a legerősebb, eredj bele te.

- Hát én nem is félek, belemegyek.

De a király megegyezett a mesteremberekkel, hogy ha majd Kilenc belemegy a kútba, százmázsás követ vessenek utána, hogy ott az összetörje. Most, hogy belement, utánavetették a százmázsás követ; gondolták, a fejére esik, és végez vele. De Kilenc észrevette, hogy suhog a kő lefelé. A követ estében a fél kezével megfogta, és hajította felfelé. Visszahajította, ki a kútból. Úgy megijedtek a mesterek, hogy szinte halálra váltak, hogy majd kijő Kilenc, elpusztítja őket.

De Kilenc a feljövétel után sem szólott semmit. Dolgoztak estig, a kút elkészült, elmentek haza. Az egyik mestert a király magához intette.

- Miért nem csináltátok azt, amit mondtam?

- Mi megcsináltuk, de ő elkapta, s visszadobta a követ.

Most aztán még jobban megijedt a király. Hogyha olyan erős ez a Kilenc, mi lesz, amikor majd az esztendő kiteltével azt a pofont őneki megadja? Ő abba azon helyt belehal. Hamar a király összehívta tanácsosait, elkezdtek tanácskozni, mi módon tudnának Kilenctől megszabadulni. Azt mondják a tanácsosok:

- Király, megtaláltuk a módját. Írj egy levelet. Írd csak bele azt, hogy: „Itt küldöm a világ legnagyobb rablóvezérét, kezedbe adom, ti már tudjátok, mit kell vele tenni.” Aztán ezt a levelet küldjük el a városbíróhoz, majd az tudja, mit csináljon.

A király megírta a levelet. Kilencnek pedig így szólt:

- Nézd csak, fiam, el foglak küldeni a városházára, a város bírójához.

- Jól van, felséges király, de szeretném tudni, miért.

- Nézd csak - mondja a király -, a város bírója tartozik nekem egy nagy összeggel. Megírtam levélben is, tőled is megízenem, hogy arra a pénzre nekem szükségem van, legyen szíves, küldje meg. Te is mondd meg neki szóval.

S a király a levelet borítékba tette.

- Ezt, fiam, a városbírónak add a saját kezébe.

El is ment a fiú, bekopogott a város bírójához.

- Na, fiam - mondja a városbíró -, mi a kívánságod?

- Nekem az, hogy ideküldött a király mint követet, hogy maga tartozik neki egy összeg pénzzel, neki arra most szüksége volna, legyen szíves, adja meg. De - mondja még - levelet is hoztam, abban is, azt hiszem, meg van ez írva.

Eloolvassa a városbíró a levelet. Nem szólt semmit, csak beletette a zsebébe. Megnyomott egy gombot, jött négy darabont, azok azonnal megragadták Kilencet, láncot a kezére, bevetették a börtönbe, s a börtönajtóra lakatot tettek. Most már jó kézben volt Kilenc, kimondták, hogy nagy rablóvezér! El is ítélték egykettőre, hogy harmadnap viszik az akasztófára. Örvendett a király, hogy megmenekült Kilencről.

Eljött a harmadik nap. Kidobolták, hogy aki akasztást akar látni, az most láthat, mert most akasztanak fel egy híres rablóvezért.

Viszik is Kilencet a börtönből, viszik az akasztófa felé. Temérdek nép kíséri. A város végére vitték. Megy a hóhér, és megy a pap is velük.

Amikor az akasztófa alá érnek, azt mondja a hóhér:

- Na, fiam, melyiket választod: a kötelet vagy a bárdot? Mivel vegyem el az életed?

- Én először is azt akarom tudni, miért akasztanak engem fel, vagy miért fejeznek le.

- Nem én akasztalak fel, fiam, hanem a törvény. Nekem ki van adva, hogy végezzek ki. De hogy mit csináltál, azt én nem tudhatom.

- Hát ha engemet olyan nagy bűnösnek tartanak, hogy megérdemlem az akasztófát vagy a lefejezést, akkor, nem bánom, akármelyiket. Fejezzenek le.

- Akkor, fiam, tedd le szépen a fejedet a tőkére.

Azt mondja Kilenc:

- Én nem tudom, hogy kell letenni. Mutassa, meg, hova tegyem a fejemet, s akkor leteszem. Én ezt a mesterséget nem tanultam.

A hóhér letette a fejét, Kilenc meg a bárdot hirtelen kiragadta a kezéből, és ritty, levágta a hóhérnak a fejét.

- Hogy gondoljátok ti ezt, hogy Kilencet olyan könnyű lefejezni ok nélkül?

Úgy megijedtek az emberek, hogy ahányan voltak, annyi felé futottak. Futott a városbíró is úgy, hogy a lába nem érte a földet. Kilenc meg utánuk! Bizony szerencsés volt, aki el tudott szaladni, mert akit ő elfogott, ahhoz úgy odacsapott, hogy körülötte még tízen

is meghaltak. Egyik elütötte a másikat.

A városbíró hazafutott, Kilenc utána.

- Magát is ott láttam azok között, akik engem elítéltek. Miért ítél el engemet?

- Nem én ítéltelek el, hanem a törvény.

- Jó, megbocsátok, de most adja meg szaporán az adósságot, mert engemet a pénzért küldtek, nem azért, hogy maga felakasztasson!

- Miféle pénzt adjak meg?

- Amivel tartozik a királynak!

A városbíró tudta, hogy ez nem a pénzért volt ideküldve, hanem azért, hogy elveszítsék. De hát kiadta a pénzt, amit a király kért, csak hogy megszabaduljon Kilencről. Menjen vissza mennél előbb a királyhoz.

Kilenc hazaindult.

Amikor a király Kilencet meglátta, még jobban remegni kezdett. Úgy megijedt, majd hanyatt esett.

- Tessék, felséges király, meghoztam a pénzt. De - nem haragszik, hogy így megkéstem?

- Dehogyan haragszom!

- Mert, hogy mit nem akartak velem tenni! Csak hogy nem olyan könnyű ám Kilencet eltenni láb alól! Van nekem annyi eszem, hogy nem engedem magam.

A király kedvében járt Kilencnek, hogy ne haragudják.

Azt találta ki aztán éjjel a király, hogy elküldi majd másfelé, hátha arra ottvész. Azt mondja neki:

- No, Kilenc, fogd meg az állataidat, és menj el az erdőbe. Amennyi csontot ott kapsz, szedd össze. Vigyél zsákot, rakjad bele. Menj el azután a dögtemetőbe. Onnan is szedd össze a csontokat, és hozd haza. Kilenc zsákot töltsél meg, az elég lesz.

Elment Kilenc az erdőbe, összeszedett csontot eleget. Elment a dögtemetőbe, megtöltötte a kilenc zsákot. Aztán hazament. Jelenti a királynak, hogy megérkezett.

- Na, fiam - mondja a király -, most eredj el a város végére. Van ott egy malom. Az a malom az ördögök malma. Mondd meg nekik, hogy a legfinomabb lisztet csinálják ebből a csontból.

Gondolta a király, az ördögök majd bizonyosan elpusztítják Kilencet.

Kilenc befogta az állatait, a négy farkast meg a két medvét, s elindult

a kocsival. Megérkezik a malomhoz. A malomkapu nyitva volt. Egy ördög meglátta, hogy Kilenc jön az állataival, s nagy hamar a többinek is hírt adott.

- Jaj - mondja -, be kell csukni a kaput, mert Kilenc jön a négy farkassal meg a két medvével!

A kapus az az ördög volt, akivel a tengelyt fogatta Kilenc. Az ismerte Kilencet, volt oka, amiért becsukatta a malom kapuját.

Odaér Kilenc, látja, hogy a kapu be van zárva, nem bír bemenni. Kiáltott, hogy nyissák ki a kaput. De az ördögök nemhogy kinyitották, hanem vagy tíz ördög feküdt neki belülről a kapunak, hogy Kilenc be ne tudjon menni. Újra kiabált nekik Kilenc vagy háromszor, hogy nyissák ki már a kaput! Végre visszaszóltak:

- Visszamehetsz! Úgysem engedünk be az állataiddal. Nem lehet örölni.

- Nem lehet? - mondja Kilenc. Úgy megrúgta a kaput, hogy a két szárny kétfelé nyílott, az ördögök meg úgy vetették a bukfcencet, hogy majd a nyakuk tört ki. Odaállt Kilenc a malom ajtaja elé. Azt mondja:

- Ideküldött engem a király azzal, hogy ezt a kilenc zsák gabonát tüstént őröljétek meg. De ha nekem szép lisztet nem adtok, én majd megtanítalak benneteket. Én vagyok Kilenc!

- Nézd csak, Kilenc - mondják az ördögök. - Nem szoktunk mi csontból lisztet csinálni. Elmehetsz vissza.

- Nem engedelmeskedtek nekem? Ha nekem nem öröltök tüstént lisztet, mind a malomkő alá teszek benneteket, s mind megköszörüllek! - beszélt nekik Kilenc.

Úgy megijedtek erre az ördögök, olyan lisztet őröltek, hogy olyan finom még soha nem is volt a világon.

- Itt van, Kilenc, kész a liszt. Nem kell semmi érte. Vámot sem veszünk. Csak vigyed.

Felrakta Kilenc a zsákokat a kocsira, s hazament.

Mikor a király meglátta, úgy megijedt, hogy ijedtében még a szava is elállt.

Mondja a királynak Kilenc:

- Felséges királyom, immár lejárt az esztendő.

Mert éppen azon nap járt le.

„Mi lesz már most?” - gondolta a király.

Volt a királynak egy szépséges szép lánya. Az nagyon féltette az apját.

- Nem tudja már felséged, hogyan volt az egyezés? - kérdi a királyt Kilenc. - Ha kitelik az esztendő, megengedi, hogy pofon vágjam.

A király nem tudta, hogy erre mit is feleljen, olyan nagyon meg volt ijedve. De beleszólt a királykisasszony:

- Kilenc, ne az apámat vágd pofon, hanem engemet.

- Nem veled egyeztem, hanem az apáddal, a királlyal.

- Hiába egyeztél vele, mert apám már öreg, én meg fiatal vagyok. Inkább vágjál engemet arcul.

Azt mondja erre Kilenc:

- Lányt én nem vágok arcul, de ha már pofonról volt szó, vágjál inkább te engemet képen.

- Megengeded? - kérdi a király lánya.

- Meg - mondja Kilenc.

A király lánya felemelte a kezét, mintha mindjárt meg akarná ütni Kilencet. De ütés helyett a nyakába borult. Megölelte, megcsókolta Kilencet a király lánya.

- Nézd csak, Kilenc - mondja -, ilyen vitéz vagy te. Ne add meg apámnak a pofont, a tied leszek inkább. Te az enyém, én a tied, ásókapa választ el egymástól.

Nézi a király, hogy mit csinál a lánya. Csodálkozik, hogy inkább a felesége lesz, hogysesem engedje az apját megütni. Megszólal most Kilenc is:

- Megengeded-e király, hogy a lányodat feleségül vegyem?

- Hogyne engedném! Ilyen vitézhez hogyne adnám hozzá, mint amilyen te vagy.

Mindjárt ki is hirdették az esküvőt. És csaptak olyan lakodalmat, hogy negyvennyolc óráig tartott. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

Így lett Kilencből király.

Így jár, aki irigy

Volt egyszer egy szegény ember. Nagyon sok gyermeke volt, már talán a számukat se tudta. Avval kereste a kenyerét, hogy a Drávára járt halászni. Egyszer, ahogy kimegy a Drávára, kihalász a vízből egy karikás valamit. Kezébe vette, nézegette, hazavitte. Gondolta, hogy otthon a gyerekeknek lesz mivel játszani. Ahogy a gyerekek játszottak vele, az mindig fényesebb lett. Egyszer csak látta, hogy aranykarika. Összeszedte a cókmókját, a karikát egy ruhába göngyölte, s felment a királyhoz. A kapunál megállították, nem akarták beereszteni.

- Mi járatban van kend? - kérdezik.

- Hoztam a királynak ajándékot, azért akarok felmenni! - mondja az ember.

Arra felengedték. Mikor az aranykarikát átadta a királynak, azt kérdezte tőle:

- Honnan való ez az aranykarika? Hol vetted?

- Fölséges király, nem vettem én ezt sehonnét: halásztam a Drávában, és ott fogtam.

A király elfogadta az aranykarikát, de megparancsolta, hogy adjanak a szegény embernek ezüstöt meg papírpénzt, amennyit csak elbír. A szegény hétrét görbült, olyan sok pénzt kapott.

Mikor hazaért, az egyik fiát elküldte a bátyjához, hogy kérje el a mérőt.

Azt mondja a bátyja a gyerekeknek:

- Ugyan, minek nektek a mérő, mikor még egy falat kenyeretek sincsen!

A gyerek nem szólt semmit. A bátyja a mérőt előbb szurokkal jól kikente, úgy adta oda. Mikor a pénzt megmérték, a gyerek visszavitte a mérőt, de sem otthon nem látták meg, sem ő nem vette észre, hogy egy ezüstpénz a szurokba beleragadt.

Kérdezi a bátyja a gyereket:

- No, mit mértetek vele?

Azt mondja a gyerekek:

- Borsót!

Tudta is a gyerek, hogy mit mértek! Nem előtte csinálták! Mikor már a gyerek hazament, az idősebb testvér akkor nézte meg a mérőt. Hát látja, hogy egy ezüstpénz van a szurokba beleragadva.

Azt mondja magában: „Dehogy mértek ezek borsót! Hiszen itt pénz

van”

Azon nyomban szaladt az öccséhez, hogy mondja meg neki, hol szerezte azt a sok pénzt. A felesége is vele ment. Gondolta a szegény ember, megtréfálja azt a zsugori testvérét, aki olyan rideg volt mindig hozzá. Azt mondta, úgy lett a pénz, hogy macskát vittek a királynak, mert annyi ott az egér, hogy még a királynak is a fülét rágják.

Rávágja erre tüstént a bátyja felesége:

- No, ember, vegyünk mi is macskát!

Azt mondja a szegény ember figyelmeztetőül:

- Ángyomasszony, ne vegyen sokat, mert megkarmolja!

De az nem hallgatott rá. Hazamentek, minden vagyonukat eladták, a pénzükön meg macskát vettek. Egy nagy kocsi macskát vittek a királyi várba.

Kérdezik a kapunál a katonák:

- Hová mennek kendtek?

- A királyhoz!

- Mi járatban?

- Hát macskát hoztunk neki!

- Nem mennek el kendtek rögtön a dolgukra? - mondják a katonák. - Csak nem akarnak a királynak macskát vinni?

De az ángyomasszony elkezdte ám a beszédet, hogy hallották, hogy itt olyan sok az egér, még a király fülét is rágják, és a múltkoriban csak egy macskát hoztak ide! Az ide nem elég! Ők hoztak egy egész kocsival.

A katonák alig eresztették be őket. De mégiscsak beeresztették.

Mikor a király elé értek, el sem mondták, hogy miben járnak. Azt hitték, olyan nagy örömet okoznak neki. Egyenesen kioldozták a sok zsákot. A rengeteg éhes, dühös macska meg csak neki a királynak, karmolta, tépte, az meg nem tudott hová menekülni előlük: jajgatott, ahogy a száján kifért. Beszaladtak a testőrök, alig tudták a sok macskát agyonverni meg kikergetni. Akkor aztán az embert is jól megverték és kikergették.

Mehetett az ember a feleségével haza.

Sose lettek többé gazdagok.

Vitéz János és Hollófernyiges

Hol volt, hol nem volt, egyszer volt Tiszán innen, Tiszán onnan, Dunán túl, még azon is túl, ahol a kandisznó túr, de még azon is túl, volt egyszer egy kicsi-kicsi kis kert. Abban a kis kertben volt egy igen-igen nagy kert. Abban a nagy kertben lakott egy szegény özvegyember. Volt annak a szegény embernek három lánya meg egy fia. A fiút Vitéz Jánosnak hívták. Amikor az édesapjuk az utolsó órája felé járt, magához szólította az egy fiát, s azt mondta neki:

- Kedves egy fiam, hallgasd meg a szavamat, s ígérd meg, hogy megfogadod. Ha nem, igen nagy baj ér. Most én meghalok. A három lánytestvéred itt marad veled. Akárki kéri akármelyiket, nevét se kérdezd, hozzá kell adni, bárki legyen is.

Azzal az édesapjuk nemsokára meghalt.

Egypár nap múlva éjszaka irtózatos zivatar kerekedett. A nagy éjeháború közben egyszer csak megverik az ajtót.

Valaki beszél:

- Gyere ki, Vitéz János!

Kimegy Vitéz János, de nem mutatkozik kint senki. Mégis mondja neki a sötétben valaki:

- Küldd ki a legidősebb lánytestvéredet!

Vitéz János kiküldte a legidősebb lánytestvérét. S maga is kiment utána. Akkor látta, hogy egy irtózatos szörnyeteg sárkány kapta el a lányt. Vitéz János szomorúságnak adta a fejét. Nem tudta, hogy elraborták-e a testvérét, vagy feleségül vitték-e. Édesapja azt mondta, ahhoz adja a lánytestvérét, aki kérni fogja. De ez nem kért, hanem rögtön elraborta.

A zivatar nem állt el. Másnap este ismét behangzik az ablakon egy erős hang:

- Gyere ki, Vitéz János!

Vitéz János kimegy. Nem lát senkit, de mégis valaki, akiről azt se tudja, ki vagy miféle, azt mondta neki a sötétben:

- Küldd ki a középső lánytestvéredet!

Szegény lány a kuckóba szaladt. Szaladhatott, ott künn az a hang most azt dörögte, ha ki nem megy a lány, rögtön vége lesz mindnyájuknak. Nem volt mit tennie szegény lánynak, ennek is ki kellett mennie. A fiú utána lopakodott, hogy megláthassa, ki jött a

testvéréért. Csak amikor már az a levegőben volt, akkor látta, hogy egy irtózatos nagy szörnyeteg, még az előbbinél is sokkal nagyobb sárkány.

A harmadik este ismét megverték az ajtót, ismét behangzik egy erős hang:

- Gyere ki, Vitéz János!

Kimegy Vitéz János:

- Hozd ki nekem a legfiatalabb lánytestvéredet. De ne kés, mert ha késel, halál fiai vagytok.

Bement János most már ellenvetés nélkül, kihívta a lánytestvérét. Azt is sárkány kapta a levegőbe, még az előbbinél is rettenetesebb, s máris szállt vele tova.

Szegény fiú egyedül maradt. Eddig a lányok főztek, mostak rá. Hamarosan kifogyott mindenből, a kenyérből, a tiszta ruhából. Büszke volt, szomszédokat nem akart hívni, hogy főzzenek, mossanak rá. Becsukta kulcsra az ajtót, és bánatosan világgá indult. Gondolta, addig megyen, míg valahol agyon nem lövik, vagy másképpen el nem pusztul, ha már ilyen egyedül maradt a világon.

Amint megy, mendegél, nagy sokára beér egy városba. Látja, hogy a város minden házában a tetején fekete zászló van kitűzve. Gondolkozik Vitéz János: „No, ezek is úgy vannak valahogy, mint én, csak én elfelejtettem zászlót tűzni a házam tetejére.” De aztán mégis kérdezősködni kezdett, miért van a város gyászban. Feleli neki egy öregasszony:

- Ez bizony, fiam, gyászban van, mégpedig olyanban, amilyenben sose volt. Három nap leforgása alatt meghalt a király, a királyné, a fiuk, ezért van ez a nagy gyász. Az árván maradt királykisasszony akaratából.

- Hol lakik a királykisasszony?

- Menj, itt a város közepén van a királyi lakás. De mit akarsz tőle?

- Én, édes öreganyám, szolgálatot keresek. Engem is sok szerencsétlenség ért, szeretnék még nálam is szerencsétlenebbnél szolgálni. Hátha megvigasztalom.

- Bajosan sikerül az neked, fiam, mert a királykisasszony nagyon bizalmatlan. Kihirdette, ha valaki azt meri mondani neki, hogy szereti, ő azt nyomban lefejezteti. Egyedül akar élni.

- No, én úgyis elmegyek hozzá, és megpróbálkozom.

El is ment Vitéz János a királyi palotához. Indulna be egyenest. De ott van a kapus, elibe áll:

- Mit akarsz itt, te legény?

- Szolgálatot keresek.

- Nincs most itt szükség szolgára.

- De hátha van.

- Menj dolgodra; nincs, ha mondom!

De Vitéz János csak állhatatoskodik:

- Pedig én talán megvigasztalnám a királykisasszonyt.

- Mivel, te?

- Merthogy magam is vigaszt keresek. Sok nagy baj ért engem is.

Meghallja ezt az ablakon át a királykisasszony. Kitekint, kihajol, lenéz, meglátja a szomorú arcú legényt. Mindjárt nem érzi úgy egyedül magát. Küldi az inast, hogy kérdezze meg azt a fiatalembert, mi járatban van.

Feleli az ott lent:

- Szolgálatra volna szükségem, ott, ahol énrám volna szükség.

Behívhatja a királykisasszony maga elé. Látja, hogy közelről is derék, szép legény. Azt mondja neki:

- Mondd el, mi szükség hajtott szolgálni.

Kezdi Vitéz János a panaszt mondani, közben elfogódik a szíve, majdnem sírva magyarázza, hogy mi minden történt vele három napon keresztül. Hogy vesztette el a lánytestvéreit. Hogy maradt egyedül. Hogy nem maradt otthon, aki főzne-mosna rá.

A királykisasszony is majd elsírta magát.

- No - azt mondja -, te másik szerencsétlen ember, úgy jártál, mint én. Hát fölfogadlak szolgálatra. Pihend ki magadat. Egyelőre nem is fogsz dolgozni, csak ismerkedj a tennivalóval.

A fiú nagyon jól bevált. A királykisasszony felöltöztette szépen; a bátyja ruháiba. Éppen olyan volt, mint az ő testvérbátyja. Így éldegéltek évekig. Már huszonegy éves lett a fiú. Akkor behívhatja magához a királykisasszony. Azt mondja neki:

- Mondd, Vitéz János, valamit kérdek tőled, de őszintén felelj. Szeretsz-e te engem vagy se?

Megakadt a fiú. Ha azt fogja mondani, hogy szereti, a fogadalom miatt a királykisasszony a fejét véteti. Ha azt fogja mondani, hogy nem szereti, haragjában véteti a fejét. Mindegy: megmondja az

igazat! Hogy szereti. Történik, ami történik.

De a királykisasszony nagyon megörült.

- No - azt mondja -, hát ha szeretsz, én is szeretlek téged! Hívunk papot, megesküszünk. Te leszel a király!

Úgy is történt. Papot hívtak, megesküdtek, meglett rögtön a nagy királyi lakodalom.

Másnap a felesége azt mondja neki, Vitéz Jánosnak:

- Kedves férjem, amit látsz, mindenhez közöd van, de ami zárva van, ahhoz én tartok jogot. A palota legbelsőbb termén lakat van. Ne is érdeklődd soha, hogy miért. Ne is kérdezz róla soha.

Nagyon bántotta Vitéz Jánost, hogy ha ő király már, miért van a palotában valami, amit nem ismerhet. Gondolta, majd csak kitudódik egyszer. De azért fúrta a kíváncsiság. Együtt jártak a templomba. Egyszer is vasárnap fölkészültek, mentek a templomba. Mielőtt megindultak, Vitéz János király a fejét kezdte fájlalni.

Azt mondta a feleségének:

- Csak eriggy el, fiam, magad a templomba, én most nem megyek.

Elment a királyné a templomba. Vitéz János meg ment egyenest a palota legbelsőbb részébe. Ott volt az a tilos terem, akkora, mint egy kocsiszín vagy még egyszer olyan nagy. Zörgette, be akart menni, hiába. Volt Az ajtón zár is, egy irdatlan lakat is. No de ő bemegy, még ha az ajtót betöri, akkor is. No de döngeti, zörgeti az ajtót, csak nem tudja kinyitni.

Egyszer csak belülről egy tompa hang hanzik, azt mondja:

- Vitéz János, ha be akarsz jönni hozzám, eriggy a feleséged ágyához, a vánkosa alatt van a kulcs, avval kinyithatod az ajtót, s bejöhetsz.

Úgy is történt. Elmegy Vitéz János, keresi a kulcsot, megtalálja. A két nagy, széles kapu kivágódik, Vitéz János bemegy bátran, s látja, hogy a nagy terem közepén egy irtózatos nagy kőkád van lefenekelve.

A kőkádon meg egy nagy kőlap, három helyen is ráabroncsolva. Valami neszez a kádban. Azt mondja egyszer csak, aki a kádban van:

- Vitéz János, adj nekem egy ital vizet, adok neked érte egy életet.

- Nem kell nekem az életed; adok neked anélkül is nem vizet, hanem, ha akarod, egy ital bort.

Válaszol erre az a valaki örvendezve a kádból:

- Itt van, nézd, ennek a kádnak a fedőlapján egy lyuk; ezen öntsd be, én odatartom a számat, és megiszom.

Úgy is történt. Mikor megitta, egy abroncs lepattant a kádról.

- Adjál még egy ital vizet, Vitéz János, adok érte egy világi utat.

Feleli Vitéz János:

- Adok neked nem vizet, hanem egy ital bort.

S odaadta.

Akkor lepattant a második abroncs a kádról.

Hangzik azonban ismét a kőlap alól:

- Adjál még egy ital vizet, adok neked egy világi próbát.

- Adok neked nem vizet, hanem egy ital bort.

Vitéz János beöntötte a harmadik ital bort. Lepattant erre a kádról a harmadik abroncs is. A kőlap felemelkedett. Rettenetes szélroham csapott ki a kádból, majd valami szörnyű teremtmény szökkent ki belőle. Kimenekült a fogoly! Repülni tudott! Úgy megütötte Vitéz Jánost a szárnyával, hogy eszméletlenül rogyott össze.

Maga sem tudta, meddig feküdt ott. Mikor magához tért, s kezdett széjjelnézni, először is az jutott eszébe, hogy a felesége még nincs otthon. Nézi az órát, a templomból már rég kijöttek! Felugrott, sietett a paphoz. Azt mondja a pap Vitéz Jánosnak:

- A felséges királyné, mint máskor is szokott, öt perccel hamarabb kiment, mint az egész gyülekezet. Attól fogva nem láttam.

De most már jönnek is a testőrök, és jelentik neki, hogy egy rettenetes szárnyas állat épp akkor, amikor a királyné hazafelé ment a templomból, levágódott a palota és a templom között, fölkapta a királynét, fölszállt vele a levegőbe, elvitte, és azt hagyta üzenetül Vitéz Jánosnak, azt kiáltotta le a felhők közül:

- Hollófernyigesnek adtad, Vitéz János, a három ital bort: ha megszomjazol, jöjj el hozzám, visszaadom.

Most már tudta Vitéz János, hogy ki rabolta el a feleségét. Hollófernyiges a sárkányok fejedelme. Összehívatta tüstént Vitéz János a katonáit, a testőreit, a cselédeket, kiadta a parancsot, hogy amíg ő vissza nem jön, a palotába senki ember fia be ne tegye a lábát, a gazdálkodás pedig csak menjen úgy, mint eddig ment. Akkor elszántan útnak indult. Hátizsákjába tett egy kis ennivalót.

- Gyerünk, hát, neki a világnak! Addig megyek, amíg élek vagy

elpusztulok, addig, amíg meg nem látom a feleségemet.

Ment, mendegélt, hetedhét ország ellen, még azon is túl. Egyszer egy nagy vad erdőbe ért. Elesteledett. Ahogy besötétlett, Vitéz János fölment egy magas fának a tetejébe, azért is, hogy a vadak éjjel meg ne támadják, de azért is, mert onnan nézett körül a világ sötétségébe. Láta, hogy igen-igen messze valami világ pislog. Elszánta magát erre, mégsem hál meg ezen a fán, hanem elmegy, megkeresi azt a világot.

Ment, mendegélt, egyszer csak elért a pislákoló kis világhoz. Egy ablakból szűrődött ki. Vitéz János illően bekopogtat; kihangzik egy hang:

- Gyere be, ha idegen vagy.

Benyitja Vitéz János az ajtót, hát csodák csodája, kit lát ottan?

A legidősebb lánytestvérét.

Nagyon megörültek egymásnak.

- Adjon Isten jó estét, kedves jó testvérem!

- Adjon Isten neked is, kedves jó testvérem! Hol jársz itt? Mióta hazulról elkerültem, még madarat sem láttam onnan valót. De rejtőzz azonnal el, mert az én uram a hatfejű sárkány; ha hazajön, azonnal végez veled.

Felel neki erre Vitéz János, legyintve:

- Nem baj, édes jó testvérem, ha kivégez is, csak hogy még egyszer láthattalak téged.

Mondja neki a lánytestvére:

- De csak bújj ide az ágy alá, mert mindjárt itthon lesz.

Alig bújt el Vitéz János, nagy dörögve megérkezik a sárkány. Amikor bemegy a házba, mindjárt azt kérdezi:

- Idegen szagot érzek! Ki járt itt?

Azt mondja a felesége:

- Mért éreznél, kedves férjem, idegen szagot? Idegenből jöttél, magaddal hoztad.

- Nem úgy van az, hanem bújj ki csak, sógor, az ágy alól!

Mert közben meglátta Vitéz Jánost. Kibújt a sógor, Vitéz János, az ágy alól. A sárkány rögtön elnyelte. De aztán szépen kiköpte, megint bekapta, megint kiköpte. Háromszor végezte ezt vele, ez volt nála a szeretet jele. Akkor végre megszólította:

- Mi járatban vagy itt, sógor, mondd csak, itt, ahol még a madarak se

járnak?

Azt mondja neki Vitéz János:

- Hollóferyniges ellopta a feleségem, nem tudsz-e valamit róla, hogy merre lakik?

- Haj, hallod, itt ment keresztül a határomon, de ha én azt tudom, kőbálvánnyá változtatom. Hanem holnap reggel elmegyünk a bátyámhoz.

Úgy is történt. Másnap reggel a sárkány derékon kapta a sógort, fölszállt vele a levegőbe, és pillanatok alatt már a bátyjánál volt vele. Bemutatja neki. Az is elkiáltja magát:

- Isten hozott, kedves sógor, hol jársz itt?

Széjjelnéz Vitéz János, a sógor, meglátja a középső lánytestvérét. Megvolt azzal is a nagy öröm. Csak akkor kezdtek el bánkódni, amikor Vitéz János elmondta, hogyan lopta el Hollóferyniges a feleségét. Azt mondja a második sárkány:

- Itt ment keresztül az én határomon is, ha tudom, mit mívelt, kőbálvánnyá változtatom, ahhoz jogom van, meg erőm is van hozzá. Hanem majd holnap reggel elmegyünk a bátyámhoz, az ő birtoka már Hollóferyniges országával határos.

Úgy is történt. Megragadta a második sárkány is a sógort, és egykettőre a bátyja birtokán volt vele. Amikor Vitéz János bement a sárkány szobájába, kit lát ott, mint a harmadik lánytestvérét. Összeölelkeztek. Felugrott erre a harmadik sárkány:

- Isten hozott, sógor, mi járatban vagy itt, ahol még a madarak sem járhatnak?

Elmondta Vitéz János itt is, hogy Hollóferyniges ellopta a feleségét. Csóválja fejét a legidősebb sárkány:

- Itt ment keresztül a határomon. Ha egy pillanattal hamarabb észreveszem, kőbálvánnyá változtatom. Mert fejedelmünk ugyan, de mindnyájan gyűlöljük. Azért is adták rabnak, kőkádba. No, de mit akarsz te most tőlem?

- Azt, hogyan tudnám a feleségemet elhozni tőle?

A három sárkány jót akart a sógorral. Vitéz János most nézte meg őket. Az egyik hatfejű volt, a másik tizenkétfejű, a harmadik huszonnégyfejű.

Azt mondja a huszonnégyfejű:

- Hárman vagyunk testvérek, elég fogós fickók vagyunk, de ha ezren

volnánk, akkor se bírnánk ővele, olyan erős. Hanem tudod, mit, sógor? Kifogunk rajta ésszel. Elmegy hozzá koldusruhában; reggel nyolc órára kell ott lenned. Mit ígért neked, amikor italt adott neki, háromszor is?

Elsorolja a fiú, hogy egy életet ígért, egy világi utat, meg egy világi próbát.

Válaszol a huszonnégyfejű:

- Akkor indulj neki, tán sikerül elhoznod a feleséged. Reggel nyolc órakor szokott a kútnál lenni szegény asszony. Siess.

Azt mondja a hatfejű sárkány:

- Itt az én paripám, ülj fel rá, és próbáld visszaszöktetni a feleségedet. Majd meglátjuk, mi történik.

Úgy is lett. Felül Vitéz János a lóra, vágat a kúthoz. Megy reggel a felesége vízért. Amikor meglátták egymást, sírtak mind a ketten.

Mondja neki az asszony végre:

- Miért adott engem ennek az irtózatosságnak?

- Dehogyan adtalak! - feleli Vitéz János. - De most már siessünk! Gyere, ülj fel a lóra, viszlek!

Közben otthon Hollóferynyiges éppen reggelizett. Egyszerre mit hall? Hogy kint az istállóban veszettül rúg-vág, toporzékol az ötlábú lova. Kiugrik Hollóferynyiges az istállóba, s rákiált a lovára:

- Mi bajod, ebek egyék-igyák a véred? Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

Felel a ló hátrafordulva a jászoltól:

- Van mit ennem, van mit innom, de nincs szép gazdasszonyom. Viszik!

- Ehetem még, ihatom még? Utolérjük?

- Ehetsz, ihatsz, egy mázsa szivart elszívhatsz, egy mázsa mogyorót megrághatsz, egy oldalra kialhatod magad, velem még akkor is utoléred.

Hollóferynyiges ivott, evett, szivarozott, mogyorót rágott, aludt, akkor szépen felült az ötlábú paripájára. A paripa húsz lépéssel húsz mérföldet haladt, Hollóferynyiges mindjárt utol is érte Vitéz Jánost.

Mondta neki:

- No te nyomorult, ide hallgass! Adtam neked egy életet. Most élhetsz vele, nem bánthatlak. Add ide az asszonyt, de ide többet ne gyere.

Azzal elvette tőle, és ment vissza haza.

Megy haza Vitéz János is nagy szomorúan a sógorokhoz.

Várja a három sógor a határszélen:

- Na, hogy s mint esett, sógor?

- Elvette a feleségemet tőlem. Pedig már hoztam.

Azt mondja erre a középső sárkány, a tizenkétfejű:

- Holnap megint elmégy érte az én paripámon! Próba szerencse; lesz, ami lesz.

Úgyis történt. Másnap felült Vitéz János a tizenkétfejű sárkány lovára.

Nyolc órára megint a forrásnál volt. Megint mondja a feleségének:

- Gyere kedves feleségem, ülj fel, hadd vigyelek haza!

- Jaj, ne járj értem, mert az életedbe kerül. Ha engem ideadtál, eriggy, és élj a királyságodban inkább, mintsem elpusztulj.

De azért csak fölült az ura mögé.

Elkövetkezik az idő, Hollóferynyiges ötlábú lova megint csak rúg-vág, ágaskodik.

Abbahagyja az evést, kiugrik Hollóferynyiges az istállóba, ráordít a lovára:

- Mi bajod, ebek egyék-igyák a véred! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

- Van mit ennem, van mit innom, de nincs szép gazdasszonyom. Viszik!

- Ehetem még, ihatom még? Utolérjük?

- Ehetsz, ihatsz, három mázsa szivart elszívhatsz, három zsák mogyorót elrághatsz, két oldalra kialhatod magadat, még akkor is utolérjük.

De most már csak okkal-móddal csinálta mindezt Hollóferynyiges. Sietett fölnyergelni a lovát, s utána! Mikor utolérte Vitéz Jánost, azt mondja neki:

- Megint itt vagy, nyomorult? Adtam neked egy világi utat. Most élhetsz vele nem bántalak, csak add ide a feleségemet s eltakarodj a földemről.

Visszavette Vitéz Jánostól az asszonyt, s vitte haza.

Ment haza Vitéz János is nagy szomorúan a három sógorhoz. Azok már várták:

- Mi újság, sógor?

- Visszavette a feleségemet. Pedig már hoztam!

Azt mondja erre a huszonnégyfejű sárkány:

- Holnap reggel az én paripámra ülsz, és megpróbálsz harmadszor is.

Harmadik nap ment megint Vitéz János a feleségéért. Most is ott találta a forráskútnál, magához vette, hozta. Közben az istállóban megint rúg-vág, ágaskodik Hollóferynyiges lova. Abbahagyja a reggelit, kiugrik Hollóferynyiges, ráordít a lovára:

- Mi bajod, ebek egyék-igyák a véred! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

- Van mit ennem, van mit innom, de nincs szép gazdasszonyom. Viszik!

- Ehetem még, ihatom? Utolérjük?

- Ehetsz, ihatsz, három mázsa szivart elszívhatsz, három zsák mogyorót elrághatsz, három oldalra kialhatod magadat, még akkor is utolérjük.

De ebből most már nem végzett el semmit Hollóferynyiges, felült gyorsan a lovára, s már utol is érté Vitéz Jánost. Megállította. Azt mondja neki Hollóferynyiges:

- Na, te nyomorult! Adtál három ital bort, adtam neked egy életet, egy világi utat és egy világi próbát. Most már a világi próba is lejárt! Ha még egyszer ide teszed a lábad, diribről darabra vagdallak, s megetetlek a hollóimmal!

S azzal visszavette tőle megint csak az asszonyt.

Ballag Vitéz János most már igazán nagy szomorúan vissza a sógorokhoz. Kérdezi a három sárkány:

- Mi újság, sógor?

- Nincs kegyelem többé Hollóferynyigesnél.

Mondja erre a huszonnégyfejű sárkánysógor:

- Azért még holnap is el fogsz menni! Felöltözöl koldusruhába. A feleségedet most is a kútnál fogod találni. Mondd meg neki, ha szeret, ha igazán akarja, hogy feleséged legyen, tegye meg a te óhajodat, hisz te is már nagyon sokat szenvedtél érte. Kérdezze meg attól a gazember Hollóferynyigestől, hol akad még az ő lovának párja a világon. Várd meg, amíg a feleséged megtudja tőle. De akkor rögtön gyere haza a feleséged nélkül.

Úgy is történt. Másnap ott várta Vitéz János megint a feleségét

reggel a forráskútnál.

Azt mondja neki rögtön az asszony:

- Kedves egy férjem, miért jöttél értem; előttem fog darabokra vagdalni az az átkozott Hollóferyiges!

Feleli Vitéz János:

- Kedves feleségem, ha akarsz még a feleségem lenni, vagyis hogy megszabadítsalak ettől a gonosztól, kérlek valamire. Én már sokat szenvedtem érted, szenvedj te is. Kérdezd meg tőle, hogy van-e az ő lovának párja a világon, vagy nincs. Én ittmaradok, megbújok. Mihelyt megtudod, amit kérek, gyere még egyszer vízért, s mondd meg nekem.

- Hogyne tenném meg, édes uram, érted s értem.

Megy is az asszony be, viszi nagy örömmel haza a vizet, s mondja Hollóferyigesnek:

- Látod, kedves férjem! - ilyen hízelgő szépen szólt hozzá -, nagyon ráijesztettél arra a földi férjemre, már nem mert értem jönni, nem is jön soha tán. De nem is lehet ami lovunknak megadni az árát! A világ minden pénzénél többet ér. Ugyan mondd már, kedves egy férjem, van-e még a mi lovunknak párja a világon!

Felugrott erre Hollóferyiges, s úgy pofon vágta a feleségét, hogy kézzel kellett fölrázni, amiért ilyet mert kérdezni tőle. De ahogy följózanodott, megint csak azt kérdezte az asszony:

- Megütöttél, hát most már mondd meg, van-e a mi lovunknak párja a világon!

Hollóferyiges erre megint pofonvágta úgy, hogy vízzel kellett fellocsolni. Nagy sokára, amikor magához tért, megint csak megkérdezte az asszony:

- Hát most már igazán mondjad meg, van-e a mi lovunknak párja ezen a világon!

Harmadszor is fölugrott Hollóferyiges és harmadszor is úgy pofon vágta, hogy ecettel kellett föllocsolni szegényt. Mikor magához tért az asszony, újból csak megkérdezte:

- No, de most már igaz-igazán mondd meg, kedves férjem, hogy van-e a mi lovunknak párja a világon!

Felelte Hollóferyiges mérgesen:

- Most már megmondom neked: van! Méghozzá nem is olyan, mint a miénk, hanem százszorta gyorsabban futó. A miénknek csak öt lába

van. De van a mi lovunknak egy testvére, annak hat a lába. Az pedig a Tüzes-tengernek a hetvenhetedik szigetén van, egy vasorrú bábánál. Éppen azon gondolkodom, hogy el kéne menni érte, ide kéne elhozni, nehogy az a te földi féreg férjed még elmenjen és megvegye, mert azon aztán el tudna szöktetni tőlem téged.

Ment ki ezután rögtön az asszony a forráshoz! Elmondta az urának, mi történt: hogy van annak a lónak párja, sőt nem is párja, hanem annál még sokkal gyorsabb. Vitéz János elbúcsúzott tüstént a feleségétől, útra kelt, ment vissza a három sógorához. Várták már, s kérdezték:

- Mi újság, sógor?

Elmondta hát Vitéz János, hogy nemcsak párja van Hollóferyigés lovának, hanem van a világon egy hatlábú csikó, amelyiknek Hollóferyigés lova a nyomába se léphet. A Tüzes-tengernek a hetvenhetedik szigetén van, egy vasorrú bábánál.

- Hát, sógor, azért bajos elmenni, tegyük még egy próbát a feleségedért. Én adok neked lovat. A nyerge alá tegyél egy zsákot. Próbáld megszöktetni a feleségedet. De mondd meg neki: ha Hollóferyigés utána ered, utolér és összevagdal, kérje meg Hollóferyigést, engedje meg neki, hogy a te összedarabolt testedet szedje bele abba a zsákba, és tegye keresztül a lovad hátán, hadd vigyen haza, nehogy a madarak megegyenek.

Úgy is történt. Másnap reggel Vitéz János bátran lóra ült, elment a feleségéhez. Ott találta a forrásnál. Azt mondta neki:

- Édes feleségem, eljöttem érted.

- Jaj, minek jöttél, kedves férjem, most darabokra vagdal majd ez a szörnyű állat, ahogy fenyegetett.

- Nem baj az sem; ha mégis úgy esik, csak arra kérd, hogy ha össze talál is vágni, rakhasd te bele a testedet ebbe a zsákba, s tehesd föl a lovam hátára, hogy vigyen engem haza.

Amíg ők így beszéltek, otthon az istállóban rúg-vág, ágaskodik Hollóferyigés lova. Kiugrik Hollóferyigés, ráordít a lovára:

- Mi bajod, ebek egyék-igyák a véred! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

- Van mit ennem, van mit innom, de nincs szép gazdasszonyom. Viszik!

- Van időnk?

- Nincs!

Rögtön felugrott a lovára Hollóferynyiges. Hamar utolérte Vitéz Jánost; minden szó nélkül kétfelé szelte a lova hátán, aztán darabokra vagdalta. Nézi borzadva az asszony, de nem sír, hanem ezt mondja:

- Kedves férjem, ne haragudj rám azért, amit kérek. Vitéz Jánosnak is felesége voltam, ő is törekedett utánam, akár te, de hát te nyertél el engem. Engedd meg, hogy összeszedjem az eldarabolt részeit, és belerakhassam abba a zsákba, amelyik ott lóg a nyereg alatt, hadd vigye haza a lova a hazájába.

Hollóferynyiges megengedte neki; még ő is segített az összeszedésben. Berakták Vitéz János testét a zsákba, jó erősen bekötötték a zsák száját, keresztültették a ló hátán. Hollóferynyiges belerúgott a lóba.

- Vidd haza a gazdád - mondta nevetve.

Mert most aztán megnyugodott Hollóferynyiges; azt hitte, hogy Vitéz János elpusztult a föld színéről, nem kell miatta a másik csikót elhozni. De hiszen még ha élne is az a nyomorult Vitéz János, akkor sem tudná megvenni azt a lovat tíz királyságért sem!

Vitte közben a ló Vitéz Jánost a sógorokhoz. Hazaért vele. A három sárkány már előre igen szomorú lett. Nézték, itt jön a sógor a zsákban. De aztán gyorsan levették a ló hátáról, bevitték az acélműhelyükbe. Rátették az acélműhely üllőjére. Mindegyik sárkány nagy pörölyt vett a kezébe. Kezdték ütni, vágni, verni a zsákot. Annyira verték, ütötték, ameddig a zsákban olyan emberalak nem lett, mint amilyen Vitéz János addig volt. Akkor megkenték forrasztófüvel, megöntötték élesztővízzel, s kibontották a zsákot. Vitéz János fölébredt. Sokkal különb ember lett, mint eddig. Azt mondja:

- Sógorok, de elaludtam!

Feleli neki a huszonnégyfejű sárkány:

- Bizony el, sógor! De most már készülj az útra, ha el akarsz menni annak a tengernek a hetvenhetedik szigetére. Annál a vasorrú bábánál beállhatsz szolgálni, annak mindig szüksége van szolgára. Meg is fogad, akármit is kérsz tőle. De ne kérj te bérbe semmi mást, mint az asszony koszos, beteg lovát, egy sült bárányt, egy kefét meg egy vakarót. Nesze, itt van ez a síp. Akármi bajod történik, ha

belefűjsz ebbe a sípba, azonnal segítségedre megyünk. Még egyszer mondom: kínál majd az öregasszony aranyat, gyémántot, mindent a csikó helyett, de semmit el ne fogadj, csak azt, amit mondtam.

Elbúcsúzott Vitéz János a sógoroktól, s indult a Tüzes-tengernek a hetvenhetedik szigetére. Ment, ment, ment, amíg csak oda nem ért. A szigeten egy vén boszorkány fogadta. Ennek volt a nevezetes csikaja. Odaköszön neki Vitéz János:

- Adjon Isten jó napot, édes öreganyám.
- Adjon Isten neked is, fiam. Ejnye, de derék szép legény vagy; mi járatban vagy erre?

Azt mondja Vitéz János:

- Szolgálatot keresek, édes öreganyám, ha szüksége volna kocsisra.
- Hogyne volna, kedves egy fiam! Mind ilyen derék szép emberek szolgáltak nálam, mint te vagy. Nem is lesz nagy a dolgod.

Volt annak a vasorrú bábának három lánya. Azokat ő csikóvá változtatta. Azokra kellett vigyáznia három nap, mert három napból állott az esztendő.

Azt mondja a boszorkány:

- Mi bért akarsz, te derék legény?

Felel Vitéz János:

- Nem kérek én egyebet, édes öreganyám, mint csak azt a rossz csikót kérem, amelyik ott fekszik ni.

Az pedig úgy benne feküdt a ganajlében, csak az orra volt kinn, meg a füle.

- Kérj még egyebet, fiam: mért csak ennyi bért akarsz?

- Kérek én - mondja Vitéz János - még egy sült bárányt, egy kefét meg egy vakarót.

- Halljuk tovább, fiam, kérj még - mondta a boszorkány, abban a hiszemben, hogy Vitéz János úgysem tudja kiszolgálni az esztendőt.

- Nem kell semmi egyéb - mondja Vitéz János.

- Jól van, fiam.

Ezzel elővette a vén boszorkány a pennáját, s megszúrta az ujját, vért eresztett belőle. Azzal írta a szerződést.

- Nesze, fiam, itt a kötőfékszár; vezesd ki a csikókat a legelőre. De vigyázz rájuk, mert nagyon el vannak betyárosodva. Olyan ügyetlen szolgálaim voltak teelőttem, hogy a csikók arra mentek tőlük, amerre

akartak. De most ide nézz, mi van még a szerződésben. Ha a csikókat meg nem őröd, a fejedet veszem. Látod ezt a kastélyt? Csupa emberfőből van kirakva. A kastély falán egy hely még üres: oda a te fejed kerül, ha nem ügyelsz.

Kivezeti Vitéz János a csikókat. A vén boszorkány álomporos kenyeret adott neki. Messze volt a legelő.

A nagy gyaloglás elfárasztotta Vitéz Jánost. Ahogy kiért a legelőre, evett a kenyérből, majd lenyűgözte a csikókat. Rögtön utána letette a fejét, s abban a pillanatban elaludt. Aludt ő bizony uzsonnáig.

Amikor fölébredt, körülnézett - nincs csikó sehol!

Igen nagy bánat ütötte meg a fejét, mi történik most már vele. Aha, de eszibe jutott, hogy a sógorok adtak neki egy sípot. Belefűjt a sípba: rögtön ott termett a hatfejű sárkány.

- Mi baj, sógor?

- Nincsen csikó!

- Látod azt a tábla kölest?

- Látom.

- Az az egyik csikó. Látod azt a csőszkunyhót?

- Látom.

- Az a másik csikó. Látod a kunyhó előtt azt a csősz?

- Látom.

- Az a harmadik csikó. Ne, itt ez a kötőfék, eriggy oda a csőszhöz. Akármit kiabál rád, csak menj hozzá bátran, és vágd a fejéhez ezt a kötőféket.

Megfogadta a szót Vitéz János. Megy a csősz felé. Az már messziről kiabál:

- Ne gázold le a kölesemet, te gazember! Hogy mersz idejönni? Mindjárt agyonlőlek!

De Vitéz János nem hallgatott semmire, csak gázolta a szép kölest, amíg a kunyhóhoz nem ért. Akkor fogta a kötőféket, a csősz fejéhez vágta. Nyomban ott termett a három csikó. Eltűnt a köles, el a kunyhó, el a csősz, ott termett helyükben a három csikó. Vitéz János fölült az egyikre, úgy vitte haza őket. Ahogy elért a kapuhoz, bekiáltott:

- Nyissa ki, édes öreganyám, a kaput!

Azt feleli a vén boszorkány:

- Ha csikós vagy, ugrass keresztül rajta!

Magas volt a kerítés, elég volt átugratni. Belevágta Vitéz János a sarkantyúját a csikóba, és átugratott a kapun.

Mondja a vénasszony:

- Kedves egy fiam, hát hazahoztad a csikókat?

- Haza én, édes öreganyám.

- Derék legény vagy, hogy hazahoztad ezeket a bitangokat. Eriggy be, édes fiam, vacsorálg meg, ott a vacsorád az asztalon. Én majd adok ezeknek a csikóknak egy kis abrakot.

De a fiú megállt az ajtó mellett; furcsa neszt hallott. Aztán az istálló felé lesett. Bemegy a vén boszorkány az istállóba, és a három csikó elé egy véka zsarát tüzet önt. Elővesz egy tüzes vasrudat, üti-veri a három csikót, és azt mondja:

- Betyár bestiák, szeretitek a kocsist, ugye?

Azt feleli a csikók közül az egyik:

- Édesanyám, ne ölj meg bennünket, mert ha te egy ördög vagy, a kocsis száz ördög.

Azt feleli erre a vén boszorkány:

- De most már vigyázzatok ezen a két napon magatokra, hogy meg ne őrizhessen benneteket.

A fiú bement, nyugodtan megvacsorázott. Másnap reggel felkelt, ismét álomporos früstököt adott neki a vén boszorkány. Mire kiért a legelőre a csikókkal, rájött az álom, elaludt. Délutánig aludt. Egyszerre fölébredt, széjjelnézett, hát nincsen csikó! De megint csak eszibe jutott, hogy a sógorok adtak neki egy sípot. Belefűjt a sípba. Azonnal ott termelt a tizenkétfejű sárkány:

- Mi a baj, sógor?

- Nincsen csikóm, sógor!

Azt mondja neki erre a tizenkétfejű sárkány:

- Látod azt a községet?

- Látom.

- Az az egyik csikó. Látod benne azt a templomot?

- Látom.

- Az a másik csikód. Eredj be a templomba: ott bent van a harmadik csikód, a pap. Itt van ez a kötőfék. Nehezen fognak hozzá engedni, mert tele lesz a templom néppel. De csak told őket két oldalra, s törekedj a paphoz.

Indul Vitéz János, megy végig a falun, annyi volt a kutya, majd

megették; sehogy sem akarták a templom közelébe engedni. Amikor a templomhoz ért, a pap éppen misézett. Ment csak egyenesen a paphoz. Valaki megkapta a göncét:

- Hova mész, te? Nem látod, hogy misézik a pap?!

Mások is megkapják a ruháját, nem akarják engedni a pap közelébe. De ő utat nyit magának, a paphoz lépett. Szó nélkül fejéhez vágta a kötőféket. Egyszeriben nem volt ott se község, se templom, se pap: hanem három csikó. Vitéz János ráült az egyik csikóra, úgy vágatott hazafelé. Amikor a kapuhoz ért, megint bekiáltott:

- Nyissa ki, öreganyám, a kaput!

Azt feleli a vén boszorkány:

- Ha csikós vagy, ugrass be rajta!

Belevágta Vitéz János a sarkantyút a csikóba, és keresztülugratott a kapun. Azt mondja a vén boszorkány hízelegve:

- Hazajöttél, kedves egy fiam? Eriggy csak be vacsorázni. Én majd adok ezeknek a csikóknak egy kis abrakot.

Vitéz János megint megállott az ajtó mellett, hogy hallja s lássa, mit fog a vénasszony csinálni. Az megint zsarát tüzet öntött a csikók elé. Aztán kezébe fogott egy tüzes vasdorongot, azzal ütötte-verte a három csikót; közben azt mondta nekik:

- Szeretitek a kocsist, ugye, betyárok, azért tud benneteket hazahozni?

Megszólal az egyik csikó, azt mondja:

- Ne ölj meg bennünket, édesanyám, ha te egy ördög vagy, ő száz ördög.

Azt feleli a vén boszorkány:

- De most már igazán vigyázzatok, holnap meg ne őrizzen benneteket!

De azon a harmadik reggelen még kenyeret sem adott a vén boszorkány a szolgának. Kiment Vitéz János, kivitte a csikókat, lepányvázta, úgy összekötözte őket, hogy alig tudtak mozogni. Reggeli helyett pipára gyújtott, de a szemét le nem vette a csikókról. Lássuk, hogy tűnnek el előle, ha tudnak!

Ahogy így pipázik, egyszerre csak arra megy egy koldusember. De hát ki volt az a koldus? Vitéz János se gondolta, hogy a vén boszorkány! Könyörög a koldus, hogy legyen szíves Vitéz János, adjon egy kis tüzet a pipájából. De mindig úgy fordul, hogy a

csikókat János ne lássa. Gyanút fogott János, de ahogy belenéz a pipájába, hogy lehet-e egy kis tüzet adnia, a szemét mégis csak levette a csikókról.

Mire széjjelnézett, se csikó, se koldus.

- Na - mondja Vitéz János -, ezeket elnyelte a föld.

De máris belefűjt a sípba: ott termett rögtön a huszonnégyfejű sárkány.

- Mi baj, sógor?

- Nincsen csikó, sógor!

Feleli erre a huszonnégyfejű:

- Bizony nincs, és nem is tudom, lesz-e valaha! Noha azt tudom, hova lettek. Keszeghallá váltak. Abban a tengerben van három keszeghal, azok ők. Nesze, itt van a kötőfék, állj ki a tenger partjára. Ha véletlenül ; ara úsznak, vágd a fejükhöz a kötőféket. Mert mi most három csukává válunk, mi fogjuk úzni azt a három keszeget - a te három csikódat! Hívom is a testvéreimet.

Ahogy együtt voltak, a három sárkány nyomban átváltozott három csukává! Indultak azonnal a három keszeg felkutatására. A tengerben; meg is lelték, már úzták, zavarták is a keszegeket, de mikor már majdnem a fiú felé nyomták volna őket, a három keszeg kiugrott a vízből, három nyúllá váltak. Erre a három sárkány gyorsan három agárrá vált, s utánuk! Mire elfogták volna őket, a három nyúl három galambbá vált. A három sárkány erre három karvallyá. Utánuk! Mire elfogták volna őket, a három galamb három egérré vált, belebújtak a földbe. A három sárkány erre három vakondokká vált: utána! Már mikor majdnem elfogták őket a három egér kiugrott a földből. Épp a vén boszorkány elé, aki akkorra már arrafelé somfordált. A boszorkány három gyűrűvé változtatta, és az ujjára húzta őket. A három sárkány ez ellen már tehetetlen volt. Szomorúan mentek Vitéz Jánoshoz. Ezt mondta a huszonnégyfejű sárkány:

- No, sógor, megvan a nagy baj: az a vén boszorkány vitte haza a csikókat. Otthon három tojássá változtatta őket, csinált egy fészket a sutba, ő maga ül rajtuk. Alóla pedig nagyon nehéz kivenni.

De a legkisebb sárkány nagyon ügyes volt, az ezt mondta:

- Halljátok, mit mondok én nektek! Én tudom, hogy a vénasszony padlásán van egy aranytyúk, egy aranyliba, egy aranypulyka meg

hírmondó aranykakas. Én majd rókává válok, felbújok az eresz alatt a padlásra, és zavarni, nyaggatni, szorongatni fogom ott őket. Azok majd nagy ricsajt csapnak, amire a vén boszorkány hátha fölugrik a védelmükre a tojásokról. Ha megteszi, te, sógor, húzódj a kötőfékkal az ajtó mellé, szökkenj be tüstént a házba, és csapd a tojásokhoz a kötőféket!

Így is történt. A fiú odalopózott a konyhaajtóhoz, ott ügyesen meghúzódott. A rókává változott sárkány felmászott a padlásra, és elkezdte zavarni az aranybaromfit. A hírmondó aranykakast meg is fogta, és az egyik sarokba vágta. Rikácsolás, röpködés, kárálás, mi volt azon a padláson! A vénasszony csak emelgette magát a tojásokon, mégsem kelt föl, csak szóval hajtotta a rókát, csak ordított:

- Róka he, róka he!

De aztán már nem győzte a dolgot, fölugrott a tojásokról, kezébe kapta a piszkafát, fel a padlásra! A fiú ezalatt beszökött a konyhába, és készült a tojásokhoz vágni a kötőféket. Hogy a fiúnak ideje legyen elvégezni a dolgát, a róka körül-körül szaladt a padláson, a vasorrú bába meg utána a piszkafával. Mikor már gondolta a róka, hogy a sógora elvégezte a dolgát, akkor leugrott és elszaladt. A fiú közben valóban a tojásokhoz vágta a kötőféket. Mire kimegy a vénasszony az udvarra, mit lát? Azt látja, hogy a kocsis ott fogja a három csikót. Azt mondja a vénasszony, nagy hízelkedve:

- Hát hazahoztad a három csikót, kedves fiam?

Feleli Vitéz János:

- Haza én, édes öreganyám, hiszen jó szolga vagyok.

- Helyes fiam, derék fiú vagy. Most már el is készítem a szegődött béredet, kitelt az esztendő, elmehetsz.

- Kérem is, édes öreganyám.

De akkor azt mondja a vén boszorkány a fiúnak:

- Hallod, fiam, mondok neked valamit. Szegény ember vagy-e, vagy valami királyfi?

- Én, édes öreganyám, csak egy szegény ember gyereke vagyok.

- Tudod mit akkor? Adok én neked három egész szekér aranyat, elvitetem a házadhoz haza, még a gyermekednek a gyermeke is úr lesz belőle. Mert ez a rossz csikó, ami itt van a trágyalében, mit ér az neked? Annyit sem, mint ez a sült bárány, kefe s vakaró, amiért

elszegődtél hozzám.

- Nem bánom én, édes öreganyám, amit ér, azt ér, énnekem más fizetés nem kell, csak amit a szerződésben kértem, de ahhoz ragaszkodom.

Elkészítette, mit tehetett mást, a vénasszony, amit kiszegődtek, a bárányt, a kefét, a vakarót; összecsomagolta, odaadta neki. Indult Vitéz János, megfogta a csikót a fülénél fogva, kihúzta a trágyaléből. Csutakolgatja, törülgeti. Azt mondja neki a vénasszony, nagy mérgesen most már:

- Vidd ki tüstént az udvaromról, ha már megnyerted!

Vitéz János hiába biztatta a csikót, az csak hevert tehetetlenül. Végül is nem tudott mit cselekedni, a nyakába vette a csikót, s úgy vitte ki. Bizony mondom, még a sarkán is folyt a trágyalé. De a csikó nehéz volt nagyon. Vitte jó darabot Vitéz János, vitte, amíg bírta, de aztán ledobta, s otthagyta, s ment egyedül tovább. De aztán mégiscsak megáll s gondolkozik: ej, visszamegyek érte! Visszament, megint fölvette a csikót, s most még messzebb vitte. De elfáradt megint; megint ledobta, megint otthagyta. De megint csak megállt és gondolkozik: ej, visszamegyek még érte! Visszament, megint fölvette, megint vitte. De ismét csak kifáradt. Megint ledobta, megint otthagyta a csikót, hogy most már igazán nem viszi tovább. De újra csak visszatért, s újra csak fölvette a csikót a vállára. Megszólal ekkor a csikó:

- Kedves gazdám, Vitéz János, csak még ezen a hegyen vigyél keresztül, aztán majd én viszlek téged.

Megörült Vitéz János, hogy az ő hitvány csikója így megszólalt. Most már örömet cipelte át a hegyen, bár a nyelve lógott, de csak vitte. Azt mondja neki a csikó:

- Csak vigyél, kedves gazdám, mert az a vén boszorkány fenn áll a kémény tetején, s onnan figyel, mit csinálsz velem. Csak azt várja, hogy végleg magamra hagyj.

- Várhatja - felelte Vitéz János.

Amikor keresztül értek a hegyen, azt mondja a csikó:

- Tegyé le csak, kedves gazdám!

Vitéz János letette. A csikó megrázkódott. A világ szeme még olyat nem látott, amilyen gyönyörű paripa lett.

- Ülj rám, és most már csak magadra vigyázz!

Fölült Vitéz János a csikó hátára. Hatot lépett, hatvan mérföldet haladtak. De a kémény tetején az a kutya vén boszorkány is ráült a szénvonóra, kezébe fogta a piszkafát, s elkezdte hadarászni : utána! Egyszer csak azt mondja a ló:

- Nézz hátra már, kedves gazdám, nem jön-e az a kutya vén boszorkány!

Hátranéz a legény, s azt feleli:

- Dehogynem, kedves lovam! Már itt is van! A piszkafával hadarászik maga körül, mindjárt utolér bennünket.

- Lökd csak le azt a kefét!

Lelőkte Vitéz János a kefét. Olyan sűrű erdő lett mögöttük, mint amilyen sűrű volt a kefében a szőr. Mire a vénasszony azon a piszkafával keresztülverte, törte magát, bizony addig igen hosszú utat haladt a csikó.

Megint megszólal a csikó:

- Nézz hátra, kedves gazdám, nem jön-e az a kutya vén boszorkány?

Hátranéz a legény, s azt feleli:

- Dehogynem, kedves lovam! A piszkafával mindjárt le fog rólad kavarni, úgy hadonászik.

- Lökd le azt a vakarót!

Lelőkte Vitéz János a vakarót. Amilyen szöges, hegyes a vakaró, olyan hegyes, sűrű vidék váltott belőle. Míg a vénasszony azon keresztül törekedett, addig igen hosszú utat haladtak. De aztán megint csak megszólal a csikó:

- Nézz hátra már, kedves gazdám, nem jön-e az a kutya vén boszorkány?

Hátranéz a legény, s feleli:

- Dehogynem! Már a sarkunkban van. A piszkafával mindjárt leüt rólad.

- Lökd le csak azt a sült bárányt!

Lelőkte Vitéz János a sült bárányt. Akkor felordított a vén boszorkány:

- Na, Vitéz János, ebből sem eszel, mert megeszem előled!

Megállott a vén boszorkány, és megette a sült bárányt, de még a csontját is megszopogatta. Míg ő azzal az időt töltötte, addig bizony igen hosszú utat haladt a csikó. A boszorkány ismét majdnem

utolérte őket, de akkor ők már a három sárkány országában jártak. Így csak utánuk kiáltott:

- Megálljatok, kutyák, kezembe kerültök még!

De már a három sárkány birtokába nem mehetett be. A sárkányok ott várták a határszélen. Azt mondják Vitéz Jánosnak:

- No, sógor, most már több szerencsével mehetsz a feleségedért.

Vitéz János már másnap reggel elment a feleségéért. Most is éppen a forrásnál találta. Azt mondja neki:

- No, kedves egy feleségem, gyere, ülj föl, most már igazán elviszlek haza.

Azzal magához kapta a feleségét. A ló nekivágott a sivatagnak. Égig rúgta a földet, olyan villámgyorsasággal haladt előre. De közben otthon az istállóban egyszer csak rúgni-vágni, ágaskodni kezd Hollóferynyiges lova. Kiugrik Hollóferynyiges, rákiált a lovára:

- Mi a baj, ebek egyék-igyák a véred! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

- Van mit ennem, van mit innom, de nincs szép gazdasszonyom. Viszik!

- Ehetek, ihatok? Még utolérjük?

- Ehetsz, ihatsz, örökre is elalhatsz, akkor sem érjük többet soha utol.

De Hollóferynyiges csak fölugrott a lovára, utánuk iramodott. Felszállt a levegőbe, s annyira sarkantyúzta a lovát, hogy annak már a vére is folyt. Egyszer csak odanyerít Hollóferynyiges lova a Vitéz János lovának:

- Állj meg, kedves testvérem, ne hagyj megölni, mert már a vérem folyik.

Visszanyerít Vitéz János lova:

- Hát nem tudsz segíteni magadon? Eriggy fel vele a kék égig, és ugorj ki alóla. Ha leesik, kulimász lesz a föld színén.

Megfogadta a szót a ló. Felszállt Hollóferynyigessel a kék égig, s ott kiugrott alóla. Hollóferynyiges leesett, még egy lángosnál is jobban ellapult a föld színén. Akkor megállt Vitéz János lova, és visszament a másik lóhoz. Vitéz János a feleségét ráültette az ötlábú lóra, ő pedig most már a hatlábú lovon ment. Elértek a sógorokhoz. Vitéz János megköszönte a szívességüket, aztán indultak mindjárt. Útközben egyszer csak Vitéz Jánossal is felszállt a ló a kék égig, s

ott kiugrott alóla, Vitéz János is már majdnem a földre esett, amikor a ló visszaugrott alá.

Azt mondja a ló:

- Ugye, megijedtél, kedves gazdám?

- Meg bizony, kedves lovam.

- Látod, így ijedtem meg én is, mikor engem először a földre dobtál.

Mennek tovább hazafelé. Megint felszáll Vitéz Jánossal a levegőbe a ló, megint kiugrik alóla; de mire Vitéz János a földre esett volna megint aláugrott. Azt mondja a ló:

- Ugye, megijedtél, kedves gazdám?

- Bizony meg, kedves lovam.

- Látod, így ijedtem én meg, mikor engem másodszor ledobtál.

Mennek tovább hazafelé. Megint felszáll Vitéz Jánossal a levegőbe a ló, s megint kiugrik alóla. De mire a földre esett volna, most is aláugrott.

- Ugye, megijedtél, kedves gazdám?

- Bizony meg, kedves lovam.

- Látod, így ijedtem én meg, mikor harmadszor ledobtál.

- Ne ijesztgess már, kedves lovam; szemenszedett búzát adok neked, és szűrt vizet hozzá.

- Nem is ijesztelek többet, édes gazdám.

Így értek haza, a királyi palotába. Ott megtartották még egyszer a lakodalmat. Kisidától Nagyidáig folyt a sárga lé, olyan nagy lagzi volt. Igaz volt, mese volt, füle-farka benne volt ; aki evett kását, mondja ennek társát.

A két lány meg a vasorrú banya

Volt egyszer, hol nem volt a világon egy özvegyember meg egy özvegyasszony. Mindkettőjüknek volt egy-egy lánya. Szegények voltak mind a ketten. Az egyiknek rostája volt, de szitája nem, a másiknak szitája volt; de rostája nem. Ha az embernek a szita kellett volna, átküldött az özvegyasszonyhoz, az asszony meg, ha rosta kellett volna neki, átküldött az özvegyemberhez. Hogy ne kelljen mindig mindent kölcsönkérni, összeházasodtak. Az ember lányának nagyon rossz sora lett. A mostohája nagyon rosszul bánt vele, szidta, ütötte-verte, ahol érte.

A lány már nem tűrhette tovább, elment hazulról világgá. Ahogy ment, mendegélt, egy nagy erdőben talált egy kemencét. A kemence megszólította:

- Ó, szép lánymátkám! Egyél az én hamuban sült pogácsámból!

A lány mondja magában:

- Eszem biz én, mert éhes vagyok!

És jóllakott a pogácsából. Arráb egy patak mellett ment el. A patak is megszólítja:

- Ó, szép lánymátkám! Igyál az én szemetes vizemből!

- Iszom, mert szomjas vagyok! - mondta a lány, és jót ivott belőle.

Ment tovább az erdőben. Egyszer egy házhoz ért. Abban lakott a vasorrú banya. Beállott hozzá szolgálónak. A vasorrú banya megparancsolta, hogy hat szobába szabad neki bemenni, de a hetedikbe nem. A lány fogadta, hogy úgy lesz. De egyszer, ahogy a vasorrú banya elment otthonról, a lány mégiscsak benézett a hetedik szobába. Hát mit látott? Olyat, amin nagyon elcsodálkozott. Annyi kincs volt ott, hogy annyit még álmában sem látott. Megrakodott belőle, és szökött hazafelé. Nem soká mehetett, mert a vasorrú banya visszatért, észrevette, hogy a lány bent járt a hetedik szobában, és elszökött. Elővette a sütőlapátot meg a vasgerebent, a lapátra ült, és azt mondta magában:

- Lipit-lapát, vasgereben, mindjárt utolérlek, legerebenezlek!

A lány akkor már a patakhoz ért. Megszólítja a patakot:

- Ó, te patak! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú

banya, mindjárt legerebenez!

A patak szétnyílt és elrejtette. A vasorrú banya ott ment el a lapáton a patak mellett, a lányt nem látta meg. Akkor a lány kijött, és ment tovább. Odaért a kemencéhez. Megszólította azt is:

- Ó, te kemence! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú banya, mindjárt legerebenez!

A kemence is elrejtette. A vasorrú banya a lapáton már akkor visszafelé jött, de a lányt nem láthatta meg, mert a kemence elrejtette. Hazaért a lány. Megmutatta a magával hozott kincseket. Örült is az apja, hogy a lánya most már nem eszi ingyen a kenyeret a háznál.

A mostoha szerette volna, ha az ő lányának is volna annyi kincse, mint a másoknak. Sütött neki édes süteményt, meg adott neki egy csutora bort, és elküldte, hogy szolgáljon ő is a vasorrú banyánál.

Az ő lánya is azon mód találkozott az erdőben a kemencével. Odaszólt a kemence neki is:

- Ó, szép lánymátkám! Egyél az én hamuban sült pogácsámból!

- Nem eszem én! - mondta a lány kevélyen. - Van énnekem cukros süteményem!

Arrább a patak is megszólította:

- Ó, szép lánymátkám! Igyál az én szemetes vizemből!

- Nem iszom én! - mondja. - Van az én csutorámban bor!

Azzal ment tovább. El is ért a vasorrú banyához. Fölfogadták őt is. A hetedik szobába neki se volt szabad benézni. Alig várta, hogy a vasorrú banya elmenjen otthonról, első dolga volt, hogy a hetedik szobába menjen. Bement, s még több aranyat hozott el, mint a másik. Úgy megszédte magát, csak úgy görbült, és sietett hazafelé.

A vasorrú banya most is nemsokára otthon volt. Megint elővette a sütőlapátot meg a vasgerebent, ráült a lapátra, és mondta:

- Lipit-lapát, vasgereben, mindjárt utolérlek, legerebenezlek!

A lány odaért a patakhoz.

- Ó te patak! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a vasorrú banya, mindjárt legerebenez!

De a patak azt mondta neki:

- Nem rejtelek! Nem ittál a szemetes vizemből!

Szaladt tovább. Odaért a kemencéhez. Azt is kérte:

- Ó, te kemence! Rejts el engem a te rejtekedben! Ímhol jön a

vasorrú banya, mindjárt legerebenez.

A kemence se rejtette el.

- Nem ettél a hamuban sült pogácsámból!

A vasorrú banya nemsokára utolérte a lányt, jól legerebenezte, az aranyat meg elvette tőle. A lány alig tudott hazamenni. Mikor hazaért, a kakas meglátta, a kerítésre szállt, és onnan kiabálta:

- Ímhol gazdasszonyom! Jön ám a te lányod tiszta vérben!

Odaugrik az asszony.

- Hess le onnan, te kakas!

És hozzátette:

- Jön ám tiszta gyémántban!

A kakas megint fölszállt a kerítésre, és csak kiabálta:

- Ímhol! Jön a lányod tiszta sebben!

Az asszony azt se hagyta szó nélkül.

- Jön ám! Hozza a drága kincseket!

Egyszer csak a lány belépett a házba: tiszta vér volt. Nem hozott semmit.

Bíró János

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer Tiszán innen, Dunán túl, de még az Óperenciás-tengeren is túl, a tüzes tengernek a hetvenedik szigetjén, volt egy irtózatos kis kert. Abban a kis kertben volt egy irtózatos nagy, nagy kert. Abban a nagy kertben lakott egy öregember, annak volt egyetlenegy fia, úgy hítták: Bíró János. Elhatározta az öregember, hogy nem engedi dolgozni a fiát, hanem a világ legerősebb emberévé fogja nevelni.

A fiú a sutban nevelkedett: mindig a hamuban ült, egész huszonegy éves koráig. Addig ki nem szólíhatta senki az ő ülőhelyéből. Közben nagyon szépen tudott furulyálni, úgy, hogy még máshonnan is jöttek meghallgatni. Így hát nem a világ erősének nevelték, hanem világhírű furulyásnak.

Amikor elérte a huszonegyedik évét, olyan zivatar keletkezett, hogy összedöntötte a házakat. Új házat csináltak, új háztetőt. A fiú még

akkor is a sutban ült, akkor sem ment ki onnan. Az új házba olyan óriási mestergerendát tettek, hogy nyolc ember nem bírta fölemelni. János csak nevette a sutban, hogy nyolc ember, és nem bír egy darab fát a hátára fölvenni.

Az apja igen bosszús lett erre:

- Azt a kutyateremtettét, hát még nevetsz, te rongy fickó?! Elérted a huszonegyedik évet Ki a hamuból menj ki segíteni föltenni a gerendát!

János a gerendát egymaga úgy odatette a helyére, kicsi híja, hogy a fal össze nem dőlt.

Az apja erre még bosszúsabb lett.

- Na, te rongyember! Többet nem engedlek a sutban ülni! Szedd össze magad, és menj világot próbálni! Eredj szolgálni!

A fiú meg volt sértve, vette magát, összeszedelőzködött. Sütött neki az édesanyja valami kis útravalót.

Ment János, mendegélt, már igen-igen messze jutott. Beért egy városba. Abban a városban a kirakatban kókuszbabok voltak. Ezeket nézegette, micsoda gyönyörű munkák ezek, mintha csak élőlények volnának. Ő ennek a gyárában szeretne dolgozni, hogy ilyeneket csináljon. Találkozik egy öregemberrel.

- Mondja, édes öregapám, hol lehet ezeknek a báboknak a gyára?

Végignéz az ember a fiatalemberen, és azt mondja:

- Hát te kókuszbab-gyárba szeretnél menni?

Feleli János:

- Igenis, oda.

Még egyszer végigtekint rajta, s gondolja magában az öreg: „Majd az ördögbe fogsz menni bábót csinálni.”

- Oda ni, látod azt a nagy vaskaput?

- Látom - mondja János.

- No, eredj oda be, ott van.

Hát hová küldte az öreg a fiút? Egy kardgyárba. Ahogy bement János, hej, csak ámul, hogy csitteg-csattog minden, csinálják a kardokat, szuronyokat, töröket. És azt kérdezik mindjárt, tőle:

- Mi járatban vagy, fiam?

- Munkát keresek - mondja János.

- Épp ilyen emberre van szükségünk. Szeretnél-e kardmester lenni?

Nem tudott János hová fordulni, kénytelen volt elfogadni. Azt mondja

neki a kardmester:

- Jól van, kedves fiam, leszél kardmester. Három napból áll az esztendő, s egy-egy tányér pénzt kapsz egy napra. Ha beválsz munkásnak, megjavítjuk a fizetésedet!

Jánosnak mindjárt az jutott az eszébe, ha kitelik az esztendő, három tányér pénzt vihet haza az édesapjának. Mondta is: „Bizony, öregek lettek a szüleim, nagyon sokat nélkülöztek miattam nagyon megérdemlik, hogy öreg napjaikra kiségtsem őket.”

Hát lett is belőle olyan kardmester, már a harmadik nap olyan kardot csinált, hogy még a kardmesternek is ő csinált kardot. A fizetésen kívül saját magának is csinálhatott egy kardot. A harmadik nap este az oldalára kötötte, hogy be tudja bizonyítani az apjának, hogy ő milyen mester. Magához vette a három tányér pénzt, elvitte haza, a szüleinek.

Amikor hazaért, a kardját felakasztotta a konyhában, s bement a szüleihez.

- Adjon isten jó napot, kedves szüleim!

Azt feleli az édesapja:

- Adjon isten neked is! Már hazajöttél? Mennyi ideig tartott a szolgálat?

- Eddig, édes jó szüleim. Azért jöttem haza, hogy amit kerestem ezidáig, maguknak adjam segítségükre!

- Hát hol szolgáltál?

- Ebben és ebben a városban; kardmester lettem.

- No, még hozzá kardmester!

- Ott van a kardom a konyhában felakasztva, az csak elég, hogy kardmester vagyok!

- Már kimegyek, megnézem, milyen kardod van.

S körülnézi az öreg a kardot. A maga idejében huszár volt. Megnézi a kardot, bizony csak csínos, takaros kard az. Kimegy vele az udvarba.

Volt ott egy tizennyolc-húsz éves körüli kiszáradt akácfató. Megcsóválja az öreg a kardot, össze akarja vele aprítani azt az akácfatóvet. Belevágja a fába, de a kard darabokra töredezett. Kapja az öreg a kardnak a hüvelyét, s megy be a fiúhoz, nagy bosszúsan:

- Milyen kardmester vagy te? Nézd meg ezt a tuskót, nem tudtam a kardoddal összevágni. Takarodj a házamtól, és tanulj ki

kardmesternek, ha kardmester akarsz lenni!

A fiú nagyon elszomorodott. Elköszönt a szüleitől, és ment vissza a városba, hogy még egy kardot csináltasson magának. Amint megy, a félúton egy rettenetes nagy erdőn kellett keresztülmennie. Utjába kerül ott egy tiszta-világtalan vadnyúl.

- Hallod-e, Bíró János - mondja neki a nyúl -, annak az erdőnek a másik szélén van egy forrás. Ha engem abba a forrásba háromszor beleméritesz, látni fogok. És adok neked egy olyan darab acélt, ha kardot fogsz csinálni, s azt beleteszed - ne félj, nem töri el többé az édesapád!

Felemeli a kis nyulat János, és viszi a forráshoz. Belemártja a forrásba, s kérdezi a nyúltól:

- Látsz-e már?

Azt mondja a nyúl:

- Mintha szitán néznék keresztül!

Nagyon feltűnt Jánosnak, hogy egy vadnyúl így beszélni tud vele. Beledugja a forrásba másodszor is.

- Na, látsz-e már?

- Most már még a vashegyen is keresztüllátok!

Akkor kapja a nyulat, még egyszer beledugja a forrásba.

- Na, hogy még jobban láss!

- Na, kedves Bíró János - mondja a kis nyúl -, amiért ezt megtetted velem, nesze, itt van ez a kis darabka acél. Elmégy a kardműhelybe. Ott igen várnak már rád. De szegődd ki, hogy magadnak is csinálhass egy kardot. Ezt a kis acélt tedd bele a kardba. Tedd bele, ne félj. Nemcsak édesapád nem töri el többször, de ha valahol bajod van, a világnak akármelyik részén, fújj rá erre a kardra annyiszor, ahányszor vízbe mártottál. És én segítségedre leszek.

Még el is nevette magát a fiú: milyen segítségről is lehet szó, ahol egy ilyen hitvány kis állat akar segíteni? Elköszönt a kis nyúltól, s ment a kardműhelybe.

Amikor belépett, megéljeneztek, nemhogy föl ne fogadták volna. Most is három napból állott az esztendő, s minden napra három tányér pénzt kapott. Kiszegődte, hogy még egy kardot csinálhasson magának. Szívesen megengedték neki. Gondolta a kardmester, ha tízet csinálsz magadnak, az se baj, csak csináld meg azt a dolgot, mi szükséges.

Úgy is történt. János kitöltötte az esztendőt, megkapta a kilenc tányér pénzt, és csinált egy kardot. Amikor készen lett a kard, úgy belevágódott a hüvelybe, olyan szikrát vetett, hogy az egész műhely megvilágosodott. János az oldalára akasztotta, és megindult hazafelé.

Egy kicsit büszke volt, az igaz, hogy micsoda kardmester lett őbelőle! Akkor a kard kiugrott a hüvelyéből, és úgy sétált körül, mintha arra vigyázna, nehogy valaki az ő gazdájához hozzáérhessen. Ment János keresztül az erdőn. Közel ment minden vastag fához, kardját forgatva, mintha a fa útjában volna. A kardja egymás után metszette ki azokat az irtózatos vastag fákat.

Ahogy hazaért, a kardját megint felakasztotta a konyhában. Bevitte a szüleinek a kilenc tányér pénzt.

- Adjon isten jó napot, kedves jó szüleim! Most már kilenc tányér pénzt kaptam egy évre, hazahoztam maguknak, segítségükre!

- Jól van, tedd le a pénzt! Hol a kardod?

- Odakünn van a konyhában, fölakasztva.

- Megyek, megnézem, milyen kardmester vagy.

Megfogta az öreg a kardot. Nézegeti: bizony gyönyörű szabású, tetszetős egy kard. Kimegy vele az udvarra, megforgatja. Szép nagy gyümölcsfái voltak a kertben. Mielőtt belevágná a tőkébe, azokat kezdi metszegetni. Kettőt se suhint, és szalad be nagy ijedten a fiához:

- Gyere ki, kedves fiam, mert a kardod minden fámat kivagdalja!

De mire az öreg bement, a kard is belevágódott a hüvelyébe. Olyan szikrát vetett, hogy az egész konyha tele lett szikrával.

Akkor mondja az öreg a fiának:

- Látom, kedves egy fiam, most már kardmester vagy. Ezzel a kardoddal már elmehetsz világot próbálni. De nagyon vigyázz magadra, és arra kérlek, ne feledkezz meg rólam sem.

- Ne féljenek, kedves jó szüleim, a legelső pénzem vagy keresetem hazahozom, kiségiteni magukat, úgy, mint maguk segítettek engem. Édesanyja útravalót készített neki. János elbúcsúzott tőlük. Oldalára kötötte a kardot, és ment hetedhét ország ellen. Még azon is túl.

Ahogy megy, ott áll az útszélen egy nyalka juhászlegény. János köszön neki:

- Adjon isten, juhász pajtás!

- Adjon az isten neked is, ismeretlen pajtás.
 - Mi vagy te itten?
 - Én vagyok a királynak a juhásza. És te mi vagy?
 - Én meg vagyok a világnak a vándora.
 - De tetszik nekem az a szó, amit mostan szoltál! - mondja a juhász.
 - Nekem meg az tetszik, az a ruha, ami rajtad van!
- Szép fehér, lobogós ingujja volt a juhásznak, bő gatyája, piros lajbija, sarkantyús csizmája.
- Hát azt mondom, vándor pajtás, cseréljünk hivatalt. Te legyél juhász, én pedig lennék vándorlegény.
 - Jó! Vetkőzzünk le!

Megcserélték a ruhát. Elmondta a juhászfiú, mi a teendője, hova kell hajtani a juhokhoz este, és kik fogják várni. Egyszóval mindent elsorolt neki, amit tennie kell.

A juhászlegény ekkor felöltözködött a vándorlegény ruhájába, a vándorlegény meg magára szedte a szép bő ruhát. Addig is nagyon szép volt Bíró János, de most párját kellett keresni szépségére, derékságára és bátorságára. Elköszöttek egymástól.

Igen, de a kardot nem adta oda a vándorlegény. „Így ni! Kardos juhász leszek!” - gondolta. A vándor ment az úton tovább, a juhász pedig töltötte kedvét a juhok között. Volt a juhok közt egy szamár is, ez a juhászlegényé volt. A vándorlegény, mikor elhaladt az útkanyaron, futásnak eredt, hogy vissza ne tudja kiabálni a juhászlegény.

A juhászlegény maga elé fogta a falkát. A legelő közepén volt egy olyan nagy fa, hogy az árnyékában ellegelt háromezrezer darab juh, reggeltől estig. Odament a juhászlegény a fa alá. Kibontja a tarisznyáját - a sok gyaloglás után elfáradt, s megéhezett. Fölnéz a fára, s gondolja, hogy jó volna egy kis száraz fáért fölmenni oda, de ki tud arra a fára fölmenni? Mire azt kigondolta, a kardja fölpattant, s olyan gyorsan lecsapkált annyi kis száraz fát, hogy bizony olyan tizenhárom szamárnak is elég lett volna elhúzni, mint amilyen neki volt. János tüzet rakott, de szalonnasütés közben lefeküdt és elaludt. Egyszer csak kerekedik egy fekete felhő északról. Fölbred erre a juhász. Nézi a felleget. Mi történik most, ha nagy eső jön? De csak heveredett vissza. Egyszer csak a kardja kiugrik a hüvelyéből, úgy talpon csapta őt, csúszott vagy né métert hason - mert már közel volt

a veszély.

Széjjelnéz, látja ám, hogy jó egy nagy hatfejű sárkány. Ordítja a sárkány:

- Hej, te kutya gazember, Bíró János! Mikor akkora voltál, mint egy köleskásaszem, már tudtam, hogy veled meg kell vívni! Hanem hajtsál az első öt szájamba harminc darab juhot. A hatodikba pedig ülj be te!

A kard csak kipattant János kezéből egy pillanat alatt, egy csapásra levette a sárkány öt fejét.

Azt mondja a sárkány a hatodik fejével:

- Bíró János, kérlek, hagyd meg azt az egy fejemet, adok neked egy világot!

- Hol van az a világ?

- Látod azt a hegyoldalt amott?

- Látom.

- Ott van az a nagy kő, látod?

- Látom.

- Azt felfordítod, ott van egy ajtó, azon bemegy, ott az én világom!

A kard lecsapta a sárkánynak azt az egy fejét is. A szívét kétfelé vágta. A sárkány véréből kiugrott egy rézgyűrű meg egy rézkulcs. A juhászlegénynek sallangos zacskója volt. A gyűrűt és kulcsot rákötötte a sallangra. Aztán nemsokára, estefelé, fogta a juhokat, és hajtja hazafelé. Elővette a furulyáját. Olyan szépen tudott furulyálni, hogy még a juhok is táncolva, ugrálva rohantak hazafelé.

A királynak volt három szép lánya. Amint hajtja János a juhokat hazafelé, kijöttek bámulni, hogy milyen szépen furulyál az a juhász. Elmondták a királynak, hogy új juhász hajtja a juhokat hazafelé. Ezen mindenki nagyon elbámult, mert még a királynak sohasem volt olyan juhásza, aki haza tudta volna hajtani a juhokat. Mindennap elveszett egy juh.

Mennek is elébe. Kérdi tőle maga a király is:

- Hajtod, fiam, hazafelé a juhot?

- Hajtom, felséges királyatyám! Juhász vagyok, ez az én teendőm!

- Nagyszerű juhász vagy, fiam! - feleli a király. - Én mondom neked!

A királykisasszony, a legfiatalabbik, belenéz a juhászfiú szemébe, tetőtől talpig látta magát benne. Nagyon szép fiú volt. A lány a juhászfiú mellé húzódik, úgy, hogy az apja észre ne vegye, és kéri a

juhásziútól:

- Kedves juhász bácsi, tessék nekem adni azt a gyűrűt, amelyik oda van kötve a zacskóra!

János ugyan nem nagyon kínálgatta, mert az neki emlékgyűrűje volt a sárkány legyőzéséről, meg dísznek is tartotta. De addig hízelgett a királykisasszony, úgy melléje húzódott, hogy végül is leszakajtott a zacskóról. Rögtön ráhúzta az ujjára. A juhászlegény nagyon restellte a dolgot, de gondolta magában: csak nem fogok vele huzakodni azért a gyűrűért. Maradjon ott!

Behajtotta a juhokat, aztán bement a konyhába. A vacsorát a királykisasszony maga vitte elébe. Annyira szerette a juhászlegényt, hogy amikor csak ránézett, mintha csókolta volna.

Eljött aztán a másik nap reggel. Elkészítették a napra való eledelt a tarisznyába. János maga elé fogta a birkákat, kihajtotta a legelőre. Amikor elért a legelőre, kihúzta a kardját a hüvelyéből, és ráfújt háromszor úgy, amint a kis nyúl magyarázta neki, amikor a forrásba dugta. Ott termett a kis nyúl azonnal:

- Mi bajod van, Bíró János? Segítségedre jöttem.

- Semmi nincs, kedves nyulacskám, mondd meg nekem, hogy mi vár rám itten.

- Nagy feladat. De nagyon vigyázz magadra. Nem történik semmi bajod, ha rám hallgatsz! Még két ronda sárkánnyal kell megvívnod. De győztes leszel, ha rám hallgatsz. Ma délre fog jönni a tizenkétfejű sárkány. Amikor közel jön hozzád, húsz méterre körülbelül, hajítsd felé a kardodat. A kardod majd fogja tudni, mi a teendője. Holnap délben ismét el fog jönni egy huszonnégyfejű sárkány. Annak már ha száz méterre lesz, hajítsd felé a kardot, mert ha közel engedted magadhoz, olyan tüzet fog rád eresztene, hogy megégsz. A kardod fogja tudni, mi a teendője. Még egy évre fognak marasztalni. Maradj. Kérjed a fizetésednek a kétszeresét, a többi majd a te dolgod. Isten veled, nekem mennem kell ismét nagy segítségre hívtak, másfelé.

El is tűnt a kis nyúl.

Alighogy elment a kis nyúl, ismét jött egy fekete felhő, rettenetes dühöngéssel. Nagy villámlás, csettegés, recsegés, ropogás közben megközelítette a juhászt. Amikor közel ért, elordítja magát a felhő, azazhogy a sárkány:

- Te, földi féreg, Bíró János, mikor akkora voltál, mint egy kásaszem,

már tudtam hogy meg kell vívnom veled! Megölted az öcsémet, de most vége az életednek!

Várt a juhászlegény, hogy érjen csak közelebb. Amikor körülbelül húsz méter távolságra volt, fogta a kardját, felé hajította. A kard egy csapásra levette a sárkány tizenegy fejét. Mondá akkor a sárkány:

- Bíró János, hagyd meg ezt az egy fejemet az életemmel, adok neked egy világot.

- Hol van az a világ?

- Ott, ahol az öcsémé.

A kard a sárkánynak azt az egy fejét is lecsapta. Kétfelé vágja a sárkányt, kétfelé hasítja a szívét, csak kipattan a szívéből egy ezüstkulcs és egy ezüst gyűrű. A juhászlegény azt a két tárgyat ismét rákötötte a zacskó sallangjára. Aztán, nem is sokára, fogja a juhokat, hajtja hazafelé. Felült a szamárnak a hátára, elővette a kedvenc furulyáját, és gyönyörű szépen furulyált rajta:

Én vagyok egy híres juhászlegény,

Szamárháton járok, mint egy szegénylegény...

A királykisasszony meghallotta, már jó messzire elébe szaladt:

- Adjon isten jó napot, juhász bácsi!

- Adjon isten, felséges királykisasszonykám!

- Hajtja hazafelé a juhokat? Jaj, de szereti a juhász bácsit a felséges királyatyám! De higgye el, juhász bácsi, hogy én is. Tessék nekem adni azt a szép gyűrűt!

- Minek az a felséges királykisasszonynak? Értéktelen tárgy ez.

- De nagyon értékes az, juhász bácsi!

Nem akarta adni a juhászlegény - mit fog ő egy királylánnyal cseresznyézni! Nem adta! De az addig hízelgett, odasündörközött mellé, hogy megkapja a gyűrűt, úgy, hogy megint leszakította. Ráhúzta az ujjára.

- Így ni, juhász bácsi! Ez a két gyűrűm a magáé volt. Én is a magáé leszek, juhász bácsi.

Elhajtja haza a juhokat a legény. Kinn áll a király. Mondja a király a juhászlegénynek:

- Hazahajtottad a juhokat, fiam?

- Haza, felséges királyatyám.

- Királyi szavammal mondom neked, nagyon derék juhászlegény vagy, amiért már két napja megőrizted a juhokat!

- Nem derékség az, felséges királyatyám, ez a juhász kötelessége!

- Jól van, fiam, hajtsd be a juhokat!

Behajtotta, s ő maga bement a konyhába.

A királykisasszony saját maga vitte elébe a vacsorát, finomabbnál finomabb ételeket, italokat, hogy kedve legyen a juhásznak szépen furulyálni.

Harmadik reggel is kihajtja a juhokat a legelőre. Már amikor kihajtott, néz napkelet felé. Olyan fekete felhő jő föl, amelyet ő még az életében sohasem látott. Tudta, mi lesz abból. Hát csak jöjjön! Amikor a huszonnégyfejű sárkány már csak kétszáz méterre volt, felordított:

- Gyere ide, te gazember! Hadd nyeljelek le! Megölted két öcsémet; de most vége az életednek!

Amikor száz méterre lehetett, János felédobta a kardját. Egy-két csapás, és a kard a sárkány huszonhárom fejét levette. A sárkány könnyörgőre fogta a dolgot:

- Hagyd meg ezt az egy fejemet, adok neked egy világot!

- Hol van az a világ?

- Ott van, ahol az öcsémé!

De a kard a sárkánynak azt az egy fejét is levágta. Kétfelé vágja a sárkányt, kétfelé hasítja a szívét. Kipattan belőle egy aranykulcs és egy aranygyűrű. A legény a kulcsot és a gyűrűt ismét rákötötte a zacskó sallangjára. Elment végre ahhoz a kőhöz, ahol a sárkány magyarázta, hogy ott van az ő világa.

Na, de milyen kő van ottan? Olyan, hogy száz ember se bírta volna elfordítani. János gondolkodott; hogy mit tegyen! Igaz-e ez, vagy hazugság? De mire meggondolta a dolgot, a kardja kiugrott a hüvelyéből, alácsapódott a kő alá, és úgy elfordította onnan, mintha csak ott sem lett volna.

Látja János, hogy van ott egy rettenetes nagy vasajtó. Fölnyitja a vasajtót, és van ott egy óriási nagy létra lefelé. Megindul rajta.

Amikor leért a sötétbe, ismét talált egy ajtót. Próbálja kifelé nyitni, de nem tudja. Akkor azt gondolja, hogy van három kulcs, hátha jó lesz ehhez valamelyik. Próbálja. Hát a rézkulccsal kinyílt az ajtó. Mikor az ajtó kinyílt, csodáknak csodája történt. Ugyanolyan egy világrészre talált, mint itt van a föld tetején. Olyan világos van, és annyi katonaság van, hogy még ő ennyit életében sohasem látott. És

csak odarohannak őhöz, fölkapják, fölemelték, és kezdték éljenezni:

- Éljen, éljen, új királyunk van!

Aztán enni kértek tőle a katonák. Azt mondja Bíró János:

- Van itten a tarisznyámban egy kis ennivaló. De hát ennyi ember mit kezd vele?

Azt felelik:

- Nem kell nekünk a tarisznyából, felséges királyatyánk, hanem ott van az a rézpálca, csapj rá arra a rézasztalra, lesz nekünk mit enni!

Úgy is lett. Rácsapott a rézpálcával a rézasztalra. Különbéül különb ételek és italok termettek rajta. Aztán kérdi a tisztektől, hogy mi van itt még látnivaló.

- Itt van egy istálló, felséges királyom, abban van egy ló, ami azé a hatfejű sárkányé volt.

Kiadta parancsba Bíró János, hogy szemenszedett búzát és szűrt vizet adjanak a lónak. Azután egy magas rangú tiszt János elé állt, elsorolta hogy mi van még hátra. Elvezette Jánost a tizenkétfejű sárkány országába. Az ezüstkulccsal kinyitotta ott az ajtót. Ott még százszorta több katonaságvolt, mint itt. Azok is fölkapják Bíró Jánost a levegőbe, és éljeneztek:

- Éljen, éljen, új királyunk van!

Azok is enni kértek tőle. Azt feleli Bíró János:

- Menjetez amazokhoz, van ott mit enni!

- Nem megyünk mi oda, felséges királyatyánk. Itt van ez az ezüstpálca, csapjál rá erre az ezüstasztalra, nekünk is lesz mit enni!

Úgy is lett. János rácsapott az asztalra. Különbéül különb ételek és italok termettek az asztalon. A legmagasabb rangú tiszt itt is János elé áll, és elvezeti az istállóba, s mutatja a lovat. Az első istállóban rézszőrű paripa volt. Ebben az istállóban egy ezüstszőrű. János kiadta a parancsot, hogy a lónak szemenszedett búzát és szűrt vizet adjanak, míg ő ide vissza nem jön. És kérdezősködik, hogy van-e valami látnivaló még.

- Van bizony, felséges királyom! Itt van ez az ajtó, itt az aranyvilág! Ott van a zacskódon az az aranykulcs, avval kinyithatod!

Amikor oda bement, ott is fölkapják, a levegőbe emelték, és éljeneztek:

- Éljen, éljen! Új királyunk van!

És kértek tőle enni.

- Menjetez oda be, abba az előbbi világba, van ott mit enni!

- Nem megyünk mi oda, felséges királyunk! Itt van az aranypálca, csapjál arra az aranyasztalra, lesz nekünk is mit enni akkor, amennyi csak belénk fér.

Úgy is lett. János rácsapott az aranyasztalra az aranypálcával. Különbnél különb ételek és italok termettek az asztalon. Kihívták azután az istállóhoz, és megmutatták neki a sárkány lovát. Gyönyörű szép aranyparipa volt. János kiadta a parancsot, hogy szemenszedett búzát és szűrt vizet adjanak neki. Egyenek, igyanak, amíg ő a három világból vissza nem tér.

- A legnagyobb békesség és csendesség az óhajom!

Akkor elkészönt tőlük. Úgy eltöltötte itt az időt, úgy elmászkaált ezekben a világokban, hogy már majdnem jó este volt, amikor innen elszabadult. Maga elé kapja a birkákat, és hajtja hazafelé. Meghallotta a királykisasszony a furulyaszót, már jó előre elibe szaladt.

- Adjon Isten jó estét, kedves juhász bácsi!

- Adjon isten jó estét, felséges királykisasszonyka.

- Hajtja haza a birkákat, juhász bácsi?

- Hajtom!

Meglátja a királykisasszony a gyűrűt, megint odasimul a juhászlegényhez, és kéri tőle szépen:

- Tessék nekem adni, juhász bácsi, azt a gyűrűt!

A juhászlegény jobban sajnálta az aranygyűrűt, mint az előbbieket, mert szebb gyűrű volt. Nem akarta adni. De a királykisasszony addig csavargott mellette, hogy elszakította minden sallangjától, és az ujjára húzta. Gondolta a juhászlegény: ha elkaptad, legyél vele boldog, nem fogok veled huzakodni érte. És ekkor a királykisasszony azt mondja a juhászlegénynek:

- Kedves juhász bácsi, nagy újságot mondok magának. Holnap a legidősebb nénémnek a zsebkendője ki lesz tűzve tíz méter magasba. És ki van hirdetve a világnak minden részén, vitézeknek, szegényeknek és boldogoknak: aki felugrat érte bármilyen állaton, a felséges királyatyám hozzá adja feleségül. Tessék szíves lenni sok zabot adni a szamarának. Holnapután középső néném zsebkendője lesz kitűzve, a harmadik nap az enyém. Ha jól fogja zabolni a

szamarat, mikor az én zsebkendőm lesz kitűzve, hátha el tudná kapni a juhász bácsi. Akkor én magának a felesége lennék!

- Jól van, királykisasszonykám!

Elmegy haza a juhász, ott várja már a király. Nagy összejövetelet tartott arról, hogy a királynak olyan juhásza van, amilyen a földkerekségen sincs több. Megmentette az országot a sárkányoktól. Mondja a király a juhászlegénynek:

- Fiam, kitöltötted az esztendőt! Nem azt a bért kapod tőlem, amit kiszegődtél, hanem százszor annyit. Még attól is többet. De most tégy eleget királyi szavamnak. Maradj még egy évet. Ezerszer annyit fogok neked fizetni arra az évre, mint amennyit most kaptál!

A fiú elfogadta az ajánlatot, gondolta, hogy a kedves szüleinek is jó kis összeget fog megszolgálni; abból most már meg fognak élni.

Úgy is történt. Másnap reggel kihajtja a birkákat.

A királykisasszony, mielőtt ő kihajtott volna, egy nagy kosár zabot vitt a számárnak, hogy majd jól tudjon ugrani. Azt mondta a királykisasszony a juhászlegénynek, hogy gyakorolja odakint a legelőn a számaron az ugratást, mert a harmadik nap az ő zsebkendőjét tűzik ki, s ő nagyon-nagyon szeretné, ha azt a juhászlegény kapná le a számarral.

Kihajtja a juhokat a legény, s elmegy egy kicsit körülnézni a világában. Kivezette a rézszőrű paripát, fölnyergelte.

- Ej, kedves gazdám - mondja erre a ló -, de sokat hajtott éhen-szomjan az a kutya sárkány!

- Ne félj, kedves lovam - feleli Bíró János. - Szemenszedett búzádat adok neked, és hozzá szűrt vizet inni.

Akkor ráfűjt a fiúra a ló, az a tiszta rézszőrű ló; hát a fiú is tiszta rézszőrű ruhába termett. Felült a lovára. Azt mondta most a ló:

- Hogy menjek, kedves gazdám? Mint a szélvész vagy mint a villámlás?

- Csak úgy, kedves lovam, hogy se tebenned, se énbennem semmi hiba ne történjen!

János fölugrott a lovára, a ló kettőt ugrott, hármát lépett, s már ott állott a királyi palota mellett száz méterre. Nagy tömeg, mindenféle nép volt ott. Hercegek, grófok, bárók, válogatott cigánylegények. Mindenki ugratott a zsebkendőért. Kinek keze, kinek lába kitört a nagy ugratásban. Bíró János az egészet csak neveti. A királynak a

legkisebb lánya ki-kiszalad az útra közben, nézi, hogy nem jön-e a juhász a számárral. Egyszer csak azt mondja a ló:

- Itt az idő, kedves gazdám, mehetünk?

- Mehetünk, kedves lovam!

Ugrott egyet, fölszállott a levegőbe, elkapta a királykisasszonynak a zsebkendőjét, és zsebre csapta.

- Köd előttem, köd utánam, senki se érhesen a nyomomba! - nyerítette el a ló magát.

És a nagy ködbe, a nagy felhőbe eltűnt. Ott vágatott a nyája felé. Ahogy odaért, leszállt a lóról, leszerelte a lovát, kiadta a parancsot az etetésre, aztán fölötözött juhászruhába, hajtotta hazafelé a birkákat. Felült a számárra, kezébe fogta a furulyát, és szépen fújdogálta. A királykisasszony már jó messzire elébe ment.

- Adjon isten, juhász bácsi!

- Adjon isten, felséges királykisasszonyka!

- Jaj, nem jött haza, juhász bácsi, hisz jó, hogy nem jött haza ugratni. De látta volna, milyen sokan ugrattak a néném zsebkendőjéért. De volt itten egy rézvitéz, egy rézszőrű paripán, az csak felszökkent a lovával, kikapta a néném zsebkendőjét, és elvitte. De volt nevetség, mert a próbálkozók közt akadt olyan is, aki kezét, lábát eltörte. Kedves juhász bácsi, holnap a középső néném zsebkendőjét tűzik ki. De csak tessék a szamarát tanítani az ugrásra, mert holnapután az én napom lesz. És aki elkapja, felséges királyatyám ahhoz ad feleségül. Ha a juhász bácsi elkapná, a felesége lennék.

- Majd meglátom, felséges királykisasszonyka, hogy hazajöhetek-e, nagyon sok a dolgom annyi birka mellett!

Másnap reggel kihajtotta a juhokat a legelőre. Elment megint a világába, s kivezette az ezüstszőrű paripát.

Mikor kivezette, megszólalt a ló:

- Ej, kedves gazdám, de sokat hajtott éhen-szomjan az a kutya sárkány!

Feleli Bíró János:

- Ne félj, kedves lovam! Szemenszedett búzát adatok neked, és hozzá szűrt vizet inni!

Akkor ráfújt a ló a fiúra. Tiszta ezüstruha lett rajta. Ráült az ezüstszőrű paripára. Azt kérdi tőle a ló:

- Hogy menjünk, kedves gazdám? Mint a szélvész, vagy mint a

villám?

- Csak úgy, kedves lovam, hogy se tebenned, se énbennem hiba ne essen!

Egyet-kettőt ugrott a ló, fölszállt a levegőbe. Egy pillanat alatt a kastély mellett áll, vagy száz méterre a tömegetől. Volt ám ugratás a zsebkendőért most is! A királykisasszony ki-kiszaladt az útra, figyelte a juhászt, hogy nem jön-e a szamáron hazafelé.

Egyszer csak megszólal a ló:

- Itt az idő, kedves gazdám, mehetünk?

- Mehetünk, kedves lovam!

Felszállott a levegőbe, elkapta a zsebkendőt, zsebre nyomta, és azt kiáltotta :

- Köd előttem, köd utánam, senki utánam ne mehessen!

Úgy is lett. Elment most is a nyájához. Felszerelte a szamarát, ő maga átöltözött. Bizony eltelt az idő. Maga elé fogja a birkákat, hajtotta hazafelé.

De hogy a második zsebkendőt is elkapták, úgy, mint az elsőt, rettenetesen dühös lett a király:

- A legidősebb lányomnak a zsebkendőjét elvitte egy rézvitéz; és nem kell neki a lány feleségül. Milyen vitéz lehet az, vagy hova való lehet? Kitűztem a második lányomnak a zsebkendőjét, azt elkapta egy ezüstvitéz, és neki sem kell a lányom feleségül. Ki lehet ez? Na, megállj! Bosszút veszek rajta! Megvállik a holnapi nap!

Hajtja a juhász hazafelé a juhokat. Megy elébe a királykisasszony:

- Jó estét, kedves juhász bácsi! Hajtja hazafelé a birkákat?

- Hajtom, kedves királykisasszony!

- Jaj, nem jött haza, juhász bácsi. Hisz az nem is baj, hogy nem ugratott. Hanem látta volna, mi minden volt itt. Kinek keze, kinek lába tört az ugratásnál. De volt itt egy ezüstvitéz, ezüstszőrű paripán. Az lekapta a zsebkendőt, a középső nénémét, és olyan köd lett utána, senki sem láthatta, merre ment! De holnap, juhász bácsi, tessék hazajönni, az én zsebkendőmet tűzik ki, hátha el tudja kapni a zsebkendőmet! A szamár gyakorolta az ugrást odakinn a két napon?

- Felséges királykisasszonykám, igen nagy a füle a szamárnak, a levegőben nem tud ugrani!

- De holnap tessék hazajönni, azért, juhász bácsi, jó?...

- Hazajövök, hacsak az időm engedi, felséges királykisasszony!

Behajtotta János a birkákat, aztán bement a konyhába, és megvacsorázott. A királykisasszony maga vitte be a vacsorát, de bizony mikor meglátta, a sírás környékezte, olyan nagyon szerette a juhászlegényt.

Következett a harmadik nap. Kimegy a juhász, kihajtja a birkákat. Aztán elmegy az aranyvilágba. Kivezette az aranyszőrű lovat. Ráfűjt ez az aranyszőrű paripa is. Bíró János tiszta aranyruhába termett. Még a legkisebb hajszála is aranyos volt, ami a fején volt.

Akkor azt mondja a ló:

- Ej, kedves gazdám, de sokat hajtott éhen-szomjan az a kutya sárkány!

Azt feleli Bíró János:

- Ne félj, édes lovam, szemenszedett búzát adatok neked, és hozzá szűrt vizet inni!

Azzal felült a ló hátára. Megkérdi a paripa:

- Hogyan menjünk, kedves gazdám? Mint a szélvész, vagy mint a villámlás?

- Csak úgy, kedves lovam, hogy se tebenned, se énbennem hiba ne essék!

Fölszállt a ló a levegőbe, egyet-kettőt ugrott, máris ott volt a király palotájához száz méterre. Az a királykisasszony nem csinált egyebet, csak kiszaladt meg beszaladt. Láta ott az aranyvitézt, de még arra sem nézett, csak a juhászlegényt várta.

Egyszer megszólal a ló, mondja a gazdájának:

- Kedves gazdám, itt a fülemben van egy aranyhajszál, vedd ki, és kösd a jobb karodra. Mert a király kivont fegyverrel áll az ablaknál, és az a parancs, ha valaki elkapja a zsebkendőt, ha aranyos ember is, le kell lőni a lováról!

Úgy is történt. János az aranyhajszálat keresztülkötötte a jobb karján.

Akkor azt mondja a ló:

- Lejárt az idő, kedves gazdám, mehetünk?

- Mehetünk, kedves lovam!

Fölszállott Jánossal a ló a levegőbe. János elkapta a zsebkendőt, zsebre csapta és továbbszállt. Csakhogy abban a pillanatban lövés dördült. A király rálőtt az aranyvitézre, megsebezte a jobb lábán levő

nagyujját. De a vitéz csak elkiáltotta magát:

- Köd előttem, köd utánam; senki se láthassa, merre megyek!

El is tűnt. Elment a nyájához. Leszerelte a lovát, lehúzta a csizmáját. Igen rossz volt a menés, mert a király lelőtte a nagylábujját. János felült a számárra, hajtja hazafelé a juhokat. Megy elébe a királykisasszony.

- Jaj, kedves juhász bácsi, nem ért haza, elkapták a zsebkendőmet, elvitte az aranyvitéz, és oda is van! A felséges királyapám rá is lőtt, de nem találta se a lovát, se a vitézt.

- Nem tudtam hazajönni, felséges királykisasszonykám, mert annyi birka mellett bizony nagyon sok a munka. Én pedig szolga vagyok. A rám hivatott munkának meg kell felelni.

Behajtotta a birkákat, és bement a konyhába.

Mondja a szakácsnénak a juhászlegény:

- Szakácsné, nem kaphatnék egy kis lábvizet?

Mert a csizmája már tele volt vérrel.

A szakácsné adott neki lábvizet. Míg ő mosogatta a lábát, kisurrant a szakácsné, és megsúgta a királykisasszonynak, hogy a juhásznak véres a lába. Bejön a királykisasszony. Megnézi a legény lábát:

- Mi lelte a lábát, juhász bácsi?

- Fölszúrta egy túske, azért áztatom.

A királykisasszony bement, megsúgta a felséges királyapjának, hogy a juhász bácsinak nagyon véres a lába. Parancsolja rögtön a király, hogy menjen be hozzá a juhászlegény. A juhászlegény megmosta a lábát, felhúzta a csizmáját, megy a király elé:

- Felséges királyatyám, megérkeztem parancsára!

- Fiam, hallom, véres a lábad. Húzd csak le azt a csizmát, amék belül van!

A juhászlegény beszéd közben megfordult, úgy, hogy a bal lába volt belül, a király felé. Lehúzta a csizmát, nincsen semmi baj.

- Na, fiam, most húzd le arról a lábadról amelyik arról van, a jobb lábadról!

Akkor megint beszélget a juhászlegény, úgy fordul, hogy a jobb lába legyen a király felé, ismét lehúzza a bal lábáról.

Akkor azt mondja a király:

- No, fiam, most húzd le mind a két csizmádat!

Látja, hogy a fiú meg van zavarodva.

- Mondd, fiam, mi történt a lábaddal?
- Felséges királyatyám, mi tűrés-tagadás, elütötte a felséges királyatyám.
- Mikor? És hol vannak azok a paripák, amiken ide jártál?
- Ha meg akarod látni, felséges királyatyám, holnap gyere velem, és megmutatom.
Úgy is történt. A királykisasszonynak a szíve ugrált örömeiben, nem tudta, hogy hányadán van, most csak azt kérdezte a juhászlegénytől:
- Kedves juhász bácsi, melyik zsebkendő volt szebb, az enyém, vagy a két nénémé?
Annyit felelt a fiú:
- Majd megtudjuk holnap, mert a zsebkendő nincsen nálam!
Másnap reggel kiment a király a juhászlegénnyel a legelőre, de már a birkákat nem hajtotta. Elvitte onnan a királyt a három világba. Megmutogatta az országot, és elmesélte, hogy történt annak megszerzése. A király a fiú vállára tette a kezét, és megígérte neki, hogy összes királyságát ráhagyja, a három lánya közül pedig egyet feleségül ad neki.
A juhász a legkisebb lányt választotta.
Lett nagy öröm. Mege esküdtek; később a juhászból király lett.
Aki nem hiszi, menjen el, nézze meg. Ott uralkodik az aranyvilágban, mai napig is éldegélnek, ha meg nem haltak.
Az én mesém ennyi volt, füle, farka benne volt. Aki ette a kását, ennek mondja társát.

A rátóti csikótojás

Hol volt, hol nem volt az országban egy Rátót nevű község. Ebben a Rátótban a csősz egyszer a mezőn egy hatalmas úritököt talált.
- Tyű, fékomadta-teremtette - csodálkozott -, nahát ez már megint mi? - Mert hosszú főznivaló tököt már látott, de ilyen sütnivalót még soha.
Fölvette, megtapogatta, megszagolta. De a maga fejétől csak nem

tudta kitalálni, hogy mi. Bevitte hát a faluházára. Ott éppen együtt volt a kupaktanács. A csósz letette a tököt az asztalra. A derék előljárók is mind elszörnyülködtek. Csak nézték, hol a tököt, hol egymást.

Azt mondja a legöregebb, a legokosabb:

- Sok időt megértem, de ilyen isten-teremtmenyét világéletemben nem láttam még. Mi lehet ez?

Azt mondja rá az időben utána következő:

- Én is sok mindenem keresztülmentem, de ilyent még én se ettem életemben.

S fordul kérdő tekintettel a korban alatta állóhoz.

Az azt mondja:

- Ami azt illeti, én se vagyok már mai gyerek, de azt én se tudom hogy ez mi a csoda lehet. De azért bíró a bíró, hogy ő mindent tudjon.

Itt aztán a bíró is beleszólt:

- Hát, atyafiak, ez - ahogy a formája mutatja - csakis tojás lehet.

Erre aztán a többi feje is egyszeriben megvilágosult.

- Persze hogy tojás! Mert mi más is lehetne, ha nem tojás?!

A csósz most már arra is emlékezett, hogy még egészen meleg volt, mikor a földről felvette.

A bíró nem hiába hitte magát okos embernek, mert most még azt is tudni akarta, hogy a tojás micsoda tojás.

- Egy gyíksárkányé! - mondta a legöregebb előljáró.

- Lúdvércé!

De a bíró a csószre hallgatott. Az pedig olyanképpen beszélt, hogy akkoriban, mikor a tojásra ráakadt, valami idegen négy lábú nagy állat csatangolt a határban. Futott, sörénye volt, hosszú szőrű farka! Annak a Rátótnak a környékén még ritka volt a ló. A parasztok tehénnel szántottak s fuvaroztak. Még a lakodalomba is tehén vont a szekéren mentek.

De a bíró látott már lovat is, csikót is. Felkiáltott hát:

- Csikó! Csikó tojta!

Most már az öregek is fújták:

- Úgy van Ezt a csikó tojta. Mert mi más tojhatott volna nekünk ekkorát?

Ebben mindnyájan megegyeztek.

- Eddig szerencsésen eljutottunk - szólott a bíró -, még csak azt mondjátok meg, atyafiak, most mitévők legyünk?

- Kiköltetjük!

- Ki ám, de mivel? Nekünk nincsenek lovaink.

Mindenki törte a fejét. De hát csak a bírónak támadt jó gondolata.

- Tudják mit, atyafiak? Amondó vagyok, hogy ezt a drága szép tojást költsük ki magunk.

Ebben aztán megint megegyeztek.

Jó példának először a bíró ülte meg a tojást. Aztán sorra a többiek, amint kor szerint következtek. Ki-ki egy napig. Éppúgy, ahogy a kotlós tyúk a tojásokat.

Talán még ma is ülne valaki a tökön, ha a szomszéd faluban rebesgetni nem kezdték volna, hogy a rátóti kupaktanácsra rázápult a csikótojás! Merthogy csak nem kel ki! Erre aztán az előljárók zúgolódni kezdtek, hogy ők bizony nem ülik tovább senki lova tojását.

A bíró nagyon elszomorodott. Szentül meg volt győződve, hogy a kiscsikó már mozog is a tojásban. Megrázta, megszagolta. Megszagoltatta az előljárókkal is. De azok most már hitetlenek voltak. Az ő orruk szerint a tojásnak már szaga volt Záp!

Végtére is megállapodtak abban, hogy a záptojást kiviszik a határba egy hegyre, mert onnan épp a felé a falu felé gurítják, amelyik a rátóti tanács lebecsmérlésében leghangosabb volt.

Ennek a csodájára aztán egész Rátót kivonult. Mindenki látni akarta, hogy kapja meg a magáét az a rossz nyelvű falu. Előhozták a tojást.

Bizony szaglott már messziről is. Mikor az orrukat már valamennyien befogták, a bíró levette a talicskáról, s gurítani kezdte a csikótojást.

A tojás gurult, gurult, s a domb alján belegurult egy galagonyabokorba. Ott valami kőbe ütközött, s rapityára törött szét.

A bokorból pedig ugyanakkor kiugrott egy piciny nyúl, erre aztán egész Rátót adta a hangot, ahogy kinek-kinek torkán kifért:

- A pici csikó! Ni, né! Fut a pici csikó! Utána, emberek!

A sok nép a nyúl után eredt. A dombon csak a bíró maradt. Látva, hogy hasztalan a rohanás, mert a rohanó kis jószágot senki sem éri utol, szomorúan így sóhajtott magában:

- Nem megmondtam; hogy a csikó már mozog? Miért is nem ültük türelemmel még egy-két nap azt az istenadta csikótojást?

Gyöngyharmat János

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer, hogy elmentem Peregre, a mesék elejbe, ott voltak a mesék jászolhoz kötözve. Eloldtam egy cifrát, elmondok egy kurtát.

Volt egyszer a világon egy királyasszony. Annak a királyasszonynak nem volt gyereke, pedig nagyon szerette volna. Amit csak lehetett, mindent megtett, de csak nem született neki.

Egyszer kiment a kis kertbe járkálni. Szagolgatta a szebbnél szebb virágokat, megállott egy rózsabokor mellett is, szakítani akart egyet róla. Szakított is, de ahogy megrezentette a bokrot, egy harmatcsepp órá perdült. Ebből aztán rögtön érezte, hogy gyermeke lesz.

Boldog volt, mert már azt is tudta, hogy neki olyan szép kis fia lesz, hogy csudájára jár majd a világ. Várta is a születését, de a kisgyerek csak nem akart megszületni.

Már tizenhárom esztendeje várt rá, gyerek mégsem volt. A tizennegyedik esztendőnek is a vége felé járt, mikor egy tündérlány látogatta meg. Hívták pedig ezt Világi Szép Örzsébetnek. Bemegy egyenest a királyasszonyhoz, s azt mondja Világi Szép Örzsébet:

- Szívem szép szerelme, Gyöngyharmat János! Gyere a világra, én várlak, Világi Szép Örzsébet!

Mikor ezt a gyerek meghallotta, megmozdult, s egy pár szempillantás múlva meg már a világon is termett, felfegyverkezve csákóval, karddal. S azt mondja:

- Itt vagyok, Világi Szép Örzsébet! Miért hívtál?

De Világi Szép Örzsébetnek akkorra már hideg nyoma se volt: tündér volt, eltűnt!

A királyné így tudta meg a fiának a nevét. Ámult-bámult, örvendett! Az első szava az volt Gyöngyharmat Jánosnak az anyjához:

- Édesanyám, süssön nekem útravalót! Megyek, megkeresem azt a Világi Szép Örzsébetet! Meg én, ha a világ másik szélén van is!

Úgy is lett. Az anyja ellátta Jánost bőven mindennel, János meg útra

kerekedett, ment világgá, világ ellen.

Megy, megy; mendegél, nagy sokára beér egy házba. A házban az ágyon két királyfi aludt javában, kardosan, csákóban. János rájuk se hederített. Csákója, kardja néki is volt, s királyfi ő is Egy másik ágyra vetette magát, és elaludt, mint az édes tej.

Egyszer csak a két királyfi közül felébred az egyik, meglátja, hogy nemcsak maguk vannak. Mi ez? Költögeti a másikat.

- Hallod-e, te! Kelj fel, itt van egy királyfi! Hátha Világi Szép Örsébetért fáradozik az is! Én azt szagolom! Tudod mit? Öljük meg! Most amíg édesen alszik.

Azt mondja rá a másik:

- Ugyan már, miért beszélsz ilyet! Hát nem jobban megölhetett volna ő minket, ha rossz szándékú ember volna? Most már se te, se én nem szuszognánk! Meg aztán ki tudja, ki lehet ez? Tán hasznát vehetjük még neki! Ha Világi Szép Örsébetet keresi is! Tán épp azért!

Erre a másik se szólt többet erről.

Gyöngyharmat János meg fölébredt a beszélgetésre. Nem tudta, mit beszélnek, csak hangot hallott. Látta, hogy azok már talpon vannak. Fölkelt ő is, megösmerkedtek, kezeltek.

Kérdi tőlük:

- Hova indultatok?

- Megkeressük Világi Szép Örsébetet!

Megörvend János, s mondja:

- Hisz én is abban igyekszem! Tartsunk együtt!

Úgy is lett, mentek együtt. Nemsokára rátaláltak egy nagy hegyre. Annak a tetején volt egy nagy fa. Mihelyt a hegyre léptek, az abban a percben egy rettentő nagy ködmönös emberré változott.

A két királyfi ugyancsak megijedt. Azt mondták, hogy ők nem mennek egy tapodtat sem tovább a hegyre, mert félnek a ködmönös embertől.

Gyöngyharmat János azonban erre csak azt gondolta magában: nohát! Így vagyunk a bátorsággal? - Azzal kirántotta a kardját, a királyfiak elé állott; s azt mondta, hátranézve:

- Aki nem fél, jöjjön utánam!

A két királyfi erre utánament. A ködmönös ember meg, mentől jobban közeledtek hozzá, annál magasabbra nőtt. János annak oda

se nézett. Mikor egészen melléje értek, jót vágott rá a kardjával, hogy egyszeribe eldőlt. Az út a fától egy barlang szájához vitt. Ott megállott a három királyfi tanácskozni, ki menjen be oda legelőbb. A két királyfi azt mondta, hogy legjobb lesz, ha Gyöngyharmat János megy be, mert hisz ő a legvitézebb.

János nem bánta, bement szívesen. Gyerünk! De előbb egy kis ágyást csinált a földön, s abba az ágyásba ibolyamagot vetett. S azt mondta a két királyfinak:

- Ha ez az ibolyamag kikel, akkor, pajtások, gyertek utánam, mert végem közeledik!

Azok megfogadták a szép szót, s kívül maradtak. János meg ment. Olyan sötét volt a barlangban, mint éjszaka szokott lenni. János alig látott egypár lépésnyire. De csak ment, ment. Ahogy beljebb ért, hát ott kezdett egy picit világosodni.

Nemsokára meglát János egy asszonyt. A szövőszék mellett ül, és katonákat szőtt! Valóságos katonákat. Mentől jobban hajingálta a vetélőt, annál több katonát szőtt. Azok addig ott heverték az asszony lábánál, de most - föl! nekiestek mind Jánosnak. Hajaj! Kezdődött egy kis nem jó! De az asszony nem tudott volna világéletében annyi katonát kiszőni a szövőszékből, amennyivel János meg ne vívott volna. Széztavarta őket hamar.

S ment, ment tovább. Lassanként egész világos lett, gyönyörű szép, zöld mezőben látta magát. A közepén volt egy szép kis ház, attól nem messzire folyt egy valóságos Duna. A partja tele volt terebélyes nagy fűzfákkal.

Mit csináljon János ebben a pusztaságban? Gondolt egyet, fogta magát, bement a házba. Ott egy szép fiatal menyecske lakott. János nem kertelt, mindjárt előhozakodott, hogy hol találhatná meg ő Világi Szép Örzsébetet.

Megnézte Jánost a szép menyecske, újra megnézte, s így szólt:

- Nagy dologba fogtál, Gyöngyharmat János! Nem tudom, hogy lesz-e belőle valami. Nem maradnál inkább itt? Nem? Hát akkor, ha akarod, adok én neked jó tanácsot! Világi Szép Örzsébet tizenketted magával minden nap idejár fürödni ebbe a Dunába, de csak mindig fényes délben. A tanácsom az, hogy mielőtt még ők fürödni jönnének, eredj te a partra, bújj el valamelyik fűzfa levelei közé, s ha már levetkőztek, fogd össze Világi Szép Örzsébet ruháját, szaladj

vele ide. De akárhogy rimánkodik, akárhogy esenkedik, hogy nézz hátra, te hátra ne nézz mert akkor véged van!

Úgy is lett. János már jó előre elbújt egy fűzfa gallyai közé, ott várt Világi Szép Örzsébetre. Éppen dél volt, mikor az jött tizenketted magával. A többiek vetkeztek de Világi Szép Örzsébet csak nagyon tekingetett mindenfelé.

- Nincs itt senki! Mit tekingetsz? Ki járna erre, ahol még a madár se jár? - mondták neki a tündérpajtásai.

De Világi Szép Örzsébet csak tekingetett, míg azt nem hitte, hogy csakugyan nincs ott senki. Akkor levetkezett, s ment ő is fürödni. János, mikor látta, hogy már javában fürdenek, kilopózkodott a bokorból, összeszedte Világi Szép Örzsébet ruháját, s aló! vesd el magad! szaladt vele a ház felé.

Világi Szép Örzsébet mindjárt észrevette. Sikoltozni, aztán édesen kiáltozni kezdett:

- Édes szívem, szép szerelmem! Gyöngyharmat János! Gyere vissza, hadd öleljelek meg! Hadd csókoljalak meg!

De János csak szaladt. A szép tündérlány utána, de félve, mert meztelen volt.

- Csak nézz hát legalább egy kicsit hátra! Édes szívem, szép szerelmem! Tedd meg ezt az egyet. Itt követlek. Tied leszek!

Ezt már nem bírta megállni János, hátranézett. Mindjárt egy labdává változott. Világi Szép Örzsébet meg a tündérek, akik közben kijöttek a vízből, elkezdtek vele labdázni. De vagdosták ám a földhöz, majd széthasadt bele. Mikor már megunták a játékot, behajították a Dunába. De mi történt? A labda átváltozott egy gyönyörű szép aranykacsává!

Odafent a barlang előtt kikelt az ibolya. Látta ezt a két királyfi.

- No, pajtás, gyerünk! Bajban van a cimboránk!

Mentek, mentek, mentek, elértek ők is egyenesen abba a házba, ahol Gyöngyharmat János kérdezősködött. A menyecske azt mondta nekik:

- Nem tudom, hogyan lehetne most már megmenteni!

De aztán, mert a két királyfi állhatatoskodott, s csak kérdezősködött, így felelt:

- Igazán jó pajtásai vagytok?

- Igazán! - mondták azok.

Azt mondta erre a menyecske:

- Akkor lehet még egy mód. Ha azt hiba nélkül megteszitek, akkor még talán jól lesz minden. Mert Gyöngyharmat János megvan, csak épp a Dunában úszik, mint aranykacsa. Világi Szép Örsébet változtatta azzá! Úgy menthetitek meg, ha a fejét ellövititek, úgy, hogy az kiessen a partra, de a teste, az bent maradjon a vízben. Hát ügyesen lőjétek, mert másképp vége mindennek.

A két királyfi elment a Duna partjára. Az egyik rögtön elővette a puskáját, s megcélozta az aranykacsa fejét. Alig sütötte el a puskát, a kacsa felfordult a vízben, a feje meg repült ki a partra. Ott mindjárt Gyöngyharmat János lett belőle!

Megörültek mind a hárman, hogy így újra látták egymást. Bementek most együtt is a menyecske házába. Ittak, ettek, beszélgettek. Jánost jól megszidta a menyecske, amiért nem hallgatott rá, pedig ő megmondta, ne nézegessen hátra. Szegény Jánosnak mit volt mit tennie, megígérte, hogy nem teszi többet. Csak még egyszer tehessen próbát!

Másnap délelőtt megint elbújt János a fűzfabokorba. Álló dél volt, mikor a tündérek fürödni jöttek. Világi Szép Örsébet megint gyanakodott, mert megint megállt a parton, nézelődött mindenfelé, nincs-e valaki a közelben. De a tündérek megnyugtatták, hogy csak nyugodtan vetkőződjön.

- Ugyan már, hogy volna itt valaki! Gyöngyharmat Jánossal elbántunk, más meg ki járna erre?!

Világi Szép Örsébet ráállt. Csakugyan, ki is járna arra? Levetkezett. Gyöngyharmat János alig várta, hogy a szép tündér a vízbe menjen. Az jóformán még meg sem mártakozott, ő már összefogta a ruháját, s szaladt vele egyenest a ház felé.

Lett riadalom s futkosás ismét.

Világi Szép Örsébet elkezdte megint a nagy rimánkodást:

- Édes szívem, szép szerelmem! Gyöngyharmat Jánosom! Gyere vissza egy szóra! Egy ölelésre! Nézd csak, így öllelek majd, így csókollak! Próbáld meg! Vagy legalább csak tekints hátra!

János akármennyire is eltökélte magában, hogy nem fordul vissza, annyira szerette a szép tündért, hogy nem tudott magának parancsolni - visszánézett!

Menten labdává változott megint.

Ez kellett Világi Szép Örsébetnek, egyéb semmi!

Ki a vízből mindnyájan! Elkezdtek vele labdázni, irgalmatlanul. Mikor már jól elfáradtak, a labdát bedobták a vízbe, aztán felöltöztek, elmentek.

A labdából most egy gyönyörű arany rózsabokor lett. Ott terjesztgette gallyait a víz színe felett.

Odabent a házban már érezték, hogy baj van. A két királyfi majd elemésztette magát, hogy János megint nem vigyázott! Odafordultak a menyecskehez:

- No! De most mit csináljunk, hogy megmentjük?

- Magam se tudom - mondta a menyecske. - De ha akarják, próbálják az arany rózsafáról a legszebb bimbót lelőni. Ha sikerül, minden jó lesz.

A két királyfi a partra ment. A legszebb rózsabimbót mégiscsak sikerült lelőni. Az valóban János lett ismét - vízben! De úszni kezdett, s mindjárt eléjük állott Gyöngyharmat János.

A királyfiak már várták a parton, átölelték, s mondták neki:

- No, pajtás! Még az egyszer megmentettünk, de ha harmadszor sem vigyázol, magadra vess! Azután már igazán nem tudunk érted tenni semmit.

János nem szólt, nem mentegetődzött, örült, hogy így van a dolog.

Bementek megint a házba enni, inni, beszélgetni. A menyecske persze előállt megint a szidással. De János csak azt kérte, hogy még egy próbája lehessen.

Harmadnap megint úgy volt minden, mint azelőtt. János elbújt a fűzfabokorba. Jött fényes délben megint fürdeni Világi Szép Örsébet tizenkettő magával. De már akkor elhatározta János, hogy nem néz vissza, még ha Világi Szép Örsébet angyalul kukorékol sem. Összefogta a ruhákat gyorsan, s ment vele, mint a szél!

Kiabált Világi Szép Örsébet, ahogy a torkán kifért, de kiabálhatott: János nem nézett vissza. Amikor a ház ajtaja előtt volt, majdnem hátrafordította a fejét, s ha az egyik királyfi hamar be nem rántja, vissza is nézett volna - de azok ketten úgy besenderítették, csepp híja volt, hogy orra nem bukott.

Világi Szép Örsébet ruhája szerencsésen, épen ott volt nála.

Alig csukták be mögötte az ajtót, jött Világi Szép Örsébet. Kopogott,

s szólt rimánkodva:

- Édes szívem, szép szerelmem! Gyöngyharmat Jánosom! Látod, hogyan vagyok! Ha van lelked; add ki a ruhámat!

De a menyecske közbeszólt:

- Szárnyas ruha! Ha fölveszi, elszáll! Ki ne add!

Nem is akarta János odaadni.

A tündér csak rimánkodott, csak istenkedett tovább is, de János a ruhát nem adta oda.

- Nem adod ide, igazán? - kérdezte a tündér.

- Nem! - felelte János.

- Miért nem?

- Mert azt akarom, hogy az enyém légy!

Világi Szép Örsébet elmosolyodott.

- Ezt vártam, János! Én sem akarok mást. Akkor adj földi asszonynak való ruhát. Hogy az asszonyod lehessenek!

János adott neki ruhát, aztán megesküdték, szép lakodalmat csaptak, s hazamentek az öreg királyhoz, János apjához. A két királyfi is a maga országába.

Otthon a fiatalok éltek boldogan, szerették egymást nagyon. De a szárnyas ruha azért jól el volt rejtve! Senki sem tudta, hol van, csak János meg az anyja. De meg volt erősen hagyva az öreg királynénak is, hogy senkinek el ne árulja.

Egyszer a királyfi, mármint Gyöngyharmat János elment az erdőre vadászni. Mint már sokszor, ha hosszabb útra kelt, most is megmondta az anyjának, hogy Világi Szép Örsébet akárhogy rimánkodik, a szárnyas ruhát oda ne adja neki, mert akkor az elszáll, s ki tudja, lesz-e többé az övé vagy sem. A királyné ígérte is, hogy őt bizony hiába fogja kérni Világi Szép Örsébet.

Alig ment el János, Világi Szép Örsébet nagy szomorúságba esett. Szüntelenül csak sírt, sóhajtozott, panaszkodott.

Megszánta a napa, az öreg királyné, s megkérdezte tőle:

- Mi lelt téged, édes lányom, Világi Szép Örsébet?

Abból csak most csordult ki a panasz igazán:

- Mi lelt? Még kérdezhetik is? Hogyne volnék szomorú, mikor más menyecskének minden kedvét betöltik, sőt kedvében járnak, nekem meg még azt az egyet sem teszik meg, hogy a legkedvesebb ruhámat, a szárnyas ruhámat felvehessem! Azt, amiben a legszebb

vagyok!

Azután megint csak neki, hü-hüpp! - mint a záporosó.

A királynénak eszébe jutott, mit mondott a fia, de Világi Szép Örsébet olyan keserves rívást vitt véghez, hogy utoljára mégiscsak megsajnálta. Kivette a ládából a szárnyas ruhát, odaadta a rívó menyecskének, de csak úgy megmutatásra.

Nem is kellett annak több Alig felöltötte, mint a madár - huss! - s ment, azt se mondta: dajbakancs!

Szegény Gyöngyharmat János! Ha tudta volna, mi van otthon! De bízott az anyjában, s egész jó kedvvel járta az erdőt, lőtte a sok szarvast meg nyulat. Ahogy éppen egy nagy terebély fa alatt állott, leszól hozzá valaki:

- Isten áldjon meg, Gyöngyharmat János!

Odanéz, hát ott szállott felette Világi Szép Örsébet! Talán még lőtt volna is utána meglepetésében. De az akkorra már túl volt árkon-berken.

Nagy keserűségbe esett János. Mit csináljon most már? Azt hitte, vége van, nem él tovább. „Nyílj meg, föld! Hadd ugorjak beléd!” - mondogatta magában. De utoljára azért csak hazament. Otthon még nagyobb búsulásnak adta magát, nem evett, nem ivott, csak a vágyódás tartotta benne a lelket.

Azt mondja egyszer az édesanyjának:

- No, édesanyám! Ha már nem lehet kendre bízni semmit, és hagyta elmenni tőlem Világi Szép Örsébetet, tudja meg, hogy én is elmegyek! Elmegyek, és mindaddig vissza nem jövök, míg Világi Szép Örsébet örökösen az enyém nem lesz! Isten áldja meg!

Ezt mondta, és elment.

Sírt-rítt az anyja, de hiába.

Ő csak ment, ment, mendegélt hetedhét ország ellen. Már elfogyott a pénze is, szolgálatra kellett gondolnia. De csak ment éhesen is. Addig ment, míg egy városba nem ért. Lakott abban a városban egy híres fogadós. Annak éppen szobalányra volt szüksége.

Gyöngyharmat Jánosnak már kenyerere sem volt. Felöltözött lányruhába, s beszegődött a fogadóshoz szobalánynak. Már ott szolgált egy délutánt meg egy éjszakát, mikor másnap hallja, hogy jár abba a fogadóba ebédre minden áldott nap tizenkét daru. Miféle daru? A másik szobalány szerint: tizenkét tündér!

A fogadós másnap azt mondta neki, hogy kitegyen ám magáért, mert aznap nagyon kényes kisasszonyok lesznek ott ebéden, s ha valami nem jó lesz, nem jönnek oda többet!

Úgy is lett. Gyöngyharmat János kicsípte magát, amúgy is már jó színben volt. De álmában sem gondolt arra, hogy kik lehetnek azok a kisasszonyok.

Éppen délre harangoztak, mikor nagy zúgással jön tizenkét daru! Leszállnak a ház elejbe, megrázzák magukat, s valamennyiből egy-egy szép, nagyon-nagyon szép lány lesz. Azzal mennek be szépen a szobába, abban már készen várta őket a rakott asztal meg a párolgó étel.

Gyöngyharmat Jánosnak csak most nyílt ki a szeme. Figyelni kezdett.

A kisasszonyoknak ő, Gyöngyharmat János hordta fel az ételt; serénykedett, szorgoskodott erősen, hogy hiba ne legyen. S közben figyelt. Ahogy ott sűrög-forog, látja ám, hogy van köztük egy nagyon-nagyon szép lány. S az is nézi őt.

János közelebb ment, jobban megnézte a lányt, hát Világi Szép Örsébet volt. Az is rögtön megismerte Jánost. Elpirult, úgy evett.

Ebéd után Világi Szép Örsébet odalép Jánoshoz, s titokban ezt mondja neki:

- Apám miatt kellett elmennem tőled! Mert ő nem is tudta, hogy férjem van. Már keresett, s ha megtalál, attól félttem, elpusztít téged!

Azt mondja János:

- Szeretsz még engem, Világi Szép Örsébet? Csak erre felelj!

Azt mondja elpirulva Világi Szép Örsébet:

- Édes szívem! Szép szerelmem! Mindenem vagy! És most már én a tied, te az enyém! Ásó-kapa választ csak el egymástól. Mert most én viszlek magammal! Tudd meg, hogy ez a többi tizenegy tündér az én testvérem! Nekik még ne szóljunk. Majd ha az ebédnek vége lesz, mi készülünk elmenni, te kapaszkodjál csak a szoknyámba. Amikor pedig mi kimegyünk, s egyszerre darvakká változunk, akkor is csak fogj majd s elviszünk!

Gyöngyharmat Jánosnak nem kellett ezt kétszer mondani, mindig a Világi Szép Örsébet szoknyáját fogta volna! De hogy a fogadós semmit észre ne vegyen, csak szaladozott szorgalmasan ide is, oda is, de csak mindig a szép tündér körül.

Mikor az ebéddel megvoltak, indultak a szobából kifelé. János fogta a szoknyáját, fogta bizony! Kint az ajtóban megrázkódtak a lányok, valahányan mind darvakká változtak, s emelkedtek. János velük. Szálltak, szálltak messze a darvak, s János most is közöttük. Ha valaki látta, azt hitte, hogy elrabolták azok a madarak.

Nemsokára földre ereszkedtek, hazaértek Világi Szép Örsébet apjának a házához.

De János ott is csak mint szobalány élt. Felesége nem merte megismertetni az apjával, még tartott a haragjától. Nem tudta senki, hogy férfi, csak Világi Szép Örsébet.

Egyszer született egy szép gyermekük. Az öreg király előtt persze ezt is titkolni kellett. De egyszer az öreg király mégis meglátta, hogy az ő lánya kisbabát dajkál. Azt mondja neki:

- Hallod-e, lányom. Kié ez a szép kis gyermek?

Mondja neki Világi Szép Örsébet:

- Ez, kedves édesapám? A maga unokája! Mert megvallom, hogy én már régen férjhez mentem. Azzal is élek az urammal. Mert a szobalány itt nem szobalány, hanem férfi, Gyöngyharmat János, a szomszéd király fia, az én szerelmes egy uram!

Néz nagyot a király, végül azt mondja:

- Már ha így van, ha szeretitek egymást, legyetek boldogok! Mert én is az vagyok, hogy unokám van!

Volt öröme Világi Szép Örsébetnek is. Mindjárt szaladt Jánoshoz, elmondta az újságot. Gyöngyharmat János abban a pillanatban levetette a lányruhát, felvette a legszebb aranyos-ezüstös ruháját, úgy ment az ipa elébe. De előbb azt mondta Világi Szép Örsébetnek:

- Édes szívem, szép szerelmem! Ha már mi véglegesen egymáséi leszünk, tégy meg egy kívánságomat. Add ide a szárnyas ruhát!

Világi Szép Örsébet majdhogy meg nem haragudott.

- Ugyan, hogy adnám már, mikor nekem az az egyetlen hatalmam! Nem adom biz én!

- Hát akkor - mondja Gyöngyharmat János - mindig akarsz már te engem szomorítani? Újra el akarsz hagyni?

- Nem akarlak én!

- No, hát akkor ide vele!

Addig kérte, addig kérte, míg Világi Szép Örsébet oda nem adta.

Gyöngyharmat János akkor tüzet rakott, rávetette a szárnyas ruhát mikor meggyulladt, olyat szólt mint egy ágyú.

Ők még egyszer megtartották a lakodalmukat, s boldogok lettek, egy, kettő, három, pinpararé paksz! Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Nap, Hold, Szél

A Nap, a Hold meg a Szél együtt üdögéltek egy fa alatt. Egy cigány megy arra, és köszön:

- Jó napot, adjon isten!

Azt mondja a Nap a többinek:

- Látjátok, mindenki engem köszönt!

Rámondja a cigány:

- De még jobban a Szelet köszöntöm!

Azt mondja a Hold a cigánynak:

- Megállj! Mért mondd ezt? Várj csak, a télen megfagyasztlak!

Azt mondja a cigány:

- Csak a Szél ne fújjon!

Odaszól a Nap is:

- Megállj, cigány, megsütlek a nyáron!

Arra meg azt mondja a cigány:

- Csak a Szél fújjon!

A Szél erre odafordul a többihez:

- Ugye, mégiscsak bennem van a bizodalma mindenkinek!

Három aranszőrű bakkecske

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, az Óperenciás tengeren innen volt, az üveghegyen meg túl volt, volt a világon egy szegény ember. Volt neki egy fia. De olyan szegények voltak, hogy alig tudtak a szegénységtől mozogni.

A fiú már felnőtt, olyan húszéves korig. Azt mondja az édesapjának:
- Édesapám, olyan szegények vagyunk! Maga úgyis tud pénzt keresni az édesanyámnak, hát én elmegyek világot próbálni!

- Ne hagyj itt, édes fiam! Ki ad nekem kenyeret?

- Ne aggódjon, édesapám, mert úgysem maradok oda soká, csak egy kicsit körülnézek a világban. Valahol valami jó szolgálatot találok, oda beszegődöm.

El is indult a fiú világnak. Az anyja süttött neki egy jó cipót, tarisznyába tette, és avval útnak eresztette. Azt mondta a fiúnak:

- Édes fiam, csak arra vigyázz, hogy szófogadó légy, és mindenkin, akin csak bírsz, segíts!

Megfogadta a fiú, hogy megteszi.

Megy a fiú, mendegél. Beért egy roppant nagy erdőbe. Ott egy nagy tölgyfa alá telepedett, hogy itt meghál. Hát közvetlen mellette, egy bokor mellett, ott volt egy csapda. Éppen megfogott egy nyulat. A kis nyulacska már nagyon sokat nyekegett, nagyon sokat sírt. Szabadulni akart volna, de nem bírta.

A fiú megsajnálta, kiszabadította a csapdából. A lába nem volt eltörve, csak fáj neki. Azt mondja a nyulacska:

- Na, jó fiú, amiért ilyen jót tettél velem, megszabadítottál a fogságból, van a bal fülemben egy síp. Vedd ki! Valamikor valami bajod lesz, fújj bele! Hacsak segíthetek, segítek.

A fiú a sípot a zsebébe tette. Avval elővette a tarisznyáját, és elkezdett a fa alatt kenyerezni.

„Megvárom, míg felkel a hold - gondolta -, hogy lássam az utat, aztán ballagok tovább.”

Úgy is volt. Este korán fölkel a hold. Egész teleholdas volt az idő. A fiú megy az erdőbe mindig beljebb. Minél beljebb megy, annál sötétebb, annál vadonabb. De már nagyon messze bent jár, mikor egyszer vonítást hall, úgy, mint a róka szokott, amikor csapdába kerül. Megy ő a hang után. Odamegy, hát egy róka szintén törbe került. Könyörög a fiúnak:

- Segítség rajtam, jó ember, még meghálálom.

- Hát - azt mondja -, úgyis tudod, segítek a bajodon. Nem bánthatlak.

Azt is kiszabadította a csapdából. A róka megköszönte, és azt mondta neki:

- A jobb fülemben van egy síp. Vedd el. Ha valami bajod lesz, csak

fújj bele, azonnal segítek, hacsak segíthetek.

Avval a róka is eltűnt a szeme elől.

Ballag a fiú az erdőben tovább. Már nagyon messze elment, egyszer valami kis világosság tűnt a szeme elé. Ment a világosság irányába: ő megnézi azt! Bárki van ott vagy bármi, de ő odamegy! Azt hitte, már nagyon közel van hozzá, de még nagyon messze volt. De nem tágított. Azt mondja:

- Nem fekszek le, míg a világossághoz nem érek. Ott, ha lakó van, majd csak beereszt, majd csak ad szállást.

Amint megy, mendegél tovább, egyszer csak tutulást hall, üvöltést, nagy mélyről, de olyan mélységből, mint a farkasok szoktak az erdőben. Hát bizony egy kicsit meghökkent, mert ilyent ő még nem hallott. De azt mondja:

- Mindegy, elmegyek arrafelé, megnézem, mi az.

Amint megy, hogy, hogy nem, majdnem beleesett egy farkasverembe. Verem volt ott ásva, olyan, amelyikbe a farkasokat szokták csapdába csalni. Hát egy nagy ordas farkas benne is van a veremben.

Fölnéz a farkas, meglátja a fiút. Fölnéz két lábra, egyre erőlködik, próbál kiugrani, de nem bír. Könyörög a fiúnak.

- Jó fiú, hacsak bírsz - azt mondja -, segíts a bajomon. Szabadíts ki! Nagyon meghálálom valamikor.

Lehúzott a fiú a fáról egy hosszú szárú ágat. Csinált rája jó hurkot, megkötötte, hogy ne szoruljon meg.

- Ne - nyújtotta a farkashoz a lyukba, s szólt hozzá: - Ne félj, pajtás.

Csak bújj bele, majd én annál fogva fölhúzlak!

A farkas megértette, hogy miért engedte le azt az ágat, belebújt. A fiú jól kapaszkodott, szépen felhúzta a farkast a szabadba. A farkas kibújt a hurokból, és azt mondja a fiúnak:

- Na, jó ember, amiért ilyen jót tettél velem, mert itt bizony éhen pusztultam volna, húzz ki a farkam tövéből egy csomó szőrt, mert mást nem adhatok. Ha valamikor bajod lesz, tömd a pipádba, gyűjtsd meg, én rögtön ott leszek. Hacsak bírok, segítek.

Azzal megy a fiú ismét a világosság irányába. Amint megy, mendegél, csak megy, csak megy, egy jó fél órát mindig ballag. Már majdnem hajnalodni kezdett, odaért egy kis házikóhoz, annak az ablakából világított egy mécsvilág, azt a fényességet látta ő.

Benézett az ablakon. Ott ül egy öregasszony. A rokka előtte. De akkora orra van, de csupa vasból, hogy majd a térdeit éri. Ez volt a vasorrú banya. A fiú egy kicsit meghökkent. Mit csináljon most? Beköszönjön vagy nem? Végül megzörgette az ablakot. A szüle azonnal felugrott kinyitotta az ajtót.

- Ki az itt? Ki keres? - mondja.

- Én vagyok, édes öreganyám! Adjon isten jó reggelt!

Mert már hajnalodott.

- Adjon isten neked is, fiam - mondja. - Mit keresel ebben a rengetegben, ahova ember ritkán tévedt?

- Szolgálatot keresek - mondja a fiú.

- Na, fiam, jókor jöttél. Mert énnekem éppen egy jó szolgára van szükségem. Nálam három nap az esztendő. Megadom, amit kívánsz, alku nincs.

- Megpróbálom, édes öreganyám. Már el is kezdhethetjük reggel, mert már megvirradt.

- Jól van, édes fiam - mondja a banya -, de azért egy kicsit pihend ki magad, mert éjszaka nem aludtál. Tudom én, egész éjjel mindig bolyongtál, téged csak a kis lámpavilágosság csalt ide.

- Igazad van, édes öreganyám, én csak a lámpavilágra jöttem idáig, mert másképp nem is találtam volna ide.

- Itt van, édes fiam, a reggeli, reggelizzél meg, azután majd megmutatom, mi lesz a munkád.

A fiú hozzáfogott. Jólesett a reggeli, mert bizony ő ritkán lakott jól az út alatt.

Azt mondja neki a vasorrú banya:

- Gyere, fiam, velem, most megmutatom, mit akarok veled.

Odavezette a fiút az ólhoz. Abban volt három aranyszőrű kecske.

Azt mondja a banya a fiúnak:

- Ide nézz, fiam! Ez lesz a munkád, ezt a három aranyszőrű kecskét fogod legeltetni. De jól vigyázz rájuk. El ne szökjenek tőled, mert ez mind a három mindennap megellik!

- Jól van, édes öreganyám. Majd vigyázok rájuk.

- No, fiam! Nézd, elkészítettem már a tarisznyádat, van benne enni-innivaló. Itt - azt mondja - jobbra van egy gyalogút az erdőben. Nem nagyon messze van egy szép tisztás. Oda hajtsd ki őket. Ők ugyan maguk is odamennek. Ott, azon a tisztáson hagyd őket, hadd

legeljenek. Csak vigyázz rájuk, hogy el ne szökjenek, mert amikor ellenek, akkor szoktak elszökni.

A gyerek kihajtotta a három kecskét a kijelölt helyre. A három kecske nekiállt szépen legelészni. Ő meg a fa tövébe heveredett le. Dél felé jött egy kis meleg felhő, a fiú olyan álmos lett, hogy akárhogy is erőlködött, elaludt.

Mikor felébredt, már jó délután volt. Körülnézett, nincs egy kecske sem. Megijedt: mi lesz most? Hol találja meg őket ebben a rengetegben, az ő három kecskéjét? Hova bújtak el ezek ellen? Mit csináljon most? Egyszerre eszébe jutott: „Adott nekem a nyulacska egy kis sípot! Megpróbálom, előhívom.”

Azonnal elővette a zsebéből a sípot, belefújta. A háta mögött megzörrent a bokor, máris ott a nyulacska. Azt mondja:

- Mit parancsolsz, édes gazdám, mi bajod?

- Hm, nagy bajom van énnekem - azt mondja. - Elvesztek a kecskék.

- Dehogyan vesztek el - mondja a nyúl -, megvannak azok. Gyere csak velem egy kicsit odább. E között a két nagy fa között vannak, csak arra vigyázz, hogy el ne ugorjanak előled! Van az én farkamban három fekete nyúl. Majd én összeszedem az én legényeimet. Majd azok hajtják úgy, hogy a feketéknek a két fa között kell elfutni. Mind a háromnak megvan már a kölke. Úgy vigyázz, mikor ideérnek, a középsőt evvel a kampós bottal úgy üsd meg, de úgy, hogy rögtön felforduljon. De ha nem találod el, elhibázod az ütést, akkor menten halálfia vagy, mert a szüle karóba húzza a fejedet. De ha eltalálsz azonnal, abban a pillanatban ott leszel a hat kecskével együtt, ahova letelepedtél ma reggel. Szépen elhajtod őket haza.

Úgy is volt. A gyerek elindult a nyulacskával a kijelölt két fáig. Ott lesbe állt. Hallgatózik, hallgatózik, hát zúg ám az erdő, csak úgy morognak a nyulak, egyik jobban, mint a másik. Egyszer kiválik három fekete nyúl a többi közül, egyenesen őfelé tart. De a többi is a nyomában, egyik marja a másikat, csak hogy előre futhassanak. Váltig el akarták a nyulak a két fát kerülni. De emezek nem engedték.

Mikor a két fa közé ért a három fekete nyúl, a gyerek abban a pillanatban úgy fültövön csapta a középsőt, hogy az menten fölfordult. A következő pillanatban ő ott termett, ahol letelepedett ahol a kecskék legelni kezdtek. Örült a gyerek nagyon, hogy már hat

darab kecskével megy haza. Mind a három bakkecske volt.

A fiú a gidákat hazahajtotta. Köszönt:

- Jó estét, édes öreganyám!

- Adjon isten, fiam! Megjöttél?

- Meg.

- No, megvannak a kecskéid? - kérdi. - Jók voltak a kecskéid? Nem szöktek el tőled?

- Nem mentek azok édes öreganyám, sehova. Lefeküdtek, ejtőztek, azután tovább legeltek.

- Jól van, fiam! Eredj be, vacsorálj meg. Majd én bezárom őket.

Elővette a szüle a tüzes piszkafát, elkezdte püfölni, nagyolni a kecskéket, egyiket jobban, mint a másikat.

- Ti bitangok, ti gonoszok, ti ilyenek-olyanok! Nem tudtok elbújni? Megálljatok! Holnap el kell bújnotok jobban!

Jól elverte a három kecskét. Belefáradt a verésbe. Akkor bejött.

- No - azt mondja -, édes fiam, most én is megvacsorázok. Most bátran lefeküdjünk, és aludjunk reggelig.

Úgy is volt. Megvacsoráztak együtt. Lefeküdtek, el is aludtak reggelig. Nem volt semmi baj.

Másnap reggel, ahogy fölkeltek, a szüle mindjárt elkészítette a tarisznyát. Kihajtotta a fiú a hat darab kecskét megint ugyanarra a helyre legelni. Ugyanúgy járt, mint előtte való napon. Délig megvoltak az ő kecskéi szépen, délben jött a meleg szellő, és ő elaludt mélyen.

Már jó délutánra járt az idő, amikor felébredt. Nincs kecske. Búslakodik, hogy hova lettek az ő kecskéi, mert nem lát egyet sem.

- Na - azt mondja -, tegnap megtaláltam őket, de hol találom meg őket ma?

„Nem baj - gondolta. - Adott nekem a róka egy sípot. Megpróbálom, hátha segít a bajomon.”

Elővette a sípot, belefújt. Azonnal ott termett a róka.

- Mit parancsolsz, jó gazdám, vagy mi a bajod?

- Nincs más bajom semmi - azt mondja -, csak elvesztek a kecskéim. Nem tudom, merre mentek abban a vadon erdőben, hogy hol találhatom meg őket.

- Az - mondja a róka - nem baj! Én tudom, hogy hol vannak, csak gyere velem az erdő széléig. Ott van egy nagy falka tyúk, van azok

között három nagyobb, három öreg és három kiscsibe. Ezeket majd én szorítom. Nem én magam, majd a többi rókatársammal. Ott kapargásznak a bokor alatt.

Úgy is volt.

- Csak - azt mondja a róka - itt vigyázz, ennek a nagy fának a tövénél, mert majd idejönnek, itt akarnak elbújni. Úgy nézd, hogy a középső tyúkot úgy üsd meg, hogy rögtön leterüljön.

Úgy is volt. Odaértek az erdő szélére. Egyszer csak zörög az erdő. Kotkodácsolnak a tyúkok, egyik jobban, mint a másik. A csibék csipognak, mert a rókák körülfogták, hajtják, üldözik őket, meg akarják fogni. Szorítják a rókák egyenesen a fiú felé, a nagy fa felé.

Mikor aztán már közel értek, nem akarnak sehogy se a fa mellé jönni. De aztán egy róka elkapott egy tyúkot, jól megrázta, a toll is a szájában maradt. Az aztán megijedt, odaugrott a fa mellé. Odaugrott a többi is mind. A gyerek nem volt rest, olyant csapott közibük, hogy a középső rögtön lelapult.

Azzal meglett az ő kecskéje. Ott termett, ahonnan elindult. Nagy vígan terelgette haza a kecskéket. Most már egész szép számmal vannak. Van kilenc darab. A gyerek hazahajtotta a kecskéket szépen.

- Jó estét - köszönt -, édes öreganyám!

- Adjon isten, édes fiam. No, megjöttél?

- Meg - azt mondja. - Megjöttem.

- A kecskéid megvannak? Jók voltak?

- Jók voltak, édes öreganyám.

- No, hát csak eredj be, vacsorázzál - azt mondja -, majd én bezárom őket.

Elővette ám a szüle a piszkafát újra, elkezdte nagyolni a kecskéket, egyiket jobban, mint a másikat. Szidja őket bitangoknak, mindennek.

- Hogy nem tudtatok jobban elbújni? Megálljatok - azt mondja -, majd holnap nem talál meg benneteket!

Bejött a szüle a fiúhoz vacsorázni. Sokáig elbeszélgetett vele. Kérdezgette az előtte való életéről, hogy hol, merre járt, miképp járt. A gyerek elmesélte, hogy ő csak egy szegény fiú, őneki muszáj szolgálni, akármi úton-módon. Avval lefeküdtek, aludtak reggelig.

Harmadnap reggel, ahogy felkelt, azt mondja a szüle:

- No, fiam, még csak ma kell, hogy tisztességesen hazahajtsd őket,

akkor holnap, amit kívánsz, mindent megadok.

- Jól van, édes öreganyám. Majd vigyázok rájuk, amennyire lehet, hogy el ne szökjenek, kárba ne menjenek.

Megrakta a szüle a tarisznyát még jobban, mint előtte való nap. Tett az üvegbe jó italt, hogy csak hadd aludjon a fiú még jobban. Jól van ám, de most a harmadik napon a három öreg kecske meg a három fiatal viselő is volt. Mindegyiknek kicsikéje lesz, azt mind haza kell hajtani.

Hát délig meg is voltak ők szépen a legelőn. Eljött a dél, jött a meleg szellő, a fiú megint csak elaludt. Mikor felébredt, nincs kecske! Hej, nagyon búslakodott.

- Mi lesz ma? Mára vége az életnek! Most ilyen falka kecske elszökött, hol találom én ezeket meg? Mert mi haszna találok meg egyet vagy kettőt, ha nem mind találom meg? - Eszébe jutott: „Adott nekem a farkas egy csomó szőrt. Megkeresem, hátha megtalálom.”

Keresgeti a zsebében jobbra-balra, hát mégiscsak rátalált. Megtalálta azt a csomó szőrt. Beletette a pipájába, rágyújtott. Azonnal ott termett a farkas:

- Mit parancsolsz, édes gazdám, vagy mi a bajod?

- Hej, nagy az én bajom - azt mondja -, elvesztek a kecskéim.

- Hát ez egy kicsit baj, de - azt mondja a farkas - talán tudok segíteni. Csak jól vigyázz! Van itt az erdő közepén három nagy nyárfa. A középső mellé állj oda, mert most a szülédnek van egy nagy falka birkája. Ott az egész falkában van tizenöt darab fekete. Ezt nekünk ki kell választani közülük. De a szüle a juhász maga. De azért majd csak sikerül.

A farkas elkezdett egy-két nagyot tutulni. Az egész erdő hangzott bele, jöttek mind a farkasok. A gyerek odaállt a középső nyárfához.

Egyszer a farkasok eltűntek. Nézi a gyerek, hát jön ám egy nagy falka birka. A farkasok megmarják őket, egyiket jobban, mint a másikat, dobálják. A juhász üti, püföli a farkasokat, egyiket jobban, mint a másikat, de azok föl sem veszik. Egy-kettő a juhász nyakába ugrik, cibálja a juhásznak a szűrét jobbról-balról, az meg csapkod a botjával. De a farkas - tereli a nyáját mind közelebb a síkhoz.

Mikorra kiértek a síkra, akkorra a tizenöt birkát kiválasztották a falkából. A többivel a farkasok nem törődtek, csak azt a tizenötöt

szorították a nyárfák felé.

Mikor odaértek a közelbe, a gyerekek nagyon pontosan ki kellett számítani, hogy melyik a középső. Sikerült is neki. A középsőt úgy csapta meg, hogy annak rögtön letört a szarva, azonnal fölbukott.

A gyerek pedig azonnal nyomban ott találta magát a legelőn, ahol reggel volt. Ott volt előtte a szép tizenöt darab kecskéje is. Minden más eltűnt, nem látott senkit-semmit. Nem bánt ő semmit, csakhogy a kecskék megvannak. Nagy fütyörészve hajtotta őket hazafelé. Már esteledett, a nap már majdnem lebújt.

- Jó estét, édes öreganyám!

- Adjon isten, édes fiam. Megjöttél?

- Meg.

- Megvannak a kecskéid?

- Megvannak azok, édes öreganyám, mind.

Megolvasta a szüle.

- Megvannak. Jól van, édes fiam. Menj be vacsorázni, majd én bezárom őket, és aztán én is megyek.

Jól van ám - de kifelejtettem, hogy a farkaskoma megmondta a gyerekeknek, hogy holnap, amikor választani kell valamit, akkor három aranyszőrű bakkecskét kérjen és azt a szennyes inget, ami a kamrában lóg a szegen, és azt a rozsdás kardot, ami ott van mellette.

- Mást ne fogadj el semmit! Ennek nagy hasznát veszed. Majd holnapra megjavul a szüle, az ad majd tanácsot is - mondta a farkas. Úgy is volt. A szüle bezárta a kecskéket, nem bántotta őket, azután bejött. Azt gondolta:

„Mi haszna ütöm-verem, hisz én voltam a juhász. Többet nem bírok vele, megadom neki, amit kér. Holnap kitelik az ideje.”

Megvacsoráztak, lefeküdtek nyugodtan. Nem történt baja a fiúnak reggelig semmi.

Fölkeltek negyednap reggel. Azt mondja a szüle:

- Na, édes fiam, éngem tisztességesen kiszolgáltál. A kecskéimet megőrizted. Most mondjad hát, hogy mit kérsz!

- Nem kérek én, édes öreganyám, más egyebet, csak azt a szennyes inget, ami ott lóg a kamrában a szögön, meg azt a rozsdás kardot, ami ott van mellette. Meg - azt mondja - a kecskék közül, ha ad öreganyám a három napért, hát hármat kérnék belőlük, hogy

nekem is legyen.

- Hát édes fiam, mit csinálsz te azokkal? Avval az ócska, rongyos inggel, meg avval a rozsdás karddal, meg evvel a három kecskével? Ezeknek úgysem tudsz olyan legelőt adni, amin meg tudjanak élni.

De a gyerek nem tágított, neki nem kell más. Ha ezt megadja, ő evvel megelégszik. A szülének mit volt mit tenni, mit nem, meg kellett adni, amit kért, mert megígérte.

- Nem bánom, fiam - mondja -, adok három bakkecskét is, odaadom a szennyes inget, meg azt a kardot is.

Neki is adta a három aranyszőrű bakkecskét a szennyes inggel és a rozsdás karddal együtt, és adott neki egy zacskó aranyat is.

- Akárhol - azt mondja - megfordulsz, fiam, hát legyen legalább pénzed is. Tudjál ennivalót venni kecskéidnek meg magadnak is. De arra vigyázz, hogy az az ing, mikor magadra veszed, olyan színűvé lesz, mint a bőröd. Azért ezt a nyakadról le ne vedd soha, mert akkor akárki, akármilyen kis szerrel meg tud ölni. De ha a nyakadban van, soha! Mert az olyan ing, amelyiken kard nem fog. Ez a kard pedig olyan, amelyiket legyőzni sohasem lehet. Ennek csak parancsold, hogy: vágjad, kardom! Azonnal azt csinálja, akármelyik seregben. Most majd elindulsz, kiérsz az erdőből azon az úton, amelyiket megmutattam. Ott mindjárt beérsz egy városba. Abban a városban lakik egy király. Annak van egy olyan lánya, aki még soha életében nem nevetett. Kihirdette a király az országban mindenfelé, hogy aki az ő lányát meg tudja nevetetni, annak adja lányát és halála után az egész királyságát. Ha azután, fiam, valamikor még valami bajod találna lenni, tudod, hogy hol lakom. Bátran gyere hozzám, majd én segítek a bajodon.

A fiú megköszönte a szülének a jóságát, avval elindult az ő három aranyszőrű kecskéjével. Elkiáltotta magát:

- Hej, három aranyszőrű bakkecském!

Avval odaért a város szélére. Jó magasan volt a nap, meleg volt. A kecskék is szomjasak voltak, ő maga is. A város végén volt egy kút, ahova a városbeliek és a közeliak vízért jártak. A kút mellett volt egy itatóvályú, hogy az aprójószágot meg lehessen itatni. A vályúba friss vizet merített a kecskéinek. Megitatta őket, ő maga is ivott. Leült a kútkávéra, elkezdett falatozni, ebédelni eszegetni, kenyerezni egy kicsit.

Egyszer jön három lány a kúthoz, korsó a kezükben: vízért jöttek. Meglátták a fiút és a három aranyszőrű kecskét. Mindjárt elkezdtek vele incselkedni, tréfálkozni, játszani, hogy nem adna-e nekik két kecskét. Neki is maradna egy. Milyen szép kecskék!

Azt mondja a fiú:

- Nem eladók! Ezeket nem lehet eladni.
- Hát - tréfálkoztak a lányok - mit? Különben ilyen csúnya kecske nem is kell nekünk.

Avval egyik lány rácsapott az egyik kecskére, a másik lány a másik kecskére, a harmadik a harmadikra. A hátukra csaptak, úgy odaragadt a kezük, hogy nem tudták elereszteni. Akárhogyan rángatták is a kezüket, nem tudták levenni.

A gyerek rögtön útnak indította a kecskéket. Elkiáltotta magát nagy hangosan:

- Hej, három aranyszőrű bakkecském! Három lány a hátadon, három lány a hátadon!

Beért a város szélére. Egyszer csak szalad ki egy öregasszony. Kenyérsütő lapát a kezében. Elkezdte a lányokat szidni:

- Ti ilyen-olyan haszontalan népség, ti bitangok! Kecskék után mentek, nem a vizet hozzátok nekem?

Az egyik lánynak a hátára csapott a lapáttal. A lapát rögtön odaragadt a lány hátához, a lapát nyeléhez meg odaragadt a szüle. Evvel a gyerek megy tovább a városba befelé. Láta, hogy összegyűl a sokaság, nézték a kecskéket meg a három lányt meg az öregasszonyt a kecskék után. Elkiáltja magát a gyerek:

- Hej, három aranyszőrű bakkecském! Három lány a hátadon, a lány hátán a lapát, a lapát nyelin vénasszony!

Avval ment tovább. Odaért egy utcafordulóhoz. Befordul a sarkon, szembe jött vele egy lovashusár. Azt mondja a fiúnak:

- No, pajtás, megállj egy kicsit! Én ezt az öregasszonyt megölelem.

- Én nem bánom, pajtás - azt mondja a fiú.

Mindjárt aztán huszárkoma nem szégyellte, hogy vénasszonyt ölel, megölelte. Nézte ezt a huszárnak a lova. Nem tudta, mit csinál a gazdája. Hozzádörgölte az orrát a gazdája hátához. Odaragadtak mind a ketten.

A gyerek elkiáltja magát:

- Hej, három aranyszőrű bakkecském! Három lány a hátadon, lány

hátán lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszony derekán katona karja, katona hátán lónak orra!

Megy tovább a fiú, odaért egy szabóüzlethez. Szalad ki a szabó, hozza a nagy ollót. Ő elszabadítja ezt a lovat, legalább lesz egy szép lova! El akarta nyírni a lónak a farkát. Hozzáragadt az olló, az ollóhoz meg a szabó.

Elkiáltja magát a gyerek, de akkor a sokaság már körülvette, nézte, hogy egy egész csapat megy az utcán :

- Hej, három aranyszörű bakkecském! Három lány a hátadon, lány hátán lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszony derekán katona karja, katona hátán lónak orra, ló farkán olló, az ollón a szabó.

Megint hajtanak tovább. Kiér az utca vége felé, közel a király kastélyához. Ott meg lakodalom volt. Nagyon muzsikálnak a cigányok! A cigányprímás kiugrott, elkezdi a hegedűvel püfölni a szabót, miért akarja elvágni a lónak a farkát. Amint rácsapott a szabónak a hátára a hegedűvel, a hegedű odaragadt, a hegedűhöz meg odaragadt a cigány.

Akkor elkiáltja magát a gyerek:

- Hej, három aranyszörű bakkecském! Három lány a hátadon, lány hátán lapát, lapát nyelin vénasszony, vénasszony derekán huszárnak karja, katona hátán lónak orra, ló farkán olló, az ollón szabó, szabón muzsika, muzsikán cigány.

De már a király kapuja előtt, mert a kapu nyitva volt. A királykisasszony látta az egész csapatot, hogy jönnek. Előre mosolygott. Mikor a kapuba ért, a fiú most ott kiáltotta el a mondókáját. Mikor elmondta, nemcsak a király és a királykisasszony, hanem az egész udvar is olyan jól nevetett, hogy még a falak is megremegtek bele.

Mindjárt leszól a király az udvarosnak, hogy azt a fiút ki ne eresszék a kapun, ez lesz a veje, senki más! Nem is akart a fiú elszaladni. Hisz azért jött.

Ő azután a cigányt a hegedűvel a szabótól elszabadította. Menjen vissza a lakodalomba muzsikálni. A szabót is elengedte. A huszárt is a lovával. A vénasszonyt is hazaküldte, hogy süsse meg a kenyeret. A lányokat szintén vissza a kúthoz, hogy vigyék a vizet.

Így a három aranyszörű kecske megszabadult. Azokat a király az udvarosával behajtatta az istállóba. És ráparancsolt, hogy jól gondját

viseljék a kecskéknek, nehogy bajuk essék.

A fiút pedig fölrendelte a kastélyba. Aztán ott is maradt a királynál, mint ifjú király.

Meg is esküdtek. Rövidesen megtartották a lakodalmat.

Éltek boldogan napokig, hetekig.

Egyszer jön egy futár nagy sebesen, izzadt lovon. Rögtön a király elé kéri magát, mert nagy üzenetet hozott. A szomszéd király hadat üzent, amiért a lányát nem az ő fiának adta.

A király rögtön hívatta a vejét, hogy most mit csináljon. Azt mondja a fiú :

- Semmit, felséges királyom. Egy ezredet szereltesen fel, hogy készen álljon. De arra se lesz sok szükség. De azért szereltesse fel, hogy készen legyen. Mert a másik király már betört az országunkba, és pusztít, amerre jár.

- Meg akarja bosszulni, amiért nem neki adtam a lányomat.

- Nem baj - mondja a fiatal király -, csak hadd csináljon, amit akar! Én ma elmegyek, holnap reggel itthon leszek! Akár az egész országa jöhet, az se lesz baj!

Mindjárt ki is adta a parancsot a király a főminiszternek, hogy a legelső ezredet azonnal szólítsa fegyverbe. A többit ne bántsa. Az csak hadd álljon, míg a veje megjön, majd az vezeti.

A fiú még azon a napon fölugrott a lovára, és kinyargalt a szülőéhez az erdőbe, őhöz, akinél szolgált. Köszön neki :

- Jó estét, édes öreganyám!

- Adjon isten, fiam! - azt mondja az - Már éppen vártalak. Tudtam, bajod lesz. Lám, megmondtam! No, de ne törődj vele! Itt van ez az ing meg ez a kard, amit akkor elfelejtettél elvinni, pedig azért szolgáltál. Úgy megörültél a kecskéknek, hogy azokat vitted el. Ezt az inget most vedd magadra, a pusztá testedre. De azt megmondom, le ne vesd, mert akkor úgy bánnak el veled, ahogy akarnak. De ha ez rajtad van, akkor senki sem bír veled. Sem a golyó, sem kard nem fog rajtad. Meg itt van ez a rozsdás kard Az majd magától kifényesedik. Amikor a hüvelyből kihúzod, csak azt mondd: „Jó kardom, amíg csak egyet is látsz, addig mindig vágjad!” Te pedig csak arrafelé tarts, amerre magad előtt látsz egy alakot. Nem ismered meg, hogy ki az, tiszta fekete lovon lesz. Amerre az a kard jár, ott ellenség nem marad.

A fiú megköszönte a szülének a tanácsot. Másnap el is indult korán reggel haza. Mikor hazaért, az apósa, az öreg király már várta.

Azt mondja a fiatal király:

- No, édesapám, most már mehetünk.

Készen állt az egész hadsereg. Annak ő az élére állt.

- No - azt mondja -, hát most menjünk. Megkeressük, hogy merre jönnek.

Mentek is vagy két napot. Harmadik nap reggel összetalálkoztak az ellenséggel. De a fiú megparancsolta katonáinak, hogy mindenki vigyázzon magára, ne keveredjen el az ellenséggel.

- Épp csak kísérik őket, hogy ne tudjanak bennünket körülkeríteni - mondta a fiú. - Majd én megcsinálom nekik a vonalat, ahol ütközni kell.

Mikor összecsapott a két sereg, az idegen királynak ott volt az összes katonája. Ott volt ő maga is a fiával együtt. Egyszer csak a fiú látja, hogy egy alak megy előtte. Hol eltűnik, hol megvillan a szeme előtt. De ő csak mindig a nyomába, azt követte.

Kirántotta a kardot, és kieresztette a kezéből. A kard aztán ment szó nélkül. Olyan gyorsasággal járt, mint a villám. Amerre az ment, mindenütt csíkot vágott. Nem telt bele jó két óra sem, addig tartott az ütközet. Az öreg ellenséges király elesett egész seregével együtt. Csak egy maradt meg belőlük hírmondónak, hogy otthon elmondhassa, elesett az öreg király minden seregével. A fia pedig fogságba esett, de nem ölték meg.

Így a fiú győztesen ment haza. A király nagyon örült neki, de a felesége nem. Az jobban szerette volna, ha ő pusztult volna el, mintsem a másik királynak a serege. Mert mikor azt az idegen fiatal királyt meglátta, szerelemre gyulladt iránta. Mert az igazi királyfi volt, nem pedig egy parasztból lett király.

„Na megállj, majd elbánok veled akármilyen úton-módon!” - gondolta a fiú gonosz felesége.

A fiú megsejtette ezt, és a foglyul ejtett királyt elzáratta. Enni és inni adott neki bőségesen, csak éppen nem volt szabadon. A felesége titokban mindig eljárt az ellenséges királyhoz, beszélgetett vele. Azt mondja a fogoly király neki, hogy kérjen, könyörögjön az urának: tegye le a kardját éjszaka, amikor lefekszik! Ne az ágyra tegye, hanem egy székre! És az inget se vegye fel, hanem inkább egy

másikat. A királykisasszony meg is fogadta, hogy akármilyen úton-módon erre ráveszi a férjét.

Egy este elkezdett könyörögni neki nagyon, amikor lefeküdtek, hogy vesse le az ingét, tegye le a kardját, mert nem szereti, hogy mindig ott van mellette. Meg, azt mondja, az inget is ki akarná mosatni, jobban mondva, ő maga akarja kimosni!

Feleli a fiú:

- Nem kell azt kimosni, nem látszik azon a piszok, nem látszik azon, hogy szennyes volna!

Aznap nem is vette le, másnap se vette le, de harmadnap már nem állhatta a sok könyörgést:

- Nem bánom, levetem. Hát mosd ki magad!

Levette hát az ingét, odatette maga mellé egy székre. Letette a kardját is. Lefeküdtek. Ő persze nem tudta, hogy az ellenséges király ott feküdt az ágy alatt.

Mikor elaludt, egyszer csak arra ébredt, hogy valaki rettentően rázza:

- Gazfickó, kelj fel! Tönkretetted az országomat, tönkreverted a hadseregemet, meggyilkoltad az apámat!

A fiú fölserkent. Kap a székhez. A szék üres volt. Látja, hogy annak a másiknak a kezében van a kardja, nyakában van az ing is. Nem szólt a feleségének semmit, nem is tett szemrehányást, csak arra kérte a feleségét és az ellenséges királyt:

- Tudom, hogy megölsz. Ölj meg, de mikor megöltél, összedaraboltál, akkor legalább abba a rossz zsákba, amelyik a nyergem alatt van, tegyetek bele! Kössetek föl, tegyetek föl a lovam hátára, azt meg eresszétek világgá, hadd egyenek meg a farkasok a lovammal együtt!

- Na, ezt megteszem, de tovább az életednek nem kegyelmezek.

Avval kirántotta a kardot, és egyszerűen négybe hasította a fiút. Azután abba a rossz zsákba beleszedették a szolgálóval. Felkötötték a ló hátára, és világgá eresztették.

A fiú lóva el is indult, de egyenesen a szülőéhez, az erdőbe, ahol előtte való napon volt. A szüle már kint állt a kapuban, csóváltgatta a fejét.

- Na, édes fiam, gondoltam, hogy majd akármilyen úton-módon, de csak elbánnak veled! Na, nem baj - azt mondja -, majd elbánsz te is velük.

Levette a zsákot a ló hátáról, kiöntötte a padra. Valami folyadékot öntött a hús tetejébe. Az az élesztővíz volt. Evvel elkezdte a húst gyúrni. Olyan fiatal embert gyúrt belőle, hogy hétszerte szebb és erősebb volt, mint azelőtt. Mikor készen volt vele, talpra állította, rácsapott, és azt mondta :

- Édes fiam, ébredj!

A fiú azonnal ugrott egyet, mint aki a legjobb álmából ébred. Dörzsölte két kézzel a szemét. Körülnéz, hogy hol is van. Mikor meglátta a szülét, azt mondja:

- Ej, édes öreganyám, de jót aludtam!

- Alhattál volna, édes fiam - mondja az -, ítéleted napjáig, ha a lovad ide nem hoz hozzád! Na, de most adok egy tollat. De nagyon vigyázz rá, nehogy elveszítsd, vagy el ne csalják tőled! Evvel, ha jól vigyázol rá, visszaszerezheted a királyságot. És majd azt vedd el feleségül, aki leghűségesebb lesz hozzád. Mert - azt mondja - ennek a tollnak az a tulajdonsága, hogy csak megsimítod, és mondd, hogy mi akarsz lenni.

A fiú abban a pillanatban megsimogatta a tollat, elbúcsúzott a szülétől, megköszönte a jóságát, és rögtön egy szép fütyülő madárrá változott. Elrepült egyenest az ellenséges királynak a kertjébe. Egy szép, terebélyes rózsafára telepedett, rászállt az ágra, és ott igen nagyon szépen elkezdett fütyürészni.

Meghallotta a király, hogy egy madár nagyon szépen fütyül a kertben. Fogta a puskáját, hogy ő megpróbálja: ezt a madarat vagy megfogja, vagy lelövi. De a kismadár mindig olyan sűrű bozótba repült, hogy sem lelőni, sem pedig megfogni nem tudta. Mindig csak csalogatta. Kicsalta a kastélyból. A király nyomon követte. Egyik fától a másikig egyik útról a másikra, mindig csak a madár után.

Kiért a tóhoz. Ott a fütyülő madárból gyönyörű szép vadkacsa lett. Olyan szép, olyan gyönyörű tolla volt, gyönyörű volt a farka, hogy a király váltig meg akarta fogni: agyonlőni sajnálta, de sehogyan sem bírta vele.

- Na - azt mondja -, nem baj! Majd holnap. Itt lesz ez holnap is. Akkor jobban ráérek. Ha másképp nem, beúszok utána!

A király abbahagyta a kacsza üldözését, és elballagott haza. A kacsza azonban felrepült, megelőzte a királyt. Hamarabb volt otthon, mint ő, csak hogy megint más alakban. Megint szép fütyülő madár lett, de

most más színű. Ott szállott újra ágról ágra.

Megörült a király.

- Jaj - azt mondta -, ez még sokkal szebb madár! Ezt megpróbálom valahogyan idecsalogatni!

Nem sikerült. Így mégis ott hagyta a madarat.

- Nem törődök vele! Most úgymint itt marad. Már este van.

Bement a királynéhoz. Az mindjárt azt kérdezte tőle:

- Hol voltál egész nap? Hol, merre jártál?

A király aztán mesélgette :

- Nagyon szép madarat láttam, nagyon szép kacsát is. Meg akartam fogni, de nem bírtam. Ha lőni akartam, elbújt a vízbe. Máskülönben meg olyan közel jött, ha meglövöm, nem mutat semmit, mert ronggyá teszi a lövés. Hanem majd ott lesz az holnap is. Holnap megfogom, akármilyen módon.

Megvacsoráztak, aztán lefeküdtek.

Másnap reggel, amikor fölbrednek, hát a kastély előtt, a kapun belül, ott nyílt egy gyönyörű szép almafa. Olyan szép almák, gyümölcsök voltak rajta, hogy olyant a király még sohasem látott. Mindjárt vitt is a feleségének két almát, dicsekedett vele, hogy milyen szép almafa nőtt az éjjel a kastély előtt. Kóstolja csak meg, milyen szép és jó almája van. Ő már egyet megevett.

Azt mondja a királyné:

- Azt a fát rögtön, de azonnal vágasd ki. Gyümölcsöstül együtt égesd el a legkisebb darabját is, mert ez nem más, mint az első férjem.

- De - mondja a király - hát hogy gondolsz olyant? Hogy lehet az, mikor én leszúrtam és összevágtam apróra? A lova sem jött vissza, ő sem.

- De - mondja a királyné -, ez nem lehet más, csak ő.

Mindjárt neki is ugrasztotta az udvarosokat, és kiadta a parancsot:

- Ássátok ki a földből gyökerestül! Daraboljátok kis darabokra!

Rakatták is mindjárt a kőművessel a kemencét, amelyikben elégetik az utolsó darabig. De a fa olyan kemény volt, alig lehetett fűrészelni vagy vágni. Estig tartott nekik. Hát nagy fa volt, sok is lett belőle. Este még maradt valamennyi, egy rakás forgács. Ráparancsolt a királyné a szolgálójára, hogy a legkisebb forgácsot is mind hozza be, és hányja a kemencébe. Hadd égjen el!

Mikor a szolgáló maga maradt, teleszedte a kötényét. Egy forgács

csak felemelkedik a kötényben, és megszólal:

- Te jó lány, tedd meg nekem azt a kívánságot, dobj ki engem a kapun úgy, hogy meg ne lásson senki.

Szétnéz a szolgáló. Nincs kint senki. Fogta azt a kis forgácsot, zsupsz, már ki is dobta a kapun. A többi forgácsot bevitte a kötényében, a kemencébe dobta, úgyhogy a fa elégett.

Másnap reggel a király fölkelt. Fölkészült a kacsavadászatra. Elment a tavához. Gondolja, hogy ha talál valamilyen szép madarat, vagy azt a szép kacsát, akkor megfogja. El is ért másnap a tóhoz, hát uram isten, tele van az kacsával. Sok van benne, de egy gácsér, a legszebb, kiválik közülük; az mindig egyedül úszik. Fölkapta a király a puskáját, közibük lőtt. Erre az egyik erre ment, a másik arra, be, jó mélyen a vízbe. De ez az egy kacska ottmaradt a parton, ott bukácsolt. Hol lebukott, hol feljött. Fölkapta a király a puskát, hogy majd lelövi, de abban a pillanatban a kacska lebukott. Lebukott, aztán egész közel jött a parthoz.

- Hát - mondja a király -, mit játszok én vele? Megfogom én azt úgyis!

A kacska elkezdett ott a parton fürödni. Szétnézett a király, hogy nem jár-e ott valaki, nem látják-e meg őt. Nem látott senkit. Letette a kardját, levetkőzött. Ledobta az ingét is a nyakából, letette a kardját is mellé.

Avval belement a vízbe. De a kacska mindig beljebb úszott. Mindig olyan közel úszott előtte, hogy majdnem el tudta érni, de mégsem kaphatta el a kezével. Mikor a kacska látta, hogy már jó messze van a parttól, akkor felrepült. Kirepült a partra, egyenest a kard meg az ing mellé. Ott megrázkódott, és ugyanaz a fiú lett belőle, mint előbb volt, csak hétszerte szebb. A király alig ismerte meg.

Mindjárt az volt az első, hogy az inget a nyakába húzta, a kardot meg az oldalára fölcsatolta.

- Na - azt mondja a fiú - felséges király, most gyere ki!

Mikor a király ezt meglátta, majdnem meghalt ijedtében.

Könyörög neki, hogy legalább szolgájának tartsa meg.

- Nem - azt mondja a fiú -, te sem tartottál meg engem semminek. Legalább jó leszel a sasoknak.

Avval fogta a kardját, mindjárt négyfelé hasította. Otthagyta a tó partján. A ruháját fölvette, hogy odahaza a királyné föl ne ismerje.

Gondolja azt, hogy a király megy haza.

Mikor hazaért, a királyné rögtön szaladt elibe mert a másik két kacsát hozta. De mikor meglátta, hogy ez nem az, akit ő várt, rögtön térdre ereszkedett előtte, és kegyelemért könyörgött.

Azt mondja a fiú:

- Nem, édes feleségem! Te énvelem úgy elbántál! Teneked jobban tetszett az, mivelhogy igazi királyfi volt. De az annyi jót nem tett veled soha, mint én. Azt az ország népe nem szerette. Teneked nincs tovább kegyelem. A kedves férjedet jóformán megették a sasok a tóparton. Te ugyanarra a sorsra jutsz, mint az a szép almafa, amelyiket kivágattál.

De ott rimánkodott neki a királyné, amíg szélnek nem eresztette, menjen, amerre lát. Aztán azt a szolgálót, aki őt kidobta a kapun, amikor még kis forgács volt, elvette feleségül. Nagyon szép lány volt, sokkal szebb, mint a királyné. Belőle lett a királyné, és ő maradt a király az országban.

Elhívta a szülét is az erdőből, hogy ne raboskodjon ott, hanem legyen nekik a nagyanyjuk. El is jött a szüle. Felvette a régi alakját, és tisztos öregasszony lett belőle.

Nagy lakodalmat csaptak. Ettek, ittak sokat. Aludtak, de hogy mikor ébredtek fel, azt még nem tudom, mert még nem hallottam.

Itt a vége, tedd a jégre, majd elcsúszik valamerre!

A hét holló

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony.

Annak az asszonynak volt hét fia.

Azok után egyszer csak gyönyörű szép lánygyereket hozott a világra.

A gyerekágy után, mikor először járt a faluban, azt látta, hogy a hét fia épp jön ki a kocsmából.

Annyira megharagudott rájuk, hogy megátkozta őket: „Váljatok hollókká, ha a kocsmába jártok.”

Alighogy ezt kimondta, a hét holló ott szállt el a feje felett, az ő hét

fia.

Ő meg ment hazafelé.

Már a kislány nagyocskára nőtt, szép lett, anyányi. Láta, hogy az anyja mindig sír.

- Miért sírsz te, anyám? - kérdezte.

- Ne kérdezz engem, hogy miért sírok! Úgysem tudsz te engem megvigasztalni - felelte az.

- Dehogynem, édesanyám, tudnék tán valamit én is! Mondja csak meg, majd meglátja, hogy jobb lesz!

- Megmondom, fiam, ha olyan nagyon erősködöl, de tudom, hogy hasztalan. Hát tudod-e, mikor te születted, már volt neked hét bátyád akik kocsmába jártak. Én meg megátkoztam őket, hogy „váljatok hollóvá!”, ők azzá változtak, elszálltak, azóta úgy oda vannak, hogy se hírük, se nyomuk, nem tudok róluk semmit.

Ezt mondta az asszony, de nagyon keserves sírásba fogott. Vigasztalta volna a kislány, de csak rosszabb volt. Annál jobban sírt.

Egy nap reggel azt mondja a lány az anyjának:

- Édesanyám! Süssön nekem pogácsát! Én elmegyek, felkeresem a bátyáimat.

- Hova mennél, te? Hisz azt se tudod, hol, merre keresd őket!

De a lány kötötte magát, az anyja se állhatott elébe, hogy ne menjen. Süttött neki pogácsát, azzal útnak eresztette.

Ment a lány, mendegélt, hetedhét ország ellen.

Utjában találkozott egy farkassal. A farkas megállott előtte az úton. A lány meg nagyon megijedt.

- Sose ijedj meg tőlem, jó lány, nem bántalak én. Adjál inkább egy falat ennivalót, mert már úgy ehethném, hogy majd elveszek!

A lány megbátorodott, kivett a tarisznyából egy pogácsát, odaadta neki. Az meg egy sípot adott neki érte, hogy ha akármilyen baja lesz, csak fújja meg, ő azonnal segítségére megy.

Azzal elváltak egymástól.

Ment a lány tovább. Útközben egy rókával is találkozott.

- Hallod-e, jó lány, fordíts meg engem a másik oldalamra, már hét esztendeje nyomorgok a fél oldalamon. Jótét helyébe jót várj!

A lány megsajnálta azt is, megfordította, adott neki is egy pogácsát.

A róka meg leszakított magáról egy szál szőrt, odaadta neki, hogy ha szüksége lesz valamire, csak szakítsa ketté, ő rögtön ott terem.

Jól van, a lány azt is eltette.

Harmadszor meg, ahogy megyen, egy gallyról leszól neki egy kismadár. Az is pogácsát kért. Adott ő annak is. A kismadár meg hála fejében olyat mondott, hogy „ha a Veres-tengerhez érsz, ott egy szép alma esik elébed. Te azt vedd fel, edd meg, a csutáját meg tördeld el, és hajigáld a vízbe!”

A lány megköszönte a madár jóakarátát, és indult. De a kismadár attól a perctől fogva mindig vele ment.

Sokszor feljött a nap, meg sokszor lement, míg egyszer csak nagy sokára a Dunához ért a lány. Próbálna, próbálna, de nem tud rajta átjutni.

Benyúlt a zsebébe, elővette a sípot, és megfújta.

Rögtön ott termett a farkas.

- Mit parancsolsz? Itt vagyok - mondta a farkas.

A lány elmondta a baját. Akkor a farkas elvette tőle a sípot, megfújta ő is, hát csak úgy nyüzsgött a sok farkas, annyi jött oda. Mentek egyenest a Dunának. A lány nem tudta, mire vélje.

Látta azután, mikor már mind belement, hogy azért van ez, hogy ő át tudhasson menni! Úgy átsétált a sok farkas hátán, hogy még a cipője széle se lett vizes.

Már a Dunán átment volna, de még csak ezután jön a sok nehéz út! Megy, mendegél, már el is fáradt, mikor a Fekete-tengerhez ért. Hogy menjen ő azon át? Mindenféleképpen törte a fejét rajta. Eszébe jutott a szőrszál. Szétszakította. Rögtön ott termett a róka.

- Mit parancsolsz, kedves gazdám?

- Vigyél át a Fekete-tengeren, mert nagy utam van nekem.

A róka csak nekifarolt a tengernek, a farkát rávetette a tengerre hogy félig átérte, akkor azt mondta a lánynak, hogy „eredj, no!” Mikor a tenger közepén volt a lány, a róka megfordult a tenger másik partja felé, úgy, hogy a lány minden baj nélkül átmehetett a róka farkán. De a kismadár is mindig vele ment.

Egyszer a Veres-tengerhez ér a lány. A partján mindjárt elébe esik egy alma. Enni kezdi, a csutáját pedig a vízbe hajigálta egy cseppig. A csutából gyönyörű szép hajók lettek. Egyikre felült, az elvitte túl a Veres-tengeren.

Ott a parton volt egy nagy hegy, annak a tetejében meg egy kis ház. A kismadár, aki hűségesen kísérte, itt azt mondja a lánynak:

- Te ide tartasz, ebbe a kis házba, de te oda nem tudsz magadtól feljutni sohasem. Hanem amott, a hegy tövében van egy hattyú, ülj annak a hátára, kapaszkodj a nyakába, ne félj, majd felvisz az!

Úgy is volt. A lány ráült, a hattyú meg felvitte.

Bement a kis házba, szétnézett. Elővette az asztalterítőt, kirakott rája hét pogácsát. Aztán elbújt az ágy alá. Este hazajönnek a hollók, szétnéznek a házban, kérdezősködnek, tanácskoznak, hogy ki járt itt, de nem tudják kisütni. Azzal lefeküdtek, reggel meg elmentek hazulról.

Másnap is úgy történt a dolog. A lány megterített, és elbújt az ágy alá. A hollók találgatták most is, de nem mentek semmire.

Harmadnap a hollók javában eszik a pogácsát, a lány meg csak előbújik az ágy alól, és azt mondja nekik:

- Ismertek-e még engem?

Azt mondják erre a hollók.

- Hát hogyan ismernénk, hiszen te a testvérünk vagy! De tudod-e mit, ne maradj te itt közöttünk, mert ha a hollók királya hazajön, széttép. Eredj, míg szépen vagy!

De a lány megkötötte magát, hogy bizony nem megy ő addig, míg őket ki nem szabadítja! Azt mondják a hollók:

- Nem lesz abból semmi, mert ahhoz hét esztendőt, hét fél órát meg hét minutát kell éhezni, meg az idő alatt egy árva szót sem szólani. Te meg azt nem bírod ki!

- Dehogynem! - mondta a lány. - Majd megpróbálom!

Azzal elbúcsúzott a hollóktól, és ment, amerre látott.

Útja egy nagy uradalomba vezetett. Talált egy nagy szalmakazalt, ebbe belebújt. Ott volt ő magányosan, se nem evett, se nem szólt senkihez. Hiába hozta a király agara az ételt, rá sem nézett, még csak hozzá sem nyúlt.

De egyszer csak a lovász észreveszi, hogy az agár, ami ételt kap, mind a kazalhoz viszi. Rálesett. Meglátta, hogy a kazalban lyuk van, a lyukban meg valami szép lány van elrejtőzködve. Jelenti is a királynak mindjárt hogy mit látott. A király odament, szólítgatta a lányt, de az tartotta a fogadalmat, és nem szólt. A király azt hitte, hogy a lány néma, de nem törődött a némaságával, és elvette feleségül.

Nemsokára lett egy szép gyerekük.

De volt az udvarban egy kutyairigy vasorrú bába is, az haragudott a néma királynéra szörnyen. Mindenáron el akarta veszejtteni.

Elkérte egyszer tőle a kisgyereket vesszőkosárba fektette betette a folyóba, az meg vitte, vitte lefelé a kosarat és benne a kisgyereket.

Akkor a vasorrú bába bement a királyhoz, azt mondja neki:

- Mit érdemel az az asszony, aki saját tulajdon gyermekét a folyóba öli?

A király sejtette, hogy az ő feleségére kell most szólni valamit, de nem szólt, csak azt mondta:

- Még várok, az igazság majd kisül!

De született ám a királynénak második, harmadik gyereke, azokat is mind elveszejtette a vasorrú bába a vízen. De szerencsére egy molnár, akinek egy csepp gyereke sem volt, valamennyit kifogta.

A gyerekek születését azonban látták a hollók, meg azt is, ahogy a molnár egymás után kifogta őket.

De a király végül, mit volt mit tenni, elhitte, hogy a felesége csakugyan maga emészti el a gyerekeket. Kilencvenkilenc kocsi fát hordatott máglyába, és megparancsolta, hogy ha az majd tiszta parázstűz lesz, tegyék rá az asszonyt.

Már meg is gyújtották a máglyát, már vinni akarták az asszonyt, de mikor épp a zsarátnokra akarták tenni, letelt a hét esztendő, a hét félóra meg a hét minuta. A hét holló, akik ott voltak a máglya körül az igazlátásnál, csak megrázkódott, és valamennyiből szép fiatalember lett.

Ők aztán elmondták, hogy a királyné az ő testvérük, idáig azért nem szólhatott, mert őket akarta megszabadítani. A gyerekei pedig, akiket a vasorrú bába a vízen eleresztett, mind egy molnárnál vannak, az kifogta a vízből, és azóta szépen neveli is őket.

A királyné megszabadult, a gyerekeit a molnártól visszaszerezték. A királyné az anyját magához vette, a hét testvére pedig elment haza. Még most is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

A szélkötő Kalamona

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. De nem olyan közönséges király volt ám, hanem ő volt valamennyi királynak a feje. Szép fiatal ember volt, de nem volt felesége. Mindig azt gondolta magában, hogy ő bizony talán meg se házasodik. Arra gondolt, hogy ha ővele egy asszony úgy tenne, mint, teszem, sok emberrel, nem is tudja, mit csinálna vele. Telt-múlt az idő. A vénasszonyok körülfogták, és sorolták neki a szebbnél szebb lányokat. Addig biztatták, kérlelték, míg végül is megházasodott. Nem is bánta meg. Hát még mikor született egy kislányuk, hogy örült neki. Nagyon jól éltek, nem volt köztük semmi baj.

Később meg egy kisfiuk is született. Akkor lett még csak nagy a boldogság.

De nem sokáig tartott az öröm, mert híre terjedt, hogy Kalamona jár a világon. Elkéri a királyoktól a lányukat, s ha nem adják, olyat tesz, hogy mindenki megkeserüli. Már hallották, hogy ezét meg ezét a királyét is elvitte.

Az a Kalamona olyan ocsmány szerzet volt, hogy senki sem tudta, ember-e vagy állat. Akkora szája volt, hogy mikor ásított, egy szénásszekér könnyen megfordulhatott volna benne. Hát féltek tőle előre.

Jött is Kalamona egy fergeteges éjszaka, bekopogott a királyhoz. Nem nyitották ki előtte az ajtót. Erre Kalamona fönt a kéményen kívülről benyújtotta a fejét, lent pedig a tűzhely ajtaján kidugta. Úgy beszélt a királlyal. Elmondta, mi járatban van. A király azt mondta neki:

- Nekem nincs eladó lányom.

Megharagudott Kalamona, és azt felelte:

- Ha nincs eladó lányod, akkor megkeserülöd, de nemcsak te, hanem az egész világ, mivelhogy te vagy a főkirály! Megmutatom, hogy nem lesz eső addig, míg a lányod hozzám nem adod. Megyek innen egyenesen, megkötöm a három szelet, csak az északit nem, hadd fagyjatok meg télen, hadd pusztuljatok éhen!

Kalamona nagy mérgesen visszahúzódott a kéményen, és elvonult. A király persze nem hitte el egészen a fenyegetést, de hamarosan megvolt a baj. Ez úgy aratás előtt volt, és a szél valóban nem fújt. De nem akart a búza sem érni. Nem tudták az emberek kitalálni, hogy miért nem lengedez most a szél, hogy hadd érne a búza. Egyik

nap is nézték, másik nap is, de hiába, nem akart még sárgulni sem. Mondogatták egymásnak: nemhiába tartották a régi öregek: meg kell a búzának érni, mert mindennap szél éri. De már a kukoricára is nagyon kellett volna az eső, mert már csévésedett volna, de nem volt szél, ami hozná a langyos esőt.

Csak a főkirály tudta, mi az oka, hogy nem fúj a szél. De nem merte megmondani senkinek. Félt, hogy akkor addig erőltetik, míg oda nem adja a lányt Kalamonának.

Jött az ősz, kukoricát nem is kellett szedni, csak a kórót vágták le, nem termett egy cséve sem. De még a földjét se tudták újra bevetni, olyan száraz volt.

Eljött a tél.

Már András-napkor olyan fagyva volt a földnek, hogy a krumpli mind megfagyott a veremben. Fúj az északi szél, a hideg állhatatlan volt, akinek volt kutyája, ölbe vitte ki ugatni. A királynak még csak volt más esztendőről való kukoricája meg búzája, ő nem éhezett. De nagyon bántotta az ország népének az állapota, és tovább nem tudta titkolni, hogy mi az oka a szűk világnak. Ezért kihirdette az egész országban, hogy aki elengedi a szeleket, annak feleségül adja a lányát.

A királylány olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. Hej, sok királyfi szerette volna megtenni a király kívánalmát, de hát azt se tudták, hová forduljanak megfogni a dolgot.

Lakott abban az országban egy ember, akinek nagyon derék fiai voltak. A legkisebb volt csak a kivétel, annak nem sok hasznát tudták venni, mert inkább mindig elrontott valamit. Meg is kapta a Rontó nevet.

Hát ez a Rontó egyik reggel azt mondja az anyjának, mikor az készülődött a királyhoz, egy kis lisztet kérni:

- Édesanyám, megyek én is magával, megmondom a királynak, hogy én elmegyek a szelet eloldani.

Az anyja megszidta, hogy ne veszítse az eszét. Rontó nem hagyta magát. Hát elindultak együtt, s mentek, megint mendégéltek; elérték a király városát. Megkérdezték, hogy hol lakik a király, de nem mondta meg nekik senki. Mégis addig mentek, amíg rá nem akadtak. Bementek.

Köszönt az asszony. Rontó csak meghúzódott az asszony háta

mögött. Mondja az asszony a királynak, hogy mi járatban van. A király azt felelte:

- Jaj, lányom, nem lehet, mert már sokan kértek. Ha előbb jöttél volna, akkor talán akadt volna valami.

Az asszony már jönni akar kifelé, egyszer csak hallja, hogy a másik szobában hangosan sír egy kisgyerek. Kérdezte a királytól, mi baja. Mi lelheti a lelkem, a kis királyfit?

- Ó, hagyja el, jó asszony, éjjel-nappal úgy kiabál, mint a fába szorult féreg, nem tudunk vele mit csinálni. Már valamennyi doktor csak volt, mind megnézte, azt mondták, belepusztul.

- Dehogy pusztul - mondta az asszony. - Mindjárt meggyógyítom én. Avval bement az asszony a gyerekhez. Rontó meg kinn maradt.

Amint az anyja betette maga után az ajtót, Rontó rögtön megmondta a királynak, hogy ő elmegyen eloldani a szelet, mert már hallotta hírét, hogy aki azt megteszi, azé lesz a királykisasszony. Azt mondja erre a király:

- Hej, öcsém, nehéz fába vágta a fejszédet.

Rontó nem szólt semmit. Közben az anyja a másik szobában fürösztővizet rendelt, meg is fürdette mindjárt a kisiút. Az egyszerre elhallgatott, elaludt, mint a tej. Hej, megörült a királyné asszony, a király is bejött akkorára, annak is nagy volt az öröme. Rögtön lett málé, búza, három szekérral. Rontó meg az anyja felültek a szekérral, az élet tetejére, vígan mentek hazafelé. Az asszony azon tanakodott Rontóval, hogy málé most már van, de disznó honnét lesz.

- Azon ne búsuljon, édesanyám - mondta Rontó -, az is majd lesz valahogy!

Hazaértek, lerakták az élelmet, a szekerek visszamentek a király városába. Rontó, mikor kipihente magát, felkelt hajnalban, kiment az erdőre hogy hajt haza vaddisznót, az is jó lesz, ha meghízik. Amint bement az erdőbe, hát egy medvefiú ott nyekergett: nem tudott elmenni, mert a farka odaszorult a tőke alá. Ahogy meglátta Rontót, rimánkodott neki, szabadítsa meg őt, nem bánja meg. Rontó megszánta, kiszabadította. Azt mondja a medvének:

- Háláld meg rögtön, mert különben egy nagyobb tőkét teszek rád.

- Hát mi járatban vagy?

Rontó elmondta.

- Akkor éppen jó, mert az én apám itt ügyel a vaddisznókra, ad az neked vagy három-négy malacot, ha megmondom neki, hogy te szabadítottál meg.

Mindjárt oda is értek, ahol az öreg medve ült egy nagy fa alatt. A fia elmondta neki, hogy mint áll a dolog. A vén medve erre belefűjt egy sípba - jöttek is elő a vaddisznók! Mikor Rontót meglátták, mindnek ég felé állott a sörénye.

- Na, válassz belőlük - mondta a medve.

Rontó vágott egy sanyarún nőtt galagonyát, kiválasztott három disznót, amelyikről látta, hogy nem olyan vén, és maga előtt hajtotta őket hazafelé. Mikor az utcán meglátták a menetet, az emberek mondogatni kezdték egymás között:

- Talán megbolondult ez a Rontó?

Rontó hazaérve, behajtotta őket egy sövényből készült disznóólba. De bátyjai azt mondták:

- Ha hazahajtottad, hát etesd is, mi nem adunk nekik egyszer sem enni, ha éhen döglenek is.

- Nem is bízom rátok, mert akkor sohasem híznának meg.

A bátyjai már alig várták, hogy jöjjön az etetés ideje. Látni akarták, mit csinál Rontó, hogy eteti meg a vadakat, mert még eddig nem etetett se marhát, se disznót. Hát délfelé veszi Rontó a vékát, leteszi a disznóól elibe, avval megyen a kamrába, kihoz három zsák csöves kukoricát, leteszi a véka mellé. Felnyitja a táblát, erre a két vaddisznó neki, szájtátva. Rontó teletöltötte a vékát csöves kukoricával, azt beleöntötte az egyik disznó szájába. Így töltött a másikkal is. Mire az elsőt megetette, már a másik tátotta a száját. Két zsákkal megettek. A harmadik nem kelt fel, bizonyosan jóllakott - gondolta Rontó. Eljön a másik etetés ideje, de a harmadik még akkor se kelt fel. Rontó arra gondolt, hátha farkasfoga van. Bebújt az ólba, lekuporodott, hogy megnézze, nincs-e valóban farkasfoga annak a disznónak. Mikor ki akarja nyitni a száját, a disznó megszólal:

- Nem vagyok én disznó, hagyj engem pihenni, majd segítségedre leszek, mert én táltosló vagyok. Tavasz felé újra táltosló leszek, addig tart az átok, amelyet egy boszorkány hozott rám, amiért nem vittem el őt, ahová mondta. Hanem addig csapjál csak ki engem a kondába.

Rontó úgy tett. A másik két disznó meg úgy hízott, mintha

tapasztották volna rájuk a húst meg a szalonnát. Nem is csoda, minden alkalommal két zsák kukoricát ettek meg. Eljött aztán a karácsony hete, Rontóék is megölték a két nagy disznót. A disznóólat le kellett róluk bontani, mert az ajtón nem fértek ki. Hasadt is róluk olyan szalonna, akár hiszitek, akár nem, hogy a hátán volt három méter vastag, a hasán meg egy méter. Szekéren vitték fel a kertből, egy összetett kas színig volt vele. Rontó gondolta, hogy ez már rajtuk romlik, rászabadította az egész falut, hordott mindenki annyit, amennyiről gondolta, hogy elég lesz neki jövőig. De még egyikből is megvolt a két hátulsó sódar, a másik meg egészében megmaradt nekik.

Amikor eljött a tavasz, a harmadik disznó, aki magát táltoslónak mondta, így szólt Rontónak:

- Holnap készülj, mert holnapután útra megyünk. Rakd meg a tarisznyát. Mondd mindenkinek, hogy a vásárra hajtasz engem.

Rontó úgy is tett. Azt mondta az anyjának, hogy már csak nem akar az a süldő megnőni, eladja, viszi másnap a vásárra. Az anyja sütött is neki hamuban sült pogácsát. Rontó útnak indult a süldővel. Egy madzagot a disznó lábára kötött, egy vesszővel meg hajtotta. Mikor kiértek a falu végére, a malac megrázkódott, és olyan táltosparipa lett belőle, hogy olyat nem mindenkor lehet látni. Aranyos nyereg volt rajta. Azt mondta Rontónak:

- A nyeregtáskában aranyos ruha van, vedd fel, hogy te is mutass valamit.

Rontó kivette az aranyos ruhát, olyan vitéz lett belőle, mint a pinty.

Akkor azt kérdezte tőle a táltos:

- Mit parancsolsz, édes gazdám?

Azt felelte Rontó:

- A szelet szeretném eloldani.

A táltos egy kicsit gondolkodott, s így szólt:

- Az bizony bajos dolog, de azért megcsináljuk, ha csak lehet. Ül fel, egyébbel ne törődj csak jól fogózz meg.

Avval a táltos elvágatott vele, mint a forgószél.

Rontó már megunt, annyi ideig mentek; meg is kérdezte a táltostól:

- Meddig megyünk még, mert már feltört a nyereg, nem vagyok hozzászokva.

- Elmegyünk a Kőszáli királyhoz, megkérdezzük, merre kell oda

menni, ahol a szél meg van kötve, mert én még nem jártam arra, nem tudom a járását.

Rontó egyre izgett-mozgott a nyeregben, még a ruhája is majd leszakadt róla. Mentek még három napot. Egyszer csak megállt a táltos:

- Itt vagyunk, leszállhatsz most. Markolj port, kend be vele a sebeidet, meggyógyulnak egy minutum alatt.

Rontó úgy is tett. Aztán széjjelnézett. Hát egy olyan szikla tetején voltak, hogy nem lehetett felegyenesedni az égtől. Ahol a legmagasabb a szikla, ott ül a Kőszáli király nagy varangyos lábszárral. Nagy körmével épp egy háromesztendős tinót tépett széjjel, mert vacsorázni akart. A táltos megkérdezte tőle, hogy merre van az út oda, ahová ők akarnak menni. Ahol megoldhatják a szelet.

- Én megmondhatom az utat, de nem tudom, elértek-e rajta, mert az út éppen el van foglalva. Az ördögök versenyt futnak rajta, mert most van a királyválasztásuk. Amelyik legjobban tud futni, az lesz a király.

- Az semmi, mondja csak meg.

A Kőszáli király megmondta.

A táltos útnak indult, Rontó is megfrissült közben. Mikor elérték azt az utat, ahol az ördögök szaladni akartak, hát volt ott annyi ördög, hogy nem látszott az út. A táltos megállt, várta, hadd induljanak el, majd utánuk mennek. Meg is indultak az ördögök, de egy ott maradt. Mikor már jól elhaladtak, a táltos is neki akart rugaszkodni, hogy megyen, de az ott maradt ördög erősen rimázkodott, hogy ő is hadd üljön fel, mert így talán elébe megy a többieknek, s ő lesz a király. Márpedig ha ő lesz a király, még segítségükre lehet! A táltos váltig nem akarta, gondolta, nehéz lesz kettő, mert lehetett az ördög hat vagy hét mázsa. Rontó azt mondta, hogy vigyék el, mert hátha rászorulnak majd. Így fel is kuporodott az ördög hátul a nyeregbe. A többiek mind úgy elszaladtak, hogy nem is látták őket. A táltos most ugyancsak nekirugaszkodott, egy szempillantás alatt elibe vágott a sok ördögnek. Mikorára a többiek odaértek, ők már szembejöttek velük. A többit majd megölte a méreg. Így aztán ez az ördög lett a király.

Ők meg folytatták a maguk útját.

A táltos úgy ment most is, mint a vihar, még talán annál is sebesebben.

Egyszer Rontó valami lánccsörgést hall; kérdi a táltostól:

- Mi az?

- A szél, a láncon! Nem bírja elszakítani, akárhogy rángatja.

- Hiszen akkor már mindjárt odaérünk.

- Biz az nem lesz még egyhamar. Hanem álljunk meg egy kicsit, egyél, én is eszek.

Rontó leszállott, elővette a hamuban sült pogácsát. Jóllakott a táltos is, evett-ivott az is. Újra elindultak. Most úgy mentek, mint a villámlás, még annál is sebesebben. Mentek még vagy három hétig, akkor értek oda, ahol a szél meg volt kötve. Akkora lánc volt rajta, hogy minden láncszem, mint egy kád.

Mikor a szél meglátta őket, elkezdett rimánkodni, hogy szabadítsák meg őt. Rontó leugrott, próbálta kinyitni a lakatot, de nem sikerült. A táltos azt mondta:

- Már itt nem tudunk mit csinálni, vissza kell mennünk a Kőszáli királyhoz. Meg kell tőle kérdeznünk, hol a palotája a szélkötő Kalamonának. Aztán, Rontó gazdám, avval meg is kell verekedni, csak úgy tudjuk elvenni tőle a lakat kulcsát, vagy vele magával kell kinyitattunk a lakatot.

Vissza is fordultak azon az úton, amelyen jöttek. Most úgy mentek, mint a gondolat, még annál is sebesebben. Egyszer csak mondja Rontó a táltosnak:

- Jó volna, ha találkoznánk azzal az ördöggel, amelyikből királyt csináltunk; nagyon fogadta, hogy majd meghálálja a szívességet.

Alighogy kimondta, az ördögkirály ott termett.

- Nem tudtátok a szelet eloldani? - kérdezte.

- Nem bizony - mondta Rontó.

- Most hová mentek?

- Megyünk, megkeressük a szélkötő Kalamonát, aztán kinyitattjuk vele a lakatot.

- De avval meg kell verekedni - mondta az ördög.

- Nem baj - felelte Rontó.

- Hát most visszasegítem, amit velem tettetek, mikor király lettem. Jöjjetek utánam.

Avval megindult, a táltos utána. Egyenest a pokol felé tartottak.

Mikor a pokolba értek, az ördögkirály elősípolta valamennyi ördögét, s azt mondta nekik:

- Gyertek elő, van itt egy nagy kő a fegyverház ajtaja előtt, gördítsétek félre.

Azok megtették.

- Mehetek - mondta az ördögkirály. Azzal Rontóval bement a fegyverházba, fegyvert válogatott. Pengette a kardokat; egyet aztán odaadott Rontónak.

- Ezt azért adom neked, mert a te kardoddal hiába vágod a Kalamonát, nem ér semmit, az nem fogja. De ha ezzel hozzálátsz, ez úgy vágja majd, mint a jó kés a szalonnát.

Rontó felkötötte a kardot, kiment a táltoshoz. Az addig jóllakott zabszalmával. Rontó felült rá, újra mentek, mint az álom, még annál is sebesebben. Mentek egyenesen a Kőszáli királyhoz. Mikor az meglátta őket, kérdezte, hogy mire jártak.

- Semmire - felelte a táltos. - Most már mennénk a Kalamonához, csak nem tudjuk az utat.

A Kőszáli király megmondta, merre menjenek. Rontó újra felült a táltosra. Az ment, ment, úgy, mint a halál, még annál is sebesebben. Mikor mentek már vagy három hétig, látja Rontó, hogy valami fénylik messze. Kérdezte a táltostól:

- Mi az?

- Az a Kalamona palotája! Tiszta gyémántból van, oda kell nekünk mennünk. Három nap múlva ott leszünk. Csak most szállj le, és együnk.

Rontó leszállott, lenyergelte a táltost, elővette a tarisznyáját. Volt még benne három pogácsa, megette, jót ivott. Vízben nem szűkölködtek, mert hiszen fellegek között vezetett az út. A táltos alig lelt magának ennivalót, elment arrébb, ott egy hófellegből evett egy kis darabot. Mikor jóllaktak, mindketten újra útnak indultak. Mentek tovább. Mikor már közel értek, kérdi a táltos Rontótól:

- Hát aztán, gazdám, meg mersz-e verekedni azzal a Kalamonával?

- Meg én.

- De úgy hallottam, nem fogja a kard a testét.

- Az az ördög, amelyikből királyt csináltunk, adott nekem egy kardot, azt mondta, ez vágja, mint a jó kés a szalonnát.

A táltos megnézte a kardot.

- Be jó, hogy felvettük - mondta. - Ez a kard megéri; igaz, hogy nehéz volt a fertelmes dögje, de már kipihentem.

Mentek tovább. Már egész közel jártak a gyémántpalotához, a táltos ugrott vagy kettőt, és ott voltak a kapuban. Rontó leszökölt. A táltos azt mondta:

- Én itt maradok. Ahogy nézem, amott a sövény zabszalmával van fedve, addig jóllakok.

Rontó bement a gyémántpalotába. Mikor bent volt, akkor látja, hogy arrább még egy palota van, jégből. Akörül sok-sok rongyos asszony. Indul oda, megy felfelé. Ahogy ment, csak úgy csengett-bongott a palota. Hanem az ő sarkantyúja se pengett még soha olyan szépen. Megy, csak megy tovább, húzta maga után az ajtót, közben a másikat nyitotta.

Ahogy újra kinyit egy ajtót, még a szeme világa is elveszett. Ott ült egy gyönyörűséges asszony: a Kalamona felesége. Olyan szépet még nem látott soha életében.

Azt mondja neki az asszony:

- Üljön le, vitéz uram. Hogy tudott ide eljutni?

- Bizony, egy kicsit nehezen. A szükség hajtogat engem. Merthogy otthon nincsen eső. Mert a szelet megkötötte a Kalamona. Hát azért kerestem fel.

- Hej, lelkem, vitéz úr, azt elég rosszul gondolta ki, mert az a szörnyeteg megöl mindenkit, aki csak anyától született.

- Igen, ha hagyja magát - mondta Rontó.

- Jaj, lelkem, az nagyon erős! Nem ember ereje van abban.

- Igaz, én nem vagyok olyan erős, de ha maga jó szándékkal van hozzám, megmondhatná, miben van az ereje.

- Jaj, lelkem, megmondanám én nagyon szívesen, de félek, hogy nem tudja legyőzni, és akkor engem a ló farkához köttet.

- Attól ne féljen. Ha én olyan erős leszek, mint ő, elbánok vele.

- Hiszen alig várjuk mi itt, hogy megszabaduljunk tőle. Mert látta ott a jégpalota mellett azt a sok asszonyt?

- Láttam - mondta Rontó.

- Azok mind királylányok. Egy-egy esztendeig volt a felesége mind. Akkor rabolt másikat. Én is csak addig leszek a felesége, míg haza nem jön, mert most odavan. Ha tud rabolni egy szép kislányt, engem is odaültet, ahol az a sok rongyos asszony van. Mert tudja, miért vannak azok ott?

- Ha megmondja, akkor tudom.

- Azoknak kell a jégpalotára fújni a hideget, hogy el ne olvadjon. Mert így nyáron, mikor melege van, ott szokott aludni, abban a palotában.

- Éppen ezért mondja meg akkor, miben van az ereje!

- Megmondom: a gatyamadzagjában! Megyek, kihúzok egyet az övéből. Addig, míg kinn leszek, húzza ki maga is a magáéból; aztán azt húzza bele, amit hozok; akkor épp olyan erős lesz, mint ő.

Úgy is lett. Az asszony behozta a madzagot. Rontó az ajtó mellé állott, behúzta a gatyájába a madzagot. Mihelyt megkötötte, érezte, hogy már olyan erős, mint az acél. Beszélgettek még egytől-másról. Egyszer csak elkezd a gyémántpalota mozogni.

- Jaj, lelkem, menjen kifele, mert mindjárt itthon lesz; akkor szokott mozogni a palota, mikor jön.

Rontó kiment a kapuba, a táltos már nem győzte várni. Kérde Rontótól: benn a Kalamona?

- Még nincs itthon, mindjárt hazajön. Nyomban megverekedek vele. Csak te is ügyelj, mert ő is táltoson jár, meg azon is verekedik.

- Jó, jó - mondta a táltos - csak te ügyelj nagyon; a nyakát irányozd. Alig pislantott Rontó egyet, jött a Kalamona hazafelé, mint az ítélet. Előtte egy szép királylány, elájulva. Rontó mindjárt megismerte, hogy az ő királyának a lánya. Könnyen ki lehetett találni, hogy most ezért volt oda. Szépen nem adták, hát elrabolta.

A Kalamona nagy mérgesen bement az udvarra. A lányt letette a tornácra, s beordított az asszonynak:

- Hé, kutya, kifelé! Idegen járt itt, míg én odavoltam. Itt van még most is, nem ment az el. Hol van?

Rontó is rápattant a lovára, beugratott a kapu fölött.

- Itt vagyok, te Kalamona.

- Hogy mertél idejönni, te senkiházi? Mindjárt megfojtalak.

- Ha hagyom magam. Azért jöttem, mert a szelet el kell oldanod.

- A szelet csak akkor engedem el, ha megverekszel velem.

- Én is éppen azt akarom.

- Hogy akarsz verekedni, lóháton vagy földön?

- Lóháton.

- Kezdhetjük!

Azzal felpattant a nagy táltosra, de olyan nagy volt, hogy a Rontóé édesdeden átbújhatott a hasa alatt. Kirántotta a kardját mindkettő, összecsaptak. A Kalamona mindjárt érezte, hogy kivel van dolga,

hogy Rontó csakolyan erős, mint ő. Egyik se tudta megválni a másikat. Elmentek messze egymástól, úgy vágtattak szembe. A Rontó táltosa ügyesebb volt, mint Kalamonáé, jó közel ment a másik táltoshoz, Kalamona túlvágott rajta. Rontó se volt rest, felhasználta az alkalmat, mindjárt lecsapta Kalamona jobb karját. Az leesett a földre, kardostól. Rontó még egyet adott neki, levágta a másik karját is. Akkor elkezdett rimánkodni Kalamona, hogy ne ölje meg.

- Jól van - mondta Rontó -, nem öllek meg, hanem idehívom azt a sok királylányt azonnal a jégpalotából. Öljenek azok meg, ha megérdemled tőlük.

Elkiáltotta magát, jöttek is azok rögtön.

- Ha akarjátok - mondta nekik Rontó -, öljétek meg a gyalázatost.

Azok meg is ölték egy perc alatt; amennyi hozzáfért, annyi ölte.

Ezalatt Rontó királyának a lánya is felocsúdott a tornácon. Szétnézett. Kérdezte a sok királylánytól: hol is van ő tulajdonképpen? Azok megmondták neki, hogy már nincs oka félni, mert megszabadította őket Rontó vitéz.

Rontó is ott termett, megkérdezte a lánytól, igazán az-e, aki. Az szóval is megmondta most neki.

- Én is abból az országból való vagyok - felelte Rontó.

- A vitéz úr megölte Kalamonát, én hát akkor a felesége leszek, mert az én apám annak ígért, aki a szelet elereszti! - mondta erre a királylány.

Azzal Rontó nyakába ugrott, ölelte, csókolta. Persze aztán Rontó is. A többi királylány közben levetette a rossz ruhát; a jégház is elkezdett olvadni, mert nem volt, aki fújja rá a hideget, s a nap meg jól sütött, éppen július utolja felé járt az idő.

Mindjárt hozzáfogtak, süttötek-főztek, csaptak olyan lakodalmat. A lakodalom három napig tartott, ettek, ittak, mulattak. A táltosok is ettek kinn, mind a kettő, azt, amit leltek. Negyedik nap azt mondja Rontó:

- Már induljunk hazafelé, mert úgyis ősz lesz, mire hazaérünk.

Volt ott egy nagy szekér, abba belefogták Kalamona táltosát, mind felültek, éppen háromszázan voltak, de a nagy táltos úgy vitte őket, mint a semmit. Rontó meg a feleségét maga mellé ültette a nyeregbe, megindult elöl, a szekér utána. Volt a szekéren olyan hemzsegés, a sok asszonynak úgy pergett a nyelve, mint az orsó.

Mentek, mint a gondolat. Három nap múlva elérték a Kőszáli király birodalmát, ott, ahol az út eltér hazafelé, meg amerre a szél meg volt kötve.

Ott elkezdett gondolkodni Rontó, mert a lakatkulcsot otffeledte. Vissza hiába mennének, mert a jégpalota elolvadt, mindent ellepett a víz.

Ahogy ott gondolkodott, ott termett az ördögkirály, megkérdezte, mivel lehetne segítségére.

- Hát azt kívánom, hogy ennek a sok asszonynak készíts itt egy palotát, hogy lakjanak benne, míg én elmegyek a szelet eloldani. Csak el ne felejtsem mondani: ezt a kardot edzd meg, hogy vágja a láncot is.

Az ördögkirály elősípolta megint az ördögöket. Azok egy szempillantás alatt olyan palotát építettek, hogy nem akadt párja. Ő maga elszaladt; a kardot megedzette néhány perc alatt, vissza is jött vele, jó tűz volt a pokolkemencében. Rontó azt mondta, hogy várják meg itt, míg vissza nem jön, mert ha elindulnak, eltévednek. Felült a táltosra, a feleségét is elvitte magával. A többi bement a palotába, ettek-ittak, jó kedvük volt, elfelejtették, milyen sanyarú sorsuk volt.

Ment Rontó a táltoson, mint a villám. Már mentek vagy három hétig. Rontó alig várta, hogy odaérjen, hogy a szelet megszabadítsa. Ahogy odaértek, Rontó leugrott a táltosról, kihúzta a kardot, úgy elvágta vele a láncot, mint jó kés a szalonnát. Egy perc alatt szabad lett a szél, elkezdett fújni.

Ő meg felült a táltosra a felesége mellé, megindult visszafelé, mint a villámlás, még annál is sebesebben.

Otthon, a Rontó falujában is észrevették, hogy fúj a szél, azon tanakodtak, ki oldozhatta el. Lett nemsokára eső is. Mire eljött a vetés ideje, a föld is megpuhult. Lehetett vetni.

Rontóval három álló hétig vágatott a táltos, míg elért oda, ahol a többiek maradtak. Azok jó ennivalóval várták őket. Mikor megérkeztek, Rontó lenyergelte a táltost, adott neki enni-inni, ő meg bement a feleségével a palotába. Itt újra megtartották a lakodalmat, három álló napig ettek-ittak, csak úgy folyt a lé meg a lé. Negyedik nap útnak indultak hazafelé. De mielőtt elindultak volna, Rontó felment a Kőszáli királyhoz, megköszönte az útbaigazítást, azzal megindult, most már végleg hazafelé. Ahogy csak tudtak menni,

mentek három hétig. Ahogy elérték a Rontó országát, ott újra megpihentek. Rontó itt azt mondta a lányoknak, amelyek tudja a járást, az mehet már haza. Bezzeg mind tudta a járást! Elszéledtek. Ahogy Rontó ott maradt a feleségével, hozzáfogott nyergelni, hogy induljanak a király városa felé, hadd legyenek már nyugodtan az öreg király meg a felesége, hogy megvan a lányuk. De a felesége azt mondta:

- Ne siessünk hazafelé, legyünk még itt vagy három nap.
- Igen, de otthon nagyon nyugtalan lehet már királyapánk.
- Ha kiállották már eddig, csak kiállják még három napig.

Rontó azt gondolta, „ha te nem sietsz, én miért sietnék”. A táltosról levette a nyeret, elcsapta, hadd gyepeljen, volt ott jó gyep, a kőrisfaerdő ott volt.

Ezalatt otthon, a király udvarában, megvolt a nagy bánat. Az öreg király nem örült neki, hogy fúj a szél, meg esik a szép csendes eső. Neki már eshetik, ha nincs lánya! Se nem evett, se nem ivott. Mondta is a feleségének: már látom, úgy vehetjük, mintha meghalt volna a lányunk; legalább temessük el úgy, mintha otthon halt volna meg.

Mindjárt ki is híresztelte az országban, hogy aki csak járni tud, mindenki menjen a király udvarába, mert eltemetik a királykisasszonyt. Hej! csődültek a népek; már annyian voltak az udvaron, hogy alig fértek. A király kitétetett egy üres koporsót az udvar közepére, mert annyi népet hova tett volna a házban. Egy jótorkú ember elkezdte az éneket, a többi meg utána. Mikor egy éneket elénekeltek, a pálinkásüveg körüljárt. Így tartott három nap, három éjszaka. A király jajgatott, mint a szajkó, a felesége meg a földhöz verdeste magát.

A király végül azt mondta:

- Holnap lesz a temetés, senki ne menjen haza.

Mikor itt már a negyedik nap megtetszett a hajnal, épp ekkor Rontó megkereste a két táltost. Az övét felnyergelte, a Kalamonáét meg vezetékhez kötötte. Felült a feleségével a nyeregbe. Megindult a táltos, mint a forgószél, egyenesen a fővárosba, toronyirányba, árkon-bokron keresztül. Az asszony elszunnyadt Rontó ölében; Rontó maga elgondolkozott, hogy milyen jó lesz, most már bizonyosan ő lesz a király. Ahogy gondolkodott, egyszer csak megáll

a táltos, hát ott vannak a király városa szélén! Felköltötte a feleségét, mert a nap is már magasan járt. A városban már csak lépést mentek a táltosok. Egyszer hallanak valami éneklést. Kérdik egy gyerektől, miféle éneklés ez.

- Jaj, lelkem, vitéz úr, hát nem tetszik tudni, hogy most temetik a királykisasszonyt, akit elvitt a Kalamona?

Ahogy ezt a Rontó felesége meghallotta, azt mondta az urának:

- Szóljon már a táltosnak, érjünk oda minél hamarabb.

Rontó megsarkantyúzta a táltost, az, mint a villám, repült. Mikor a király udvarába értek, hát ott annyi nép volt, hogy ott volt tán az egész ország apraja-nagyja. Már éppen vinni akarták a koporsót kifelé. A király s királyné rá voltak borulva, úgy sírtak-ríttak. Rontó sarkantyúba kapta a táltost, odaugrott a koporsóhoz, s odakiáltott a királynak:

- Mit sirat, királyapám, hisz itt a lánya?

A vén király megdörzsölte a szemét, hogy jobban lásson. Hát csak ugyan a kedves lánya volt! Lett olyan öröme, hogy most meg azért sírt. Csókolta Rontót is meg a lányát is, nem tudott hová lenni boldogságában.

- Ki vagy te, jó vitéz, hogy haza merted hozni a lányomat?

Rontó helyett a lány felelt.

- Az uram! - mondta.

- Még csak lesz! - mondta a király.

- Mi már megesküdtünk, még a Kalamona birodalmában.

Megszólalt most Rontó is:

- Én, királyapám, az a fiú vagyok, aki itt volt egyszer az anyjával, máléért.

- Most már ismerlek, fiam, bátor vitéz vagy, megérdemled a lányomat.

Bementek a házba, ott beszélgettek. A vén király meg kiszólt a sok emberhez, hogy senki haza ne menjen, mert holnap megtartják azért itt is a lakodalmat.

Az asszonyok elkezdtek egymásnak mondani:

- Én mindig gondoltam, hogy hazajön a kisasszony.

- Én mindig tudtam.

- Lehetett azt gondolni - mondta a harmadik.

Rontó ráparancsolt a kocsisokra, hogy viseljék gondját a

táltosoknak, mert azoknak lehet köszönni, hogy itthon van a kisasszony. Aztán megkérdezte az öreg, hogy mikor akarják megtartani a lakodalmat. Rontóné azt mondta:

- Én nem bánom, ha holnap lesz is!

Kiüzent az öreg király a gulyásnak, hogy hajtsa haza a gulyát. Jött is már estére hazafelé, csak úgy szólt a harang a kövér tinókon. Bezzeg volt dolguk a mészároslegényeknek, míg a gulyát levágták. De még az asszonyoknak is, míg megsütötték, megfőzték azt a tenger húst. De hát kellett is egy egész országnak!

Másnap alig virradt, már szólt a banda. Az udvaron terítettek. Jó idő is volt, meg a házban sem férték volna meg. Három álló napig tartott a lakodalom. Rontó meg a felesége nagyon jól érezték magukat. Harmadik nap estére már alig volt a gulya marhából; a bor is fogytán volt.

Akkor a vén király felállott, jó hangosan ezt mondta:

- Hallgassatok ide, itt van ez a vitéz, ki eloldotta a szelet, megölte a Kalamonát, hazahozta a lányomat. Most elvette feleségül. Most hát jutalmul én átadnám neki a királyságot, ha ti nem haragudnátok érte. Én már úgymint öreg vagyok.

- Mi haragudnánk? Mi is úgy akarjuk! Éljen az új király! - kiabálták a népek torkuk szakadtából.

Rontó felállott. Előbb megköszönte az apjuknak, aztán meg a népnek. Erre az öreg király azt mondta:

- Most már mindenki menjen haza, mert eljött a vetés ideje. Vetni kell, hogy jövőre legyen mit aratni.

Az embereknek nem is kellett kétszer mondani, mind hazamentek. Rontóból nagyon jó király lett, az ő országában nem szedtek adót se. A Kalamona táltosával szántott magának. Egymagában megszántotta azt, amit azelőtt annyi sok ló meg ökör alig bírt megszántani. Az öregek elmentek falura lakni. Az új király élt a feleségével bú nélkül. Még most is élnek, ha meg nem haltak!

A háromágú tölgyfa tündére

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon, de még az Óperenciás-tengeren is túl, lakott a zöld királynak egy fia. Egyedül volt a kastélyban, hát unatkozott. Vette fegyverét, kiment vadászni. Mihelyt kiért az erdőbe, talált egy nyulat. Célba vette, hogy lelője. A nyúl rimánkodni kezdett:

- Bocsáss meg, királyfi, jó tetteredért jót várj hadd meg az életemet.

Meghagyta a nyúl életét, nem bántotta. A nyúl elszaladt. Talált aztán egy rókára. A rókát is célba vette, és a róka is azt mondta:

- Ne lőj le, királyfi, hadd meg az életemet, jó tetteredért jót várhatsz.

Azt is elbocsátotta, s ment tovább az erdőbe. Talált aztán az erdőben egy kis őzet. Azt is célba vette, hogy lelője, az is visszaszólott neki:

- Királyfi, bocsánatot kérek tőled, hadd meg az életemet, mert jót mondok neked, majd még megköszönöd.

Elbocsátotta azt is. Azt mondja neki az őz:

- Kegyes királyfi, megmondom most az én hálámat. Menj be az erdő közepéig. Találsz ott egy háromágú tölgyfát. Vágj le abból egy ágat. Majd abból az ágból kijön egy tündérlány. Az lesz a feleséged. De vigy magaddal egy kicsi vizet, netalán szükség lehet rá.

El is ment a királyfi, meg is találta a tölgyfát, le is vágta róla az ágat, ki is jött abból egy szép tündérlány. Rögtön rikoltott a királyfinak:

- Jaj, vizet, mert megfulladok.

Forgott a királyfi ott körül kereken, hogy a vizet elővegye, de a flaskó feldűlt, és a víz kifolyt. A szép tündérlány meghalt. Nem volt mit tenni, felvette az ölébe, elvitte haza, eltemette.

Telt-múlt az idő, megint elment vadászni. Megtalálta a rókát.

- No, kegyes királyfi, bocsánatot kérek, jó tetteredért jót mondok. Menj el megint az erdőbe, oda, ahol a tölgyfáról egy ágat már levágtál volt. Vágj le még egy ágat, mert abból is egy szép tündérlány jó ki. De vizet vigy neki, mert szükség lehet reá.

Járt a királyfi erre, arra, hogy vizet kapjon ott az erdőben, de nem talált. Volt nála egy kulacs bor. Gondolta, hogy hát az is jó. De megint úgy járt, mint a múltkor. Levágtá az ágat, kijött abból is egy szép tündérlány, ő bort adott neki, de a lány mégis meghalt, mert a bor igen erős ital volt neki. Nagy búban volt a királyfi, hogy abból is kifogyott. Felvette azt a lányt is, hazavitte nagy szomorúan, hogy milyen szerencsétlen ember is ő. Az isten megadta neki a

szerencsét, s ő nem tudta felhasználni. Eltemette azt a lányt is, szép rendesen.

Búsult, búsult egy darabig, de aztán megint elment az erdőbe vadászni. Találkozott akkor a nyúllal.

- No, kegyes királyom, jó tetedért jót mondok. De gyere velem, hadd mutassam meg, hol van az élő víz.

Elmentek ketten, megtalálták a forrást.

- Vigyél vizet innen magaddal. Menjünk most tovább.

Megtalálták a tölgyfát, amelyről a királyfi már két ágat levágott; a harmadik ág még rajta volt.

- No, most vágd le ezt a szép tölgyágot.

Levágta, s abból is egy szép tündérlány jött ki. Kiált is rögtön a lány, azt mondja:

- Vízet, vizet, mert megfúlok!

A kis nyúl kapja a kancsót, odanyújtja a kislánynak. Az jót ivott belőle, és megmaradott, nem halt meg. Akkor a kislány letérdelt a királyfi előtt, bocsánatot kért tőle, hogy kiszabadította a tölgyfából. Elmondta neki a sorsát:

- No, tisztelt királyfi, engemet az isten néked rendelt ezen a világon. Köszönöm jótettedet. Hárman voltunk testvérek, de meg voltunk mindnyájan átkozva, hogy ne tudjunk megszabadulni ennek a tölgyfának a gyökerétől, valameddig egy ember le nem vágja. Ezentúl már együtt leszünk mi ketten ezen a világon.

Megölelték, megcsókolták egymást. A kis nyúl ott ugrált előttük, örvendezve, hogy megszabadították az ő kedves asszonyát.

No, útra keltek mind a hárman. Mentek, de útközben, mielőtt haza érkeztek volna, a városon kívül volt egy szép kút. Oda leültek, megbeszélték most már a maguk sorsát. Azt mondja a tündérlány a királyfinak:

- Tisztelt kedvesem, sajnálom fáradságodat, de én ebben a tündérruhában nem vagyok bátor bemenni a te kastélyodba. Hagyjál itt engemet a kis nyúllal. Menjél előbb csak te haza, hozzád nekem új ruhát.

Ott is maradt. A királyfi elment, hogy hozzon neki ruhát. De örömeiben sok időt töltött otthon, vadonatúj ruhát csináltatott a tündérlánynak. Várták őket, várták a királyfit, de csak nem érkezett vissza.

Jártak a kútra sokan vízért. A tündérlány azért, hogy ne lássák ott a kútnál tündérruhában, felmászott arra a nagy fűzfára, amely árnyékot tartott a kútnál. A kis nyúl meg elment eleséget keresni.

Kiment a kútra egy boszorkányné is, vizet meríteni. Betekint a kútba, lát egy fényes fehérségű szép tündért. A tündér már fenn volt a fűzfán, de képe meglátszott a vízben. Tekintett a boszorkány erre, arra, de élő személyt csak nem látott. Végül is azt gondolta, hogy az a kép a kútban az ő képe. De végül mégis meglátta a tündérlányt fenn a fán. Levette a fáról, megkérdezte, hogy mi okból hágott oda. A tündérlány elmondta, hogy mi minden történt vele, s hogy őt egy királyfi szabadította meg. Mindent, mindent elmondott annak a boszorkánynénak. Azt is, hogy épp most várja ő a királyfit, hogy más gúnyát hozzon neki.

Akkor a boszorkányné megfogta, és bedobta a kútba a tündérlányt. Volt neki is egy lánya: elment gyorsan haza, kivezette a maga lányát a kúthoz, és felhágatta azt a fűzfára.

Odaérkezett a királyfi a gúnyával. Szólítgatta a tündérlányt, keresi, hogy hol lehet az ő menyasszonya. A tündérruhát már felvette a boszorkányné lánya, de ő maga, hiába, mégis fekete volt.

Meglátja végre a kis nyulat a királyfi, kérdi attól is, hogy hol van a lány :

- Én itthagytam - mondja a kis nyúl - a kút mellett. Elmentem valami eleséget keresni, közben felmászott a fűzfára.

No, már nézik körül kereken, hát hol van az a lány a fán. Mondja a királyfi neki:

- Szállj le onnan, öltözzél fel!

Mikor leszállt a fáról, látja az ábrázatát, hogy csúnya, fekete. Pedig milyen szép volt! Mi történt vele?

- Ó, lelkem, kedvesem - mondja a boszorkányné lánya -, a nap sugara reám tűzött, megfogta az egész ábrázatomat.

Felöltöztette így is a királyfi, azt gondolta, hogy ő a tündérlány. Elvitte haza. De abból a tündérlányból, az igaziból, akit a boszorkányné bevetett a kútba, lett egy szép aranyhal. De hagyjuk most még azt az aranyhalat a kútban.

A cigánylány élt, élt a királyfival, felesége volt neki. Elment egyszer a boszorkányné a lányához. Mondja neki:

- Vajon nem történik-e valami még abból, amit azzal a tündérlánnyal

csináltunk? Mert én kijártam a kúthoz, és egy szép aranyhalat láttam a vízben. Hátha abból a lányból lett az a hal? Azt tanácsolom én neked, fiam - mondja a lánynak -, tedd magad beteggé. Mondjad a királyfinak, addig nem fogsz meggyógyulni, amíg azt az aranyhalat, amely abban a kútban van, ő ki nem fogatja.

A királyfi azt is megcselekedte a kedveséért. Kifogatta az aranyhalat, megfőzték; a boszorkányné lánya evett belőle, és íme, meggyógyult. De mikor a szakácsné tisztította a halat, egy pikkelyecske, egy halpénzecske leesett a földre. Ahogy a földben az kifakadott, lett egy szép aranyalmafa. Az a fa minden éjszaka megvirágozott, délig megért az alma rajta, de éjszaka mindig elvitték a gyümölcsét.

Gondolkodóba esett a király, vajon mi lehet az oka, hogy ők annak a fának a gyümölcsét nem tudják használni. Nem tudta, hogy annak a gyümölcsét a tündérek hordják el. No, de a boszorkányné megint elment a lányához. Mondja a lányának:

- Mi dolog ez? Valahogy még kiderül, hogy nem te vagy a tündérlány. Ki kéne vágatni azt a fát!

Mondta is hát a királyné a királynak:

- Semmi hasznát nem vesszük annak a fának! Vágasd le onnét, hogy többet ne is lássuk!

Volt a szomszédban egy szegény ember. Azt hívatta el a király, hogy vágja ki a fát. Ki is vágta az rendesen, de mikor a szegény ember hasigálta, aprítgatta a fát, egy kis darab kiesett belőle. A szegény ember pedig látva, hogy aranyfa ez, azt a kis darabot betette a zsebébe azzal, hogy hazaviszi kincsnek. A király nem tudta, hogy a szegény ember valamit elvisz onnan, megfizette a fáradsága díját. A szegény ember hazament. Letette azt a kis darabka fát, melyet a zsebében vitt, a tűz mellé a kis szegletbe. Az ott megmaradt, de a fa többi részét a királyné elégette.

A szegény ember házában pedig, amikor este lett, olyan világosság támadt, hogy gyertya nélkül is láttak. Mondja a feleségének a szegény ember:

- Bizonyára ez a kis fadarabocska világít.

Úgy is volt.

Másnap elment a szegény ember munkába feleségével, lányostul. Jó reggel elmentek, a házat ki se separták, s az ágyat se rendezték el. Estére, mikor hazaértek, hát az ő házuk ki van seperve, az ágy

felékesítve, minden rendesen. Gondolták magukban, ki járhat az ő házukban, aki úgy dolgozik, mikor ők mindent szerteszét hagytak.

Másnap reggel újra készültek, hogy menjenek a királyhoz, munkába. De most otthon hagyták a lányt elrejtve, hogy lesse meg, ki jár az ő házukba. Megint úgy hagyták szerteszét minden portékájukat. A lány az ablak alatt állott, titkon, hogy senki meg ne lássa. Hát abból a kis fadarabból kijő egyszer csak egy tündérlány, kezd sepregetni a házban. A szegény ember lánya csak nézte egy ideig, hogy mit dolgozik az a lány, aki abból a fácskából jött ki. Aztán hirtelen beszaladt a házba, a fácskát megragadja. A tündérlány már nem bír visszamenni a fába.

No, megkapták a tündérlányt. Annak nem volt mit csinálnia, ott maradt velük. Attól fogva a két lány együtt ment el a király udvarába, munkába. Egyszer a király mesét akart hallani. Mondott ez is mesét, a másik is egy mesét. Rákerült a sor a tündérlányra. Mondja a király: - No, mondjál már te is egyet, te vagy itt a legszebb. Lássuk, mit láttál, mit próbáltál életedben.

A tündérlány erre elkezdte mondani. Éppen az ő kedveséről kezdett mesélni:

- Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy királyfi. Kiment az egyszer vadászatra, találkozott egy kis nyúllal... - És végig mondta az egészet addig, hogy: „Én vagyok az a tündérlány, akit a királyfi a tölgyfából kivett!”

Megölelte erre a lányt a királyfi, elzavarta a boszorkány lányát, s elvette feleségül a tündérlányt. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

.oOo.

UTÓSZÓ

Ahogy a zenész a népdalhoz, melyet feldolgoz, olyasféleképp nyúltam én ezekhez a népmesékhez, már kezdetben, az első kiadáskor. Nem megváltoztatni - ellenkezőleg, lényegükben

megerősíteni akartam őket. Ami keveset szerkezetükön igazítottam, ezért igazítottam. A magam képzelete s ízlése szerint nem tettem többet hozzájuk, mint amennyihez a magyar nép egy tagjaként van jogom. Céлом az volt, úgy hangozzanak, mintha az eddigi, mondjuk, száz elmesélőjük után még egy százegyedik is előállna; de az is a népből.

De valamiképp mégis több igénnyel.

Ezek a mesék a tizennégymilliós magyarság megtelepülésének legkülönbözőbb tájain teremték; magukon hordják így e tájak sajátos mondataalakítását, nyelvi zeneiségét és - gyakran csak e tájakon értett - szavait. Egységesíteni, mindnyájunk számára azonnal érthetővé akartam tenni őket, úgy mégis, hogy a sajátosságukat megőrizték. Hisz egy nemzet annál szerveesebb, minél sokszerűbb; szellemileg annál gazdagabb és szabadabb, minél összetettebb, sőt tarkább; akár a festő a színeivel. S azután ezekben a nem ma keletkezett mesékben csaknem teljességgel áll még a különös törvény: nyelvünk finomságainak megalkotói, legművészebb mesterei nem is oly rég népünk legelnyomottabb, „legkulturálatlanabb” rétegének milliói voltak, a szegényparasztok. E mesterfogásoknak csak töredékeit megőrizni nemzeti kötelesség, akár a műemlékvédelem.

Semmiképp sem másíthattam meg tehát népünk jellegzetes előadásmódját.

Nyelvünk letéteményese a parasztság volt, igaz. Ám ez nem jelenti azt, hogy a parasztság minden tagja külön-külön jobban ismerte nyelvünk szabályait, mint akadémikusaink. De magyarul igazán jól még az akadémikusok közül is csak az tudhatott, aki nem röstellte elsajátítani a - valóságban élő - nép nyelvi tudását. Nyelvi hibát e mesék egyszerű előadói is ejtettek. Ezeket az összesség tudásának ilyenfajta figyelembevevésével javítottam ki.

Volt még valamire figyelmem. Ezeket a meséket mindenkor legjobban a gyermekek élvezték, de nem a gyermekek költötték. Így nem egy fordulatukban a harag, a kegyetlenség, a bosszú, a kemény szóhasználat olyan elemei kerültek beléjük, amelyeket a felnőtt természetesen érez, de amelyektől a gyerek megriadhat. A tapasztalat vezetett rá, hogy ezeket tompítsam, a lényeg megmásítása nélkül, ezúttal is.

Ebben a kiadásban huszonhét új mesefeldolgozás van, azok helyébe, amelyeket részben a tárgykör hasonlóságára, részben más gyűjteményben való ismertségük miatt tartottam helyesnek kirostálni.

Illyés Gyula

Tartalom

[A kis gömböc](#)

[Kacor király](#)

[A kakas és a pipe](#)

[A kiskondás](#)

[Együgyű Misó](#)

[Az állatok nyelvén tudó juhász](#)

[Fábólfaragott Péter](#)

[A diákot erővel királlyá teszik](#)

[Virág Péter](#)

[Ribike](#)

[Az együgyű csizmadia mint csodadoktor](#)

[Az égigérő fa](#)

[Nyakigláb, Csupaháj meg Málészáj](#)

[A repülő kastély](#)

[A táltos ökör](#)

[Ilók és Mihók](#)

[A róka és a farkas a lakodalomban](#)

[A zöldszakállú király](#)

[Erős János](#)

[Aranyszóló pinyőke](#)

[A malacon nyert királylány](#)

[A legerősebb állat](#)

[Kis Kolozs meg nagy Kolozs](#)

[A muzsikáló ezüstkecske](#)

[A szegény lányról, aki aranyvirágot lépik](#)

[Tündérszép Ilona és Árgyélus](#)

[A loncsos medve](#)

[Jávorfából furulyácska](#)

[A huszár és a szolgáló](#)

[A böggős fia meg az ördögök](#)

[A farkas mulatni megy, azután szállni tanul](#)

[Csinosomdrága](#)

[A titkolódzó kisfiú és az ő kis kardja](#)

[A kígyókirály_gyűrűje](#)
[A hiú király](#)
[Rózsa vitéz](#)
[Bendebukk](#)
[A rest macska](#)
[A becsületes tolvaj Marci](#)
[A számárrá változott barát](#)
[Fanyűvő, Vasgyűrű, Hegyhengergető](#)
[A palóc meg az egri nagytemplom](#)
[Három kívánság](#)
[Rózsa és Ibolya](#)
[Az igazmondó góbé még igazabb kalandjai](#)
[A házasodni indult királyfiú](#)
[A virágfejű ember](#)
[Az öreg halász és nagyravágyó felesége](#)
[Győző](#)
[A három vándorló](#)
[A halkisasszony](#)
[A buták versenye](#)
[Mese Bruncik királyfiról](#)
[A libapásztorból lett királyné](#)
[Mátyás király meg az öreg ember](#)
[Mátyás király meg az igazmondó juhász](#)
[Mátyás király és a székely ember lánya](#)
[Ludas Matyi](#)
[A koporsóba tett fiú](#)
[Térdszéli Katica](#)
[A róka, a medve és a szegény ember](#)
[Az ördög kilenc kérdése](#)
[A kecskepásztor fia](#)
[Ej Haj](#)
[Adj isten egészségére!](#)
[Kilenc](#)
[Így jár, aki irigy](#)
[Vitéz János és Hollófernnyiges](#)
[A két lány meg a vasorrú banya](#)
[Bíró János](#)

A rátóti csikótojás

Gyöngyharmat János

Nap, Hold, Szél

Három aranyszőrű bakkecske

A hét holló

A szélkötő Kalamona

A háromágú tölgyfa tündére

UTÓSZÓ